BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXX
A
58
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

DE MORBORVM INTERNORVM CVRATIONE

LIBRI QVATVOR:

Authore

DIONYSIO FONTANONO

Doctore Medico Mompeſſulenſe celeberrimo.

Quibus acceſſerunt

SELECTAE OBSERVATIONES Chirurgicæ quinque & viginti, Gulielmi Fabricij Hildani chirurgi experientiſſimi. Item eiuſdem De GANGRAENA & SPHACELO, *Tractatus methodicus & ſuccinctus.*

LVGDVNI,

Apud Antonium de Harcy.

Anno, M. DCVII.

R. Biblioteca Nazionale V. E. III

Digitized by Google

INDEX
CAPITVM HVIVSCE OPERIS.

EX PRIMO LIBRO.

Cephalalgiæ ſanguineæ curatio. pagina 1
Cephalalgię bilioſæ ſimplicis curatio. pag.7
Cephalalgiæ bilioſæ compoſitæ curatio. pag.10
Cephalalgiæ pituitoſæ curatio. pag.13
Cephalalgiæ ventriculi vitio ortæ curatio. pag.20
Cephalalgię à pituita per proprietatem cerebri curatio. 23
Cephalalgiæ melancholicæ curatio.24

Cephalalgię à gallico morbo curatio. 28.
Scotomatis curatio. 34
Phrenitidis non veræ curatio. 36
Phrenitidis veræ curatio. 39
Lethargi curatio. 46.
Cari pituitoſi curatio. 51
Cari per conſenſum totius corporis curatio. 55.
Cari per cõſenſum vẽtriculi curatio. ibi.
Cari per conſenſum vteri curatio. 56.
Cari à frigida, aut humida intẽperie cerebri ſine materia curatio. ibidem.
Ephialtæ curatio. ibidem.
Epilepſiæ curatio. 62.
Epilepſię propter cõſenſum oris ventriculi curatio. pag. 70.
Epilepſiæ per cõſenſum cũ parte aliqua ſubjecta curatio. 72.
Epilepſiæ & à ſanguine, & à bilioſo humore curatio. 74.
Apoplexiæ curatio. 75.
Maniæ curatio. 81.
Melancholiæ curatio. 89.

CAPITVM.

Melancholiæ hypochondriacæ curatio. pag. 95
Catalepſeos curatio. 99
Paralyſeos curatio. 104
Paralyſeos linguæ curatio. 113
Veſicæ reſolutæ curatio. 114
Ani paralyſeos curatio. ibidem
Paralyſeos à caſu,aut percuſſione curatio. ibidem
Paralyſeos à ſanguine curatio. 115
Spaſmi curatio. 116
Cynici Spaſmi curatio. 125
Stuporis curatio. 128
Catarrhi curatio. ibid.
Ophthalmiæ curatio. 144
Lachrymarum ex oculis manātium curatio. pag.153
Lachrymarum frigidarum curatio. 155
Hypochymatis curatio. 157
Fiſtulæ lachrymalis curatio. 164
Surditatis curatio. 166
Surditatis à cauſa calida curatio. 170
Patroti dum curatio. 172

Parotidum à frigida cauſa curatio. 175
Hæmorrhagiæ è naribus curatio. 178

EX LIBRO II.

Cynanches curatio. 183
Cynanches à cauſa frigida curatio. 189
Tuſſis curatio. 192
Hæmoptyſeos curatio. 202
Aſthmatis curatio. 203
Pleuritidis curatio. 213
Peripneumoniæ curatio. 229
Palpitationis cordis curatio. 230
Syncopes curatio. 237
Doloris ventriculi curatio. 241
Doloris ventriculi à frigida cauſa curatio. 244
Doloris ventriculi à bile curatio. 247
Vomitus curatio. 248.249
Vomitus à bilioſo humore curatio. 153
Singultus curatio. 254
Choleræ morbi curatio. 256
Anorexiæ curatio. 259

C A P I T V M.

Anorexiæ à pituitoſo humore curatio. 263
Vomitus ſanguinis curatio. 267
Appetentiæ caninæ curatio. 271
Hydropis curatio. 277

EX LIBRO III.

Icteri curatio. 295
Phlegmones hepatis curatio. 300
Tumoris hepatis à cauſa frigida curatio. 306
Hepatis imbecillitatis curatio. 308
Obſtructionis lienis curatio. 311
Lienis phlegmones curatio. 316
Scirrhi Lienis curatio. 318
Diarrhææ curatio. 320
Deiectionis ſanguinis curatio. 332
Dyſenteriæ curatio. 334
Lienteriæ curatio. 340
Colici doloris curatio. 346
Ilei curatio. 351
Teneſmi curatio. 359

Ani procidentiæ curatio. 367
Hæmorrhoidum curatio. 370
Suppreſſionis mēſium curatio. 377
Redundantis menſium fluxus curatio. 387
Fluoris muliebris curatio. 392
Suffocationis ab vtero curatio. 398
Vteri procidentiæ curatio. 403
Molæ curatio. 409
De regimine prægnantis, vt fœtus conſeruetur, & vitetur abortus. 416
De partus acceleratione, fœtúſq; euocatione in difficultate. 422
Difficultatis partus curatio. 424
Inflammationis vteri curatio. 427
Oedematis vteri curatio. 436
Scirrhi vteri curatio. 440
Cancri in vtero curatio. 442
Pruritus, ſeu priapiſmi vteri curatio. 446
Relaxationis didymi curatio. 451
Calculi renum curatio. 454
De præcautione calculi. 460

Calculi

CAPITVM.

Calculi veſicæ curatio. 462
Ardoris vrinæ curatio. 465
Diabetes curatio. 471
Vlcerum in renibus curatio. 472
Vlceris veſicæ curatio. 478

EX LIBRO IIII.

De febribus humoralibus. 483
Synochi citra putredinem curatio. 484
Synochi cum putredine curatio. 488
De febribus bilioſis. 493
Tertianæ puræ intermittentis, ideſt, à bile pura factæ, curatio. 494
Tertianæ nothæ, ſiue non puræ intermittentis curatio. 502
Tertianæ non puræ à bile vitellina, quę fit per aduſtionem pituitę craſſæ, curatio. 509
Tertianæ non puræ, à bile miſta melancholico humori, curatio. 515
Tertianæ continuæ curatio. 519
Cauſis curatio. 524

De febribus phlegmaticis. 534
Quotidianæ febris phlegmaticæ intermittentis curatio. ibidem.
De febre phlegmatica, in qua melancholia admiſta cum pituita eſt. 556
Febris phlegmaticæ quotidianæ, ſi pituita miſta cũ bile; hoc eſt, à phlegmate ſalſo, curatio. 559
Lipiriæ, & Hepialæ febrium (ex Arabũ magis quàm Galeni ſententia, vt etiam multa antè dicta) curatio.
Quotidianæ febris continuæ curatio. 566
Febris ſyncopalis ab humore phlegmatico curatio. 567
Febris ſyncopalis à bilioſo humore curatio. 571
De melancholicis febribus. 575
Febris quartanæ intermittentis ab humore melancholico curatio. 577
Febris quartanæ intermittentis à melancholia per bilis aduſtionem, curatio. 584

Febris

Febris quartanæ à melancholia, à ſanguine aduſto, curatio. 589
De febre quintana, ſeptana & nonana. 592
De febre peſtilentiali. 594
Hemitritæi curatio. 606

Indicis Capitum Finis.

Digitized by Google

INDEX ALPHABETICVS EORVM QVAE IN HIS QVATVOR libris continentur, morbos internos, & eorum antidota complectens.

AB Apoplexia liberati, in paralyſim incidunt. 76

Ab Apoplexia perpauci liberantur. ibid.

Aër diuerſiter alteratus, diuerſas gignit febres. 594

Aër humidus febres putridas generare poteſt. 595

Aër multipliciter poteſt alterari. 594

Agaricus in colico dolore, enematibus non miſcendus, quia inteſtina lædit. 565

Ani procidentiæ multiplices cauſæ. 367

Ani procidentiæ qualiter medendum. ibidē.

Anorexiæ à pituitoſo humore curatio. 263

Anorexia qualiter curetur. 260
Anorexia quid, & eius cauſæ. 359
Apoplexiæ quomodo ſubueniendum. 78
Apoplexia laborantes, exiguè ſpirant, iacéntque mortuis perſimiles. 76
Apoplexia laborantes (quamuis nullũ in eis vitæ indicium appareat) ante tertium diẽ exactum, ſepeliendi non ſunt. 76. 77
Apoplexiam præcedentia. 77
Apoplexia quid. 75
Apoplexia vnde oriatur. 77
Appetentia canina laborantes, vinũ flauum, aut rubrum, & dulce bibant. 273
Appetentiæ caninæ multiplex cauſa. 271
Appetentiæ caninæ medelæ. 274
Aſthma morbus quid. 203
Aſthmate laborantes, quibus cibis veſci debeant. 203
Aſthmatis à frigida cauſa curatio. 209
Aſthmatis medelæ. 205
Auerroes gloriatur ſe multos à morte liberaſſe, frigidæ potu. 491
Atra bilis propriè quid. 515

Balani.

BAlani hæmorrhoidibus conferentes. 372
Balani in cauſo adhibendi. 527
Balneum fluori muliebri ſalubre. 395
Balneum mola laborantibus ſalubre. 411
Balneum naturale ſulphureum & aluminoſum, fluori muliebri multùm ſalubre. 395
Balneum pro menſtruorum ſuppreſſione. 381
Balneum pro partus acceleratione. 422
Balneum Teneſmo laborantibus vtile. 364

CAlculi in renibus notæ. 455
Calculi præcautio. 460
Calculi renum duæ ſunt cauſæ. 454
Calculi renum medelæ. 456
Calculi veſicæ curatio. 462
Calorem ab hepate tollentia. 523
Calorem febrilem ſedantia. 499
Cancer in vtero duplex. 442
Cancer non vlceratus, ibidem.
Cancer vlceratus. 442
Cancri in vtero medelæ. ibidem
Capitis dolorem ſedantia. 500

Cari ab Apoplexia differentia. 51
Cari & lethargi diſcrimen. ibid.
Carnem regenerantia. 436
Caros à frigida, aut humida intemperie cerebri. 56
Caros per conſenſum totius corporis. 55
Caros per conſenſum ventriculi. ibidem
Caros per conſenſum vteri. 56
Caros pituitoſus, & eius curatio. 51
Caros quid, & vnde oriatur. ibid.
Catalepſeos, & Apoplexiæ diſcrimen. 101
Catalepſeos & Catoches differentia. 100
Catalepſeos & lethargi differentia. 101
Catalepſis quid, & vnde oriatur. 99
Catarrhi tres differentiæ. 128
Cauſos qualiter curetur. 526
Cauſos quid, & eius notæ. 524.525
Cephalalgia à Gallico morbo. 28
Cephalalgia à pituita per proprietatem cerebri. 23
Cephalalgia bilioſa compoſita. 10
Cephalalgia bilioſa ſimplex, quomodo curetur. 7

Cephalalgia melancholica. 24

Cephalalgia pituitoſa. 13

Cephalalgia ſanguinea qualiter curetur. 1

Cephalalgia ventriculi vitio orta. 20

Ceratum pro prægnantibus. 418

Ceratum pro vomitu. 253

Cerebrum roborantia. 19

Choleræ accuratè & ſine mora ſuccurrẽdum. 256

Choleræ qualiter medendum. 258

Cholera quid, & unde oriatur. 256

Coitus, renum vlceribus affectis ſummè pernitioſus. 475

Colici doloris medela. 347

Colicus dolor vnde oriatur. 346

Conditum pro febre ſyncopali à bilioſo humore laborantibus. 573

Conditum, quo febricitantes ſitis tempore uti poſſunt. 500

Conditum ſitis tempore, febre quartana intermittente laborantibus vtile. 579

Cordis palpitatio à frigida cauſa quomodo curetur. 234

Cordis;

Cordis palpitationis medelæ. 232
Cordis palpitatio per ventriculi conſenſum qualiter curetur. 236
Cordis palpitatio, q̃d & vnde ortū habeat, 230
Corpora peſtilentiali febri obnoxia quæ. 596
Cor roborantia. 558
Cynăche à frigida cauſa, quomodo curetur. 189
Cynăche, quæ Latinis Angina dicitur, q̃d. 183
Cynanches quatuor differentiæ. ibid.

DElirium vnde cōtingat. 525
Diabetes origo, & curatio. 472
Diarrhœæ medelæ. 322
Diarrhœa quid, & vnde ortum habeat. 320
Dolor meiendi qualiter mitigandus. 480
Dydimi relaxatio. 451
Dydimi relaxationis medelæ. ibid.
Dyſenteriæ medelæ. 336
Dyſenteria quid, & vnde oriatur. 334

EPhialtæ & Epilepſiæ diſcrimen. 57
Ephialtes morbus Græcis, Latinis Incubus, quid ſit. 56
**

Ephialtes morbus,pueris frequens. 58
Ephialtes ,ſiue Incubus,ex aſſidua cruditate ventriculi,& crapula,oritur. ibid.
Epilepſia à ſanguine,& à bilioſo humore. 74
Epilepſia per cōſenſum cum parte aliqua ſubiecta. 72
Epilepſiæ pueri & adoleſcentes obnoxii. 58
Epilepſia propter cōſenſum oris ventriculi. 70
Epilepſia quid. 62
Epilepſia tripliciter gignitur. ibid.

FEbre ſyncopali laborātes,quibus cibis veſci debeant. 568
Febres melancholicæ. 575
Febri continua inflatiuæ cum putredine qualiter medendum. 88
Febri tertianæ nothæ,qualiter medendum. 502
Febris cōtinua inflatiua,cum putredine vnde oriatur,& eius notæ. 488
Febris continua inflatiua , quæ Græcis Synochus dicitur, vnde oriatur. 484
Febris cōtinua inflatiuæ citra putredinē medelæ. 485

Febris

Febris hepiala unde oriatur. 563
Febris lipiria,& hepiala, ex genere febrium quot idianarum intermittentium ſunt. ibid.
Febris lipiria unde oriatur. 564
Febris nonana qualiter curetur. 592
Febris peſtilentialis aliquando à ſolo influxu cœleſti ſit. 595
Febris peſtilentialis cauſa. 594
Febris peſtilentialis ſigna. 598
Febris phlegmatica duplex. 534
Febris phlegmatica,melãcholia admiſta,qualiter curetur. 556
Febre quartana intermitt ẽte laborantibus, qui cibi vtiles. 577
Febris quartanæ intermittentis,ſecundũ Galenum,notæ. ibid.
Febris quartana intermittẽs,unde oriatur. ibi.
Febris quartanæ origo, 576
Febris quintana aliis deterior teſtè Hippocrate. 592
Febris quintana quomodò curetur. ibid.
Febris quotidianæ continuæ curatio. 566
Febris quotidiana phlegmatica cur ita voce-

tur. 534
Febris quotidiana phlegmatica quibus ſignis à tertiana & quartana dignoſcitur. ibid.
Febris quotidiana, quandoque in quartanam vertitur. 576
Febris ſeptana qualiter curetur. 593
Febris ſyncopalis à bilioſo humore, vnde oriatur, & eius notæ. 571
Febris ſyncopalis ab humore phlegmatico quomodo curetur. 567
Febris ſyncopalis cauſæ. ibidem.
Febris ſyncopalis curandæ duo modi, alter à Galeno, alter ab Auerroe & Alexãdro. 568
Febris tertianæ continuæ, cauſa & notæ. 519
Febris tertianæ cõtinua, qualiter curetur. ibid.
Febris tertiana non pura à bile vitellina, quomodo curetur. 509
Febris tertianæ non puræ, à tertiana pura diſcrimen. 515
Febris tertianæ non puræ medelæ. 516
Febris tertiana notha duplex. 502
Febris tertianæ puræ intermittẽtis medelæ. 495
Febris tertianæ puræ intermittẽtis ſigna. ibid.

Febrium

Febrium biliosarum differentiæ. 493
Febrium differentiæ quinque. 483
Febrium Lipiriæ & Hepialæ, ex Arabū ſententia curationes. 565
Febrium phlegmaticarum cauſæ. 567
Fiſtulæ lachrymalis medelæ. 164
Fiſtula lachrymalis, unde oriatur. 164
Fluor muliebris qualiter curetur. 392

G *Ordonii Trochiſci.* 477

H *Æmorrhagiæ è naribus cauſæ.* 178
Hæmorrhagia laborantes, quibus cibis veſci debeant. ibid.
Hæmorrhagiæ medelæ. 179
Hæmorrhoides apertæ quomodo curantur. 373
Hæmorrhoides cæcæ quomodo curandæ. 371
Hæmorrhoidum medelæ. 374
Hæmorrhoides triplices. 370
Hepatis phlegmones medelæ. 304
Hepatis phlegmones notæ. 300
Hepar roborantia, obſtructionesq́; aperientia. 278.282

Hepatis imbecillitas vnde producatur. 308
Hepatis imbecillitati qualiter medẽdum. 309
Hep.tumor à cã frigida, qualiter curetur. 306
Hirudines hæmorrhoidibus conferunt. 372
Hulceris in veſica exiſtentis curatio. 479
Humor melãcholicus propriè quid. 515
Hydrope anaſarca laborãtib⁹, exercitatio ſudorem excitans admodum vtilis. 288
Hydrope laborantium ſigna & notæ. 278
Hydropis Aſcitis à cauſa calida, curatio. 280
Hydropis Aſcitis à cauſa frigida curatio. 283
Hydropis Aſcitis notæ, & ſigna. 280
Hydropis tres ſpecies: Aſcites, Tympanites, Anaſarca. 279
Hydropis Tympanitis curatio. 285
Hydropis Tympanitis notæ. ibidem
Hydrops anaſarca faciliùs curatur, quàm Aſcites & Tympanites. 288
Hydrops anaſarca quid. ibid.
Hydrops tympanites à cauſis calidis ferè ſuboritur. 285
Hydrops tympanites, omnium periculoſiſ. 279
Hydrops vnde ortum habeat. 277

Hypochyma, quid, & vnde oriatur, & quomodo curetur. 157

ICterus quid. 295
Icteri medelæ. 296
Icteri multiplices cauſæ. 295
Ilei doloris multiplices cauſæ. 351
Ilei doloris notæ. 352
Ilei doloribus qualiter medendum. 353

LAc ouillum, aut caprinum, renum vlceribus effectis, ſalubre. 474
Lactis potus veſicæ vlceribus remedium eximium. 479
Lachrymæ ex oculis manantes, & earum medelæ. 153
Lachrymæ frigidæ, & earum curatio. 155
Lethargus. 46
Lienis obſtructione laborantes, turbulentis ſomniis vexantur. 433
Lienis obſtructione laborantium ſigna. 311
Lienis officium. ibid.
Lienis phlegmones curatio. 318

Lienis phlegmones notæ. 316
Lienis phlegmone vnde. ibid.
Lienis ſcirrhi curatio. 318.
Lienis tumor, ſi ſit à melancholica materia, qualiter curandus. 319
Lienis tumor ſi frigidus ſit & mollis, qualiter curandus. 317
Lienteriæ qualiter medendum. 342
Liēteria quid, & eius cauſæ. 341
Linguæ nigredini & aſperitati qualiter proſpiciendum. 523
Lumbrici qualiter necādi, ac à ventre expellendi. 275
MAnia quid, & vnde oriatur. 81
Maniæ & phrenitidis diſcrimen. 82
Mania laborantes quidam frequenter ridēt, quidā iracūdi ac temerarij euadunt: ibid.
Mania laborantibus, à vino prorſus abſtinēdum eſt. 83
Maniæ qualiter ſuccurrendum. 84
Maniam antecedentia. 82
Melancholiæ tres differentiæ. 89
Melancholia quid. ibid.

Melancholia hypochondriaca. 95
Melancholia naturalis quid. 575
Melãcholia præter naturam quadruplex. ibi.
Melãcholia laborantes, quidam ſe vaſa fictilia factos eſſe putãt, & ob id occurrentibus cedunt, ne collidantur. 91
Melancholiæ qualiter ſubueniendum. 91
Melãcholici mœſti, vita & hominũ oſores. 90
Melancholici omnes timent & facilè terrentur. ibid.
Melancholici quidã mortem timent, & tamẽ mortem ſibi conſciſcunt. ibid.
Melancholici vinũ album, & tenue bibãt. 92
Melãcholici vitam damnãt, non tamẽ omnes mori cupiunt. 90
Melãcholici quidã bruta ſe eſſe animalia credunt ipſorũq; voces & geſtus imitantur. 91
Melãcholici quibus cibis veſci debeant. ibid.
Melancholicis cantus & inſtrumẽta muſica conferunt. 92
Melãcholicis coitus moderatus confert, ibid.
Melãcholicis ſomnus plurimum confert, qui ſi non ſponte obrepat, conciliandus. ibid.

Melancholicus humor duplex naturalis, & præter naturam. 442
Mẽſtrua mulieribus quando fluere incipiãt, & quando deſinant. 377
Menſtruorum purgatio, quot diebus terminetur. ibid.
Mẽſtruorum redundans fluxus quid, & eius cauſa. 387
Menſtruorum redundantis fluxus notæ. ibid.
Menſtruorum redundans fluxus qualiter curandus. 389
Mẽſtruorũ ſuppreſſionis multiplices cauſa. 377
Mẽſtruorũ ſuppreſſioni qualiter medẽdũ. 379
Menſtruorum ſuppreſſionis notæ. 378
Mola triplex. 408
Mola carnea: quid, eius cauſa, & notæ. ibid.
Molæ ab hydrope diſcrimen. 409
Mola incurabilis, niſi principio remedia adhibeantur. ibid.
Mola qualiter curanda. 410
Mola ventoſa quid, & quomodo curetur. 413
Mulieres quæ menſtruis non purgantur, minimè concipiunt. 383

Ophthal

OPhthalmia duplex. 144
Ophthalmia vera quid,& vnde ortum habeat. ibid.
Ophthalmiæ triplex cauſa. 145
Ophthalmiæ qualiter ſubueniendum. 146

PAralyſis quid,& eius curatio. 104
Paralyſis à caſu,aut percuſſione. 114
Paralyſis à ſanguine. 115
Paralyſis ani. 114
Paralyſis linguæ. 113
Parotides vnde oriantur. 172
Parotides à frigida cauſa quomodo curentur. 175
Parotidum curatio. 173
Partꝰ acceleratio,fœtusq́; euocatio,quib.medicamentis iuuetur. 422
Partus difficultatis remedia. 420
Partus difficultatis plures cauſæ. 424
Peripneumonia quid. 229
Peripneumonia laborantium notę. 229
Peripneumonię cauſę. ibidem.

Perpineu

Peripneumonia quomodo curetur. 230
Pileolus Aſthmate laborantibus vtilis. 213
Pilulę bilem & pituitam vacuantes. 505
Phrenitidis tres ſpesies. 39. *Phrenitis vera.* ibid. *Phrenitis non vera.* 36
Pleuritidis nothę, & nõ verę curatio. 227
Pleuritis quid. 213 *Pleuritidis cauſæ.* 214
Pleuritidis medelę. 215
Pleuritidis verę notę, & ſigna. 214. *Pleuritide laborãtes, omnia actu calida bibere debẽt.* 215
Pleuritide laborantes aquã frigidam ſummè vitent. ibid.
Pleuritide laborãtes, in latus affectũ cubẽt. 216
Pleuritide laborantibus vinum non eſt dandum, ſaltem ante ſeptimum diem. 215
Pręgnantes caueant ab ira, timore, vomitu, & tuſſi. 418
Pręgnãtes exercitium laborioſum, ſaltus, choreas, & coitum vitent. ibid.
Pręgnãtiũ medelæ. ibid. *Pręgnãtib. non ſolita comedi appetẽtib. minime negãda.* 420
Pręgnãtis regimẽ, vt fœtus conſeruetur, & vitetur aborſus. 416
Pruritus, ſeu priapiſmus vteri quid. 446

Pruritus vteri vnde oriatur. ibid.
Pruritus vteri qualiter curetur. 447
Putredo quid. 522 *Putrefactio quid.* 521
Raphani mira proprietas. 464
Renum vlcerib. affecti quibus cibis veſci debent, & à quibus abſtinere. 473
Renum vlcerum medelę. 401
Renũ vlcera vnde oriãtur, & eorũ ſigna. 472
Renũvlcerib.affe.nihil crudi edere debẽt. 473
Sanguinis p aluũ deiectionis curatio. 332
Sanguinis fluorem è naribus ſiſtentia. 417
Scotoma morbus quid, & eius cauſę. 54
Scirrhos diuturnus in cancrum vertitur. 442
Scirrhos quid. 440
Scirrhos vteri qualiter curetur. ibid.
Singultus cauſę & curatio. 254. & 255
Sõnũ prouocãtia. 378 *Sõnus prolixior, renũ vlceribus affectis ſummè vitandus.* 474
Bpaſmus quid, & eius cauſa. 116
Spaſmi tres ſpecies. 117. 118.
Sternutamentum cientia. 168
Stupor quid. 128
Suffocationis ab vtero curationes. 401
Suffo

Suffocationis ab vtero notæ. 400
Suffocatio ab vtero quid, & vnde ortum habeat. 398
Suffocationē ab vtero præcedentia, 400
Surditas cauſa à calida. 170
Surditas à primo ortu hominem comitata incurabilis eſt. 166
Surditatis cauſa. 167. *Surditatis medela. ibi.*
Syncope quid. 237
Syncopes cauſæ multiplices. 237
Syncopes medela. 238 *Syncope laborantiū ſigna.& notæ.* *ibid.*
*TEneſmos qd,& ei⁹ multiplices cauſę.*359
Teneſmo qualiter medendum. *ibid.*
Tortura oris. 124 *Tuſſis medela.* 192
Tuſſis multiplices cauſa. *ibid.*
VApores profunditate terræ exorti,aërem inficiunt,& peſtem generant. 595
Ventrē exciccantia. 280. *Ventriculi dolor à bile,quomodo curetur.* 247. *Ventriculi dolor à frigida cauſa qualiter curetur.*244
Ventriculi dolorem mitigantia. 241
Ventriculi dolor vnde ortum habeat. 241

Ventri.

Ventriculum & membra roborantia. 514
Ventriculum roborantia. 245
Veſica reſoluta. 114. *Veſica vlcerũ medela.* 478
Veſica vlcus qualiter cognoſcatur. ibid.
Vinum dyſenteria laborantibus noxium. 336
Vomitoriũ pro febre tertiana laborãtibus. 493
Vomitum irritantia. 504
Vomitus à bilioſo humore medela. 253
Vomitus à bilioſo humore nota. ibid.
Vomitus curatio. 249
Vomitus ſanguinis vnde. 267
Vomitus ſanguinis medela. 268
Vomitus vnde oriatur. 249
Vrina ardor vnde oriatur. 465
Vrina ardori qualiter medendum. ibid.
Vteri inflãmatio quid, eius cauſa, & nota. 427
Vteri inflammationi qualiter medẽdum. 428
Vteri œdema qualiter curetur. 436
Vteri œdematis nota. ibidem. *Vteri procidẽtia quid, & eius multiplices cauſæ,* 403
Vteri procidentia quomodo medendum. 404
Vteri ſcirrhi curatio. 440
Vteri cancer vt curandus. 442

FINIS.

DIONYSII FONTANONI DOctoris Medici Mompeſſulenſis.

DE MORBORVM INTERNORVM CVratione liber primus.

CAPVT I.

Cephalalgiæ ſanguineæ curatio.

DOLOREM hunc facere poſſunt, quæcunque plenitudinẽ in corpore procreant: vt ſunt cibi & potus vberius ſumpti, & ij præſertim, qui boni ſunt ſucci, cum ſudoris, balneorum, & exercitiorum, aliarúmque vacuationum, & naturalium, & artificialium neglectu. *Cauſſa.*

Oculi hoc morbo laborantis cum fa- *Signa.*

cie rubent, venę tenduntur adeò, vt non ſolùm maiores, ſed etiam minores, & quæ anteà ob paruitatem latebant, viſumque effugiebant, appareant. Pulſus magnus redditur ac vehemens. Venæ temporum pulſant Vrina flaua & craſſa. Qui ſentitur dolor, grauatiu s eſt.

Victus ratio. Victus ratio ſit refrigerans & ſiccans. Verſetur igitur in aëre frigido & ſicco: aër cubiculi Aquilonem ſpectet, non Solē. Quod ſi talis naturâ non ſit, arte paretur, aëre frigidiore per euripos immiſſo, & florib. & foliis nymphææ, ſalicis, vitis, arundium, & iuncorum ſparſis per cubiculi aream. Arceatur inde hominum turba, ne ſuo halitu & tranſpiratu aërem calefaciat. Vitet copioſé nutrientia, qualia ſunt oua ſorbilia & canes Veſcatur piſcibus carne friabili præditis priſana hordeacea, olerib. frigidis, vtroque inthybo ſatiuo, portulaca, lactuca, cucumere, cucurbita. Vinum fugiat, aquam pluuiam bibat, aut aquam cum hordeo coctam. Quòd ſi aut conſuetudo, aut viriū imbecillitas aliter ſuadeat aut morbi paruitas, vinū non negetur: ſi tamen imbecillum, oligophorum, ac etiam aqua multa dilutū.

Con

Condimētum ex omphacio, aceto, arāciorum ſucco, aut citreorum, aut oxalidis vtile eſt. Et niſi frigida ventriculi intemperies repugnet, ſint hæc omnia actu frigida, aut ſi opus fuerit, calefiant deinde refrigerentur. Motus & corporis & animi ſint remiſſi, ſomnus mediocris, & ſolito parcior. Venus nulla gaudeat, omniſque animi pertubati o abſit.

Curandi ratio ſtatim à venæ ſectione (re quidem repugnante) auſpicanda. Incidatur igitur primùm (ſi magna quidē plenitudo fuerit) vena interna brachij, matutino tempore, ieiuno ventriculo, poſtridiè verò humeralis eiuſdem brachii: aut media, ſi per humeralem malignè fluxerit ſanguis. Si pars vna capitis altera magis doleat, incidendæ erunt venæ iam dictæ brachij eiuſdem partis: ſi verò totum caput æquè doleat, dextri. Quātitas ſanguinis mittendi ſit pro ratione virium & plenitudinis.

Porrò priùs quàm vena ſecetur, corporis excrementa deiicienda ſunt, quod ſi ſua ſponte non contigerit, hoc enemate, aut decocto ſubducatur aluus.

Enema: ℞ *Maluæ, althææ, violariæ,*

betæ hordei.an.M.j.pruna damaſcena.x.quatuor ſeminum frigidorum maiorum,ana ʒj. *oxyphœni.* ℥. *decoquantur inſ. q. aquæ ad tertias. Dein accipe iuris decocti per colum transfuſi lib.j* ß.*caſ.receas extracta ,ſac.h. rub. ana* ℥j. *olei viol.* ℥.iij. Omnibus commiſtis fiat enema, quod mane ante paſtum infundatur.

Decoctum: ℞.*Trium florum communium, ana P.j quatuor ſeminum frigidorum maiorum,ana* ʒj *pruna damaſcena viij.oxyphœn.* ℥ ß.*Coquãtur in ſ.q.aquæ fõtanæ donec dimidium abſumatur, poſtea manibus exprimantur & colentur, deinde accipe decocti huius* ℥ iiij.ß *caſ. recens extracta* , ℥j. *ſerap j viol.* ℥ ß. commiſtis omnibus fiat potio, quæ detur diluculò. Prandeat horis póſt quatuor ad ſummum, non expectata operatione potionis : vertetur enim in alimentum ſi diutiùs inediam ſuſtinuerit. Poterit loco ℥ j. ß. *caſ.* poni ℥ j ß.*mannæ*.

Aut in forma boli: ℞.*caſ recens extractæ.* ℥ j *b.c. ... oxyacanth.iiij. ...um ſacch. q.ſ.fiat bolus,quẽ* capiat diluculò prãdeat hora non inſolenti,adſummumquarta à bolo ſumpto. Cùm vteteur enemate, eodem die fiat venæ ſectio, enemate eiectio ſtatim: cùm verò vtetur decocto, aut

ſcto, aut bolo poſtridie circiter ſeptimam horam incidatur vena. Poterit & bolus dari hora vna ante cœnam & poſtridie ieiuno ventriculo vena incidi. Si verò aut ætas, aut virtus imbecilla, venæ ſecandæ conſilium interpellet affigantur cucurbitæ, non quidem capiti, ſed partibus capiti continuatis & cõiunctis. Quòd ſi dolor his perfectis intra diem quartum aut quintum non cedat, appareátque adhuc in oculis, fronte & facie rubor, ſanguinis fluxus è naribus excitetur, immiſſis ſetis porcinis. Vel aperiantur venæ frontis præcipuè ſi dolor ſit in poſteriore capitis parte, aliâs aperiantur venæ temporũ. Deinde purgetur. humore priùs concocto in hunc modum. ℞. *Serap. nymphaa, ſerap. acetati ſimp. ana.* ℥.j.ß. *ſtillantiorum liquorum oxalidis, cichorij, bugloſſi, ana.* ℥ iij. Miſceantur omnia, & quatuor vnc. appetente diluculo à ieiuno bibantur per triduum. ℞. *trium ſantal.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis.

Solutiuum. ℞ *pruna damaſcena. xij. florum nymphaa, trium florum communium, ana* P.j *quatuor ſeminum frigidorũ maiorum. ana drach.* v coquantur in ſ. q. aquæ, donec dimidium abſumatur,

accipe decocti huius ℥ iiij. ß. in quibus macerentur *corticum myrobalan. flauarum, confricatarum oleo amygdal. dulc.* ʒ. iij. manè lento igni fricentur.& colentur, adiectis *caſ. recens extracta.* ℥.ß. *antidoti è ſucco roſa.* ʒ. ij. *ſerapij violacei,* ℥.ß. commiſtis omnibus fiat potio purgans. Sumat hora quarta, prandeat decima ſed horæ dimidio. antequam prandeat vtatur hoc lotorio. ℞ *pul. ſacch. rub.* ℥. ß. *aquæ hor.* ℥. vj aut *iuris pulli ſalis expertis tantundem*, miſceat, & bibat. Poſtridiè diluculò edat *conſer roſa.* ℥. ß Si verò ægrotus opulentus fuerit, mutabis *antidotum è ſucco roſato in rhabar. ſelecti* ℥. j. ß *ſpica grana* v. quæ minuatim conciſa ſingula marcerabis in ſtillatitij liquoris *inthybi ſatini latioris, & vini albi. q. ſ.* ſuperet autem ſtillaticius liquor vinum. Ad hæc reuulſio fiat fricationibus crurum brachiorum, cucurbitulis, ſine ſacrificatu affixis ſcapulis & lotione brachiorum & crurũ facta, vt infrà. ℞. *folior ſalicis, florum & foliorum nymphææ, foliorum. vitis albæ ſatiuæ, ana M.* ij. coquantur in ſufficienti aqua, qua calida lauentur crura, & brachia ante paſtum. Alteranda prætereà eſt intemperies calida à calidis humoribus relicta,

fri

frigidis. Idque poteſt fieri poſt venæ ſectiones dictas. ℞. *olei roſac.* ℥. *iij. ol. nymph.* ℥. j. ß. *aceti.* ℥. j. commiſta applicentur fronti frigida actu, eſtate: hyeme, tepida.

Aut ſic fiat: ℞ *ſucci lactucæ, ſucci foliorum ſalicis ſtillatitii liquoris roſarum, ana.* ℥ *iij. aceti.* ℥. j. his commiſtis immergatur pannus lineus, qui fronti applicetur. Quòd ſi magna ſit caliditas, addatur *caphur.* ℈ j. Prætereà lauetur facies ſtillatitiis liquoribus *roſar & plantag.* Iſta etiam quæ fronti applicantur, non diu retineantur ad frontem, ne fiat reflexio caloris ad caput. Meminerit ægrot⁹ frequenter ol facere ſtillatitium liquorem *roſar.* cum pauco *caphuræ.*

CHAP II.

Cephalalgiæ bilioſæ ſimplicis curatio.

Cauſa.

INedia, ira, dolor, labor, vigiliæ, exercitatio nimia victus ratio ex bilioſis cibis, vt alliis, porris & ſimilibus, & quæcunque vniuerſum corpus, atque adeò caput calefaciunt & exiccant vnde flaua bilis procreatur, hoc genus doloris capitis efficiunt. Huc accedit hominis temperatura calidior, anni tempus, ætas vigens, vitaque ſollicita, quæ omnia faciunt ad flauæ bilis coaceruationem.

Qui ſic dolent, facie pallent, oris adeſt amaritudo, cum linguæ, narium, & oris ſiccitate.

Diligendus aër, in quo moretur ægrotus, qui natura ſit frigidus & humidus, aut qui noſtra induſtria ſit præparatus ſit, ſparſis florib. ac germinibus frigida facultate præditis per ſolum cubili, quales ſunt *roſa viola, nymphææ flores, vitium capreoli,* & id genus alia. Aër quoque refrigeretur aqua frigida de vaſe in vas ſubinde transfuſa. Sit ægrotans hilaris, omnes animi perturbationes declinans. Somno longiore, quieteque vtatur. Cibi quibus veſcetur, ſint humidi boniq; ſucci. qualis *lactuca, portulaca, intybus, oxalis, ſpinacium.* Conueniunt fructus etiam crudi, *poma, pyra acida, & ſaxatiles piſces.* Vino prorſus abſtinendum, potus ſit aqua.

Sectio venæ in hoc affectu non inutilis, præſertim ſi bilis à ſanguine non multum diſtet. Deinde vtemur bilis impetum obtundentib. eiúsque furorem reprimentibus in hunc modum. *℞ ſerapij acetati ſimpl. ſera. nymphææ, ſerap. violacei. an. ℥ j. ß. ſtillatitiorum liquorum intiyb ſatiui latioris, bugloſſ. cichorij. an ℥ iij.* Miſceātur omnia, & appetente diluculo ab ægro

ab ægrotanre ieiuno ℥ iiij. bibantur. ♃ *trium ſantalo.* ℥ ß. vtatur cum ſerap.

Potio purgans. ♃ *Rhabar. ſelecti.* ʒ j. *ſpi. æ gr. v. oxiphœnic.* ℥ j. macerentur in ſtillatitio liquore *intybi ſatiui laticris & pauco vino albo* per noctem, minutatim priùs conciſa, deinde validè exprimantur & colentur, adiectis *ſerap. roſa. purgatorij,* ℥ j. fiat potio purgas, quæ circiter crepuſculum ſumatur, horis quinque ante quemuis paſtum.

Vel fiat ſic: ♃ *caſſ. recens extracta,* ʒ *vj. antidoti è ſucco roſa* ʒ *iij. ſerapij roſati ſolut.* ℥ j. *cum decocto prunorum trium florum communium, & hordei*, fiat potio purgãs, quæ ſumatur vt dictum eſt.

Vel in forma boli: ♃ *caſs. recens extracta.* ℥ j. *rhabar ſelecti.* ʒ j. *antidoti ſucco roſa.* ʒ j ß. *cum ſaccharo fiat bolus*, capiatur vt dictum eſt.

Vel in forma pilularum: ♃ *pil aggreg.* ℈ iij ß. cum ſtillatitio liquore *intybi ſatiui latioris* fingantur pil. vij quæ ſumantur circiter mediam noctem finitis ſerapiis. Poſtridiè verò appetente diluculo edat *conſerua roſa.* ℥. ß.

Localia remedia adhibeantur, vt dictũ eſt in Cephalalgia ſanguinea, verũ maior refrigeratio in hoc affectu requi

ritur,fiat igitur in hunc modum: ℞. *ole. viol. nymphææ, ole. de ſalicib. ana* ℥. j. ß. Cōmiſtis omnib. linātur frons & tēpora frigide manè & ¡ veſperi, & iniiciantur inares & aures, Prætereà olfaciat ſæpè *caphurā* diſſolutā in ſtillatitio liquore *roſarū*. Fiant quoq; lotiones crurū & brachiorū, vt dictū eſt capite proximo ſuperiore. Quòd ſi dolor intenſus ſit, nec prędictis præſidiis cedat, diſſoluātur gr. ij. *opij* in ſtillatitio liquore *roſa*. quæ in nares & aures iniiciantur: cæterùm iſtud rarenter at: frequens enim huius præſidij vſus magis obeſſet, quàm prodeſſet.

Capvt III.

Cauſa. *Cephalalgiæ bilioſæ compoſitæ curatio.*

Curatio. Fit autem hic affectus, vi flaua bilis cum pituita miſcetur.

Curandi ratio auſpicanda ſtatim à materiarum communium vacuatione. Vacuabuntur autem & educentur aut hoc, aut ſimili enemate: ℞. *maluæ, althææ, betæ, violarum. ana. M.* j. *florum chamæmeli, P.* j. ß *oxyphœnicon.* ℥. ß. coquantur in ſ. q. *aquæ fontanæ* ad tertias, & colo transfundantur: dein accipe iuris decocti, & colati lib. j. ß *caſ. recens extractæ, ſeccha, ſemel duntaxat cocti,*

ana.

ana. ℥.j.ß *me.roſ.col.* ℥.ij. *ole. viola.& chamameli. ana.* ℥.j. ß. commiſtis omnibus fiat enema:detur ante paſtum.

Quòd ſi in ægroto plenitudo apparuerit humórq; morbi cauſa non multùm à ſanguine receſſerit,fiat ſectio venæ humeralis.

Deinde concoquatur humor,hoc eſt, alteretur & edometur,naturæq́ uæ obſequens reddatur ,vt per loca euacuationi conuenientia ſine moleſtia purgante medicamento : trahatur : id quod ad hunc,aut ſimilem modum fiet.

℞.*Serapij acetati ſimpl.* ℥.ij.*mel. roſ.colati* ℥.j.ß *ſerapij è ſucco intybi ſatiui latioris* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum betonicæ , cichorij,bugloßi, ana* ℥ *iij*.Miſceantur omnia ,& appetente diluculo bibantur à ieiuno ℥. iiij. per triduum. Si bilis non fuerit(vt loquuntur) citrina, ſed vitellina,pro *melle roſaceo* ſubſtituatur *oxymeli ſimplex,vel ſcilliticum.* ℞ *Diarrhod.abb.* ℥. ß.vtatur cum ſerapiis.

Potio purgans: ℞. *Rhab. ſelecti.* ℈.iij. *agar. in paſtillorum formam redacti.* ℈. ij. *cinnamomi optimi gra.v.*Infundantur ſtillatitiis liquoribus *beton.& inthybi ſatiui latioris*, ac pauco *vino albo* horis xij. deinde exprimantur , & colentur , ad-

iectis *ſerapij roſa. purgatorij.* ℥. ij. fiat potio purgans. Poteſt aliquando addi ℈. j. *rhabar*, pulucrati ad partes debiles roborandas.

Vel ſic: ℞. *Cathol.* ℥. ß. *diaphœnici* ʒ. ij. ß. *antidoti è ſucco roſa.* ʒ. j. *ſerapij adianti.* ℥. ß. excipiantur communi medicinæ deco ćto, fiatque potio. Sumatur ad crepuſculũ, finitis ſerapiis concoquentibus.

Aut in forma boli. ℞. *cathol.* ℥. j. *antidotorum è ſa. co roſar. & diaphœnici, ana* ʒ j. ß. cum *ſa. charo* fingatur bolus, qui ſumatur hora quarta à media nocte.

Aut in forma pillularum. ℞. *pilu. agr.* ℈ *iiij. cum ſtillatitio liquor. beton.* fingantur pilu. vij. quæ ſumantur ad mediam noctem, ℞. *conſer. roſa. & buglo. ana* ʒ j. ß. *pulu. d. amoſchi dul.* ℈ j. miſceantur, & ſumantur poſtridie manè.

Vel ſic: ℞. *Theria veter.* ℈ ij. *conſer. roſa. & bugloſ. ana* ʒ j. miſceantur, & ſumantur, & ſumantur ſex horis ante paſtum. Deinde vtendum apophlegmatiſmis, errhinis, & ſternutamentum cientibus.

Apophlegmatiſmi: ℞. *Maſtich.* ℥ ß. fingantur paſtilli manſiles lupinorum forma, quorum vnus à ieiuno horæ dimidium

midium mandatur.

Errhina: ℞. *iuris decocti ſampſuch.* ℥ j. ß. *mannæ granuloſæ* ʒ vj. miſceantur, & per nares attrahantur à ieiuno.

Aut ſic: ℞. *ſuccorum betæ & ſampſ. ana* ℥ j. *mel. com.* ℥ ß. miſceantur, & fiant errhina. Sternutamentum cient *pul. pip. aut zinzib.* in nares immiſſus. Vti licebit tam apophlegmatiſmis, quam errhinis, ac ſternutamentum cientibus dies quatuor, aut ad ſummum quinque, poſt purgationem.

Deinde adhibẽda erũt localia præſidia ℞ *Alo* ℥ ß *farinæ fabarum*, ℥ ij. *ole. roſ. q. ſ aceti parum*, miſceantur & temporibus & fronti admoueãtur ℞. *Ole chamæmel. ole. roſæ ole. aneth ana* ℥ ij. *aceti*, ℥ ß. miſceantur, & iniiciantur intra nares & aures.

CHAP. IIII.

Cephalalgiæ pituitoſæ curatio.

OLera, piſces, fructus, otium, ſomnus, curis & ſolicitudine vacans vita, ſatietas, aliaq; item id genus, quæ pituitam in vniuerſo corpore, atque adeo in capite procreare ſunt nata, vt in aëre frigido & humido verſari, & iis denique cibis vti qui ea ſunt facultate præditi, ſunt hæc omnia in huius doloris

cauſa

cauſa.

Somnolentia,pigritia, ſenſuum,inertia,excrementorum capitis copia ,capitis grauitate,faciei albore, humiditatéque deprehenditur hic morbus.

Victura-tio. Victus ratio calefaciens ſit & ſiccans. Verſetur itaque ægrotus in aëre calido & ſicco,qui ſi talis naturâ nō eſt, induſtria fiat,luculento igne, ſuffitibus aromatum,vt *caryophyllorum,cinnamomi, thuris,ligni aloes*,& ſimilium, quæ videlicet calida ſint & ſicca. Inedia huic affectui ſalubris eſt, quare alimenta pauca ſint & rara,eáque ſinapi, aut alio ſimilibus viribus condimento prædito condita. Inter olera, *ſaluiam*, *hyſſopum*, *ſatureiam*, *apium*, *thymum. maioranam*, ſibi eſſe vſui norit ægrotus. Carnes, quibus veſcetur, natura excrementoſæ parum ſint Magna autem ex parte ſint aſſæ, odoramentorum (vt dictum eſt) acceſſione conditæ. Vino in potu vtatur tenui:purgato tamen corpore vti vino generoſo poterit, etiam aromatibus medicato, ſed parcè. Panis ſit fermentatus, ſalſus, valde coctus, habens aniſum, aut melanthium, aut aromata, aut ſaccharum admiſtum. Motu totius corporis celeri,

leri, vehementique, in aere, præſertim calido ſiccóque, poterit ægrotus ieiunus exerceri. Vigiliæ, vehementèſque animæ curæ ad hunc affectum curandum conducunt.

Curatio.

Curandi ratio initium ſumet ab eductione materiarum communium. ℞. *Maluæ, althex, braßicarum rub. ana. M. j. chamæmeli, meliloti, ſtœchados Arab. ana. P. ij.* Coquantur in ſ. q. aquæ adtertias, & colo transfundantur. Deinde accipe iuris decocti & colati lib. j ß. *caßiæ recens extractæ, ſacchæ. ſemel duntaxat cocti. ana* ℥. *j. meill. anthoſati* ℥. *j.* ß *diaphœnici, vel hieræ picræ.* ℥. ß. *ole. com.* ℥. *iij. ſalis.* ʒ. *j.* ƒat enema, detur ante paſtum.

Quòd ſi diſplicuerit anema. aut circa ventriculum grauitas apparet, medicamento hoc, aut ſimili ſumpto educantur. ℞. *Vuarum paſſ. detractis vinaceis, glyzyrrhizæ, ana.* ℥. ß. *hyſſopi. bugloſſ. ana. M.* ß. *ſtœchados Arab. P. j.* coquantur in ſ. q. aquæ fontanæ vſque ad dimidij conſumptionem, quod ſupererit coletur. Deinde accipe *decocti huius* ℥. *iiij. caſ. recens extractæ.* ℥. *j. mel. roſa. col.* ℥. ß. fiat potio, quæ horis quatuor ante prandiũ ſumatur. Quòd ſi ægrotus ſit iuue

iuuenis, appareatque in eo plenitudo, mittatur ſanguis ex humerali vena dextri brachij ad ℥ quinque.

Quoniam autem materia phelegmatica plerunque multa eſt, minuatur ſumpto medicamento priuſquām concoquatur. ℞ *Pilul. aſsaier. agar. in paſtellorum formam redacti, ana. ʒ. ß. cum ſerap. ſtæchad* fiant pilul. v. quæ capiantur poſt primum ſomnum. Deinde concoquatur humor, ſi craſſus quidem fuerit, in hunc modum: ℞ *Mel. roſacei col.* ℥. *ij. ß. oxymel. ſcillitici,* ℥. *ij. ſtillatitiorum liquorum betonicæ, ſampſuchi. florum ſambuci, ana.* ℥. *iij.* Miſceantur, & vbi diluxerit, à ieiuno bibantur ℥. iiij. per triduum. Altero ſtatim triduo rurſum idem fiat: non enim facilé hic humor concoquitur, ℞. *Diamoſ bi dulc.* ℥. j vtatur cum *ſerapiis* Si verò materia non ita craſſa ſit, concoquetur vt ſequitur: ℞. *Oxymel. ſimpl. ſerapij ſtœch d. ſerapij acetoſi, ana.* ℥. ß. *ſtillatitiorum liquorum betonicæ, vel capilli phylli, ſampſuchi. ana* ℥ *iij* Miſceantur & triduo ℥. iiij à ieiuno bibantur diluculò. Altero item triduo repetantur ℞ *Diamoſ bi. dul.* ℥ j. vtatur cum ſerapiis.

Aut fiat apozema vt ſequitur: ℞

Radicis

Radicis acori, quinque rad.com, maceratarum in aceto, ana. ℥. ß *meliſſophylli, betonicæ, ſampſuchi, ana. M. j. thymi, caſſutæ, ana tertiam partem manipuli vnius, vuarum paſſarum detractis vinaceis* ℥ ß. *ſeminum apij, aniſi, fœniculi, ana* ℥. ij. *florum ſtœchados, helichryſi, & roriſmarini, ana. P. j* ß, coquantur in ſ. q. aquæ, donec dimidium abſumatur, colo poſt transfundatur. Dein accipe decocti illius lib. j. ß. & adiectio *melle*, q. ſ. ſuaue reddatur, fiatq́; ſerapium mediocris conſiſtentiæ depuratum. Adiiciantur ʒ *j. nucis moſchatæ, &* ʒ *ij. cinnamomi ſelecti*, iucundioris & odoris & ſaporis gratia. Vtetur autem ſex diebus appetente diluculo, ieiunus. Solemus enim decoctis vti, cum herbarum eſt copia, quarum cum eſt penuria ſerapiis vtimur.

Potio purgans: ♃ *Vuarum paſſarum detractis vinaceis, glyzyrrhizæ, ana* ℥ ß. *hyſſopi, M.* ß *florum ſtœchados Arabi. P. j.* Decoquantur in ſ. q. aquæ donec dimidium relinquatur, quod colo trans fundetur: accipiantur autem illius decocti ℥ *iij. caſſ. recens extractæ.* ℥ *j. diaphani.* ℥ ß *ſerapii ſtœchad.* ℥ ß. fiat potio purgans, quæ ſumatur more aliarum medicinarum.

cie rubent, venę tenduntur adeò, vt non ſolùm maiores, ſed etiam minores, & quæ anteà ob paruitatem latebant, viſumque effugiebant, appareant. Pulſus magnus redditur ac vehemens. Venæ temporum pulſant Vrina flaua & craſſa. Qui ſentitur dolor, grauatiuus eſt.

Victus ratio. Victus ratio ſit refrigerans & ſiccans. Verſetur igitur in aëre frigido & ſicco: aër cubiculi Aquilonem ſpectet, non Solē. Quod ſi talis naturâ non ſit, arte paretur, aëre frigidiore per euripos immiſſo, & florib. & foliis nymphææ, ſalicis, vitis, arundium, & iuncorum ſparſis per cubiculi aream. Arceatur inde hominum turba, ne ſuo halitu & tranſpiratu aërem calefaciat. Vitet copioſé nutrientia, qualia ſunt oua ſorbilia & caues Veſcatur piſcibus carne friabili præditis priſana hordeacea, olerib. frigidis, vtroque inthybo ſatiuo, portulaca, lactuca, cucumere, cucurbita. Vinum fugiat, aquam pluuiam bibat, aut aquam cum hordeo coctam. Quòd ſi aut conſuetudo, aut viriū imbecillitas aliter ſuadeat aut morbi paruitas, vinū non negetur: ſi tamen imbecillum, oligophorum, ac etiam aqua multa dilutū.

Con

Condimẽtum ex omphacio, aceto, arãciorum ſucco, aut citreorum, aut oxalidis vtile eſt. Et niſi frigida ventriculi intemperies repugnet, ſint hæ omnia actu frigida, aut ſi opus fuerit, calefiant deinde refrigerentur. Motus & corporis & animi ſint remiſſi, ſomnus mediocris, & ſolito parcior. Venus nulla gaudeat, omniſque animi pertubati o abſit.

Curandi ratio ſtatim à venæ ſectione (re quidem repugnante) auſpicanda. Incidatur igitur primùm (ſi magna quidẽ plenitudo fuerit) vena interna brachij, matutino tempore, ieiuno ventriculo, poſtridiè verò humeralis eiuſdem brachii: aut media, ſi per humeralem malignè fluxerit ſanguis. Si pars vna capitis altera magis doleat, incidendæ erunt venæ iam dictæ brachij eiuſdem partis: ſi verò totum caput æquè doleat, dextri. Quãtitas ſanguinis mittendi ſit pro ratione virium & plenitudinis.

Porrò priùs quàm vena ſecetur, corporis excrementa deiicienda ſunt, quod ſi ſua ſponte non contigerit, hoc enemate, aut decocto ſubducatur aluus.

Enema: ℞ *Maluæ, althææ, violariæ,*

betæ hordei.an. M.j.pruna damaſcena.x.quatuor ſeminum frigidorum maiorum,ana ʒj. oxyphœni.|℥. decoquantur inſ. q. aquæ ad tertias. Dein accipe iuris decocti per colum transfuſi lib.j ß.caſ.receas extractæ ,ſac.h. rub. ana ℥ j. *olei viol.* ℥. *iij.* Omnibus commiſtis fiat enema, quod mane ante paſtum infundatur.

Decoctum: ℞.*Trium florum communium, ana P.j quatuor ſeminum frigidarum maiorum,ana* ʒ j *pruna damaſcena viij.oxyphœn.*℥ ß.*Coquãtur in ſ.q.aquæ fõtanæ donec dimidium abſumatur, poſtea manibus exprimantur & colentur, deinde accipe decocti huius* ℥ *iiij.ß caſ. recens extracta*, ℥ j. *ſerap j viol.* ℥ ß. commiſtis omnibus fiat potio, quæ detur diluculò. Prandeat horis póſt quatuor ad ſummum, non expectata operatione potionis: vertetur enim in alimentum ſi diutiùs inediam ſuſtinuerit. Poterit loco ℥ j. ß *caſ.* poni ℥ j. ß. *mannæ*.

Aut informa boli: ℞.*caſ. recens extractæ.*℥ j *bacc. oxyacan.h.iiij.cum ſacch. q.ſ.fiat bolus,quẽ* capiat diluculò prãdeat hora non inſolenti,adſummumquarta à bolo ſumpto. Cùm vtetur enemate, eodem die fiat venæ ſectio, enemate eiectio ſtatim: cùm verò vtetur decocto, aut

ᵭo, aut bolo poſtridie circiter ſeptimam horam incidatur vena. Poterit & bolus dari hora vna ante cœnam & poſtridie ieiuno ventriculo vena incidi. Si verò aut ætas, aut virtus imbecilla, venæ ſecandæ conſilium interpellet affigantur cucurbitæ, non quidem capiti, ſed partibus capiti continuatis & cõiunctis. Quòd ſi dolor his perfectis intra diem quartum aut quintum non cedat, appareátque adhuc in oculis, fronte & facie rubor, ſanguinis fluxus è naribus excitetur, immiſſis ſetis porcinis. Vel aperiantur venæ frontis præcipuè ſi dolor ſit in poſteriore capitis parte, aliâs aperiantur venæ temporũ. Deinde purgetur. humore priùs concocto in hunc modum. ℞. *Serap. nymphææ, ſerap. acetati ſimp. ana* ℥. j. ß. *ſtillatitiorum liquorum oxalidis, cichorij, bugloſſi, ana* ℥ *iij.* Miſceantur omnia, & quatuor vnc. appetente diluculo à ieiuno bibantur per triduum. ℞. *trium ſantal.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis.

Solutiuum. ℞ *pruna damaſcena. xij. florum nymphææ, trium florum communium, ana* P. j *quatuor ſeminum frigidorũ maiorum. ana drach.* v coquantur in ſ. q. aquæ, donec dimidium abſumatur,

accipe decocti huius ℥ *iiij.* ß. in quibus macerentur *corticum myrobalan. flauarum, confricatarum oleo amygdal. dulc.* ʒ. *iij.* manè lento igni fricentur. & colentur, adiectis *caſ. recens extracta.* ℥. ß. *antidoti è ſucco roſa.* ʒ. *ij. ſerupij violacei,* ℥. ß. commiſtis omnibus fiat potio purgans. Sumat hora quarta, prandeat decima ſed horæ dimidio. antequam prandeat vtatur hoc lotorio. ℞ *pul. ſacch. rub.* ℥. ß. *aquæ hor.* ℥. vj aut *iuris pulli ſalis expertis tantundem*, miſceat, & bibat. Poſtridiè diluculò edat *conſer roſa.* ℥. ß Si verò ægrotus opulentus fuerit, mutabis *antidotum è ſucco roſato in rhabar. ſelecti* ℥. j. ß *ſpicæ grana v.* quæ minuatim conciſa ſingula marcerabis in ſtillatitij liquoris *intybi ſatiui latioris, & vini albi. q. ſ.* ſuperet autem ſtillatitius liquor vinum. Ad hæc reuulſio fiat fricationibus crurum brachiorum, cucurbitulis, ſine ſacrificatu affixis ſcapulis & lotione brachiorum & crurũ facta, vt infrà. ℞. *folior ſalicis, florum & foliorum nymphææ, foliorum. vitis albæ ſatiuæ, ana M. ij.* coquantur in ſufficienti aqua, qua calida lauentur crura, & brachia ante paſtum. Alteranda prætereà eſt intemperies calida à calidis humoribus relicta,

fri

frigidis. Idque poteſt fieri poſt venæ ſectiones dictas. ℞. *olei roſac.* ℥.iij. *ol. nymph.* ℥.j.ß.*aceti.* ℥.j. commiſta applicentur fronti frigida actu, eſtate: hyeme, tepida.

Aut ſic fiat: ℞ *ſucci lactucæ, ſucci foliorum ſalicis ſtillatitii liquoris roſarum, ana.* ℥ *iij.aceti.* ℥.j. his commiſtis immergatur pannus lineus, qui fronti applicetur. Quòd ſi magna ſit caliditas, addatur *caphur.* ℈ j. Prætereà lauetur facies ſtillatitiis liquoribus *roſar & plantag.* Iſta etiam quæ fronti applicantur, non diu retineantur ad frontem, ne fiat reflexio caloris ad caput. Meminerit ægrotꝰ frequenter ol facere ſtillatitium liquorem *roſar.* cum pauco *caphuræ.*

CHAP. II.

Cephalalgiæ bilioſæ ſimplicis curatio.

Cauſa. Inedia, ira, dolor, labor, vigiliæ, exercitatio nimia victus ratio ex bilioſis cibis, vt alliis, porris & ſimilibus, & quæcunque vniuerſum corpus, atque adeò caput calefaciunt & exiccant vnde flaua bilis procreatur, hoc genus doloris capitis efficiunt. Huc accedit hominis temperatura calidior, anni tempus, ætas vigens, vitaque ſollicita, quæ omnia faciunt ad flauæ bilis coaceruationem.

Qui ſic dolent, facie pallent, oris adeſt amaritudo, cum linguæ, nari um, & oris ſiccitate.

Diligendus aër, in quo moretur ægrotus, qui natura ſit frigidus & humidus, aut qui noſtra induſtria ſit præparatus ſit, ſparſis florib. ac germinibus frigida facultate præditis per ſolum cubili, quales ſunt *roſæ viola, nymphææ flores, vitium capreoli,* & id genus alia. Aër quoque refrigeretur aqua frigida de vaſe in vas ſubinde transfuſa. Sit ægrotans hilaris, omnes animi perturbationes declinans. Somno longiore, quieteque vtatur. Cibi quibus veſcetur, ſint humidi boniq; ſucci, qualis *lactuca, portulaca, intybus, oxalis, ſpinacium.* Conueniunt fructus etiam crudi, *poma, pyra acida, & ſaxatiles piſces.* Vino prorſus abſtinendum; potus ſit aqua.

Sectio venæ in hoc affectu non inutilis, præſertim ſi bilis à ſanguine non multum diſtet. Deinde vtemur bilis impetum obtundentib. eiúsque furorem reprimentibus in hunc modum.

℞ ſeraprj acetati ſimpl. ſera. nymphææ, ſerap. violacei. an. ℥ j. ß. ſtillatitiorum liquorum intiyb ſatini latioris, bugloſſ. cichorij. an ℥ iij. Miſceātur omnia, & appetente diluculo ab ægro

ab ægrotante ieiuno ℥ iiij. bibantur. ℞ *trium ſantalo.* ℥ ß. vtatur cum ſerap.

Potio purgans. ℞ *Rhabar. ſelecti.* ʒ j. *ſpi. a gr. v. oxiphœnic.* ℥ j. macerentur in ſtillatitio liquore *intybi ſatiui laticris & pauco vino albo* per noctem, minutatim priùs conciſa, deinde validè exprimantur & colentur, adiectis *ſerap. roſa. purgatorij,* ℥ j. fiat potio purgãs, quæ circiter crepuſculum ſumatur, horis quinque ante quemuis paſtum.

Vel fiat ſic: ℞ *caſſ. recens extracta,* ʒ *vj. antidoti è ſucco roſa* ʒ *iij. ſerapij roſati ſolut.* ℥ j. *cum decocto prunorum trium florum communium, & hordei,* fiat potio purgãs, quæ ſumatur vt dictum eſt.

Vel in forma boli: ℞ *caſſ. recens extracta.* ℥ j. *rhabar ſelecti.* ʒ j. *antidoti ſuccè roſa.* ʒ j ß. *cum ſaccharo fiat bolus,* capiatur vt dictum eſt.

Vel in forma pilularum: ℞ *pil aggreg.* ℈ iij ß. cum ſtillatitio liquore *inthybi ſatiui latioris* fingantur pil. vij quæ ſumantur circiter mediam noctem finitis ſerapiis. Poſtridiè verò appetente diluculo edat *conſerua roſa.* ℥. ß.

Localia remedia adhibeantur, vt dictũ eſt in Cephalalgia ſanguinea, verũ maior refrigeratio in hoc affectu requi

ana. ℥.j.ß *me.roſ.col.* ℥.ij. *ole. viola.& chamameli. ana.* ℥.j. ß. commiſtis omnibus fiat enema:detur ante paſtum.

Quòd ſi in ægroto plenitudo apparuerit humórq; morbi cauſa non multùm à ſanguine receſſerit,fiat ſectio venæ humeralis.

Deinde concoquatur humor,hoc eſt, alteretur & edometur,naturæq uæ obſequens reddatur ,vt per loca euacuationi conuenientia ſine moleſtia purgante medicamento : trahatur : id quod ad hunc,aut ſimilem modum fiet.

℞.Serapij acetati ſim pl. ℥.ij.*mel. roſ.colati* ℥.j.ß *ſerapij è ſucco intybi ſatiui latioris* ℥ j. *stillatitiorum liquorum betonicæ , cichorij,bugloſſi, ana* ℥ *iij*. Miſceantur omnia,& appetente diluculo bibantur à ieiuno ℥. iiij. per triduum. Si bilis non fuerit(vt loquuntur) citrina, ſed vitellina,pro *melle roſaceo* ſubſtituatur *oxymeli ſimplex,vel ſcilliticum.℞ Diarrhod.abb.*℥. ß.vtatur cum ſerapiis.

Potio purgans:℞. *Rhab.ſelecti.* ℈.iiij. *agar.in paſtillorum formam redacti.* ℈. ij. *cinnamomi optimi gra.v.*Infundantur ſtillatitiis liquoribus *beton.& inthybi ſatiui latioris*, ac pauco *vino albo* horis xij. deinde exprimantur , & colentur , ad-

iectis *ſerapij roſa purgatorij*. ℥. ij. fiat potio purgans. Poteſt aliquando addi ℈. j. *rhabar*, puluerati ad partes debiles roborandas.

Vel ſic: ℞. *Cathol*. ℥. ß. *diaphœnici* ʒ. ij. ß. *antidoti è ſucco roſ*. ʒ. j. *ſerapij adianti*. ℥. ß. excipiantur communi medicinæ decocto, fiatque potio. Sumatur ad crepuſculũ, finitis ſerapiis concoquentibus.

Aut in forma boli. ℞. *cathol*. ℥. j. *antidotorum è ſucco roſar. & diaphœnici, ana* ʒ j. ß. cum *ſaccharo* fingatur bolus, qui ſumatur hora quarta à media nocte.

Aut in forma pillularum. ℞. *pilu. agr*. ℈ *iiij. cum ſtillatitio liquor. beton*. fingantur pilu. vij. quæ ſumantur ad mediam noctem, ℞. *conſer. roſa. & buglo. ana* ʒ j. ß. *pulu. d. ambroſchi dul*. ℈ j. miſceantur, & ſumantur poſtridie manè.

Vel ſic: ℞. *Theria veter*. ℈ ij. *conſer. roſa. & bugloſ. ana* ʒ j. miſceantur, & ſumantur, & ſumantur ſex horis ante paſtum. Deinde vtendum apophlegmatiſmis, errhinis, & ſternutamentum cientibus.

Apophlegmatiſmi: ℞. *Maſtich*. ℥ ß. fingantur paſtilli manſiles lupinorum forma, quorum vnus à ieiuno horæ dimidium

midium mandatur.

Errhina: ♃. *iuris decocti ſampſuch.* ℥ j. ß. *mannæ granuloſæ* ʒ vj. miſceantur, & per nares attrahantur à ieiuno.

Aut ſic: ♃. *ſuccorum betæ & ſampſ. ana* ℥ j. *mel. com.* ℥ ß. miſceantur, & fiant errhina. Sternutamentum cient *pul. pip. aut zinzib.* in nares immiſſus. Vti licebit tam apophlegmatiſmis, quam errhinis, ac ſternutamentum cientibus dies quatuor, aut ad ſummum quinque, poſt purgationem.

Deinde adhibēda erūt localia præſidia: ♃. *Alo* ℥ ß *farinæ fabarum,* ℥ ij. *ole. roſ. q. ſ. aceti parum,* miſceantur & temporibus & fronti admoueātur. ♃. *Ole. chamamel. ole. roſa. ole. aneth ana* ℥ ij. *aceti,* ℥ ß. miſceantur, & iniiciantur intra nares & aures.

CHAP. IIII.

Cephalalgiæ pituitoſæ curatio.

OLera, piſces, fructus, otium, ſomnus, curis & ſolicitudine vacans vita, ſatietas, aliaq; item id genus, quæ pituitam in vniuerſo corpore, atque adeo in capite procreare ſunt nata, vt in aëre frigido & humido verſari, & iis denique cibis vtiqui ea ſunt facultate præditi, ſunt hæc omnia in huius doloris

cauſa

cauſa.

Somnolentia, pigritia, ſenſuum, inertia, excrementorum capitis copia, capitis grauitate, faciei albore, humiditatéque deprehenditur hic morbus.

Victus ratio. Victus ratio calefaciens ſit & ſiccans. Verſetur itaque ægrotus in aëre calido & ſicco, qui ſi talis naturâ nō eſt, induſtria fiat, luculento igne, ſuffitibus aromatum, vt *caryophyllorum, cinnamomi, thuris, ligni aloes*, & ſimilium, quæ videlicet calida ſint & ſicca. Inedia huic affectui ſalubris eſt, quare alimenta pauca ſint & rara, eáque ſinapi, aut alio ſimilibus viribus condimento prædito condita. Inter olera, *ſaluiam*, *hyſſopum*, *ſatureiam*, *apium*, *thymum*. *maioranam*, ſibi eſſe vſui norit ægrotus. Carnes, quibus veſcetur, natura excrementoſæ parum ſint Magna autem ex parte ſint aſſæ, odoramentorum (vt dictum eſt) acceſſione conditæ. Vino in potu vtatur tenui: purgato tamen corpore vti vino generoſo poterit, etiam aromatibus medicato, ſed parcè. Panis ſit fermentatus, ſalſus, valde coctus, habens aniſum, aut melanthium, aut aromata, aut ſaccharum admiſtum. Motu totius corporis celeri,

leri, vehementique, in aere, præſertim calido ſiccóque, poterit ægrotus ieiunus exerceri. Vigiliæ, vehementèsque animæ curæ ad hunc affectum curandum conducunt. *Curatio.*

Curandi ratio initium ſumet ab eductione materiarum communium. ℞. *Maluæ, altheæ, braßicarum rub. ana. M. j. chamameli, meliloti, ſtœchados Arab. ana. P. ij.* Coquantur in ſ. q. aquæ adtertias, & colo transfundantur. Deinde accipe iuris decocti & colati lib. *j* ß. *caßiæ recens extractæ, ſacchæ. ſemel duntaxat cocti. ana* ℥. *j. meill. anthoſati* ℥. *j.* ß *diaphœnici, vel hieræ picræ.* ℥. ß. *ole. com.* ℥. *iij. ſalis.* ʒ. *j.* fiat enema, detur ante paſtum.

Quòd ſi diſplicuerit anema. aut circa ventriculum grauitas apparet, medicamento hoc, aut ſimili ſumpto educantur. ℞. *Vuarum paſſ. detractis vinaceis, glyzyrrhizæ, ana.* ℥. ß. *hyſſopi. bugloſſ. ana. M.* ß. *ſtœchados Arab. P. j.* coquantur in ſ. q. aquæ fontanæ vſque ad dimidij conſumptionem, quod ſuperterit coletur. Deinde accipe *decocti huius* ℥. *iiij. caſ. recens extractæ.* ℥. *j mel. roſa. col.* ℥. ß. fiat potio, quæ horis quatuor ante prandiũ ſumatur. Quòd ſi ægrotus ſit iuue

iuuenis, appareatque in eo plenitudo, mittatur ſanguis ex humerali vena dextri brachij ad. ℥ quinque.

Quoniam autem materia phelegmatica plerunque multa eſt, minuatur ſumpto medicamento priuſquãm concoquatur. ℞. *Pilul. aſſaier. agar. in paſtellorum formam redacti, ana.* ʒ. ß. *cum ſerup. ſtæchad* fiant pilul. v. quæ capiantur poſt primum ſomnum. Deinde concoquatur humor, ſi craſſus quidem fuerit, in hunc modum: ℞ *Mel. roſacei col.* ℥. ij. ß. *oxymel. ſcillitici,* ℥. ij. *stillatitiorum liquorum betonicæ, ſampſuchi, florum ſambuci, ana.* ℥. iij. Miſceantur, & vbi diluxerit, à ieiuno bibantur ℥. iiij. per triduum. Altero ſtatim triduo rurſum idim fiat: non enim facilé hic humor concoquitur, ℞. *Diamoſ bi dulc.* ℥. j vtatur cum ſerapiis. Si verò materia non ita craſſa ſit, concóquetur vt ſequitur: ℞. *Oxymel. ſimpl. ſerapij ſtæch d. ſerapij aaranti, ana.* ℥. ß. *ſtillatitiorum liquorum betonicæ, menthæ, phylli, ſampſuchi. ana* ℥ *iij* Miſceantur & triduo ℥. iiij à ieiuno bibantur diluculò. Altero item triduo repetantur ℞ *Diamoſ bi. dul.*. ℥ j. vtatur cum ſerapiis.

Aut fiat apozema vt ſequitur: ℞

Radicis

Radicis acori, quinque rad.com, macerate-rum in aceto, ana. ℥.ß *meliſſophylli, betonicæ, ſampſuchi, ana. M.j. thymi, caſſutæ, ana tertiam partem manipuli vnius, vuarum paſſarum detractis vinaceis* ℥ ß. *ſeminum apij, aniſi, fœniculi, ana* ℥. ij. *florum ſtœchados, helichryſi, & roriſmarini, ana. P.j* ß, coquantur in ſ. q. aquæ, donec dimidium abſumatur, colo poſt transfundatur. Dein accipe decocti illius lib.j.ß. & adiectio *melle*, q.ſ. ſuaue reddatur, fiatq; ſerapium mediocris conſiſtentiæ depuratum. Adiiciantur ʒ *j. nucis moſchatæ, &* ʒ *ij. cinnamomi ſelecti*, iucundioris & odoris & ſaporis gratia. Vtetur autem ſex diebus appetente diluculo, ieiunus. Solemus enim decoctis vti, cum herbarum eſt copia, quarum cum eſt penuria ſerapiis vtimur.

Potio purgans: ℞ *Vuarum paſſarum detractis vinaceis, glyzyrrhizæ, ana* ℥ ß. *hyſſopi, M.* ß *florum ſtœchados Arabi. P.* ß. Decoquantur in ſ. q. aquæ donec dimidium relinquatur, quod colo trans fundetur: accipiantur autem illius decocti ℥ *iiij. caſſ recens extractæ.* ℥ *j. diaphœni.* ℥ ß *ſerapii ſtœchad.* ℥ ß. fiat potio purgans, quæ ſumatur more aliarum medicinarum.

Aut in forma pilularum: ℞. *Pil. coch.* ℨ j. *cum ſtillatitio liquore beton.* fingantur pil. v. ſumantur ab ægroto, vbi primum à ſomno excitatus fuerit. ℞ *Theria. veter.* ℈ ij. *conſer. florum ſtœchados, conſer. bugloſſ an.* ℨ j ß miſceantur, & ſumantur poſtridie ſex horis ante paſtum.

Aut in forma boli: ℞. *Daiphœnici* ℥. ß. *cum ſaccha.* fingatur bolus, qui ſumatur hora quinta manè.

Aut poterit vti hoc puluere: ℞. *Turpeti ſelecti.* ℨ j. *zinz. ib.* ℨ ß *pul ſtœchados, pul. ſeminis pæoniæ, ana* ℈ j *ſacchari ad pondus omnium,* fiat puluis, qui detur diluculo cum iure *cicerum rub. pulli.* Poſtridiè verò detur *theriaca.* vt ſuprà. Corpore purgato vtatur errhinis, ſternutamentum cientibus, & gargariſmis, ac poſtremò cerebrum corroborantibus.

Errhina: ℞ *Nigellæ torrefactæ* ℨ j. *cum ſucco maioranæ* fiant errhina, quibus vtetur tepidis ieiunus.

Vel ſic: ℞ *Succi rutæ.* ℥ ij. *hieræ picræ, vel benedictæ, aureæ Alexandrinæ, an* ℨ ij. fiant errhina, quibus tepidis ieiunus vtetur.

Vel ſic: ℞. *ſucci maioranæ, ſucci batæ, ana* ℥ j. ß. *vini albi,* ℥ j. *Zinz. iberis, pyrhetri,*

pyrethry, *ana* ℈ j. miſceantur,& fiant errhina,vt dictum eſt. Poſſunt etiam fieri *è ſucco iridis*, *cum ſucco helenii*.

Sternutamentum cientia: ℞. *Piperis*, *pyrethri*. *ana* ʒ ij.fiat puluis, qui in nares immittatur.Poteſt etiam fieri de puluere *radicis elle bori albi puluerata*.

Gargariſmus: ℞. *Hyſſo*. *M*. j *ſaluiæ*, *thymi*,*an*.*M*.ß.Decoquantur in ſ.q.aquæ ad tertias.Deinde accipe *iuris decocti lib*. j.*oxymel ſcilliti*. ℥ iij. miſceantur, & fiat gargariſmus,quo vtatur ægrotus manè ventriculo vacuo.

Cerebrum hæc roborant ſumpta: ℞. *Electa*. *diamoſchi dul*. *aut pliris cum moſcho*, *aut diamb*. ℥ ij. fingantur orbiculi, aut morſuli in rhombi formam, pro ægrotantis arbitrio, de quibus vnum ſumat tribus horis ante paſtum, quater per hebdomadam, quo deglutitõ, bibat parum ſtillatitii liquoris, aut ſucci *meliſſophalli* Tempore verò calido, ſemel in hebdomada ſumat ʒ j. *theriac*. *veteris*, manè ſex horis ante paſtrum. Nec temere dictum eſt, ſumenda eſſe ſupra dicta electaria quater in hebdomada: nam ſi quotidie ſumerentur, parum prodeſſent, vt quæ fierent nutrimentum potius, quam me-

dicamentum, propter aſſuefactionem.

Cerebrum hæc roborant admota: ℞. *Milij torrefacti partes tres, ſalis communis torrefacti partem vnam*, de panno lineo raro fiant duo ſacculi, in quibus illa concludantur,& calidè capiti applicentur manè ante paſtum, alter poſt alterum fiat per horam. Aut fiat ſacculus in modum pileoli, vbi hæc quæ ſequuntur inſuantur. ℞. *Meliſſ. pol. beton. ſampſuchi, verbenæ, pulegij, ana. M. ß. cocci infectorij, ℥. ij. macis, ℥ j. abſinthij ſicci, M. ß. florum ſtœchados, florum roriſmarini, ana. P. j ß. radicis cappar ℥. ij*, hæc diligenter trita in panne ſericeo rubro, & raro inſuantur, fiatque in modum pileoli, qui nocte dieque duos autres menſes feratur. Perſeuerante autem dolore cum intemperie frigida, irrigetur pileolus ſtillatitio vini liquore. Poteſt & epithema ex ſolo ſtillatitio liquore vini fronti admoueri.

CAPVT V.

Cephalalgiæ ventriculi vitio ortæ curatio.

COaceruatur nonnunquam acris quidam humor & tenuis in ore ventriculi, à quo vapores praui excitantur, ſurſúmque ad caput feruntur,

vnde

vnde fit hic dolor. Sũt plerũq; humores hi bilioſi, quòd bilis flaua ſua leuitate promptè efferatur. Dolor mordax cum nauſea in ore ventriculi ſentitur, ſimul cum capitis dolore. Quod ſi diutius inediam tulerint, augetur illius humoris malitia prauitasque, tuncque magis dolent, ſumpto autem cibo mitigatur dolor, plerunque etiam ſedatur. Curandi ratio auſpicanda ab humoris concoctione. ♃. *ſerapii roſa. de roſis ſiccis, ſerapii de emphacio, ſerupii de ſucco intybi ſatiui latiori. ana* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorum oxalidis, abſinthii, ana* ℥. ij. Miſceantur, & á ieiuno ℥. iiij. dìluculò bibantur per triduum. ♃. *Electa. trium ſantalo.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis ♃. *Myrobala. flauarum.* ℥. ij. *rhab. ſelecti.* ℈. iiij. *oxiphœnicon.* ℥. ß. macerentur in ſtillatitiis liquoribus intybi ſatiui latioris horis xij. dein validè exprimantur, & colentur, & adiectis *ſerapii roſac. purgatoris* ℥. ij. fiat potio purgans, quæ ſumatur finitis ſerapiis hora quarta á media nocte ♃. *Conſer. roſ.* ℥. ß. ſumat poſtridie mane. Infeſtante dolore, ventriculo per inediam vacuo, ſumatur fruſtulum panis intinctum in *citranguli ſucco*, aut in *omphacii*. Idem præſtabit *malorum granatorum*

ſuccus, ſi de eo quantum vulgare cochlear capit, hauſerit. Curatur etiam hic dolor vomitu, præſertim ſi ægrotus ad vomitum procliuis ſit, cui tunc ſolus aquæ tepide potus ad vomitum prouocandum eſt ſatis: ſi verò ægrè vomat, validioribus vomitum laceſſentibus opus erit. Oritur autem hic dolor nonnunquam non à calidis, de quibus dictum eſt, ſed à frigidis humorib. pituitoſis, aut acidis, aut ſalſis, ſed hi magis in ventriculi amplitudine, quàm in ore continentur Porrò hic dolor omnium facillimè curatur, quòd hi humores facilé ad inteſtina detrudantur. ℞. *Pil de hiera ſimpl. pil. aſſaieret ana* ʒ j. ß: *agar. in paſtillorum formam redacti* ʒ j. *cum mel. roſac.* è ʒ. finganrur pil. vj. de quibus ſumantur tres, bis in hebdomada, hora vna ãte cœnã. Pro pil. de hiera ſumi poſſunt pil. alephang. atque hæ ac illæ interdũ ſumẽtur à laborãte, cùm lectũ ingredi volet duabus non minus horis à cœna. Prohibendi ſunt etiam vapores ne à ventriculo ad cerebrum attollantur, quod ſic commodè fieri poterit. ℞. *Coriandri prapa.* ℥ iiij *aniſi fœniculi, cinnamomi optimi an.* ℥ iiij. *pul. diacydonites ſine ſpeciebus* ʒ iiij. ß. *macis.* ℈ ij. *ſacchari ad põdus*

dus omnium, fiat puluis, qui ſumatur ſtatim à paſtu, potúſque ſumpto puluere in longum tempus differatur.

Præterea os ventriculi roborãdum, firmandáque ipſius ventriculi concoctrix facultas. ℞. *Pul. aromat. roſ. maior.* ex deſcriptione Gabrielis. *pul. diamoſchi dul. ana* ʒ j. ß. *corticis citri ſaccharo cõditi, cõſer. roſ. an* ʒ ij *ſacchari diſſoluti in ſtillatitiis liquoribus abſinthii & meliſſophyl. q. ſ* fingãtur morſuli in rhombi formam. ſint autẽ ſinguli ponderis ʒ ij. ß. Sumatur vnus diluculò horis quatuor ante paſtũ, quater per hebdomadam.

Negligenda quoque nõ ſunt localia præſidia. ℞. *Cerati Gal.* emẽdantis vitia ſtomachi. *olei nardini. ana* ℥ ij. Miſce, inũgatur regio ventriculi calidè mane & veſperi ante paſtum.

CAP. VI.

Cephalalgiæ à pituita per proprietatem cerebri curatio.

FIt etiam nonnunquam dolor capitis à pituita per proprietatem cerebri, qui curatur iniectione oleorum, quæ mox dicentur, in nares & aures. *curatio.* ℞. *Iaſmelæi, olei nardini, an.* ℥ ij. Iniiciantur guttæ duę tepidę in nares, & aures. Quòd ſi dolor valde diuturnus

fuerit, nec prædictis curetur: excitentur veſicæ poſt aures in parte inferiore. ℞. *cantharid. abſciſſis capitibus & alis.* iiij. redigantur in puluerem, miſceantur cum *fermento*, *& aceto forti*, fiátque in conſperſionis modum, quæ applicetur poſt aures in parte inferiore, ibiq́; maneat per diem & noctem, donec veſiculæ exiſtant. Si autem validius id efficere volueris, miſce iam dicta cum *melle anacardino*. Vbi autem veſicæ extiterint, rumpantur, illíſque ſuperponatur *folium braſſicæ*, ibíque hæreat, donec quicquid eſt aquei humoris expulſum fuerit. Cùm autem veſicæ locum curare exiccaréque volueris, vnguatur *vnguento albo Raſis caphurato*. Poſſumus etiam vti, ſi res poſtulet, cauterio hoc, ꝙ accipit *calcis viuæ* quantum vis, miſceatur cum ſapone, melle, & ſucco aſphodelorum. Applicētur autē loco dicto.

Capvt VII.

Cephalalgiæ Melancholicæ Curatio.

Hvius doloris & cauſæ, & ſigna poſterius dicentur in capite de melācholia. Curandi ratio initium ſumat ab euacuatione excrementorum. ℞. *Maluæ, althææ, violar. linoxiſtidos ſtœchad.*
Curatio.

Ara

Arabi. maiorana, ana M. j. coquantur in ſ. q. aquæ ad tertias, deinde exprimantur, & colentur, accipiantúrque *iuris illius decocti lib.* j. ß. *caſ. recens extracta, ſaccha. ſemel duntaxat cocti, ana* ℥. j. *cathol.* ʒ. vj. *mel. violacei.* ℥. *iij.* fiat enema, quòd ante paſtum immittatur. Quod ſi enema diſplicuerit, ſumat potionem ſequentem. ℞. *Pruna damaſc. x. vuarum paſſarum detractis vinaceis.* ℥. ß. *ſtœchados Arab. trium florum communium. ana P.* j. ß. *polypod. querc. foliic. ſenna, ana* ℥. ß. *oxyphœnicon.* ʒ vj. Coquantur in ſufficienti q. aquæ vſque ad dimidii abſumptionem, dein accipe *huius decocti.* ℥. *iiij. caſ. recens extracta.* ℥. j. *ſerapii viol. ſerapii ſtœcha. ana* ℥. ß. Commiſtis omnibus, fiat potio, quæ ſumatur diluculò horis quatuor ad ſummum ante paſtum: nec in longius tempus differatur ſumptio cibi.

Quo die enema immiſſum fuit, aut poſtridie quàm potionem ſumpſit, ſi ægrotus iuuenis fuerit, colore ſubnigro, apparueritque plenitudo vel mediocris, incidatur vena interna brachii dextri, ſanguíſque mittatur ad ℥. iiij. preſertim ſi fluens ſanguis niger ſit.

Deinde concoquatur humor melan-

cholicus in hũc modũ. ℞ *ſerapii violacei, ſerapii ſtœchados, oxymel. ſcilliticì. ana* ℥ *j.* ß. *Stillatitiorũ liquorũ meliſſophylli, bugloßi. lup. ſaliƈtarii. ana* ℥. *iij, pul. diamoſchi dul.* ʒ *j.* miſceãtur, & ab ægrotãte ieiuno bibantur triduo ℥. iiij. circa diluculum. Id quod altero triduo repetetur. Aut vtatur apozemate ſequenti : ℞. *corticis rad. cap. v. rad. com. maceratarum in aceto, an.* ℥ ß. *meliſtophylli, ſampſuchi, bugloßi integri, extremitatum lup ſaliƈtarii, an. M.* j. *v. herbarum capillarium, an. M* ß. *vuarum paſſarum detraƈtis vinaceis.* ℥. *j. florum ſtœchados Arab. trium florum com. an. P.* j. *thymi M.* ß. *folliculorum ſennæ* ℥ ß. *polyp. quer.* ℥. j ß. Concoquantur in ſ. q. aquæ, donec dimidium aaſumatur, deinde exprimantur, & colentur, *iuris decoƈti* accipiantur *lib. ij. & ſaccharo ſemel duntaxat coƈto. q. ſ.* adieƈto, dulce reddatur, depuretur, & adieƈtis ℈. *iij. pul. diamoſci dul. &* ʒ. j. *nucis moſchata*, ſapore ſuauiore, odoréque gratiore fiat. Bibat ægrotus diluculò ℥. iiij. diebus ſex.

Potio purgans. ℞. *cathol.* ʒ. *vi. antidoti hamech.* ʒ. *iij. ſerapii violacei, ſerapii ſtœchados, caſ. an.* ℥. ß. Excipiantur vnciis quatuor apozematis ſupraſcripti,

fiat

fiátque potio purgans, quæ ſumatur ad auroram. Toto verò eo die domi ſe cõtineat. Hora autem quinta à potione ſumpta, ſequens lotorium bibat. ℞. *Saccha ſemel duntaxat cocti* ℥ ß. *cum iure cicerum rub.* miſceatur. ℞. *Mithrid.* ʒ j. *conſer. buglo* ʒ ij miſceantur, & ſumantui poſtridie manè. Quòd ſi Mithrid. diſplicuerit, fiat in hunc modum. ℞. *conſer. bugloſ.* ℥ ß. *pul. diamoſchi dulc.* ℈ ß. ſumat, vt dictum eſt.

Aut in forma pilularum: ℞. *Pil. ind.* ʒ j. *pil. cochi.* ℈ j. *cum ſtillatitio liquore meliſſophylli*, ſingantur pil. v. ſumantur ad dimidium noctis, obſeruentúrque omnia ſupradicta.

Aut in forma boli: ℞. *caſſ. recens extractæ, cathol. an.* ℥ ß *antidoti hamech.* ʒ iiij. *cum ſaccharo* fiat bolus ? ſumatur hora quarta à media nocte, cæteráque obſeruentur, vt ſuprà. Præterea apophlegmatiſmis, gargariſmis, ſternutamentum cientibus, & ſacculis vtendum: vt in Capite Cephalalgiæ pituitoſæ dictum.

Porrò apophlegmatiſmi magis ex vſu erunt, ſi de ſucco maioranæ, aut eius decocto fiant. Fricationes quoque ad

reuel

reuellendum faciendæ, & affigendæ cucurbitulæ, vt ſuprà eſt dictum. Sumendæ prætereà quotidie, cùm aliud non ſumitur, *electarii ſolidi diamoſchi dulc.* ʒ ij.

Cap. VIII.

Cephalalgia à Gallico morbo curatio.

Signa. Infeſtant hic dolor magna ex parte anteriorem capitis partem, & temporal, non nunquam etiam poſteriorem

Curatio. Curandi ratio ſtatim auſpicanda ab enemate molliter reuellente, ne tanta & vaporum & humorum copia ad caput efferatur. ℞. *Maluarum, mercurialis, betæ, ana M j. furfuris frumenti, chamæmeli, ana M ß. calaminthæ, maioranæ, an. tertiam partem M, j.* Decoquantur in ſ.q. aquæ vſque ad ſextæ partis conſumptionem. Exprimantur, & colentur. Deinde accipiatur *iuris decocti* ℔. j. ß. *caßiæ* ℥ j. ß. *ſacchari ſemel duntaxat cocti, mellis à ſpuma purgati, ana* ℥ ij *olei antiqui.* ℥ j. *butyri veteris.* ℥ j. *ſalis foßilis* ℥ j. Miſceantur omnia, fiátque enema, quod immittatur ante paſtum,

Deinde concoquatur humor. ℞ *ſerap. conſeruat. aceti, ſerapii fumariæ, ſerapii bugloſ. ana* ℥ ij. *stillatitiorum liquorum chamæpityos, meliſſophylli, lupi ſalictarii,*

bugloſſi, ana ℥ *iij*. Miſceantur, & à ieiuno diluculò bibantur per quatriduum. ℞. *electar. diamoſch. dul.* ℥ ß. *vtatur cum ſerapus.* Vbi herbarum copia fuerit, præſtiterit hoc apozemate vti. ℞ *radicis acori, glyzyrrhizæ. ana* ℥ *j. quinque radi. com. maceratarum in aceto, & vino albo ana* ℥ ß. *meliſſophylli, betonicæ, ſummitatum lupi ſalictarii, fumariæ, bugloſſi integri, cuſſu, ana M. j. hermodactylorum* ℥ ß *vuarum paſſarum detractis vinaceis* ℥ *j. trium florum commun. florum roriſmarini. ana P. j. thymi* ℥ *iij. foliorum ſennæ* ℥. ß. *polypodii quer.* ℥ j. ß. Decoquantur in ſ. q aquæ donec dimidium abſumatur, dein exprimantur, & colo transfundantur. Accipiantur *iuris decocti colati* ℥. *xx*. quæ *ſaccharo* dulces reddantur, adiectiſque *cinnamomi ſelecti* ʒ ij. & pul. diarrhodi abb. ʒ. j. reddantur iucundioris & ſaporis, & odoris. Sumantur à ieiuno ℥. iiij. diluculò diebus quinque.

Potio purgans: ℞. *pruna damaſc. xij. glyzyrrhyzæ expurgatæ, oxyphœnic. vuarum paſſarum detractis vinaceis, violarum. an* ℥ *a* ß. *hordei P. ſeminum aniſi, & fœniculi. ana* ʒ *ij. polypodii quer.* ℥ ß *foliorum ſennæ*, ℥. j. ß. *hermodactylorum*. ʒ *i*. Decoquan

quantur in. ſ. q aquæ fluuialis, aut fontanæ vſque ad dimidii conſumptionem. Dein accipe *huius decocti* ℥. *iiij. cathol. drach. ſex, compoſitionis hamech. diaphœnici. ana* ʒ. *ij. ſerapii bugloſ.* ℥ j. ß. Commiſtis omnibus fiat potio purgans, quæ detur hora quarta à media nocte. Eo die domi ſe contineat, & poſt horam nonam bibat lotorium ſequens ℞. *ſacchari ſemel duntaxat cocti*, ℥. ß *cum iure cicerum rub.* fiat lotorium. ℞. Theriacæ veteris, ʒ. j. conſer. bugloſ. ʒ. ij. miſceantur, & ſumantur poſtridie, ſex horis ante paſtum.

Aut purgetur pilulis: ℞. *Pil. fœtidarum, pil. indarum. ana* ʒ. ß. excipiantur *ſtillatitio liquore meliſſophylli*, fiantque pilul. v. quæ ſumantur circiter noctis dimidium, aut cùm primùm experrectus fuerit. Cætera deinde vt ſuprà fiant.

Vbi autem quieuerit tres aut quatuor dies, vtatur decocto ſequenti. ℞. *ſcobis tenuiſſimæ ligni ſancti libr. j.* decoquatur in lib. quatuor *aquæ fontanæ*, vſque ad dimidiæ partis conſumptionem. Cùm autem ad decoctionis terminum propè acceſſerit, addatur *meliſſophylli, betonicæ, chamæpytios, bugloßi integri, fumariæ, lupi ſalictarii ſummitatum, ana*

M.

M. j. *Iuris huius decocti* ℥. vj. bibat dies quatuor, hora quinta matutina, & prouocetur ſudor (vt humores, qui vlcera plerumque cicatrice obduci prohibent, qui in totius corporis ambitu ſunt, nedum capitis, diſcutiantur) qui quidem accuratè abſtergatur. Quòd ſi ægroto poſt epotum hoc decoctũ ſomnus obrepat, dormire licebit. Herbæ autem illæ, quæ decocto ligni ſancti admiſcẽtur, ligentur, ne ſe ſcobi commiſceant, ab eáque vt facilè ſegregari queant. Rurſumque ſcobs illa, detractis herbis, coquatur in ſex libris aquæ fontanæ, vſque ad tertiæ partis abſumptionem. Et hoc ſecundo decocto vtatur reliquo tempore quoties ſitiet: cui poterit adiici modicum vini, ſi quidem debilis valde fuerit ægrotus.

His perfectis, topicis præſidiis vtendum. ℞. *Emplaſtri nobilis ab Ioanne de Vigo cõpoſiti lib.* ß. *emplaſtri filii Zachariæ, emplaſtri de meliloto, emplaſtri diuini, emplaſtri ceronei, emplaſtri diachyli, cui iris adiecta ſit, ana.* ℥. *iij farinæ ſeminis lini, farinæ fœnogræci ana.* ℥. ß. *bdellii, ammoniaci diſſolutorum in oleo de lil. ana* ʒ. *iij. croci* ʒ. ß. adiecta terebinthina quæſt. ſcilicet. commiſceantur, & ex om

ex omnibus ſingatur maſſa emplaſtri, magdaleonem appellant, de qua ſumatur.q ſ. vt ſuper alutam extendendo fingatur pileolus, qui capiti ſuperponatur, nec inde auellatur, niſi ſedato dolore. Nec tantùm id capiti fiat, ſed & aliis corporis partibus, ſi qua ſit, quæ ob hunc morbum dolore infeſtetur.

Intereà ſingulis hebdomadis vtetur catapotiis ſequentibus. ℞. *Pılul. aſſairet agarıcı ın paſtıllorum formam redacti, ana ʒ ij. pil. fumariæ, pil, ſine quibus, anna ʒ j. hermo dactylorum ℈ iiij. maſtich. ℈ j. myrobalanorum flauarum, myrabalanor. cerulearum confricatarum ol. amygd. dul. an. ʒ j. cum ſerapio conſeruationi accori* fingatur globus, qui diuidatur in drach. & ſingulæ drachmæ, in pil. vj de quibus tres ſumet ſingulis menſibus ter, horis quatuor poſt cœnam frugalem, & tenuem.

Tempore quoque frigido proderit ægroto non mediocriter ſumpſiſſe ʒj. *theriacæ veteris cum* ʒ j. ß. *conſer. bugloſſ.* ſex horis ante paſtum, ſingulis hebdomadibus ſemel.

Conducet etiam plurimùm, ſi quid aliud, ſequenti vti enemate ſingulis menſibus quater, vſque ad perfectam huius

huius affectus curationem, quod & humores, & vapores, qui ſurſum efferuntur, & iam elati ſunt, qui ſanè doloris ſunt in cauſa, reuellet & pharmaci ſolutiui vicem delebit. ℞. *Maluarum, linozoſtidos, helxines, origani, calamintha, betonica, ruta, meliſſophylli, ſaluia, ana M.* j. *hyſſopi, pulegij, ana M.* ß. *ſeminum aniſi, fœniculi, cumini, ammeos, an.* ℨ ij. *centaurii minoris M.* j. *polypodij quer.* ℨ. vj. *agarici, medulla colocynthi. an.* ℨ ij. *foliorum ſenna* ℈ iij. *florum ſtœchados, florum roriſmarini, florum chamameli, ana P.* j. Decoquantur in ſ. q. aquæ donec dimidium abſumatur, deinde colentur, & recipiantur, *iuris decocti* ℥ xvj. *hiera picra, benedicta laxatiua, ana* ℥. ß. *compoſitionis indi maioris* ℨ iij. *diaphœnici* ℨ j. *ſucci beta* ℥ j. *mellis roſacei colo transfuſi* ℥ j. ß. *olei chamæmelis, ol. ruta, ol. anethi. ana* ℥ j. *ſalis foßilis* ℨ j. ß. Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum immittatur, cæteriſque enematibus diutiùs ab ægrotante retineatur.

Vtetur prætereà ægrotus ſequenti compoſitione quotidie, vno tamẽ aut altero die per hebdomadã prætermiſſo. ℞. *conſerua acori, conſerua radicis bugloſ.*

an. ℥ ij ß.*pul.diamoſchi dul* ʒ ij.*pul.diarrhodi abb.pul.roſatæ nouellæ,an.* ʒ j. ß *pul. diamargar. frigidi* ʒ j. excipiantur *ſerapio conſeruatiuo acori*, fiatque electarium molle. Magnæ autem auellanæ magnitudo indicabit,quãtũ de hoc electa.ſumpturus ſit ægrotus,duab.aut tribus horis ante paſtum matutinum.

Cap. IX.

Scotomatis curatio.

Est autem Scotoma morbus, quo hebeſcunt ægrotantis oculi, ipſisque tenebræ obuerſantur.

Cauſa. Fit autem interdum cerebro primogenia affectione laborante, interdum quia ori ventriculi conſentit. Vtriuſq; & cauſas, & notas qui fuſius ſcire volet, legat Galenum in 3. de locorum affectorum notitia.

Victus ratio. Quod ad victus rationem attinet, ægrotus aërem deuitet nebuloſum, & craſſum, in puro: lucidóq; commoretur:paroxyſmo tamen ingruente, præſtabit ipſum in aëre obſcuro, & quieto collocari, vbi ſpiritus & vapores moti faciliùs ad quietem deducuntur. Boni ſucci cibis, & concoctu facilib. vtatur, qui flatus (quod faciunt herbæ, & legumina)minimè gignant, quales ſunt

capo

caporum,perdicum, phaſianorum, vitulorum, piſcium ſaxatilium carnes, oua quoque ſorbilia, & alia id genus multa. Cane peius & angue ea oderit omnia, à quibus vapores ſurſum feruntur,vt ſunt ſpecies,allia, cæpe,porri,ſinapi,acetum & quæ ſimili ſunt facultate prædita. Vinum bibat album, tenue, & oliphoron. Animi perturbationibus prorſus vacuus ſit. Res non intueatur, quæ in gyrum rotantur, aut celeriter mouentur.Hæc enim malum hoc exaſperant:non in præcipitiis ambulet, neq; in profunda coniiciat oculos. Exercitium mediocre vtile, per horæ dimidium ante cibum. Interdiu à cibo ne dormiat, noctu lectum dormiturus non accedat ante horam à cœna ſecundam.

Si hic affectus à plenitudine fuerit, curatur vt Cephalalgia ſanguinea. Si à bile, vt Cephalalgia bilioſa. Si à pituita, vt Cephalalgia pituitoſa, niſi quòd ſubtiliantia à principio non ſunt exhibenda. Fiet igitur in hunc modum. ℞. *Oxymel. ſimplic.* ℥.*ij.mel. roſacei colat.* ʒ.j. ß. *Stillatitiorum liquorum betonicæ,bugloſſi,mel.ſſophylli.ana* ℥.*iij.* miſceantur omnia, fiatque in zulapij

modum, quod depuretur,& adiecta ℥. *j. nucis moſchatæ* ſuauiore reddatur & odore, & ſapore.

Cùm ſerapiis aut apozematibus aromata ad ſaporem iucundiorem efficiẽdum adiicimus, electaria ſolida nõ exhibemus: ſin minus, contra de precedenti ſerapio *nux moſchata*, cum eo ſumatur ℨ. ß *elect. ſolidi diamoſchi dulcis*, quod in rhombi fingere ſolent figurã. Cætera omnia fiant, quæ dicta ſunt in Cephalalgia pituitoſa demptis errhinis, quæ in hæc mutabuntur. ℞. *Succi maioranæ* ℨ *iij aut tantundem iuris decocti eiuſdem*, quod tepidè ieiuno ventriculo naribus attrahetur.

Cap. X.

Phrenitidis non veræ curatio.

Cauſa. PHrenitis non vera non propriè morbus eſt, ſed morbi alterius ſymptoma, puta febris ſanguineæ, aut bilioſæ, aut quorundam abſceſſuum, quos grauiſſimæ febres comitantur: Fitque à vaporibus putridis, ab humoribus calidis reſolutis.

Signa. Cognocitur hic affectus febre, vigiliis, mentis alienatione. Et niſi accuratè illi ſuccurratur, veram phrenitidem,

dem plerúmque parit. Frequens eſt in febribus paulò antè dictis hora criſis. Criſim tamen interdum præuenit, & cum ipſo morbo ingraueſcit. Vehementior itaque eſt in febris augmento, & ſtatu, quàm in principio & die exacerbationis,quàm quietis. Cæterũ tutius ei eſt quietis hora mederi,quàm paroxyſmi.

Curãdi ratio in primis reſpicit morbi depulſionẽ,vnde originẽ trahit. Intereà tamen & illi occurrendũ, & primũ materię cõmunes educãtur. ℞.*caſ. recens extracta, ſacchari ſemel duntaxat cocti ana* ℥ j. *olei violacei.* ℥ *iij.cum lib.j.* ß *decocti herbarum, quas remollitiuas appel.ant, addendo foliorum lactucæ,& cucurbitæ,an.M*. ß.fiat enemat quod immitẽdũ ante paſtũ,eóq; vtetur quoties ſua ſpõte execremẽta alu⁹ nõ deiecerit.

Capiti admouenda ſunt in ipſo ſtatim principio vapores repellentia. ℞. *Olei roſacei* ℥ *iij. aceti* ℥ *j.* Miſceantur, & fronti tepida applicentur.

Aut ſic,℞.*ſtillatitij liquoris roſar* ℥ *iij. omphar.roſacei* ℥ j.ß. *aceti* ℥ j Miſceantur & fronti tepida admoueantur.

Ad conciliandum autem ſomnum, vbi inſomnis permaneret, vngatur

Digitized by Google

vnguento populeo. Quod vbi non ſatis eſſet, addatur ℥ j. *vnguenti populei* ℈ j. ß. *opij,* & vngatur. Proderit etiam plurimùm & brachiorũ & crurum lotio in hunc modum. ℞. *foliorũ ſalicis, foliorum vitis foliorum lactucæ florum nymphææ, ana M. ij. roſ. rub. P. iij.* Decoquantur in aqua, & decocto lauentur brachia & crura. Quòd ſi hæc ſomnum non conciliauerint, vtatur potione ſequenti. ℞. *ſerapij de papauere* ℥ j. ß. *ſtillatitij liquoris lactucæ, vel nymphææ.* ℥ iij. *diamarg. frigidi.* ℈ j. Miſceantur & bibantur cùm lectum dormiturus ingreditur. Perſeuerante phrenitide hac non vera, vbi vapores iam fluxerint, reſoluētia cum repellentibus admiſta admoueantur in hunc modum. ℞. *ol. roſ. chamæ ana* ℥ j ß. *aceti* ℥ j. Miſceantur, & tepida fronti applicentur. Horum loco, cùm certè phrenitis hæc remittitur, catulus per tergum inciſus, detractis inteſtinis calidus vertici admoueatur, ad partem anteriorem declinando: quem vbi refrixiſſe ſenſeris, aquæ calidæ immerge, ſicq; calefactum rurſum admoue. Idem prẹſtat *arietinus pulmo calidus, aut pullus, pullaue,* itidē à tergo inciſa. Et ad ſomnum conciliandum, ſi hoc quoq;

tem

tẽpore vigiliæ moleſtę ſint,aſpergatur *puluis ſeminis papaueris albi* ſuper ægroti caput, & per catuli exenterati interiora,deinde admoueatur vt dictum eſt.

Prætereà reuulſiones fiãt fricationib; brachiorum,& crurum,& cucurbitulis ſine ſcarificatu affixis ſpatulis &natib⁹. Potiſſima autem cura ſit in curando morbo,qui huius phrenitidis cauſa eſt.

In hoc affectu illud memoriæ mandandum, topica nulla adhibenda eſſe remedia capiti, ſi ſit rheuma, vel humorum multitudo deorſum fluẽtium.

CAP. XI.

Phrenitidis veræ curatio.

TRes phrenitidis ſpecies lib. 4. de affectorum locorum notitia à Galeno ſcribuntur,quę magis ad phrenitidem non veram pertinent. Eſt alia phrenitis cerebro ipſi propria, primariáque affectione laborante, quæ eſt morbus acutiſſimus, ſymptomata grauiſſima inuehens, quæ, vt ait Galenus lib.de Symptom,cauſis,eſt cerebri, aut eius meningum inflammatio.

Oritur autem aũt ex ſanguine exuperante, aut ex humore biliofo, cerebrum,aut eius meningas occupante. *Cauſa.*

Quibus ſanguis morbi in cauſa eſt, *Signa.*

hi cum riſu inſaniunt: quibus verò bilis mali huius author eſt, immaniter inſaniunt, ſæuiuntque, vt eos vinculis cohibere ſit neceſſe: præſertim ſi bilis peruſta fuerit. Priuſquam autem inualeſcat, hæc ſigna præcedere ſolent. Quæ dicunt, quæué faciunt, non meminerunt, abolita memoria. Febris continua cum amentia comitatur, præ tereà vigiliæ, ſomni difficiles, & interdum turbulenti, vt eſurgãt ægroti exilientes, & furibũndè vociferantes, verba nullo ordine, nullóque ſenſu loquentes. Interrogati nihil appoſité reſpõdent, & qui ſani manſuetiſſimi fuerant, nunc furibundo quodam tumultu verba effundunt. Quum verò proximé ad phrenitidem accedunt, oculos ſæpè perfricant cruentos, & ſqualidos, quos tamen nonnumquam lachrymãtes. Lingua tactu aſpera percipitur, atque è naribus aliquando deſtillat ſanguis. Floccos auellere, & feſtucas vicinis ſtragulis carpere videntur. Pulſus illis exiguus, & languidus, ſed quodã modo durus. Spiratio magna, & ex longis interuallis..

Phrenitis non vera magna ex parte veram antecedit, hoc eſt in principio

mitis

mitis adhuc eſt paulatim enim per cerebri affectum phrenitis euenire ſolet, cũ morbi pars iã genita eſt,pars adhuc gignenda. Quo quidem tempore danda opera, vt genita materia reſoluendo & vacuando curetur, gignenda ſublata cauſa prohibeatur. Accedendũ igitur ipſo ſtatim principio adhunc morbũ curandũ, ne abſoluta imflãmatio fiat, quæ ſi iam eſt,in accipiti eſt ſalus. Augeri autem materia primùm victus ratione prohibeatur.

Victus ratio

Si igitur victus tenuis, qui refrigeret,& aſtringat. Cibus itaque erit ptiſſanæ cremor hic tamen vbi largiore cibo aſſueuimus, ne ægrotum fame enecuiſſe medicus inſimuletur,*hor.farina aqua* cocta concedetur, addito aut *omphacio,aut cireotrum,au granatorũ ſucco*,aut ſimili, qui homores denſare ac cogere poſſit, vt ægrius ad caput ferri valeant. Olera quoque quæ refrigerare, atque humectare ſunt idonea, *vt intyb. lactuca*, *malua*, & quæ ſimili ſunt facultate predita, concedantur. Potus ſit *hordei decoctum cũ ſerapio nymph.*aut *violac.aut roſaceo*, qui per interualla tamen, non confertim exhibendus eſt. Viribus autem debilibus ven-

triculóque natura imbecillo, ac frigido, vbi quidem ſe febris vehementia remiſerit, *vinum oligophoron, aqua dilutum*, non negandum, præſertim ſi ſani vinum bibere conſueuerint. Quieſcat ægrotus, neque huc, atque illuc moueatur, nam ſic fatigatur, vireſque atteruntur Si igitur diues eſt, famulorum & domeſticorum adminiculo retineatur: ſi pauper, vinculis. Corpore vacuato, eóque arido, ac ſqualido exiſtente, *aquæ dulcis tepidum balneum* conferet, quòd non ariditatem ſolùm, ſed etiam immodicas vigilias, mentíſque alienationem, vnà cum febre profligare poteſt. Animi perturbationes ſummoperè vitandæ; quare quę aut mœrorē, aut bilē concitare poſſunt, prorſus auertenda. Gratiſſimi itaq; amici ipſum adeant, leniter, blandéq, alloquantur, non tamen intempeſtiuè interpellent, licebit tamen vbi opus erit, acerbiùs increpare.

Curatio. Quantum ad curandi rationem attinet, ſi nihil obſtiterit, nullum ſalubrius, aut præſentius remedium, quàm ſanguinem mittere. Incidenda igitur vena ſtatim, nulla habita ratione aut temporis, aut horarum diei, etiam ventriculo pleno: priùs tamen materiæ com

communes educendæ, immiſſo enemate. ℞. *Maluarum, helxines, linoz. oſtidos, betæ an. M. j. foliorum lactucæ, foliorum cucurbitæ, ana M. ß hordei. M. j. quatuor ſeminum frig. maiorum. ana ʒ j pruna. xij* Decoquãtur in ſ.q aquæ ad tertias. Accipiatur *iuris decocti.* ℔ *j. ß. caß. recens extractæ, ſacchari ſemel duntaxat cocti, ana* ʒ j *ol. violacei* ℥ *iij.* fiat enema, quo immiſſo, & emiſſo, quæcunque illius operatio fuerit, incidatur vena cubiti exterior. Si tamen plenitudo magna fuerit, vena cubiti interna prior incidatur: ſex aut ſeptem horis, aut poſtridie manè, externa Tantum autem ſanguinis educendum, quantum vires ferre poterunt, non tamen vſque ad animi deliquium: & hoc in affectibus ſanguineis bilem cohibeat & contemperet, multa ſanguinis eductio bilem feruere & furere permittit: paucus igitur in hoc affectu cùm billioſus eſt, ſanguis vacuetur, auerſionis duntaxat, & tranſpirationis cauſa.

Si verò aut ætas, aut vires, aut aliud quidpiam venæ ſectioni obſtiterit, tũc cucurbitulę ceruici & omoplatis cum ſactificatione admouẽdæ: nam ad cerebrum

brum humorum defluxum in contrarium auertent. Poterunt etiam affigi his; quibus vena ſecta fuit, ſed ſine ſcarificatione.

Non abſurdum erit poſtridie, quàm vena ſecta fuerit, pharmacum ſolutiuũ ſumere, quòd ſoleat ſanguis in bilem mutari. ♃. *caſſ. recens extractæ* ℥ j. *ſerapii violacei*, ℥ ʒ. *cum aqua fructuum Meſuæ* fiat potio, quæ ſumatur horis quatuor ante prandium.

Aut ſic: ♃ *Rhabar. ſelecti* ℥ j. ʒ. *maceretur conciſa minuatim in ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris, per noctem*, dein exprimantur, & colentur, & adiectis *ſerapii roſacei laxatiui de infuſione roſarũ* ℥. ij. fiat potio purgans, quæ ſumatur matutino tempore horis quinque ante paſtum. Proderit ægroto ſequenti electario vti, quod mirè confert ad partium internarum calorem mitigandum. ♃ *conſer. roſarum, conſer. nymphææ, conſer. bugloſſ. an.* ʒ *vj. diamargar frig.* ʒ ß. *coral. rubr* ʒ j. *fragmentorum compretioſorum ana* ℈ ij. *ſeminis portulacæ, ſeminis oxalidis, ſeminis intybi ſatiui latioris, an.* ʒ ß. *bracteas auri, vj. ſacch. q. ſ.* fiat eluctuarium, auro coopertum, quo vtetur ſæpe cum aqua cocta, aut cum

aqua

aqua hordei, & ſine aqua cùm volet.

Sitis in hoc affectu perquam moleſta eſſe ſolet, cui ſic occurendum. ℞. *ſerapii de ſucco citri, vel de ribes* ℥ v. vtatur cum aqua cocta cùm ſitiet.

Et cùm calor magnus eſt ipſum à corde arcere oportet, epithemate infrà poſito. ℞. *ſtillatitii liquoris roſa. lib.* ß *ſtillatitii liquoris nymphaæ. ſtillatitii liquoris bugloſſi, an.* ℥ iij. *omnium ſantalorum, coral. rubri, ana* ʒ j. *caphura, gra.* ij. aceti (quod in pauca quantitate ad miſceri debet, quoniam vigiliis infeſtantur) ʒ ij. *croci* ℈ ß. Miſceantur, & fiat epithema, quo tepido regio cordis linatur ante paſtum.

Conferet etiam epithemate teſticulos frigerare. ℞. *ſtillatitii liquoris roſa.* ℥ viij. *vini albi* ℥ ij. *omnium ſantalorum, ana.* ʒ j. fiat epithema, quo teſticuli linantur.

Eandem ob cauſam lauentur crura & brachia in hunc modum. ℞. *foliorum ſalicu, foliorum arundinum, foliorum vitis alba vinifera, roſarum rubrarum, ana* q. v. Decoquantur in aqua, & decocto lauentur brachia, & crura. Si vigiliæ valde infeſtent, addatur cortex papaueris albi cum eiuſdem ſemine.

Vt à ca

Vt à capite quoque humores auertantur, non parum conferunt vincula extremis corporis partibus iniecta, pedum item & brachiorum fricationes cum *ſale, & aceto*.

Quoniam autem perpetuis pene vigiliis infeſtantur, ſomnum hunc in modum prouocabimus. ℞. *ſyrup. de papauere*, ℥ j. ß. *ſtillatitii liqueris lactucæ, vel nymphææ*, ℥ iij. *pulueris diamargariti frigidi*, ℈ j. Miſceantur, & bibantur ab ægroto ad horam ſomni.

Quod ad remedia topica attinet, primo quidem die repellentia admouenda ſunt. ℞. *Olei roſacei*, ℥ iij. *aceti* ℥ j. Miſceantur & tepida fronti & temporibus applicentur: & propter vigilias ſi nimię fuerint adiicere licebit ℈ ß. *opii*. ℞. *vnguenti populei*, ℥ *iiij*. applicentur fronti, & temporibus.

Quod ſi rheuma ſit, aut humorum multitudo deorſum fluentium, non ſunt adhibenda topica remedia capiti.

Cap XII.

Lethargi curatio.

Hic affectus Phrenitidi contrarius eſt. Nam in phrenitide inſomnes permanent, in lethargo verò inexpugnabilis eſt dormiendi neceſſitas.

Fit

Fit ab humore pituitoſo, præter naturã, ſua frigiditate & humiditate cerebrũ,& maximè partem eius poſteriorem imbuente, & in ſomnum impellente. Morbum hunc comitatur febris continua, lenta, quoniam eſt à pituita, lento humore, putreſcente. *Cauſa.*

Signa. Pulſus lethargicorum rarus, magnus, & vndoſus. Spiratio rara, & imbecilla. Ad vociferationem oculos quandoque aperiunt, & mox claudunt, ad ſomnumque redeunt. Si quis vocem attollens eos interroget, reſpondent quidem nonnunquam, ſed vix & tardé. Oſcitant frequenter, & hainte ore, tanquã id claudere obliti, perſiſtunt. Qui huic morbo obnoxii ſunt, ſomnolẽti, inertes, deſidioſi, obliuioſi, dementesque ſunt. In cubiculo lucido, & tepido decumbãt.

Vtatur cibis attenuantibus, exiccantibus, & incidentibus *apio, aniſo, cumino, cinnamomo, pipere, caryophyl.* & ſimilibus odoramentis conditis. Veſcatur *auiculis mõtanis pullis gallinaceis, perdicibus, turdis,* aliiſque id genus. Inter olera, *porris* vti licebit, *aſparagis, fœniculo*, & iis quæ ſunt eiuſdem facultatis, *Hydromeli* bibat, aut *vinum album, tenue, & oligophoron*: ſit tamen ſubaſtrigens. *Victus ratio.*

Celeri

Curandi ratio. Celeriter huic morbo medendum, non propter aut neceſſitatem, aut difficultatem, ſed propter partis, quæ laborat, præſtantiam. Si vires permiſerint, nihilque aliud obſtiterit, initiò ſtatim ſanguinem mittere conducit, prius tamen enemate fæcibus eductis.

℞. *Maluarum, betæ, linozoſtidos chamæmeli. furfuris, ana M. j* Decoquantur in quantitate ſufficienti aquæ ad tertias, deinde colentur. Accipiatur *iuris decocti ſeſquilibra, caß. ſacchari ſemel duntaxat cocti, ana ℥ j. mellis roſacei col. ſeſquiuncia, olei commu. ℥ iij. ſalis communis ʒ ij.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod mox immittatur, & eo emiſſo, incidatur cubiti vena humeralis, aut media, ſanguisque ad ℥ iiij. educatur. Poſtridie ante paſtum enema ſequens paretur, & immittatur. ℞. *Maluarum, origani, calaminthæ, chamæmeli, centaurii minoris, an. M. j. agarici albi ʒ iij. colocynth. ʒ ij.* Decoquantur in ſ. q. aquæ ad tertias. Accipiantur *iuris decocti* ℔ j ß *elect. indi. maioris ʒ iiij. diaphœn: ʒ ij.* (Et ſi valde ſomnolentus fuerit, addatur *hiera Archigenis, aut hiera Logadii, ℥ ß.*) *mel. anthoſati ℥ j. ß. ole. cõm. & rutæ, ana ℥ j. ß. ſa.*

ß. *ſalis foßilis.* ʒ *.ij.* Commiſtis omnibus fiat enema, vt dictum eſt.

Si fortè immitti non poſſet, balani fingantur in hũc modum. ℞. *mel, comm. q.ſ.* decoquatur perfectè, adiecta *hiera, picræ, aut benedictæ laxa.* ℥ *j. cum ſalis foſſilis* ʒ *ij.* balani magnæ fingantur, quæ filo ligatæ, & *ole. roſa.* irrigatæ immittantur in anum, & agitentur ad irritandam facultatem expultricem. Et hæ balani, aut enemata, repetantur. Non enim eſt ſatis illis ſemel vti.

Poſt hæc eliciatur vomitus in hunc modum. ℞. *ſeminis atriplicis, ſeminis anethi, ſeminis raphani, vel radicis eius, ana* ℥ ß. Decoquantur in ſ. q. aquæ, donec dimidium abſumatur, accipiantur *iuris decocti* ℥ *iiij. oximelitis ſcillitici* ℥ *ij.* Miſceantur, & tepida bibantur ab ægroto. Si non ſponte propter ſomnolentiam, ſumpta ea potione vomat, penna intincta in *oxymelite ſcillitico*, cui *ſinapi* admiſtum ſit, in os immittatur, & circa palatum & fauces agitetur.

Poſtridie excitata natura, ſi ſalutis ſpes fuerit, ad noctis dimidium ſumat *pil. coch.* ʒ *j.* Aut vtatur potione ſequenti. ℞. *Diaphœnici* ʒ *iij. elect. indi maioris* ℈ *iiij. agarici in paſtillorum formam*

redacti, infuſi in oxymelite ſimpl. & ſtillatitiis liquorib. betonicæ, & meliſſophylli per noctem, & validè expreſſi, ℥j. *ſerapii ſtœchados*, ℥ ß. *cum iure communis decocti medicinarum, cui additus ſit ſampſuchi M.* ß. *ſtœchad. Arab. P.* j. fiat potio purgans, quæ hora quarta matutina ſumatur.

℞. *theriacæ veter.* ℥j. *conſer. bugloſſ.* ℥j. ß Miſceantur, & ſumantur poſtridie manè, ſex horis ante paſtum.

His peractis, non antè, exhibeantur errhina, gargariſmi, & ſternutamentum cientia, vt dictum ſuprà in Cephalalgia pituitoſa.

Remedia quoq; topica non prætermittenda. ℞. *radicem ſcillæ ſub prunis coctam, vel cæpe, deinde ſubigatur cum oleo irino, & pauco euforbii*, fiat cataplaſma, quod occipiti applicetur. Ab ipſo ſtatim principio reuulſiones fieri debent, vinculis in partes inferiores iniectis, ipſarúmque fricationibus, & cucurbitulis primæ & ſecundæ vertebræ affixis, deinde natibus & partibus inferioribus. Probat Gal. oxyrrhodinon, in ipſo principio occipiti admotum ad depellendos à capite humores, quicũque fuerint, quod poſteribus parum placet

placet, niſi aliquid *caſtorei* admiſceatur, quoniam materia frigida eſt primóque die trāſacto, ab oxyrrhodino abſtinēdū.

CAP. XIII.

Cari pituitoſi curatio.

CAros, ſomnus eſt profundus præter naturam, obſtructis meatibus ſupremi ventriculi cerebri, aut ab humoribus, aut craſſis ſpiritibus, vnde ſenſuum & vniuerſarum motionum ſequitur priuatio, ſpirandi facultate illęſa manente. *Cauſa.*

Differt in hoc ab apoplexia caros, quòd in apoplexia ſpiratio læditur, in caro nequaquam. Prætereà apoplexiæ ſuccedere ſolet paralyſis, finito ſopore, bona valetudo magna ex parte ſubſequitur. Hoc quoq; diſcriminis inter carum & lethargum, quòd caro laborantes, tanta ſomni profunditate occupantur, vt quamuis ſtimulentur & ſentiant, neque tamen oculos aperiunt, neque loquuntur: contrà in lethargo. Prætereà caros morbis comitialibus ſuperuenit, & cerebri compreſſionibus, cerebro aut à cranio ventriculos anteriores comprimente, maximéque medium coarctato, aut meninge ambiēte anteriores ipſos cerebri vintricu- *Signa.*

los compreſſa. Subſequitur etiam caros vehementiores febres, earúmque potiſſimùm acceſſiones: quòd propter vehementes dolores concidat robur ſpiritus animalis. Lethargus autem morbus eſt, propriam quandam ſemper conſiſtentiam obtinens: febrisque lethargum comitatūr.

Caros interdum proprius eſt, & primarius cerebri affectus, interdum eſt per conſenſum aut totius corporis, aut ventriculi, aut matricis: interdum ab intemperie frigida, aut humida, ſine materia.

Cum eſt cerebri proprius affectus aut eſt à larga ſanguinis copia in capite, & tunc curatur vt Cephalalgia ſanguinea, iiſdèmque notis cognoſcitur. Aut eſt à pituita, id quod fere eſt, & tunc vt Cephalalgia pituitoſa curabitur, aut vt Apoplexia. Præcedit autem capitis dolor, & grauitas,

Curabitur etiam commodè ſequentibus præſidiis. In primis, ſi aluus aſtricta fuerit, hoc enemate laxetur. ℞. *maluarum, althææ, betæ, linoz. oſtidos, furfuris, ana M. j. florum chamæmeli. P. j. & dimidiatum.* Decoquantur in ſ. q. aquæ ad tertias. Recipiantur *iuris decocti* ℔ j ß

caſſ.

caſſ. ſacchari ſemel duntaxat cocti, ana ℥ j. mel. roſacei colati. ℥ j. & dimidiata, olei commun. ℥ iij. ſalis triti. ʒ ij. Commiſtis omnibus fiat enema, quo immiſſo, & emiſſo, non multò pòſt iniiciatur ſequens acrius. ℞. *helxines, hyſſopi, maluarum ana M. j. ß. origani, calaminthæ, centaurii minoris, ſampſuchi, ana M. j. agarici albi, ſeminis carthami, an. ℥ j. polypodii quer. ℥ ß. ſtœchados Arab. P. ij.* Decoquantur in ſ. q. aquæ, donec dimidium tantùm relinquatur. Recipiantur *iuris decocti* ℔ *j. ß. diaphœnici ʒ vj. hieræ picræ Galeno ℥ j. olei rutæ ℥ iij. ſalis foßilis ℥ ß.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod immittatur priore emiſſo, vt dictum eſt. Hoc enemate vtetur tribus prioribus diebus.

At intereà irritetur ventriculus ad vomendum, in hunc modum. ℞. *ſeminis anethi, ſeminis atriplicis, ſeminis raphani, ana ℥ ß.* Decoquantur: accipiantur *iuris decocti ℥ v. oxymelitos ſcilliticì ℥ ij.* Miſceantur, & ab ægroto bibantur, qui nares pòſt claudat, & dentes conſtringat. Deinde mox, ſi quidem experrectus videatur, *hieræ picre ℥ j. in vino diſſolutam* bibat, aut *pilul. cochia. ʒ j.* ſumat. Poſtridiè verò

ʒ j. *theriacæ veter. conſeruæ bugloſſ.* ʒ j. ß. *theriacæ veter. conſeruæ bugloſſ.* ʒ. j. ß. ſumat ante diluculum, ſex certè horis ante quemuis paſtum In ipſius morbi principio ſtatim & brachiorum, & crurum fricationes fiant duræ & validæ: cucurbitulæque & ſcapulis, & natibus ſine ſcarificatione affigantur Olfaciat iugiter ægrotus acetum forte.

Purgato vniuerſo corpore, errhina, gargariſmi, & alia quæ in capite de Cephalalgia pituitoſá dicta ſunt, exhibeantur, non antè.

Magno quoque poſtremò vſui erunt topica præſidia. Radatur igitur caput ablutum iure decocti ſequentis ♃. *ſampſuchi, betæ, meliſſophylli, foliorum lauri, florum chamæmeli, ſtœchados, helychryſi, pſeudonardi, ana q. ſ.* Decoquantur in lixiuio, quo caput irrigetur deinde radantur capilli. Fricetur deinde capitis pars & anterior & poſterior, *caſtor.* ℥. j. *cum oleo rutæ miſta.*

Nec hoc pręetermittatur, quod plurimum quoque conferet. ♃. *capillorum hominis, q. ſ.* comburantur, de quorum, puluere recipiantur ℥ ij. *caſtor.* ℥ ß. miſceantur cum ſucco rutæ, in linimentique formam redigantur, quo caput, vbi

ipſius

ipſius partẽ & anteriorẽ & poſteriorem validè fricueris, lines. Denique olfaciat humanos capillos ſuper prunas poſitos, qui antè madefacti fuerint.

Cari per conſenſum totius corporis curatio.

HOc plerunque contingit in pituitoſis febribus, & tertianis nothis, in paroxyſmorum principiis. Fiant reuulſiones vinculis partibus extremis iniectis, quæ antè non ſegniter fricentur. Detur ſæpe olfaciendum acetum. Robur cerebro addatur *oleo roſaceo*, & *aceto*, *ana q. v.* ſiue *oxyrrhodino*, fronti tepidè admoto.

Cari per conſenſum ventriculi curatio.

COgnoſcitur ex precedente ventriculi dolore. Irritetur ventriculus ad vomitum, vt ſuprà dictum eſt: aut *hiera picra cum oleo* epota. Quam ſi nolit ſorbere, penna in ea intincta fricentur fauces, & palatum. Quòd ſi non vomuerit, aut nihil vomitus profuerit, ſumat *hieræ picræ*, ℥ ß. *cum iure decocti hyſſopi*. Si viderimus vnico vomitu materiam totam non fuiſſe vacuatam, repetatur. Cerebrũ deinde roboretur, applicando fronti tepidè *olei roſ. & aceti, an. q. v.* Poſtremò prohibebi-

mus vapores ad cerebrum efferri acribus enematibus, fricationibus, & affixis cucurbitulis, vt ſuprà dictum eſt.

Cari per conſenſum vteri curatio.

COgnoſcitur quoque ex præcedente vteri dolore. Vtendum reuulſionibus, & balneis, euocandi menſes. Proderit & ſanguinem è ſaphena mittere.

Cari à frigida, aut humida intemperie cerebri ſine materia curatio.

COmpoſitionibus calefacientibus his vti expediet, tam ſumptis, *vt conſer. acori, diamoſcho dulci, theriaca, compoſitione anacardina*, & aliis eadem facultate præditis: quàm admotis, *vt oleis caſtor, ſpicæ coſtino, rutac. nardino, irino, chamæmelino*, quibus pars anterior capitis linatur.

Cap. XIIII.

Ephialtæ curatio.

Deſcriptio. DIcitur hoc morbi genus Latinis Incubus, ab incubando, quòd qui eo laborat, noctu graue pondus ſibi incumbere, ſupràque ſe ſtare putat, reſpirationem opprimens, & vocem impediens, ab alióque ſe inuadi arbitratur. Quòd ſi quam tunc vocem emit

mittat, indiſcreta, incertàque eſt.

Ex aſſidua cruditate ventriculi & crapula naſcitur hoc mali: cùm preſertim ex hoc genita pituita craſſa & lenta, aut etiam ipſi cibi concoctu admodum difficiles, os ventriculi opprimunt, reſupino iacente corpore. Inde enim vapores frigidi & craſſi ſurſum feruntur, poſterioréſque cerebri ventriculos replent, vnde prohibetur animalis facultas per neruos diffundi. Partes autem extremæ primæ hoc incommodi ſentiunt, ſpiritib. priuatæ torpent, vixque mouentur: repit autem paulatim ſurſum, deſtituuntúrque deinceps cæteræ partes animali ſpiritu: tandem conſtringitur ſeptum tranſuerſum, pectus, pulmo, cor, ad iuſtum modum [illegible] dilatantur, hinc ſuffocationis, & veluti cuiuſpiam ingruentis imaginatio. Anxii admodum, attenuatis tandem ſpiritibus & diſcuſſis, meatibúſque apertis, repente excitantur. *Cauſa & ſigna.*

Paruam eſſe epilepſiam inquit Galenus, cui non ſubſcribo, quòd materia Epilepſiæ cauſa venenata ſit, in Incubo veneni nihil eſt. Prætereà Epilepſia non ſine conuulſione fit, quæ

in Incubo nulla eſt. Morbus hic pueris frequens, & iis, qui cibis multis ac pituitoſis victitant. Fit tamen nonnunquam à ſanguine craſſo, interdum à melancholico humore: à bile etiam craſſiore, quam vitellinam appellant.

Huic malo quamprimùm occurrendum: nam ſi perſeuerarit, grauius aliquod malum prænuntiat, vt Maniam, aut Epilepſiam, aut Apoplexiam: quòd craſſus humor in cerebri ventriculis ſenſim colligatur.

Victus ratione tenui vtantur, & cibis, qui flatus haudquaquam generẽt. Vino abſtineant: ſi permittere fuerit neceſſe, ſit oligophoron. Interdiu ne dormiant. Sit duarum horarum intercapedo inter cœnam & ſomnum nocturnum. In ſumma, nihil interſit inter rationem victus horum, & eorũ qui Comitiali morbo laborant, de quibus poſteriùs. Si ſit hic affectus à ſanguine craſſo & multo, primùm educantur materiæ, vt loquuntur, communes, aut hoc, aut ſimili enemate. ℞. *caſsiæ recens extractæ, ſacchari ſemel duntaxat cocti, ana* ℥ j. *olei violacei, olei chamæmeli, ana* ℥ j ß. Cum iure communis enematũ decocti fiat enema, quod ante

paſtum immittatur: quo emiſſo, ſanguis de ſaphena ad ℥. iij. mittatur, poſtridie hora matutina opportuna, ex humerali mittantur ℥ v. & hoc quidem fiat, ſi neque vires, neque ætas, neque aliud quidpiam obſtiterit. Affigantur & cucurbitulæ crurum ſuris. His verò acuratè pefectis, ſi nihilo ſecius hoc vitii perſeueret, ſecetur vena aut frontis, aut temporum, aut ſub lingua.

Poſt hęc prohibendi vapores, ne poſt paſtum à ventriculo ſurſum efferātur: id quod fiet ſumptis ℥ ij. *carniũ cotoneorum* ſaccharo conditarũ ſine odoramẽtis. Si vires permiſerint, nec vino, nec carnibus vtatur ægrotus, ſolo hordei cremore cõtentus. Nec ſatis ſit hæc ſemel feciſſe, ſed iterum, atque iterum, ſi quidem perrexerit Incubus, repetantur, ne aut Epiſepſiam, aut aliud quidpiam longè grauius inducat.

Cæterum ſi ab humore pituitoſo, id quod ferè fit, oriatur, principiò minuatur humor, morbi cauſa, antequàm ipſius concoctionem adiuuemus ℞. *Pil. de agar. pilul. cochi. ana* ʒ ß. *cum ſtillatitio liquore betonicæ* fingantur pil. v. quæ ad dimidium noctis ſumãtur, aut vbi à ſomno excitatus ægrotus fuerit:

eo die ne prodeat foras. ℞. *iuris decocti cicerum rub.* ℥ *vj. ſacchari ſemel duntaxat cocti*, ℥ ß. Fiat lotorium, quo vtetur hora quinta & dimidiata à ſumptione pilularum. ℞. *theriacæ veteris* ℥ *j. conſer. bugloſ* ʒ *j.* ß miſceantur, & poſtridie diluculò ab ægroto ſumantur, prandiúmque in ſex horas differat.

Deinde concoquatur humor ℞. *oximel. ſimpl.* ℥ *iij. ſerapii ſtœchados*, ℥ *j* ß. *Stillatitiorum liquorum betonicæ, abſinthii, bugloßi, ana* ℥ *iij. ſeminis vel radicis pæoniæ* ʒ ß Et adiecta ℥ *j. nucis moſchatæ* iucundiore & ſapore, & odore reddantur. Per triduum à ieiuno appetente diluculo bibantur. Idem altero triduo faciendum ſuadeo, ſi humor nondum ſatis coctus appareat. Non ſunt in hoc affectu ſtillatitii liquores nimiùm incidentes, attenuantes, & meatus dilatantes exhibendi, ne materia nimiùm attenuata, vapores excitentur.

Concoctis humoribus purgetur in hunc modum. ℞. *pilul. cochi.* ʒ. *j. cum ſtillatitio liquore meliſſophylli* fiant pilul. v. quæ circa noctis dimidium ſumantur, Poſtridiè verò theriacam ſumat,

vt ſuprà dictum. Humore multo exiſtente, qui non vnica purgatione vacuetur, vnius aut altérius diei interuallo, rurſum eo concocto purgetur ægrotus. Vtetur quoque enematibus acribus, quorum formulæ ex ſuperioribus petendæ ſunt, vbi de Cephallagia pituitoſa egimus.

Corpore recens vacuato, vtatur errhinis, apophlegmatiſmis, ſternutamentum cientibus, gargariſmis, quorum formulas ſuprà poſuimus, ſingulis autem per dies quatuor.

Cerebrum deinde roborãdum ſumpta ℥ j. *theriacæ veteris* ſemel in hebdomada. Cæteris diebus, quibus nihil aliud ſumet, tribus horis ante cibum quater in hebdomada ſumat *conſeruæ acori* tantum, quanta eſt caſtanea. Curet prætereà *electar. diamoſchi dulcis* ℥ ij. in rhomborum formam fingendas, de quibus vnum ſumat horis duabus à cœna, lectum ingreſſurus. Eodem quoque tempore ſequenti puluere caput aſpergat. ℞. *corticis citri ſicci*, ℨ iij. *cyperi*, *caryophyllorum*, *ana* ℨ ii. *cocci infectorii*, ℈ iiij. *coriandri præparati*, ℨ ij ß. *ſampſuchi ſicci*, *betonicæ ſiccæ*, *ana* ℨ ß. *ſtæchados Arabi. roſarum rub.* ℈ ii. *fiat*

pul

puluis. Hic autem puluis mirificè confert cerebro à materia frigida affecto.

CAP. XV.

Epilepſiæ curatio.

Definitio EST autem Epilepſia vniuerſarum corporis partium conuulſio, non quidem perpetua, ſed quæ ex temporum interuallis accidit, cum mentis & ſenſuum oblæſione.

Tripliciter hic morbus gignitur, aut enim cerebrum primogenia affectione laborat, aut gignitur propter conſenſum oris ventriculi malè affecti, aut propter conſenſum cuiuſpiam alterius partis.

Cauſſa. Fit à cerebro primaria paſſione laborante, craſſo, frigido, & pituitoſo humore, aut etiam craſſo humore melancholico in cerebri ventriculis ſpiritus meatum obſtruente: tuncque cerebrum neruorum principium ſeipſum quatit, vt quod noxium eſt excutiat:

HVNC morbum antecedere ſolet triſtitia, corporis animíque inconſtantia, cum motu minimè volun

voluntario, obliuio, turbulenta ſomnia, capitis dolor, faciei pallor: lingua quoque inordinatè mouetur, quam etiam nonnulli mordent. Qui hoc malo corripiuntur, ſtatim concidunt, conuelluntúrque, plerùnque ſtertunt, interdum vociferantur, tremunt alii, & circumaguntur, ex oréque ſpuma emergit. Si cui hic morbus acutiſſimus fuerit, crebris acceſſionibus, & ſymptomatum magnitudine breui ipſum tempore iugulabit.

Huic morbo pueri quod humidiore ſunt cerebro, præ cæteris ſunt obnoxii, deinde adoleſcentes, hoc eſt, qui annum vigeſimum quintum nondum attigerunt, poſt hos ætate conſiſtentes, minimè omnium ſenes.

Morbus Comitialis, qui ante pubertatem fuerit, ſi non adueniente pubertate curetur, aut menſium initio, aut dum vterum ferunt, ferè aduſque vitæ extremum producitur, niſi idoneis fuerit à medico curatus præſidiis. *Prognoſt.*

Primum victus rationem congruam conſtituere expedit, quæ calefaciat & ſiccet, ſi quidem morbus fuerit ab humore pituitoſo. Cubiculum in quo *Victus ratio.*

in quo morabitur ægrotus ſi tale natura non fuerit, alteretur igne luculento, ſuffitibus, cum *caryophyllis, cortice citri, roremarino, ſampſucho, ſaluia, ſtœchade*, & aliis id genus. Cauendum tamen ne vaporum multitudo caput repleat, aut materiam exagitet. Cibus, quo veſcetur, vaporoſus ne ſit, paucus ſit, itidem & potus, præſertim in cœna, quod ciborum copia vapores multi efferantur, acceſſionem epilepticam, aliaque capitis vitia irritantes. Legumina, & piſces vitentur, carnes quoque demptis montanis auibus, & quæ eiuſdem facultatis ſunt. In primis vitentur caprarum grandium carnes, quòd excitandi & detegendi Epilepſiam vim habeant, vti *gagates lapis, bituminis odor, olus atrum, iecoris caprini, aut hircini aſſi odor* id quod multo magis efficiet, ſi edatur. *Lactuca portulaca*, & aliis herbis quæ frigido ſunt & humido temperamento, abſtinendum. Non reiiciendæ verò calidæ, vt *ſaluia, ſampſuchas*, & preter cætera *hyſſopus. Capparis* eſus mirum in modum confert. Vinum aromaticum, aut aliter calidum permittatur, ſed paucum, aliâs tenue ſit & aquoſum atque etiam dilu-

tum

tum. Præſtabit autem, ſi eo ægrotus carere poſſit, mulſa vti. Vinum aromaticum in exigua etiam quantitate omnino negandum, cũ aëris intemperies calida viget, aut cum citra capitis, aut ventriculi noxam ægrotus eo vti non poteſt Exerceatur ante cibum, fricetur quoque, poſt cæteras autem partes, capiti fricationes adhibeantur. Coitu vti licebit, ſed moderato. Nocturnus ſomnus ſit mediocris, diurnus impenſé vitetur.

Curandi ratio in hac Epilepſia ab humore frigido & pituitoſo, ſtatim auſpicanda ab eductione materiarũ communium, quod aut hoc, aut ſimili enemate commodè fiet. ℞. *Maluarum betæ, linoz. oſtiodos, ana M. j. furfuris, M. j. ß.* Decoquantur in ſufficienti quantitate aquæ ad tertias. Accipiantur *iuris decocti libr. j. ß. caſ. recẽs extractæ, ſacchari ſemel duntaxat cocti ana ℥. j. mellis deſpumati. ℥ j. ß. olei commun. ℥. iij. ſalis, ʒ j.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum immittatur.

Deinde concoquatur humor in hunc modum. ℞. *ſerapij de hyſſopo* (in hoc affectũ valde probatur) *ſerapij ſtœchados, oxymelitis ſcillitici à Democrito traditi,*

ana ℥ ij *ſtillatitiorum liquorum betonicæ, primulæ veris, meliſſophylli, an.* ℥ iiij miſceantur, & per quatriduum in quatuor partes partita à ieiuno appetente diluculo bibantur.

Aut vtatur apozemate ſequenti: ℞. *hyſſopi, ſampſuchi, betonicæ, meliſſophylli, ſaluiæ, ana M.* j. *primulæ veris M.* j. ß. *radicis pæoniæ. Luna decreſcente collectæ,* ℥ ß. *ſeminis eiuſdem ſimili quoque tempore collecti,* ʒ ij *florum helichryſi, ſtœchados, criſi, bugloſſ. ana P.* j. ß. *agarici recens in paſtillorum formam redacti,* ℥ j. *medullæ cnici,* ʒ vj. Coquantur in ſ q. aquæ donec dimidium abſumatur ℞. *iuris decocti* ℔ j. ß. *mellisq; adiecto q. ſ.* fiat in ſerapij mediocris conſiſtentiæ formam, quod depuretur, & adiectis *nucis moſchatæ & cinnamomi ſelecti, an.* ʒ. j. ß. iucundiore & ſapore, & odore reddatur. Poſtremo toti apozemati miſceātur ℈. j *ſeminis pæoniæ pulueratı.* Quinque ad meatus aperiendos idoneæ radices in hoc effectu minimè conueniunt, humores enim nimium attenuant, & vapores excitant.

Purgetur deinde in hunc modum. ℞. *pilul. cochi.* ʒ j. *cum ſtillatitio liquore hyſſopi,* fingātur pilul. v. quæ ad dimidiū noctis

noctis ſumatur. ℞. *theriacæ veter.* ʒj *cõſeruæ bugloſ.* ʒj. ß. *miſceantur*, poſtridie ſumatur ſex horis ante paſtum.

Purgato corpore, vtetur ſequentib⁹ errhinis, apophlegmatiſmis, & gargariſmis: ſingulis aũt per dies quatuor.

Errhina: ℞. *ſucci ſampſuchi*, ℥ j. ß. *ſucci rutæ.* ℥. j. *mellis* ℥ ß. miſceantur, & tepida à ieiuno naribus attrahantur.

Aut aliter: ℞. *ſucci ſampſuc.* ℥ iij. *radic. pæniæ puluerata* ʒ ß *mumiæ*, ʒ ij. miſceantur, vtatur ægrotus vt dictum eſt.

Apophlegmatiſmi: ℞. *pyrethri, maſtich. an.* ℥j. adiecta *cera* fingantũr morſuli auellanarum magnitudine, qui mandantur ſemper exequendo, horæ dimidio ieiuno ventriculo. per dies quatuor.

Gargariſmi: ℞. *ſampſuchi hyſſopi, ſtœchados Arab. calaminthæ, ana M.* j *ſinapi*, ℥ ß. Decoquantur ad dimidiæ cõſumptionem aquæ ℞. *iuris decocti* ℥ vj. adiectis *oxymelitis ſcillitici* ℥ ij. fiat gargariſmus, quo vtatur manè, ante paſtum. Hæc autem fiant ab ægrotante bis quotãnis, vere quidem Martij principio, autumno verò ad dimidium Septembris.

Poſt hæc cerebro robur addet, ſum-

Digitized by Google

pta ʒ j. *theriacæ venter.* ſemel in hebdomada, ſex horis ante paſtum. Aut cũ lectum dormiturus ingreditur, ſumat *diamoſchi dulcis, aut pliris cũ moſcho* morſulũ vnũ, qui in rhombi figurã fingi ſolet quater in hebdomada. Et hæc quidẽ vere & autumno fiant reliquo verò tẽpore, hoc eſt. æſtate & hyeme, vtatur pil. ſequentibus. ℞. *pil. aſſaieret, agarici in paſtillorum formam redacti, ana* ʒ ij. *ſeminis pæoniæ*, ʒ ß. excipiantur *ſerapio ſtœchad.* finganturque pil. vj. ponderis, ʒ. j. de quibus ſumet tres lectũ ingrediens, ſemel aut bis in hebdomada. Æſtatis verò tempore præſtabit eas cum oxyphœnicon pulpa fingere

Hyberno tempore ſequenti compoſitione moli vtetur. ℞. *conſerua florum ſtœchados, conſeru. acori col. conſer. roriſmarini, ana* ℥ j ß. *cortici citri ſacchara conditi*, ℥ j. *cineris cuculi, cineris hirundinum, cineris vngulæ aſiniti, cineris cranij maſculi* (pro maſculo) *fœminini* (pro fœmina) *coral. rubri, ana* ʒ ij *ſeminis viticis, ſeminis pæoniæ, ſeminis ſatyrij baſilici baſilici, ana* ʒ iij. *radicis pæoniæ collectæ Luna decreſcente*, ℥ ß. cum *ſerapio de hyſſopo* fiat compoſitio mollis, de qua ſu

ſumat ad caſtanę amplitudinem, tribus horis ante paſtum, quater in hebdomada: qua ſumpta, mox bibat ℥ *iij. iuris hyſſopi decocti*

Æſtate verò vtetur compoſitione ſequenti. ℞. *Pul. diarrohd. abb. pul. diamoſchi dul. an.* ʒ *ij. conſeruæ florum ſtœchados, conſeruæ roriſmarini, ana* ʒ *j.* ß *ſacchari diſſoluti in ſtillatitijs liquoribus roſar. & hyſſopi, q. ſ.* fiat compoſitio ſolida, quæ in rhombi figuram fingatur. Sint autem ſinguli rhombi ponderis ʒ *ij.* ß. Equibus ſumat vnum matutinis horis, ante paſtũ, quater in hebdomada: Eóque ſumpto, mox bibat ℥ *ii. iuris decocti hyſſopi, & cichorij* Radicem quoque *pæoniæ* collo appenſam. Luna decreſcente collectam, aſſiduè geſtet.

Quòd ſi his non curatus fuerit fiat cauterium ferro ſuprà commiſſuram capitis anteriorem, vbi coniũgitur cõmiſſura ſagittalis cum coronali. Si verò cauterium ferro factum durius ægroto videatur, ea admoueantur, quæ ſua facultate idem præſtant, quæ dicta ſunt ſuperiùs in Cephalalgia pituitoſa per proprietatem cerebri.

Epilepſiæ propter conſenſum oris ventriculi curatio.

ORe vētriculi malè affecto, ab ipſo ad cerebrum feruntur vapores, quos cerebrum vt noxios excutere nititur. Prouidendum vt æger probé cōcoquat. Et ſi ægrotus ægrè admodum vomat, vomitu primùm tentandum ventriculum expurgare, in principio quidem leuiore irritamento, hunc in modum. ℞. *aquæ tepidæ* ℥ vj. *oxymelitis ſimp.* ℥ j. ß. miſceantur & bibantur. Poſt horę dimidium, ſi non vomat penna in *oleo de lilio* intincta palatum & fauces fricare expedit, vt ſic vomitus irritetur. Rurſum irritamento fortiore eliciendus vomitus. ℞ *Seminis atriplicis. radicis raphani, ſeminis auethi ana* ℥ ß. De coquantur in aqua. Accipiantur *iuris decocti.* ℥ *vj. oxymel. ſcillini à Democrito traditi,* ℥ ij miſceantur & tepida bibantur, fiatque vt dictum eſt. Deinde euacuandus humor, qui ventriculi ſuperficie infixus eſt. ℞, *hieræ picræ Gal.* ℥ ß. *vel* ʒ *vij.* ſumantur appetēte aurora, cū *cinnamomo.* Aut ſumatur *pilul. hieræ picræ Gal.* ʒ j. ß. manè cum *iure cicerum rubr. aut cum abſinthij liquore ſtillatitio.* Aut pilul. ſeq. euacuetur. ℞. *pilul. de hiera ſim*

ſimpl.Gall. aut alephangi.agar.in paſtillorum formam redacti,ana ℥ j.ß Cum *melle roſa* fingantur è pondere ℈j. pil. vj. de quibus bis per hebdomadam horis duabus ante cœnam tres ſumantur. Confert etiam eas interdum ſumere, cùm lectum dormiturus ægrotus ingredietur Vtatur etiam *electario molli*, ſcripto capite proximo ſuperiore, addendo *aromatici roſacei à Gabriele in literas relati* ℥ ß.

Topica deinde adhibenda præſidia. ℞. *emplaſtri maſtich.emplaſtri ſtomachici, ana* ℥ j. *coral. rubr.* ʒ ij. *galangæ*, ℈j. ß *adiecto oleo nard q.ſ.* miſceantur, & fingatur emplaſtrum idoneum ad ventriculi regionem tegendam: applicetur ventriculo aut in parte anteriore, aut in parte poſteriore. Hoc quoque vnguentum plurimum conferet. ℞. *olei abſinthij,olei nardini, olei ex cotoneis,ana* ℥ j.ß.*menthæ ſiccæ,cardamomi,caryophylli.coral. rubr.ana* ʒ ij. *coriandri præparati*, ʒ j.ß.*ceræ parum*. fiat vnguentum, quo vngitur regio ventriculi, manè & veſperi ante paſtum.

Vtatur & hoc puluere à paſtu, qui vapores ad cerebrũ ferri prohibet. ℞. *coriandri præparati.* ℥ iiij.*pul.diacydonytæ*

ſine ſpeciebus, ʒ iij, *ſeminis pæoniæ collecti Luna deſcreſcente*, *maceris*, *ana* ʒ j. *cinnamomi ſelecti*, *aniſi*, *fœniculi*, *ana* ʒ iij. *ſacchari ad pondus omnium*. Fiat puluis, quo poſt paſtum vtetur: quo ſumpto, ne bibat *Diarrhodon* à paſtu ne ſumatur, nam penetrat, & quæ ea ſunt facultate à cibo ſumpta, ſuccos crudos in venas deferunt.

Epilepſiæ per conſenſum cum parte aliqua ſubiecta curatio.

INterdum hoc mali ex parte quapiã ſubiecta inuadere percipitur, elato inde prauo quodam & veneноſo vapore ad cerebrum. Si ſpecialis illa ſubſtantia venenata ex aliquo membro, quod ſupra poſſit vinculum excipere puta ex pede aut manu, aſcendat, vbi commoueri incipit, pars ſuperpoſita fortiter deligetur, vt via vapori illi præcludatur. Deinde poſt acceſſionem illam, vacuandum corpus vniuerſum, quo expurgato, ad particulam, à qua aura illa frigida, & venenoſa emergit, curandam accedendum.

primùm concoquantur humores. ℞ *mel. roſacei col. ſerapij conſeruationis aceti ſerapij ſtœchados*, *ana* ℥ j. ß. *Stillatitiorum liquorum chamæpityos*, *betonicæ*, *hyſſopi*,

pi, ana ℥ *iij*.miſceantur,& a ieiuno partita in tres partes per triduum dilucu-lo bibantur. ℞.*pilul. de agar.pil fœtid. ana* ʒ ß. *cum ſtillatitio liquore hyſſopi* ſingantur pilul.v.quæ circa noctis dimidium ſumantur. ℞. *theriacæ veter.* ℈ *ij. conſeruæ acori*, *conſeruæ bugloſ. an.* ʒ j. ß. miſceantur, poſtridie manè ſumatur. Vtatur præterea & compoſitione illa molli cerebrum roborante,ſcripta paulò antè in capite de Epilepſia ab humore pituitoſo frigido.

Corpore itaque inanito,lues illa de topicis preſidiis, à part e vnde aſcendit, vacuanda, partem etiam cauteriis vlcerando. ℞.*canthárid.abiectis capitibus & alis*, ʒ j ß. miſceantur cum *fermento*, *& melle anacard.* ſubigantur in conſperſionis modum,applicentúrque parti illi vnde venenoſus vapor exurgere ſolet,ibique tãtiſper perſiſtãt, dum veſiæ exiſtant, quæ poſt rompantur,& humore inde manante expulſo, tegantur, *ficubus*,aut *braßicæ foliis*

Poſtquã autẽ exiccatꝫ fuerint & abolitæ,inibi cucurbitulæ affigãtur, nec ſine ſcarificatione. Non leue quoque adiumentum ſentiet, ſi ſemel aut bis in hebdomada pil. ſequentibus vſus

fuerit ♃. *pil.aſſaierei, agar. in paſtillorum formam redacti, ana* ʒ j. *cum melle roſ.* ſingātur è pōdere ʒ j. pilul vj. de quib⁹ ſumat, lectū ingrediēs vt dictū eſt

Epilepſiæ & à ſanguine, & à bilioſo humore curatio.

SI ſanguinis copia ventriculos cerebri occupauerit, ſpirituúmque meatus obſtruxerit, quæ huius morbi acceſſionem procreet, in primis mittatur ſanguis (præimmiſſis enematibus emolientibus, quorum formulæ multæ ſuperiùs multis in locis ſunt traditæ) è ſaphena. deinde (ſi ſanguis affluxerit) de humerāli: ſin minus de humerali tantùm, aut de vena frontis mittetur. Capiti deinde *oxyrrhodinum* apponatur. Cætera omnia fiant, vt in eo affectu, quem multa bilis, ſanguini miſta, procreauerit.

Perrarò tamen vſu venit, vt à bile hoc mali oriatur. Si quando tamen contigerit, ſi curetur. Primum humor hunc in modum concoquatur. ♃. *ſera. de ſucco intybi ſatiui latioris,* ℥ iij. *oxymel ſcillini.* ℥ j ß. *ſtillatitiorum liquorum. bugloſſ. cichorij, oxalidis, ana* ℥ iij. miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculo bibātur. ♃. *electarij triū ſantalorū* ℥ ß.

vtatur cum ſerapiis. ♃. *pil. aggreg*, ʒ j. *cum ſtillatitio liquore in ybi ſatiui latioris*, fingãtur pil. v. quæ ſumantur ab ægroto, vbi experrectus fuerit, circiter noctis dimidium.

Aut fiat potio purgans: ♃. *rhabar. ſelecti* ʒ j. ß *cinnamomi gra. iiij*. macerentur in ſtillatitio liquore *in ybi ſatiui latioris*, horis xij. deinde exprimantur & colentur adiectis *caſ. recens extractæ* ℥ j. *ſerap. roſ. purgatorii*, ℥ ß. *cum iure communis medicinarum decocti*, fiat potio purgans, quæ hora quarta à noctis dimidio ſumatur. ♃. *conſer. roſarum, conſer. bugloſſ. ana* ʒ j. ß. *conſer. acori*, ʒ j. miſceantur, & poſtridie manè ſumantur.

Epilepſia interdum oritur à retentione ſpermatis, curetur coitu.

Epilepſia cùm ſit ab humore melancholico, curetur remediis in capite de Melancholia dicendis, ſeruata tamen methodo pituitoſæ Epilepſiæ curandæ.

CAP. XVI

Apoplexiæ curatio.

APoplexia eſt omnium corporis partium motus & ſenſus priuatio, ſubitò ſuperueniens, patiente cerebro, communi neruorum principio.

Ab

Progno-ſtica. Ab hoc morbo perpauci liberantur. Quod ſi quempiam effugere hoc mali contigerit, in paralyſim incidit, manetque plerunque violata ratio. Senes temperamento pituitoſiores quique ſua victus ratione temperamẽtum hoc aluerunt, huic morbo obnoxii ſunt.

Signa. Huius mali magnitudo cognoſcitur ex noxæ, quã ſpirationi infert, vehementia. Vbi enim ſpiratio multum egreditur naturalem ordinem, magnam in cerebro noxam coniicimus, ſi verò parum, paruam. Spiritio illa omnium eſt peſſima, quæ intermittitur: & magna cum violentia trahitur.

Hoc malo correpti, vt dormientes, oculis clauſis decumbunt, & nonnunquam ſtertunt. Spiratio in illis nõnunquam tam eſt exigua & debilis, vt ſenſum effugiat, iacentq; mortuis perſimiles, ij præſertim, qui corde ſunt minus calido: Lana igitur carpta, aut accenſa candela horum naribus & ori admoueatur: aut poculum aqua plenum pectori; quæ ſi moueantur, reſpirationis & vitæ ſunt indicia. Speculum quoque naribus & ori admotum, ſi maculetur, aut caligine obducatur, Et quanquam nullũ vitæ indiciũ appareat, ante

terti

tertium diem exactum ſepeliendi non ſunt nam multi ſunt reuixiſſe viſi. Præcedit plerumque hoc mali capitis dolor vehemens,tumor quoque venarum iuguli,refrigerantur nulla ratione partes extremæ palpitat vniuerſum corpus difficulterque mouetur: vrina quoque pauca eſt & nigreſcens,cum farinaceo ſedimento.

Cauſa. Oritur interdum hæc paſſio ob aërem admodum frigidum ambientem, cerebri humiditates & excremēta conſtringentem. Interdum ob caſum, aut ictus qui cerebrum concutientes efficiunt, vt ad ipſum humores confluant. Frequentiſſima eſt,aut à pituita craſſa, frigida, & lenta:à crudiratibus,& crebris ebrietatibus procreata, præcipuos cerebri ventriculos cumulatim implēte, cerebri etiam ſubſtantia læſa:aut fit à ſanguine, & huius curandi rationem prius exequemur,illius poſterius.

Curandi. Principio, ſi os clauſum,dentesque conſtricti fuerint, ponatur inter dentes ligni fruſtum osque teneatur apertum. Deinde fiat venæ ſectio, ob magnam ſpirituū obſtructionem, ne ſuffocentur. Fiat autē lata inciſio: vt ſanguis qui veluti congelatus craſſior eſt, facilius

lius exat, Et ſi magnæ penitudinis ſanguinis indicia adfuerint, primùm mittatur ſanguis è ſaphena, ad reuellendum & euacuandum, deinde è vena externa cubiti. Si verò plenitudinis ſigna non adſint, ſatis erit è vena externa, aut á venis naſi, aut frontis mittere, Si vehemens non fuerit Apoplexia], ante venæ ſectionem immittatur enema eductiuum materiarum communium, non acutum, ne magis inflammes, periculúmque ſit præfocationis ægroti. Si verò vehemens fuerit, priùs indicatur vena, & miſſo ſanguine immittatur enema ſequens. ℞. *betæ, linox oſtidos, maluarum, furfuris, ana M. j.* Decoquantur in ſ. q. aquæ, ad tertias. Accipiantur *iuris decocti* ℔ *j.* ℥ *ß. caß. recens extractæ, ſaccbari rub. ana.* ℥ *j. mel. roſacei col.* ℥ *j ß. el. communis* ℥ *iij. ſalis triti*, ʒ *j. ß.* fiat enema, quod immittatur vt dictum eſt.

Si in principio ſanguinis fluxus ad caput appareat, inhibeatur in hunc modum. ℞. *ol. roſacei, aceti, ana* ℥ *ij.* Miſceantur & admoueantur fronti tepida, poſt venæ ſectionem & immiſſionem enamatis.

Multis immiſſis enematibus, ſternutamen

nutamenta ciere expediet. ℞. *pulueris piperis pulueris pyrethri, ana* ʒ j. ß. inſufflentur in nares. Cæterùm ſi enemata immitti non poſſent, fingantur balani ex ſapone duro, in felle bubulo infuſæ, in quo ſal diſſolutus fuerit, lũgitudinis. viij, digitorum, quæ filo alligatæ, in anum immittantur, & agitentur ad irritandum facultatem expultricem.

Apoplexia ſi à pituita fuerit lenta, craſſa, & frigida plethoráque appareat, hoc eſt, ſi ſit ægrotus ſucculentus, & & corpulentus, reuulſionis gratia incidatur vena humeralis, minus tamen ſanguinis mittatur, quàm in Apoplexia à ſanguine. Deinde immittatur ſequens enema. ℞. *origani, calaminthæ, ſaluiæ, ſtœchados Arab. chamæmeli, ana M. j. agarici albi.* ℥ j. *medullæ Cnici.* ℥ ß. *centaurii minoris. M.* ß. *colocynthides.* ʒ ij. Decoquantur in ſ. q. aquæ tantiſper, dum pars dimidia abſumatur. ℞. *iuris decocti* ℔ j. ß. *hieræ picræ*, ℥. ij. *hieræ Logadii*, ℥ ß *mel. anthoſati*, ℥ j. ʒ. *olei chamæmeli*, *ana* ℥ j. ß. *ſalis foſſilis.* ʒ ij. fiat enema, quod immittatur ſtatim à venæ ſectione, ſæpeque immittatur, deplet enim vicem ſolutiui pharmaci, quod per os aſſumi

non

non poteſt: eo igitur vtendum, donec bona materiæ pars euacuata fuerit.

Quod vbi perfectum videbitur, vtendum apophlegmatiſmis, ſternutamentum cientibus, & gargariſmis, ſternutamentum cientibus, & gargariſmis dictis in Cephalalgia pituitoſa Si ore quidpiam deglutire poterit, ſumat *compoſitionis anacard.* ʒ ij *cum hydromelite aut mithrid.* ʒ ij *aut theriacæ veter.* Lamina quoque ferrea vel adeò calefacta, vt capillos vrere videatur, ſuperponatur capiti. Embrocha deinde vtendum, quæ ſic paretur. ℞ *ſaluiæ, roriſmarini, foliorum lauri, ſtœchados, helychryſi, origani, calaminthæ, an. q. ſ.* Decoquantur in aqua, iure decocti irrigetur caput, quo irrorato, & loto, radatur: raſum ſequentibus linatur. ℞ *.caſtor.* ℥ ß *ſinapi* ℥ j. ß. pulueretur & adiecto aceto forti fiat linimentum, quo caput raſum calidè linatur.

Aut ſic: ℞ *. ol. de euphorb. olei rutæ, olei nard. ana* ℥ ij *pyrethri, piperis, ſinapi, nucis moſchatæ pulueratorum, ana* ʒ ij. *ſucci rutæ ſeſquiunciam.* Adiecta cera fiat vnguentum, quo vngatur caput raſum. Immittatur etiam in nares, & aures oleum rutæ.

Cùm autem expergefactus fuerit, & loqui

loqui incipiet, tertio quidem aut quarto die à morbi principio, ſi per os aliquid ſumere queat, ſumat ſequentes pil. ℞. *pil. cochi. Almanſoris. pil. de euphor. an.* ʒ ß. *cum ſtillatitio liquore betonicæ*, fingantur pil. v. quæ ſumantur circiter dimidium noctis.

Aut ſumat potionem ſequentem: ℞. *diaphanici, bdellii, elect. indi. maioris, an.* ʒ ij. ß. *ſerapii ſtœchad.* ʒ ß. *excipiantur. iure communis medicinarum decocti*, adiectis *polypod. quer.* ʒ ß. *agar. albi* ʒ ij. fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina. ℞. *theriacæ veter.* ʒ. j. ſumatur poſtridie ſex horis ante paſtum. Vomitus magis in morbi proceſſu, quàm in initio laudatur.

CAP. XVII.

Maniæ curatio.

FIt hic morbus patiente cerebro aut per ſe ipſum, aut per compatiendi rationem: Et à ſola cerebri nonnunquam calidiore intemperatura, ſine humore vitioſo, & hæc ſimilis eſt illi, quæ ex ebrietate contingit. Oritur interdum ab humoribus mordacib. & calidis, qualis eſt flaua bilis, cerebrũ occupantibus, ipſumque cum membranis ſuis ſtimulantibus. Naſcitur etiam *Cauſæ.*

interdum à ſanguine incorrupto, etiam temperato, ſed multitudine tantum cerebrum lædente, & hæc quidem mania minùs periculoſa eſt. Comitantur eam frequentes riſus, ridiculis quibuſdam viſis ob oculos obuerſantibus. Quod ſi ſanguini flaua bilis admiſcetur multa, iracundi, temerariíque euadunt. Si verò etiam ſuperaſſa fuerit, craſſiórque effecta, ferinus erit furor. Eſtque hæc Mania omnium periculoſiſſima.

A phrenitide autem differt Mania, quòd hæc citra febrem ſit, illa verò cum febre.

Antecedere plerunque ſolet hanc inſaniem capitis imbecillitas, ipſiúſque vibratio & grauitas, cum aurium tinnitu, rarus ſomnus, & is perbreuis, oculis quoque ſplendores quidam apparent. Progreſſu temporis augentur hæc omnia, atque increbreſcũt, oculi excauãtur, ac minimè nutãt. Excitãtur rabidi quidam appetitus, & maximè ad venerem.

Victus ratio. Victus ſit tenuis, cibi ſint liquidi & ſorbiles, aluum ad excretionem procliuem reddentes, & qui nullius, aut certé perquàm pauci ſanguinis geratiui ſint. Vitetur ſatietas. A vino prorſus abſti-

ab

abſtinendum.

Curandi ratio ſtatim à ſanguinis miſſione auſpicanda, ſiue fuerit plenitudo, ſiue menſium aut hęmorrhoidum aut alicuius conſuetæ euacuationis ſanguinis ſuppreſſio, enemate tamen priùs iniecto. *Curandi ratio.* ℞. *maluarum, althææ, violar. ana M. j lactucæ, foliorum cucurbitæ, ana M. ß. pruna. x. quatuor. ſem. frig. maio. an.* ℥ j. Decoquantur in ſ.q. aquæ, ad tertias. ℞ *iuris decocti* ℔ j ß. *caſſ. recens extractæ, ſacchari ſemel duntaxat cocti, ana* ℥ *iij.* fiat enema, quod ante paſtum iniciatur, cui ſal addi non debet, quoniam deſiccat.

Enemate eiecto incidatur ſaphena, poſtridie verò mediana dextri brachii, aut illius partis, in qua grauitatis ſenſus apparet Fiat autem inciſio lata. His peractis ſi plenitudo non ſatis imminuta videtur, ſecetur humeralis, deinde vena frontis, aut irritetur ſanguinis fluor à naribus. Si verò hoc mali à bile flaua naſcatur, è vena media duntaxat mittatur ſāguis, qui ſi niger, craſſusque videatur, permittatur effluere: ſin tenuis, ſiſtatur,

Materia deinde, ſiue fuerit Mania ſanguinea, ſiue bilioſa, concoquatur, &

euacuetur in hunc modum. ℞. *ſerapii acetati ſimpl.* ℥ *iij. ſerapii violacei* ℥ *j.* ß. *ſtillatitiorum liquorum nymphaa, bugloßi, lupi ſalictarii, an.* ℥ *iij.* Miſcetur, & per triduum in tres æquas portiones diciſa à ieiuno appetente diluculo bibantur. ℞. *elect. trium ſantalo.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. Præſtabit cùm herbarum erit copia, hoc apozemate vti. ℞. *foliorum cirſii, bugloßi integri, extremitatum lupi ſalictarii, & fumaria, intybi ſatiui latioris non loti, cichorii, an. M. j. hemionitidis, adianti recentis, an. M.* ß. *quatuor ſeminum frig. maio, an. ſeſquidrachmam. pruna, xii. trium florum com. florum nympaæ, ana P. j.* ß. *foliorum ſennæ polypod. quer. ana* ʒ *vj. epithymi* (cæteris plenè decoctis addatur) *M.* ß. Decoquantur in ſ. q. aquæ fontanæ, tantiſper dum pars dimidia tantùm relinquatur. Accipiatur *iuris decocti* ℔ *j.* ß. & adiectis *ſerapii ſimpl. de pomis redolentibus, ſerapii de bugloſ. ana* ℥ *ij. & ſaccharo*, fiat ſerapium mediocris conſiſtentiæ, quod depuretur, deindæ ʒ *ij. pul. diamargar. frig. cum* ʒ *j. agallochi*, vt ſuauiore reddatur & ſapore, & odore. Et ipſum in quinque partes æquas diuiſum, diebus quinque ieiunus ægrotus diluculo bibat.

Vacue

Vacuetur deinde idoneo ſolutiuo, quod in forma liquida magis conuenit quàm ſolida, (niſi potio ægrotanti diſpliceat) cùm in hoc affectu humectare ſummopere expediat. Vtetur igitur potione ſuquenti. ℞. *cathol.* ℥ ß. *compoſitionis hamech*, ʒ ij. *ſerapii violacei*, ℥ ß. excipiantur *iure decoctorum prunorum, vuarum paſſarum, glycyrrhizæ & trium fiorum comm.* adiectis, decoctione penè abſoluta, *epythemi*, ʒ iij. fiat potio purgans, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Aut hac: ℞. *foliorum ſennæ à ſtipitibus purgatorum, polypo. quer. an.* ℥ ß. *rhabar. ſelecti.* ℈ iiij. *oxyphœn.* ʒ vj. macerentur in *ſero caprino* horis xij. deinde exprimatur, & coletur: ac adiectis *ſerapii roſacei de infuſione roſarum ſine diagrid.* ℥ ij. fiat potio, quæ ſumatur, vt ſuprà dictum eſt. Si potio diſplicuerit, vtatur pil. ſequentib. ℞. *pil. indarum, pil. de lapide Armen. an.* ʒ ß. *cum ſtilatitio liquore bugloſſi* fingantur pil. v. quæ ſumantur ad noctis dimidium.

Aut hoc puluere laxatiuo: ℞ *lapidis Armenii quinquagies loti in ſtilatitio liquore bugloſſi*, ℈ ij. *croici* ℈ ß. *epithymi* ℈j. *ſacchari* ad poncus omnium, fiat pul-

uis, quem ſumat exceptum *ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris, aut iure pulli, aut ſero caprino.*

Robur deinde & cerebro & cordi addendum, ad quod, ſi quid aliud, conferet hæc mollis compoſitio. ℞. *conſeruæ rad. bugloßi, conſeruæ roſarum, conſeruæ nymphææ, an.* ℥ j. ß. *conſeruæ adian.* ʒ vj. *pul. diamargar. frig. coral. rub. an.* ʒ ij. *fragment. pretioſor. com. an.* ʒ ß. *compoſit. alkermes, compoſ. de hiacyntho, an.* ℈ iij. *doronici Rom.* ʒ j. excipiantur *ſerapio de pomis redolentibus*, fiátque electarium molle, de quo ſumetur inſtar caſtaneæ, circiter auroram, tribus horis ante paſtum, mox deinde bibat *ſtillat. liquor. intybi ſatiui latioris & bugloſ.* ℥ j. Poterit & fieri electarium ſolidum, ſi eo ægrotus magis delectetur. ℞. *pul. diamarg. frig.* ʒ ij. *pul. elect. de gemmis* ʒ j. *doronici, ſerici puluerati, ana* ʒ ß. *conſeruæ roſarum, conſer. bugloſſ. ana* ʒ j. ß. *ſacchari. q. ſ.* diſſoluatur in ſtillatitiis liquoribus *roſa. & bugloſ.* fingatúrque electarium ſolidum in rhomborum figuram, quorum ſinguli ſint ponderis ʒ. ij. Sumet vnũ quotidie mane duab. horis ante paſtum, bibẽdo poſt ſtillatitios liquores, vt ſuprà.

Ad

Adhibeatur deinde cordis regioni epithema ſequent. ℞. *ſtillatitii liquoris roſarum*, ℥. *viij. ſtillatitii liquoris bugloſſ.* ℥ *v. ſtillatitii liquoris nymphææ*, ℥ *iij pul. diamargar. frigidi, coral. rub. ana* ʒ j.ß. *paſtillorum de caphura*. ʒ ß *croci* ℈ j *aceti*, ℥ ß. Miſceantur, fiatque epithema cordi tepide mané & veſperi ante paſtum.

Hepar quoque non negligendum, quod & ſequenti epithemate iuuabitur. ℞. *ſtillatitii liquoris intybi ſatiui latioris* ℔ j. *ſtillatitii liquoris roſarum*, *lib. ſemiſſem*, *omnium ſantalorum*, *ana ſeſquidrachmam*, *ſeminis oxalidis*, *ſeminis portulacæ*, *ſeminis intybi ſatiui latioris*, *ana* ℈ *ij. caphuræ gra. ij. ſpicæ nardi*, ℈ j. *aceti*, ℥ ß. Miſceantur, & fiat epithema, hepati mane & veſperi ante paſtum tepidé.

Declinante morbo ſupra modum conferet ægrotum balneo in hunc modum parato vti. ℞ *maluarum*, *foliorum ſalicis*, *foliorum vitis albæ viniferæ*, *foliorum nymphææ*, *ana M. iij. florum violarum*, *florum cirſii*, *florum bugloſſ. ana P. ij. florum chamæmeli*, *florum meliloti*, *ana M.* ß. Decoquantur in aqua, in qua tepida, collocatus æ-

grotus aliquantiſper lauetur ante paſtum, deinde lectum ingrediatur, nec multis, aut denſis ſtragulis opertus ſudorem eliciat. Sudor enim exiccat. Embrocha tamen è iure decocti balnei antè, quàm balneum ingrediatur, caput irrigatum & lotum radatur, & in egreſſu balnei, rurſum eodem decocti iure caput lauetur.

Deinde ſpinalis medulla, & pectus, vnguento ſequenti moderatè calido vngantur, ſtatim ſcilicet ab egreſſu balnei. ℞. *olei violacei. olei amygdalarum dulcium, olei nymphææ, pinguedinis recentis porci, ana ℥ iij. ceræ albæ parum*, fiat vnguentum, quo vngatur, vt dictum eſt.

Quòd ſi his peractis curatus non fuerit, cautoriis vtendum, aut è ferro candenti, aut ex his compoſitis, quæ corrodendi vlcerandíque facultate sũt prædita, quæ ſuperiùs crebrò tradita ſunt. Et his potiùs vtemur, donec tanta corroſio facta ſit, vt os nudum appareat. Admoueatur autem, vbi coronalis commiſſura cum ſagittali coniungitur. Oſſe verò denudato, de eo particula integrè auferatur, maneátque locus ille apertus per menſem. Vehemẽs

ad

admodum erit Mania illa, quæ his curari non poterit.

CAP. XVIII.

Melancholiæ curatio.

HIc Morbus deſipientia quædã eſt, & mentis alienatio ſine febre, ex humore melãcholico cerebrũ occupãte,& mentem immutante orta. *Cauſa,*

Cuius tres ſunt differentiæ. Vna cùm vniuerſus in venis ſanguis melancholicus eſt effectus, obque id commune vitium, ipſum quoque cerebrum læditur. Quod vt cognoſcatur, vniuerſi corporis habitus eſt conſiderandus. Si enim ægrotus macilentus fuerit, niger, hirſutus, venas habens latas, aut rufus, aut flauus, multis laboribus qui ſe fatiget, vigiliis & ſollicitudine, tenui quoque victu educetur: ad hæc cibiſne hic melãcholicũ ſanguinẽ ſuapte natura parientibus ſit vſus, inquirendum eſt: quærendum quoque, an hæmorrhois aliqua reſtricta ſit, aut alia quæpiam ſanguinis conſueta vacuatio, vt in mulieribus menſes. Notæ enim hæ ſunt vniuerſi in venis ſanguinis melancholici effecti. *I. ſpecies Melanch.*

Altera Melancholiæ ſpecies eſt, cùm reliqui corporis ſãguis prorſus ſincerus *II. Species*

& innocuus, ſolus veró is qui in cerebro continetur, melancholicus eſt: atque id bifariam fit Aut enim aliunde in cerebrum deriuatur, aut in ipſo met humor melancholicus genitus eſt, cùm videlicet internus, calor flauam bilem, aut craſſum atrúmque ſanguinem ſuperaſſauit. Internoſcere autem, an ſolum cerebrum ſanguis melancholicus occupet, an vniuerſũ corpus, magni eſt ad curationem momenti. Siquidem vbi vniuerſum corpus ſanguinem melancholicum continet, à venæ ſectione curationem incipere oportet, vbi verò ſolum cerebrum, ſanguinis detractione non indiget.

III. Species. Tertia Melancholiæ ſpecies hypochondriaca nominatur, de qua poſterius dicetur.

Signa. Harum autem trium differentiarũ notæ communes ſunt mœſtitia, vitæ & hominum odium. Et quanquam vitam damnant, non tamen cupiunt. Alii mortem pertimeſcunt, & tamen mortem ſibi conſciſcunt, Timent omnes, & facilè terrentur. Etenim quemadmodum externæ tenebræ omnibus feré hominibus pauorem inducunt, ſic atræ bilis color mentis ſedẽ

tene

tenebris perſimilem reddens, timoris cauſa eſt. Varia illis ſunt viſa. Alii enim bruta ſe eſſe animalia credũt, ipſorúmque voces & geſtus imitantur. Alii ſe vaſa fictilia factos eſſe putant, ob id occurrentibus cedunt, ne collidantur. Sunt alia infinita huiuſmodi eorum viſa, quæ ſingula percenſeri non poſſunt.

Cæterùm quoniam non in promptu eſt interdum diſcernere, vtrum in ſolo cerebro, an in vniuerſo corpore humor melancholicus contineatur, aliis quidem ſignis conſentientibus, aliis pugnantibus, quò certior habeatur notitia, cubiti vena ſecanda media. Quòd ſi ſanguis fluens melancholicus appareat, ſperabis reliquum ſimilem in vniuerſi corporis venis, vacuabíſque, vt paulò poſt dicetur. Si verò talis non videatur, ſtatim ſupprimatur, quod ſolo cerebro humorem illum cõtinente, ſanguinis detractione non ſit opus, niſi forte præſeruationis gratia, aut niſi plenitudo aliud ſuadeat.

Victus ratio eiuſmodi ſit, quæ melancholicũ humoré minime generet. Cibi boni ſint ſucci, humidi, & tẽperati: quales ſũt phaſiani, capi, gallinę, perdices, piſces ſaxatiles, & alii id genus: Elixis

Elixis vtantur cibis,non aſſis,nec frixis Vinum album & tenue bibanr.Equitẽt, ambulent, nauigent per loca amœna & viridia. Somnus plurimùm confert, qui ſi non ſponte obrepat, conciliandus modis ſuperius locis aliquot traditis. Confert & coitus, modũ non excedẽs.Amici,& hi inprimis quos ægrotus charos habet, ipſum frequenter viſant, iucundíſque ſermonibus exhilarent. Cantus audiat, & muſica inſtrumenta hilaritatem excitantia.

Curandi ratio.

Curandi ratio ſtatim à venæ ſectione auſpicanda : ſi quidem vniuerſus venarum ſanguis melancholicus fuerit, prius tamen enemate iniecto. ℞. *maluarum, violar. betæ, ana M.* j. *florum chamæmeli, florum mel iloti, an. P.*j Decoquantur in ſ. q. aquæ, ad tertias. Accipiantur *iuris decocti lib.* j ß *caſ. recens extractæ, ſacchari ſemel duntaxat cocti, an.*ʒ j. *mellis violacei*, ℥ j ß. *olei comm.* ℥ *iij*. fiat enema, iniiciatur matutinis horis, ante paſtum. Quo emiſſo, Galeni ſententia, vt paulò ante dictum eſt, mittendus ſanguis é media vena. Arabibus autẽ & poſterioribus conſultius viſũ humerariã incidi,partis quidẽ illius in qua maior grauitas percipitur.

Quod

Quod ſi affectu, vt dictum eſt, dubio ſanguis craſſus nigérque fluxerit, fluere permittendus pro laborantis corporis habitu. Si verò dilutior, tenuiórque fuerit, ſupprimendus. Poſtridie autem, ſi plenitudo multa erat, mediam incidere licebit. Si hæmorrhoidum, aut mẽſium ſuppreſſio fuerit euocẽtur.

Melancholicus humor deinde concoquatur, & vacuetur. ℞. *oxymelitos ſimp* ℥ *iij. ſerapii violar* ℥ *ij ſerapii de pomis dulc. ſimpl.* ℥ j *ſtillatitiorum liquorum bugloſſ. fumariæ, lupi ſalictarii, an.* ℥ *iij.* Miſceantur & adiectis ℈ ij. *pul. diamoſchi dulcis, & ʒ j. cinnamomi ſelecti*, reddatur iucundiore & ſapore, & odore. In ipſo principio hæc ſatis ſint, in progreſſu poterunt alia ad concoquendũ humorem exhiberi, quæ ipſum magis attenuabunt, corporisque meatus magis patefacient.

Hac deinde potione vacuetur: ℞. *caſ. recens extracta, catholici, an.* ß. *compoſitionis hamech.* ʒ ij ß. *ſerapii violacei.* ℥ *j. excipiantur ſero caprino, aut iure communis medicinarum decocti, adiectis epithymi* ʒ ij. *foliorum ſennæ.* ʒ. iij fiat potio, quę poſt ſerapia ſumatur hora quarta matutina. ℞. *cõſeruæ radicis bugloſſi,* ʒ *ſemiſſẽ, ſumat*

po

poſtridiè manè.

Vacuatus vtetur molli electario ſequenti. ℞. *conſeruæ radicis bugloſſi, conſeruæ cirſii, an. ſeſquiunciam, pul. diamoſchi dulcis, pul. elect. de gemmis, ana ſeſquidrachmam, compoſitionis alchermes* ʒ j. *vtriuſque behen, ſeminis ocymi, an.* ℈ j. *pul. diamargar. frig. coral. rub. ana* ʒ j. *adiecto ſerapio de pomis redolentibus* fiat electarium molle, de quo ſumat magnæ auellanæ inſtar, mané, horis tribus ante paſtum, quo ſumpto, mox bibat parum ſtillatitii liquoris bugloſſi, aut parum vini eodē liquore diluti.

Deinde cor epithemate roboretur. ℞. *ſtillat. liquoris bugloſ.* ℥ *iij. ſtillat. liquoris melyſſoph. ſtillat. liquor. florum violar. ſtillat liquoris florum nymphææ, an.* ℥ *j. behen albi & rubri, ſem. ocymi, ſerici crudi, an* ℥. ß *ſem. oxalidis, coral. rubri, an* ℈ *j. ambari. gr. iij. vini odoriferi* ℥ ß. fiat epithema cordi tepidé ante paſtū.

Non prætermittatur balnei vſus in hoc affectu perquam neceſſarius, quod ſic paretur. ℞. *chamæmeli, meliloti, M. iij. ſeminis lini, ſeminis fœnegr. an.* ℥ *iiij. capitū veruecū, q. v.* Decoquantur in ſufficienti quātitate aquæ, in qua *butyri recentis, q. ſ.* diſſoluatur. Hoc balneo irrigetur & lauetur

uetur ægrotus, manè ante paſtũ, & veſperi, horis ſex à prandio.

Cùm autem balneum egreditur, inungatur ſpina dorſi his oleis tepidis. ℞. *olei amygdal. dulcium, olei violacei, axungiæ recentis pullæ, an.* ℥ *iij*. Miſceantur, & fiat, vt dictum eſt, in exitu balnei. Embrocha quoque tepida vtendum *è veruecum capitib. chamæmelo, artemiſia tenuifolia* (matriam appellant) *& althææ* in aqua decoctis parata; matutino quidem tempore per multos dies.

Confert etiam plurimùm *pulmo arietinus calidus*, è calenti adhuc corpore recens extractus, & ſic capiti admotus. Aut in aqua calida calefiat, dein leniter exprimatur, ſicque capiti applicetur. Idem præſtabit agnus per dorſum diuiſus. & exenteratus, adhuc calens capiti ſuperpoſitus. *Pulli accipitris, & noctuæ* comeſti hîc quoque commendantur.

Melancholiæ hypochondriacæ curatio.

OB hypochondriorum & ventriculi offenſionem paſſionem paſſio hęc cõſtat. Nam inflammatis hypochondriis, patribuſque ventriculo vicinis, & ob id ipſo quoque ventriculo plus caloris quàm decet habente, ſanguis qui illis in partib⁹ cõtinetur, fit craſſior, & atræ

atræ bili conformis. Et quemadmodum videmus elatis ex ventriculo fuliginoſis & fumoſis quibuſdam exhalationibus, ac craſſis vaporibus, qualia in ſuffuſione accidentia contingunt, ita à partibus illis, craſſóque ſanguine in ipſis contento elata ad cerebrum euaporatione, melancholica ſymptomata circa mentem eueniunt.

Signa. Quos hic affectus habet, æſtum in præcordiis ſentiunt, cibiſque refrigerantibus inuari videntur. Ructus illis frequentes acidi, ventriculi cruditas, & flatus. Sumpto cibo coctu difficili, humido ſputo abundant. Ventriculus illis interdum vehementer dolet, dolórq; nonnullis ad dorſum vſq; procedit. Euomunt nonnunquam crudos cibos, & pituitam vel ſubamaram, vel acidã, adeò vt dentes plerunque torpedine affi ciantur. Ventres deſiccantur, ſomnus perbreuis eſt, cum turbulentis ſõnis. Venæ, quæ circunſtant oculos, à vaporib. & flatibus elatis intumeſcunt: qui in auribus ſonitũ quoque efficiũt. Vertigine crebrò infeſtantur.

Curandi ratio. Curationis initium à venæ ſectione ſumetur, prius tamen ſequenti enemate aluo ſubducta. ℞. *betæ, braſsicarum, artemi*

artemiſiæ leptophylli. chamamelli , ana M j. polypodij , ſemini cnici, an. ℥ ß. *caſſuthæ, ipithymi, an. quartam partem M. j.* Decoquantur in ſ. q. aquæ, ad tertiæ. Accipiantur *iuris decocti libr. j.* ß. *caſ. recens extractæ , ſacchari rub. ana.* ℥ j. *olei communis , olei de lilio , an.* ℥ j. ß. *hiera picra Gal.* ʒ *ij.* Fiat enema quod ante pactum immittatur, eóque ſemel in hebdomade vtatur.

Emiſſo enemate, ſi ægrotus iuuenis ſit, in eóque ſit plenitudo, incidatur vena iecoraria dextri brachij, aut ſaluatella ſiniſtri. Si verò totius corporis plenitudo non adſit, ſed tantum circa lienem, aut renes affluere videatur ſanguis, ſaluatella tantum incidendenda eſt.

Humor deinde in hunc modū concoquantur. ℞ *ſerapij* byzantini ſine aceto, (propter exiccationem) ℥ *ij. ſerapij de epithymo,* ʒ *j. ſerapij ſimpl. de pomis redolentibus ,* ℥ ß. *ſtillatitiorum liquorum hemionitidos, bugloſſ. lupi ſalictarij, ana* ℥ *ij.* miſceantur, & à ieiuno manè per biduū bibantur, repetendo aliis poſt octo diebus. ℞. *diamoſchi dulcis ,* ℥ *j. vtatur cum ſerapiis.*

Concoctis humoribus ſic vacuetur.

℞ *catholici* ℥ vj. *compoſitionis hamech,* ℥ *ij. vel iij.* pro ægrotantis viribus, *ſerapij de bugloſſ.* ℥ ß. excipiantur *iure communis medicinarum decocti,* adiectis *foliorum ſennæ, polypodij quer. an.* ℥ *iij. epithymi* (quod cæteris penè decoctis admiſceri debet) ℥ *ij.* fiat potio purgans, quæ ſumatur hora quarta matutina. ℞. *conſeruæ rad. bugloſſ.* ℥ ß. ſumatur poſtridie manè. Si autem ægrotus extenuatus ſit viribus imbecillis, omiſſa *compoſitione hamech ſumat duntaxat* ℥ j. *catholici* cum iure dicti decocti.

Vbi dies aliquot quieuerit, rurſum humor concoquatur, & purgetur. Interea verò enemate paulò ante tradito vtetur. Rurſum igitur in hunc modum concoquatur humor. ℞. *ſerapij de pomis redolentibus compoſiti.* ℥ j. ß. *ſerapij byzantini,* ℥ j. *ſerapij de epithymo.* ℥ ß. *ſtillatitiorum bugloſſi, fumariæ, lupi ſalictarij ana* ℥ ij. Miſceātur, ab ægroto ieiuno diluculo bibantur per biduum: idemque facere pergat aliis octo proximis diebus, vacuetur iterum potione purgāte, ſupraproximè tradita, sūpta Fiat deinde fot⁹ ſuper vētrē ex his quę ſequtūur ℞. *chamameli, meliloti, artemiſiæ leptophylli, abrotani, an. M.* ß. *polypo*

po

podij quer. ſennæ, epithymi, ana ℥ ß. Decoquantur in aqua, & vino albo, cum pauco aceti ſcillini, & in huius decocti iure immerſis ſpongiis foueatur vẽter, manè & veſperi ante paſtum.

Deinde vngatur vnguento ſequenti. ℞. *ol. de lilio* ℥ *ij. olei amygdal dulcium, olei de capparibus, olei rutæ, ana* ℥ *j. ß. olei chamæmeli,* ℥ *j. ß. cinnamomi, nigellæ, ſeminis anethi, ſeminis braſicarum, hemionitidos puluerat æ, florum geniſtæ puluerato-rum, ana ſeſquidrachmam, croci,* ℈ *j. ammoniaci diſſoluti in aceto ſcillino,* ℥. ß. Cõmiſtis omnibus fiat vnguentum, quo calido vngatur regio ventriculi, partésq; vicinæ manè & veſperi, poſt fotũ.

Vtendum embrocha, balneo, cum vnctionibus in exitu balnei, vt cap. proximo ſuperiore traditum eſt. Fiant dũtaxat cordi epithemata, quæ ibidem ſunt demonſtrata.

Hîc poſtremò admonendus Medicus, ne in hoc morbo volens ventriculi cruditatibus conſulere, ea exhibeat quæ vehementer & calefaciũt, & ſiccãt'

CAP. XIX.

Catalepſeos curatio.

CAtalepſis eſt ſubita deprehenſio & occupatio tum mentis, tum cor-

poris, motu ſenſu quæ priuati.

Signa. Quui hoc malo corripitur, eam retinet partium corporis figuram, qua erat cum correptus fuit, rigidis videlicet neruis, à frigido & ſicco concretis. Si enim ſedebat ſedés permanet ſi genua flexerat manent. Oculi autem manent apperti, quod muſculus palpebram ſuperiorem aperiens rigidus manet, ſenſu & motu priuatus, vt cæteræ corporis partes, quoniam non ſolum cerebrum, ſed etiam ſpiritus animalis in ſingulis corporis partibus concretus manet, ab intemperie frigida & ſicca, aut humore frigido & ſicco, & ad permeandum neruoſa corpora ac mouendum ineptus.

Cauſa. Oritur enim hic morbus non ſolùm ab intemperie frigida & ſicca ſed etiã ab humore melancholico, frigido & ſicco cerebri poſteriora potiſſimum infeſtante.

Diff. à Catoche. Differt hic morbus à Catoche, quod fiat à frigida & ſicca intemperie, aut à frigido & ſicco humore: Catoche verò à bile flaua largiore, cum largiore etiã pituita in cerebro permiſta eſt. quibus hæc frigida & humida, ſomnũ: illa calida, & ſicca, vigilias inducit, magis tamen

tamẽ & minus,pro vincentis humoris quantitate & qualitate.

Ab Apolexia quoque differt, quòd ſpiritus habeat affectos,& à frigido & ſicco veluti cõcretos,& propter id inepti redduntur ad vim & mouendi & ſentiendi in neruoſa corpora tranſuehendam: ſed quibus locis intercepti fuerint, quieti manent.fiuntq́ue partes illæ rigidæ: : in Apoplexia verò ſpiritus ſunt integri, ſed per obſtructionem ventriculorum cerebri,prohibentur in neruos ſentiendi & mouendi facultatem conuehere. Manent itaque partes laxæ & reſolutæ, corpusque ſitum & priorem partium figuram commutare poteſt. *Diff.ab Apoplexia.*

Et à Lethargo differt, quòd in Lethargo refrigeratio immiſta ſit humiditati, in Catalepſi verò, ſiccitati.Reſpiratio in hoc morbo manet, ſed exigua, illæſis adhuc quibuſdam ſpiritibus manentibus,qui ob vitæ neceſſitatem reſpirationi potiſſimum ſeruiunt. *Diff.à Lethargo.*

Victus ratio pro cauſarum varietate mutetur.Si admodum tenuis,alatur ægrotus priſanę cremore,bibat mulſam, ad ignem accuratè coctam. Nutriatur aliâs ſingulis diebus , aliâs vno inter- *Victus ratio.*

poſito die pro medici prudentia.

Quod ad curandi rationem attinet, ſi fuerit hic morbus ab intemperie frigida & ſicca, ſine humore, fiat in hunc modum. ℞. *dialthææ.* ℥ j. ß. *olei coſtini, vnguenti martiati, ana* ℥ j. ß. miſceantur, & inungatur pars poſterior capitis calidè & linteum ſuperponatur calidũ Cum verò à paroxyſmo liberatur, vtatur electario ſolido, in rhomborum figuram ficto, quod *diaſmoſchum dulce* nominant Sumat rhombum vnum manè, lectum egrediens: & veſperi, lectum ingrediens.

Quando verò hoc mali ab humore frigido & ſiccò originem traxerit, curationis gratia primùm hoc enemate vtendum. ℞. *betæ, linozoſtidos, thymi, epithimi, ſtæchados Arab. an. M.* j. *polypodij quer*, *ſennæ, ana* ℥ ß. Decoquantur in ſ.q. aquæ ad tertias. ℞. *huius decocti* ℔ j. ß. *catholici, ſacchari rub. ana* ℥ j. *mellis anthoſati.* ℥ j ß Commiſta omnibus fiat enema quod quacunque hora immittatur. Poſt hæc iniungatur vnguento ſuperiùs proximè tradito pars capitis poſterior.

Vbi verò à paroxyſmo liberatus adſe rediiſſe videbitur, cõcoquatur humor,

dein

deinde vacuetur. ℞. *ſephij de bugloſſo, ſerapij de epithime, ſerapij de ſtœchade, ana* ℥j. ß. *ſtillatitiorum liquorum melliſſophylli, fumariæ, bugloßi, ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per triduum appetente diluculo, in tres æquas partes diuiſa bibantur. ℞. *diamoſchi dulc. aut pliris cum moſcho, aut diambræ* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. Deinde vacuetur. ℞. *catholici,* ʒ *vj. cemp. ſitionis hamech* ʒ ij. ß *ſerapij ac bugloſ.* ʒ ß. Excipiantur iure communis medicinarum decocti, adiectis *polypodij quer.* ℥ ß. *folior. ſennæ,* ʒ iij. *ſtœchados Arab.* P. j. fiat potio purgās, quæ ſumatur hora quarta matutina. ℞ *theriacæ veter.* ℈ ij. *conſeruæ bugloſ.* ʒ ij. ſumantur poſtridie manè ſex horis ante paſtum.

Magno quoque vſui erit ſequens electarium ſolidum, in rhomborum figuram, vt ſolet formatum. ℞. *pul. pliris cum moſcho, pul. lætitiæ Gal. pul. diamoſchi dulc. anà* ʒ ij. *conſeruæ rad. bugloſ.* ʒ ij. ß *ſacchari diſſoluti inſtillatitio liquore melyſſophylli. q. ſ.* fiat electarium vt dictum eſt ſumat rhombum vnum quotidie, & manè cum lecto egreditur, & veſperi cum lectum ingreditur.

Cap. XX.

Paralyſeos curatio.

Deſcriptio. PAralyſis affectus eſt neruorum totius corporis, dempto capite. Nam cum caput, & reliquæ omnes corporis partes, & mouendi & ſentiendi vim amiſerunt, hæc affectio non paraliſis, ſed Apoplexia appellatur: Cum verò omnes corporis partes ſub facie conſtitutæ, motum & ſenſum amiſerunt: aut vbi alteri laterum dextro aut ſiniſtro, id accidit, Paraliſis nominatur. Quòd ſi alicui membrorum id euenerit illius membri Paralyſis eſſe dicetur etiamſi motum tantùm amiſerit, non ſenſum. Nam vbi partium aliquarum ſenſus tantùm periit, non reſolutæ, ſed ſenſus expertes dicuntur: cum Paralyſis, hoc eſt, reſolutio, potiſſimũ dicatur, vbi motus deperditus eſt.

Cauſa. Tunc autem vniuerſæ corporis partes ſub capite conſtitutæ, faciei partibus illæſis ſenſu & motu priuantur, cũ ſpinæ initium afficitur, ibi facta aliqua diſpoſitione, per quam cerebri facultas ad ipſã peruenire prohibetur. Si verò pars tantùm dimidia eius primi ſpinæ proceſſus affecta fuerit, aut dextra, aut ſiniſtra, omnes ſuppoſitæ

partes reſoluentur, dextræ quidẽ dextra effecta ſiniſtræ ſiniſtra. Pars autem aliqua tunc reſoluitur, cum neruus, qui eius motioni deputatus eſt, aut muſculus affectus eſt. Hæ omnes magna ex parte fiunt à multis humoribus craſſis & lentis, aut neruos, aut neruorum principia obſtruentibus & prohibentibus animalem facultatem, quæ ſenſum præbet & motum, ad membra tranſmitti. Frigus ingens, fortis quoque neruoſorum corporum compreſſio, vt propter caſum, Paralyſim afficere poſſunt. Multis indiciis ad huius effectus cognitionem nihil opus partem enim eam, quæ motu priuata eſt Paralyſi laborare nemo neſcit. A qua verò cauſa, cum ex ægri ſermone, tum ex his quæ dicta ſunt, facile erit deprehendere.

Victus ratio in vniuerſum calefaciẽs, ſiccans, atque attenuans eſſe debet, quæ pituitæ generationem prohibeat. Moretur igitur ægrotus in aëre calido & ſicco, qui ſi talis natura loci non habeatur, paretur induſtria, ignibus luculentis, ſuffitibus ex *cariophyllis*, & aliis id genus. Principio, primis ſaltem tribus diebus tenuiſſimo vtẽdum victu *Victus ratio.*

Suſtineat itaque ægrotus inediam, ſolius *melicrati* contentus vſu, aut pauco *ptiſanæ ſucco*. Cibis poſteà boni ſucci, & concoctu facilibus, naturura calidis & ſiccis veſcatur, vt auiculis, perdicibus, ouis ſorbilibus, amygdalis, & aliis id genus. Iidem quoque cibi arte calidi & ſucci reddantur, id quod fiet, ſi aut frixi, aut aſſi fuerint. Panis ſit biſcoctus, *aniſo*, aut *melanthio* cum *ſaccharo* admiſto. Ex oleribus, *fœniculũ, hyſſopus, ſampſuchus, ſaluia, ſatureia*, conducunt. Humida & frigida vitentur, vt fructus, & piſces. Sitis quanta maxima poteſt ferenda, ſitque exiguus potus. Vino prorſus abſtinendum, donec morbus deſierit. Bibatur *mulſa*. cui *ſaluia* incocta ſit aut *cinnamomũ*. Quòd ſi à vino ægrotus ob conſuetudinem ægrè arceri poteſt, aut virium imbecillitas vini vſum ſuadeat, permittatur quidem, ſed modicũ, atque oligophorum, in morbi declinatione præcipuè & minore periculo. Interdiu nõ dormiẽdum. Nocturnus verò sõnus ſit mediocris. Exercitiũ. ſi ægrotus vti poterit, in primis vtile. Omnes animi perturbationes vitet, lætusque viuat in ſumma, omnia tam ſumenda, quàm admouenda, facultate

quadam

quadam naturali & calefaciendi & ſiccandi prædita eſſe debent Principio tamen multùm calefacientia cauenda ſunt, ſiquidem hic morbus à cauſa interna fuerit, ne fluens initiò materia magis colliquetur, & fuſa calore per vias ab ipſo calore latiores redditas ad fluendum magis prouocetur.

Curandi ratio à ſanguinis miſſione auſpicanda, ſi quidem plenitudinis adfuerint indicia, atque ætas, corporis habitus, & ſimilia permiſerint. Sanguis autem à latere incolumiore mittendus, & moderatè, ne corpus refrigeretur.

Cæterum antè quam vena incidatur, aut hoc, aut ſimili enemate molliatur. aluus. ℞. *cathol. ſacchari rub. ana* ℥ *j. mellis roſa. col.* ℥ *ij. olei chamæmeli* ℥ *iij. ſalis commun.* ʒ. Excipiantur *iure communis enematum d. cocti*, adiecto *florum chamæmeli, meliloti, ſtœchados Arab. ana P. j.* ante paſtum iniiciatur. Eductis fæcibus ſi omnia (vt dictum eſt) conſentiant, mittatur ſanguis.

Humores deinde concoquantur & vacuentur. ℞ *mel roſacei col.* ℥ *v. Stillatitiorum liquorum ſaluiæ, meliſſophylli, primulæ veris, ana* ℥ *v.* Miſceantur, & à ieiuno bibātur diluculo per dies quinque

℞. *diar*

℞ *diarrhodi abb.* ℥ j. vtatur cum ſerapiis. In hoc affectu *oxymelite* non vtendum, quòd neruis propter acetum noceat: nec *diamoſcho*, quòd ſit calidus. Deinde vacuetur. ℞ *agar. in paſtillorum formam redacti. & in melle roſa. col. ſtillatitiisque liquoribus betonicæ, & meliſſophylli infuſi* ʒ j. deinde exprimatur, fiatque potio purgans, quæ ſumatur hora quarta matutina.

aut vtatur catapotiis: ℞. *pil. aſsaieret, agarici in paſtillorum formam redacti, ana.* ʒ ß. *cum ſtillatitio liquore ſaluiæ* fiant pil. v. Sumantur in introitu lecti. Has pilulas non admodum efficaces ſentiet ægrotus, cuius etiam rei admoneri poterit. ℞. *conſeruæ acori col.* ʒ ij. ſumantur poſtridie manè. Poſt hanc purgationem vngatur origo neruorum oleo chamæmelino, eóque ſolo. Quieſcet ægrotus dies aliquot alia non ſumens pharmaca: ſed intereà vtetur enemate ſequenti. ℞. *betæ, helxines, linozoſtidos, ſaluiæ, hyſſopi, origani, calaminthæ, ana M. j. cent aurii minoris. M.* ß. *agarici albi.* ℥ j. *ſtæchados Arabi. florum chamæmeli florum meliloti, ana. R. j.* Decoquantur in ſ. q. aquæ, donec dimidium abſumatur. Accipiantur,

tur *iuris decocti* ℔ *j. ß. hieræ Galeni* ℥ *j. mellis anthoſati* ℥ *ij. olei de lilio* ℥ *iij. ſalis foſſilis* ʒ *ij.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod reliquo omni poſt tempore, quoad, ſanus ſit, bis in hebdomade iniiciatur ante paſtum, fæcibus prius eductis, altero enemate ſupra proximè dicto iniecto.

Diebus aliquot à prima vacuatione tranſactis, humores pituitoſos rurſum extenuabimus, & expulſioni idoneos, reddemus diebus ſex, in hunc modum. ♃. *mel. roſa. col.* ℥ *ij. ſerapii ſtœchad.* ℥ *j. ſtillatitiorum liquorum primulæ veris, ſalulæ, betonicæ, ana* ℥ *ij.* miſceantur, & à ieiuno ad diluculum per duos dies bibantur. Repetantur aliis poſt quatuor diebus ♃. *roſatæ nouellæ* ℥ *j. vtatur cum ſerapiis.* Deinde vacuetur ♃. *pil. aſſaieret, pil. de agarico, ana* ℈ *ij. cum ſtillatitio liquore primulæ veris* fingantur pil. vij. ſumantur ab ægroto cum primùm experrectus fuerit. ♃. *conſeruæ acori col.* ʒ *ij. pul. diamoſchi dulc.* ℈ *ß.* miſceantur, & poſtridie manè ſumantur.

Poſt hanc ſecundam purgationem inungatur origo neruorum *oleo chamæmelino*, cui tertia pars *olei de lilio* immiſta ſit. Quieſcat iterum dies aliquot, nulla

poſtridie mane.

Vacuatus vtetur molli electario ſequenti. ℞. *conſerua radicis bugloſsi, conſerua cirſii, an. ſeſquiunciam, pul. diamoſchi dulcis, pul. elect. de gemmis, ana ſeſquidrachmam, compoſitionis alchermes* ʒ j. *vtriuſque behen, ſeminis ocymi, an.* ℈ j. *pul. diamargar. frig. coral. rub. ana* ʒ j. *adiecto ſerapio de pomis redolentibus* fiat electarium molle, de quo ſumat magnæ auellanæ inſtar, mané, horis tribus ante paſtum, quo ſumpto, mox bibat parum ſtillatitii liquoris bugloſſi, aut parum vini eodẽ liquore diluti.

Deinde cor epithemate roboretur. ℞. *ſtillat. liquoris bugloſ.* ℥ iij. *ſtillat. liquoris melyſſoph. ſtillat. liquor. florum violar. ſtillat liquoris florum nymphææ, an.* ℥ j. *behen albi & rubri, ſem. ocymi, ſerici crudi, an* ℥. ß. *ſem. oxalidis, coral. rubri, an* ℈ j. *ambari, gr. iij. vini odoriferi* ℥ ß. fiat epithema cordi tepidé ante paſtũ.

Non prætermittatur balnei vſus in hoc affectu perquam neceſſarius, quod ſic paretur. ℞. *chamæmeli, meliloti, m. iij. ſeminis lini, ſeminis fœnegr. an.* ℥ *iiij. capitũ veruecũ, q. v.* Decoquantur in ſufficienti quãtitate aquæ, in qua *butyri recentis, q. ſ.* diſſoluatur. Hoc balneo irrigetur & lauetur

uetur ægrotus, manè ante paſtũ, & veſperi, horis ſex à prandio.

Cùm autem balneum egreditur, inungatur ſpina dorſi his oleis tepidis. ℞. *olei amygdal. dulcium, olei violacei, axungiæ recentis pullæ, an.* ℥ iij. Miſceantur, & fiat, vt dictum eſt, in exitu balnei. Embrocha quoque tepida vtendum è *vervecum capitib. chamæmelo, artemiſia tenuifolia* (matriam appellant) *& altheæ* in aqua decoctis parata, matutino quidem tempore per multos dies.

Confert etiam plurimùm *pulmo arietinus calidus*, è calenti adhuc corpore recens extractus, & ſic capiti admotus. Aut in aqua calida calefiat, dein leniter exprimatur, ſicque capiti applicetur. Idem præſtabit agnus per dorſum diuiſus. & exenteratus, adhuc calens capiti ſuperpoſitus. *Pulli accipitris, & noctuæ* comeſti hîc quoque commendantur.

Melancholiæ hypochondriacæ curatio.

OB hypochondriorum & ventriculi offenſionem paſſionem paſſio hęc cõſtat. Nam inflammatis hypochondriis, patribusque ventriculo vicinis, & ob id ipſo quoque ventriculo plus caloris quàm decet habente, ſanguis qui illis in partib⁹ cõtinetur, fit craſſior, & atræ

atræ bili conformis. Et quemadmodum videmus elatis ex ventriculo fuligino-ſis & fumoſis quibuſdam exhalationibus, ac craſſis vaporibus, qualia in ſuffuſione accidentia contingunt, ita à partibus illis, craſſóque ſanguine in ipſis contento elata ad cerebrum euaporatione, melancholica ſymptomata circa mentem eueniunt.

Signa. Quos hic affectus habet, æſtum in præcordiis ſentiunt, cibiſque refrigerantibus inuari videntur. Ructus illis frequentes acidi, ventriculi cruditas, & flatus. Sumpto cibo coctu difficili, humido ſputo abundant. Ventriculus illis interdum vehementer dolet, dolórq; nonnullis ad dorſum vſq; procedit. Euomunt nonnunquam crudos cibos, & pituitam vel ſubamaram, vel acidã, adeò vt dentes plerunque torpedine affl ciantur. Ventres deſiccantur, ſomnus perbreuis eſt, cum turbulentis ſõnis. Venæ, quæ circunſtant oculos, à vaporib. & flatibus elatis intumeſcunt: qui in auribus ſonitũ quoque efficiũt. Vertigine crebrò infeſtantur.

Curandi ratio. Curationis initium à venæ ſectione ſumetur, prius tamen ſequenti enemate aluo ſubducta. ℞. *betæ, braßicarum,*

artemi

artemiſiæ leptophylli. chamamelli, ana M j. poliſodij, ſemini cnici, an. ℥ ß. caſſutha, ipithymi, an. quartam partem M. j. Decoquantur in ſ. q. aquæ, ad tertiæ. Accipiantur *iuris decocti libr. j. ß. caſ. recens extractæ, ſacchari rub. ana. ℥ j. olei communis, olei de lilio, an.* ℥ j. ß. *hieræ picræ Gal.* ʒ *ij.* Fiat enema quod ante pactum immittatur, eóque ſemel in hebdomade vtatur.

Emiſſo enemate, ſi ægrotus iuuenis ſit, in eóque ſit plenitudo, incidatur vena iecoraria dextri brachij, aut ſaluatella ſiniſtri. Si verò totius corporis plenitudo non adſit, ſed tantum circa lienem, aut renes affluere videatur ſanguis, ſaluatella tantum incidendenda eſt.

Humor deinde in hunc modũ concoquantur. ♃ *ſerapij* byzantini ſine aceto (propter exiccationem) ℥ *ij. ſerapij de epithymo,* ʒ *j. ſerapij ſimpl. de pomis redolentibus,* ℥ *ß. ſtillatitiorum liquorum hemionitidos, bugloſſ. lupi ſalictarij, ana* ℥ *ij.* miſceantur, & à ieiuno manè per biduũ bibantur, repetendo àliis poſt octo diebus. ♃. *diamoſchi dulcis,* ℥ *j. vtatur cum ſerapiis.*

Concoctis humoribus ſic vacuetur.

℞ *catholici* ʒ vj. *compoſitionis hamech,* ʒ ij. *vel iij.* pro ægrotantis viribus, *ſerapij de bugloſſ.* ℥ ß. excipiantur *iure communis medicinarum decocti*, adiectis *foliorum ſennæ, polypodij quer. an.* ʒ. *iij. epithymi* (quod cæteris penè decoctis admiſceri debet) ʒ ij. fiat potio purgans, quæ ſumatur hora quarta matutina. ℞. *conſeruæ rad. bugloſſ.* ʒ ß. ſumatur poſtridie manè. Si autem ægrotus extenuatus ſit viribus imbecillis, omiſſa *compoſitione hamech ſumat duntaxat* ℥ j. *catholici* cum iure dicti decocti.

Vbi dies aliquot quieuerit, rurſum humor concoquatur, & purgetur. Interea verò enemate paulò ante tradito vtetur. Rurſum igitur in hunc modum concoquatur humor. ℞. *ſerapij de pomis redolentibus compoſiti.* ℥ j. ß. *ſerapij byzantini,* ℥ j. *ſerapij de epithymo.* ℥ ß. *ſtillatitiorum bugloßi, fumariæ, lupi ſaliƈtarij ana* ℥ ij. Miſceātur, ab ægroto ieiuno diluculo bibantur per biduum: idemque facere pergat aliis octo proximis diebus, vacuetur iterum potione purgāte, ſupraproximè tradita, sūpta Fiat deinde fot⁹ ſuper vētrē ex his quę ſequtūur ℞. *chamameli, meliloti, artemiſiæ leptophylli, abrotani, an. M.* ß. *polypo*

po

podij quer. ſennæ, epithymi, ana ℥ ß. Decoquantur in aqua, & vino albo, cum pauco aceti ſcillini, & in huius decocti iure immerſis ſpongiis foueatur vẽter, manè & veſperi ante paſtum.

Deinde vngatur vnguento ſequenti. ℞. *ol. de lilio* ℥ *ij. olei amygdal. dulcium, olei de capparibus. olei rutæ, ana* ʒj ß. *olei chamæmeli*, ʒj ß. *cinnamomi, nigellæ, ſeminis anethi, ſeminis braſsicarum, hemionitidos puluerata, florum geniſtæ pulueratorum, ana ſeſquidrachmam. croci*, ℈j. *ammoniaci diſſoluti in aceto ſcillino*, ℥. ß. Cõmiſtis omnibus fiat vnguentum, quo calido vngatur regio ventriculi, pariéſq; viciniæ manè & veſperi, poſt fotũ.

Vtendum embrocha balneo, cum vnctionibus in exitu balnei, vt cap. proximo ſuperiore traditum eſt. Fiant dũtaxat cordi epithemata, quæ ibidem ſunt demonſtrata.

Hîc poſtremò admonendus Medicus, ne in hoc morbo volens ventriculi cruditatibus conſulere, ea exhibeat quæ vehementer & calefaciũt, & ſiccãt.

CAP. XIX.

Catalepſeos curatio.

Catalepſis eſt ſubita deprehenſio & occupatio tum mentis, tum cor-

poris, motu ſenſu quæ priuati.

Signa. Qui hoc malo corripitur, eam retinet partium corporis figuram, qua erat cum correptus fuit, rigidis videlicet neruis, à frigido & ſicco concretis. Si enim ſedebat ſedés permanet ſi genua flexerat manent. Oculi autem manent apperti, quod muſculus palpebram ſuperiorem aperiens rigidus manet, ſenſu & motu priuatus, vt cæteræ corporis partes, quoniam non ſolum cerebrum, ſed etiam ſpiritus animalis in ſingulis corporis partibus concretus manet, ab intemperie frigida & ſicca, aut humore frigido & ſicco, & ad permeandum neruoſa corpora ac mouendum ineptus.

Cauſa. Oritur enim hic morbus non ſolùm ab intemperie frigida & ſicca ſed etiã ab humore melancholico, frigido & ſicco cerebri poſteriora potiſſimum infeſtante.

Diff. à Catoche. Differt hic morbus à Catoche, quod fiat à frigida & ſicca intemperie, aut à frigido & ſicco humore: Catoche verò à bile flaua largiore, cum largiore etiã pituita in cerebro permiſta eſt quibus hæc frigida & humida, ſomnũ: illa calida, & ſicca, vigilias inducit, magis tamen

tamē & minus, pro vincentis humoris quantitate & qualitate.

Diff. ab Apoplexia. Ab Apolexia quoque differt, quòd ſpiritus habeat affectos, & à frigido & ſicco veluti cõcretos, & propter id inepti redduntur ad vim & mouendi & ſentiendi in neruoſa corpora tranſuehendam: ſed quibus locis intercepti fuerint, quieti manent. fiuntque partes illæ rigidæ: : in Apoplexia verò ſpiritus ſunt integri, ſed per obſtructionem ventriculorum cerebri, prohibentur in neruos ſentiendi & mouendi facultatem conuehere. Manent itaque partes laxæ & reſolutæ, corpusque ſitum & priorem partium figuram commutare poteſt.

Diff. à Lethargo. Et à Lethargo differt, quòd in Lethargo refrigeratio immiſta ſit humiditati, in Catalepſi verò, ſiccitati. Reſpiratio in hoc morbo manet, ſed exigua, illæſis adhuc quibuſdam ſpiritibus manentibus, qui ob vitæ neceſſitatem reſpirationi potiſſimum ſeruiunt.

Victus ratio. Victus ratio pro cauſarum varietate mutetur. Si admodum tenuis, alatur ægrotus priſanę cremore, bibat mulſam, ad ignem accuratè coctam. Nutriatur aliâs ſingulis diebus, aliâs vno inter-

deinde vacuetur. ℞. *ſephij de bugloſſo, ſerapij de epithime, ſerapij de ſtœchade, ana* ℥j. ß. *ſtillatitiorum liquorum melliſſophylli, fumariæ, bugloßi, ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per triduum appetente diluculo, in tres æquas partes diuiſa bibantur. ℞. *diamoſchi dulc. aut pliris cum moſcho, aut diambræ* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. Deinde vacuetur. ℞. *catholici,* ʒ *vj. compoſitionis hamech* ʒ ij. ß *ſerapij de bugloſ.* ʒ ß. Excipiantur iure communis medicinarum decocti, adiectis *polypodij quer.* ℥ ß. *folior. ſennæ,* ʒ iij. *ſtœchados Arab. P.* j. fiat potio purgās, quæ ſumatur hora quarta matutina. ℞ *theriacæ veter.* ℈ ij. *conſeruæ bugloſ.* ʒ ij. ſumantur poſtridie manè ſex horis ante paſtum.

Magno quoque vſui erit ſequens electarium ſolidum, in rhomborum figuram, vt ſolet formatum. ℞. *pul. pliris cum moſcho, pul. lætitiæ Gal. pul. diamoſchi dulc. ana* ʒ ij. *conſeruæ rad. bugloſ.* ʒ ij. ß *ſacchari diſſoluti in ſtillatitio liquore melyſſophylli. q. ſ.* fiat electarium vt dictum eſt ſumat rhombum vnum quotidie, & manè cum lecto egreditur, & veſperi cum lectum ingreditur.

Cap. XX.

Paralyſeos curatio.

Deſcriptio. PAralyſis affectus eſt neruorum totius corporis, dempto capite. Nam cum caput, & reliquæ omnes corporis partes, & mouendi & ſentiendi vim amiſerunt, hæc affectio non paraliſis, ſed Apoplexia appellatur: Cum verò omnes corporis partes ſub facie conſtitutæ, motum & ſenſum amiſerunt: aut vbi alteri laterum dextro aut ſiniſtro, id accidit, Paraliſis nominatur. Quòd ſi alicui membrorum id euenerit illius membri Paralyſis eſſe dicetur etiamſi motum tantùm amiſerit, non ſenſum. Nam vbi partium aliquarum ſenſus tantùm periit, non reſolutæ, ſed ſenſus expertes dicuntur: cum Paralyſis, hoc eſt, reſolutio, potiſſimũ dicatur, vbi motus deperditus eſt.

Cauſa. Tunc autem vniuerſæ corporis partes ſub capite conſtitutæ, faciei partibus illæſis ſenſu & motu priuantur, cũ ſpinæ initium afficitur, ibi facta aliqua diſpoſitione, per quam cerebri facultas ad ipſã peruenire prohibetur. Si verò pars tantùm dimidia eius primi ſpinæ proceſſus affecta fuerit, aut dextra, aut ſiniſtra, omnes ſuppoſitæ

par

partes reſoluentur, dextræ quidē dextra effecta ſiniſtræ ſiniſtra. Pars autem aliqua tunc reſoluitur, cum neruus, qui eius motioni deputatus eſt, aut muſculus affectus eſt. Hæ omnes magna ex parte fiunt à multis humoribus craſſis & lentis, aut neruos, aut neruorum principia obſtruentibus & prohibentibus animalem facultatem, quæ ſenſum præbet & motum, ad membra tranſmitti. Frigus ingens, fortis quoque neruoſorum corporum compreſſio, vt propter caſum, Paralyſim afficere poſſunt. Multis indiciis ad huius effectus cognitionem nihil opus partem enim eam, quæ motu priuata eſt Paralyſi laborare nemo neſcit. A qua verò cauſa, cum ex ægri ſermone, tum ex his quæ dicta ſunt, facile erit deprehendere.

Victus ratio. Victus ratio in vniuerſum calefaciēs, ſiccans, atque attenuans eſſe debet, quæ pituitæ generationem prohibeat. Moretur igitur ægrotus in aëre calido & ſicco, qui ſi talis natura loci non habeatur, paretur induſtria, ignibus luculentis, ſuffitibus ex *cariophyllis*, & aliis id genus. Principio, primis ſaltem tribus diebus tenuiſſimo vtēdum victu

Suſtineat itaque ægrotus inediam, ſolius *melicrati* contentus vſu, aut pauco *ptiſanæ ſucco*. Cibis poſteà boni ſucci,& concoctu facilibus, natura calidis & ſiccis veſcatur, vt auiculis, perdicibus, ouis ſorbilibus, amygdalis, & aliis id genus. Iidem quoque cibi arte calidi & ſucci reddantur, id quod fiet, ſi aut frixi, aut aſſi fuerint. Panis ſit biſcoctus, *aniſo*, aut *melanthio* cum *ſaccharo* admiſto. Ex oleribus, *fœniculũ, hyſſopus, ſampſuchus, ſaluia, ſatureia*, conducunt. Humida & frigida vitentur, vt fructus, & piſces. Sitis quanta maxima poteſt ferenda, ſitque exiguus potus. Vino prorſus abſtinendum, donec morbus deſierit. Bibatur *mulſa*, cui *ſaluia* incocta ſit aut *cinnamomũ*. Quòd ſi à vino ægrotus ob conſuetudinem ægrè arceri poteſt, aut virium imbecillitas vini vſum ſuadeat, permittatur quidem, ſed modicũ, atque oligophorum, in morbi declinatione præcipuè & minore periculo. Interdiu nõ dormiẽdum. Nocturnus verò sõnus ſit mediocris. Exercitiũ, ſi ægrotus vti poterit, in primis vtile. Omnes animi perturbationes vitet, lætuſque viuat in ſumma, omnia tam ſumenda, quàm admouenda, facultate quadam

quadam naturali & calefaciendi & ſiccandi prædita eſſe debent Principio tamen multùm calefacientia cauenda ſunt, ſiquidem hic morbus à cauſa interna fuerit, ne fluens initiò materia magis colliquetur, & fuſa calore per vias ab ipſo calore latiores redditas ad fluendum magis prouocetur.

Curandi ratio à ſanguinis miſſione auſpicanda, ſi quidem plenitudinis adfuerint indicia, atque ætas, corporis habitus, & ſimilia permiſerint. Sanguis autem à latere incolumiore mittendus, & moderatè, ne corpus refrigeretur.

Cæterum antè quam vena incidatur, aut hoc, aut ſimili enemate molliatur aluus. ℞. *cathol. ſacchari rub. ana* ℥ *j. mellis roſa. col.* ℥ *ij. olei chamæmeli* ℥ *iij. ſalis commun.* ʒ. Excipiantur *iure communis enematum d. cocti*, adiecto *florum chamæmeli, meliloti, ſtœchados Arab. ana P. j.* ante paſtum iniiciatur. Eductis fæcibus ſi omnia (vt dictum eſt) conſentiant, mittatur ſanguis.

Humores deinde concoquantur & vacuentur. ℞ *mel roſacei col.* ℥ *v. Stillatitiorum liquorum ſaluiæ, meliſſophylli, primulæ veris, ana* ℥ *v.* Miſceantur, & à ieiuno bibãtur diluculo per dies quinque

℞ *diarrhodi abb.* ℥ j. vtatur cum ſerapiis. In hoc affectu *oxymelite* non vtendum, quòd neruis propter acetum noceat: nec *diamoſcho*, quòd ſit calidus. Deinde vacuetur. ℞ *agar. in paſtillorum formam redacti. & in melle roſa. col. ſtillatitiiſque liquoribus betonicæ, & meliſſophylli infuſi* ʒ j. deinde exprimatur, fiatque potio purgans, quæ ſumatur hora quarta matutina.

aut vtatur catapotiis: ℞. *pil. aſſaieret, agarici in paſtillorum formam redacti, ana.* ʒ ß. *cum ſtillatitio liquore ſaluiæ* fiant pil. v. Sumantur in introitu lecti. Has pilulas non admodum efficaces ſentiet ægrotus, cuius etiam rei admoneri poterit. ℞. *conſeruæ acori col.* ʒ ij. ſumantur poſtridie manè. Poſt hanc purgationem vngatur origo neruorum oleo chamæmelino, eóque ſolo. Quieſcet ægrotus dies aliquot alia non ſumens pharmaca: ſed intereà vtetur enemate ſequenti. ℞. *betæ, helxines, linozoſtidos, ſaluiæ, hyſſopi, origani, calaminthæ, ana M. j. centaurii minoris. M. ß. agarici albi.* ℥ j. *ſtœchados Arabi. florum chamæmeli florum meliloti, ana. R. j.* Decoquantur in ſ. q. aquæ, donec dimidium abſumatur. Accipiantur,

tur *iuris decocti* ℔ *j. ß. hieræ Galeni* ℥ *j. mellis anthoſati* ℥ *ij. olei de lilio* ℥ *iij. ſalis foſſilis* ʒ *ij.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod reliquo omni poſt tempore, quoad, ſanus ſit, bis in hebdomade iniiciatur ante paſtum, fæcibus prius eductis, altero enemate ſupra proximè dicto iniecto.

Diebus aliquot à prima vacuatione tranſactis, humores pituitoſos rurſum extenuabimus, & expulſioni idoneos, reddemus diebus ſex, in hunc modum. ℞. *mel. roſa. col.* ℥ *ij. ſerapii ſtœchad.* ℥ *j. ſtillatitiorum liquorum primulæ veris, ſalulæ, betonicæ, ana* ℥ *ij.* miſceantur, & à ieiuno ad diluculum per duos dies bibantur. Repetantur aliis poſt quatuor diebus ℞. *roſatæ nouellæ* ℥ *j. vtatur cum ſerapiis.* Deinde vacuetur ℞. *pil. aſſaieret, pil. de agarico, ana* ℈ *ij. cum ſtillatitio liquore primulæ veris* fingantur pil. vij. ſumantur ab ægroto cum primùm experrectus fuerit. ℞. *conſeruæ acori col.* ʒ *ij. pul. diamoſchi dulc.* ℈ ß. miſceantur, & poſtridie manè ſumantur.

Poſt hanc ſecundam purgationem inungatur origo neruorum *oleo chamæmelino*, cui tertia pars *olei de lilio* immiſta ſit. Quieſcat iterum dies aliquot,

nulla

nulla ſumens pharmaca, ſed tantũ vtens enemate paulò antè tradito, vt dictũ eſt

Tertiò; vbi dies aliquot quieuerit, concoquentur humores, in hunc modum ♃. *ſerapii ſtœchados, ſerapii conſeruationis acori, oxymelitos ſcillini à Democrito traditi, an.* ℥ *iiij. ſtillatitiorum liquorum ſaluiæ, primulæ veris, betonicæ, ſampſuchi, ana* ℥ *v.* Miſceantur, & à ieiuno per dies quatuor diluculo bibantur, & veſperi ante cœnam horis tribus, vt vis eorum feratur ad cerebrum Repetantur aliis quatuor diebus ſi expedire videatur. ♃. *diamoſchi dulc.* ℥ j. ß. vtatur cum ſerapiis, deinde purgetur. ♃. *pil. fœtidarum Meſuæ, pil. cochi. pil. de agarico, ana* ℈ j. Excipiantur *ſtillatitio liquore betonicæ*, fingantur pil. v. ſumantur ad noctis dimidium. ♃. *puluer. ſacchari ſemel duntaxat cocti*, ℥ ß. *cum iure cicerum. rub.* fiat lotorium. Bibatur horis ſemptem à ſumptione pil. abſtergendi ventriculi gratia. ♃. *theriacæ veter.* ℥ *j. conſeruæ florum roriſmarini*, ʒ j ß. miſceantur, & poſtridie manè ſumantur, ſex horis ante paſtum.

Confert plurimùm, his peractis, huic malo febrem ephemeram arceſſere

ſere, id quod efficient *theria. mithridat. anacardina compoſitio.* Hæc quoque compoſitio mollis, huic morbo eſt admodum vtilis. ℞. *conſeruæ acori col.* ℥ iij. *conſeruæ anthos, conſeruæ florum ſtœchados, ana* ℥ j. *pul. diamoſchi dul. pul. pliris cum moſcho ana* ʒ ij. *ſeminis pæoniæ*, ʒ j. *chamæpit. recentis, M.* ß. (ſi deſit recens, ſubſtituatur ſiccæ, M j.) cum *ſerapio conſeruationis acori*, fiat compoſitio mollis, de qua ſumatur inſtar paruæ caſtaneæ alternis diebus, manè & veſperi, cum lectum ingreditur. *Theriacæ* quoque ſumpta ʒ j. cum ſtillatitio liquore vini, ſex horis antes paſtum, ſemel in hebdomade, iuuabit eximiè. *Anacardinæ quoque compoſitionis* ʒ j. ſumpta manè & veſperi ab ægroto lectum ingrediente, vicem de plebit compoſitionis mollis prædictæ.

Vbi ter, vt dictum eſt, ægrotus vacuatus fuerit, vtatur errhinis, apophlegmatiſmis, agariſmis, ſternutamentum ciētibus, dictis in Cephalalgia pituitoſa

Deinde laconico, aut hypocauſto in hunc modum vtatur. In vas idoneum immittantur lapides igniti, vino calido irrigati, aut huius decocti iure. ℞. *ſaluiæ hyſſopi, chamæpityos, ſampſuchi, foliorum lauri,*

lauri, pſeudonardi , florum roriſmarini, ſtœchados Arbaicæ, florum chamæmeli, florum meliloti, an. q.v. Decoquantur in vino, & huius decocti iure lapides illi irrigentur. Ingrediatur vas illud ægrotus, in eoque moretur, quàm poterit diutiſſime, mane & veſperi. Poterit horum loco ægrotus balnea naturalia adire ſulphurea, & aliquantulum aluminoſa. Egreſſurus autem aut laconicum, aut balnea, ſumat ʒ j ß. *compoſitionis mollis* paulo ante traditæ, aut *veteris theriacæ*: ſic ſe deinde in lecto componat vt ſudet: Vbi ſudauerit, ſudorque abſterſus fuerit, vngatur origo neruorum aut *oleis, aut vnguento* paulò mox dicendo.

Olea: ℞. *olei coſtini, olei terebinth. olei de lateribus, ana ℥ ij.* miſceantur, & fiat vt dictum eſt.

Vnguentum: ℞. *vnguenti Martiati, vnguenti Agriopæ, ana ℥ j ß olei coſtini, olei nardini, olei de piperibus, ana vnciam j. ſagapeni, opopanacis diſſolutorum in vino, ana ʒ ij. ceræ parum*, fiat vnguentum, quo neruorum origo vngatur calidè, vt dictum eſt. Poteſt & ex his commiſtis deſtillatio per aſcenſum fieri, & ſtillatitio liquore inde manante

neruo

neruorum origo vngi. Vnctio quoque inibi facta ex *axungia vulpis, aut taxonis, aut anſeris, aut anatis*, plurimum confert. Poſtremò cucurbitæ affigantur circa ipſam neruorum originem, deinde cæteris partibus, ſenſim ad membrũ reſolutum deſcendendo.

Paralyſeos linguæ curatio.

PRincipio vtendum enematibus, ſerapiis concoquentibus, & pharmacis vacuantib. vniuerſalibus & particularibus, dictis capite proximo ſuperiore, quibus peractis, pars capitis poſterior, & ceruix, & tempora vngantur oleis ſequentibus. ♃. *olei coſtini, olei nardini, olei de lilio. ana* ℥ j ß. miſceantur, & vngantur partes ſuprà dictæ tepidè, deinde pelle aut vulpina, aut leporina calefacta tegantur. Poſtremo veſicæ in ceruice excitentur, admotis *cantharidibus* (ablatis ante capitibus & alis) cum *fermento, aut axungia.* Rumpantur deinde, & *ficus fructus*, aut *araſſicæ folia* ſuperponantur, & inde vacuata aqua mox loqui incipiet.

Vtetur quoque ægrotus mollibus compoſitionibus corroborantibus neruos, capite proximo ſuperiore traditis, & ſequenti. ♃. *nucis moſchatæ*, ʒ j. *caſtor,*

ʒ ij. ū *ſucco ſaluiæ* fingãtur orbiculi lupini ſimiles, quos in ore ſæpe habeat, aut *nucis moſchatæ* fruſtum. Corpore quoque, vt dictum eſt, vacuato, venas, quæ ſub lingua ſunt. incidere conferet, & mento cucurbitulam admouere. Ægrotus autem loqui perpetuò nitatur linguamque non ſegniter exerceat.

Veſicæ reſolutæ curatio.

CVrabitur purgantibus medicamentis ſuperius traditis, & vnguẽtis, & oleis. Conferent & hæc plurimum. ℞. *olei nardini, olei coſtini, olei maſtichini, ana* ℥ j ß. Miſceantur, & his vngantur imus venter & inter fœmineum, mané & veſperi calidé.

Ani paralyſeos curatio.

PVrgetur ægrotus, vtatur roborãtibus compoſiti nibus. vngatur, vt proximé dictum eſt. Cæterùm & vnctiones circa dorſum fiant.

Paralyſeos à caſu, aut percuſſione curatio.

PAralyſis, quæ caſum, aut ictum repenté ſubſequitur, deſperata eſt. Si verò paullatim, curari poteſt, Ipſo igitur ſtatim principio vena recanda, aluo tamẽ prius mollita, fęcibusq; eductis

℞. ca

♃ *cathol. ſacchari ſemel duntaxat cocti, ana* ℨ j. *mellis à ſpuma purgati*, ℥ ß *olei comm.* ℥ *iij*. Fiat enema cum iure communis enematum decocti, quod nulla mora iniiciatur. Ipſoque eiecto incidatur vena media, etiã ſi plenitudo non adſit, modò tamen ætas & vires non repugnent. Tantum autem mittatur ſanguinis, quantum exercitatò Medico videbitur expedire.

Vtetur deinde ægrotus vacuantibus medicamentis, & compoſitionibus mollibus neruos roborantibus, ſuperius traditis.

Poſtremò origini neruorùm partis reſolutæ, ipſi quoque parti admouebitur ſequens emplaſtrum, ♃. *farinæ fœnogræci, libr.* ß. *ammoniaci*, ℥ *ij. bdellii*, ℥. j ß. *axungiæ anſeris, ij.* (facta iam paralyſi, non ante) *axungiæ vulpis*, ℥ j. [illegible]*ræ*, q. ſ. fingatur emplaſtrum, quod locis ante dictis admouebitur.

Paralyſeos à ſanguine curatio.

INcidenda ſtatim vena, aluo tamen prius enemate mollita. ♃. *cathol*, ℥ j. *mel. violacei*, ℥ *ij. olei chamameli, olei violacei, ana* ℥ j ß. cum iure communis enematum decocti fiat enema quod ante paſtum immittatur, eoq; emiſſo, incida-

tur manè iecoraria vena primũ, deinde veſperi humeraria, poſtridie incidantur venæ ſub lingua. Si alius quoque humor exuperare videatur, vacuetur, habita ratione & humoris ipſius, & virium ęgrotantis.

Vtatur deinde compoſitionibus mollibus temperatis, in hunc modum. ℞. *conſeruæ acori col. conſeruæ roſarum, conſeruæ bugloſſi, an.* ℥ j ß. *pul. diamoſchi dul. pul. pliris cum moſcho, an* ʒ ij. *pul. diarrhod. abb pul. electa. trium ſantalo, an.* ʒ j. ß. Excipiantur *ſerapio conſeruationis acori*, fiatque compoſitio mollis. de qua ſumat inſtar caſtanæ, matutinis horis ante paſtum, & veſperi cùm lectum ingreditur.

Vngatur quoque ſequentibus oleis. ℞. *olei chamamelini,* ℥ *iij. olei de lilio,* ℥ *ij. ole. coſtini,* ℥ *j.* miſceantur, & illis calidis neruorum origo vngatur. A flaua & atra bile rarenter Paralyſis oritur.

Cap. XII.

Spaſmi curatio.

Definitio Spaſmus eſt, inquit Gal. qui neruos, muſculoſque in eum cogit affectum in quem ab animali facultate, cum naturalem habitũ ſeruarent, ducebãtur. In

hoc

hoc enim malo nerui & muſculi in eas partes attrahuntur, quibus innaſcuntur. Namque attractio fieri non poteſt, niſi ad ſuam originem retrahatur muſculus. Hac autem ſola ratione ſpaſmus in conuulſis partibus à motu naturali differt, quod præter voluntatem fit.

Hic autem motus inuoluntarius fit aut à repletione & ariditate, aut per conſenſum alicuius partis: nonnunquam à flatibus: de quibus poſterius dicetur. Conuellitur interdum vniuerſum corpus, faciei partibus illæſis, tunc certum eſt, communem omnium qui ſunt infra faciem, neruorum originem, hoc eſt primas ſpinalis medullæ partes, affectam eſſe, ipſique adaptanda remedia. Si verò ſimul cum vniuerſo corpore faciei partes conuellantur, vt ſæpe numero labra conuulſa videntur, oculi, cutis frontis, tota mandibula, linguæ radix, partibus illis ſic laborantibus non ſolum ſpinæ uitium, ſed etiam cerebrum affectum eſt. Conuellitur plerunque pars aliqua tantum corporis, cuius conuulſio declarat, neruum qui eius motioni deputat' eſt, aut muſculũ eſſe affectum. Cõuulſionis autẽ vniuerſi corporis tres *Cauſa.*

Spaſmi ſpecies. ſunt ſpecies. Prima Græcis τέτανος, Latinis rigor dicitur. Eſt a. cum ceruix vnà cum reliquo corpore immobilis manet, neutramque in partem inflectitur, ſed recta in vtramque partem iuxta intenditur.

Altera Græcis ἐμπροσθότονος, hoc eſt, ad anteriora tenſio dicitur. Eſt autẽ, cum caput, ceruix, corpúsque reliquũ in pectus contrahitur.

Tertia, ὀπισθότονος dicitur, hoc eſt, ad poſteriora tenſio. In hac.n caput & ceruix cum reliquo corpore in dorſum conuellitur. Fit autem omnis cõuulſio, vti diximus, aut à repletione, aut ab inanitione, aut à flatibus, aut per alicuius partis cõſenſum Spaſmus à repletione *Signa.* eſſe cognoſcetur, ſi ſanum quempiam repente aut ſtatim ab initio morbi, vel non multò poſt principia corripuerit, præſertim ſi temulentus fuerit, ac plenus homo, in otio videlicet degens. Nerui enim frigidis, & glutinoſis humoribus ex quibus etiã nutriuntur, replẽtur: vnde cõuulſionẽ patiũtur, quẽadmodũ videmus lora & chordas, cum humiditate multa madent, in humorem præter naturam attoli, ſicque interdum tendi vt rumpantur.

Vi

Victus ratio in hac conuulſione, calida ſit & ſicca, ſicut prius dictũ eſt in Paralyſi. *curandi ratio.*

Cephalalgia pituitoſa, Apoplexia, &

Quod ad curandi rationẽ attinet, iiſdem enematibus ſerapiis cõcoquẽtibus vacuationibus, & vniuerſalibus & particularibus, vt in Paralyſeos curatione, vtendum, iiſdẽ quoque cõpoſitionibus mollib⁹, neruoſa corpora roborantibus.

Toto ritè purgato corpore, *balnea*, præſertim *naturalia*, vt ſulphurea, ſalſa, aluminoſa, adeunda, aut quæ à nobis ex *ſulphure, alumine, & ſale* in aqua coctis fieri poſſunt: aut quæ ex herbarum decocto hunc in modum parãtur. ℞. *maluarum, althea, an. m. ij. chamæpityos, ſaluiæ, betonicæ, ſtœchad. helicryſi, chamæmeli, pſeudonardi, fol. lauri, ana M. j ß. ſeminis lini, ſemi. fœnograeci, ana ℥ iiij. caput vnum aut duo canis, aut vulpis* Decoquantur in aqua, qua lauetur ægrotus, totus quidem vniuerſo corpore cõuulſo, aut ea tantum pars, quæ conuulſa eſt: idque fiat manè ante paſtum & veſperi ante cœnam

Cum autem balneum egredietur, vngantur tota ceruix & vertebræ dorſi vnguento ſequenti. ℞. *olei de lilio, ol*

lumbricorum, med ullæ crucis vaccæ, pinguedinis caudæ arietis, an. ℥ j ß. *ol. coſtini, ol. terebinth. an* ℥ ij. *caſtor, piperis, an.* ʒ j ß. *pyrethri*, ʒ ij. *ceræ parum*, fiat vnguentum, quo partes prædictæ vngantur.

A ſanguine copioſo. Si autem à ſanguinis copia conuulſio fuerit, vacuetur, ſecta cubiti media vena, parciùs tamen quàm copia exigit, ne vires ſymptomati occurſuræ deiiciantur. Præſtat igitur vacuationem partiri, quàm ſemel quantum neceſſe eſt vacuare. Ante tamen ſanguinis miſſionem mollientibus enematibus aluus eluenda, vt ante ſæpe monuimus: deinde acribus vtendum, & vnctionibus ſuperiùs demonſtratis. Valenter quoque conuulſæ partes continendæ ſunt, & motibus inordinatis reſiſtendum.

Ab inanitione. Spaſmus ab inanitione, & ſiccitate motus vehementes, ſudores, & labores, vigilias, alui deectiones, ſanguinis eruptiones, vomitus modum valde excedentes, famem, curas, ſollicitudinéſque ſubſequi ſolet. Si enim hæc præceſſerint, ſequatúrque conuulſio, non immerito ſiccitas illius cauſa exiſtimabitur. Si verò ex febribus ardentibus exiccato toto corpore

con

conuulſio accidat, malum hoc maximum eſt Nam omnium conuulſionum, quæ ex ſiccitate fiunt, hæc eſt p eſſima.

Omnes autem conuulſiones à vacuatione, aut ariditate ſunt curatu admodum difficiles; quoniam longum tempus exigitur ad neruorum ſiccitatem remouendam, morbi autem acerbitas tempus non expectat, quin ſubitò vires reſoluit, & exitium affert. *Prognoſt.*

Victus ratio ſit humectans. Iuſculis vtatur carnium ſucculentis, carnibus optimis contuſis. Principio vtatur aqua hordei, in qua cancri fluuiatiles & teſtudines decoquantur, non autem vino, quia materias in neruos penetrare facit. Tandem tamen eo vtetur, ſed dilutiore. Diluetur autem aquá hordei ſolùm. Et eo quidem vtetur tantùm in paſtu, extra paſtum autem, aqua ſuperiùs dicta. Balneo etiam vtetur aquæ dulcis tepidæ. Quòd ſi caliditas appareat, decoquantur *lactucæ, violæ, folia cucurbitæ, folia ſalicis* in aqua balnei. Cum autem balneum egreditur, vngatur totum dorſum *oleo aut viol. aut roſa. aut cucurbitino*, ne humi- *Victus ratio.*

ditas balneo quęſita exhalet. Plurimũ etiam huic affectui confert balneum ex *capitibus & inteſtinis veruecum*, & oleis clementibus.

Spaſmus per conſenſum. Inter paſtus autem vtatur electario ſequenti. ℞. *conſer. violarum*, *conſer. bugloſſ. ana* ℥ j. *nucleorum nucum pinearũ mundatorum* (neruorum enim humiditatem reparant) *maceratorum in ſtillatitio liquore roſarum.* ℥. ß. *carnium teſtudinum præparatarum* ℥ ij. *pul. electa. reſumptiui*, *pul. diatrag. frig. ana* ℥ ij. *ſacchari diſſoluti in ſtillat. liquore florum viola q. ſ.* fingantur morſuli ponderis ℥ ß.

In vniuerſum, qui hoc malo infeſtantur, vt hectici curentur.

Spaſmus à *flatibus*, Arabes Alcuzen appellant, cito fieri, & deſinere ſolet. Qui ſi fortè non ceſſet, reſoluantur flatus illi locum fricando pannis calentibus, & vngendo oleis digerentibus, qualia ſunt *oleum lumbricorum*, *& chamamelinum*. Vtque non redeat, diſſoluatur *theriaca* in aliquo dictorum oleorum, & locus vngatur.

A flatib. Spaſmus per conſenſum alicuius partis fit non ob materiũ, quæ neruoſa corpora implere poſſit, aut ob inanitio

tionem, materiæque penuriam, ſed fit, vbi à parte primò patiente ſubſtantia quędam aut ſpiritalis, aut fluida, alteraiis per continuitatem partibus, ad cerebrum effertur, quæ quidem ſubſtantia mole interdum eſt minima, cęterùm qualitate eſt maxima. Sic autem contingere ſolet iis, qui morbo Comitiali per partis alicuius conſenſum laborant, aut qui à ſcorpio, aut alia venenata fera icti ſunt. Hanc verò noxiam, aut ſubſtantiam, aut qualitatem, cerebrum, vt à ſe expellat, hoc motu concutitur. De hac autem morbi Comitialis ſpecie ſuperiùs eſt dictũ.

Si verò ob alicuius venenatæ feræ ictum conuulſio accidat, adnitendum initiò erit, vt venenum contrahatur, id quod efficies, ſi parti percuſſæ aut galli, aut gallinæ anum deplumatum admoueris, roſtro compreſſo, vt ano etiam reſpiret. Suctu ani venenum extrahet. *Theriaca* quoque parti punctę appoſita, aut venenum, aut eius qualitatem è profundo attrahet, atq; euacuabit. Idẽ pręſtabit *cucurbitula* illi vulnuſculo affixa, ipſo tamẽ priùs latiore facto, locoq; toto ĩcircuitu ſcarificato Cõfert etiã *cauteriis* latioribus ignitis inurere *Ab icta venenato.*

inuere

inurere vulnus, ipſum autē deinde *porri ſeminibus cū ſale tritis*, aut *alliis*, aut *cepis crudis*, aut *coctis*, aut *ipſarū ſucco* illinere oportet. Vbi autem cruſta ceciderit, ante diem quadrageſimum, aut ſexageſimum, prohibendum vulnus cicatrice induci. Ad quam ſi properabit, aut *vitis*, aut *ficulneo cinere* vulnus rurſus aperies.

A neruo puncto. Spaſmus verò ſi neruo puncto non à venenata quidem fera, ſed ferro acuto contigerit, teneatur foramen apertum, vt ſanies expiret, quæ retenta putreſceret. Quod ſi quidem anguſtius fuerit, ferro latius fiat. Vnguentum deinde multum ſiccans ac digerens, tenuium partium, quale eſt *vnguentum apoſtolorum dictum*: aut quod eo fortius eſt, *baſilicum*.

Quoniam autem puncto neruo dolores plerunque vehementiſſimi adsūt, ad eorum mitigationem loco puncturæ imponatur *oleum de euphorbio*, ſi quidem ægrotus robuſtus fuerit: ſin delicatus, *terebinthina oleo roſa. miſta*, aut *oleum ſabinum*, aut quoduis aliud mite, quale eſt *oleum cui terra lumbrici fuerint incocti*, his enim oleis parte puncta fota doror ſedari ſolet. Si tamen ipſum

ipſum hiſce remediis non vinci contingeret, ſtupefacientibus vtendum, vt *pane cum albi papaueris decocto:* aut ꝙ vehementius erit, cum ipſo *opio.* Si nec ſic quoque dolor cõpeſcatur, neruus trãſuerſus ſecetur, dorſi autem ſpina *oleo de lil. aut ol. terebin.* vngatur.

CAP. XXII.

Cynici ſpaſmi curatio.

EST autem muſculorum mandibulariorum reſolutio, in qua os, & nares, & omnino media faciei pars in obliquum declinant. *Definitio*

Pars autem ea, quæ peruerſa apparet, non reſoluta eſt, ſed oppoſita. Nam vt reſoluto muſculo, qui dextram labri partem mouet, pars ea in ſiniſtram deflectitur: ſic ſi is, qui ſiniſtram mouet, reſolutus fuerit, ea in dextram declinat: haud aliter & totam mandibulam in aduerſam partem deflecti cõtingit.

Si fuerit hæc affectio cum delirio, fortè arguit Apoplexiam: ſi cum ratione, à neruis è ceruicis vertebris procedẽtibus efficitur. Poteſt hoc pathema & à cõuulſione, & à Paralyſi oriri. Si ſit à cõuulſione ex plenitudine, fit ſubitò: ſi verò à cõuulſione ex ariditate, paulatĩ *Cauſa & ſigna.*

Siue

Curatio. Siue autem à conuulſione ex plenitudine fuerit, ſiue à Paralyſi, ea omnia conducunt medicamenta, quę in Paralyſeos & Spaſmi curatione produximus, pręter gargariſmos, errhina, & ſternutamenta cientia. Vniuerſo igitur corpore, vt ibidem dictum eſt, purgato, ſequentibus vtemur.

Gargariſmus: ♃ *origani, hyſſopi, thymi, ana M.* j. Decoquantur in ſ q. aquæ, donec dimidium abſumatur. Accipiantur *iuris decocti*, ℥ *xvj. oxymel. ſcillini*, ℥ *ij*. Miſceantur, fiátque gargariſmus, quo vtatur manè ante prandium, & veſperi ante cœnam.

Aut ſic fiat: ♃ *ſinapi*, ℥ *j*. ß. decoquãtur *in* ℔. *j. vini* ad tertias, adiectis *oxymelitos ſcillini*, ℥ *ij. hieræ picræ*, ℥ ß. fiat gargariſmus, quo vtatur, vt dictum eſt.

Errhina: ♃. *nigellæ Romanæ maceratæ horis xij. in aceto*, ʒ j. *pyrethri*, ℈. *ij*. Excipiantur *ſucco maioranæ*, fiantque errhina, quibus tepidis vtatur ieiunus.

Sternutamentum irritantia: ♃. *piperis, pyrethri, euphorbii, an*. ʒ ß. fiat puluis qui in nares flando immittatur.

Si paſſio hæc à paralyſi fuerit, vngantur ceruix, frons, & tempora, oleis ſequentibus calidis. ♃. *olei coſtini, olei terebin*

binth. olei lumbric. an. ℥ iij. Miſceantur, & fiat, vt dictum eſt.

Si verò fuerit à conuulſione, vngantur prædictæ partes ſequentibus. ℞. *ol. de lilio, olei coſtini, olei terebinth. olei lumbricorum, ana.* ℥ j. ß. Miſceantur, & fiat, vt dictum eſt. Cucurbitulæ primæ ceruicis vertebræ affixæ, & ſecundæ, ſummam quoque opem afferent. Sanguinis itidem miſſio è venis, quæ ſub lingua ſunt.

In hoc affectu, etiam ab vtrauis cauſa, confert in ore tenere *fruſtum nucis moſchatæ.* Dimidia autem *nucis moſchatæ* pars *oleo oſtino* pauliſper macerata, ſi in ore frequenter habeatur, multò plus auxilii feret.

Victus ratio in hoc malo eadem cũ ea, quæ obſeruari ſolet in Spaſmo. aut Paralyſi à plenitudine, prout ab altero illorum ortum habet, præterquã quod hoc morbo laborantem in tenebroſo loco morari oportet.

Hic morbus, ſi febres ſequatur, incurabilis eſt.

Multa de morbi huius curatione, haud ſane contemnenda, in Philonio Valeſci de Taranta videre eſt.

CAP.

Cap. XXIII.

Stuporis curatio.

SI crura, aut membrum aliquod ſtupeat, racemorum calcatio confert, aut in muſto particulam affectam immergere Stupor enim Paralyſis eſt imperfecta, curatur igitur iiſdem penè præſidiis: non enim tam vehementia medicamenta adhibenda ſunt.

Cap. XXIIII.

Catarrhi curatio.

Differentiæ catarrhi. TRes ſunt defluxus humorum è cerebro in ſubiectas partes differentiæ. Aut enim ad os, & fauces humor delabitur, & tunc Græcis κατάῤῥοος, Latinis Deſtillatio dicitur. Aut ad nares decumbit, κόρυζα. Græcis, Latinis Grauedo vocatur Vbi verò ad aſperam arteriā deſtillat humor, βράγχος Græcis, Raucedo Latinis appellatur.

Cauſa. Horum autem defluxum frigiditas interdum cauſa eſt, hnmores qui ſunt in cerebro conſtringens. Interdum caliditas, humores eoſdem diſſoluens. Omnia quoq; quæ caput immodicé replere poſſunt, huiuſcemodi defluxum excitant: qualia ſunt vinum immoderatiùs ingeſtum, balnea calidiora, cibus crudus qui in ventre permanet, ne-

que

que eximitur. Præterea illa quæ vaporum copiam ad cerebrum tranſmittũt, vt *allia, cepæ, ſinapi, raphanus*, & odoramenta ſuprà modum calida.

Vitentur igitur hæc omnia. Vtendũ cibis facilibus concoctu, & boni ſucci. *Victus ratio.* Liberalius prandendum, quàm cœnandum his, qui deſtillatione laborãt. Iidem interdiu ne dormiant, nec ſupini noctu iaceant. Ventos Auſtrinos fugiant, qui & cerebrũ replent, & humores diſſoluunt. Vitentur autem hæc omnia non ſolùm ab his, qui deſtillationibus iam iam laborant, ſed & ab his, quibus cerebrum humiditatibus plenum eſt. deſtillationes occaſione vel leuiſſima paratum.

Caput autem humoribus refertum *Signa.* cognoſcitur ex ipſius grauitate, ex inſolenti ſomnolentia, & ad motus voluntarios pigritia, & cum veluti in ſeipſo languidus homo apparet: ex viſu ſolito caliginoſiore, auditu quoque hebetiore. Principio etenim neruorum humectato, hæc omnia euenire neceſſe eſt.

Humor autem, qui è cerebro in ſubditas partes delabitur, interdùm calidus eſt nonnunquam frigidus: & cauſa

interdum calida, vt dictum, eſt, interdum verò frigida. Si igitur materia ſit calida, à calore liquante deſtillans: aut frigida, è frigore comprimente delabens, materia & cauſa eadem remedia requirũt. Si vero materia ſit frigida, & cauſa calida, aut contrà: materia & cauſa remedia contraria poſtulant. Vrgétioris igitur maior habeatur ratio altero interim non neglecto. Humor autem deſtillans ſi calidus fuerit, acris plerunque eſt ac tenuis, caputque incaleſcit: atque eum defluxum febris magna ex parte comitatur, iſq; humor ad os & nares ferè decumbit, rubètque naſus.

Quod ſi facies quoque rubeſcat & oculi cum tenſione venarum, incidatur vena cubiti dextri exterior, (ſi quidé nihil ſit quod ſanguinis miſſioni repugnet) aut media. Sanguis auté pro laborantis viribus mittatur.

Antè tamen quàm vena ſecetur molliatur aluus enemate ſequenti. ℞ *maluarum, althææ, linozoſtidos, helxines, ana M. quatuor ſem. frig. maio. an.* ℥j. ß. decoquãtur in ſ.q. quæ ad tertias. Accipiãtur *iuris decocti lib. jß. caſ. recẽs extracta* ℥j. *fac cha*

chari ſemel duntaxat coct. ℥ j. ß. *ol violacei*. ℥ iij. Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur, eóq; eiecto, fecibus eductis, incidatur vena, vt dictum eſt.

Meteria deinde concoquantur in hũc modum. ℞ *ſerapii de ziziphis violacei, an* ℥ ij. ß. *iuris decocti hordei*, ℥ viiij. Miſceantur, & appetente diluculo bibantur per triduum.

Aut hoc apozemate vtatur: ℞. *glycyrrhizæ q j. ziziphorum, mixorum, ana* ℥ ß. *quatuor ſemin. frig. maior, ana* ʒ ij. ß. *ſeminis papauer. albi*, ʒ j. ß. *trium florum com, ana*. P. j. Decoquantur in ſ.q. aquę donec dimidiũ abſumatur. Recipiatur *iuris decocti colo tranſfaſi* ℔ j ß. *adiectóque ſaccharo*, q.ſ. dulcedo inducatur, deinde depuretur, & *ſantulorum citreorum* ʒ ij. additis, ſapore & odore iucundiore reddatur. De hoc appozemate in aurora bibat ad ℥ iiij per dies quatuor.

Humoribus concocti, purgetur, vt ſequitur. ℞. *rhabar, ſelecti*, ʒ ß. macerentur *inſtillatitio liquore intybi ſatiri laticris*, horis. xij. Dein validè exprimatur & colentur, & adiectis *ſerapij roſacei purgatorij de infu-*

ſione roſar. ℥.ij fiat potio purgans, quæ hora quarta matutina ſumatur.

Si verò ægrotus inops fuerit, & ſuperior potio carior videatur, vtatur ſequenti viliore, nec minus vtili, ℞.*caſ. recens extractæ*, ʒ vj. *iur. electar. de ſucco roſ.* ʒ ij. *ſerap. violacei*, ℥j. *iur. decocti pector.* ℥ iij ß. Commiſtis omnibus fiat potio purgans, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Nec ſit medicus vnica euacuatione cōtentus, ſi humor abūdare videtur, rurſum igitur vacuetur, deinde ad ea, quæ humorū defluxum ſiſtunt, accedendū in hunc modum, ſi materia nō admodum calida ſit. ℞.*boli arme. lotæ in ſtillatitio liquore roſa.* ℈ ij. puluerentur & cum *ſerapio violac. q. ſ.* miſceantur, & ſumantur ab ægroto cum lectum ingreditur.

Si humor, qui deſtillat, ſalſus percipiatur addatur *ſpicæ nard.* ℈ ß. Aut vtatur electario ſequenti, ipſo ſomni tempore. ℞.*boli arme. lotæ in ſtillatitio liquore roſar.* ʒ iij. *amyli.* ʒ ij. *tragacanthæ, gummi Arabici, ana* ʒj ß, *ſacchari candi.* ℥j. Adiecto *ſerapio violaceo*, aut (ſi materia ſit valde calida) ſerapio de papauere q. ſ. fingantur orbiculi in lupinorum me-

modum quos in ore ſæpè habeat, præcipuè noctu inter dormiendum. Interdiu quoque ſequenti electatio frequenter vtetur. ℞ *pul diatrag. frig. pul. diapapauer. an.* ʒ *ij. ſacch. diſſoluti in ſtelatitio liquore roſa.* ℥ *ſ.* fingatur electarium ſolidum, in rhombi figuram, habeat in ore. Si verò materia non admodum calida ſit, ſatis ſit parum *diatrag. frigidi* in ore habere, idque frequenter.

Quod ſi iam dicta non faciant ſatis, hæc addantur. ℞ *conſ roſar. antiq.* ℥ j ß. *diacodij,* ʒ *ij. pul. diatraga. frig.* ʒ *iij.* excipiantur *ſirapio roſ.* fiatque in eclegmatis modum habeatur in ore frequenter, paullatimque deglutiatur.

Suffitus quoque non parum conferunt. Olfaciat igitur *acetum* effuſum ſuper lepidem ignitum. Torreantur *fabæ*, quas in aceto maceratas odoretur frōs deinde, & teſticuli in viris in mulieribus mammæ & pedū ſoleæ *ol. viol. & ol. nymp.* æquis portionibus miſtis linantur.

Hic quoque puluis anteriori capitis parti inſpergatur, cum lectum ægrotus ingreditur. ℞. *omnium ſanatho. ana* ʒ *ij. baccarum myrti,* ʒ *iij. coriandri præparati,* ℥ *ſemiſſem, roſarum rubrarum, florum*

*nymph.an P.j*ß. fiat puluis, quod vtendum, vt dictum eſt.

Humor a. deſtillans ſi frigidus fuerit frons pleruoque & capu. vndique diſtenditur, oſſaque ethmoidea claudūtur, ita vt nō vox per nares liberè trāſmeare queat. Stillat quoque è naribus craſſus pituitoſius humor.

Corpus vacuandum per ea, quæ pituitam purgant, quam quidem ad rem plurimùm confert validi enematis iniectio, quale eſt hoc quod ſequitur, ℞. *maluarum, helxines, betæ, ana M.j. betonicæ, origani calaminthæ, an. M. ſemiſſem. florum chamameli, florum ſtœchados Arab florum roriſmarini, ana P.j. & dimidiatum* Decoquatur in ſ.q. aquæ vſque ad dimidiæ partis abſumptionē, accipiantur *iuris decocti ſequilibra, caſ. recens extractæ, ſacchari ſemel dūtaxat cocti, ana ℥ j. mellis anthoſati ℥ j.ß. olei com. ℥ iij. ſalis ʒ j.* Commiſtis omnibus fiat enema, immittatur ante paſtum, eoque vtatur quoties alui ſubductione opus fuerit.

Concoquantur deinde materia hūc in modum. ℞ *ſerapij de hyſſopo, ſerapij ſtœcha. mellis roſacei colati, ana ℥ j. ß. ſtillatitiorum liquorū betonicæ, ſampſuchi*

rha.

adianti ana ℥ iij. Miſceantur & à ieiuno in tres æquas partes partita, diluculò per triduum bibantur.

Aut vtatur Apozemate ſequenti: ♃. *glycyrrizæ* ℥ j. *radicum ruſci, aſparagi, graminis, acori, ana* ℥ *ſemiſſem, betonicæ, melliſſophylli, hyſſophylli, hyſſopi, ſampſuchi, adianti recentis, ana. M.j. vuarum paſſarum, detractis vinaciis, ficorum pinguium* (propter actus) *ana, ſeſquiunciam, florum ſtœchados Arab. roriſmarini & ſambuci, ana P.j* ß. *trium florum communium, ana P.j.* Decoquantur in aqua iuſtæ quantitatis, tantiſper dũ dimidiũ abſumatur, deiñ colo transfundantur. Accipiantur *iuris decocti*, ℥ *vij*. tantum admiſceantur *ſacchari*, quantũ ad dulcedinẽ inducẽdã ſatis eſſe videbitur. Dein depũretur, adiectis *cinanamomi ſelecti, pulueris iridis, ana* ʒ j. ß. *nucis moſchatæ* ℥ *iij* iucundiore & odore & ſapore reddatur. Dieb⁹ quatuor, aut quinq; ab ægroto ʒ iiij. appetẽte diluculo bibãtur.

Deinde vacuetur. ♃ *pil cochl.* ℈ *ij. pil. de agar.* (propter humorem in pectus iam delapſum) ʒ ß *cum ſtillalitio liquore hyſſopi* fingantur pil. vij. quæ ſumantur circa noctis dimidiũ. Domi poſtridie manẽdũ: horíſque vij. à ſumptione

pil. vtatur lotorio ſuperius frequenter repetito.

Si pilulæ diſpliceant, vtatur ſequenti potione. ℞ *cathol.* ℥ ß. *agarici recens in paſtillor.um formam redacti, in oxymelite ſimplici & ſtillatitiis liquoribus betonicæ, & adianti macerati, & expreßi.* ʒj. ß. *diaphœnici, & ij. ſerapij adianti,* ℥ ß. *Excipiantur iure decocti pectoralis adiecto ſtœchados Arab.* P. j. fiatque potio purgãs. quæ ſumatur hora quarta matutina.

Aut bolo ſequenti vtatur, ℞. *cathol.* ℥ ß. *diaphœnici,* ʒ *iiij. adiecto ſaccharo* fingatur bolus, quia circa creſpulculum ſumatur. ℞. *theriacæ vet.* ʒj *conſerua bugloſſ.* ʒj. ß. Miſceantur, poſtridie mané ſumantur; vj. horis ante paſtum.

Vniuerſi corporis vacuatione præmiſſa, capiti tandem, quod mali fons eſt, topica ſunt adhibenda remedia, tum ipſum peculiariter purgent, tum roborent. Vtendum autem hàc ad rem primùm errhinis, ſtrenutamenta cientibus, apophlegmatiſmis, & gargariſmis.

Errhina: ℞ *ſucci betæ.* ℥. j ß. *iuris decoctæ maioranæ.* ℥ *iij. mellis* ℥ j. ferueant vna parumper ad ignem, & inde fiant errhi

errhina, quibus dies aliquot vtatur ieiunus. Poterit & valentioribus vti in hunc modum. ℞. *ſucci radici betæ.* ℥ ij. *pyrethri, piperis nigri ana* ℈j. *vini albi.* ℥j ß. miſceantur, & vtatur ægrotus, vt ſuperius dictum. Pro *ſucco radicis betæ*, ſubſtituere licebit *ſuccum radicis plantaginis.*

Aut ſic fiat: ℞. *ſucci radicis iridis*, ℥ iiij. ex eo errhina fiant. Poſſunt fieri ex *felle capræ, aut bouis*; eruntque longe vehementiora. Cæterum non hæc fiant, niſi materia maiori ex parte vt dictum eſt, vacuata. Sternutamenta autem excitētur puluere *veratri albi, aut piper. nigri.*

Apophlegmatiſmi: ℞. *maſtic.* ℥j. *corticis radic. cappar.* ʒ j. *pyrethri*, ʒ iij. *piperis nigri*, ʒj ß. *vuarum paſſarum*, ℥ ß. Commiſceantur, & in panno raro lineo inuoluta manducentur per horæ dimidium ante paſtum manè & veſperi.

Aut ſic fiat: ℞ *maſtic.* ℥ j. *cubebarum* ʒ ij. *pip.* ʒj. *corticis radic. cappar.* ʒj ß. fiat puluis, de quo quantum capit argenteum cochlear, à ieiuno, quāto tempore ſuperius dictum eſt, ſemper expuendo, mandatur.

Gargariſmis poſtremo vtendū loco,

ditas balneo quęſita exhalet. Plurimũ etiam huic affectui confert balneum ex *capitibus & inteſtinis veruecum*, & oleis clementibus.

Spaſmus per conſenſum. Inter paſtus autem vtatur electario ſequenti. ℞. *conſer. violarum*, *conſer. bugloſſ. ana* ℥ j. *nucleorum nucum pinearũ mundatorum* (neruorum enim humiditatem reparant) *maceratorum in ſtillatitio liquore roſarum.* ℥. ß. *carnium teſtudinum præparatarum* ℥ ij. *pul. electa. reſumptiui*, *pul. diatrag. frig. ana* ʒ ij. *ſacchari diſſoluti in ſtillat. liquore florum violæ q. ſ.* fingantur morſuli ponderis ℥ ß.

In vniuerſum, qui hoc malo infeſtantur, vt hectici curentur.

Spaſmus à flatibus, Arabes Alcuzen appellant, cito fieri, & deſinere ſolet. Qui ſi fortè non ceſſet, reſoluantur flatus illi locum fricando pannis calentibus, & vngendo oleis digerentibus, qualia ſunt *oleum lumbricorum*, *& chamæmelinum*. Vtque non redeat, diſſoluatur *theriaca* in aliquo dictorum oleorum, & locus vngatur.

A flatib. Spaſmus per conſenſum alicuius partis fit non ob materiã, quæ neruoſa corpora implere poſſit, aut ob inanitio

tionem, materiæque penuriam, ſed fit, vbi à parte primò patiente ſubſtantia quędam aut ſpiritalis, aut fluida, alteraiis per continuitatem partibus, ad cerebrum effertur, quæ quidem ſubſtantia mole interdum eſt minima, cęterùm qualitate eſt maxima. Sic autem contingere ſolet iis, qui morbo Comitiali per partis alicuius conſenſum laborant, aut qui à ſcorpio, aut alia venenata fera icti ſunt. Hanc verò noxiam, aut ſubſtantiam, aut qualitatem, cerebrum, vt à ſe expellat, hoc motu concutitur. De hac autem morbi Comitialis ſpecie ſuperiùs eſt dictũ.

Ab icto venenato. Si verò ob alicuius venenatæ feræ ictum conuulſio accidat, adnitendum initiò erit, vt venenum contrahatur, id quod efficies, ſi parti percuſſæ aut galli, aut gallinæ anum deplumatum admoueris, roſtro compreſſo, vt ano etiam reſpiret. Suctu ani venenum extrahet. *Theriaca* quoque parti punctę appoſita, aut venenum, aut eius qualitatem è profundo attrahet, atq; euacuabit. Idẽ pręſtabit *cucurbitula* illi vulnuſculo affixa, ipſo tamẽ priùs latiore facto, locoq; toto ĩ circuitu ſcarificato Cõfert etiã *cauteriis* latioribus ignitis,

inuere

inurere vulnus, ipſum autẽ deinde *porri ſeminibus cũ ſale tritis*, aut *alliis*, aut *cepis crudis*, aut *coctis*, aut *ipſarũ ſucco* illinere oportet. Vbi autem cruſta ceciderit, ante diem quadrageſimum, aut ſexageſimum, prohibendum vulnus cicatrice induci. Ad quam ſi properabit, aut *vitis*, aut *ficulneo cinere* vulnus rurſus aperies.

A neruo puncto. Spaſmus verò ſi neruo puncto non à venenata quidem fera, ſed ferro acuto contigerit, teneatur foramen apertum, vt ſanies expiret, quæ retenta putreſceret. Quod ſi quidem anguſtius fuerit, ferro latius fiat. Vnguentum deinde multum ſiccans ac digerens, tenuium partium, quale eſt *vnguentum apoſtolorum dictum*: aut quod eo fortius eſt, *baſilicum*.

Quoniam autem puncto neruo dolores plerunque vehementiſſimi adsũt, ad eorum mitigationem loco puncturæ imponatur *oleum de euphorbio*, ſi quidem ægrotus robuſtus fuerit: ſin delicatus, *terebinthina oleo roſa. miſta*, aut *oleum ſabinum*, aut quoduis aliud mite, quale eſt *oleum cui terræ lumbrici fuerint incocti*, his enim oleis parte puncta fota doror ſedari ſolet. Si tamen ipſum

ipſum hiſce remediis non vinci contingeret, ſtupefacientibus vtendum, vt *pane cum albi papaueris decocto*: aut q; vehementius erit, cum ipſo *opio*. Si nec ſic quoque dolor cõpeſcatur, neruus trãſuerſus ſecetur, dorſi autem ſpina *oleo de lil. aut ol. terebin.* vngatur.

Cap. XXII.

Cynici ſpaſmi curatio.

Est autem muſculorum mandibulariorum reſolutio, in qua os, & nares, & omnino media faciei pars in obliquum declinant. *Definitio*

Pars autem ea, quæ peruerſa apparet, non reſoluta eſt, ſed oppoſita. Nam vt reſoluto muſculo, qui dextram labri partem mouet, pars ea in ſiniſtram deflectitur: ſic ſi is, qui ſiniſtram mouet, reſolutus fuerit, ea in dextram declinat: haud aliter & totam mandibulam in aduerſam partem deflecti cõtingit.

Si fuerit hæc affectio cum delirio, fortè arguit Apoplexiam: ſi cum ratione, à neruis è ceruicis vertebris procedẽtibus efficitur. Poteſt hoc pathema & à cõuulſione, & à Paralyſi oriri. Si ſit à cõuulſione ex plenitudine, fit ſubitò: ſi verò à cõuulſione ex ariditate, paulatĩ *Cauſa & ſigna.*

Digitized by Google

Curatio. Siue autem à conuulſione ex plenitudine fuerit, ſiue à Paralyſi, ea omnia conducunt medicamenta, quæ in Paralyſeos & Spaſmi curatione produximus, præter gargariſmos, errhina, & ſternutamenta cientia. Vniuerſo igitur corpore, vt ibidem dictum eſt, purgato, ſequentibus vtemur.

Gargariſmus: ℞ *origani, hyſſopi, thymi, ana M.* j. Decoquantur in ſ. q. aquæ, donec dimidium abſumatur. Accipiantur *iuris decocti*, ℥ *xvj. oxymel. ſcillin:* ℥ *ij.* Miſceantur, fiátque gargariſmus, quo vtatur manè ante prandium, & veſperi ante cœnam.

Aut ſic fiat: ℞ *ſinapi*, ℥ *j.* ß. decoquatur *in* ℔. *j. vini* ad tertias, adiectis *oxymelitos ſcillini*, ℥ *ij. hieræ picræ*, ℥ ß. fiat gargariſmus, quo vtatur, vt dictum eſt.

Errhina: ℞. *nigellæ Romanæ maceratæ horis xij. in aceto*, ʒ j. *pyrethri*, ℈. *ij.* Excipiantur *ſucco maiorana*, fiantque errhina, quibus tepidis vtatur ieiunus.

Sternutamentum irritantia: ℞. *piperis, pyrethri, euphorbii, an.* ʒ ß fiat puluis qui in nares flando immittatur.

Si paſſio hæc à paralyſi fuerit, vngantur ceruix, frons, & tempora, oleis ſequentibus calidis. ℞. *olei coſtini, olei tere-*

bin

binth. olei lumbric. an. ℥ iij. Miſceantur, & fiat, vt dictum eſt.

Si verò fuerit à conuulſione, vngantur prædictæ partes ſequentibus. ℞. *ol. de lilio, olei coſtini, olei terebinth. olei lumbricorum, ana.* ℥ j. ß. Miſceantur, & fiat, vt dictum eſt. Cucurbitulæ primæ ceruicis vertebræ affixæ, & ſecundæ, ſummam quoque opem afferent. Sanguinis itidem miſſio è venis, quæ ſub lingua ſunt.

In hoc affectu, etiam ab vtrauis cauſa, confert in ore tenere *fruſtum nucis moſchatæ* Dimidia autem *nucis moſchatæ* pars *oleo coſtino* paulisper macerata, ſi in ore frequenter habeatur, multò plus auxilii feret.

Victus ratio in hoc malo eadem cũ ea, quæ obſeruari ſolet in Spaſmo. aut Paralyſi à plenitudine, prout ab altero illorum ortum habet, præterquã quod hoc morbo laborantem in tenebroſo loco morari oportet.

Hic morbus, ſi febres ſequatur, incurabilis eſt.

Multa de morbi huius curatione, haud ſane contemnenda, in Philonio Valeſci de Tarauta videre eſt.

CAP.

Cap. XXIII.

Stuporis curatio.

SI crura, aut membrum aliquod ſtupeat, racemorum calcatio confert, aut in muſto particulam affectam immergere Stupor enim Paralyſis eſt imperfecta, curatur igitur iiſdem penè præſidiis: non enim tam vehementia medicamenta adhibenda ſunt.

Cap. XXIIII.

Catarrhi curatio.

Differentiæ catarrhi. TRes ſunt defluxus humorum è cerebro in ſubiectas partes differentiæ. Aut enim ad os, & fauces humor delabitur, & tunc Græcis κατάῤῥοος, Latinis Deſtillatio dicitur. Aut ad nares decumbit, κόρυζα. Græcis, Latinis Grauedo vocatur Vbi verò ad aſperam arteriã deſtillat humor, βράγχος Græcis, Raucedo Latinis appellatur.

Cauſæ. Horum autem defluxum frigiditas interdum cauſa eſt, hnmores qui ſunt in cerebro conſtringens. Interdum caliditas, humores eoſdem diſſoluens. Omnia quoq; quæ caput immodicé replere poſſunt, huiuſcemodi defluxum excitant: qualia ſunt vinum immoderatiùs ingeſtum, balnea calidiora, cibus crudus qui in ventre permanet, neque

que exeunitur. Præterea illa quæ vaporum copiam ad cerebrum tranſmittũt, vt *allia, cepæ, ſinapi, raphanus*,& odoramenta ſuprà modum calida.

Vitentur igitur hæc omnia. Vtendũ cibis facilibus concoctu,& boni ſucci. *Victus ratio.* Liberalius prandendum, quàm cœnandum his, qui deſtillatione laborãt. Iidem interdiu ne dormiant, nec ſupini noctu iaceant. Ventos Auſtrinos fugiant, qui & cerebrũ replent, & humores diſſoluunt. Vitentur autem hæc omnia non ſolùm ab his, qui deſtillationibus iam iam laborant, ſed & ab his, quibus cerebrum humiditatibus plenum eſt. deſtillationes occaſione vel leuiſſima paratum.

Caput autem humoribus refertum *Signa.* cognoſcitur ex ipſius grauitate, ex inſolenti ſomnolentia, & ad motus voluntarios pigritia, & cum veluti in ſeipſo languidus homo apparet: ex viſu ſolito caliginoſiore, auditu quoque hebetiore. Principio etenim neruorum humectato, hæc omnia euenire neceſſe eſt.

Humor autem, qui è cerebro in ſubditas partes delabitur, interdum calidus eſt nonnunquam frigidus: & cauſa

chari ſemel duntaxat coct. ℥j.ß.ol violacei. ℥ *iij.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur, eóq; eiecto, fecibus eductis, incidatur vena, vt dictum eſt.

Meteria deinde concoquantur in hūc modum. ℞ *ſerapii de ziziphis violacei, an* ℥ *ij.ß.iuris decocti hordei,* ℥ *viij.* Miſſceantur, & appetente diluculo bibantur per triduum.

Aut hoc apozemate vtatur: ℞.*glycyrrhizæ qj. ziziphorum, mixorum, ana* q̄ *ß. quatuor ſemin.frig.maior, ana* ʒ *ij.ß.ſeminis papauer. albi,* ʒ j. ß. *trium florum com. ana. P.j.* Decoquantur in ſ.q.aquę donec dimidiū abſumatur. Recipiatur *iuris decocti colo tranſfaſi* ℔.j ß. *adiectóque ſaccharo, q.ſ.*dulcedo inducatur, deinde deputetur, & *ſantulorum citreorum* ʒ ij. additis, ſapore & odore iucundiore reddatur. De hoc appozemate in aurora bibat ad ℥ iiij. per dies quatuor.

Humoribus concocti, purgetur, vt ſequitur. ℞. *rhabar, ſelecti,* ʒ ß. macerentur *inſtillatitio liquore intybi ſatiri laticris*, horis. xij. Dein validè exprimatur & colentur, & adiectis *ſerapij roſacei purgatorij de infu-*

Digitized by Google

ſione roſar. ℥.ij fiat potio purgans, quæ hora quarta matutina ſumatur.

Si verò ægrotus inops fuerit, & ſuperior potio carior videatur, vtatur ſequenti viliore, nec minus vtili, ℞.*caſ. recens extractæ*, ʒ vj. *iur. electar. de ſucco roſ.* ʒ ij. *ſerap.* j *violacei*, ℥j.*iur. decocti pector.*℥iij ß, Commiſtis omnibus fiat potio purgans, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Nec ſit medicus vnica euacuatione cõtentus, ſi humor abũdare videtur, rurſum igitur vacuetur, deinde ad ea, quæ humorũ defluxum ſi ſtunt, accedendũ in hunc modum, ſi materia nõ admodum calida ſit. ℞.*boli arme.lotæ in ſtillatitio liquore roſa.*℈ ij. puluerentur & cum *ſerapio violac.q.ſ.* miſceantur, & ſumantur ab ægroto cum lectum ingreditur.

Si humor, qui deſtillat, ſalſus percipiatur addatur *ſpicæ nard.*℈ ß. Aut vtatur electario ſequenti, ipſo ſomni tempore. ℞.*boli arme.lotæ in ſtillatitio liquore roſar.*ʒ iij.*amyli*, ʒ ij.*tragacanthæ, gummi Arabici, ana* ʒj ß,*ſacchari candi*. ℥j. Adiecto *ſerapio violaceo*, aut (ſi materia ſit valde calida) ſerapio de papauere q.ſ. finguntur orbiculi in lupinorum

ma

modum quos in ore ſæpè habeat, præcipuè noctu inter dormiendum. Interdiu quoque ſequenti electatio frequenter vtetur. ♃ *pul diatrag. frig. pul. diapapauer. an.* ʒ *ij. ſacch. diſſoluti in ſtelatitio liquore roſa. q. ſ.* fingatur electarium ſolidum, in rhombi figuram, habeat in ore. Si verò materia non admodum calida ſit, ſatis ſit parum *diatrag. frigidi* in ore habere, idque frequenter.

Quod ſi iam dicta non faciant ſatis, hæc addantur. ♃ *conſ roſar. antiq.* ℥ j ß. *diacodij,* ʒ *ij. pul. diatraga. frig.* ʒ *iij.* excipiantur *ſerapio roſ.* fiatque in eclegmatis modum habeatur in ore frequenter, paullatimque deglutiatur.

Suffitus quoque non parum conferunt. Olfaciat igitur *acetum* effuſum ſuper lepidem ignitum. Torreantur *fabæ*, quas in aceto maceratas odoretur frõs deinde, & teſticuli in viris in mulieribus mammæ & pedũ ſoleæ *ol. viol. & ol. nymp.* æquis portionibus miſtis linantur.

Hic quoque puluis anteriori capitis parti inſpergatur, cum lectum ægrotus ingreditur. ♃. *omnium ſanatho. ana* ʒ *ij. baccarum myrti,* ʒ *iij. coriandri præparati,* ℥ *ſemiſſem, roſarum rubrarum, florum*

adianti ana ℥ *iij.* Miſceantur & à ieiuno in tres æquas partes partita, diluculò per triduum bibantur.

Aut vtatur Apozemate ſequenti: ℞. *glycyrrizæ* ℥ *j. radicum rusci, aſparagi, graminis, acori, ana* ℥ *ſemiſſem, betonicæ, melliſsophylli, hyſſophylli, hyſſopi, ſampſuchi, adianti recentis, ana. M. j. vuarum paſſarum, detractis vinaciis, ficorum pinguium* (propter actus) *ana, ſeſquiunciam, florum ſtœchados Arab. roriſmarini & ſambuci, ana P. j ß. trium florum communium, ana P. j.* Decoquantur in aqua iuſtæ quantitatis, tantiſper dũ dimidiũ abſumatur, dein colo transfundantur. Accipiantur *iuris decocti*, ℥ *vij.* tantum admiſceantur *ſacchari*, quantũ ad dulcedinẽ inducẽdã ſatis eſſe videbitur. Dein depuretur, adiectis *cinanamomi ſelecti, pulueris iridis, ana* ʒ *j. ß. nucis moſchatæ* ℥ *iij* iucundiore & odore & saporẽ reddatur. Dieb⁹ quatuor, aut quinq; ab ægroto ʒ iiij. appetẽte diluculo bibãtur.

Deinde vacuetur. ℞ *pil cochl.* ℈ *ij. pil. de agar.* (propter humorem in pectus iam delapſum) ʒ ß. *cum ſtillatitio liquore hyſſopi* fingantur pil. vij. quæ ſumantur circa noctis dimidiũ. Domi poſtridie manẽdũ: horiſque vij. à ſumptione

pil. vtatur lotorio ſuperius frequenter repetito.

Si pilulæ diſpliceant, vtatur ſequenti potione. ℞ *cathol.* ℥ ß. *agarici recens in paſtillorum formam redacti, in oxymelite ſimplici & ſtillatitiis liquoribus betonicæ, & adianti macerati, & expreſſi.* ʒj. ß. *diaphœnici, & ij. ſerapij adianti,* ℥ ß. *Excipiantur iure decocti pectoralis adiecto ſtœchados Arab.* P. j. fiatque potio purgãs. quæ ſumatur hora quarta matutina.

Aut bolo ſequenti vtatur, ℞ *cathol.* ℥ ß. *diaphœnici*, ʒ *iij. adiecto ſacharo* fingatur bolus, quia circa creſpulculum ſumatur. ℞. *theriacæ vet.* ʒj *conſerua bugloſſ.* ʒj. ß. Miſceantur, poſtridie mané ſumantur, vj. horis ante paſtum.

Vniuerſi corporis vacuatione præmiſſa, capiti tandem, quod mali fons eſt, topica ſunt adhibenda remedia, tum ipſum peculiariter purgent, tum roborent. Vtendum autem hâc ad rem primùm errhinis, ſtrenutamenta cientibus, apophlegmatiſmis, & gargariſmis.

Errhina: ℞ *ſucci betæ.* ℥. j ß. *iuris decoctæ maioranæ.* ℥ *iij. mellis* ℥ j. ferueant vna parumper ad ignem, & inde fiant errhi

errhina, quibus dies aliquot vtatur ieiunus. Poterit & valentioribus vti in hunc modum. ♃. *ſucci radici betæ*. ℥ ij. *pyrethri*, *piperis nigri ana* ℈j. *vini albi*. ℥j ß. miſceantur, & vtatur ægrotus, vt ſuperius dictum. Pro *ſucco radicis betæ*, ſubſtituere licebit *ſuccum radicis plantaginis*.

Aut ſic fiat: ♃. *ſucci radicis iridis*, ℥ iiij. ex eo errhina fiant. Poſſunt fieri ex *felle capræ, aut bouis*; eruntque longe vehementiora. Cæterum non hæc fiant, niſi materia maiori ex parte vt dictum eſt, vacuata. Sternutamenta autem excitẽtur puluere *veratri albi, aut piper. nigri*.

Apophlegmatiſmi: ♃. *maſtic*. ℥j. *corticis radic. cappar*. ʒ j. *pyrethri*, ʒ iij. *piperis nigri*. ʒj ß. *vuarum paſſarum*, ℥ ß. Commiſceantur, & in panno raro lineo inuoluta manducentur per horæ dimidium ante paſtum manè & veſperi.

Aut ſic fiat: ♃ *maſtic*. ℥ j. *cubebarum* ʒ ij. *pip*. ʒj. *corticis radic. cappar*. ʒj ß. fiat puluis, de quo quantum capit argenteum cochlear, à ieiuno, quãto tempore ſuperius dictum eſt, ſemper expuendo, mandatur.

Gargariſmis poſtremo vtendũ loco,

principio ſane catarrhum magis irritarent. Hunc autem in modum fiant. ℞. *hyſſopi. M. j. ß ſaluiæ M ß. vuarum paſſarum detractis vinaceis*, ℥ ß. *cubebarum* ʒ ij ß. *pyrethri* ʒ i j. *corticis radicis cappar.* ʒ ij. Decoquantur in aqua iuſtæ quantitatis ad tertias. Recipiantur *iuris decocti* ℔ j *oxymel. ſcillit.* ʒ ij. miſceantur, fiátque gargariſmus.

Porrò ne materia ſurſus accumuletur, pilulis ſequentibus vtendum. ℞. *pil, de hiera ſimpl. aut aſſaier.* ʒ ij. *agarici in paſtillorum formam redacti* ℈ j ß miſceantur, adiecto *melle roſa eo q. ſ.* fingantur inde pil. vj. ponderis ʒ j è quibus ſumãtur tres, bis per ſingulas hebdomadas ab ægrotante horis duabus à cœna, cum ſe lecto dormiturus componet. Si enim in pilulis, quæ ſumi debent, aliquid de *ſcãmonio, aut turpeto*, aut aliquo alio id genus pharmaco vehementer laxatiuo fuerit ſumatur ſaltem quatuor horis à cœna: ſi verò totæ vehementer ſolutiuæ fuerint, ſumendæ ſunt circa noctis dimidium.

Ea pacurrimus, quæ cerebrũ peculiariter purgant, nunc ea dicenda ſunt, per quæ toti capiti robur addi poteſt partim ſumpta, partim admota. Hæc au

autem quæ ſequuntur ſumenda ſunt. ♃, *elect. diamoſchi dul. in rhomborum aut teſſallarum ſolidam formam redact.* ʒ ij. Sumat ægrotus teſſellam vnam duab. horis cœna, cum lectum ingreditur. Præterea ſumat ʒ j *theria, vet.* manè horis ſex ante paſtum ſemel in hebdomade tempore frig, Quibus a diebus nihil aliud ſumpturus eſt, vtatur electario ſequ. ♃. *pul. diambræ, pul. diamoſchi dul. an.* ʒ ij. *conſeru. acori, conſeruæ florum ſtæchados, ana* ʒ ij. ß. *ſacchari in ſtillatitio liquo, e ſampſuchi diſſoluti, q. ſ.* fingatur electarium ſolidum in rhomborum figuram, Sint autem ſinguli ponderis ʒ ij ß. Sumat ægrotus rhombum vnum quotidie manè horis tribus ante paſtum, ſi quidem aliud nihil ſumpturus eſt.

Si forte ægroto mollis conſiſtentiæ electarium magis placeat, fiat in hunc modum. ♃. *conſeruæ acori col. conſeruæ florum roriſmarini, conſeruæ ſtæchados, ana* ℥ j ß. *pul. pliris cum moſcho, pul. diamoſchi dul. ana* ʒ ij. *cubebarum, nucis moſchatæ, ana* j ß. Miſceantur, adiectio *oxymelite ſcillino* q. ſ. fiatque electarium molle, quo vtatur loco electarii ſolidi prædicti: & ſumat de eo quotidie manè, quando (vt diximus) nihil aliud

alind ſumpturus eſt, inſtar auellanæ magnæ.

Si quicquam adhuc è cerebro defluere videatur, hoc pacto reprimatur. ℞. *ſpicæ nardi*, ʒ. j. *maſtich.* ʒ ij. ß. *boli Armenia lotæ in ſtillatitio liquore roſæ.* ʒ ij. *gummi tragacanthæ, gummi Arabici, ana* ʒ j *ſacchari candi* (ad voluptatem) ℥ j. *adiecto ſerapio de Ziziphis* fingantur orbiculi lupinis ſimiles, qui retineantur in ore, noctu præſertim inter dormiendum, quo quidem tempore deſtillationes maximè vigent. Sola quoque ſpica in ore, intérque dentes retenta, nocturno tempore, huiuſcemodi humorum defluxum ſiſtere poteſt.

Quæ ſequuntur exterius admota capiti, ipſum roborant, materiamque exiccant. ℞. *meliſſophylli, betonicæ, ſampſuchi, origani, an. M.* ß. *nucis moſchatæ, caryophyllo. ſandaracæ, ana* ʒ ij. *cocci infectorii, maceris, ana* ʒ j. ß. *thuris, maſtichis, ana* ʒ iij. *roſarum rubr. P.* ij. hæc in tenuiſſimum puluerem redacta, panno ſericeo rubro & raro inſuantur, fiatque in pileoli modum acu interpuncti, quem gerat, auferens interim aliquid de cæteris capitis tegumentis, ne capite nimium calefacto, rarefiant pori, ſicque

que facilius ab externis nocumentis lædatur. Qui quidem pileolus ſi diſplicuerit, eumque gerere recuſet, illius loco vtendum ſequenti puluere, qui anteriori capitis parti inſpergatur ęgroti, cum lectum dormiturus adit. ℞. *nigellæ Romanæ torrefactæ, cocci infectorii, ana ʒ j. ß. corticis citri ſicci ʒ iij. caryophyl ʒ ij. ß. agallochi, ʒ ij. meliſſophylli, ſampſuchi ſicci, ana ʒ j. roſarum rubr.* ℈ ij fiat puluis, quo vtatur, vt dictum eſt. Æſtate verò addantur *ſantalorum citreorum, & baccarum myrti, an ʒ ij.*

Inopes verò viliore hoc vtentur pręſidio, non minùs tamen vtili. ℞. *milii torrefacti partes tres, ſalis torrefacti partē vnam,* è panno lineo raro fiant ſacculi duo, qui calidè admoueantur parti anteriori capitis, alter poſt alterum ante paſtum.

Hanc quoque ad rem odorifera plurimum conferunt, qualia ſunt hæc. ℞. *ladani, ℥ ij. ſtyracis calamitidis, gallis moſchatæ, ana ℥ ß. agallochi, caryophyllorum, tubebarum, ana ʒ j. cum mucagine gummi tragacāthæ extracta tum ſtillatitio liquore maioranæ* fingatur globulus, qui in medio perforetur, huncque ægrotus frequentēr odoretur. *Nigella* quo-

que

que *Romana* torrefacta, panno aut lineo, aut ſericeo raro incluſa, ſæpéq; olfacta confert. Non minori ſunt vſui ſuffitus, in hunc modum parati ℞. *ariſtolochiæ rotundæ, thuris, maſtichis, caryophyllorum, ana* ℥ j.ß. *arſenici citrei*, ℥ iij. adiectio *butyro*, aut *adipe vaccino* fingantur pilulæ, quæ prunis ſuperponantur fumumq; hauriat ægrotus ore & naribus, manè & veſperi ante paſtum. Aut *pyrethro*, *& arſenico citreo* ſimul æquis portionibus miſtis, adiecto *recēte butyro* fingantur pilulæ, quibus ſuperpoſitis prunis vtatur ægrotus, vt dictum eſt. vt dictum eſt. Aut ex *arſenico*, *& pyretho*, addito *oui recentis vitello* fiat in conſperſionis modum qua panni albi particulæ, linguæ figuram habentes, oblinantur in acutiore extremo, dein prunis ſuperponatur extremū illud, quod vbi mediocriter exuſtum fuerit, fumās in os immittatur. Famum illū hauriat ægrotus non vnius tantùm particulæ, ſed plurium, manè & veſperi ante paſtum, vt iam dictum eſt.

Cum iam humoris defluxus minui videtur, ſuffiatur linteum aſperum ſuffitu ſequenti, & eo deinde manè ante paſtum caput fricetur. ℞. *thuris, maſtichis, la*

chi, ladani, ſtyracis calami.ana ℥ ß. Miſceantur, & ex his ſuffitus fiat, vt dictum eſt.

Capitis quoque lotio ſupra modum conducit Lauetur igitur latione in hunc modum parata. ℞. *ſampſuchi, betonicæ, meliſſophylli, ana M.j. florum helichryſi, ſtœchados, florum roriſmarini, florum chamæmeli, ana P.iij. nigellæ Romanæ,* ℥ *iij.* Decoquantur il lixiuio facto de *cineribus corni, & buxi*, eo lauetur caput tonſum, dein ſiccatur, & accuratè tergatur linteo aſpero ſuffito, vt paulo antè dictum eſt, & rurſum, mox vbi abſterſum fuerit, *ſtillatitio liquore vini* lauetur, ipſum manu validè fricando.

Quòd ſi dicta parum aut nihil contuliſſe videantur, perſiſtatque catarrhus, cauterio hunc in modum. ℞. *cantharidum* (abſciſſis capitibus & alis) ℥ ij. miſceantur cum *fermento*, & anteriori capitis parti tonſæ admoueantur. Vbi veſicæ extiterint, rumpantur, ipſisque *braßicæ folia* inciſa ſuperponantur, aut *ficus* vt totus inde aqueus humor expellatur.

Vel fiat ſic: ℞. *olei rutæ*, ℥ *ij. ſinapi,*

ſterco

Cap. XXIII.

Stuporis curatio.

Si crura, aut membrum aliquod ſtupeat, racemorum calcatio confert, aut in muſto particulam affectam immergere Stupor enim Paralyſis eſt imperfecta, curatur igitur iiſdem penè præſidiis : non enim tam vehementia medicamenta adhibenda ſunt.

Cap. XXIIII.

Catarrhi curatio.

Differentia catarrhi.

Tres ſunt defluxus humorum è cerebro in ſubiectas partes differentiæ. Aut enim ad os, & fauces humor delabitur, & tunc Græcis κατάρροος, Latinis Deſtillatio dicitur. Aut ad nares decumbit, κόρυζα. Græcis, Latinis Grauedo vocatur Vbi verò ad aſperam arteriã deſtillat humor, βράγχος Græcis, Raucedo Latinis appellatur.

Cauſæ.

Horum autem defluxum frigiditas interdum cauſa eſt, hnmores qui ſunt in cerebro conſtringens. Interdum caliditas, humores eoſdem diſſoluens. Omnia quoq; quæ caput immodicé replere poſſunt, huiuſcemodi defluxum excitant : qualia ſunt vinum immoderatiùs ingeſtum, balnea calidiora, cibus crudus qui in ventre permanet, ne-

que

que exeritur. Præterea illa quæ vaporum copiam ad cerebrum tranſmittũt, vt *allia, cepæ, ſinapi, raphani*, & odoramenta ſuprà modum calida.

Vitentur igitur hæc omnia. Vtendũ cibis facilibus concoctu, & boni ſucci. *Victus ratio.* Liberalius prandendum, quàm cœnandum his, qui deſtillatione laborãt. Iidem interdiu ne dormiant, nec ſupini noctu iaceant. Ventos Auſtrinos fugiant, qui & cerebrũ replent, & humores diſſoluunt. Vitentur autem hæc omnia non ſolùm ab his, qui deſtillationibus iam iam laborant, ſed & ab his, quibus cerebrum humiditatibus plenum eſt. deſtillationes occaſione vel leuiſſima paratum.

Caput autem humoribus refertum cognoſcitur ex ipſius grauitate, ex inſolenti ſomnolentia, & ad motus voluntarios pigritia, & cum veluti in ſeipſo languidus homo apparet: ex viſu ſolito caliginoſiore, auditu quoque hebetiore. Principio etenim neruorum humectato, hæc omnia euenire neceſſe eſt. *Signa.*

Humor autem, qui è cerebro in ſubditas partes delabitur, interdùm calidus eſt nonnunquam frigidus: & cauſa

Google

chari ſemel duntaxat coct. ℥ *j.* ß. *ol violacei.* ℥ *iij.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur, eóq; eiecto, fecibus eductis, incidatur vena, vt dictum eſt.

Meteria deinde concoquantur in hūc modum. ℞ *ſerapii de ziziphis violacei, an* ℥ *ij.* ß. *iuris decocti hordei,* ℥ *viiij.* Miſceantur, & appetente diluculo bibantur per triduum.

Aut hoc apozemate vtatur: ℞. *glycyrrhizæ qj. ziziphorum, mixorum, ana* ℥ ß. *quatuor ſemin. frig. maior, ana* ʒ *ij.* ß. *ſeminis papauer. albi,* ʒ j. ß. *trium florum com, ana. P. j.* Decoquantur in ſ.q. aquę donec dimidiū abſumatur. Recipiatur *iuris decocti colo tranſfaſi* ℔. *j* ß. *adiectóque ſaccharo, q.ſ.* dulcedo inducatur, deinde deputetur, & *ſantulorum citreorum* ʒ j. additis, ſapore & odore iucundiore reddatur. De hoc appozemate in aurora bibat ad ℥ iiij. per dies quatuor.

Humoribus concocti, purgetur, vt ſequitur. ℞. *rhabar, ſelecti,* ʒ ß. macerentur *inſtillatitio liquore intybi ſatiri latioris*, horis. xij. Dein validè exprimatur & colentur, & adiectis *ſerapij roſacei purgatorij de infu-*

ſione roſar. ℥.ij fiat potio purgans, quæ hora quarta matutina ſumatur.

Si verò ægrotus inops fuerit, & ſuperior potio carior videatur, vtatur ſequenti viliore, nec minus vtili, ℞.*caſ. recens extractæ*, ℨ vj. *iur. electar. de ſucco roſ.* ℨ ij. *ſerapij violacei*, ℥j. *iur. decocti pector.* ℥ iij ß, Commiſtis omnibus fiat potio purgans, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Nec ſit medicus vnica euacuatione cõtentus, ſi humor abũdare videtur, rurſum igitur vacuetur, deinde ad ea, quæ humorũ defluxum ſiſtunt, accedendũ in hunc modum, ſi materia nõ admodum calida ſit. ℞.*boli arme. lotæ in ſtillatitio liquore roſa.* ℈ ij. puluerentur & cum *ſerapio violac. q. ſ.* miſceantur, & ſumantur ab ægroto cum lectum ingreditur.

Si humor, qui deſtillat, ſalſus percipiatur addatur *ſpicæ nard.* ℈ ß. Aut vtatur electario ſequenti, ipſo ſomni tempore. ℞.*boli arme. lotæ in ſtillatitio liquore roſar.* ℨ iij. *amyli.* ℨ ij. *tragacanthæ, gummi Arabici, ana* ℨj ß, *ſacchari candi.* ℥j. Adiecto *ſerapio violaceo*, aut) ſi materia ſit valde calida) ſerapio de papauere q. ſ. fingantur orbiculi in lupinorum

me

modum quos in ore ſæpè habeat, præcipuè noctu inter dormiendum. Interterdiu quoque ſequenti electatio frequenter vtetur. ♃ *pul diatrag. frig. pul. diapapauer. an.* ʒ *ij. ſacch. diſſoluti in ſtelatitio liquore roſa. q. ſ.* fingatur electarium ſolidum, in rhombi figuram, habeat in ore. Si verò materia non admodum calida ſit, ſatis ſit parum *diatrag. frigidi* in ore habere, idque frequenter.

Quod ſi iam dicta non faciant ſatis, hæc addantur. ♃ *conſ roſar. antiq.* ℥ j ß. *diacodij*, ʒ *ij. pul. diatraga. frig.* ʒ *iij.* excipiantur *ſerapio roſ.* fiatque in eclegmatis modum habeatur in ore frequenter, paullatimque deglutiatur.

Suffitus quoque non parum confeferunt. Olfaciat igitur *acetum* effuſum ſuper lepidem ignitum. Torreantur *fabæ*, quas in aceto maceratas odoretur frõs deinde, & teſticuli in viris in mulieribus mammæ & pedũ ſoleæ *ol. viol.* & *ol. nymp.* æquis portionibus miſtis linantur.

Hic quoque puluis anteriori capitis parti inſpergatur, cum lectum ægrotus ingreditur. ♃. *omnium ſanatho. ana* ʒ *ij. baccarum myrti*, ʒ *iij. coriandri præparati*, ℥ *ſemiſſem*, *roſarum rubrarum*, *florum*

adianti ana ℥ iij. Miſceantur & à ieiuno in tres æquas partes partita, diluculò per triduum bibantur.

Aut vtatur Apozemate ſequenti: ♃. *glycyrrizæ* ℥ j. *radicum ruſci, aſparagi, graminis, acori, ana* ℥ *ſemiſſem, betonicæ, melliſſophylli, hyſſophylli, hyſſopi, ſampſuchi, adianti recentis, ana. M.j. vuarum paſſarum, detractis vinaciis, ficorum pinguium*(propter actus) *ana, ſeſquiunciam, florum ſtœchados Arab. roriſmarini & ſambuci, ana P.j* ß. *trium florum communium, ana P.*j. Decoquantur in aqua iuſtæ quantitatis, tantiſper dũ dimidiũ abſumatur, deiñ colo transfundantur. Accipiantur *iuris decocti,* ℥ *vij*. tantum admiſceantur *ſa. chari*, quantũ ad dulcedinẽ inducẽdã ſatis eſſe videbitur. Dein depuretur, adiectis *cinamomi ſelecti, pulueris iridis, ana* ʒ j. ß. *nucis moſchatæ* ℥ *iij* iucundiore & odore & ſaporẽ reddatur. Dieb⁹ quatuor, aut quinq; ab ægroto ʒ iiij. appetẽte diluculo bibãtur.

Deinde vacuetur. ♃ *pil cochl.* ℈ *ij. pil. de agar.* (propter humorem in pectus iam delapſum) ʒ ß. *cum ſtillatitio liquore hyſſopi* fingantur pil. vij. quæ ſumantur circa noctis dimidiũ. Domi poſtridie manẽdũ: horíſque vij. à ſumptione

errhina, quibus dies aliquot vtatur ieiunus. Poterit & valentioribus vti in hunc modum. *℞. ſucci radici betæ.* ℥ *ij. pyrethri, piperis nigri ana* ℈*j. vini albi.* ℥*j* ß. miſceantur, & vtatur ægrotus, vt ſuperius dictum. Pro *ſucco radicis betæ*, ſubſtituere licebit *ſuccum radicis plantaginis.*

Aut ſic fiat: *℞. ſucci radicis iridis*, ℥ *iiij*. ex eo errhina fiant. Poſſunt fieri ex *felle capræ, aut bouis*; eruntque longe vehementiora. Cæterum non hæc fiant, niſi materia maiori ex parte vt dictum eſt, vacuata. Sternutamenta autem excitētur puluere *veratri albi, aut piper. nigri.*

Apophlegmatiſmi: *℞. maſtic.* ℥ *j. corticis radic. cappar.* ʒ *ij. pyrethri*, ʒ *iij. piperis nigri*, ʒ*j* ß. *vuarum paſſarum*, ℥ ß. Commiſceantur, & in panno raro lineo inuoluta manducentur per horæ dimidium ante paſtum manè & veſperi.

Aut ſic fiat: *℞ maſtic.* ℥ *j. cubebarum* ʒ *ij. pip.* ʒ*j. corticis radic. cappar.* ʒ*j* ß. fiat puluis, de quo quantum capit argenteum cochlear, à ieiuno, quãto tempore ſuperius dictum eſt, ſemper expuendo, mandatur.

Gargariſmis poſtremo vtendũ loco,

principio ſane catarrhum magis irritarent. Hunc autem in modum fiant. ℞. *hyſſopi. M. j. ß ſaluiæ M ß. vuarum paſſarum detractis vinaceis,* ℥ ß. *cubebarum* ß ij ß. *pyrethri* ʒ ij. *corticis radicis cappar.* ʒ ij. Decoquantur in aqua iuſtæ quantitatis ad tertias. Recipiantur *iuris decocti* ℔ j. *oxym. ſcillit.* ʒ ij. miſceantur, fiátque gargariſmus.

Porrò ne materia rurſus accumuletur, pilulis ſequentibus vtendum. ℞. *pil. de hiera ſimpl. aut aſſaier.* ʒ ij. *agarici in paſtillorum formam redacti* ℈ j ß miſceantur, adiecto *melle roſaceo q. ſ.* fingantur inde pil. vj. ponderis ʒ j è quibus ſumãtur tres, bis per ſingulas hebdomadas ab ægrotante horis duabus à cœna, cum ſe lecto dormiturus componet. Si enim in pilulis, quæ ſumi debent, aliquid de *ſcãmonio, aut turpeto*, aut aliquo alio id genus pharmaco vehementer laxatiuo fuerit ſumatur ſaltem quatuor horis à cœna: ſi verò totæ vehementer ſolutiuæ fuerint, ſumendæ ſunt circa noctis dimidium.

Ea percurrimus, quæ cerebrum peculiariter purgant, nunc ea dicenda ſunt, per quæ toti capiti robur addi poteſt partim ſumpta, partim admota. Hæc au

autem quæ ſequuntur ſumenda ſunt. ♃, *elect. diamoſchi dul. in rhomborum aut teſſallarum ſolidam formam redact.* ℥ ij. Sumat ægrotus teſſellam vnam duab. horis cœna, cum lectum ingreditur. Præterea ſumat ℥ j *theria, vet.* manè horis ſex ante paſtum ſemel in hebdomade tempore frig, Quibus a diebus nihil aliud ſumpturus eſt, vtatur electario ſequ. ♃. *pul. diambræ, pul. diamoſchi dul. an.* ℥ ij. *conſeru. acori, conſeruæ florum ſtœchados, ana* ℥ ij. ß. *ſacchari in ſtillatitio liquo, e ſampſuchi diſſoluti, q. ſ.* fingatur electarium ſolidum in rhomborum figuram, Sint autem ſinguli ponderis ℥ ij ß. Sumat ægrotus rhombum vnum quotidie manè horis tribus ante paſtum, ſi quidem aliud nihil ſumpturus eſt.

Si forte ægroto mollis conſiſtentiæ electarium magis placeat, fiat in hunc modum. ♃. *conſeruæ acori col. conſeruæ florum roriſmarini, conſeruæ ſtœchados, ana* ℥ j ß. *pul. pliris cum moſcho, pul. diamoſchi dul. ana* ℥ ij. *cubebarum, nucis moſchatæ, ana* j ß. Miſceantur, adiectio *oxymelite ſcillino* q. ſ. fiatque electarium molle, quo vtatur loco electarii ſolidi prædicti: & ſumat de eo quotidie manè, quando (vt diximus) nihil aliud

aliud ſumpturus eſt, inſtar auellanæ magnæ.

Si quicquam adhuc è cerebro defluere videatur, hoc pacto reprimatur. ℞. *ſpicæ nardi*, ʒ. j. *maſtich.* ʒ ij. ß. *boli Armeniæ lotæ in ſtillatitio liquore roſa.* ʒ ij. *gummi tragacanthæ, gummi Arabici, ana* ʒ j *ſacchari candi* (ad voluptatem) ℥ j. *adiecto ſerapio de Ziziphis* fingantur orbiculi lupinis ſimiles, qui retineantur in ore, noctu præſertim inter dormiendum, quo quidem tempore deſtillationes maximè vigent. Sola quoque ſpica in ore, intérque dentes retenta, nocturno tempore, huiuſcemodi humorum defluxum ſiſtere poteſt.

Quæ ſequuntur exterius admota capiti, ipſum roborant, materiamque exiccant. ℞. *meliſſophylli, betonicæ, ſampſuchi, origani, an. M.* ß. *nucis moſchatæ, caryophyllo. ſandaracæ, ana* ʒ ij. *cocci infectorii, maceris, ana* ʒ j. ß. *thuris, maſtichis, ana* ʒ iij. *roſarum rubr. P.* ij. hæc in tenuiſſimum puluerem redacta, panno ſericeo rubro & raro inſuantur, fiatque in pileoli modum acu interpuncti, quem gerat, auferens interim aliquid de cæteris capitis tegumentis, ne capite nimium calefacto, rarefiant pori, ſicque

que

que facilius ab externis nocumentis lædatur. Qui quidem pileolus ſi diſplicuerit, eumque gerere recuſet, illius loco vtendum ſequenti puluere, qui anteriori capitis parti inſpergatur ęgroti, cum lectum dormiturus adit. ℞. *nigellæ Romanæ torrefactæ, cocci infectorii, ana ℨ j. ß. corticis citri ſicci ℨ iij. caryophyl ℨ ij. ß. agallochi, ℨ ij. meliſſophylli, ſampſuchi ſicci, ana ℨ j. roſarum rubr.* ℈ ij fiat puluis, quo vtatur, vt dictum eſt. Æſtate verò addantur *ſantalorum citreorum, & baccarum myrti, an ℨ ij.*

Inopes verò viliore hoc vtentur pręſidio, non minùs tamen vtili. ℞. *milii torrefacti partes tres, ſalis torrefacti partē vnam,* è panno lineo raro fiant ſacculi duo, qui calidè admoueantur parti anteriori capitis, alter poſt alterum ante paſtum.

Hanc quoque ad rem odorifera plurimum conferunt, qualia ſunt hæc. ℞. *ladani, ℥ ij. ſtyracis calamitidis, gallis moſchatæ, ana ℥ ß. agallochi, caryophyllorum, cubebarum, ana ℨ j. cum mucagine gummi tragacāthæ extracta tum ſtillatitio liquore maioranæ* ſingatur globulus, qui in medio perforetur, huncque ægrotus frequentēr odoretur. *Nigella* quoque

que *Romana* torrefacta panno aut lineo, aut ſericeo raro incluſa, ſæpéq; olfacta confert. Non minori ſunt vſui ſuffitus, in hunc modum parati ℞. *ariſtolochiæ rotundæ, thuris, maſtichis, caryophyllorum, ana* ℥ j. ß. *arſenici citrei*, ℥ iij. adiectio *butyro*, aut *adipe vaccino* fingantur pilulæ, quæ prunis ſuperponantur fumumq; hauriat ægrotus ore & naribus, manè & veſperi ante paſtum. Aut *pyrethro*, & *arſenico citreo* ſimul æquis portionibus miſtis, adiecto *recete butyro* fingantur pilulæ, quibus ſuperpoſitis prunis vtatur ægrotus, vt dictum eſt. vt dictum eſt. Aut ex *arſenico*, & *pyretho*, addito *oui recentis vitelio* fiat in conſperſionis modum qua panni albi particulæ, linguæ figuram habentes, oblinantur in acutiore extremo, dein prunis ſuperponatur extremũ illud, quod vbi mediocriter exuſtum fuerit, fumás in os immittatur. Famum illũ hauriat ægrotus non vnius tantùm particulæ, ſed plurium, manè & veſperi ante paſtum, vt iam dictum eſt.

Cum iam humoris defluxus minui videtur, ſuffiatur linteum aſperum ſuffitu ſequenti, & eo deinde manè ante paſtum caput fricetur. ℞. *thuris, maſtichis, la*

chis, ladani, ſtyracis calami, ana ℥ ß. Miſceantur, & ex his ſuffitus fiat, vt dictum eſt.

Capitis quoque lotio ſupra modum conducit. Lauetur igitur latione in hunc modum parata. ℞. *ſampſuchi, betonicæ, meliſſophylli, ana M.*j. *florum helichryſi, ſtœchados, florum roriſmarini, florum chamæmeli, ana P.*iij. *nigellæ Romanæ*, ʒ iij. Decoquantur il lixiuio facto de *cineribus corni, & buxi*, eo lauetur caput tonſum, dein ſiccatur, & accuratè tergatur linteo aſpero ſuffito, vt paulo antè dictum eſt, & rurſum, mox vbi abſterſum fuerit, *ſtillatitio liquore vini* lauetur, ipſum manu validè fricando.

Quòd ſi dicta parum aut nihil contuliſſe videantur, perſiſtatque catarrhus, cauterio hunc in modum. ℞. *cantharidum* (abſciſſis capitibus & alis) ʒ ij. miſceantur cum *fermento*, & anteriori capitis parti tonſæ admoueantur. Vbi veſicæ extiterint, rumpantur, ipſiſque *braßicæ folia* inciſa ſuperponantur, aut *ficus* vt totus inde aqueus humor expellatur.

Vel fiat ſic: ℞. *olei rutæ*, ℥ ij. *ſinapi*, *ſterco*

ſtercoris columbini, ana ℥ ß. piperis ſeſquidrachmam, ceræ parum. Commiſtis omnibus fiat vnguentum, quo pars anterior capitis tonſa vngatur. Licebit & candente ferro cauterium facere, ea in capitis anteriore parte, vbi digitorum maximus deſinet, paſſa manu, eiusque radice naſi radici admota.

Præterea non parum conducet manus, teſtes, pedesque virorum, mammas verò mulierum, manè & veſperi oleis ſequentibus vngi. ♃. *olei de lilio olei chamæmelini, olei nardini, ana ℥ ij.* Miſceantur, fiatque, vt dictum eſt.

Cap. XXV.

Ophthalmiæ curatio.

Definitio. Ophthalmia duplex quidem eſt, vna enim vera eſt, altera verò non vera. Vera autem Ophthalmia phlegmone eſt tunicæ ſiue membranæ, quę cohærens, ſiue adnata appellatur, frequentius à ſanguine, aut bile proueniens. Cum enim membrana illa, ſiue tunica, quæ, forinſecus adnata eſt aliis tunicis, quæ oculum ipſum conſtituunt, eſtque toti oculo ligamentum ad circumiacentia oſſa, inflammatione laborat, vera Ophthalmia eſt.

Aut

Huius mali triplex poteſt eſſe cauſa, *Cauſa.* Aut enim ex plenitudine fit, quæ vniuerſo grauis eſt corpori, ob quam cohærens membrana, humoribus quoque referta tenditur, Aut fit à biliofſorum humorum acrimonia vehementer erodente. Aut ob craſſorum humorum, & flatulentorum ſpirituum intenſionem.

Si ex plenitudine hæc inflammatio *Signa.* contracta fuerit, dolor ingens oculos affligit, tenduntur cum rubore & calore permagno magnaque feruidarum lachrymarum defluit copia. Si verò à bilioſis humoribus orta ſit lachrymæ fluentes ſalſæ ſunt & acres, calidæque, corpus vniuerſum prauis abundat humoribus, cacochymumque eſt. Quòd ſi nihil horum apparuerit, à craſſis humoribus, & flatulentis ſpiritibus eſſe dicemus. Cognoſcetur autem hæc affectio ex rubore membranæ cohærentis ob ſanguinis confluxum, ex lachrymis quoque ex oculis reſudantibus, & purulentis ſordibus in maioribus oculi angulis aceruatis,

Moretur ægrotus in aëre obſcuro & tenebroſo, quoniam humores lumen commouet, ſpiritusque reſoluit: ſit

autem pro cauſæ diuerſitate aut frigidus, aut calidus, qui, ſi talis natura non eſt, induſtria p-retur. Si libero ſe credere cœlo ægrotum ſit neceſſe, linteum atrum, aut cæruleum, aut viride oculis obducat. Hi etenim colores viſum recreant, ſi aut fatigatus, aut morbo affectus fuerit. Tenui autem prorſus vtendum victu, cibóque parciore, vt inanitę partes auidius, quos habent humores, retineant, ne ad oculum confluant. Vino ad vſque declinationem abſtinendum, intereà aut hordei aut cinnamomi, decoctum bibatur. Permittatur autem vinum, quando ſanguinis copia craſſioris in oculorum venulis continetur, ſine plethorica in toto corpore diſpoſitione, vt pote ſanguinem diffundens atque euacuare potens, ſuiqúe motus vehementia obſtructiones aperiens. Præſtat in hoc affectu quieſcere, quam exerceri Animi perturbationes procul abſint, vt quæ humores inflamment.

Curandi ratio. Cæterum, quæcunqúe Ophthal. cauſa fuerit, venæ ſectio (ſi quidem vires & ætas, cæteraque ad eam opportuna permiſerint (confert, maior tamen, aut minor ſanguinis miſſio fiat, pro humorum cauſæ

cauſæq; ratione. Si igitur ex plenitudine, aut bilioſis humoribus huius mali origo ſit, principio incidatur cubiti vena exterior, quæ è directo eſt, manè opportuna hora, aluo tamen prius iniecto enemate mollita. Si à plenitudine fuerit, eodem die à prandio ſanguinis miſſio repetatur, eadem vena recluſa. Si verò à bilioſis humoribus, non item.

Hoc autem enemate ante ſanguinis miſſionem ſubducatur aluus. ℞. *caß. recens extract. ſacchari rub. ana* ℥ j *mel. violacei.* ℥ iij. Cum iure decocti *quatuor herbarum aluum mollientium, & prunorum* fiat enema, quod ante paſtum injiciatur. Eo fæcibus eductis incidatur vena, vt dictum eſt.

Poſtridie, non expectata humorum concoctione, præſertim ſi à bile hæc lues profecta ſit, ſumatur hora quarta matutina ſolutiuum pharmacum ſequens: ne ſi tempus in humorum concoctione teratur, interea acris ille & bilioſus humor, oculi tunicas erodat. ℞. *caß. recens extractæ* ℥ ß. *electar. de ſucco roſa.* ʒ iij. *ſerapii violacei*, ℥ ß. Excipiantur iure *communis medicinarum decocti*, adiectisque *oxyphœnicō* ʒ vj fiat potio purgās, quę ſumatur hora quarta matutina.

Si locuples ægrotus fuerit, vtatur potius potione ſequēti. ♃. *rhabar. ſelecti.* ℈ iiij. *myrobalanorum flauarum confricatarum oleo amygdalarum dulcium*, ʒ ij. *oxyphœn* ℥ ß. Macerentur in ſtillatitio liquore *intybi ſatiui latioris*, & pauco *vino albo*, horis xij. Dein exprimantur, & colentur, adiectiſque *ſerapii roſa. laxat.* ℥ ij, *electar de ſucco roſ* ʒ j. fiat potio purgās, quę hora quarta matutina exhibeatur. ♃. *conſer. roſ.* ℥ ß. ſumatur poſtridie mane.

Si verò à craſſis humoribus, & flatulentis ſpiritibus hic morbus natus ſit, vena quoque (vt dictum eſt) incidi poteſt, cæterùm minor ſanguinis copia mittenda, quàm ſi ex aliis iam dictis cauſis oriretur.

Antè verò ſanguinis miſſionem, fæces ſequenti enemate educantur: quo etiam vtetur laborans, quoties aluus, vt conuenit, excrementa non deiiciet ♃. *caſ. recens extracta, catholici, ana* ʒ vj. *mellis roſa. col.* ℥ j. ß. *hiera Gal.* ℥ ß. *olei com.* ℥ iij. Excipiantur iure *communis enematum decocti*, fiatque enema, iniiciatur ante paſtum. Eo eiecto ſecetur vena, vt dictum eſt.

Materia deinde concoquatur, & purgetur,

getur, in hunc quidem modum ℞. *ſerapii biſant. ſerapii adiantı, ſerapii ſtœchad. ana ℥ j. ß. Stillatitiorum liquorum euphraſiæ, fœniculi, bugloſſi, an ℥ iij* Miſceantur, & diluculo bibantur à ieiuno per triduum. ℞. *diamoſchi dul.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. ℞ *pil. cochi pil. aggreg. pil. lucis maior. ana* ℈ j. Excipiantur *ſtillatitio liquore euphraſiæ*, fingantur que pil. v. ſumantur circa noctis dimidium. Eoque die domi manendum eſt, ꝙ in aliis pharmacis valentioribus (etiam ſi non dicatur) obſeruandum: ſumendum quoque lotorium hora opportuna, quale ſuprà frequenter commemoratum eſt. ℞. *conſer. acori col. conſer. bugloſ. ana* ℥ ij. Miſceantur, & poſtridie à ieiuno ſumantur.

His peractis vtendum collyriis ſequentibus ℞. *muccaginis ſeminis pſyllii extracta in ſtillatitio liquore roſarum, tragacantæ, gummi Arab. ana* ℥ ij. *liquidioris humoris albi oui diu agitati, q. ſ.* Miſceantur, fiatque collyrium, quo vtatur ægrotus manè & veſperi, ſi à bilioſo ſanguine hic affectus ortus ſit.

Porrò ſi appareat ſanguinem ad oculos defluere à cranio, per venas externas, id quod indicat venarũ frõtis &

temporum amplitudo, admoueatur ſequens cataplaſma fronti & temporibus repellendi facultate prædit um. ℞. *boli Armenæ, ſanguinis draconis, terræ ſigillatæ, maſtich. an.* ℥ j. ß. Miſceantur cũ *albo oui*, & *aceto*, fiatque, vt dictum eſt

Vbi verò morbus hic in augmento fuerit, adhibeantur oculis repellentia cum paucis reſoluentibus, ſi quidem dolor non vehemens valde fuerit, qui ſi vehemens foret, ſequenti narcotico mitigetur, cui non addatur opium, niſi magna ad hoc neceſſitas compulerit ℞. *roſarum, balauſtii, ana M.* ß *ſeminis papaueris albi*, ʒ ij. Decoquantur in *aqua plantaginis*, huiuſque decocti ius oculo imponatur.

Si verò dolor non ita vehemens fuerit, ſequenti collyrio vtendum. ℞. *collyrii albi Raſis ſine opio*, ℥ ij. diſſoluatur in *ſtillatitio roſarum liquore*, & *lacte muliebri*. Eodem autem tempore lac mulgendum, collyrioque miſcendum, quo imponitur oculo. Horis dein poſt tribus, aut quatuor, lauetur oculus *ſtillatitio liquore roſarum*. rurſum idem collyrium imponatur, poſtque lauetur oculus iure *decocti fœnogræci*, bis aut ter loti aqua frigida, vt ab arena purgetur.

Hoc

Hoc autem pathemate in vigore exiſtente id quod ex calore & palpebrarum conglutinatione cognitu eſt facile, ſic illi medendum. ℞. *tutiæ præparatæ*, ʒ ij. *caphuræ*, *lycii*, *ana* ℈ ß. puluerētur, & cū ſtillatitiis liquoribus roſarum & fœniculi fiat collyrium, quo vtatur ægrotus manè & veſperi. Plurimum quoque conducit *lac muliebre* oculo impoſitum, calens quidem, vt ab vbere exit.

Si verò dolor infeſtet & lippitudo, propterque humoris acrimoniam vlcerationes factæ fuerint, diſcutientibus vti oportebit, & viſum clarificantibus, qualis eſt puluis hic citrinus. ℞. *ſarcocollæ nutritæ*, ʒ x *aloes*, ʒ ij. *myrrhæ*, ʒ j *lycii*, ʒ j ß. redigantur in tenuiſſimum puluerem qui oculo imponatur, aut ſolus, aut in *ſtillatitio liquore euphraſiæ* diſſolutus. Non parui quoque momēti erunt ℥ ij. *fœnograci* loti aqua frigi, da bis aut ter, in aqua deinde cocti, ſi in ea calente, panno lineo duplicato immerſo, aut ſpongia foueatur oculus, deque eo iure, dum fit fotus, aliquid oculum ingrediatur.

Lauatio denique in balneo, declināte morbo, aptiſſima eſt, ſi à calore ori-

Digitized by Google

ginem habeat: nam fluxionem, quæ ad oculos fertur, ſiſtit, eius maxima parte inter lauandum per totum corpus excreta, quod autem relinquitur, contemperatur. Ouum quoque coquendo duratum calens oculo ſuperpoſitum, materiam coquit, & digerit.

Ophthalmia non vera. Ophthalmia veró à frigiditate orta declinante, vini meracioris potus ex vſu eſt.

Cauſa. Ophthalmia autem non vera, intemperies tantum eſt oculi calida, cum rubore pauco citra tumorem, niſi à caſu, aut percuſſione fuerit.

Excitatur a. hoc mali à cauſis externis, vt à caſu, aut percuſione, à Sole, à fumo, ex humorum à vehementi motu corporis agitatione. Cauſa a. ablata, hæc quoque paſſio quieſcere ſolet, ſiquidem corpus purum fuerit.

Curatio. Principio, quæcunque fuerit prædictarum cauſarum, in *aere frigido* morari conferet, *lac* quoque *mulieris puerum lactantis, cum ſtillatitio roſarum liquorê, & albo oui* diu agitati, oculo impoſitum, vtile admodum eſt: humores n. hæc ab oculis depellent, eorumque motum reprimunt.

Si in incremento hoc mali fuerit, in-re

re *decocti roſ* (ad repellendum fluentem materiam) & *ſeminis fœnograci* (ad eam, quæ iam fixa eſt, reſoluendam) foueatur oculus. Sin in vigore, ſolius *fœnograci decocti im* ſatis erit.

Ad ruboris autem reliquias tollendas, *ouum* coquendo durum factum, oculoque calens admotum, vt paulò ante dictum eſt, eas reliquias potenter digeret. *Pomum* quoque (modo adſtringenti facultate non ſit) aut putre, aut coctum, & calens appoſitum, idem præſtabit.

CAP. XXVI.

Lachrymarum ex oculis manantium curatio.

HÆ lachrymæ nonnunquam ſunt calidæ, nonnunquam verò frigidæ, ſenſu autem ſatis diſtinguuntur. *Calidarũ lachrymarũ curatio*

Calidæ autem ab externis cranii venis plerunque fluunt: quarum curationem ab hoc linimento auſpicabimur ℞ *ſang. draconis*, *boli Armeniæ*, *maſticn. an.* ℥ j, miſceantur cum *albumine oui*, & pauco *aceto*, fiatque linimentum, quo frons & tempora linantur.

Si plenitudo in vniuerſo corpore apparuerit, incidatur externa cubiti vena eiuſdem lateris: ſanguisque pro

medici arbitrio mittatur.

Humores deinde concoquendi hunc in modum, & purgandi. ℞. *ſerapii violacei, ſerapii intybi ſatiui latioris, ſerapii nymphææ, an.* ℥ j ß. *ſtillatitiorum liquorum cichorii, euphraſiæ, oxalidis, ana* ℥ iij. miſceantur, & à ieiuno appetente diluculo per triduum bibantur. ℞. *elect. trium ſantalo* ℥ ß vtatur cum ſerap. ℞. *caſ. recens extractæ*, ℥ ß. *elect. de ſucco roſar.* ʒ iij. *ſerapii roſar. purgatorii ſine ſcammon.* ℥ j. cum iure *communis medicinarum decocti*, addendo *oxyphœn.* ℥ ß. fiat potio purgans, quæ ſumatur ad auroram, eoque die domi manendum eſt, & lotorio ſuperius frequenter memorato vtendum.

Aut ſic: ℞. *rhabar. ſelecti* ʒ j ß. *oxyphœnic.* ℥ ß. *myrobalanorum confricatarum ol. amygdal. dulc.* ʒ ij ß. quæ in *ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris*, & pauco *vino albo*, horis xij. macerentur, deinde exprimantur: liquori expreſſo adiice *ſerapii roſ. purgatorii ſine ſcammon.* ℥ ij. *elect. de ſucco roſar.* ℈. iiij. *ſtillatitii liquoris intybi ſatiui latioris*, q. ſ. fiat potio purgans, quæ ſumatur ad auroram, vt dictum eſt.

Aut ſic: ℞. *pilul. de quinque generi-*

bus

bus myrobala. pil. aggregatiu. pilul. ſine quibus, ana ℈ *j.* Excipiantur *ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris, finganturque pil. v.* quæ circiter noctis dimidium ſumantur. ℞. *conſer. roſa.* ℥ ß. ſumatur poſtridie manè.

Corpore purgato, ſequens collyrium oculis manè & veſperi impoſitum, opem non pœnitendam afferet. ℞. *ceruſæ ablutæ, ſarcocoll. nutritæ, lycij, acaciæ, libani, an.* ʒ *ij. oſsium myrobala. aduſtorum, coral. albi, & rubr. an.* ʒ *j. margaritar.* ʒ ß. *ſucci mali punici ad dimidii abſumptionem cocti, q. ſ.* fiat collyr. quo vtendum, vt dictum eſt Solus quoque *malorum punicorum ſuccus* coctus donec dimidium abſumatur, haſce lachrymas calidas curat. Præſtat idem vua acerba combuſta & puluerata, & oculis impoſita.

Lachrymarum frigidarum curatio.

LAchrimæ verò ſi frigidæ fuerint, ſic curentur. ℞. *mel. roſ. col.* ℥ *iij. ſerapii ſtœchad.* ℥ *j* ß. *ſtillatitiorum liquorum betonicæ, euphraſiæ, fœniculi, ana* ℥ *iiij.* miſceantur, & à ieiuno bibantur diluculo per triduum. ℞. *elect. diamoſchi dulc.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. ℞. *pil. cochi. pil. lucis maior. ana* ʒ ß.

cum

cum ſtillatitio liquore euphraſiæ ſingantur pil.v.quæ circa noctis dimidium ſumātur. ♃. *theriacæ veter.* ʒ j *conſeru.bugloſſ* ʒ j ß miſceantur, & ſumantur poſtr die manè ſex horis ante paſtum.

Vtendum deinde ſequenti puluere ad cerebrum exiccandum. ♃. *cyperi, caryophyllorum an.* ʒ *iij ſtyracis calamiti dis*, ʒ j ß. *cocci infectorii, coriandri præparati, ana* ℈ *iiij.ſampſuchi ſicci, betonicæ ſiccæ, an* ʒ ß. *roſa.rub.* ℈ *ij.* fiat puluis, qui anteriori capitis parti inſpergatur, cum ægrotus lectum ingreditur.

Vtetur & collyrio ſequenti. ♃. *thuris, maſtich. nucis cypreßi, myrrhæ, aloes, ana* ʒ *ij. tutiæ præparatæ, ſarcocol. nutritæ ana* ʒ j ß. *ſanguinis draconis, rhois obſoniorum, baccarum oxyacanthæ, roſarum rub. ana* ℈ j puluerentur tenuiſſimè, & excipiantur *ſtillatitio liquore fœniculi*, fiatque collyrium, quod oculo flenti manè & veſperi imponatur.

Quod ſi lachrymæ perſeuerarint, nec prædictis remediis ceſſerint, vtatur ægrotus pil. ſequentibus. ♃. *pil. aſſaieret*, ʒ ij *pil. lucis maiorum, pil. ſine quibus, ana* ℈ *ij.* Excipiantur *ſerapio ſtœchad.* finganturque è ʒ j.pil. vj.è quibus

ſu

ſumuntur tres, tribus, aut quatuor horis à cœna, ſemel per hebdomadam.

CAP. XXVII.

Hypochymatis curatio.

HIc affectus aut proprio oculi vitio contingit, aut per conſenſum eius cum cerebro, aut ventriculo, aut parte alia. Per conſenſum oculi cum cerebro plerunque fit ob frigiditatem, per quam ſpiritus viſorii imbecilli fiũt: ſenibus igitur, & iis, qui longis laborarum morbi, magis euenit. Hæc quoque paſſio interdum ob vehementiorem ſit vomitum, & ictum. Sæpenumero per oculi cum ventriculo conſenſum naſcitur. *Cauſa.*

Ceterum hæc ſuffuſio à vera ſuffuſione, q̃ proprio oculi vitio contingit, ſic diſcriminanda eſt. Si enim hoc mali ob humorum in ventriculo contentorum vitium obortum fuerit, vterq; ocul' ſimiliter afficitur. Quæ veró oculo proprio pathemate affecto apparent, neq; ſimul in vtroque apparere oculo incipiunt, neque ſimiliter accidũt. Ex ipſo quoque tempore diſcernuntur. Nam ſi quatuor, aut etiã plurib. mẽſibus hypochymatos ſymptomata apparuerint cõtẽplantique tibi pupillam, tenebroſum *Differ.*

apparuerit nihil, à ſtomacho hoc mali procedere non temerè dices. Si verò nũ ita pridẽ ſuffuſionis ſymptomata apparere cœperunt, rogãdus ægrotus, an ex quo hoc mali incœpit, ſingulis diebus perpetuò ſimiliter apparere perſeuerarint, nullo interpoſito die, quo hoc malum mitius fuerit, & an vllo aliquo die exactè conualuiſſe ſibi viſus ſit. Nã aſſiduitas ſuffuſionẽ verã, intermiſſio verò è ſtomacho ꝓdiiſſe indicat. Quo.n. vẽtriculus meliùs cõcoxit, hoc ſuffuſionis ſymptomata oculis debilius apparere, & vbi perfectè concoxit, nullum ſibi viſũ apparere ſi fateatur ægrotus, maniſeſtiſſimum eſt indicium huius mali fontem ventriculum eſſe: idque multo magis, ſi cum viſa apparent, in ore ventriculi dolorem mordicus percipit: maxime verò, ſi re mordẽte poſt hæc vomẽdo eiecta, mitigata ſymptomata fuerit.

Vbi verò pupillarum altera non exactè pura videtur, ſed tenebroſior, aut turbidior apparet, veræ ſuffuſionis initium eſſe cenſendum eſt.

Cuius cauſa eſt lentus & craſſus humor, glaciei modo concretus, iuxta pupillam inter corneam & cryſtalloidem collectus: quo viſus eatenu

fa

ſaltem impeditur, vt rerum diſcretas ſpecies, neque colores poſſit apprehendere.

Hoc inchoante malo veluti puſilli culices oculis obſeruantur: interdum quaſi lucentia quædam corpuſcula; interdum vti caliginoſa oculis ſe offerunt. Nonnullis veluti lanarum filamẽta, & aranearum telæ apparent: quibuſdam circa lucernas circuli videntur. Aucto autem malo, ſymptomata quoque augentur.

Hic quidem affectus, ſi per oculi cum cerebro, aut ventriculo, aut parte alia conſenſum contigerit, parti primario affectę primũ quidem proſpiciẽdũ: deinde oculo: vbi vero proprio oculi vitio, veráque eſt ſuffuſio, ſi quidem abſoluta cõfirmatáque fuerit, ſolius ocularii chirirurgi opecurari poteſt: qui eam acu puncto ad angulum paruũ oculo deturbabit, modò nec liquidior ſit humor, nec oculi tunicis tenacius hæreat, ſed mediocri ſit cõſiſtentia, quam oculo aliquantiſper compreſſo facile eſt obſeruare. Vbi verò nondũ abſoluta eſt, citra chirurgi operam curari poteſt.

Quoniam autem huius mali materia vaporoſa eſt, & aquoſa, victus ratio

tota

tota ſit calida & ſicca. Sit itaque aër in quo verſatur ægrotus, calidus & ſiccus, aut natura aut induſtria: talem enim, ſi deſit, & igni, & ſuffitibus moliri poſſumus. Victus ſit attenuans & exiccans: eſtque huic malo inedia ſalubris. Quod ſi ægrotanti non ſatis ſit comediſſe ſemel, leuiſſime ſaltem cœnet. A vino toto medicationis tempore abſtineat ægrotus, *aquam mulſam* bibat, aut *cinnamomi decoctum* Fugiat piſces, fructus, iuſcula, & deníque quicquid corpus humectare poteſt.

Curandi ratio, niſi ſi quid obſtet, à venæ ſectione auſpicanda. Incidatur igitur cubiti humeralis vena eiuſdem lateris: aluo tamen prius mollita enemate ſequenti. ℞. *chamameli*, *meliloti*, *ſtœchad Arab. ana P. ij. furfuris frumenti. M.* ß. *euphraſiæ, herbæ fœniculi, ana M.* j. *ſeminum aniſi & fœniculi, ana* ʒ ij. Decoquantur in ſ. q. aquæ vſque ad dimidii abſumptionem. ℞. *iuris cocti* ℔ j ß. *catholici, ſaccari ſemel duntaxat decocti, ana* ℥ j. *mellis anthoſati.* ℥ j. ß. *hieræ Gal.* ʒ vj. *olei chamameli, olei de lilio, ana* ʒ j. ß. *ſalis foßilis*, ʒ j. ß. Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur: eóq ue eiecto fiat, vt dictum

eſt,

venæ ſectio, præſertim ſi plenitudo magna appareat; alioqui non facienda, ne per eam refrigeratum cerebrum aquas largiùs cumulet, ac in oculum trāsfundat. Enemate autē proximè dicto ſemel in hebdomadè toto medicationis tēpore, reuulſionis gratia, vtetur ægrotus.

Materia deinde in hunc modum cōcoquatur, & vacuetur: ♃. *oxymelitos ſcillini, ſerapij conſeruationis acori, ſerapij ſtœchad. ana* ℥ j ß; *Stillatitiorum liquorum fœniculi, betonicæ, euphraſiæ, an.* ℥. *iij*. Miſceātur, & à ieiunio diluculo per triduum bibantur. ♃. *diamoſchi dul.* ℥. ß. vtatur cum ſerapiis. ♃. *pil. cochi. pil. lucis maio. ana* ʒ ß. *cum ſtillatitio liquore fœniculi* fingantur pil. v. quæ circa noctis dimidiū ſumantur. ♃. *theriaca veter.* ʒ j. *conſeruæ bugloſ.* ʒ j. ß. Miſceantur, & poſtridie ſumantur ſex horis ante paſtum. Vtatur & pil. ſequētibus ęgrotus, vt dicetur. ♃. *pil. aſſaieret.* ʒ ij. *pil. ſine quibus, pil. lucis maiorum, ana* ʒ. j. *agar. in paſtillorum formam redacti.* ℈ ij. Excipiātur *melle roſa.* finganturque è ʒ. pil. vj. è quibus ſumantur tres, horis quatuor à cœna, ſemel in hebdomade.

Lectū quoque ingreſſurus ægrotans, anteriori capitis parti puluerem capi-

talem inſpergat. Vtq; vapores à cibo prohibeantur ad cerebrum aſcendere, vtatur puluere ſequenti. ℞. *coriandri præparati* ℥ ij. *aniſi fœniculi, ana* ℥ j. ß. *cinnamomi*, ʒ ij. *euphraſiæ ſiccæ*, ʒ ij. *pul. diacydoniæ ſine odoramentis*, ʒ ij. ß. *pul. ſenæ*. ℈ ij. *maceris*. ʒ j. *ſacchari ad pondus omnium*, fiat pul. quo vtendum ſtatim à paſtu nihil pòſt bibendo.

Ad robur quoque viſui addendum, magni momenti eſt ſequentis electarij vſus ℞. *euphraſiæ*, *betonicæ*, *ana* ℥ j. *ſeminis fœniculi*, ʒ ij. *cubebarum*, *maceris*, *caryophyllorum*, *cinnamomi ſelecti*, *ana* ʒ j. *ſucci rutæ depurati* ℥ j. *mellis depurati* ℔ j. pulueranda puluerentur, deinde *mel* & *ſuccus* ſimul decoquantur, vſque ad idoneam abſumptionem, in fine autem decoctionis addantur pulueres ſupradicti, fiatque electarium molle, de quo caſtaneæ paruæ inſtar ſumatur quotidiè manè, quando aliud ſumendum non eſt.

Hoc præterea cauterium occipitio, aut poſt aures appoſitum, mirifice confert ℞. *canthari*d. vj. abſciſſis capitibus & aliis, miſce cum *fermento*: admoueantur alteri locorum ſupradictorum, ibíque teneantur, donec veſicæ exiſtant,

qui

quibus ruptis *ficus* cum *melle* permiſtæ. Maneant autem appertæ, ſi fieri poteſt, quinque aut ſex menſibus.

Ad hæc ſequentibus etiam collyriis vtendum. ℞. *Stillatitij liquoris mel.* ℔j. *de* quo guttam vnam, aut alteram affecto oculo impone manè veſperi. Aut hoc vtatur ægrotus, quod multò vehementius eſt. ℞. *pul. capitum hirundinum* ℥j. diſſoluatur in *ſtillatitio liquore mellis*, & fiat collyrium, quod oculo, vt dictū eſt imponatur. Fortius autem fiet, ſi adiiciatur *zinzib.* ʒ ß. Aut hoc vtatur, prædictis longè validiore. ℞. *fellis perdecis. fellis bouis, ana* ʒ ij. *ſucci fœniculi depurati.* ℥j. *cum ſtillatitio liquore mellis* fiat collyrium, quod oculo mane & veſperi imponatur, Quod ſi inde nimius in oculo ardor oriretur, lac mulieris in oculum mulgeatur.

Priùs quàm autem quis dictis collyriis vtatur, fumum *decoctionis fœnogr. maluarum*, & *althææ* oculis ſuſtineat.

Aut ſi fiat: ℞. *fœnogr. aqua frigida loti.* ℥ j. ß *ſeminis althææ*, iij. cōterātur, dein de pannis raris inſuantur in ſacculorū modū, acu interpūctorū, quibus aquæ calidæ immerſis, foueatur oculus ante

collyriorum impoſitionem.

Cap. XXVIII.

Fiſtulæ lacrymalis curatio.

ORitur nõnunquã cauernoſũ quoddã vlcus in oculi angulis, cũ foramine paruo, aliquando non ſenſili, cuius latera calloſa ſunt. Curari autẽ nullo pacto poteſt, niſi calloſitas illa prorſus auferatur. In maiore oculi angulo, magis quàm in minore id fieri contingit, quòd in illo natura conſtituerit carnem quandam à cerebro prodeuntem, humiditatis retinendæ gratia, quæ humectando oculo neceſſaria eſt, qui in vigiliis ſemper mouetur. Exemplo nobis ſunt duæ illæ glandulæ, quas in laringe ad humectandam linguam natura produxit. In minore autem oculi angulo caro talis non habetur. Atque hæc quidem caro pars eſt ſpermatica, regenerari igitur nequit. Ad hanc interdum maior, quàm par eſt, aquę copia cõfluit, quæ ibidem tandem putreſcit: putrefacta, vicina ſibi loca ſua acrimonia erodit, hinc vlcus illud cauernoſum fit, cuius latera indurantur.

Sæpius autem à materia fit frigida, cuius curatio à concoctione humorum

& purga-

& purgatione auſpicãda. ℞. *ſerapij ſtœchados, ſerapij bugloßi, mel. roſa. col. ana* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorum fœniculi, betonicæ, lupi ſalictarij, ana* ℥ iij. Miſceantur; & à ieiuno ad auroram, per triduũ bibantur. ℞. *diamoſchi dul.* ß. vtatur cum ſerapiis. ℞. *pil. aggregat. pil. cochi. pil. lucis maiorũ, ana* ℈ j. *cum ſtillatitio liquore euphraſiæ*, fingantur pilul. v. quæ circa noctis dimidiũ ſumantur. ℞. *mithridat.* ʒ j. *conſeruæ bugloſſi*, ʒ j. ß. Miſceantur, & poſtridie manè ſumantur ſex horis ante paſtum.

Vtendum deinde puluere capitali ſequenti. ℞. *pul. capitalis*, ℥ ij. adiice *ſantali citri. baccarum myrti, ana* ℥ j. ß. hæc puluerata & commiſta inſpergantur anteriori capitis parti ægroti lectum ingreſſuri.

Lauandum prætereà cauernoſum hoc vlcus ſequenti decocto, quoties à Medico ægrotum viſente retegetur. ℞. *eupatorij, balauſtij, fol. oliuæ, rutæ, partes aquales.* Decoquantur in *vino rubro*, hoc decocto lauetur vlcus; vt dictũ eſt. Quoniam autem foramen paruum eſt, immittatur turunda de gentiana, aut ſpõgia, aut ſtupa, hermodactylorum puluere aſperſa.

Collyrio denique ſequenti vtetur. ℞. *aloes, thuris*, *ana* ℥ j. *ſarcocol, nutritæ, balauſtij, antimonij, ſang. draco, aluminis*, *ana* ℥ j ß. *æruginis æris raſilis gra. v.* cum decocto *gallarum viridiũ* permiſceantur & guttæ tres, alia poſt aliam, cum aliquo interuallo in vlceris foramen immittãtur. Iaceat deinde ęger ſuper partem oppoſitam horas tres, aut quatuor.

Poſt priorem purgationem, toto medicationis tempore, & aliquot etiam poſt menſibus, vtetur pilul. ſequentibus. ℞. *pilul. aſſaier.* ℥ ij. *pilul. fumariæ, pil. ucis maiorum, pilul. ſine quibus, an.* ℥ j. *cum ſerapio ſtæchad.* fingantur è ℥ j. pil. vj. è quibus ſumantur tres, tribus, aut quatuor horis à cœna, ſemel in hebdomade.

Cap. XXIX.

Surditatis curatio.

Svrditas ſi à primo ſtatim ortu hominem comitata fuerit, curationem nõ admittit. Si verò non multò po ſt ortum hominem prèhenderit, fuerítque abſoluta, immedicabilis quoque manet. Quæ verò ſurditas abſoluta quidem non eſt, diuturna tamen, aut curationem non admittit, aut ſanè quàm æ-

Omnis

Digitized by Google

grè curatur. *Cauſa.*

Omnis autem ſurditas aut ob bilioſum humorem ſurſum vergentem contingit, aut ob crudos craſſosque humores, auditum obſtruentes. Si igitur ex crudis, craſſisque humoribus ſurditas prognata fuerit, non abſoluta, neque ita diuturna, curari poteſt. *Curandi ratio.*

Curatio autem ab humorum concoctione euacuatione auſpicāda ♃. *oxymelitos ſcillini*, ℥j. ß. *ſerapij ſtœchad.* ℥ iij. *auris decocti betonica, ſampſuchi, meliſſophylli*, ℥ viij. (Tempore autem hyberno cum herbarum copia non eſt, ſtillatitiis liquoribus vtendum.) Miſceantur, & à ieiuno bibantur diluculò per triduum, & veſperi. cum lectum ingredi volet ægrotus. Repetantur altero triduo, ſi non ſatis humores videantur. ♃. *diamoſchi dul. ſeſquiunciā*, vtatur cum ſerapiis. *electar. indi. maior.* ʒ iij *cathol.* ʒ vj *ſerapij ſtœchad.* ℥ ß. Excipiantur *iure communis medicinarum decocti*, adiiciendo *florum roriſmarni, & ſtœchad. ana P.* j. fiat potio, quæ hora quarta matutina ſumatur.

Aut ſic: ♃. *pil. cochi.* ʒj. *cum ſtillatitio liquore betonicæ* fingantur pilul. v. quæ circa noctis dimidium ſumantur.

♃ theriacæ veter ℈ij. conſeruæ florũ ſtœchados. conſeruæ bugloſſi, ana ʒj. ß. Miſceantur ſumantur ſex horis ante paſtum. Similiter vacuetur ægrotus ſingulis menſibus. Tempore autem intermedio vtatur errhinis apophlegmatiſmis, gargariſmis & ſternutamenta cientibus ſequentibus.

Errhina: *♃. ſucci ſampuſchi, ℥ iij. vini albi ʒ j ſtaphidis agriæ, pyretrhy, ana ℈ j.* Miſceantur, pulueratis puluerandis, & fiant errhina. Sinapi quoque, quo in menſis vti ſolemus, in vino diſſolutum, & naribus attractum, idem præſtabit.

Apophegmatiſmi: *♃. maſtich. ℥ j. piperis pyrethri, ana ſeſquidrachmam.* Miſceãtur, & per hora dimidium manducentur idque ante paſtum.

Sternutamenta cientia: *♃ pyrethri, zinzib. ana ʒ ij. ellebori albi,* ℈j. fiat his commiſtis puluis, qui flando nares immittatur, quæ mox pauliſper claudantur, idque ante paſtum fiat. *♃ origani calaminthæ ſampſuchi, ana M. j. ſtœchados Arab. P. j ß ſinapi*, ʒ ij. Decoquantur in ſ q *aquæ* donec dimium abſumatur, accipiatur *iuris decocti* ℔ j. in qua diſſoluantur *oxymeliots ſcillini*, ℥ ij. *hieræ Gal.*

Gal. ℥ ß. fiat gargariſmus, quo vtatur manè ante paſtum.

Vtatur quoque ægrotus ſequenti pulvere ſtatim à paſtu, prohibente fumos, & vapores ad cerebrum efferri. ℞. *coriandri præparati, vnc. ij. cari præbulliti in aceto, aniſi, fœniculi, cinnamomi ſelecti, ana* ℥ j. *puluer. diacydonites ſine ſpeciebus,* ℥ iij. *ſacchari ad pondus omnium*, fiat puluis, quo vtendum in fine paſtus, multóque pòſt tempore à potu abſtinendum.

Inſpergat etiam *puluerem capitalem* anteriori capitis parti lectum ingreſſurus. Prætereà ſingulis hebdomadibus ſemel ſequentibus pilul. vtendum. ℞. *pilul. aſſaieret, agar. in paſtillorum formam redacti, ana* ʒ ij. *cum oxymelite ſcillino* fingantur è ʒ j. pil. vj. è quibus tres ſumat ægrotus cum lectum ingredi volet, horis à cœna tribus, aut quatuor.

His peractis, præſidiis topicis vtendum. ℞. *olei amygdal. amararum, olei nardini, ana* ℥ j. ß. *ſucci cepæ* ℥ ij. duæ ex his commiſtis guttæ tepidæ in aurem affectam immittantur manè, & veſperi. Aut ſic fiat, & multò maioris eſt energiæ. ℞. *ellebori albi, inſtar oſſis dactyli*, miſceatur cum *melle*, guttáque vna tepida in aurem manè & veſperi im-

mittatur. Aut *ariſtolochia rotunda*, ℥ ß diſſoluatur cum *oleo baccarum lauri*, vná que aut altera gutta in aurem, vt dictũ eſt immittatur.

Surditatis à cauſa calida curatio.

SVrditas à cauſa calida, vt a bilioſis humoribus ſurſum vergentibus, plerunque poſt febres cõtingit, & nonnũquam malum hoc ſua ſponte ſoluitur, bile inferiùs deſcendente. Quod ſi citra febrem hoc mali contigerit, bilioſo abundante ſanguine, qui ſurſum aſcendens auditus meatus obſtruxerit, à venæ ſectione curatio inchoanda.

Incidetur igitur humeralis cubiti vena lateris eiuſdem, ſi auris vna altera magis ſit affecta: ſi verò vtráque ex æquo, ex humerali brachij dextri ſanguis mittatur.

Materia deinde concoquatur, & vacuetur in hunc, aut ſimilem modum. ♃. *ſerapij violacei ſerapij nimphaa, ſerapij inthiby ſatiui latioris, ana* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorum cichorij, oxalidis, bugloſſi, ana* ℥ *iij*, miſceantur, & à ieiuno bibantur diluculò per triduum. ♃. *elect. trium ſantalo.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. Si ægrotus rerum inopus ſit hac vacuetur potione purgante. ♃. *elect. de ſucco roſar.*

3 ij.

ʒ ij. *ſerap. roſar. purg.* ℥ ij. excipiantur ſtillatitio liquore *intybi ſatiui latioris, & nymph.* fiatque potio, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Si verò diues ſit, hoc vacuabitur modo. ℞. *rhabar. ſelecti* ℈. iij. *oxyphœnicon.* ℥ ß. macerentur in *ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris, & pauco vino albo* horis xij deinde exprimantur & colentur, adiectisq; *ſerapii roſacei purgatorii* ℥ ij. fiat potio purgãs, quæ ſumatur vt dictũ eſt.

Aut ſic: ℞. *caſs. recens extracta* ℥ ß. *oxyphœnicon* ʒ iij. *electarii de ſucco roſa.* ʒ ij ß. *cum ſaccha.* fingatur bolus, qui antelucano tempore ſumatur. Diuiti autem ægroto pro *elect. de ſucco roſar. ſubſtituantur* ℈ iij. *rhabar,* ℞ *conſeru. roſa.* ℥ ß. ſumatur poſtridie manè.

Remediis deinde localibus vtendum eſt. ℞. *ol. violacei, ol. nymphææ, ana* ℥ j. miſceantur, duæq; guttæ tepidæ in aures manè & veſperi inſtillentur.

Aut ſic: ℞. *ſtillatitii liquoris lactucæ, aquæ vitis, quæ defluit cum putantur vites, an* ℥ ij. miſceantur, duæque guttæ tepidæ in aures demittantur. Aut de *lacte muliebri* cum *oui albo permiſto* ſimiliter fiat.

Aut ſic: ℞. *collyrii albi Raſis ſine*

Aut

*opio.q.v.m*iſceantur cum lacte muliebri, in aures vt dictum eſt immittatur.

Aut ſic: ℞. *maluarum foliorum violarum, foliorum ſalicis, foliorum althææ, foliorum lactucæ, ana, M*.j. Decoquantur in aqua. Fumus in aures per infundibulum recipiatur.

Cap. XXX.

Parotidum curatio.

TVmores in glandibus, quæ auribus adiacent, emergentes, Parotidas appellare ſolemus. Oriũtur autẽ aut à ſanguine copioſo, calido: aut àillioſo aut à pituitoſo: aut à melancholico.

Quæ à feruentis ſanguinis copia exiſtunt, phlegmonas referunt, vehementiſſimóſque pariunt dolores. Quæ à bilioſo ſanguine, eryſipelata referre videntur, nec ægrotum grauiter excrucient. Quæ autem à melancholico excitantur ſanguine, duriuſculæ quidem ſunt, cæterum nihil rubent, doloréque non magno ægrotantẽ afficiunt. Quæ verò à pituitoſo ſunt ſanguine, faſtigiatæ tument.

Oriuntur interdum Parotides citra capitis affectum à reliquo corpore per morbos, maximè per febres, morbi impetu illuc per criſim conuerſo & tunc

tunc naturæ auxiliandum attrahentibus, niſi magno cum impetu influxus irrueret, tunc enim nihil tentandum, ſed totum naturæ permittendum, eaque facienda, quæ paulo poſt dicentur. Oriuntur plerunque ex capite, humoribus ſcilicet ei impactis, & ſe per eam partem expurgante.

In Parotidibus non vtendum inter initia repellentibus & adſtringentibus, ac infrigidantibus, quale eſt *ol. roſaceum*, ſed contra attrahentibus (idque corpore purgato,) cum natura pigra eſt, Nam ſi vehementi, vt dictum eſt, impetu influxus irrueret, nihil tentandum, totumque naturæ permittendum, ne ſi aut cucurbitula, aut medicamentis admotis maior humorum copia ex alto ad cutem attraheretur, vehementior dolor hominem apprehendat, vnde ſubortis vigiliis, febribusque intenſioribus effectis, vires exoluantur. Non igitur maior influxus promouendus, ſed dolor qui vehemens eſt, vbi cauſa eſt calida, anodynis, hoc eſt, medicamentis tẽperatè calidis ac humidis, mitigandus corpore tñ prius vacuato, niſi doloris vehementia, ante corporis vacuationẽ, doloris mitigationẽ poſtulet, Quæ quidem *Curandi ratio.*

Digitized by Google

dẽ vacuatio, hoc affectu nõ per criſim oborto, à ſanguinis miſſione inchoãda eſt fæcibus prius enemate iniecto eductis. ℞. *caſ. recens extractæ ſacchari ſemel duntaxat cocti, ana ℥ j. olei viol. ℥ iij. cum decocto maluarum, alth. violar. betæ, prunorum & quatuor ſeminum frig.* fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur, eóque eiecto incidatur externa cubiti vena eiuſdem lateris, ſanguinisque pro plenitudine & viribus mittatur. Vacuetur deinde ſi pauper quidem ſit, in hunc modum. ℞. *ſerapii roſat. purgatorii*, ℥ *ij. elect. de ſucco roſar.* ʒ *ij. cum ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris, q. ſ.* fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina. Si verò diues ſit, ſic purgetur: ℞ *rhabar. ſelect.* ℈. *iiij. oxyphrenicon,* ʒ *vj.* macerentur *in ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris,* & pauco *vino albo* horis xij. Deinde exprimantur & colentur, adiectisqúe *ſerapii roſacei purgatorij,* ℥ *j* ß. *elect. de ſucco roſa.* ʒ *j.* fiat potio, quæ ſumatur, vt dictum eſt.

Corpore vacuato, dolore vehemẽti manente, anodyna hunc in modũ admouenda. ℞. *vitellos ouorum ij. butyri recentis,* ℥ *j* ß. *olei oliuarum loti aqua calida,* ℥ *ij. muccaginis, ſeminis lini &*

fœno

fœnogræ. ana ℥ij. miſceantur, & loco dolenti admoueantur. Anodyna ſtatim adhibenda ſunt, cùm per criſim impetu morbi illuc conuerſo, dolor eſt vehemens, ſiue multus ſit humor, ſiue paucus, ſed calidus, & interdum venenoſus.

Mitigato dolore, humoreque non cum impetu irruente, ſed pauco, & eo maligno exiſtente, naturaque manente pigra, attrahentia apponenda, quibus ſi non ſatis pareat, cucurbitulæ affigendæ. Tumore deinde ſuppurationem medicante, ſiue per criſim ſit, aut ſecus, diſcutientibus ſimul & ſuppurantibus medicamentis vtendum, quibus aut diſcutietur, aut ad ſuppurationem perducetur. Fiat igitur in hunc modum. ℞. *pollinis,* ℥ ij. *farinæ ſeminis lini, & fœnograc. ana* ℥ j ß. *axungiæ recentis porci,* ℥ iij. *carycarum pinguium inciſarum,* ℥ ß. miſceantur cum decocto *maluarum, althææ, & florum chamæmeli*, fiátque cataplaſma, quod loco dolenti apponatur.

Parotidum à frigida cauſa curatio.

PArotidũ verò cauſa frigida cũ fuerit, vt quia à ſãguine pituïtoſo, aut melan

melancholico, curatio à materiæ concoctione auſpicanda. ℞. *mel. roſacei col. oxymelitos ſcillini, ſerapii ſtœchados, an.* ℥ *j.* ß. *ſtillatitiorum liquorum betonicæ, meliſſophylli, buglosſi, ana* ℥ *iij.* miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculo bibantur. ℞. *diamoſchi dul.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. ℞. *pilul. cochi.* ʒ j. *cum ſtillatitio liquore betonicæ*, fingantur pilul. v. quæ ſumantur circiter noctis dimidium.

Aut ſic: ℞. *cathol.* ℥ *ſemiſſem, diaphænici*, ʒ *iij ſerapii ſtœchad. ſeſquiunciam.* Excipiantur *iure communis medicinarum decocti*, cui tamen adiicere oportet *ſtœchadi Arab. florum roriſmarini, ana P. j.* fiátque potio, quæ antelucano tempore ſumatur. ℞. *theriacæ veter.* ʒ *j. conſeruæ bugloſſ.* ʒ *ij.* miſceantur, & poſtridie mane ſumantur, ſiue porionem, ſiue pilul. ægrotus ſumpſerit.

Inſpergatur deinde capitis pars anterior *puluere capitali*, cum lectum dormiturus ingredi volet. Topica præterea poſt hæc adhibenda præſidia. ℞. *olei de lilio, olei chamameli, ana* ℥ *ij.* miſceantur, & doloris locus illis calidis vngatur.

Aut ſic: ℞. *axungiæ antiqua* (quanto enim

tò enim antiquior, tantò calidior) *anſeris & gallinæ, ana ℥ ij. olei de lilio, & mellis, ana ſeſquiunciam.* miſceantur, & illis calidis locus doloris inungatur.

Aut ſic: ℞. *fimi caprini ℥ ij.* decoquatur in *vino*, deinde addatur *olei de lilio, & mellis, ana ſeſquiuncia.* Quibus commiſtis vngatur locus doloris.

Quod ſi diſcuti non poſſint, ſed ſuppurari ſit neceſſe, fiat vt ſequitur, ℞ *ceparum ſub cineribus coctarum ℥ iij. farinæ fœnogræ. farinæ ſeminis lini, ana ſeſquiunciam.* Permiſceantur ſimul cum *oleo de lilio*, fiatque cataplaſma, quod apponatur. *Senecio* quoque herba ſuppurationem accelerat.

Dura nonnunquam materia illa efficitur, tenuiore exhalato humore, remanetque circa aures pro parotidibus quædam chæradum ſpecies, quas ſic curabis. ℞. *ſeminis ſinapi, ſeminis vrticæ, ſulphuris, ſpumæ maris, ariſtolochiæ rotundæ bdellii, ammoniaci, ana ʒ ß. olei antiqui, ceræ, q. ſ.* fiat emplaſtrum, *diachyli, cui iris* adiecta ſit, ℥ *iij.* additis. De quo ſuper alutam pro magnitudine loci, vbi materia illa induruit, emplaſtrum fingendum, admouendumque, ℔ decimoquinto quoque, die mutandum.

Hoc autē emplaſtrum incredibilis eſt efficaciȩ ad chȩradas, nodos, & ſcirrhos.

Cap. XXXI.

Hæmorrhagiæ è naribus curatio.

Cauſæ. SAnguinis è naribus fluuium, ſi criticum fuerit, ſiſti non debet, niſi copia vires proſternat. Agnoſcimus autem criticum eſſe ex morborum, qui præceſſerunt conſtitutione: non criticum verò, ſi ſtendum: cuius cauſæ poſſunt eſſe partim externæ, vt caſus ex alto, percuſſio vehemens exercitium, aut longa in Sole mora: partim verò internæ, vt ſanguinis copia, quæ cum impetu ruit ad ora venarum, quæ ſunt in capite & naribus, quas reſerat, idque maxiuè ſi acrē quampiā qualitatem habeat, qua venarum ora erodit. Tenuitas quoque ſanguinis huius profluuii in cauſa eſſe poteſt. Sanguine etenim tenuato, tunicis oris venarū rarefactis, ſudoris inſtar tranſmittitur.

Victus ratio. Victus ratio ſit refrigerās, & vias per quas ſanguis fertur adſtringens. Verſetur in aëre frigido, aut natura, aut arte parato per *acetum*, *ſtillatitiū liquorem roſar. folia vitis, rubi, ſalicis, nymphææ, violarum.* Cibi ſint boni ſucci, glutinoſi tamē, qui ſanguinem incraſſent (præſertim vbi

tim vbi bilioſus eſt & tenuis) quales ſunt pedes, capita, veruecis, aliorumque animalium, caſeus recens & pinguis. Coquátur cibi in *aqua chalybeata*, ſumátur autem ex *amph. vino malorum punicorum, & aranciorum* ad infrigidandum glaciandumque ſanguinem, vt ſic ad fluendum reddatur ineptior. Idem præſtat eſus *lactucarum, & portulacæ, vtriuſq; intybi*, quæ vias etiam denſant & contrahunt, per quas ſanguis fluit *Vino* vtendum *craſſo & rubro, aqua chalybata* diluto, non albo & tenui. Quieſcendum tum corpore, tum animo: motus etenim vtriuſque humores exagitat, & ad fluendum concitat.

Curandi ratio ab iis præſidiis, quę ſanguinem ad alias corporis partes auertunt, inchoanda. Primum igitur ſi vires, ætas, & cætera ſæpius memorata permiſerint, incidatur cubiti lateris eiuſdem vena externa, nec magna ſanguini quantitas detrahatur. Hora autem vna intermiſſa, rurſum modicè detrahes: ſicque poſt iterum atque iterum cum interuallo pro laborantis. Illis enim interuallis ſpiritus regenerantur, & vires reficiuntur.

Ericationes validę manuum, brachio-

rum & crurum plurimùm conducunt, Cucurbitulæ quoque magnæ hypochondriis affixæ, ſi ex dextra quidem nare, ſuper iecur, ſi ex ſiniſtra verò profluat ſanguis, ſuper lienem, ſi ex vtraquu, ſuper vtrumque, erumpentem ſanguinem potenter retinent. Collo quoque, & inter ſcapulas cum ſcarificatu in fortibus, ſine ſcarificatu in debilibus affixæ cucurbitulæ plurimùm conferunt. Præterea vincula dolorifica brachiis & cruribus iniecta, fluẽtem auerrent ſanguinem.

His peractis, vacuanda bilis quę ſanguini permiſta ipſum acriorem, tenuioremque reddit, in hunc modum. ℞. *ſerapii roſacei de roſis ſiccis, ſerapii ex cotoneis, ſerapii myrtei, ana* ℥ j ß. *Stillatitiorum liquorũ portulacæ, oxalidis, plantaginis, an.* ℥ iij. Miſceãtur & à ieiuno per triduum diluculò bibantur. ℞. *elect. trium ſantalo.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis ℞. *rhabar. ſelecti puluerati,* ʒ j. *ſerapii roſacei purgatorii de infuſione roſarum* ℥ ij. excipiantur *ſtillatitio liquore portulacæ q. ſ.* fiat potio purgans, quæ ſumatur in aurora.

Adhibeantur deinde medicamenta aſtringentia fronti & parti capitis ante

anteriori, hunc in modum. ℞ *boli Armeniæ, ſang. dracon. ana ℥ ij. cum albo oui, & ſucco plantaginis* fiat cataplaſma, quod partibus ante dictis admoueatur, & prætereà etiam teſticulis, ſi vir fuerit: ſi verò mulier, mammis.

In nares verò ſequentia medicamenta immittantur. ℞ *thuris partis duas, aloes partem vnam*, in puluerem redigantur cum *albo oui*, & molliſſimis *pilis leporinis* adiectis, fingatur turunda, quæ in nares immittatur. Quoties in nares medicamentum quodpiam immittitur, os liquore aliquo implendũ eſt, puta, vino, vel aqua, ne in ipſum de medicamento quicquã incidat. Hoc quoque eximiè conducit. ℞ *pollinis, ſucci plantaginis, ana* ℥ *j. ß. ſucci ſtercoris aſinini,* ℥ *ij.* Miſceantur, & turunda de lineo panno facta his madefacta in nares immittatur. Solum etiam *ſtercus aſininum aceto diſſolutum*, in nares immiſſum, ſanguinẽ ſiſtere compertũ eſt. Idem præſtat *ſtercus porci*, ſed aſinino debilius. *Succus menthæ, ſuccus ocymi*, ſanguinis quoque fluxum cohibent. Omni ſanguinis è naribus profluuio frigida medicamenta hepati admota immodicè conferunt, qualia ſunt hæc. ℞. *ſtilla-*

titiorum liquorum intybi ſatiui latioris, roſarum, oxalidis, ana ℥ v. omnium ſantalo. ana ʒ j. trochiſco. de caphura ʒ j. ß. ſeminum oxalidis, portulacæ, intybi ſatiui latioris, an. ℈ *ij. ſpicæ nardi* (ad naturalem partis temperiem tuendam) ℈ *j. aceti parum.* Miſceantur, fiátque hepati epithema manè & veſperi tepidè.

Aut ſic fiat: ℞. *cerati ſantalini*, ℥. *v. olei nymphææ, olei roſacei, ana* ʒ *ij.* Lauentur hæc olea accuratè aqua frigida, deinde parum *aceti* addatur, cum *ſpicæ nardi* ℈ j. Commiſta hęc hepatis regioni tepide admoueantur manè.

DIONY-

Digitized by Google

DIONYSII FONtanoni Doctoris Medici Mompeſſulenſis.

DE MORBORVM INTERNORVM CVRATIONE Liber ſecundus.

Capvt I.

Cynanches curatio.

EST autem hic morbus inflammatio quædã in gutture, aut faucibus. Malum autem eſt exitioſum admodũ, atque acutiſſimũ: vitæ nãque præſentaneũ diſcrimen ſtrangulatu infert. Latinis hoc mali Angina dicitur, cuius quatuor ſunt differẽtiæ. Aut enim fauces, hoc eſt locus vbi, aſperæ arteriæ & gulæ partes extremę cõueniũt, inflãmãtur: aut neq; fauces, neq; reliquę oris partes, neque vlla externarũ inflãmata apparet, periculum tamẽ ſuffocatio-

nis in gutture percipit ægrotus : aut extrinſecus circa fauces inflammatio apparet : aut gutturis partes & internæ, & externæ ſimiliter affectæ ſunt. Supereſt & alius ceruicis affectus, vbi ceruicis vertebræ ad anteriorem colli partem luxantur, apparetque in ceruice cauitas, percipiturque dolor, ſi extra attingatur.

Intenſos excitat angina dolores, cũ à ſanguine fit copioſo, & calido. Spiritum non niſi recta ceruice, aut ægrè admodum trahunt. Hiant ore aperto, atque ita aërem attrahunt. Rubet plerunque facies & collum, cum tumore & transglutiendi difficultate, febreque interdum laborant.

Poſt quartum diem aut ſuppuratur, aut occidit. Auxilium ergo præceps omnis Angina requirit.

Fiat igitur venæ exterioris cubiti ſectio, eiuſdem lateris cum parte, quæ magis affecta videtur. Parce autem, nõ confertim, ſed interpoſitis interuallis detrahatur ſanguis. Ex cumulata enim ſanguinis miſſione, & non repetitis vicibus facta, periculum imminet leipothymiæ, & materiæ è faucibus ad pulmonem defluxus. Poſt has repe-

titas

titas ſanguinis miſſiones, eodem die vena, quæ ſub lingua eſt, incidatur, præſertim ſi fluxio conſtitiſſe videatur. Ante tamen dictas omnes ſanguinis miſſiones, molliatur aluus enemate ſequenti. ℞. *caſ. recens extracta* ℥ *x. ſaccha. ſemel duntaxat coctil.* ℥ *j. ol. violacei* ℥ *iij.* cum *iure communis enematum decocti* fiat enema, quo immiſſo & emiſſo, mittatur ſanguis, vt dictum eſt.

Poſtridie nō expectata humorū concoctione, propter periculū ex tēporis breuitate ſumat ſequentē potionē purgantem. ℞. *caſ. recens extracta*, ℨ *vj. ſerapii viol.* ℥ *j. elect. de ſucco roſa.* ℨ *ij.* Excipiantur *iure communis medicinarum decocti*, adiecta *oxyphon.* ℥ *j.* fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Quòd ſi neque pharmacum, neque cibum ſumere poſſet, ob dolorem, viarumque anguſtiam, affigatur ſupra ſecundam ceruicis vertebram cucurbitula: vias enim dilatabit, ſicque minore moleſtia & cibum, & pharmacum cum offeretur, ſumet. Hocque fiat, quoties horum alterum faciendum erit. Quòd ſi neque ſic quicquam tranſglutire queat, ꝓ pharmaco iniiciāt ſequēs enema. ℞. *caſ. recēs extracta, ſacch.*

Digitized by Google

ſemel duntaxat cocti, ana ℥ ß. *ol. viol.* ℥ *ij.* cum *iure communis enematum decocti* fiat enema, quod iniiciatur, vt dictum eſt.

Primo die ad dolorum, qui vehementes ſunt, mitigationem, vtendum gargariſmo ſequenti. ℞ *balauſtiorum, pſidiæ, gallarum, rhois obſoniorum, an.* ℥ j. Decoquantur in *ſtillat. liquor. plantaginis* accipiatur iuris decocti ℔. j. in qua diſſolue *diamor. & dianuc. an.* ℥ *ij.* (poſtrema hæc duo iuuant inflammationes oris, vuæ, & anginæ: *melle verò roſar.* die primo non vtendum, ne inflammationē augeat) fiat gargariſmus, quo morbi die primo vtetur. Vbi eo ſemel atque iterum, aut etiam pluribus vicibus, vſus fuerit, poterunt addi (perſeuerante dolore) *ſerapii viola.* ℥ *ij.* & eo gargariſmo reliquo eiuſdem diei tempore vtetur. Habeat in ore *diatragacantham frigidam.* Sacculi quoque *milio* & *ſale* torrefactis pleni capiti apponātur. Eodem die pars colli anterior vngatur *ol. chamamel. aut ol. oliuarum* calido, *lana* deinde *ſuccidat* tegatur. Repellentia in nullius anginæ ſpecie exteriùs admota conueniunt.

Secundo die vtendum gargariſmo ſequen

ſequenti, poſt potionem purgantem, aut enema, ſi potionem purgantem ſumere non potuit. ♃. *lentium non excorticatarum, balauſtiorum, pſidiæ, gallarum, an.* ℥ *j. roſæ. rub. P.* j. Decoquantur in ſ. q. aquæ, donec dimidium abſumatur, accipiatur *iuris decocti* ℔ *j.* in qua diſſolue *diamor. dianuc. ana* ℥ *j.* ß. *mel. roſa. col.* ℥ j. (ad abſtergendum) *lactis mulieris*, vel *aſinæ* (propter dolorem) ℥ *ij. caſ. recens extractæ*, ℥ ß. His commiſtis fiat gargariſmus, quo vtatur. Oleis verò ſequentibus colli partem anteriorem exteriùs calidè vngat, & poſteriorem: deinde lana ſuccida tegatur ♃. *ol. de lilio, ol. chamameli, ana* ℥ *j.* ß. fiat vt dictum eſt.

Tertio verò die ſequenti gargariſmo vtendum erit. ♃. *caricas pingues vj. balauſti.* ℥ *j. dactylos ij. ſeminis fœnogr. an.* ℥ ß. Decoquantur in ſ. q. *aquæ*, donec abſumatur dimidium, accipiatur *iuris decocti* ℔ j. in qua diſſolue *caſ. recens extractæ*, ℥ ß. *myrrhæ* ʒ *ij. croci.* ʒ ß. *lactis mulieris* (propter dolorem) ʒ *ij.* fiat gargariſmus. Exteriùs autem admoueantur ſequentia. ♃. *nidi hirund.* ℥ *iij.* ſubigantur cum *oleis de lilio, & amygdal. dul.* fiatque cataplaſma, quod anteriori

teriori colli parti admoueatur.

Quarto die gargariſmo ſequenti vtatur ægrotus. ℞. *dactylos ij. caricarũ pinguium* ℥ ß. *chamameli, P. j. ſeminis fœnogr. an.* ℥ j. Decoquantur in ſ. q. *aquæ* vſque ad dimidii conſumptionem, recipiant *iuris decocti* ℔ j. in qua diſſolue *puluer. hirundi.* ʒ iij. *myrrhæ*, ʒ j. ß. *croci* ʒ ß. *mel. com.* ℥ j. ß. fiat gargariſmus.

Quoniam autem eo die angina ſuppurari ſolet, igitur poſt priorem gargariſmũ ſequenti vtetur. ℞. *iuris decocti proxime dicti* ℔ j, in qua diſſolue *vini cocti*, ℥ ij. *ſtercoris anſeris deſiccati & pulueratı*, ℥ j. fiat garg. Vbi ſuppurata videbit angina, addatur gargariſmis *ſinapi* & *pyrethri, an.* ʒ j ß. Abſceſſus autem vbi ruptus fuerit, gargariſmi fiant ex *hydromelite* ad abſtergendum & mundificandum. Exteriùs autem applicetur cataplaſma ſequens. ℞. *pollinis*, ℥ iij. *farinæ ſem. lini, farinæ ſeminis fœnogr. an.* ℥ j. *caricarum contuſarum*, ℥ ß. *nidi hirundinis*, ℥ j. ß. ſubigantur cum *oleo de lilio*, fiatque cataplaſma, quod anteriori colli parti ſub mento apponatur.

Victus in hoc affectu ſit exquiſitiſſimus, & refrigerans. In aëre frigido moretur ægrotus. Inediam biduò, ſi vi-

res ferre poſſunt, ſuſtineat: ſin minùs, ſola *aqua muiſa* pro cibo per triduum vtatur. Quæ ſi ægrotantis imbecillitati non reſpondeat, *cremore* ſolo *ptiſanæ*, aut *amylo aqua hordei* ſoluto paſcatur. Potus ſit *aqua mulſa*, aut *aqua hordei cum Zulapio roſa. aut malorum punicorum ſucco*. Vbi autem inflammatio remiſſa apparebit, faciliuſque deglutire incipiet ægrotus, ouorum lutea perliquida exhibeatur. Omnino alimenta immodica vitentur, ac ea in primis quæ calfaciunt, & ſanguinem augent. Somnus quoque ſumma diligentia vitandus, ne repens intrò ſanguis, humorum ad locum patientem defluxum augeat.

Cynanches à cauſa frigida curatio.

CYnanches verò cauſa ſi frigida fuerit, à pituitoſo enim ſanguine eſſe poteſt, eius quoque curatio à venæ exterioris cubiti ſectione exordienda, ſiquidem plenitudo videatur, vires quoque, & ætas permiſerint. Multum autem ſanguinis detrahendum non eſt, quoniam non euacuationis, ſed reuulſionis tantum gratia fit hæc ſanguinis miſſio: Qua facta, é venis quoque, quæ ſub lĩgua ſũt, ſãguis detrahatur. Quòd ſi

ſi nihil deglutire poſſit, pro pharmacis ſolutiuis, enematibus acutis vti oportebit in hũc modũ. ℞. *quinq; herbarũ communiũ, ana M.* j. *cẽtaurii minoris, sãpſuchi, an. M.* ß. *radic. acori,* ℥ ß. *furfuris frumẽti, M.* ß. *florum chamameli florũ meliloti, florum ſtœchad. Arab. ana P* j. Decoquantur in ſ. q. *aqua* ad dimidii conſumptionem, accipiantur *iuris decocti* ℔ j. *hiera picra compoſita, benedicta laxat. ana* ʒ vj. *mellij anthoſati,* ℥ j. ß. *olei chamameli, vnc. iij. ſalis foßilis,* ʒ. ij. commiſtis omnibus fiat enema, quod iniiciatur ante paſtum.

Si verò deglutire quicquam poſſet, quod etiam tentandum eſt, affixa ſecundæ ceruicis vertebræ cucurbitula, exhibeatur porio ſequens. ℞. *catholici,* ℥ ß. *elect. Indi maioris, diaphœnici, ana* ʒ ij. *mel. roſa. col.* ℥ ß. Excipiantur *iure communis medicinarum decocti*, adiecto *ſtœchad. Arab. P.* j. fiátque potio, quæ ſumatur hora quarta matutina. Catapotia, ſi deglutire poſſit, magis conferent. Sumat igitur ʒ j. *pil. cochi.* circa noctis dimidium. Cucurbitulæ loco dicto affigendæ sũt, quoties pharmacum, aut cibum ſumit, qualem paulò ante memorauimus.

Factis

Factis ſanguinis miſſionibus, ſumtoque pharmaco ſolutiuo, aut eius loco iniecto enemate, vtatur ægrotus gargariſmis ſequentibus. Hoc tamen vti poterit, poſt ſanguinis miſſiones. ℞. *nucum cypreſſi, balauſtio. ana M. j. maſtic.* ℥. j. Decoquantur in *aqua mulſa*, recipiatur *iuris decocti* ℔. *j.* in qua diſſolue *dianuc.* ℥ *ij. mel. roſacei col.* ℥ *ij* ß. *aluminis liqui.* ʒ. *ij. myrrhæ, croci, ana* ʒ ß. fiat gargariſmus, quo die primo vtetur. Eodē quoq; die colli pars anterior inungatur ole. de lil. & chamæmelino.

Aliis diebus ſequentibus hoc gargariſmo vtendum. ℞. *vuarum paſſarum detractis vinaceis*, ℥ *j. caricas pingues vj. ſeminam lini, & fœnogræ. ana* ℥ ß. Decoquantur in ſ. q. aquæ, donec dimidium abſumatur, recipiatur *iuris decocti* ℔. *j.* in qua diſſolue *pyrethri, ſinap. an.* ʒ *j.* ß *myrræ, croci, ana* ℈ *ij. pul. hirundinum,* ℥ *ij.* fiat gargariſmus, quod vtendum: vt dictum eſt. Exterius verò parti colli anteriori ſequens vnguentū admoueatur. ℞. *nidi hirundinum,* ℥ *iij. vnguenti dialthææ,* ℥. *iiij.* miſceantur fiatque vt dictum eſt.

Si non reſoluatur hæc Angina, quod multò melius foret, quam ſuppurari, gargariſmo ſequenti vtetur ægrotus.

℞. *caricarum pinguiū, vuarum paſſarum aetractis vinaceis. ana* ℥ j. *ſeminum lini, & fœnogræ. an.* ℥ j ß. Decoquantur in ſ. q. aquæ tantiſper dum pars dimidia abſumatur, recipiatur *iuris decocti* ℔ j. in qua diſſolue farinarum *ſemenis lini, & ſeminis fœnogr. an.* ℥ ß. *pul. hirundinum,* ʒ ij. fiat gargariſmus.

Exterius verò admoueantur hæc. ℞. *pollinis farinæ ſeminum lini, & fœnogræ. ana* ℥ j ß. ſubigantur cum *axungia perci non ſalita, & ol. amygdal.* fiatque cataplaſma, quod parti anteriori colli apponatur, donec Angina ſuppuretur. Rumpatur deinde abſceſſus digito altius immiſſo, aut ſcalpello, ſi cerni poteſt, idque quando abſceſſum intus rūpi eſt neceſſe, nec perfecta maturatio expectetur, propter periculum loci. Rupto abſceſſu, vlcus gargariſmo *aquæ mulſæ* tergatur, glutinandū deinde *bolo armeniæ* in ore retenta. Si exterius abſceſſum rumpi contigerit, curetur, vt cætera exterioravlcera.

Cap. II.

Tuſſis curatio.

Tvſſis multiplices ſunt cauſæ: frequentius accidere ſolet ab humoribus ad aſperam arteriam, itémque ad pul

ad pulmonem, à capite deſtillantibus: qui quidem nonnunquam ſunt frigidi, craſſi, permiſti cum frigidis: nonnunquam tenues & calidi.

Si frigidi craſſique & viſcidi fuerint, per ea quæ incidunt & extenuant, medebimur hunc in modum. ℞. *ſeprai de glycyrrhiza*, ℥ *ij*. *ſerapij de hyſſopo*, ℥ j. ß. *ſerapij Stœchad*. ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum helenii, betonicæ, bugloſ. ana* ℥ *iij*. miſceãtur, & à ieiuno per triduum diluculo bibantur. ℞. *diaireos ſimpl. in rhomborum formam* ℥ *ij* ſumatur rhombus vnus cum ſerapiis: ſæpèque in ore de eo, quod ſupererit, habeatur, ſenſim deglutiendo. ℞. *pil. de agar. pil. cochi. an*. ʒ ß. *cum ſtillatitio liquore hyſſopi*, fingantur pilul. v. quæ circiter noctis dimidium ſumantur. ℞. *theriacæ vet*. ʒ j. *pul. iridis*, ℈ ß. *conſeruæ bugloſſi* ʒ *j*. ß. miſceantur, & poſtridie manè ſumantur.

Vacuato corpore, ea adhibenda, quæ materiam in pulmonibus conceptam expui facilem reddunt, quale eſt eclegma ſequens, ℞. *eclegmatis de pino, eclegmatis ſani & experti. an*. ʒ *iij*. *penidiarum*, ℥ *ii*. *pul. irid. Florentinæ*, ʒ *ij*. *pul. hyſſo*. ʒ j. *elect. diatragachantæ frig*. (ad tẽperandum calorem) ℥ j. *vuarum paſſa-*

rum detractis vinaceis, ℥ ß. *pulmonis vulpis præparati*, ℈ ij. *ſeminis maluarum*, *ſeminis goſſipij*, *ana* ʒ j. *cum ſerapio de glycyrrhiza* fiat eclegma, quod ſenſim leniterque ori *bacillo de glycyrriza* illatum deglutiatur.

Errhino quoque ſequenti dies aliquot vtendum, corpore purgato. ♃. *ſucci betæ*, *ſucci ſampſuchi*, *ana* ℥ j. ß. *mellis*, ℥ j. *zinziberis*, j. miſceantur, fiatque errhinum, quod à ieiuno tepidum naribus attrahendum eſt.

Nec non hoc vnguento pectus vnguendum eſt calidè, manè ante paſtum, veſperi quoque ante cœnam. ♃ *vnguenti reſumptiui*, ℥ ij. *muccaginis ſeminis althææ*, *& ſeminis lini*, *ana* ℥ j ß. *olei lini*. *amygdalarum dul. ana* ℥ ij. ß. *croci* (pectus enim dilatat.) ℈ j. adiecta *cera* q. ſ. fiat vnguentum, quod vtendum, vt dictum eſt, Pilulis præterea ſequentibus vtetur ægrotus ſemel, aut bis ſingulis hebdomadibus, cum lectum dormiturus ingredi volet. ♃. *pilul aſſaieret*, *agar. in paſtillorum formam redacti*, *an.* ʒ ij. *cum ſerapio de glycyrrhiza*, fingantur pil. vj. è drachma, è quibus tres ſumantur: vt dictum eſt. Quoniam autem

ſunt

ſunt leues , poſſunt ſtatim à paſtu ſumi.

Cerebrum etiam corroborandum & exſiccandum. ℞. *nigellæ Romanæ*, ʒj ß. *corticis citri ſicci*, ʒ iij. *cyperi, caryophyllorum*. *ana* ʒ ij. *maceris*, *cocci infectorij ana* ʒj. *ſtyracis calamitidis*, ʒ ij ß. (ad odorem) *roſar. rub.* ℈ ij. *fiat puluis*, quo pars capitis anterior inſpergatur, cum lectum ingredi volet.

Capitis quoque operimenta ſequenti ſuffitu manè & veſperi ſuffiantur. ℞. *thuris*, *maſtic*, *ſandaracæ communis*, *an.* ℥ ß. *nigellæ Romanæ*, ʒ iij. confringantur minutim, fiatque ex his ſuffitus, vt dictum eſt. Perſeuerante tuſſi, vtatur ægrotus ſuffitu tradito cap. de catarrho, qui fit cum *arſenico citrino*.

Declinante hoc affectu humorum defluxus ſiſtatur in hũc modum. ℞ *boli Armeniæ.* ʒ ij ß. *ſpicæ nardi*, ʒj. *maſtic.* ʒ j ß. *gummi tragacanthæ*, *gummi Arabici*, *an.* ʒj. *ſacchari* (dulcedinis gratia) *candi*, *penidiarum*, *an.* ℥ ß *cum ſerapio de zizyphis*) ad incraſſandum) fingantur orbiculi lupinis ſimiles, quos in ore retineat ægrotans, præcipuè temtempore ſomni.

Tuſſi verò ab humore pituitoſo ſalſo, calido quadantenus, & tenui, cum frigido & craſſo permiſto, ſic medebimur, ab humorum concoctione auſpicantes. ℞. *ſerapij adianti, ſerapii de glycyrrhiza, ana* ℥ j. *oxymelitos ſimpl.* ℥ j ß. *ſtillatitiorum liquorum betonicæ, inthybi ſatiui latioris, hyſſopi ana* ℥ iij miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò bibãtur. ℞. *diatragacanthæ frig.* ℥ ij. in ſolidam rhomborum figuram effictas, ſumantur ſinguli rhombi cum ſerapiis, qui ſupererunt, in ore frequenter habiti, veluti lambendo, paulatim deglutiantur. Tũc autem ſupini iaceant: corpore enim ſupino iacente, gula clauditur, aſpera verò arteria retegitur. ℞. *pil. aggreg.* vtranque enim materiam, & calidam, & frigidam euacuant) *pil. cochi. pil. de agar. ana* ℈ j. *cum ſtillatitio liquore adianti* fingantur pil. v. quæ circa noctis dimidium ſumantur.

Aut ſic: ℞. *agarici recens in paſtillorum formam redacti* ʒ j. *rhabar. ſelecti* ℈ iiij. *ſpicæ nardi gr.* v. macerentur in ſtillatitiis liquoribus *inthybi ſatiui latiori bugloſſi & pauco vino albo* horis. xij. deinde exprimantur, & colentur, adiectíſque *caſ. recens extractæ*, ℥ ß. *diaphœnici*, ʒ ij *ſera-*

pij adianti, ℥ ß. *cũ decocto pectorali* fiat potio, quę ſumatur hora quarta matutina. ℞. *theriacæ vet.* ℈ ij. *conſeruæ bugloßi, conſeruæ violæ.* (quoniam miſta eſt materia) *ana* ʒ j. ß. miſceantur, & poſtridie ſumantur, ſex horis ante paſtum.

Purgato corpore, danda opera, vt quæ in pulmonem defluxit materia, facile expui queat, quod ſequens eclegma efficiet ℞. *penodiarum* ℥ ij. *elect. diatragacantha. frig.* ℥ j. ß. *eclegmatis de pino* ʒ iij. *dactylum*, j. *vuarum paſſarum detractis vinaceis*, ℥ ß. *pul. rid. Florentinæ* ʒ ij. *ſeminis goßipij*, *ana* ℥ j. *cum ſerapio adianti* fiat eclegma, quod vtendum, vt iam de aliis eclegmatibus dictum eſt.

Sequenti quoque puluere caput conſpergendum ęgroti, cum lectum ingredi volet. ℞. *corticis citri ſicci* ʒ ij. *ſantali citrini, baccarum myrti, cyperi, caryophyllorum, ana.* ʒ j. *ſtyracis calamitidis*, ℈ iiij. *coriandri præparati, cocci infectorij, ana* ʒ j ß. *roſa. rub.* ʒ j. fiat puluis: quo ægrotus, vt dictum eſt, vtetur.

Pectus prætereà ſequenti vnguento vnguendum, manè ante paſtum, & veſperi ante cœnam. ℞. *olei viol. ol. amygdalar. dulcium, olei citrini, ana* ʒ j ß.

vnguenti reſumptiui ʒ iij. *butyri recentis,* ℥ ij. *croci*, ℈ j. *ceræ parum*, fiat vnguentum, quo pectus, vt dictum eſt, vngatur.

Et capitis operimenta hoc ſuffitu manè & veſperi ſuffiſantur.. ♃. *thuris, maſtichis, an.* ʒ iij. *ſantalorum omnium, ana* ʒ ß. *ſtyracis calamitidis, ladani, roſæ. rub. an.* ʒ ij. Confringantur minutim, fiatque ſuffitus: vt dictum eſt.

Ad hæc ſingulis hebdomadibus ſemel, aut bis, vtatur pil. ſequentibus, eáſque ſumat, cum lectum ingredi volet. ♃. *pil. aſſaieret, agar, in paſtillorum formam redacti, ana* ʒj. ß. *rhabar. ſelecti.* ʒ j. *cum ſerapio viol.* fingantur pil. vj. è drachma, è quibus ſumantur tres ab ægroto: vt dictum eſt.

Hoc declinante malo humorum defluxus hunc in modum ſiſtatur: ♃.. *boli armeniæ* ʒ ß. *ſpicæ nardi*, ℈ ß. fiat puluis, qui cum *ſerapio violac.* miſtus, in cochleari ſumatur ab ægroto lectum ingredi volente. Hi quoque orbiculi eandem ad rem plurimum conferunt ſæpius in ore habiti, ſomni præſertim tempore. *boli armeniæ*, ʒ iij. *amyli*, ʒ ij. *ſpicæ nardi*, ℈ ij. *gummi tragacanthæ, gummi Arabici*

bici, ana ʒ. j. *ſacchari candi.* ℥ j *cum ſerapio violac.* fiant orbiculi lupinis ſimiles quibus vtendum, vt dictum eſt.

Affixæ prætereà cucurbitulę natibus, pollitibus, deinde ſcapulis ante paſtum reuulſionis gratia plurimum conducũt. Lauetur & crura decocto ſequenti. ℞. *ſaluia, ſampſuchi, betonica, meliſſophylli, ſtœchad. Arab. chamæmeli, partes æquales.* Decoquantur in ſ.q. *aqua*, qua calida crura lauentur manè, & veſperi.

Tuſſi verò ab humorum tenuuium & calidorum defluxu, hunc in modum proſpiciemus, Craſſantibus enim materiam pulmonibus immerſam vtendum, ne tuſſientis conatũ diſſiliendo eludat, ſed efflatione expellatur. ℞ *ſerapij violacei, mellis roſacei col. ana* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorum intybi ſatiui latioris, florum viol. bugloſ. ana* ℥ iij. miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò bibantur. ℞. *diatragacantha frig. in ſolidam rhomborum figuram effictæ* ℥ ij. ſumatur rhombus vnus cum ſerapiis. De eo quod ſupereſt, habeat frequenter ægrotus in ore, ſupinuſque iaceat: eo enim corporis poſita aſpera arteria

aperitur, gula verò clauditur, itaque ad pulmonẽ ſũpta melius tranſmitũtur.

℞ *rhabar. ſelecti,* ʒ j. ß. *ſpica nardi. gran.v.* macerentur in ſtillatitio liquore *inthybi ſatiui latioris*, & pauco *vino albo* horis duodecim deinde exprimatur, & coletur, *agarici in paſtillorum formam redacti*, ʒ j. maceretur quoque in *oxymelite ſimplici*, & ſtillatitio liquore *bugloßi*, horis vij exprimatur deinde, & coletur adiectiſque *ſerapii roſacei purgatorii*, ℥ *ij*. & (ſi robuſtus quidem ſit ægrotus) *elect. de ſucco roſa. diaphœnici, ana* ʒ j. cum *decocto pectorali* fiat potio quæ ſumatur hora iiij. matutina.

Aut ſic: ℞. *pil. aggreg.* ℈ *ij rhabar. ſelect. agar. in paſtillorum formam redacti, ana* ℈ j. *cum ſtillatitio liquore inthybi ſatiui latioris* fingantur pil. vij. quæ circa noctis dimidium ſumantur. ℞. *mithridat.* ʒ ß. *conſerua roſa. an.* ʒ j. ß. Miſceantur, & à ieiuno poſtridie ſumantur ſex horis ante paſtum.

Sequens elect. in ore ſæpe habendum ℞ *pul. diatragacanthæ frig. pul. diapapauer ana* ʒ j. ß. *ſacchari diſſoluti in ſtillatit. liquore roſa. q. ſ.* fingatur elect. ſolidum in rhomborum figuram, quod vtendum, vt dictum eſt. Hæc quoque ſerapia ore reti

retinēda, & ſēſim veluti lābendo deglutienda, materiam enim expui facilem reddunt. ℞. *ſerap. viol. ſerapii de zizyphis, an.* ℥ *ij. ſerap. de papauere.* ℥ j. ß. Miſceantur, fiatque, vt dictum eſt.

Cerebro deinde ſic robur addemus. ℞. *trium ſantalorum, baccarum myrti ana* ʒ *ij. corticis citri ſicci,* ʒ *iij. maceros,* ʒ j. *cocci infectorij,* ℈ *iiij. coriandri præparati,* ʒ j. ß. *nigellæ Romanæ torrefactæ,* ʒ *ij. roſa rub.* ℈ *ij.* fiat puluis, qui parti capitis anteriori ægrotantis, cùm lectū dormiturus ingredi volet, inſpergatur.

Vngetur prætereà pectus vnguento ſequenti calidè, mānè & veſperi ante paſtum. ℞. *olei violacei, olei amygdalarum dulcium, butyri recentis, aut loti,* ſi recens non habetur, *a na* ℥ *ij. vnguenti reſumptiui,* ℥ *iij. muccag. ſeminis althææ, & tragacanthæ frigid. ana* ℞ j. ß. *croci.* ℈ j. adiecta *cera* fiat vnguentum, quo pectus, vt dictum eſt, vngatur.

Declinante hoc effectu, hunc in modum deſtillatio ſiſtatur. ℞. *boli Armeniæ* ʒ *iij. amyli* ʒ *ij gummini tragacanthæ, gūmi Arab. ana* ℞ j. *ſacchari candi penidiarum, an.* ℥ ß. *cum muccagine pſylli extracta cum ſtillatitio liquore roſa.* fingantur

orbiculi lupinis ſimiles, qui in ore ſæpè habeantur, ſomni præſertim tempore.

Singulis prætereà hebdomadibus ſumet ægrotus bis aut ſemel, dimidiatam drachmam pilul. ſequentium, cum lectum volet à cœna ingredi. ℞. *pil. aſſaiaret.* ʒ ij. *agar. in paſtillorum formam redacti.* ʒ j. ß. *oxyphœnic. rhabar. ſelecti ana* ʒ j Excipiātur *ſerapio violaceo* & fingantur pil. vj. è quibus tres ſumantur vt dictum eſt.

Cap. III.

Hæmoptyſeos curatio.

TVſſis ab altera harum cauſarum, hoc eſt, à pituita aut craſſa, aut tenui & frigida, aut calida materia ſanguinis ſputum aliquando excitat: quod vbi contigerit, mittatur ſanguis è vena interna, aut media, ſanguinisque ℥ circiter iij, detrahantur, exeatque è foramine anguſto. Sputum verò ſanguinis ſi copioſum fuerit, exhibeatur ʒ j. philonij Perſici cum ſtillatitiis liquoribus *plataginis*, & *portulacæ* ante paſtum. Vtatur prætereà eclegmate ſequenti tantiſper, dum ſanguis tuſſiendo excreabitur. ℞ *cōſeruæ roſ. antiquæ, elect. diatragacāthæ frig. an.* ℥ j. ß. *boli Armenia*

nia loia in ſtillatitio liquore roſarum, ℥ iij. *amyli* ℥ ij. Excipiantur *ſerapio mirteo*, fiatque eclegma, quod paulatim veluti lambendo deglutiatur. *Portulacæ folia* ſæpe mandãtur. *Ius* quoque frigidum *decoctorum ziziphorum*, in quo candens ferrum extinctum fuerit, frequẽter bibatur. Et quæcunque ſumentur, ſint actu frigida, propter ſanguinis excreationem.

CAP. IIII.

Aſthmatis curatio.

HOc malum crebram efficit reſpirationẽ citra febrẽ, qualis eſt iis, qui citatiore fatigati ſunt curſu, ob tenaciũ & craſſorũ humorũ copiã pulmonis branchiis cartilaginibusq; infartã. *Cauſa.*

Qui hoc affectu laborant, magna quidem ſpirandi difficultate infeſtantur tuſſiuntque cæterùm purulentum nihil aut tuſſiendo, aut ex creando reiectant. Eoque id mali interdum procedit, vt corporis partes, quæ ſupra thoracẽ ſunt, rectas habere cogũtur, ſuffocari metuẽtes: niſi recta ceruice ſpirẽt *Signa.*

Victus ratio calida ſit prorſus, & ſicca. Aër igitur vitetur frigidus & humidus. Carnes ſint nõ neruoſæ, nec pingues, ſed cõcoctu faciles, quales sũt ꝑdicum *Victus ratio.*

dicum, montanarum auium, caporum, & pullorum gallinaceorum, & id genus aliorum. Potus multus prodeſſe quidem poteſt, quòd humectatione multa indigeant, vt facilius tuſſiendo efferantur humores craſſi & tenaces pulmonibus infarti, ſed iam medicamentis abſtergentibus & repurgantibus, tuſſes commouentibus, repurgati & abſterſi, qui, niſi valde humectentur, quamuis abſterſi & repurgati, ob craſſitudinem tamen non facilè excreando reiiciuntur. Aliâs potus multus ſpirandi difficultatem auget, ventriculo multo potu diſtento diaphragma premente. Tutius igitur in paſtu parcè bibere, à paſtu verò aliquãtiſper à potu prorſus abſtinere, etiã ſi cordis calor minùs, quàm oporteat, refrigerati, vehementem ſitim excitet: ſed os & guttur potu colluere gargariſando licebit, & ex his quæ ſputum promouent, aliquid in arterias tranſmittere. Vbi autem prior cibus vẽtriculum fuerit egreſſus, bibere quidem liberè tunc licebit, neque quicquam oberit.

Cũ hic affectus in paroxyſmo eſt, à fortibus medicamentis tẽperandũ, alio tẽpore fiat, vt ſequitur, materia videli-

cet

cet exiſtente tanaci & craſſa,ac ſalſa,cũ caliditate cordis,hepatis,& renum.

Aluus autẽ in primis mollienda hoc enemate & laxanda, ſi quidem aſtricta fuerit. ♃.*caſs.ſaccha.rubr.ana* ℥j.*mel.violacei.*℥j.ß. *diaphœnici,hieræ Gal. ana* ℥ ß. *olei chamæmelini,olei violacei,ana* ℥j.ß.*ſalis parũ* cum *iure cõmunis enematũ decocti* fiat enema quod ante paſtũ iniiciatur.

Humores deinde hunc in modum concoquantur. ♃.*ſerapii de glycyrhiza,* ℥j. ß.*ſerapii violacei , ſerapii ſtœchados ana* ℥ ß. *ſtillatitiorem liquorum bugloſſi, hyſſopi,betonicæ,ana* ℥iij.Miſceantur,& à ieiuno per triduum diluculò ſumantur. ♃.*diaireos ſimpl.in rhomborum figuram,* ℥ ij.ſumat rhombũ vnum cum ſerapiis, de eo quod ſupererit habeat frequenter in ore, ♃.*pil.aggreg.pil.de agar.*(propter materiam,quæ ad pectus defluxit) *ana* ℈ j.*cum ſtillatitio liquore adianti* fingantur pil. v. quæ circa noctis di midium ſumantur. ♃.*aquæ mulſæ* ℥ *vj.ſacchari vnciæ ſemiſſem* , bibantur ſex horis à ſumptione pilularum pro lotorio.

Aut ſic vacuetur: ♃.*agarici recens in paſtillorum formam redacti*, ʒj. ß.maceretur horis xij.in *oxymelite ſimpl.& ſtillatitio*

titio liquore bugloſſi,in quo *vua paſſa* decoctæ fuerint.Deinde recipiantur *rhabar.ſelecti*.ʒ ij.*ſpica nardi gr. x*. macerentur in ſtillatitiis liquoribus *intybi ſatiui latioris.bugloſſi*,& pauco *vino albo* horis xij. deinde vtraque exprimantur & colentur,adiectisque *caſ.recens extracta*, ℥ ß.*elect.de ſucco roſa.diaphœnici*,*ana* ʒ j *ſerapii adianti* ℥ ß cum *decocto pectorali* fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina.Licebit autem ægrotanti per horam poſt potionis ſumptionem dormire,quod itidem licet quoties ſolutiuum, quod ſumitur, forte eſt. ℞. *mithridat*.℈ ij.*cōſerua roſa.conſerua roſa.conſer bugloſſ.ana* ʒ j.ß.Miſceantur, & poſtridie ſumantur ſex horis ante paſtum. Eo modo vacuetur ægrotus, proximé dicta potione vtens, tertio quoque menſe: medio autem tempore vtatur pil.ſequentibus ſingulis hebdomadibus ſemel,in introitu lecti. ℞.*pil.aſſaieret, agar.in paſtillorum formam redacti ana* ʒ j.ß.*rhabar.ſelecti* ʒ j Excipiantur *ſerapio viol*.fingãturq; è drachma pil.v j. è quibus ſumantur tres,vt dictum eſt.

Vacuato corpore,vtetur dies aliquot ægrotus errhino ſequenti,omiſſis apophlegmatiſmis & gargariſmis. ℞. *ſucci*

radicis betæ, ſucci ſampſuchi, ana ℥ j. ß. *aquæ mulſæ* ℥ ij. *cubebarum, nigellæ Romanæ, nucis moſchatæ, ana* ℈ j. *vini albi*, ℥ j. Miſceantur, & tepida per nares attrahantur manè ante paſtũ, quinq; aut ſex dies, ſtatim poſt purgantem potionem.

Partium quoque inferiorũ fricationes fiant ante paſtum: cucurbitulæ ſine ſcarificatu affixæ ſpatulis horis matutinis ante paſtum per dies aliquot plurimùm etiam conferunt. Conducet & crurum in ſequenti decocto lotio. ℞. *ſaluiæ, ſampſuchi; betonicæ, ana M.* ij. *florum ſtœchad. Arab. chamæmeli, & meliloti, ana M.* j. Decoquantur in ſ.q. *aqua*, fiatque, vt dictum eſt.

Atque, vt materia in pulmonibus concepta faciliùs expui poſſit, vtatur ægrotus eclegmate ſequenti. ℞. *eclegmatis ſani & experti, ana* ℥ ß. *pul. iridis Florentinæ* ʒ ij. ß *diatragacanthæ frigidæ, penidiarum, ana* ℥ j. ß. *cõſeruæ violar. cõſeruæ adianthi ana* ℥ j. *pulmonis vulpis præparati* ʒ j. *vuarum paſſarum de tractis vinaceis* ℥ j. Excipiantur *ſerapio de glycyrrhiza*, fiátque eclegma, quo vtetur ægrotus, & paulatim veluti lambens degluttiat, ori *bacillo de glycyrrhiza* illatum.

Aut

Aut ſic: ℞. *ſerapii de grycyrrhiza* ℥ *iiij.* *ſerapii de hyſſopo* ℥ *ij.* Miſceantur, eiſque pariter, vt dictum eſt, vtendum.

Aut ſic: ℞ *glycyrrhizæ, radicis fœniculi, ana* ℥ *j. adianti recentis M.* ß. *hyſſopi tertiam partem M. j. vuarum paſſarum detractis vinaceis, caricarum pinguium, ana* ℥ *j. croci* ℈ j. Decoquantur in ſ. q. *aquæ*, donec dimidium abſumatur: accipiatur *iuris decocti* ℔ j. adiectiſque *ſaccharo, & melle*, q ſ. fiat ſerapium perfectè coctum, quo vtetur ægrotus, vt ſuperiùs dictum eſt lambendo.

Puluis quoque ſequens, ſi obſoniis & iuſculis immiſceatur, magno erit vſui, ℞. *glycyrrhizæ, adianti recentis, an.* ℥ *j.* ß. (minutim incidantur) *cinnamomi* ℥ *j. pulmonis vulpis præparati* ℥ *ij. croci* ℈ j. *ſacchari ad dimidium ponderis omnium.* fiat puluis quo vtatur ægrotus, vt monuimus. Hoc prætereà vnguēto pectus calidè vngendum ante paſtum manè & veſperi, mammam tamen ſiniſtram, hoc eſt, cordis rationem ne attingat ne inflammetur.

Vnguentum: ℞. *muccaginis ſeminum althææ, & fœnogr. an.* ℥ *j.* ß. *olei amygdal. dul. olei de lilio, butyri recentis* (aut loti, ſi recens deſit) *ana* ℥ *j.* ß. *olei irini,* ℥ *j. croci.* ℈ j.

adiecta

adiecta *cera* fiat vnguẽtum, quo vngatur pectus: vt dictum eſt.

Aſthma autem ſi fuerit à materia tenui & aquoſa, quadantenus frigida, decumbente in pectus, vnde fiatus cum in cauitate pectoris, tum in ventriculo excitentur, indeque vapores ſurſum ferantur, cuius paroxyſmus eructatione & vaporum emiſſione curatur, ei hunc in modum proſpiciemus, dum paroxyſmus quidem adeſt. Primùm enim lèuia quædam, humores in pectore conceptos, faciles expui reddentia, ſumantur: vt *diatragacantha* in ore retenta, *penidia, ſerapium violaceum, aut de Ziziphis,* aut de *adianto,* paulatim veluti lambendo deglutita. Manus, & pedes leniter fricentur. Vitandus ſupinus corporis ſitus, flexum ægrotantem genibus magis inniti expedit. *A materia tenui.*

Si rubor in facie cum quadam totius corporis inflammatione apparuerit, cum multa vaporum eleuatione, incidatur vena interior, aut media dextri brachii, detrahanturque duæ aut tres ſanguinis ℥. Rarenter loquatur ægrotans. Victu admodum tenui vtatur ſolum *hordei glycyrrhizæ,* & *vuarum paſſarum* decoctum bibat.

Si verò in longius tempus paroxyſmus protrahatur, iure pulli, lacte amygd. dulcium cum farina hordei, & pauco croci vtatur. Neque eclegmata, neque pil. neque quicquam aliud, quod euacuet. exhibendum.

Quietis verò tempore materia hunc in modum concoquatur & vacuetur. ℞. *mellis roſacei col.* ℥ ij. *ſerapii adianti, ſerapii violacei: an.* ℥ j. *ſerapii de ziziphis,* ℥ j ℈ *ſtillatitiorum liquorum bugloßi, oxalidis, hyſſopi, ana* ℥ iij, Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò bibantur. ℞. *diatragacanthæ frig. in rhomborum figuram*, ℥ ij. ſumatur rhombus vnus cum ſerapiis. De eo, quod ſupererit, ſæpe habeat ægrotans in ore. ℞. *pil. aſſaieret, pil. de agar. ana* ʒ ß. *cum ſtillatitio liquore adianti* fingantur pil. v. quæ circa noctis dimidium ſumantur. Quòd ſi ægrotantis aluus non facilè ſoluatur. pro pil. *aſſaier.* ſubſtituatur *pil. aggreg. & cochi. ana* ℈ j.

Aut ſic: ℞. *agar. recens in paſtillorum formam redacti*, ʒ j. ß. maceretur in *oxymelite ſimpl. & ſtillatitiis liquoribus betonicæ, bugloßi, adianti*, deinde exprimatur & coletur, *rhabar. ſelecti* macerati in *ſtillatitiis liquoribus intybi ſatiui lactucæ, bugloßi*

bugloſſi, & pauco *vino albo* cum *ſpica nardi gr.v.*horis xij.deinde exprimãtur. & colentur,adiectis *caſ.recens extracta*, ℥ ß.*diaphœnici*,ʒ j.ß.*ſerapii adianti* ℥ ß. cum *decocto pectorali* fiat potio, quæ ſumatur hora quarta mane. ℞.*mithridat.* ℈ ij. *conſerua adianti*, *conſerua bugloſſi*, *ana* ʒ j. ß. Miſceantur & poſtridie mané ſumantur ſex horis ante paſtum. Eo modo bis quotannis vacuetur ægrotus,ad Februarii finem, & Septembris initium. Medio verò tempore his vtatur pilul.ſingulis hebdomadibus ſemel cum dormiturus lectum ingredi volet. ℞.*pilul. aſſaieret Auicennè.* ʒ ij.*agar. in paſtillorum formam redacti* ʒ j. ß. *rhabar. ſelecti*, ʒ j. *cum ſerapio violac.* fingantur pilul.vj.è drachma,è quibus ſumat tres, vt monuimus.

Vacuato corpore vtatur errhino ſequenti diebus octo ℞.*ſucci betè* ℥ *ii. aquæ hordei*, ℥ j. ß .*nigelle torrefacta* ʒ ß. fiat errhinum,quo tepido vtetur ieiunus,vt dictum eſt.

Nec apophlegmatiſmis, nec gargariſmis hoc in affectu vtendum.Sequens autem eclegma magno vſui erit ſenſim deglutitũ veluti lambendo,glycyrrhizæ bacillo ori illatum. ℞. *vuarũ paſſa*

rum detractis vinaceis ℥ j. ß. *ſeminis fœnograci loti accuratè* ʒ ij. *penidiarū* ℥ ij. Excipiantur *ſerapio violaceo*, fiatque eclegma, quo ægrotus vtetur: vt dictum eſt.

Sequens quoque puluis ferculis miſtus ad hunc affectum non parui momenti futurus eſt. ℞. *glycyrrhizæ, adiãt. ana* ʒ j. ß. *pulmonis vulpis* loti & macerati in *ſtillatitiis liquoribus ſcabioſæ, & adianti*, deindeque exiccati ʒ ij, *aniſi, cinnamomi ſelecti, ana* ʒ j. *croci* ℈ j. *ſacchari ad pondus omnium*: fiat puluis, quo cum obſoniis & iuſculis vtatur.

Vngendus & ventriculus ſequenti vngento calidè, manè & veſperi ante paſtum. ℞ *olei abſinth. olei nardini, olei ex cotoneis, ana* ℥ j. *coral. rubri, caryophylorum, ana* ʒ j. ß. *ſpicæ nardi, iunci adorati, ana* ʒ ß. *roſarum rubr.* ℈ ij. adiecta *ceræ*. q. ſ. fiat vnguentum, quo ventriculi regio vngatur, vt dictum eſt.

Crura præterea lauentur decocto *ſaluiæ, ſtœchados Arab. chamæmeli, & roriſmarini.*

Cauterium veſicas excitans, quale ſuperius ſæpe commemoratum eſt, poſt aures admotum, aut radici manus, ipſique palmæ, humorem illum defluentem vi magna reuellit.

Pectus

Pectus etiam manè & veſperi ante paſtum calidè, caliditate quidem temperata, vngendum vnguendo ſequenti, regione cordis vitata, ne inde inflammetur ℞.*ol.amygd. dulcium, butyri recentis, ana* ℥ *ij.olei de lilio*(propter vapores)*olei chamameli* (ad reſoluendum) *ana* ℥ *j.croci* ℈ j.adiecta *cera* q.ſ.fiat vnguentum, quo, vt dictum eſt, vtendum.

Nec cerebri hoc in affectu negligenda cura, ſic igitur in tempore roboretur. ℞.*pulueris capital.ſuperius traditi* ℥ *ij*. eo pars capitis anterior inſpergatur ægroti, cum lectũ ingredi volet. Aut pulueris loco fingatur pileolus, in quo quæ ſequuntur, inſuantur. ℞.*ſampſuchi, betonicæ, ana M.* ß.*coriandri præparati* ℥.ß. *cocci infectorii* ʒ ij. *omnium ſantalorum, ana* ʒ *j.* ß. *maceros,* ʒ *j. roſarum rub.* ℈ *ij. caryophyllorum* ʒ j.ß.conterantur, rubroque ſericeo panno inſuantur, vnde fiat pileolus, qui geſtetur.

CAP. V.

Pleuritidis curatio.

MEmbranæ interioris latera, coſtasque ſuccingentis inflammatio, propriè ſignateq; pleuritis dicitur. Nõ enĩ õnis lateris dolor eſt pleuritis.

Cauſa. Fit ferè pleuritis à ſanguine copioſo & calido, ad dictam membranam præter naturam fluente, nonnunquam à bilioſo, aut pituitoſo, aut melancholico: id quod ſputum demonſtrat. Si enim rubrum, cruentumue fuerit, ſanguinem exuperare indicat. Sin flauum &ſubpallidum, flauam bilem. Si album, leuiterque ſpumoſum pituitam. Si ſubnigrum, humorem melancholicum in ſanguine excedere oſtendit. Pleuritidis veræ, quæ à ſanguine bilioſo magna ex parte fit, curandi rationem primùm aggrediemur: deinde illius, quæ à pituitoſo eſt ſanguine: poſtremò non veræ pleuritidis curandæ methodum docebimus.

Signa. Veræ autem pleuritidis notæ ſunt, ſpirandi difficultas, tuſſis, febris continua, dolor vehementer pungens, pulſus durus, & ſerræ modo aſper.

Victus ratio. Victus ratio hoc in affectu tenuis admodum ſit, ſi quidem vires ferre poterunt, ad quartum vſque diem, contentumque ægrotum expedit eſſe *hordei ſucco.* Si vires tot dies victũ tã tenuem ferre nequeãt, duos certè dies feratur. Deinde ad ſeptimum vſq; diẽ pane loto, ad *ſalis* & *fermenti* calorem tollendum,

dum,aliaque aqua coćto,*ſacch.*& *butyri* exigua portione ad ſaporis gratiã adiećta,veſcatur.Poſt ſeptimum diem,*laćte amygdalarum*,aut *hordeo* ex iure pulli coćto. Si vires tamẽ nimiùm collabi viderit Medicus,pleniore ægrotum vićtu vti permittat,vt pullorum,aut aliarum carnium cum mica panis contuſo. A vino abſtinendum,ſaltem ante ſeptimum diem. Potus ſit *aqua decoćtionis hordei, & glycyrrhizæ*, cum *ſerapiis violaceo,& adianti*. Si verò materia tenuis valdè, ſubtiliſque ſit, addatur dićtis ſerapiis *ſerapium de Ziziphis*,vt ſit cum *ſerapii viol. & ſerap. adianti an.* ℥ *ij. miſta.* ℥ *i. ſerapii de ziziphis.* Omnia autem quę bibet ačtu calida ſint.Cunčta enim quæ in phlegmone pulmonis, aut thoracis,aut hepatis,aut ventriculi,aut renum , aut vteri bibenda exhibentur, ačtu calida eſſe debent,quoniam ſemper aliquid aut inſenſiliter, aut per ſudores reſoluitur,quã quidẽ reſolutionem potus frigidus prohiberet:frigida enim poros addenſant. Aqua frigida ſummè vitetur,ꝙ ſputũ incrudeſcere faciat.Vitiũ autẽ imbecillitas, aut conſuetudo, vinum ſi ægroto bibendum dare cogat, ſit oligophoron & dulce, aquaque

ſaccharata diluatur, niſi lienis, aut hepatis phlegmone affuerit, aut obſtructio, quam dulcia & excitant, & augent. Cubet ægrotus in latus affectum, quòd is decubitus ſit indolentior, eoque maior calor ea in parte quæratur, quo maior materiæ copia reſoluitur. Animi perturbationes vitentur, & cuncta, quæ phlegmonem augere poſſunt.

Curatio. Curandi ratio aut à calorificis fotibus, aut à venæ ſectione inchoanda. Corpore enim neque plethorico, neque cacochymo exiſtente, medicamentis & fomẽtis calorificis mox inter initia vtendum, quæ dolorem & mitigãt, & diſcutiunt. Sanguinem enim ibi collectum extenuant, & per halitum digerũt: Duoque inde oriũtur cõmoda, & quod ſanguinis pars vacuatur, párſque affecta propterea, minus diſtẽta mitiùs dolet. Atq; his fotibus mitigato dolore venæ ſectio fiat, vt paulò pòſt dicetur.

Corpus verò ægrotantis ſi plethoricum ſit, aut malo ſucco redundans, per eos calorificos fotus curatio nõ auſpicanda, fluxionem enim ad partem affectã maiorẽ excitarẽt, quę illis calefacta plus traheret, quàm euaporaret, fierétq; inde dolor acerbior. Præuacuandum

dum igitur venæ ſectione corpus,calorifica deinde fomenta admouenda. Incipiatur igitur vena iecoraria, aut media,eo in brachio,quod lateris dolentis è directo eſt,ſequẽti enemate iniecto,ſi quidẽ aluus ſua ſpõte excremẽta,vt cõuenit,nõ deiecerit. ℞. *caſſ. recens extractæ ſacchari rubr.ana* ℥ j. *ol. violacei,* ℥ iij. *ſalis parum* cum *iure decocti quatuor herbarum remollientium*, adiectis *prunis x.* & *hordei M. j.* fiat enema Quo iniecto & eiecto, incidatur vena, vt dictum eſt, quæcunque hora diei fuerit, ſanguiſque pro plenitudine &viribus mittatur. Die pòſt tertio, aut ad ſummum quarto, eadem rurſus incidatur vena: ſãguiſque auferẽdus donec color quouis modo mutetur.Siue enim primo bonus ſincerúſque ſanguis exeat,dein ſequatur malus,aut contrà mox venæ foramen vnde fluit ſanguis, obturãdum. Poſt quartum diem ſanguis mitti non debet, quòd eo tempore ſputum plerũque multiplicari incipiat, ꝙ ſanguinis miſſio impediret,niſi magna admodũ plenitudo foret.Si vero ægrotãs puer fuerit annorum XIIII.aut ſenex anno.LX.cucurbitulæ natibus, & ſcapulis affigantur, venæ autem ſectio non fiat,

niſi eo eſſet robore, vt ei pares eſſe poſſent, Sanguine miſſo, calorifica medicamenta, & fomenta lateri dolenti extrinſecus hunc in modũ admoueantur.

℞. *maluarum cum radicibus, florum chamæmeli, florum meliloti, ana M. j. ſeminis lini, ſeminis fœnogr. ana* ℥ *j*. ß. Decoquantur in ſ. quantitate *aquæ*. Decoctum autem illud calens in veſicam impoſitum, lateri dolenti admoueatur ſemel atque iterum. Aut ſpongia magna, molliſque prædicto decocto immerſa, deinde expreſſa, calens lateri affecto apponatur, eáque ſemel atque iterum foueatur. Cæterùm præſtat fotus è veſica eo decocto plena, quòd rara ſit, & ferè carnea.

Sanguis verò ſi billioſus viſus fuerit & tenuis, fotus fiat ex ſolo *maluarum & florum chamæmeli decocto*, aut ſola aqua calida, pro periti Medici arbitrio. Vbi autem latus affectum prædictis medicamentis fotum fuerit, ſequentibus oleis vngatur. ℞. *olei chamæmeli, olei amygdalarum dulcium, ana* ℥ *ij*. Miſceantur, eiſque calefactis poſt fotum latus dolens & pectus vngantur.

Fotus autem, & vnctiones ſæpe fiant, longè tamen à paſtu.

Ea eni-

Ea etiã adhibenda, quæ ad ſputi facilẽ excreationẽ cõducunt. ℞. *diatragacanthæ frigidæ, penidiarum, an. ſeſquiunciam.* Miſceantur, ſæpéque in ore habeantur.

Aut hoc eclegma: ℞. *penidiar.* ℥ ij. *e-lect. diatragacanthæ, ſeſquiunciam, vuarum paſſarum detractis vinaceis,* ℥ j. *ſeminis maluarum, ſeminis goſſipii, ana ſeſquidrachmã,* excipiantur *ſerapio violaceo.* fiatque eclegma, quod ſenſim, veluti lambendo, deglutiatur.

Quoties autem aluus excrementa, vt conuenit, ſua ſponte non deiiciet, vtatur ægrotus enemate ſuprà tradito, aut caſſiæ bolo, Solutiuum pharmacũ hoc in affectu minimè cõuenit, niſi vbi materia fluxit, quod die quarto plerunque factum eſt, quoniam ſolutiuum pharmacum humores mouet. Quòd ſi detur, leue admodum ſit. Tutius autem erit omnino, niſi præſens periculũ aliter ſuadeat, ante diẽ ſeptimum ſolutiuo pharmaco nõ vti. Intereà autẽ materia hũc in modũ cõuoquẽda. ℞. *ſerapii adiãti, ſerapii violacei, ſerapii de zizipbis, ana ſeſquiũciã,* iuris *decocti hordei, vuarũ paſſarũ, & glycyrrhizæ,* ℥ ix. Miſceãtur, & à ieiuno p triduũ diluculo bibãtur. Quod altero triduo repetatur,

tur, vſque poſt ſeptimũ diem. Poſt quẽ detur ſequens potio purgans. ℞. *rhabar ſelect. macerati in ſtillatitio liquore. intybi ſatiui latioris, & bugloſſi, ſeſquidrachmam.* deinde exprimatur, cui adde *caſ. recens extractæ,* aut *manne,* ℥ j. *ſerapii violacei,* ℥ *ſemiſſem, cum glycyrrhiza, hordei, & vuarum paſſarum* decocto, fiat potio purgans, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Aut ſic: ℞. *caſ. recens extracte* ℥ j *elect. de ſucco roſar.* ʒ ij. *ſerapii violacei*, ℥ ß. excipiantur decocto prædicto, fiatq; potio, quæ ſumatur, vt dictum eſt.

Solutiuis pharmacis modo dictis non vtendum, ſi febris vehemẽs, corpusque extenuatum fuerit. Satis ſit venæ ſectio, cum enemate, aut caſ. bolo, enematis loco.

Pleuritidi vero, ſi à ſanguine pituitoſo fuerit, hunc in modum medebimur. Primùm iniiciatur enema ſequẽs ℞. *maluarum, linoz. oſtidos, helxines, ana. M. j. ß. braſſicarum rub. M. j. florum chamemeli P. j. ß.* Decoquantur, in ſ. q. *aque*, donec dimidium abſumatur. accipiatur *iuris decocti* ℔ *j.* ß in qua diſſoluãtur *caſ. recens extractæ, ſaccha rubri, ana* ℥ *j. hieræ Gal.* ℥ *ß. mellis viol.* ℥. *j. ß. ol, com.*

ol.com. ℥ *iij.* fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur. Eodem vtatur ægrotus, quoties aluum aſtrictam mollire fuerit opus. Enemate eiecto incidatur vena interior, aut media brachii lateris eiuſdem. Maior autem venæ diductio fiat, quàm in ſuperiore pleuritide.

Latus deinde affectum ſequenti decocto foueatur ℞. *maluarum cum radicibus, helxines, florum chamæmeli ana M. j. ſeminis lini, ſeminis fœnigrana* ℥ *ij.* Decoquantur in ſ.q. aquæ. Decocto autem foueatur latus affectum aut ſpongiæ, aut veſicæ adminiculo, vt paulo antè dictum eſt. Decumbat etiam ægrotus in latus affectum. Poſt fotus calorificos vngatur latus dolens ſequenti vnguendo.

Vnguentum: ℞. *olei amygdal dulcium, olei, de lilio, olei chamæmeli, ana* ℥ *j* ß. *muccaginis althææ, & ſeminis lini, ana* ℥ *ij. croci* ℈ *j.* adiecta *cera q ſ.* fiat vnguentum, quo latus affectum, & pectus calidè vngantur, mané & veſperi, longé à paſtu, idque pluribus diebus

Sitis tempore *hordei decoctum* bibatur, cum *ſerapio adianti, ſerapio violaceo, ſerapio de glycyrrhiza, & oxymelite ſimplici.* Miſceantur autem *ſerapii adianti, & vio*

& violac. ana ℥ *ij*. cum *oxymelit. ſimpl.* & *ſerapii de glycyrrh. ana* ℥ *j*. Aut eadē cum *aqua mulſa*, in qua *glycyrrhiza* decocta ſit, miſceantur, & bibantur. Non enim tantùm hæc ſiti proſpiciunt, ſed & ad ſputi facilem excreationem conferunt. Quam quidem ad rem, & ſequens eclegma admodum eſt vtile. ℞. *eclegmatis de pino*. ℥. ß. *penidiarum*. ℥ *ij*. *pul. irid. Florent.* ʒ *iij*. *elect. diatragacanthæ frig.* ℥ j. ß. *vuarum paſſarum detractis vmaceis* ℥ j. *ſeminum maluarum*, *& goſſipii*, *ana* ʒ *j*. excipiantur *ſerapio de glycyrrhiza*, fiatque eclegma, quod ægrotus paulatim veluti lambendo deglutiat.

Poſt ſeptimum diem pharmacum ſolutiuum exhibendum, humoribus ante diem ſeptimum hūc in modum concoctis. ℞. *ſerapii violacei* (propter febrem) *ſerapii adianti, oxymelitos ſimpl. ana* ℥ *j*. ß. *ſtillatitiorum liquorum buglaſſi, hyſſopi, ſcabioſæ, ana* ℥ *iii*. Miſceantur, & per triduum à ieiuno diluculò bibantur. Quod altero triduo repetatur, vſque poſt ſeptimum diem. ℞. *diairid. ſimpl.* ℥ *iij*. vtatur cum ſerapiis: & de eo quod ſupererit, habeat ægrotus ſæpe in ore. Poſt ſeptimum diē humoribus, vt dictum eſt, concoctis, ſumatur ſequens

ſequens potio purgans. ♃. *caſ. recẽs extracta*, ℥ *vj. diaphœnici* ℥ *iij ſerapii adianti*, ℥ ß. cũ *decocto pectorali* fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Aut ſic: ♃. *agar. recens in paſtillorum formam redacti* ℥ *ij*. macerentur *in oxymelite ſimp. aut ſcillino* (ſi febris valde remiſſa ſit) & *ſtillatitiis liquioribus adianti, & bugloſ.* horis xij. deinde exprimantur & colentur, adiectáque *ſerapii adianti*, ℥ j. cum *decocto pectorali* fiat potio purgans, quæ ſumatur hora quarta à noctis dimidio. ♃ *conſerue bugloſ. conſerue adianti, an.* ℥ *ii. pulueris irid.* ℈ ℈. Miſceantur, & poſtridie mane ſumãtur.

Quòd ſi Pleuritis ad diem decimum quartum peruenerit, nec humor pleuritidem efficiens prædictis auxiliis reſolui potuerit, permutationiſque in pus ſigna apparuerint, eam permutationem coadiuuabit Medicus, primũ quidem leuioribus vtens auxiliis hunc in modum extrinſecus. ♃. *maluarum, althæa cum rad. ana M. ij. florum chamameli, florum meliloti, ana M. ſemiſſem, ſeminis lini ſeminis fœnogr. ana* ℥ *ij*. Decoquantur in ſ. q. *aqua*, calentíque decocto immerſa ſpongia exprimatur, eaque calida latus dolens foueatur

ſæpé

ſæpe, longéque à paſtu.

Vnguendo deinde ſequenti vngatur. ℞. *ol. chamameli, ol. amygd. dulc. axungiæ gallinæ, ana* ℥ *j.* ß *olei de lilio, muccaginis ſeminum lini, & fœnogr. ana* ℥ *ij. muccaginis ſeminis cotoneorum,* ℥ *j.* ß. *croci.* ʒ ß. adiecta *cera.* q. ſ. fiat vnguentum, quo latus dolens poſt fotum vngatur.

In eundem vſum paretur & hoc emplaſtrum. ℞. *radicis lilii* in conſperſionis modum ſubactæ, ℥ *iij. farinæ ſeminis lini.* ℥ *ij. farinæ fœnogr.* ℥ *j* ß. *ficos pingues, vj. axungiæ gallinæ, & anſeris, ana* ℥ *j.* ß. *axungiæ porci veteris,* ℥ *ij.* ß. commiſtis omnibus fingatur emplaſtrum, quod lateri dolenti admoueatur, eique poſt fotum ſemper hæreat.

Intrinſecus autem hæc ſumpta ſuppurationem iuuant. ℞. *ſerapii de glycyrrhiza, ſerapii de ziziphis, ſerapii adian. an.* ℥ ß. *decocti hordei, vuarum paſſarum, & glycyrrhizæ,* ℥ *iij.* Miſceantur, & à ieiuno manè bibantur. Idemque quotidie facere pergat ægrotus, donec materia ſuppurata ſit, Intereà quoque tēporis. cū ſitiet, miſceat cum *glycyrrhizæ decocto ſerapij violacei ſerapij glycyrrhizæ, ana* ℥ ß. & bibat.

Vbi autem pleuritis ſuuppr ata fuerit, quod

quod cognoſcitur cum ex febris, tum ex doloris remiſsione, fiant extrinſecus quæ ſequuntur ad abſceſſum rumpendum. ℞ *herbam vitri*, hoc eſt, ex qua vitrum conficitur,) *ſondam* appellant) ſubigatur cum *axungia porci antiqua*, & *butyro*, fingaturque emplaſtrum quod lateri dolenti apponatur.

Aut ſic: ℞ *radicis lilij* in conſperſionis modum ſubactæ, ℥ *iiij. ficos decem ſimi columbini*, ℥ *ij fermenti*, ℥ *iij. axungiæ porci antiquæ butyri, an*, ℥ *ij*. Miſceantur ſimul, & ſubigantur, fingantúrque emplaſtrum, quod lateri affecto admoueatur.

Hæc quoque ſumpta ad rumpendum abſceſſum valde conducunt. ℞ *fermenti tritici, aut hordei*. q.v. fiat puls cum *ficorum decocto*, & edatur. Idem præſtat puls è *farina cicerum rubrorum*. *Panis* quoque fermentatus valde, & in *aceto*, aut in *aqua mulſa* maceratus, eandem ad rem vtilis. *Oua* quoque *ſorbilia* ſumpta: & *lac* vt exit ab vbere adhuc calens. *Fici* in paſtus principio ſumpti, *pitydes* verò in fine. Si verò per hęc nõ rũpatur, vomitus irritetur, & ſternutamẽtum, corpúſque vehementer concutiatur. In cubili mobili iaceat, quod vehementer

celeriterque moueatur.

Quòd ſi circiter diem vigeſimum non rumpatur, deſperatus eſt ægrotus.

Si verò rumpatur, habita ratione loci ad quem pus decumbit, tergendum eſt. Si enim in pectus, & pulmones defluxerit, per ſputum expurgetur, hiſque præſidiis eliciatur. ℞. *eclegmatis de braßicis, eclegmatis de pino, eclegmatis ſani & experti, ana* ℥ ß. *penidiarum*, ʒ ij. *pulueris irid. Florentin.* ʒ ij. *carnium dactylorum*, ℥ j. *vuarum paſſarum detractis vinaceis*, ℥ j. ß. excipiantur *ſerapio de glycyrrhiza*, fiatque eclegma, quod ægrotus veluti lambendo deglutiat.

Sequens quoque apozema ſummè eſt efficax, ad pectus à pure & ſane purificandum. ℞. *glycyrrhiza*, ℥ j. *ziziphorum myxorum, ana* ℥ ß. *ficorum pinguium, vuarum paſſarum detractis vinaceis, ana* ℥ j. ß. *hordei M.* ß. Decoquantur in ſ. q. aquæ, tantiſper dum dimidium abſumatur, accipiatur *iuris decocti colo transfuſi* ℔ j. ß. *& adiectis penidi. & melle. q. ſ.* dulcedo inducatur, depuretur, & ʒ ij. *pul irid.* admiſtis cum ʒ j. ß. *cinnamomi ſelecti*, ſapore & odore iucundiore reddatur. Ego dies quinque ieiunus calido

vtetur

tetur:& repetatur vſque ad perfectam pectoris purificationem.

Aut ſic: ℞. *oxymelitis ſimpl. ſerapij adianti, ſerapij de glycyrrhiza, ana* ℥ ß. *ſtillatitiorum liquorum ſcabioſæ, bugloſſi, hyſſopi, ana* ℥ j. Miſceantur, & à ieiuno manè bibantur, & repetantur vſque ad integram pectoris abſterſionem.

Si verò pus ad vrinæ vias decubuerit, hunc in modum purificentur. ℞ *quinque radic. communium maceratarum in vino albo, ana* ℥ j. *glycyrrhizæ* ℥ j. ß. *quatuor ſeminum frig. maiorum, ana* ℥ ß. *adianti recentis, M.* j. *cicerum rub. M.* ß. Decoquantur in ſ. q. aquæ vſque ad dimidiæ partis abſumptionem, adiectoque *ſaccharo.* ſ q. dulce fiat depuretur, & ʒ *ij. pulueris diarrhodi abbatis* additis, iucundiore & ſapore & odore reddatur. Hoc apozemate vtetur ægrotus diebus quinque manè ante paſtum: & repetatur donec pus planè expurgatum fuerit. Sumat interdum ægrotus ℥ j. *caſ.* diſſolutam in decocto proximè tradito.

Si autem ad inteſtina defluxerit, hoc aut ſimili enemate abſtergantur, & lauentur. ℞. *iuris decocti hordei, & furfuris,* ℔ j ß. in quo diſſolue *ſacchari rub. mellis*

roſacei col. ana ℥ j. fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur: eoque ſæpius vtendum. Sumatur prætereà matutinis horis ſerapium quodpiam aſtringẽs, quod inteſtina à pure exulcerari prohibeat, quale eſt hoc quod ſequitur. ℞. *ſerapij roſacei de roſis ſiccis*, ℥ j. ß. *ſtillatitij liquoris plantaginis*, ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno ſumantur: idque pluribus diebus repetendum.

Pleuritis verò ſi notha fuerit, & non vera, cucurbitulæ dolenti lateri affigantur, quæ materiam forâs, & ad partes externas trahant: id & ſequens efficiet emplaſtrum, lateri affecto admotum. ℞. *florum chamæmeli*, P. j. ß. *farinæ ſeminum lini*, *& fœnogr. ana* ℥ ij. *radicis irid. in conſperſionis modum ſubactæ*, ℥ iij. *fimi columbini*, ℥ j. ß. *axungiæ gallinæ*, ℥ ij. *olei de lilio*, *olei chamæmeli*, *ana* ℥ j. ß. Miſceãur, & adiecta cera fiat emplaſtrum, quod lateri dolenti admoueatur.

Vbi autem apparente tumore materia ad cutem extracta videbitur, eius ſuppurationem hunc in modum coadiuuabimus. ℞. *farinæ tritici*, *& fabarũ*, *an.* ℥ ij. *ficuum contuſarum*, ℥ iij. *axungiæ porci veteris* ℥ iiij. *croci* ℈ ij. *farinæ ſeminum.*

num lini, & fœnogr.ana ℥j ß. *vitellos ouo-rum tres.* Commiſtis omnibus fiat cataplaſma, quod lateri affecto ap ponatur, ſuper locũ tumentẽ. Facta ſuppuratione, vocato Chirurgo rũpatur abſceſſus.

Cætera omnia, vt enemata: venæ ſectio, & alia inter initia in hoc quoque affectu facienda, ex his quæ paulò ante tradita ſunt, petantur.

CAP. VI.

Peripneumoniæ curatio.

PEripneum onia pulmonis eſt inflãmatio, cum febre acuta, difficultate ſpirandi, grauitate, diſtentionéque thoracis citra dolorem, niſi ipſius pulmonis membranæ, quæ thoraci ſecundum longitudinem connectuntur, inflãmatę fuerint, dolor enim tunc percipitur.

Omnis inflammatio ex affluente fit ſanguine, qui nõnunquã bilioſus nõnũquã pituitoſus, nonnũquã melãcholicus exiſtit: id quod ex ſputo, vt dictum eſt ſuperiori cap. diſcernitur.

Hoc malo correptis tota facies rubet, intũeſcunt oculi, fit naſus in ſummo ſimus, tuſsis ſicca, linguæque adeſt ſiccitas. Calidã præthereà ſentiunt ſic affecti expirationem, quocirca vbi plurimum efflant, iuuari videntur, aquam

frigidam, magis verò multum aerem frigidum attrahere concupiſcunt. Si mortale malum hoc fuerit, vigiliæ adſunt perpetuæ, aut ſomnus certè per quâm breuis eſt frigent extrema, liueſcu nt vngues, & incuruati videntur.

Prognoſt. Hi quarto, aut ſeptimo ad ſummum die intereunt. Si verò ad ſalutem permutetur, ſanguinis abundans eruptio, aut alui ſequitur perturbatio, bilioſis multis, ac ſpumoſis deiectionibus exeuntibus. Interdum etiam inflammatione in pus commutata, ſi per vrinarios meatus, aut ventrem pus excernatur, omni ſtatim moleſtia liberantur Si verò aceruatim in pulmonem irruperit, aut ſuffocat, aut in tabem permutatur.

Curatio. Curatur autem hoc pathema iiſdem remediis quibus pleuritis: niſi quod ea parti thorecis anteriori sũt admouẽdá.

Cap. VII.

Palpitationis cordis curatio.

Cordis palpitatio, ſeu tremor, motus eſt cordis deprauatus, cum videlicet præter naturam dilatatur, aut conſtringitur.

Cauſa. Proficiſcitur ab omni intemperie, ſiue cum humoris vitio, ſiue ſine humore.

Fit

Fit nonunquam ab humore in pericardio contento, cor,ne attollatur,impediente. Hac cordis palpitatione, ab humore in membrana cor ambiente contento nata, affecti, venæ ſectione, quæ in cubito fit, & extenuante victus ratione, medicamentiſque tam ſumptis, quàm admotis, quibus extenuandi,& cor roborandi facultas ineſt, liberantur.

Oritur autem plerunque hic affectu à cauſa calida, vt à ſanguine multo & calido, aut à fumis, & vaporibus multis ad cor elatis.

Si à ſanguine fuerit, incidatur cubiti dextri interior vena, ſanguiſque pro plenitudine, viribus,& ætate mittatur. Cor deinde tam ſumptis, quàm admotis roboretur. *Curatio.*

Si verò à vaporoſa repletione,incidatur iecoraria vna ſiniſtri cubiti, cordi deinde robur adiiciatur medicamentis tam ſumptis,quàm admotis.

Sin à bilis copia hui⁹mali origo ſit,coquatur primũ, deinde vacuetur lenibus quidẽ medicamẽtis:nã à corde vacuatio forti medicamẽto fieri nõ debet. ℞ *ſerapij de ſucco oxalidis, ſerapij intybi ſatiu ilaiorũ ſerap'j accetatiſimp.an.* ℥ *i* ʒ *ſtillatitiorũ* *A bile.*

liquorum bugloſſi, cichorij, cirſij, ana ℥ *iij.* Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò bibantur. Si autem caliditas multa foret, pro *ſerapio de inthybo ſatiuo latiore*, ſubſtituatur *ſerapium de acetoſitate citri, aut de ribes.* ℞. *diamarg. frig.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. ℞. *rhabar. ſelect* ʒ j. ß. *myrobalanorum flauarum confricatarum oleo amygd. dul.* ʒ ij (aſtringunt enim cum ita confricantur) *oxyphœn.* ℥ ß. macerentur in *ſtillatitiis liquoribus inthybi ſatiui latioris, bugloſſi*, & pauco *vino albo* horis xij deinde exprimantur, & colentur, adiectiſque *ſerapij roſacei purgatorij de infuſione roſarũ* ℥ *ij.* fiat potio, quæ hora quarta matutina ſumatur. ℞. *conſerua roſa. conſeruæ radicis bugloſſi, ana* ʒ *ij.* Miſceantur & poſtridie mane ſumantur.

Vacuato corpore ſequenti electario molli vtendum quotidie matutinis horis ante paſtum paruæ caſtaneæ inſtar: quod vbi deglutitum fuerit bibatur parum *ſtillatitiorum liquorum bugloſ. & oxalidis* ℞. *conſeruæ violarum, conſeruæ roſarum conſeruæ radicis cirſi, ana* ℥ *j pulul. diarrhodi abb. pul. trium ſantalo. pul. diamarg. frig. an.* ʒ *ij. coral. rub.* ʒ j. ß. *margaritarũ, fragmẽtorũ pretioſorũ cõmuniũ an.*

℈ij.cõpoſitionis diamoſchi dul.ʒ.ß.excipiã-tur ſerapio de acetoſitate citri,aut de ribes. fia electar.molle,quo vtẽdũ,vt dictũ eſt.

Aut fiat lectar. ſolidũ.℞.pul.diamarg. frig. pul. trium ſãtalor.pul.arrhodiabb.ana ʒ j. ß. trochiſcorũ de caphura ℈ ij.pul.diã-bræ ʒ ß.conſeruæ roſarũ,conſeruæ radic.cir-ſii, ana ʒ ij ſacchari in ſtillatitio liquore ro-ſarum diſſoluti,q.ſ.fingatur elect. ſolidũ in teſſellarum figurã: ſint autẽ ſingulæ ponderis ʒ ij.ß. Sumat ægrotus teſſel-lã vnã quotidie manè & veſperi, ante paſtũ horis duabus:qua deglutita, pa-rum ſtillatitij liquoris bugloßi bibat.

Fiat deinde cordi ſequens epithema. ℞.ſtillatitij liquoris roſarũ ℔.ß. ſtillati-tiorum liquorũ oxalidis, & bugloſſ. ana ʒ iiij. vtriusq; corallij,omniũ ſantalorũ,an.ʒ j ß. caphuræ gr. ij.pul.diamag.frig.ʒ j.cro-ci ℈ j.aceti parũ,fiat epithema cordi ma-nè & veſperi ante paſtum tepidè.

Aut fiat ſacculus pyramidali figura. de ſericeo panno raro, cui pulueres ſe-quentes inſuãtur.℞.roſa.rubrarũ ſiccarũ florũ bugloßi,& cirſij ſiccorũ.ana ʒ. j. om-nium ſantalorum,ana ʒ ij corallii rub. ʒ j. ß behen albi, & rub. ana ʒ j. ß, fiat pul-uis, qui ſacculo, vt dictum eſt, inſua-tur. Irrigetur autem ſtillatitio liquoribus

roſarum & bugloſ. & regioni cordis applicetur. Poſſunt autem hæc cordi, corpore etiam nõ dum vacuato, extrinſecus admoueri.

A pituita Palpitatio verò cordis ſi à cauſa frigida, vt à pituita redundante fuerit, æger valde pallidus apparet, pulſum habens tardum, frigetque & grauis eſt. Materia primùm concoquatur, deinde vacuetur. ℞ *mel. roſ. col.* ℥ ij. *ſerapij de duabus rad.* ℥ j. *ſerapij de bugloſſ.* ℥ j. ß *ſtillatitiorum liquorum meliſophyli* (cor à melancholica materia purificat) *hyſſopi, ſãpſuchi, ana* ℥ iij, Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò bibantur. ℞ *elect. diameſchi dul.* ℥ ß, vtatur cum ſerapiis. ℞. *agar. recens in paſtillorum formam redacti* ʒ j. ß. *maceretur in oxymelite ſimpl. & ſtillatitiis liquoribus meliſſophylli, & bugloſ.* per noctem, deinde exprimatur & coletur, adiectis deinde exprimatur, & coletur, adiectis deinde *cath.* ʒ vj *ſerapij de bugloſ.* ℥. ß. cum *decocto pectorali* fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Aut ſic: ℞. *cathol.* ℥ ß. *diaphœn.* ʒ ij *ſerapij de bugloſ* ℥ ß. cum *decocto pectorali* fiat potio, quæ ſumatur, vt dictum eſt. ℞ *theriaca veter.* ʒ j. *conſerua radicis cirſij*

ʒ ij

℥ ij. Miſceantur, & poſtridie manè ſumantur, ſex horis ante paſtum. Si pilul. vti quis voluerit, ſumat *pil. de hiera ſimpl* aut *de agar. aut alephang*.

Quæ verò ſequuntur ſumpta, cordi robur adiicient. ℞. *corticis citri ſaccha. conditi*, ℥ ij. *conſeruæ rad. cirſii* ℥ j. ß. *pulueris diamb. dul. diamoſchi dul. pul. lætitiæ Gal. ana* ʒ j. ß. *compoſitionis de hyacintho*, ʒ ij. *ſeminis citri* (cor enim corroborat) ʒ j. *corallii rub.* ℈ iiij. *myrobalanum vnam empeliticam conditam* (ſi dies ſit) cum *ſerapio conſeruationis corticis citri* fiat electarium molle, de quo paruæ caſtaneæ inſtar ſumatur manè & veſperi tribus horis ante paſtum, quo deglutito parum *vini* minimè diluti bibatur.

Si quis electario ſolido magis delectetur, hunc in modum paretur. ℞. *diamoſchi dul. pul. diamb. pul. elect. de gem. ana* ʒ j. ß. *corticis citri ſaccha. conditi*, *conſer. rad. cirſii ana* ʒ ij. *ſacchari diſſoluti in ſtillatitiis liquoribus meliſſophylli & bugloſ. q. ſ.* fingatur electarium ſolidum in teſſellarum figuram, ſintque ſingulæ ponderis ʒ ij. ß. Sumatur teſſella vna manè, ante paſtum. Quibus deglutitis parum mox vini meri bibatur.

Cordi verò ſequẽs epithema fiat. ℞. *ſtilla*

ſtillatitiorum liquorum bugloſ. & meliſſophylli, ana ℔ ß. *vini aromatici, aut aruiſii* ℥ iij. *pul. electarii de gem. caryophyllorum, ana* ʒ j. ß. *pul, diamb.* ℈ iij. *ſeminis citri, behen albi, & rub, ana* ℈ ij, *croci.* ℈ j. Miſceantur, fiatque cordi epithema calidè, mane & veſperi ante paſtum.

Palpitatio cordis per ventriculi conſenſum nonnunquàm contingit. Qui ſic afficitur, ſumat alternis diebus vnam, aut duas, aut tres pilul. *de hiera ſimpl.* aut *alephang.* per horam ante cœnam. Prætereà compoſitionidus ſumendis, paulò antè dictis vtatur, & potiſſimùm ſuperiùs proximè tradita, adiecta pulueris *aromatici roſa. maioris* à Gabriele traditi. ʒ j. Ventriculo etiam robur adiiciātur emplaſtris, vnguentis & ſacculis poſterius dicendis, cum de illius affectibus dicetur.

Si bilioſus humor in ventriculo contineatur, vacuetur medicamētis traditis in palpitatione à cauſa calida.

Palpitatio cordis ſi per cōſenſū aliorū membrorū fiat, curetur illorum affectus: cor deinde roboretur, vt dictū eſt.

Palpitationis cauſa ſi vermes fuerint, interficiantur ſumpto puluere, qui poſteriùs tradetur in fame Canina.

CAP.

CAP. VIII.

Syncopes curatio.

PRæceps virium lapſus, Syncopé ap- C pellatur; cuius cauſæ ſunt multiplices. Nonnunquam fit ob crudorum humorum redundantiam in ore ventriculi. Qui in Syncopen hanc ob cauſam incidunt, his hypochondria inflantur, S totúmque corpus maiore apparet mole, quàm pro naturæ modo, color ad albidius mutatur corpus, vt ſemel dicam, aqua inter cutem laborantibus eſt ſimile: interdum tamen ad nigrius, aut liuidius accedit.

Nonnunquam verò ob vitioſorum humorum, & acrium copiam hoc mali contingit. At hi qui horum cauſa Syncopen incurrũt, aſſiduas in ore vẽtriculi mordicationes & vellicationes ſentiũt.

Interdum etiam Syncope corripiũtur nonnulli ob tenues quodſdam ſuccos, ori ventriculi ingruentes, cæterùm citiſſimè exhalantes. In his ſanè facies illa mortifera ab Hippocrate depicta, naſus acutus, oculi caui, & cætera, celeriter apparent.

A cordis quoq; vitio hoc mali ſæpenumerò originem trahit, cum vehementer intemperatum eſt.

Accidit & frequenter ob multã ſanguinis excretionẽ, ſudores copioſos, vehemẽtẽ motũ, nimiã vẽtris inanitionẽ, multas vigilias, dolores inſignes, ob omnes denique immoderatas euacuationes, animique perturbationes.

Signa. Syncope autem laborantibus rarus obſcurusq; pulſus eſt, extremæ partes frigẽt, circa faciẽ ſudor exilit, cutis nitor priſtinus aufertur, angũtur animo, corpúsq; iactatur. Cauſæ ſi externæ fuerint, auferẽdæ: ſi internæ, illis medendũ modis in cordis Palpitatiõe dictis, aut poſteriùs dicendis, cum de ventriculi affectibus ſermo erit.

Curandi ratio. Paroxyſmo verò hũc in modũ ſuccurrendũ. Primũ inſpergatur faciei *ſtillatitius roſarũ liquor moſchatus*, ſi haberi poteſt: ſin minùs, ſolus ſtillatitius roſarũ liquor, aut cũ *aceto* permiſtus: vtriuſque defectu, ſola *aqua frigida*. Ab alto autem dimittatur in faciem, vt ſopiti ſpiritus excitẽtur, & ſi qui ad huc in partib⁹ externis remãſerint, reſolui prohibeãtur: & hæc maximè fiãt ſi ab æſtu, aut febris incẽdio, aut alia cauſa calida Syncope ſit, nõ autem ſi à cauſa frigida, aut im modico alui fluore, quem frigidà intrò comprimens augeret.

Secundo

Secundò,nares & os comprimantur, vt inſpiratus aër interiora petens, & paulò mox egredi volens, calfactus ad cor redeat, ipſúq; calfaciat ſpiritúsque reficiat & excitet.

Tertiò, partes extremæ, vt crura & brachia vinculis vehementer conſtringantur, linteisque modicè aſperis perfricentur, vt ſpiritus, qui ad cor ſe receperunt, reuocentur.

Cæterùm hæc non fiant proximè dicta, vbi ſyncopes cauſa foret immodica vẽtris inanitio, aut ſudores copioſi, aut fames aut immoderata alia quæpiã euacuatio, ne pauci illi ſpiritus, qui ſuperſunt, ſeque ad cor receperunt, diſſoluantur.

Porrò qui hanc ob cauſam Syncope corripiuntur, hauſto (vt pòſt dicetur) vino, & odoribus admotis, cæteris remediis omiſſis, quieti permittantnr.

Quartò, detur vinum aromaticum bibendum, niſi à fame, aut immodica aliqua euacuatione Syncope ſit, tunc enim edendum panis fruſtulum, vino diluto immerſum exhibeatur: quod ſi comeſſe nequeat, ſorbendum exhibeatur ius pulli, aut pullæ, aut aliarum recentium carnium cum vino.

Cum

Ab inanitione.

Cum ſit Syncope à ſpirituũ reſolutione, quæ famem & immodicas euacuationes conſequi ſolet, vinum quod exhibetur, craſſum ſit, ſed aqua dilutum ab aliis verò cauſis ſi fuerit, tenui ſit & colore, & ſubſtantia. Huiuſmodi etenim vinum ſpiritus celeriter inſtaurat & reficit. Iucundis prætereà odoribus facultate quidem calidis, ſi Syncopes cauſa ſit frigida, ſpiritus inſtaurandi alendique ſunt, qui non ſolum naribus ægrotantis ſunt admouendi, vt olfaciat, ſed etiam inflando naribus immittẽda odoramẽta in tenuiſſimũ puluerẽ redacta, *Algalia. moſchus ſtyrax calamitis, ladanũ*, & id genus alia permulta boni odoris, hãc ad rem ſunt idonea.

Syncopes verò cauſa ſi calida ſit, odoretur ægrotus *ſantala*, præſertim *citrina*, quòd magis odorifera ſint: *roſas, caphuram*, & alia odorifera ſimili facultate prædita.

A cauſa calida.

Syncope ſi verò à præfocatione ex vtero ſit, à iucundis illis odoribus abſtinendum, quin grauiter olentia naribus quidẽ iniucunda, ſed ori ventriculi grata, adhibenda ipſis naribus ſunt, vt eorũ odore percepto matrix ſubſidat, ſuauiter autem olentia vuluæ admoueantur.

ueantur.

Quintò ſternutamẽtum prouocetur ſpiritus enim excitat,& à corde.ꝗ ſe receperũt,ad exteriora mẽbra reuocãtur.

Sextò os digitorum, aut cunei, aut cuiuſpiam alterius rei immiſſioue diducatur, linguaque *theriaca*, aut *mithridatio* fricetur.

Septimò vociferationibus, altisque clamoribus ſpiritus circa cor ſopiti excitandi,

CAP IX.

Doloris ventriculi curatio.

VEntriculi dolor à flatibus in ipſo generatis plerunque fit, Generãtur autem expituitoſis humoribus in eo contentis,aut ex cibis in vapores ab imbecillo calore reſolutis. *Cauſa.*

Vnde magna vẽtriculi grauitas ſentitur,& diſtentio,propter quam ſpirandi difficultas adeſt,ventriculo diſtento ſeptum tranſuerſum comprimente. *Signa.*

Leuantur cibo infimas ad ventris partes deſcendente,& flatibus ſiue per ructus,ſiue per aluum excluſis. Hic autem dolor ſummo ſtudio ſtatim anodynis placandus.quòd exacto ſenſu tactus præditus,fit, os præſertim ipſius, quòd munus quoque ipſius ſit alimẽtũ *Curatio.*

in chylum toti corpori cõmunem mutare,quo in ſanguinem mutato,vniuerſæ corporis partes nutriuntur.Hæc igitur ad doloris mitigationem fiant. ℞. *florum chamameli,& meliloti,ana M.j.ſeminum lini, & fœnogr. ana ℥ ij.ſeminum aniſi,cari,& fœniculi, ana ʒ ij. abſinthii, roſarum rub.ana tertiam partem M. j.* Decoquantur in ſ. q. *aquæ*, in qua calida madefiat ſpongia,quæ deinde expreſſa, ventriculo admoueatur, eáque foueatur. ℞ *ol.chamameli,olei anethini,olei de lilio,ana* ℥ *j.ß.* His commiſtis inungatur ventriculi regio poſt fotum.

Humores deinde vacuentur, hunc in modum ℞ *pil.de hiera ſimp.aut alephangina,* ʒ *ij. agarici in paſtillorum formam redacti,* ʒ j.ß.*maſtich.* ℈ ß Excipiantur *melle roſaceo.* finganturque pilul. vj.è drachma,è quibus tres per horam ante cœnam ſemel,aut bis,ſingulis hebdomadibus ſumantur.

Humor verò ſi multus fuerit, ventriculoque tenaciter hærens,atque ægrotans robuſto fuerit corpore, hunc in modum vacuetur. ℞.*diaphœnici* ℥ ß.*aut* ʒ *v. cum ſaccharo* fiat bolus, qui potionibus maturius ſumatur.

Vẽtriculus deinde tã ſumptis, quàm adme

admotis, roboretur. Sumptis quidem hunc in modum. ℞ *elect. mollis aromatici roſæ maioris* ℔ ß. ſumatur caſtaneę inſtar quotidie manè & veſperi, duabus aut tribus horis ante paſtum, vno aut altero die per hebdomadā intermiſſo. ℞ *coriandri præparati* ℥ *iij. aniſi, cinnamomi ſelecti, fœniculi, cari, ana* ℥ ß. *maceros* ʒ ß. *pulueris diacydonites ſine ſpeciebus* ʒ *ij. ſacchari ad pondus omnium*, fiat puluis, quo in fine paſtus ſumpto bibendum non eſt.

Extrinſecus autem ventriculo hæc admoueantur. ℞. *cerati Gal. ſtomachici*, hoc eſt emēdantis vitia ſtomachi. *olei nardini, ana* ℥ *ij*. His commiſtis, ventriculi regio linatur calidè manè & veſperi ante paſtum.

Aut ſic. ℞. *olei abſinthii* ℥ *ij. olei nardini, olei maſtich. vel lentiſcini, olei ex cotoneis, ana* ℥ *j. caryophyllorum. menthæ ſiccæ, cardamomi, coralli rubri, maſtich. an.* ʒ j. ß. *roſarum rub.* ℈ *ij*. Adiecta *cera* q. ſ. fiat vnguentum, quo ventriculi regio vngatur manè & veſperi ante paſtum. Odoris autem gratia addi poteſt *ſpicæ nardi* ʒ ß. *ſtyracis calamitidis. ladani, ana* ʒ *j*. ß.

Aut fingatur emplaſtrum: ℞ *empla-*

ſtri de maſtich. emplaſtri pro ſtomacho, ana ℥ j. *galangæ* ʒ iij. *ſtyracis calamitidis, ladani, an.* ʒ j. ß. ſubigantur cum *oleo abſinth*, & fingatur emplaſtrum ea figura, quæ ſunt, quæ vulgo Medicorum ſcuta ſtomachalia appellantur, regionique ventriculi admoueatur.

Aut fingatur ſacculus: ℞. *abſinth. ſicci, menthæ ſiccæ ſiſymbrii, ana M.* ß. *coriandri præparati* ʒ iij. *caryophyllorum, cinnamo. ſelecti, ana* ʒ ij. *ladani* ʒ j ß. *coral. rub.* ℈ iiij. *maceris* ʒ j. *cocci infectorii* ʒ ß. terenda & pulueranda puluerentur, cõmiſte deinde omnia panno ſericeo purpureo inſuantur, fingaturque ſacculus acu inter punctus figura ſcuti (vt loquuntur) ſtomachalis, qui ventriculi regioni admoueatur.

Doloris ventriculi à frigida cauſa curatio.

Dolor ventriculi ſi à cauſa ſit frigida, calidis illi medicamentis ſuccurrendum.

Sed ſi hepar ſit calidum, verendum ne dum vni mederis, alteri noceas, & calidis medicamentis ventriculum iuuans, hepatis caliditatem augeas. Fiat igitur hunc in modum.

Primum mitigetur dolor anodynis ſuprà

ſuprà traditis : obſeruandum tamen ne hepatis regio fomentis illis attingatur.

Mitigato dolore, his pilul. vtendum, bis ſingulis hebdomadibus. ℞. *pil. de hiera ſimp. (aloe lota in ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris)* ʒ iij. *rhabar. ſelecti, oxyphœnicon , an.* ʒ j. Excipiantur *ſerapio roſaceo purgatorio* , fingantúrque è drach. pil. vj. è quibus tres per horam ante cænam ſumantur.

Ventriculus deinde tã ſumptis, quàm admotis roboretur. Sũptis quidẽ hũc in modũ: ℞. *pul. aromat. roſa. maioris à Gabriele traditis* ʒ ij. *pul. electar. triũ ſãtal. pul. diarrhodi abb. ana* ℈ ij. *cõſer. roſarũ, corticis citri ſaccharo cõditi, ana* ʒ ij. ß. *ſacchari ſtillatitiis liquoribus roſa. & abſinthii diſſoluti q. ſ.* fingatur electariũ ſolidũ in rhomborũ figurã, ſintque ſinguli ponderis ʒ ij. ß. Sumatur vnus quater per hebdomadam , horis tribus ante paſtum manè : quo deglutito , bibatur parum *vini rubri* modicé diluti.

Aut fiat electarium molle : ℞. *corticis citri ſaccharo conditi* , ℥ ij. *conſeruæ florum cicho. conſeruæ roſa. ana* ℥ ß. *electar. mollis aromatici roſa. maioris* ℥ ij. ß. *pul. electar. trium ſantal. pul. diarrhodi abb. ana* ʒ j. ß. *pul. diagalangæ* ʒ j. Excipiantur

ſerapio adianti, fiatque elect. molle, de quo paruæ caſtaneæ inſtar quater per hebdomadam ſumatur manè tribus horis ante paſtum. Poterit etiam, qui volet, componi cum *ſerapio conſeruationis myrobalanorum empeliticarum.*

Extrinſecus autem ventriculo admoueantur aut vnguenta, aut emplaſtra, aut ſacculi, quorum paulò antè formulæ ſunt traditæ.

Hepati verò extrinſecus ſequenti a admoueantur. ℞. *cerati ſantalini* ℥ *iiij. olei roſacei, olei nymphææ, ana* ℥ *j.ß.* Lauentur *aqua frigida*, aut *ſtillatitio liquore roſæ.* deinde adiiciatur *ſpicæ nardi* ℈*j.* regioni hepatis tepidè ſimul miſta admoueantur manè ante paſtum, bis ſingulis hebdomadibus, toto medicationis tempore.

Aut ſic: ℞. *ſtillatitii liquoris intybi ſatiui latioris* ℥ *viij. ſtillatitii liquoris roſarum* ℥ *iiij. omnium ſantalorum, ana* ʒ *j. ß. trochiſcorum de caphura*, ʒ *ß. ſeminum oxalidis, portulacæ, & intybi ſatiui latioris, ana* ℈ *ij. ſpicæ nardi* ℈ *j.* Commiſtis omnibus fiat epithema hepati tepidè ante paſtum manè, bis per hebdomadam.

Aut fingatur ſacculus: ℞. *roſa. rubrarum*

rum florum nymphææ, florum violarum, ana P. j. ß. ſeminum portulacæ, oxalidis, & intybi ſatiui latioris, ana ℈ ij. ſpodii ʒ ij. trochiſcorum de caphura ʒ ß. ſpicæ nardi ℈ j. omnium ſantalorum, ana ʒ j. inſuantur ſericeo panno purpureo & raro, fingatúrque ſacculus acu interpunctus. qui irrigatus *ſtillatitiis liquoribus roſæ. & intybi ſatiui latioris* regioni hepatis applicetur tepidè, ante paſtum manè. Vbi autem frigeſcere cœperit, rurſum tepefiat: idque bis per hebdomadam fiat.

Vtendum & ſequenti puluere in fine paſtus. ℞. *coriādri præparati ʒ iiij. aniſi, cinnamomi ſelecti, fœniculi, ana ʒ ij. ß. pul. diacydonites ſpeciebus ʒ iij. maceris ʒ j. ſacchari roſacei ad pondus omnium.* Fiat puluis, quo in fine paſtus ſumpto, à potu abſtinendum.

Doloris ventriculi à bile curatio.

VEntriculi doloris, bilis nonnunquàm cauſa eſt, quæ ſi ventriculo innatet, vomitu euacuāda, qui hūc in modū eliciatur. ℞. *aquæ tepidæ ℥ vj ſerapii acetati ſimpl. ℥. i. ß.* Miſceantur & poſt cibum bibantur, digito deinde aliquantò pòſt in os, & fauces immiſſo,

aut penna, vomitus eliciatur. Si verò ægrotus ſuapte natura non facilé vomat, euacuetur ſumpta potione ſequẽti. ♃. *ſerapii roſacei purgatorii* ℥ ij. *rhabar. puluerati* ʒ j. *myrobalanorum flauarũ* ʒ j. ß. Excipiantur *ſtillatitiis liquoribus intybi ſatiui latioris*, & *abſinth*. fiatq; potio, quę hora quarta matutina ſumatur.

Si verò bilis ab hepate in ventriculum per interualla tranſmitti videatur, vtendum elect. molli ſequenti ♃. *carnium cotoneorum conditarum ſaccharo ſine ſpeciebus* ℥ ij. *conſeruæ roſarum*, *conſeruæ oxalidis*, *ana* ℥ j. *pul. electar. trium ſantalorum*, & *diarrhodi abb. ana* ʒ j. ß. *myrobalanum vnam conditam*. Excipiantur *ſerapio roſarum de roſis ſiccis*, fiatque elect. molle, de quo ſumatur paruæ caſtaneæ inſtar, mané tres horas ante paſtum alternis diebus.

Prætereà vẽtriculi regio ſequẽtibus oleis vngatur. ♃. *olej myrthei, olei ex cotoneis, ana q. v. olei maſtich. parum*, vngatur regio ventriculi calidé ãte paſtũ. Alterãtia deniq; hepatis regioni admouẽda quorum formulæ ex ſuperiùs traditis petendæ ſunt.

CAP. X.

Vomitus curatio.

Vomi

VOmitus, ac vomendi cupiditas, inaniſque irritatio, fiunt à vitioſis humoribus calidis, aut frigidis in ventriculo contentis: qui aut in ipſius ventriculi amplitudine innatant, aut in eius tunicis infarti ſũt. Iiq; humores aut craſſi ſunt & lenti, viſcidique, ac tunicis ventriculi inſtar viſci adhærent, ægreque auelli poſſunt: aut ſeroſi, & velut aqua in ſpongia ventriculi tunicis immerguntur. In cauitate verò ventriculi an contineantur, an verò eius tunicis ſint infarti, ita dignoſcemus. *Cauſæ.*

Nam ſi in ventriculi amplitudine innatent, nauſeámque excitent, vomitio magna ex parte ſequitur, quæ nobis oſtendit humorem ventriculo moleſtum, quod eius pars vna cum cibis interdũ euomatur. Si verò vẽtriculi tunicis aut hæreant, aut immerſi ſint, vomendi quidem cupiditatem inducunt, ſed inanem, idque magis ante cibum, quàm eo ſumpto. Atque hi humores aut in ipſo vẽtriculo, ob eius intemperiem, naſcuntur: aut ex aliqua corporis parte malé affecta puta ex iecore, liene, aut capite, interdũ ex vniuerſo corpore ſe expurgante in ipſum confluũt. *Signa.*

Si ab vniuerſo corpore in ipſũ tranſ-

mittantur, quod contingit, vbi vniuerſũ corpus vitioſis humoribus plenum eſt, id quod cum ex colore, tum ex puſtulis circa cutem erumpentibus, & vrina cognoſcitur, prior cura totius corporis habenda, deinde ventriculi. Si verò ex aliqua alia parte malè affecta, itidem inprimis illius habenda ratio: quarum curandarum methodum partim ſuperiùs diximus, partim poſteriùs dicetur ſuo quidem loco.

Si ab intemperie ventriculi, vitioſi in ipſo naſcantur humores, intemperies illa primùm curanda, ſi calida, frigidis: ſi frigida, calidis. Humor deinde in ventriculo contentus purgetur. Qui ſi frigidus, pituitoſuſque fuerit, ſiue in ventriculi cauitate innatet, ſiue eius tunicis hæreat, tentanda illius vacuatio vomitu, qui ſic eliciatur. ℞. *radicis raphani.* ℥ *ij. ſeminis atriplicis, ſeminis anethi, ana* ℥ j Decoquantur *in* ℔ *ij. aquæ,* donec dimidium abſumatur accipe *iuris decocti* ℥ *vj. oxymelitis ſcillini.* ℥ j ß. Cõmiſceantur & bibantur, poſt cibum quidem, ſi materia videatur ventriculo valde adhærens, alias ante cibum. Deinde deambulandũ hora dimidiata, aut vna. Quòd ſi ſua ſponte vomendi cupiditas

piditas non accedat, penna oleo imbuta ori & faucibus immittatur. Vbi vomuerit, os vino rubro colluatur.

Deinde enemate ſequenti vtendum. ♃. *maluarum, betæ, linozoſtidos, helxines, chamameli, ana M.* j. *centaurii minoris, M.* ß. *ſeminum aniſi, & fœniculi, an* ℨ ij. Decoquantur in ſ. q. aquæ vſque ad partis dimidiæ abſumptionem, accipiantur *iuris decocti* ℔ j. ß. *caß. ſaccha. rubri, ana* ℥ j. *elect. indi maioris, aut diaphœnici* ℥ ß. *olei chamameli* ℥ iij. *ſalis commun.* ℈ j. ß Cõmiſtis õnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur.

Purgantibus quoque medicamentis vacuanda pituita, ſed priùs diſſecanda *oxymelite ſimplici*, in quo aliquod ex medicamentis, quibus incidendi & extenuandi facultas in eſt, ſit decoctum, *vt hyſſopus, iridis radix, ſatureia, origanum, marrubium.* Vacuetur deinde ſũptis *hiera ſimpl. Gal.* ℨ vj. *aut* ℥ j. horis duabus ante paſtum manè, aut ſequentibus pil. ♃. *pil. de hiera ſimpl. aut alephang.* ℨ j. *cum ſtillatitio liquore abſinthii*, fingantur pil. v. quæ poſt cœnam frugalem circa horam decimam ſumantur. Materia verò ſi multa fuerit, ſumatur ℥ ß. *diaphœnici cum ſacchar.* in formam

mam boli, hora quarta matutina.

Aut ſic: ℞. *diaphœnici* ℥ ß. *mel. roſa. col.* ℥ j. Excipiatur *ſtillatit. liquore abſinth.* fiátque potio, quæ ſumatur antelucano tempore. Pilulæ & boli in ventriculi affectibus magis probantur, quàm potiones.

Roboretur deinde ventriculus ſumptis compoſitionibus in dolore ventriculi traditis. Extrinſecus autem hæc admoueantur. ℞. *abſinthii, iunci odorati, ana M. j. roſarum rub. P. j. caryophyll. maſtich. an* ʒ ij. *cinnam. nucis moſchatæ, an.* ʒ j. *cyperi* ʒ ij. ß. Decoquantur in *vino rubro aromatico*, in eoque calido madefacta ſpongia, & expreſſa foueatur ventriculi regio manè & veſperi. Vngatur deinde vnguẽdo ſequenti. ℞. *olei abſinth. olei nardini, olei maſtich. olei ex coteneis, ana* ℥ j. *corallii rubri, mẽthæ ſiccæ, caryophyllorum, an.* ʒ j. ß. *ſpicæ nardi* ℈ ij. *roſarum rub.* ʒ j. adiecta *cera q. ſ.* fiat vnguentum, quo vngatur ventriculi regio manè & veſperi ante paſtum poſt ſiliũ. Aut vnguenti loco fingatur ceratum hunc in modum. ℞. *maſtich.* ʒ. ij. ß. *ladani* ʒ ij. *corriãdri præparati, corallii rubr. caryophyll. ana* ℈ ij. *ſpicæ nardi*, ʒ ß. *ſtyracis calamitidis* ʒ j. *olei abſinth. nardini,*

dini, ana parum, adiecta *cera* q.ſ. fingatur ceratũ, quod vẽtriculi regioni poſt fotum ſuperiùs traditum applicetur.

Vomitus à biliofo humore curatio.

VOmitus interdum bilioſus humor in cauſa eſt, quem teſtantur oris amaritudo, ſitis, ventriculi morſus ructuſque nidoroſi. Vomitu prætereà, ſi bilioſus is humor in ventriculi ſinu cõtineatur, foras portio quædam efferetur. Si verò ventriculi tunicis infartus ſit, vomendi quidem cupiditatem irritat, ſed inanem, idque ante eibum præcipué. Gignitur hic humor interdũ in ipſo ventriculo, ob eius intemperiem: interdum verò ab aliqua parte, puta hepate in ipſum trãſmittitur, id quod per interualla fit, ieiuno ventriculo. *Cauſa.*

Siue autem hic humor in ventriculi cauitate innatet, ſiue eius tunicis ſit infartus, eius vacuatio vomitu primùm tentanda eſt, hunc in modum. ℞. *aquæ tepidæ* ℥ *vj. ſera. acetati ſimpl.* ℥ *j.* ß. Miſceantur, & poſt cibum bibantur, præcipué ſi ventriculi tunicis is humor infartus ſit. Concoquatur deinde, & euacuetur hũc in modum. ℞. *ſerap. de omphacio, ſerap. acet. ſimpl. ſerap. intybi ſatiui latioris ſimpl. ana* ℥ *j.* ß. *ſtillatitiorũ liquorũ* *Curatio.*

oxali

oxalidis, cichorii, roſarum, an. ℥ *iij*. Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò bibantur. ℞. *elect. trium ſantalorum* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. ℞. *myrobalanorum flauarum confricatarum oleo amygdal. dul.* ʒ *ij*. macerentur in *ſtillatitio liquore plantag.* horis duodecim: deinde exprimantur, & adiectis *rhabar. puluerati* (ſic enim maiorem vim habet) ℈ *iiij*. *ſerapii roſacei purgatorii* ℥ j. ß. fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina. ℞. *carnium cotoneorum ſaccharo cōditarum, ſine ſpeciebus* ʒ *ij*. ſumatur ʒ *j*. ſtatim à paſtu.

Si autem bilis in ventriculum ab hepate confluere videatur, ei ſic proſpicendum. ℞. *cerati ſantalini* ℥ *iiij*. *olei roſacei, ana* ℥ *j*. ß. Lauentur *aqua frigida*, deinde adiiciatur *ſpicæ nardi*, ℈ *j*. Miſceantur, & hepatis regioni tepidè applicentur ante paſtum.

Denique compoſitiones ventriculum roborantes, fotus & vnguenta, petenda ex capite vomitus ſanguinis paulò pòſt dicendo.

CAP. XI.

Singultus curatio.

SIngultus vētriculi motus eſt, ab expultrice facultate noxia extrudere volen-

volentis excitatus.

Fit plerunque à plenitudine, cui vomitus optimum eſt remedium Aliquãdo ab inanitione, qui conuenientis alimenti aſſumptione ſanatur, & per ea, quæ defectum explent. Oris quoque ventriculi frigiditas, cibique corruptio, ſingultum frequenter inducunt, idque maximé in pueris. Spiritus autẽ retentio, quæ calorem auget, ſingultui à frigiditate præſens remedium eſt. In febribus nonnunquam fit ſingultus, aut ſtomacho, aut aliquo alio vicino viſcere inflammato. Fit plerunque ob acrium humorum mordacitatem, atque ob cibum corruptũ, in mordacemq; qualitatẽ mutatum. Piper quoque, & quæ eiuſdẽ ſunt facultatis, immodicè ingeſta ſin gultum, excitant, iis præſertim quibus oris ventriculi facilis eſt ſenſus.

Singultus autem ab humoribus acribus & mordacibus eorum vacuatione curetur, primùm quidem per vomitum hunc in modum. ℞ *aqua tepidæ* ℥ *vj. ſerapii acetati ſimp.* ℥ j. ß. Miſceantur, & bibantur: fiatque vt de aliis vomitũ elicientibus ſuperiùs dictum eſt. Potione deinde hac purgãt vtendũ, ℞. *rhabar. ſelecti*, ℥. j. maceretur in *ſtillatitia liquore intybi*

intybi ſatiui latioris, & pauco *vino albo* horis xiȷ. adiectisque *ſerap. roſa. purgatorii* ℥ ij. fiat potio, quæ appetente diluculò ſumatur. Dies deinde compluſculos *elect. trium ſantalo.* mané ante paſtum vtendum.

Si verò à pituitoſis humoribus ſit, curetur præſidiis in ventriculi dolorib. à pituita dictis.

Cap. XII.

Choleræ morbi curatio.

CHolera morbus eſt, quo vomitib⁹ & deiectionibus biliosa deiiciuntur, tanto interdum impetu, vt cum humoribus, multis quoque vacuatis ſpiritibus, vires admodum langueāt ſitiant ægrotātes ac ſudent, tremor cordis ac ſyncope ſuccedant, nonnunquā & mors.

Ex alimentorum prauitate aliquando oritur, plerunque autem ex vitioſorum humorum copia, vt à bile admodum corrupta, aut à pituita ſalſa putri. Hoc autem malum acutiſsimum eſt, danda igitur opera vt ei accuratè ſine mora ſuccurratur.

Moretur ægrotus in aëre temperatè calido, & temperatè frigido: parumque luminoſo. Nā lumen & calor humores

exa

exagitant, & ſpiritus reſoluunt. Frigus verò etſi ſpiritus reſolui prohibet, materias ad ventriculum & inteſtina protrudens, nocet. Si metus ſit, ne vires proſternantur, cibus paucus coctuque facilis exhibeatur: ſin minùs, cibo abſtinendum. Principio quæ efferuntur cohibenda non ſunt. Quin ſi nauſeabũdus eſt ægrotans, nec liberè vomat, iuuandus eſt, propinandáque ei *aqua tepida* cum *cum ſerapio acetato ſimpl.* vt ſuperius ſæpe diximus.

Materia aut maiori ex parte vacuata quod in horis viginti quatuor plerunque ſit, leniter huiuſcemodi cohibitionem incipere licebit. Bibet igitur ægrotus ſitis tempore *aquam coctam coctam* cum *ſerapijs de acetoſitate citri, ex coton eis roſarum de roſis ſiccis*, æquis inter ſe portionibus cum aqua cocta miſtis. Vtatur & electa molli ſequenti. ℞. *conſerua roſarum antiqua, conſerua oxalidis, ana* ℥j.ß. *carnium cotoneorum conditarum ſaccho, ſine ſpeciebus* ℥ ij. *pulueris cryſtalli* ʒ ij. *omnium ſant. ana.* ʒj. *ſemin. citri.* ℈ ij. excipiantur *ſorapio conſeruationis myrobal. empeliticarum*. fiatq; elect. molle, de quo ſumatur inſtar dimidiatæ caſtaneæ, per horã ante paſtum, ma-

nè & veſperi.

Extrinſecus autem ſic roboretur vẽtriculus. ℞ *olei è baccis myrti, olei ex cotoneis, ana* ℥ *ij. olei maſtich.* ℥ *j.ß. boli Armeniæ* ʒ *ij. corallii rubri, coriandri præparati ſantali citrini, an* ʒ *j.ß. roſarũ rub.* ℈ *ij. hypociſtidos, acaciæ, ana* ʒ *j.* his cõmiſtis & tẽperatè calidis vngatur regio ventriculi, manè & veſperi ante paſtum.

Plerunque contingit, vt poſt largiorem eſum melonum, cucumerũ & aliorum id genus fructuũ, ventriculus grauiter laboret euomãturque viſcida quędam & pituitoſa, laborantiſque facies mortuo ſit perſimilis. Cæterùm nihil Medicus terreri debet, quòd nihil inde periculi grauioris impendeat. Cum autem natura vomitu ſe expurgare contẽdat, hunc in modum iuuanda eſt. ℞. *aquæ tepidæ* ℥ *vj oxymelitos ſimpl.* ℥ *vj. oxymelitos ſimpl.* ℥ *j* ß. Miſceantur, & bibantur, fiatque, vt de aliis vomitum eliciẽtibus ſuperiùs ſæpè dictum eſt.

Vẽtriculus autẽ vomitu vbi expurgatus fuerit, tã ſumptis, quàm admotis roboretur. Sumptis quidem hũc in modũ. ℞. *corticis citri ſacchare conditi* ℥ *ij. cõſeruæ roſarũ antiquæ* ℥ *.ß radicis heptaphylli, radicis betonicæ, ana* ℈ *j.* ß *ſeminis citri* ʒ *j. carnium*

niũ cotoneorũ cõditarũ cum ſpeciebus ℥ ß. *cornu cerui vſti.* ʒ ij. *boli Armeniæ lotæ inſtillatit.liquore roſarũ,* ʒ iiij.excipiãtur *ſirapio cõſeruationis corticis citri*,fiatq́ue electariũ molle,de quo ſumatur caſtaneæ inſtar, ante & poſt paſtũ Extrinſeꝰ verò ſequẽti vnguẽto roboretur. ℞. *olei nardini,olei abſinth.olei maſtich.ol.cotoneorum, ana* ℥j.*mẽthæ ſiccæ* ʒj.*caryophyllorũ,cardamomi,agallochi,coralliȷ rub.ana.* ʒj.ß.adiecta *cera* q.ſ.fiat vnguentum,quo ventriculi regio vngatur,manè & veſperi ante paſtum calidè.

Aut vtatur emplaſtro ſequenti: ℞. *emplaſtri de maſtich.emplaſtri pro ſtomacho an.* ℥j.ß.*galangæ, corallii rubri ana* ʒj ß. adiecto *oleo nardino* ſubigantur, fingaturq́ue emplaſtrum in figuram ſtomachalis,vt loquuntur,ſcuti:quod ventriculi regioni applicẽtur.

CAP. XIII.

Anorexiæ curatio.

FAmes naturalis fit ob ſenſum exuctionis venarũ, qui quidem ſenſus ſi aut obtũdatur,aut amittatur,aut exuctio ipſa non fiat, tunc Anorexia, hoc eſt, Appetentiæ amiſſio contingit. Si corpus quoque non inaniatur, accidere ſolet. Idem contingit, ven-

triculo in temperie calida laborante: aut ſanguine immoderate miſſo: aut ſi venter inteſtináque immodicè fluerint Plerunque verò appetentia proſternitur, humorum aut bilioſorum, cum intemperie ventriculi pituitoſorum cum intemperie frigida, in ventriculo contentorum vitio.

gnS ia.

Qui autem ob bilioſos humores cibum auerſantur, ventriculi morſo torquentur, ſiti nauſeâque infeſtantur.

curatio.

Quòd ſi bilioſus is humor in ventriculi cauitate contineatur, vomitu vacuetur, qui ſumptis ieiuno ventriculo ℥ vj. *aqua tepida*, & *ſeſquiuncia ſerapij acetati ſimpl.* eliciatur, digitos etiam, aut pennam, vt ſuperiùs ſæpè dictum eſt, in os & fauces immittendo. Si verò in ventriculi tunicis infartus ſit, experiũdum quoque an vomitu educi poſſit, ipſum eliciendo, vt proximè dictum eſt. Quo quidem modo ſi non educetur, potione ſequenti vacuetur. ℞. *rhabar. ſelecti ſeſquidrachmã, ſpica nardi gr. vj. myrobacla. flauarum confricatarum oleo amygd. dul.* ʒ ij. macerentur in *ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris*, & pauco *vino albo* per noctem, deinde exprimantur & colentur, adiectisque *ſerapij roſacea*

ſacei purgatorij de infuſione roſarum ℥ *ij*, cum *ſtillatitiis liquoribus intybi ſatiui latioris*, *& oxalidis* fiat potio, quæ antelucano tempore ſumatur.

Aut ſic: ℞. *mannæ granuloſæ* ℥ *ij caſ. recens extractæ* ʒ *vj*. *ſerapij violacei* ℥ *j*. excipiantur *iure communis medicinarum decocti*, *aut ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris*. fiatque potio, quæ ſumatur diluculo.

Bilioſo humore vacuato, calidi ventriculi intemperies hunc in modum alteretur. ℞ *ſerapij de malis punicis*, *aut ſerapij de ſucco oxalidis*, *aut ſerapij de perſicis* ℥ *ij*. ſumantur horis duabus ante paſtum. Perſica quoque in paſtus principio ſumpta appetentiã irritant, ſi à cauſa calida proſtrata ſit

Serapium autem de perſicis ſic fit. ℞ *ſucci perſicorum*, quæ nondum plenam maturitatem ſunt adſecuta, ℔ *iiij*. Decoquantur vſque ad dimidij conſumptionem, permittantur ſubſidere fæces, deinde adiiciantur *ſucci malorum punicorum* ℥ *vj*. *ſacchariq; q. ſ.* ſimul perfectè coquantur, depurẽtur, adiectíſque ſantalis citrinis q. ſ. ſuauiore odore reddatur.

De hoc ſerapio ſumantur ℥ *ij*. manè & veſperi duabus horis ante paſtum.

Si perſica deſunt pro illis ſubſtitui poteſt *ſuccus pomorum acidorum redolentium* mini mè dulcium. Aut horum loco vtatur ægrotus electar. moli ſequente. ℞. *coonſeruæ roſarum, conſeruæ oxalidis, ana ſeſquiunciam, corticis citri ſacharo conditi vnc. ſemiſſem, carnium cotoneorum ſacchare conditarum ſine ſpeciebus vnc. ij. pul. electar. trium ſantalo.* ℈ *iij. coralliorum rubr.* ʒ j excipiantur *ſerapio omphacino*, aut de *malis punicis* fiatque elect. molle, de quo ſumatur caſtaneæ inſtar, manè & veſper, horis duabus ante paſtum.

Aut ſic: ℞. *abſinth. q ſ.* decoquatuor *in acceto forti*, accipiatur decocti illius ℔ j. adiecto *ſacchare*, q. ſ. fiat ſerapium perfectè coctum: depuretur, adiectiſque *ſantralis citrinis*, q. ſ. odore ſuauiore reddatur. De hoc ſerapio ſumantur ℥ ij. ante paſtum manè & veſperi.

Ventriculus prætereà fotu ſequenti foueatur ℞. *roſarum rubrarum, M. j. faliorum exalidis, inthybi ſatiui latioris, ana M. ſemiſſem, abſinth. ſicci tertiam partem M. j. coriandri præparati* ℥ ß. *omnium ſantalorum, an. ſeſquidrachmam, baccarum. oxyacanthæ* ʒ ij. Decoquantur in ſ. q. *aqua* adiectis *ſucci cotoneorum* ʒ iij.
aceti

aceti parum. Huic dececto calido ſpõgia immergatur, deinde exprimatur, eaque calente ventriculi regio foueatur manè & veſperi ante paſtum. Vngatur deinde ſequenti vnguento. ℞. *olei ex cotoneis, olei roſacei, olei myrtillei. ana* ℥ *j. coralli rub. coriandri præparati, ſantali citrini, & rub. ana* ʒ *j.* ß. *trochiſcorum de caphura* ʒ *j* ß. *roſarum rubr.* ℈ *ij. aceti parum, ceræque* adiecta q. ſ. fiat vnguentum, quo ventriculi regio vngatur manè & veſperi, poſt fotum. Huius autem vnguenti vicem ceratum ſantalium deplere poteſt.

Anorexiæ à pituitoſo humore curatio.

ANorexia verò ſi à pituitoſo humore in ventriculo cõtento, cum intemperie frigida orta ſit, ſiue is humor in ventriculi tunicas ſit impactus, ſiue ſecundum internam ſpatij latitudinem in eo contineatur, experiundum an vomitu educi, indeque auelli poſſit Eliciatur autem, vt in vomitu curatione ab humore pituitoſo dictum eſt. Qui ſi vomitu non perfectè eductus fuerit, incidatur, extenuetúrque hunc in modũ, deinde vacuetur: ℞. *oxymelitos ſimp. aut ſcillini* (ſi quidẽ humor viſcidus

valdè, craſſúsque fuerit) iij. *mel. roſa. col* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorum abſinth. mentha, fœniculi, ana* ℥ ij. Miſcentur, & à ieiuno diluculò per triduum bibantur. Repetantur autem donec materia probè cocta videatur. ℞. *aromatici roſa. maioris* ℥ ß. vtatur ægrotus cum ſerapiis. ℞. *hieræ picræ Gal.* ℥ ß. *vj. cum ſaccha.* fingatur bolus. Aut diſſoluātur in *iure cicerum rub.* ſumanturque circiter diluculum. Prandeat autem ęgrotus neque maturiùs neque ſeriùs, quod huius medicamenti operatio in diem ſequentem plerunque differatus. Quod ſi hieræ amari tudo diſplicuerit, ſumat *pilularum alephang.* aut *de hiera ſimpl.* ℥ j. cum *ſtillatitio liquore abſinth.* fingātur pil. v. quæ horis quatuor à cœna ſumantur. E drachma quoque prędictarum pilul. fingantur vj. pilulæ, è qui bus tres per horam ante cœnam, ſemel aut bis ſingulis hebdomadib⁹ ſumātur.

Cæterum ſi humores è cerebro in vētriculum defluant, ſumantur ab ingrediente lectum ægroto poſt cœnam. Ventriculo deinde robur addatur tam medicamentis ſumptis, quàm admotis. Sumptis quidem in hunc modum. ℞. *ſerapii de abſinth.* ℔. ß. hauriat quantum

duo

duo argentea cochlearia capere poſſũt horis duabus ante paſtum manè & veſperi. Poterit, qui volet, miſceri cum *ſtillatitio liquore chamameli*, qui plurimũ conducit ad appetentiam irritandam. Loco autem ſerapij prædicti, vtendum nonnunquam elect. ſequenti. ℞. *corticis citri ſaccharo conditi* ℥ *ij. compoſitionis mollis aromatici roſa. maioris* ℥ *iij. compoſitionis de cinnamomo.* ℥ *j. ß. pul. roſata nouella à Nicolao tradita, corallij rub. ana* ʒ *ij.* Miſceantur, & excipiantur *ſerapio conſeruationis corticis citri*, fiatque elect. molle, de quo ſumatur caſtaneæ inſtar, duabus horis ante paſtum manè & veſperi. Quo declutito bibatur parum vini meri Poterit *aromaticum roſa maius* in teſſellarum figuram formatum ſumi alternis cum electa. molli prædicto. Naturam enim variis, eadem tamen facultate præditis, vti iuuat.

Extrinſecus autem ventriculo hæc admoueantur. ℞. *abſinth. M. j. mentha, ſiſymbrij, origani, calamintha, ana. M. ſemiſſem, ſeminum cumini, aniſi fœniculi, ana* ʒ *ij. caryophyllorum, nutricis moſchata, cinnamomi, ana ſeſquidrachmam.* Decoquantuc in vino mero, in quo calente ſpongia aut lana ſuccida madefacta &

expreſſa foueatur vẽtriculus manè & veſperi antu paſtũ. Vngatur deinde vnguẽto ſequenti. ♃. *nardin., olei maſtich. ana ſeſquiunciam, olei abſinth.* ℥. *ij. olei ex cotoneis* ℥ j. *vini decoctionis abſinthij expreſſi* ℥ *iiij*. Decoquantur ſimul vſque ad vini abſumptionem. His adiice *menthæ ſiccæ, caryophyllorum, cardamomi, iunci odorati, agallochi, ana ſeſquidrachmam, adiecta cera q. ſ.* fiat vnguentum, quo ventriculi regio vngatur poſt fotum manè & veſperi.

Aut vnguenti loco vtatur emplaſtro ſequenti. ♃ *emplaſtri de maſtich. emplaſtri pro ſtomacho, ana ſeſquiunciam, corallij rub. ſeſquidrachmam, abſinth. ſicci* ʒ j. *galangæ* ʒ *ij*. Subigantur cum *oleo nard.* & fingatur emplaſtrum in ſcuti, vt vulgus Medicorum loquitur, figuram: quod ventriculo poſt fotus applicetur.

Auferatur autem cum cibum ægrotus ſumere volet, hoc eſt, prandij & cœnæ tempore, ne ſua ſtipticitate cibum in ventriculi fundum deſcendere prohibeat. Idque obſeruandum in omnibus emplaſtris, quæ ventriculo roborandi gratia admouentur. Ceratum Gal. emendans ſtomachi vitia, illius emplaſtri

plaſtri vicem deplere poterit.

Præterea paſtus initio, pane aſſo, œnoſaccharo macerato vtatur ægrotus: in paſtus verò fine puluere ſequenti. *℞. coriandri præpar. ℥ iij. pul diacydonites cum ſpecieb. ʒ iij. aniſi, cinnamomi ſelecti, ana ℥ ß. pelliculorum ventriculorum gallinarum præparatarum ʒ ij. ß. maceros ʒ j. ſacchari ad pondus omnium*, fiat puluis, quo in fine paſtus vtendum.

CAP. XIIII.

Vomitus ſanguinis curatio.

EVomitur nonnunquam ſanguinis, ventriculi venis à copia ſanguinis cum impetu ruentis apertis, (idque maximè ſi venaru m ora imbecilla fuerint) à vitioſo, acriq́ue ſanguine eroſis. *Cauſa.*

Qui ex ventriculi venis ſanguis vomitur, concretus non eſt, nec inde magna ſanguinis eruptio poteſt contingere, quòd graciles ventriculi venæ ſint: Aliquando qui vomitur ſanguis, à remotis corporis partibus in ventriculum defertur: vt ſi cui membrũ quodpiam exciſum fuerit, natura non minus ſanguinis quàm anteà generante, ſanguis quo membrũ illud ali debuit, ad vẽtriculũ defertur. A toto quoque interdũ corpore in ventriculũ tranſmittitur. *Signa.*

Inter

Interdum à iecore aut liene : verum tunc adeſt in dextro,aut ſiniſtro latere tumor. Contingit nonnunquam hic ſanguineus vomitus ex ſuppreſſione menſium,hæmorrhoidum,aut hæmorrhagiæ è naribus fluere ſolitæ, Ex aliis partibus qui defertur ad ventriculum ſanguis,cum euomitur,concretus eſt.

Si ſanguinis vomitus,ob membrum aliquod exciſum,fuerit,aut ab vniuerſo corpore in vẽtriculum deferatur,incidatur dextri cubiti vena media. Si ab hepate,interior dextri cubiti incidenda.Si à liene,eadem incidatur vena,ſed in ſiniſtro cubito. Si à menſium ſuppreſſione,ſaphena pedis dextri :ſi verò ab hæmorrhoidum conſueto fluxu retento , iſchiadica vena.in parte, ſiniſtri pedis minimo digito vicina,incidatur. Si ab hæmorrhagiæ è naribus ſolitò fluore ſuppreſſo,ex exteriori cubiti vena ſanguis fluere ſolebat.In hoc pathemate,quacũque à cauſa ortum ſit)quoniam vires eo laborantis imbecillæ plerunque eſſe ſolent) modica venæ, dum inciditur,didũctio fiat:ne maior, quàm par ſit , ſpirituum reſolutio. fiat Parcú prætereà detrahatur ſanguis id que

que repetitis vicibus.

Ante venæ ſectionem aluo ſequens enema infundatur, ſi ſua ſponte (vt conuenit) excrementa non deiecerit. ℞. *caſ. recens extracta, ſacchari rubri, ana* ℥ *j. olei violacei* ℥ *iij. ſalis parum*, cum decocto *quatuor remollitiuorum, prunorum, & hordei* fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur: quo eiecto, fiat ſanguinis miſſio, vt dictum eſt.

Adhibeantur deinde tam intrinſecus quàm extrinſecus aſtringentia. ℞. *lapidis hæmatit*, ʒ *ij. coral. rub.* ʒ *j.* ß. *acaciæ, equiſeti, an.* ℈ *iiij. baccarum myrti* ʒ *j.* ß. fiat puluis ex his commiſtis & contritis, de quo ſumatur ʒ *j.* cum *ſtillatitio liquore plantaginis*, & modico *aceti*, ventriculo vacuo manè & veſperi, adiecta *ſerapi è roſa. de roſis ſiccis* ℥ *j.*

Aut ſic: ℞. *conſeruæ roſarum antiquæ, conſeruæ ſymphyti magni, ana* ℥ *j.* ß. *boli Armeniæ lotæ in ſtillatitio liquore roſarum, lapid. hæmatit. ana* ʒ *ij. acaciæ, coralli rubr. ana* ʒ *j.* ß. *excipiantur ſerapio ex cotoneis*, fiatque electar. molle, de quo ſumatur caſtaneæ inſtar, tribus horis ante paſtum. Sumatur aliquando *ſerapii omphacini*, aut *ſerap. ex cotoneis*, aut *ſerap. ex oxyacantha*, aut *ſerap. è ſucco ceraſiorum*

ſylueſt.

ſylueſtrium acidorum quantum duo cochlearia capiunt.

Extrinſecus autem hæc fiant. Crura validè fricentur, eiſque vincula dolorifica iniiciantur, ipſis quoque cucurbitulæ ſine ſcarificatu affigantur. Si ab hepate ſanguis in ventriculum deferatur, ſupra hepar cucurbitula affigatur: ſi à liene, ſupra lienem: ſi verò à matrice: ſupra matricem affigatur. Sumpto cibo, ſi ægrotus ipſum retinere nequeat, cucurbitula ventriculi regioni affigatur. Fotu deinde ſequenti vtendum ℞. *balauſtiorum, pſidiæ, gallarum, rhois obſoniorum, baccarũm myrti, roſarum rub. ana q. ſ.* Decoquãtur in *aceto*, aut *ſtillatitii liquore plantag.* hoc in decocto calante ſpongia madefiat, qua expreſſa ventriculi regio foueatur: ſequenti deinde vnguento vngatur. ℞ *olei ex cotoneis* ℥ *iiij. ſucci plantag. aut ſtillatitii liquoris eiuſdem* ℥ *iij.* Decoquantur vſque ad conſumptionem ſucci, aut liquoris ſtillatitii, adiectiſque *acaciæ, hypociſtid. boli Armeniæ, coral. rubr. baccarum myrti, ana* ʒ j. ß. *aceto pauco, & cera q. ſ.* fiat vnguentum quo ventriculi regio poſt fotum vngatur calidè.

Aut ſic: ℞. *olei myrthei, olei ex coto-*

neis, ol.

neis ol.maſtich. ana ℥ j. ß. *equiſeti* ʒ j. *boli Armeniæ,hypociſtidos,acaciæ,an.* ʒ ij. *aceti parum.* Cum modico *ceræ* fiat vnguentum,quo ventriculi regio manè & veſperi poſt fotum vngatur.

CAP. XVI.

Appetentiæ caninæ curatio.

MVltiplex huius affectus cauſa eſſe poteſt,aut enim fit à nimia corporis diſſolutione:aut à ſola ventriculi intemperatura frigidiore: aut ab humoribus acidis,quos ventriculi os imbibit:aut à lumbricis,interdum à nimio aut alui,aut menſium fluore.Quod vbi contigerit, aluus aſtringatur, menſes ſiſtantur.Nimia autem corporis diſſolutio fit aut à nimio calore, aut à ſudore ſuperfluo.

Qui hoc malo, has ob cauſas infeſtantur,aëre vtantur frigido, non autem fricatione, neque exercitio:victus ſit glutinoſus & incraſſans.

Porrò quoniam is calor à bile multa ſanguini permiſta,oritur, ſic curetur: ℞. *ſerapii ex cotoneis* (ad aſtringendum) *ſerapii omphacini, ſerapii roſacei de roſis ſiccis, ana* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorum oxalidis, plantaginis, intybi ſatiui latioris, ana* ℥ iij. Miſceantur, & à

ieiuno

ieiuno diluculo bibantur per triduum. Repetantur aliis tribus vicibus. ℞. *electar. trium ſantalorum* ℥ *j.* vtatur cum ſerapiis.

Dein potione ſequẽti purgante vtendum. Et quoniam in hoc affectu euacuacuania aſtringere debent, fiat igitur hunc in modum, ℞. *corticum myrobalanorum confricatarum olei amygd. dul.* ℨ *vj. corticum myrobalano. empeliticarum ſimiliter confricatarum* ℥ ß. macerentur in *ſtillat. liquore plantag* in quo *vuæ paſſæ* decoctæ fuerint horis xij adiectis *rhabar. ſelecti puluerati* ℈ *iiij. ſpicæ nardi gran. v. ſtillatitiorum liquorum intybi ſatiui lati oris, oxalidis, & plantagin. q. ſ.* fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina. ℞ *elect. ſolidi trium ſantalorum* ℥ j. ß. ſumat teſſellam vnam quotidie manè, qua deglutita, bibat parum ſtillatitii liquoris plantag. ℞. *cerati ſantal* ℔ ß. inungatur tota ſpina dorſi tepidè, mane & veſperi. Prætereà linteamina & ſubuculæ ægrotantis inſpergãtur puluere *baccarum myrti*, & *roſarum rubrarum.* Calida fugiat, frigida amet.

Bulimos verò ſi à ventriculi intemperatura frigidore, aut ab acidis humorib᷑, pituitoſis, aut melãcholicis, ori vẽ-

triculi in fartis(hæc autem eſt vera Appetentia Canina)ab vtrauis harũ cauſarum fuerit, vini multum calefacientis potione ſanatur. Tum ad prandium hoc pathemate laborantes accedunt, primum illis edulia pinguia apponantur,quæcunque ex multo oleo,aut adipe gaillnæ, & ſimilibus paranrur. Huiuſmodi namque os ventriculi aſperum complanant. Vinum deinde aut flauum,aut rubrum,dulce,potenterque calefaciens,& ſi non ſitiunt,bibant,quo ventriculi os calefiat. Sic enim appetentia illa Canina ſedatur ſtatim,præctoque victu ſi longo tempore vtantur omnino ceſſabit. Nihil autem illis aut auſterum, aut acerbum offeratur.

Humor autem ille acidus,ſi quidem pituitoſus fuerit, qui ventriculi tunicis infartus eſt, hunc in modum euacuetur. ℞. *pil. de hiera ſimpl. agarici in paſtillorum formam redacti, ana* ℥ j. ß. cum *melle roſ.* fingantur pil. v. è drachma, quæ ſumantur horis quatuor, aut quinque à cœna. De eo autem quod reliquum erit, fingantur è drachma pilul. vj è quibus ſumantur tres per horã ante cœnã, ſemel in hebdomade. Humor autem il

le acidus,pituitoſus, ſi multus ſit,leuique medicamento dicto non cedat, hunc in modum vacuetur, ℞. *diaphœnici* ℥ ß. *cum ſaccharo* fiat bolus, qui antelucano tempore ſumatur.

Aut ſic: ℞. *diaphœnici* ℥ ß *cum decocto vuarum paſſarum, trium florum communium, caricarum pinguium*, fiat potio, quæ ſumatur, vt dictum eſt. ℞. *theriacæ veter.* ℈ ij. *conſerua bugloſ.* ʒ ij. Miſceantur, & poſtridie manè ſex horis ante paſtum ſumantur.

Vtendum prætereà electariis, fotibus, vnctionibus, & emplaſtris traditis in Dolore vẽtriculi, exceptis abſinthio & mentha, quoniam appetẽtiam augẽt.

Si verò is humor acidus, qui appetentiam caniniam excitat, melancholicus fuerit, á liene ad os ventriculi largius tranſmiſſus, qui os ventriculi immodicè contrahat & exugat, hunc in modum primùm cõcoquatur, deinde euacuetur, victus ratione ſuperiùs tradita obſeruata: ℞. *ſerap. de bugl.* ℥ ij. *ſerapii fumariæ, ſerapii ſcolopẽdr. ana* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorum lupi ſalictarii, tamaricis, bugloſſi, an.* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculo ſumantur. Repetatur aliis tribus vicibus, aut donec

mate-

materia videatur concocta. ℞. *diamoſch.dul.* ℥ ß. vtatur cum ſeraptis. ℞. *cathol.* ʒ *vj. compoſitionis hamech.* ʒ *iij. ſerapii de bugloſſ.* ℥ ß. cum *communi medicinarum decocto*, adiiciendo *folliculorum ſennæ orientalis, polyd. quer. ana vnc. ſemiſſem*, fiat potio, quæ hora quarta matutina ſumatur. ℞. *diamoſchi dul.* teſſellam vnam, poſtridie manè ſumẽtur.

Aut ſic: ℞. *pil. de fumaria, pil. indarum ana* ʒ *ß. cum ſtillatitio liquore bugloßi* fingantur pil. v. quæ circa noctis dimidium ſumatur teſſella vna *electa. ſolidi diamoſchi dulcis*, manè. Vtendum præterea per aliquot hebdomadas pil. ſequentibus. ℞. *pil. de hiera ſimpl. agar. in paſtillorum ſennæ orientalis, ana* ʒ j. excipiantur *ſerapio de ſcolopendr.* finganturque pil. vj. drachma, è quibus ſumantur tres per horam ante cœnam ſemel in hebdomade.

Si verò lien, à quo hic humor tranſmittitur, affectu aliquo laborare videatur, curetur præſidiis ſuo loco poſteriùs dicendis,

Apperentia hæc immoderata à lumbricis vix dum deuorata depaſcẽtibus, interdũ excitatur. Necandi igitur, dein-

de expellendi Eos igitur primùm ſic neci dabimus. ℞. *ſeminis citri, ſeminis contra vermes, ſeminis braßicarum, ana* ℨ j.ß. *cernu cerui vſti* ℨ ij *ſantonici* ℨ j. *rhabari* ℨ ß. *pul. diamarga. frig. aut corallii rubr.* ℈ j. *ſacchari* ad dimidium ponderis omnium: fiat puluis, de quo ℨ j. ſumatur manè ante paſtum, excepta ſtillatitio *liquore graminis*, aut *portulacæ*. Ægrotus autem ſi pauper fuerit, pro *rhabar. agaricum* ſubſtituere licebit. *Abſinthium*, quamquam lumbricis aduerſatur, in Appetentia canina ob lumbricos, vitandum eſt, quoniam appetentiam, vt diximus, auget.

Vnguento ſimul ſequenti vtendum vt & intrinſecus & extrinſecus & expugnentur. ℞. *olei abſinthii, ol. rutæ, olei amygdal. amararum, ana* ℥ j. ß. *olei roſ.* (ſi febris adſit) ℥ j. *aloes, farinæ lupinorum, ſantonici, ana* ℨ j. ß *ſeminis conora vermes* ℈ iiij, *aceti* ℥ ß. adiecta *cera* fiat vnguentum, quod & ventriculus, & ventris regio ſuperior vt in inferiorē fugiāt, vngatur calidè āte paſtū, mané & veſperi.

Hoc quoque cataplaſma eandem ad rem ſummè conducit. ℞. *farinæ lupinorum, aloes, ana* ℥ ß. *ſeminis contra verme* ℨ iij. cum *ſucco vermicularis*

ſi febris

(ſi febris adſit) & pauco *aceto* fiat cataplaſma vētri. Enecati autem expellantur, ne putridis vaporibus febres, aut Epilepſiam, aut alia ſymptomata grauia inducant. Expellentur autem *aloe*, aut *agarico*, aut *rhabarb.* liquore aliquo amaro ſolutis, aut in catapotia formatis. Miram autem in enecandis & educendis lumbricis catapotia peſtilentialia, Rufi appellata, efficaciam obtinent Enemata quoque plurimùm conferunt, quale hoc, quod ſequitur. ℞. *ſacchari rub. ſeſquiunciam, mellis roſacei cola.* ℥ *j.* cum *hordei decocto*, aut *iure pulli* fiat enema, quod ante paſtū iniiciatur. Debet enema dulce eſſe ad vermes euacuandos, ſi adhuc viui ſint. Ne fiat è lacte, quoniam in inteſtinis coagulatur grauiaque nonnunquam inducit ſymptomata.

CAP. XVI.

Hydropis curatio.

FIt hoc mali ob inſignem hepatis refrigerationem, ipſo aut primario affecto, aut per conſensum. Ob huius enim viſceris refrigerationem, cibus, qui reliquis corporis partibus diſtribui debet in ſanguinem mutari non poteſt. Quin etiam cum ipſo vniuerſi corporis *Cauſa.*

venæ refrigerantur. Coafficitur autem hepar lieni, renib. ieiuno, ac tenui inteſtino, menſenterio, ſepto tranſuerſo pulmoni. Contingit etiam hæc paſſio, vbi plurimus per hæmorrhoidas ſanguis excernitur, aut ob immodicũ muliebre profluuium, aut cum retinentur menſtrua, aut ob aliam ingentem vteri diſpoſitionem, aut ex intẽpeſtiua aquæ frigidæ potatione, iecur affatim reſtrigerante. Atque his omnibus de cauſis, aqua inter cutem hominem vexari contingit, nullo in hepate præter naturam tumore exiſtente, ſed ſola in principio refrigeratione iecur afficitur, pòſt verò aliquamdo & durum fit. Cœliacam prætereà affectionem, & dyſenteriam, icterum, & cachexiam Hydrops nonnunquam conſequitur. A podagra quoq; & coxendicũ dolore vexati cõplures, aquam inter cutem incurrerunt.

Signa. Hoc morbo correpti ſpirandi difficultate ferè laborant, tument, graues ſunt, vitiatoque colore, ex virore nimirum albicantes. Cibum faſtidiunt, cæterùm largioris potus appetentes ſunt, ii præſertim, qui aſcite à cauſa calida laborant: atque etiã quód is humor, qui in ipſis abũdat, ſalſus eſt & putrefactus,

quare

quare & plerunque febriunt.

Tres autem ſunt Hydropis ſpecies, Aſcites, Tympanites, Anaſarca. Omnium perìculoſiſſimus Tympanites, ſecũdum locum obtinet Aſcites, Anaſarca verò cæteris eſt curatu facilior.

Victus ratio calida ſit & ſicca. Viuat igitur ægrotus in aëre calido & ſicco, aut natura, aut induſtria Iuculentis ignibus & ſuffitibus parato. Cibus ſit concoctu facilis, vt perdices, turdi, pulli gallinacei aſſi, oua ſorbilia. Condiantur cibi *pipere*, *caryophyllis*, & ſimilibus aromatis. Panis ſit clinabites, cui *fœniculum*, *aniſum*, *&* *cuminum* miſceantur. Vinum bibatur album & tenue, ſed paucum. Sit autem vinoſum, niſi hoc mali à cauſa calida ſit ortum. Nam huius morbi duæ potiſſimum ſpecies, Aſcites & Tympanites, ab intemperie interdum oriuntur calida, ſpiritum naturalem reſoluente & abſumente, quo deficiente, aqua pro ſanguine generatur: tunc itaque minùs calidis & cibis, & medicamentis, quàm dum à frigidis cauſis eſt abolita ſanguificatio, pugnãdum eſt. Exercitatio quiete ſalubrior, & vigiliæ ſomno. *Victus ratio.*

Quod ad curandi rationem attinat,

initio ſtatim humor redundans vacuandus, & purgatoriis & vrinam cientibus medicamentis. Quæ autem ad ſingulas particulatim pertineant, pòſt dicetur, cũ quibus præſidiis curãdæ ſint perſequemur. Aſcites ſi quẽ corripuerit ei venter totúq; abdomen intumeſcit, quo concuſſo, talis auditur ſonus, qualem vter ſemiplenus efficit.

Aliæ verò corporis partes, præcipuè ſuperiores, in aſcite haud quaquàm inflantur. Venter autem ideo intumeſcit, quòd id ſpacii, quod inter peritonæum, & partes ei ſubiacentes eſt, aquoſo humore impletur.

Curatio. Curandi autem ratio à purgantium medicamentorum vſu auſpicanda. Si igitur Aſcites à cauſa calida, vt dictum eſt, ortum habeat, materia hunc in modum concoquatur, & vacuetur. ℞. *ſerapii acetati compoſiti. ſerapii. eupatorii, ſerapii intybi ſatiui latioris compoſiti, an.* ℥ *ij. ſtillatitiorum liquorum halicacabi, abſinthii, cichorii, ana* ℥ *iiij*. Miſceantur & à ieiuno per triduum diluculò ſumantur. ℞. *diarrhod. abb.* ℥ ß. ſumatur teſſella vna cum ſerapiis.

Aut fiat apozema ſequens: ℞. *v. rad. comm. maceratarum in aceto, ana* ℥ ß. *eupatorii*

torii, v. herbarum capil. ana M. j. intybi ſatiui latioris non loti, cichorii, an. M. ß. abſinthii tertiam partem M. j. aſari, ariſtolochiæ rotundæ, caſ. ligneæ, ana ℥ ij. quatuor ſeminum frig. maiorum, ana ℥ j ß. ſeminum aniſi, apii, fœniculi, ana ℥ j. florum ſambuci & geniſtæ, ana P. j medullæ cnici, agar. in paſtinorum formam redacti, ana ℥ ß. Decoquantur in ſ. q. aquæ. tantiſper dum pars dimidia abſumatur: accipiatur *iuris decocti* ℔ j. ß. adiectiſq; *ſucci apii. ſucci intybi ſat. latio.* ℥ *ij. ſacch. q. ſ.* fiat ſerapium mediocris conſiſtentiæ: depuretur, deinde addantur *rhabarb. ſelecti*, ℈ *iiij. ſpicænardi*, ℈ j Iucundioris autem & odoris, & ſaporis gratia, adiiciatur *cinnamomi ſelecti, ſantali citrini, ana* ʒ j. Hoc vtatur apozemate ægrotus dies quinque, appetente diluculo. *Recipe rhabarb. ſelecti.* ʒ *j. ß. agarici in paſtillorum formam redacti* ʒ j. *ſpicæ nardi gran. vj.* Macerentur in *ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris*, & pauco *vini albi* horis xij. deinde exprimantur & colentur, adiectiſque *cathol.* ℥ ß. *diacnici* ℈ *iiij. ſeracii adianti*, ℥ *ß. cum communi medicinarum decocto*, cui *ſeminum aniſi, apii, & fœniculi, an.* ʒ *j. quatuor ſeminum frigidorum maiorum, ana*

ʒ ß. ſint addita, fiat potio, quæ hora quarta matutina ſumatur.

Vtatur deinde ſequentibus hepar roborantibus, obſtructionesque aperientibus. ♃. *pul. elect. trium ſantalo. pul. diacurcumæ maioris, pul. diarrhodi abb. ana* ʒ j. ß. *ſacchari diſſoluti in ſtillatitio liquore halicacabi. q. ſ.* fingatur elect. ſolidum in rhomborum figuram, ſintque ſinguli rhombi pōderis ʒ ij. ß. ſumatur vnus manè horis tribus ante paſtum.

Vbi dies aliquot quieuerit ægrotus, repetatur apozema, cum pharmaco ſolutiuo. Intereà verò hęc ventri ad exiccandum admoueantur. ♃. *æris vſti, farinæ orobi, pul. rad. iridis, ana* ℥ j. *cum ſucco cucumeris agreſtis* fiat linimentum, quo venter manè & veſperi ante paſtum calidè linatur, vitata hepatis regione. Fiat quoque ſequens epithema hepati. ♃. *cerati ſantalini* ℔ ß. *ſpicæ nardi* ʒ ß. Miſceantur, & bis in hebdomade tepidè applicentur hepati manè ante paſtum.

Cum autem huius pathematis declinatio manifeſta apparebit, vtatur ægrotus pil. ſequentibus ſemel, aut bis in hebdomada. ♃. *pil. de hiera ſimpl. aloe lota in ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris,*

agar.

agar. in paſtillorum formam redacti, ana ℔ ß. *rhabar. ſelecti*, ß j. Excipiantur *ſerapio iniybi ſatiui latioris*, finganturque è drachma pil. vj. de quibus tres ſumet circa noctis dimidium.

Aſcites verò quæ eſt à cauſa frigida, minorem inducit ſitim, quàm ea quæ eſt à cauſa calida, & in hac à cauſa frigida calidiore victus ratione, calidioribúſque medicamentis vtendum Primùm concoquantur humores, deinde vacuentur. ℞. *ſerapii de radicibus, ſerapii de eupatorio, ſerapii adianti, ana* ℥ ij. *ſtillatitiarum liquorum abſinthii, apii, florum ſambuci, ana* ℥ iiij. Miſceantur, fiatque zulapium depuratum, quod adiectis *cinnamo, ſelecti*, ʒ ij. ſuauiore & odore & ſapore reddatur. Eo vtetur ęgrotus dies quatuor, appetente diluculo.

Aut vtatur apozemate ſequenti: ℞. *quinque rad. com. maceratarum in vino albo, ana* ℥ j. ß. *filipendulæ, pentaphylli. eupatorii, v. herbarum capil. pimpinellæ, piloſollæ, ana M*. j *abſinth. M*. ß. *aſari, caſ. ligneæ, ana* ʒ ij. *pul. cicadarum* ʒ ij. ß. *ſeminum apii, aniſi, fœniculi, ana* ʒ j. ß. *cicerum rubr. M*. ß. *florum ſambuci & geniſtæ, ana P*. j. *polypod. quer. medullæ cnici, ana* ʒ vj. Decoquãtur in ſ.q. *aquæ*, donec dimidiũ abſu

abſumatur: accipiatur *iuris decocti* ℔ j. ß. adiectiſque *ſerapii de eupat. ſerapii de rad. ana* ℥ ij. *& ſaccharo*. q. ſ. fiat ſerapium mediocris conſiſtentiæ, depuretur, additiſque *cinnamomi ſelecti*, ʒ ij. *ſpicæ nardi* ℈ ij. ſuauiore reddatur & odore & ſapore. Eo vtatur ęgrotus dies quatuor appetente diluculo.

Deinde hunc in modum vacuetur. ℞. *cathol.* ℥ ß. *diacnici* ʒ iij. *ſerapii adianti* ℥ ß. cum *communi medicinarum decocto*, adiectis *florum ſambuci*, P. j. *ſeminis abſinthii tertia parte M.* j. fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Aut ſic: ℞. *pil. de agar*. ℈ ij. ß. *pil. de thymelæa*. ℈ ß. *cum ſtillatitio liquore abſinth*. fingantur pil. v. quæ circa noctis dimidium ſumantur. ℞. *theriacæ veter. compoſitionis diacurcumæ maioris, ana* ʒ ß. *conſeruæ adianti*, ʒ j. ß. Miſceantur, & poſtridie mané ſumantur. Prætereà de compoſitione *diacurcumæ maioris*, ſumantur quotidie manè ʒ ij. Aut ſequẽti electario vtatur. ℞. *pulueris dialaccæ, pulueris diacurcumæ maioris, an*. ʒ ij. *ſacchari diſſoluti in ſtillatitio liquore abſinthii*, q. ſ. fingatur elect. ſolidum in teſſelarum figuram, ſintque ſingulæ ponderis. ʒ iij. ſumatur vna quotidie

mané.

manè.

Sequens emplaſtrum ventri admoueatur calidè. ℞. *emplaſtri de granis lauri* ℔ j. miſceatur cum *ſtercore caprarum aut vaccarum*, & fingatur emplaſtrum. *Ceratum* autem *ſantalinum* hoc in affectu à cauſa frigida hepati admouendum non eſt. Tumentia verò crura lixiuio, in quo ebuli folia decocta fuerint, lauentur.

Tympanites verò ſi quem corripuerit, intumeſcit venter diſtenditúrque, qui concuſſus tympani ſonum reddit: reliquæ verò corporis partes macilentiores fiunt.

Victus ratio ea ſit, quam prædiximus. Flatulenta autem omnia ſumma cura vitentur. Exercitia, fames, ſitis quoque vehemens, ſi ferantur, laboranti mirificè auxiliantur. Hoc malum à cauſis calidis ferè ſuboritur. Curandi ratio à concoctione humorum, & vacuatione inchoanda. ℞. *ſerapii de radicib. ſerapis intybi ſatiui latioris compoſiti, ſerapii de eupator. ſerapii acetati compoſiti, ana* ℥ ij. ß. *ſtillatitiorum liquorum a pii, intybi ſatiui latioris, cichorii*, ℥ iij. Miſceantur fiatque zulapium mediocris conſiſtentiæ, quod depuretur, & adiectis *cinnamomi* *Victus ratio.*

namomi ſelecti, & *pul. diarrhodi abb. ana* ℥ j ß. *ori* iucũdius reddatur. Eo vtetur ægrotus diebus quatuor manè.

Aut vtatur apozemate ſequenti: ℞. *quinque radic. com. maceratarum in aceto, ana* ℥ ß. *origani, calaminthæ, folio. abſinthii, ana tertiam partem M.* j. *intybi ſatiui latioris non loti, quinque herbarum capil. ana M.* j. *filipendulæ M.* ß. *aſari, caſ. lignea, ſpica nardi, ana* ʒ j. ß. *ſeminum aniſi, apii, fœniculi, ana* ʒ ij. *quatuor ſeminum frig. maiorum, ana* ʒ j. ß. *florum ſambuci P.* j. ß. Decoquantur in ſ. q aquæ, vſque ad dimidii conſumtionem: accipiatur *iuris decocti* ℔ j. ß. cui *ſaccbari* adiectione q. ſ. dulcedo inducatur: depuretur, & additis *cinnamomi ſelecti*, & *pul. diarrhodi abb. ana* ʒ j. ß. & odore, & ſapore iucundiore reddatur. Eo vtatur dies quatuor aut quinque appetente diluculo.

Deinde vacuetur. Vehementes autem non debent eſſe vacuationes. ℞. *pil. de hiera ſimpl. rhabar. ſelecti, pilul. de agar. ana* ℈ i. *ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris* excipiantur, finganturq; pilul. v. quæ circa noctis dimidium ſumantur.

Aut ſic: ℞. *rhabar. ſelecti* ℈. iiij. *ſpica nardi* ℈ j. ʒ. *agar. in paſtillorum formam redacti*

redacti ℈ *ij.* macerentur in *ſtillatitiis liquoribus abſinth. intybi ſatiui latioris*, & pauco *vini albi* horis duodecim, deinde exprimantur, & colentur: adiectiſque *diacurci* ʒ *j. ſerapii adianti*, ʒ ß. *ſtillatitiorum liquorum abſinth. & intybi ſatiui latioris.q.ſ.* fiat potio, quæ antelucano tẽpore ſumatur.

Sequentis quoque electar. vſus illi plurimum conducet. ℞.*pul. diacureumæ* ʒ *ij. pal. diarchodi abb. pul. electar. trium ſantal. ana* ʒ *j.* ß. *ſacchari diſſoluti in ſtillatitiis liquoribus apii & intybi ſatiui latioris q.ſ.* fingatur electar. ſolidum in rhõborum fiuguram, ſintque ſinguli ponderis ʒ. iij. Sumatur vnus quotidie manè.

Aut ſic: ℞.*compoſitionis mollis diacurcumæ maioris*, ℔ ß *pul. electar. trium ſantalo. pul. diarhodi abb. an.* ʒ *ij.* Excipiantur *ſerapio intybi ſatiui latioris compoſiti*, fiátque electarium molle, de quo ʒ.ij. quotidie manè ſumantur, loco electar. ſolidi prædicti.

Illa autem ventri admoueantur. ℞ *milij partes tres, ſalis commun. partem vnam, ſeminum aniſi, & fœniculi, ana partẽ dimidiam*, milium & ſal torreãtur, deinde cũ cęteris miſta pãnis lineis raris inſuan

ſuantur, finganturque ſacculi duo, qui ventri alter poſt alterum antè paſtum calidé admoueantur.

Aut vtatur emplaſtro ſequenti: ℞. *emplaſtri de baccis lauri* ℔ j. Miſceatur cum *ſtercore caprarum*, aut *vaccarum* fingaturque emplaſtrum, quod ventri applicetur, hepatis regione declinata, quã ante paſtũ linimento ſequenti linatur. ℞. *cerati ſantalini* ℥ v. *ſpicæ nardi* ℈ j. Miſceantur, & bis in hebdomade his commiſtis hepatis regio calidè rinatur.

Anaſarca Vnaſarca autem Hydropis quoque ſpecies, vniuerſam carnem, atque adeò totius corporis molem ſpengiæ inſtar raxã & madidã efficit, toto corpore, colore quidẽ mortuo ſimili, intumeſcẽte.

Hæc autem Hydropis ſpecies cæteris quidem facilius curatur, quoniam vin naturę arguit, quę in omnes corporis partes humorem illum trudere poteſt. Eſt enim adhuc ſanguini miſtus, humoriſque naturam retinet. Cæteræ autem ſpecies difficiliùs curãtur, quod & aqua, & flatus in vinũ coacta ſint virtus autévnita ſeipſa diſperſa fortioreſt.

Victus ratio. Victus ratio ea ſit, quàm ſuperiùs diximus. Exercitatio autem quæ ſudorem excitet, admodum, vtilis ſudor verò

verò linteo aſperiore extergendus. Cõferunt quoque plurimùm frictiones, ter aut quater quotidie repetitæ: meátus enim aperiũt, extenuant, diſcutiũt, deſiccant. Vigiliæ, affectus animi, & quæcunque deſiccant, conducunt.

Huius mali origo ſi à menſium, aut hæmorrhoidum ſuppreſſione fuerit, propter quam ſanguis ad hepar regurgitat, ipſúmque & callidum innatum ſuffocat, à ſanguinis detractione, ſi virtus, ætas quoque permiſerint, curandi ratio auſpicanda: ob alias autem cauſas, in nulla hydropis ſpecie vena incidenda eſt. Ob dictas igitur cauſas, primùm incidatur iecoraria vena dextri brachij: deinde ad menſes euocandos, aut hæmorrhoidas, ſaphena.

Medicamenta prætereà, quæ Hypoſarcæ, ſiue Anaſarcæ conueniunt, menſibus quoque euocandis conferunt. Hęmorrhoides verò, vt aperiantur & fluãt, panno aſpero fricandæ ſunt, aut folio ficulneo, aut cepa.

Humores deinde concoquantur & vacuantur. ℞. *ſerapij de abſinth.* ℥ iij. *ſerapij de rad. ſine aceto* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorum abſinthij, apij, meliſſophylli* (propter matricem) *ana* ℥ iij. Miſceantur, fiát-

que zulapium, quod depuretur, & adiectis *cinnamomi ſelecti*, ʒ ij. & ℈ ij. *ſpicæ nardi* (quæ conſtringendi & aperiendi facultate eſt prædita) ori gratius reddatur. Eo vtatur ægrotus diebus tribus. Poterit & altero triduo repeti, ad pleniorem materiæ concoctionem.

Aut ſequenti apozemate vtatur: ℞. *quinque rad. comm. maceratarum in vino albo, ana* ℥ ß. *chamædrios, chamæpityos, caſſuthæ, eupatorij, an. M.* j *quinque herbarum capil. fil pendulæ, an. M.* ß. *abſinth. tertiam partem M.* j. *ſeminum aniſi, apij, fœniculi, ana* ʒ ij. *florum ſambuci*, *P.* ij. *polypod. quer. medullæ cnici, ana* ℥ ß. Decoquãtur in ſ. q. *aquæ*, donec pars dimidia abſumatur: accipiatur *iuris decocti* ℔ j. ß. adiecto *ſaccharo* dulcedo inducatur, fiatque ſerapium mediocriter coctum: depuretur, additiſque *cinnamo. ſelecti*, ʒ j. ß. *ſpicæ nar. & iunci odor. ana* ʒ ß. iucundiore & ſapore & odore reddatur. Eo dies quinque ægrotus vtetur, appetente diluculo. Poterunt autem dicto apozemati ℥ iiij. *oxymelitos ſcillini* addi, ſi materia craſſior fuerit. ℞. *pil. de agar.* ℈. ij. *pil. fœtid.* ʒ. ß. Excipiantur *ſtillatitio liquore abſinth* fingantúrque pil. vij. quæ circa noctis dimidium ſumantur.

Aut

Aut ſic ℞. *chathol.* ℥ ß. *diacnici* (aquas enim illa euacuat) ʒ *iij. ſerapij de rad. ſiue acceto* ℥ ß *cum communi madicinarum decocto*, adiectis *polypod. quer.* ℥ ß. *agar. recens in paſtillorum formam redacti* ʒ *ij. florum ſambuci P. j.* fiat potio, quæ ſumatur ad diluculum. ℞. *theriacæ vete.* ʒ j ſumatur poſtridie manè ſex horis ante paſtum.

Quieſcat ægrotus dies ſex aut ſeptē, rurſum deinde humores & concoquantur & vacuentur repetitis ſerapiis, aut apozemate, ſolutiuíſque pharmacis prædictis, fiatque ſimiliter ad perfectam vſque curationem. Medio autem tempore vtatur electario ſequenti. ℞. *cõpoſitionis dialaccæ, compoſitionis diacurcumæ maioris, ana* ℥ *iiij.* Miſceantur, ſumanturque ʒ ij quotidie manè.

Ægrotus autem poſt geminam euacuationē in laconico, ſiue hypocauſto ſudet, aut in balneo naturali, aluminoſo, & ſulphureo.

Si cum reliquo corpore venter quoque ſit tumidus, admoueatur emplaſtrũ in Tympanite traditum. In muliere verò menſes euocentur balneo poſteriùs dicendo, vbi ſuppreſſionis menſium curatio tradetur.

A nimio autem menſium & hæmorrhoidum fluxu & hoc pathema nonnunquam oritur. Nimio enim aut mẽſium, aut hæmorrhoidum fluxu ſpiritus diſſoluuntur, imbecillúmque redditur hepar: quare paſſio hæc, quæ inde naſcitur, à cauſa eſſe frigida dicitur. In hoc autem malo, ab iis fluxibus orto, Medicum ſolertem eſſe expedit. Nam quæ ſiſtendis Mẽſibus, aut hæmorrhoidibus conueniunt, Hipoſarcæ obſunt: quæ verò Hypoſarcæ cõferunt, ſanguinis fluxui officiunt, ipſum enim augẽt. Videndum igitur, vtro ex affectu plus periculi impendeat. Vtemur tamen aperientibus propter Hydropem, mediocriter verò, aut parum aperiendi vi prędi tis, ob ſanguinis fluxum.

Materia igitur hunc in modum primùm concoquatur, deinde vacuetur. ℞. *ſerapij de abſinth.* ℥ iij. *ſerapij de rad. ſine aceto.* ℥ j ß. *ſtillatitiorum liquor. abſinth.* (aperit enim & aſtringit) *meliſſophylli, betonicæ, ana* ℥ iij. Miſceantur, fiátque zulapium, quod depuretur, & adiectis *cinnamomi ſelecti* ʒ j *ſpicæ nardi* ʒ ß. aperit & aſtringit) ori iucundius reddatur. Eo vtatur ægrotus dies tres diluculò. ℞. *pil. de agarico, pil. de rhabar. an.* ʒ ß.

Exci

Excipiantur *ſtillatitio liquore abſinth* finganturque pilul. v. quæ circa noctis dimidium ſumantur. ♃. *theriacæ veter.* ℈ ij ſumantur poſtridie manè ſex horis ante paſtum.

Nec ſatis eſt ægrotantem ſemel purgari, materia enim multa eſt: repetitis igitur vicibus vacuetur, dierum tamen ſeptem, aut octo ſpatio interpoſito, iiſdem vtens præſidiis. Quòd ſi proximè dictis pilul. non ſufficienter vacuetur ægrotus, ſequentibus vtatur. ♃. *pil.de agar.* ℈ ij.*pil.fœtid.*℈ j Excipiantur ſtillatitio liquore abſint finganturque pil.v. q̃ circa noctis dimidiũ ſumantur.

Aut ſic: ♃ *agarici in paſtillorum formã redacti* ʒ j. *rhabarb. ſelecti* ℈ ij. *ſpicæ nardi gra. ii.* j. Macerentur in *ſtillatitio liquore abſinth.* horis xij deinde exprimantur & colentur, adiectíſque *diacnici* ʒ ij. *ſirapij de duabus radicib.* ℥ ß. cum *communi medicinarum decocto*, addita *polypod. quer. dimidiata vncia.* fiat potio, quæ hora iiij. matutina ſumatur. Aut horum loco, è ℥ vj *hieræ picræ Galeni, & ſaccharo*, fingatur bolus, qui manè ante paſtum ſumatur. Aut cum *ſtillatitio liquore abſinth.* diſſolutæ ſumantur.

Quo autẽ tempore ægrotus materiã

neque concoquet, neque vacuabit, vtatur elect ſequenti. ℞. *compoſitionis dialacca* ℥ j. ß. *compoſitionis diacurcumæ maioris* ℥ j. *compoſit. diacalaminthæ* ℥ ß. De his commiſtis ſumantur quotidie matutinis horis ʒ ij.

Cum autem morbi manifeſta declinatio apparet, vtendum ſequentibus pilulis. ℞. *pilul. de hiera ſimp. agar. in paſtillorum formam redacti, an.* ʒ j. ß. *rhabar. ſelecti* ʒ ß. Excipiantur *ſerapio de duabus radicib.* finganturque è drachma pil. vj. è quibus tres ab ægroto ſumãtur mox vbi ſomno primo experrectus fuerit, bis in hebdomade. Hæmorrhoidum verò fluxus ſi interea irritaretur, hunc in modum reprimatur. ℞. *olei myrtei* ℥ *ij. olei ex contoneis, olei maſtich. ana* ℥ *j*. His commiſtis hæmorrhoides inungantur manè & veſperi

Aut ſic: ℞ *balauſtiorum, præſidiæ gallarum rhois obſoniorum, baccarum myrti* ℥ *j. hypociſtidos, oxyacanthæ, ana* ℥ ß. Decoquantur in *vino rubro*, & pauco *aceti* ad tertias, dein *chalybs* multis vicibus eo in decocto cadens extinguatur, fumus autem per annum recipiatur.

DIO

DIONYSII FONTANONI DOctoris Medici Monpeſſulenſis,

DE MORBORVM INTERNORVM CVratione liber tertius.

CAPVT. I.

Icteri curatio.

CVM per vniuerſum corpus bilis aut atra, aut flaua effunditur. Ictero hominem laborare dicimus.

Oritur autem hoc vitium interdum ex ſola iecoris intemperie calida, in eóque tunc calor citra grauitaté conſiſtit. Nõnunquã verò fit à feruenti iecoris inflãmatione, ſanguinem, in bilem mutante, qui per vni-

uerſum corpus defertur. Tunc autem excrementa biliosa ſunt, adéſtque febris, grauitáſque in dextro hypochondriu percipitur. Interdum verò contingit ob folliculi fel continentis obſtructionem, aut imbecillitatem, propter quam biliosum humorem ad ſe non trahit, ſicque fit ſanguis impurus, qui per vniuerſum corpus diffunditur. Vt enim renum munus eſt ſanguinis ſerum ad ſe attrahere, & ſplenis, melancholicum humorem: ita & huic folliculo fel ad ſe attrahere vis eſt & facultas. Interdum verò non ob ipſius folliculi imbecillitatem hoc vitium accidit, ſed ob vaſorum ab ipſo exortorum, ora ſua in hepar extēdentium, infirmitatem aut obſtructionem, biliosum humorem folliculus attrahere nō poteſt. Contingit etiam nonnunquã hic morbus propter eius meatus, qui bilem ad inteſtina defert, obſtructionem, quæ ex excrementis cognoſcitur: alba enim excernuntur.

Curatio. In ictero ab his obſtructionibus curãdo, non ſolùm vacuanda bilis, ſed & pituita, quæ bili permiſta, ipſam incraſsãs obſtructiones parit Materia autē, quoniã multa eſt, ante concoctionē hũc in modum

modū minuatur. ℞ *pil. de hiera ſimpl. agarici in paſtillorum formam redacti, rhabarb. ſelecti, ana* ℈j. Excipiantur *ſtillatitio liquore intybi ſat. latioris* fingantúrque pil. v. quæ ſumantur, vbi à primo ſomno ægrotus experrectus fuerit.

Humores deinde hunc in modū concoquātur. ℞ *ſerapij bizantini* (bilioſam & pituitoſam materiā reſpicit) *ſerap. de duab. rad. ſerap. intybi ſati. latioris compoſiti, ana* ℥ j. ß. *ſtillatit. liquor. abſinth cithr. apij, an* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per triduū diluculo bibantur. Non erit autē inutile & hæc altero triduo repetere, quòd materia hæc craſſa, longiore concoctione egeat. ℞. *diar. abb* ℥ ß. vtatur cum ſerap.

Aut vtatur apoze. ſequenti. ℞ *v. rad. comm. maceratarū in aceto, ana* ℥ ß *filipēd. pentaph. chamadryos, chamæpityos, ana M.* ß *intybi ſatiui latioris non loti, cichorij cum radice, quinq; herbarū capil. an M.* j *aſari, caſ. lignea, an.* ʒ ij. *quatuor ſeminū frig maiorū ana* ʒ j. ß. *cicerū rub. M,* ß. *ſeminū aniſi, apij, & fœniculi, an* ʒ ij. *florū ſambuci, & geniſtæ, ana P.* ij. Decoquātur in ſ. q. *aquæ*, vſque ad dimidij abſumptionem: accipiatur *iuris decocti* ℔. j. ß. *& ſaccharo* dulcedo inducatur, adiiciātúrque *inty-*

bi ſatiui latioris compoſiti, *ſerapij de rad. ſerapij byzantini*, *ana* ℥ ij. fiat autem ſerapium mediocriter coctum, quod depuretur, adiectíſque *cinnamo. ſelecti*, & *ſantali citr. ana* ʒ ij. ſuauiore & ſapore, & odore reddatur. Eo vtetur ægrotus diebus quinque appetente diluculo. ℞ *pil. aggregat. pil. de rhabar. an.* ʒ ß. Excipiantur *ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris*, finganturque: pil. v. quæ circa noctis dimidium ſumantur.

Aut ſic: ℞. *rhabar. ſelecti*, ʒ j ß. *ſpicæ nard. gr. vij. agar. in paſtil. formam redacti*, ʒ j. Macerentur in *ſtillatitiis liquoribus intybi ſatiui latioris, abſint. & pauco vino albo* horis xij. deinde exprimantur, & colentur, adiiciantur *cathol.* ℥ ß. *diaphœn. elect. de ſucco roſ. ana* ʒ j. *ſerap. adianti*, ℥ ß & cum *communi medicinarum decocto*, cui *polypod. quer.* ℥ *dimidiata* ſit addita, fiat potio, quæ hora quarta matutina ſumatur.

Si verò ægrotus pauper fuerit, ſequenti vtatur ſolutiuo pharmaco, viliori quidem, non minùs tamen vtili. ℞. *cathol.* ʒ. *vj. diaphœn. elect. de ſucco roſ. ana* ʒ ij. *ſerap. adianti* ℥ ß. *cum ſtillatitiis liquorib. abſinth. & intybi ſatiui latioris*, fiat potio, quę ſumatur, vt dictũ eſt. ℞ *diarrhod.*

rhod.abb.teſſellati teſſellam j. ſumatur poſtridie manè. Vtrique enim humori conuenit.

Sequenti deinde elect. vtendum. ♃. *pul. diarrhod. abb. pul. electar. trium ſantal. ana* ʒ j. ß. *trochiſcorum de rhabar.* ʒ j *diacurcumæ maio.* ℈ ij. *ſacchari diſſoluti in ſtillatitiis liquoribus abſinth. & intybi ſatiui latioris q. ſ.* fingatur elect. in teſſellarum figuram, quarum ſingulæ ſint ponderis ʒ. ij. ß. Sumatur vna, horis tribus ante paſtum, quater ſingulis hebdomad.

Apozemate autem ſequenti, quod partim aperit, partim ſoluit, ſi quis in his obſtructionibus vtatur, non leue ſibi auxilium feret. ♃. *rad. com. maceratarum in aceto, ana* ℥ ß. *quinque herbarum capil. intybi ſatiui latioris non loti, cichorii, ſeriolæ, an. P.* j *chamædryos, chamæpityos, caſſuthæ, pentaphylli, filipendulæ, ana M.* ß. *ariſtolochiæ rotundæ, caſ. ligneæ, ana* ʒ ij. *aſari,* ʒ iij. *quatuor ſeminum frig. maior. ana* ʒ j. ß. *ſeminum aniſi, apii, hippoſelini, ana* ʒ ij. *cicerum rubr. M.* ß. *florum heniſtæ & ſambuci, ana P.* j. ß. *polypodii quer.* ℥ j. ß. *agar. in paſtillorum formam redacti, medullæ cnici, ana* ℥ ß. Decoquantur in ſ. q. aquæ, do-

nec dimidium abſumatur. ℞. *iuris decocti* expreſſi & colo transfuſi ℔.j. ß *ſaccharo* dulcedo inducatur, adiectiſque *ſucci intybi ſatiui latioris, ſucci apii, an.* ℥ ij, *ſerapii byzantini, ſerapii intybi ſatiui latioris, ana* ℥ ij. ß. fiat ſerapium mediocriter, coctum, quod vbi depuratum fuerit, admiſtis *cinnamomi* ʒ j. *ſpicæ nardi* ℈ ij. iucundiore & ſapore, & odore reddatur, Poſtremò ʒ iij. *rhabar. ſelecti* infundantur, in eoque tantiſper macerari permittantur, dum durabit. Hoc autem apozemate vtetur ægrotus ſex dies appetente diluculo

Aut apozematis loco ſequentibus pil. ℞. *pil. de hiera ſimp. agarici recens in paſtillorum formam redacti, ana* ʒ ij. *rhabar. ſelecti* ʒ j. ß. Excipiantur *ſerapio bizantino*, finganturque pil. vj è drachma è quibus ſumantur tres per horam ante cœnam, bis ſingulis hebdomadibus.

Cap. II.

Phlegmones hepatis curatio.

Signa.

INflammationem in hepate fieri, vti & in aliis viſceribus, eaſdémque ob cauſas manifeſtum eſt,

Quo ita affecto, in dextra præcordiorum parte grauitas eſt atque dolor, tota præcordia retrahens, atq; ipſius ad

iugu

iugulum vſque extẽſio:tuſſis adeſt exigua,linguæ color in primis quidem ruber,deinde verò niger,cibi faſtidium, ſitis inexhauſta, vomitus bilis tũ ſynceræ,tum eius quæ ouorum vitellis eſt ſimilis,quæ æruginis colorẽ aliquando poſteà referre videtur. Aluus aſtringitur,niſi inflammationi huius viſceris imbecillitas coniuncta ſit Febris quoq; acuta hunc affectum conſequitur.

Hæc autem imflammatio nonnunquam in ſima huius viſceris parte conſiſtit,nonnunquam verò in eius gibbo. Quæ autem in ſima parte eueniunt inflammationes,magis quàm quæ in eius gibbo fiunt, cibi faſtidium, nauſeam, vomitum biliofum,ſitimque inducunt. Quæ verò in parte gibba eueniut, maiore inter ſpirandum dolore laborantem afficiunt,tuſſim quoque maiorem excitant, dolorem prætereà vſque ad dexteræ partis iugulum adeò, vt detrahi videatur,extendunt,qui quidem dolor concauæ venæ magis, quàm membranarum tenſionem ſequitur. Porrò cum alterutri parti dolor adeſt, ad nothas vſque coſtas peruenit, nempe eis per membranas coniungitur.

Inflammatio autem ſiue in huius viſceris

ſceris parte gibba, in ſima fuerit, in neutra, tamen exquiſitè conſiſtet, quoniam omnium eius partium carnes inter ſeſe continuantur. Hepatis inflammationes, quæ in ſima parte conſiſtunt, tactu haud quaquam dignoſci poſſunt. Quæ verò in eius gibbo oriuntur, tactu quidem cognoſci poſſunt, ſi magnæ ſint, abdomenq́; natura ſit gracile; aut morbo gracilius redditum: ſecus non. Scirrhus autem in hepate, inflammatione tactu euidẽtius dignoſci poteſt, quoniam durior eſt ſcirrhi, quàm inflammationis moles. Huc accedit, quòd extenuata ſolent eſſe corpora, quæ ſcirrho incumbunt: Cęterùm proceſſu temporis, quanquam ſcirrhus augeatur, non æquè tamen facilè erit ipſum tactu cognoſcere, aqua inter cutem, quæ ſcirrhum illicò ſequi conſueuit, intercipiente indicium.

Decipiuntur interdum nonnulli, muſculorum iecori incumbentium inflammationes ipſi iecori tribuẽtes. Expedit igitur has inter ſe noſſe diſtinguere. Inflammatis muſculis, tumor iuxta ſitũ eorum qui iecori incũbunt, oblõgus apparet, viſui & tactui manifeſtus. Pręterea muſculis inflammatis, cutis il

cutis illis incumbens circumtenditur, vt ſi quis digitis apprehenſam attrahere velit, minimè ſequatur. Ad hæc ob muſculorum inflămationem corporis color haudquaquam mutatur. Iecinore autem inflammato, tumor ſecundum lineamenta, figura iecoris rotundus eſt. Ad corporis quoq; decubitum conformatur. Nam maior apparet corpore in ſiniſtrum latus reclinato, minor verò, eo in dextrum reuoluto, iecinore nimirum ſud dextras coſtas cedente, neque tactui, neque viſui ſimiliter ſuccumbente. Prettereà in hepatis inflammatione, cutis iecori incumbens naturalem ſuum ſeruat habitum, corporis autem color auriginoſus apparet.

Curandi ratio ſtatim, ſi nihil obſtet, á venæ ſectione auſpicanda, aluo tamen priùs iniecto enemate ducta, ſi (vt conuenit) excrementa non deiecerit, *Curatio.*
℞. *caſ. recens extractæ, ſacch. rub. ana* ℥ j. *ol. viol.* ℥ *iij. ſalis* ʒ *j. decocti quatuor remollientium herbarum, adiectis prunis x. hord. P. j.* ℔ j ß, Commiſtis omnib. fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur, eoque eiecto, incidatur iecoraria vena dextri cubiti, fiatq; (ſi vires & ętas permiſerint) copioſa ſanguinis detractio, ad prohibendum

bendum phlegmones incrementum. Vires ſi repugnẽt, ſanguinis detractionem partiri ſatius erit. Si verò venæ ſectionem vires ætasque omnino diſſuadeant, cucurbitulæ cum ſcarificatu naribus affigantur.

Hæmorrhidum ſuppreſſio ſi hepatis phlegmonẽ excitauerit, confeſtim aperiantur, quod fiet ſi eas aut linteo aſpero, aut ficulno folio, aut cepis fricueris.

Ante diem quartum ſolutiua valida exhibenda non ſunt, & enim aduſque diem illum humores influxu ſunt, qui pharmaco ſolutiuo irritati ad magis fluendum excitarentur. Ad quartum igitur diem vſq; adhibeantur repellentia ad fluxum cohibendum, admiſtis, pauca tamen quantitate, diſcutientibus & reſoluentibus: quoniam hepatis phlegmone ab aſtringẽtibus facilè induratur. Ea autem partim ſumantur, partim admoueantur.

Sumantur autem hæc ℞. *ſerapii ex cotoneis ſerapii myrtei, ſerapii de reſis ſuccis, an* ℥ *j. ſerapii, intybi ſatiui latioris ſimpl.* (ad aperiẽdum) ℥ ß. *ſtillatitiorum liquorum plantaginis, ſolani, roſarum, ana* ℥ *ij.* Miſceantur, à ieiuno per biduum diluculò ſumantur, Repetantur vſque ad

ad quartum diem, ſi quidem ab ipſo ſtatim initio ægrotum Medicus curandum ſuſceperit.

Extrinſecus autem vſque ad quartum diem hæc admoueantur ℞. *olei roſa. ol. myrtei, ana* ℥ j. ß. *olei abſinth.* ℥ ß *olei ex cotoneis* ℥ j. (reſoluunt) *olei abſinth.* ℥ ß *ſucci plantag.* ℥. ij. *ſantali rubr. roſarum rub. ana* ℥ ij. His commiſtis, hepatis regio linatur tepidé antè paſtum vſque ad quartũ diem: poſt quem reſoluentia ſũt augẽda, aſtringẽtia verò minuenda.

Sic igitur in morbi incremento faciendum ℞. *ol. myrtei, ol. ex cotoneis, ol. roſacei, ſucci plantaginis, ana* ℥ j ß. *ol. abſinthii, ol. nardini, ana* ℥. ß Miſceantur, & hepatis regio manè, & veſperi ante paſtum tepidæ vngatur.

In progreſſu olea reſoluentia augeantur, qualia ſunt *ol. abſinth & nard.* aſtringentia verò alia minuantur, idque magis atque magis morbo ad vigoris finem, aut declinationem procedente.

Si tantum phlegmones ratio haberetur diſſoluentibus tantum vti oporteret, cæterùm quoniam hepatis ſubſtantia facilæ diſſoluitur, aſtringentia diſſoluentibus admiſcenda ſunt. In hũc igitur modum faciendũ. ℞. *olei nardini*

olei abſinthii,ol.chamæmeli.ana ℥ j.ß.)ſunt hæc mollientia & diſſoluentia)*ol. roſacei*, ʒ j.*chamæmeli, abſinthii ſicci,ana* ʒ ij. *roſarum rubr* ʒ ß.His commiſtis linatur hepatis regio tepidè manè & veſperi. *Abſinthium* aſtringit, *eius* autem *oleum* emollit.

CAP. III.

Tumoris hepatis à cauſa frigida curatio.

Cauſa. AB humore pituitoſo frigido in hepate collecto,interdum tumor & abſceſſus oritur,qui ſi ſuppuretur,curari vix poteſt,quòd hepar à pure purificari ægerrimè poſſit: id quod prudens Medicus aſtantibus prædicere debet.

Vena hoc in malo haudquadam incidenda,niſi magna in vniuerſo corpore plenitudo appareat.

Primùm enemate ſequenti aluus molliendà,deinde repellētibus calidis, miſtis cum ſubtiliter reſoluentibus tam ſumptis, quàm admotis vtendum. ℞. *quatuor herbarum remollientium, ana M.j hordei furfuris,ana M.ß ,florum chamæmeli.P.j*,Decoquantur in ſ. quantitate aquæ ad tertias,accipiantur *iuris decocti ſeſquilibra, caſ. recens extractæ, ſacchari rub.an.* ℥ *j.mel. roſa. col. ſeſquiuncia,*

olei

olei communis ʒ iij. *ſalis* ʒ j. Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur.

Sumatur deinde hæc. ℞. *mel. roſacei col.* ℥ ij. *ſerapii adianti ſeſquiunciam, ſerapis abſinthii* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum menthæ, caſſutha, buglosſi, ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò bibantur. Repetantur vſq; ad morbi declinationem, addendo *ſtillatitium liquorum fœniculi*, preſertim ſi in hepatis gibbo tumor ille fuerit.

Extrinſecus autem ſequentia admoueãtur. ℞. *olei roſacei, olei maſtich, ana* ℥ j. ß. *aceti* ℥ j. *olei chamæmeli.* ʒ ß. Miſceantur, & hepatis regio tepidè vngatur.

In in cremẽto, ſequentib. oleis in vngatur. ℞. *olei maſtich.* ℥ ij. *ol. chamæm.* ℥ j. ß. His cõmiſtis vngatur hepatis regio calidè.

In vigore autem hoc affectu exiſtente, & declinationiſi initio ſumãtur hęc. ℞. *diacurcumæ majoris ſeſquunciam, ſumantur* ʒ ij. quotidie manè. Extrinſecus autem hæc fiant. ℞. *ol. nardini, olei abſinthii, ol. chamæmeli, ana ſeſquiunciam.* His commiſtis vngatur regio hepatis calidè. In declinationis autem progreſſu addatur *ſtercoris capræ* ʒ ß.

Si hic tumor duritiem acquirat, ei ſic ſuccurrendum. ℞. *diachyli ireati, emplaſtri de meliloto, ana* ℥ j. ß *pul. abſinth. & ſpicæ narditana* ʒ j. Subigātur cū *oleo nar.* fingaturq; emplaſtrū in lunę dimiditię formam, q, hepatis regioni apponatur.

Si verò ſuppuretur, abſceſſumque rumpi ſit neceſſe quod omnium eſt periculoſiſſimum, ſi pus ad inteſtina, rupto abſceſſu, declinare videatur, lauātibus enematis vtendum, hunc in modum ℞. *decocti hord. & furfu.* ℔ j. *ſacch. ſemel duntaxat cocti, mel. roſa. col. ana* ℥ j. Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum immittatur.

Si verò pus ad vrinæ vias declinare viſum ſit, decocto ſequenti vtendum. ℞. *quatuor ſeminum frig. maiorum* ℥ j. ß. confringantur, & cum decocto *cicerum rub.* in quo *radices apii, & fœnic* decoctæ fuerint, fiat emulſio, de qua exhibeantur ℥ vj. appetente diluculo, tantiſper dum pus in lotio apparebit.

CAP. IIII.

Hepatis imbecillitatis curatio.

HEpatis imbecillitas à quauis intemperie inſigni producitur, intēperiesautem illa per contraria emēdāda, cali

da, calidam refrigerando, frigidam calefaciendo, humidam reſiccando, ſiccã humectando.

Cæterum in huius affectus curatione hoc accuratè obſeruandum. vt cum intemperiem corrigentibus, addantur aliqua aperientia, quòd ferè cum illa intemperie adſit obſtructio, à congregatis in ipſo per imbecillam ſanguifica tionẽ excremẽtis: aſtringentia etiã admiſcenda quo principis huius viſceris robur firmitaſque conſeruetur: partium quoque ſint tenuium, vt tergeant & leniant, dictaque excrementa vacuent. Talia quidem ſint, tam quæ ſumuntur, quàm quæ admouentur.

Intemperies autem calida ſi iecur occupauerit, humores primùm colliquantur, deinde ipſius viſceris carnes, bilis craſſa, grauiterque olens per aluum euacuatur, valdéque colorata, vrina rufa eſt, pulſus celer, ſitis adeſt multa, cibus faſtiditur, bilioſa vomuntur, ferè febriunt. *Signa.*

Frigida verò intemperie, ſi iecur laboret, deiectiones neque multæ ſunt, neque aſſiduæ, certis autem diebus cumulatiùs excernũtur, ſed q̃ minùs oleãt quàm quæ per calorẽ colliquãtur. Co-

lore quoque alio ſunt, atque conſiſtentia. Sũt enim deiectiones, quæ per eam intemperiem egeruntur, ſimiles aquæ in qua caro recens mactata lota ſit, præſeque plerunque ferunt ſanguinis putrefacti, aut in grumos coacti ſpeciem, non quòd ſanguis verè ſit, aut grumus, ſed veluti limus, & fex quædã ſãguinis craſſa, ad atræ bilis ſpeciẽ proximè accedens. Plures præterea, variiq́ue deiectionum colores frigidam iecinoris intemperiem teſtantur. Qui hac intemperie laborant, tantum abeſt, vt cibum faſtidiant, vt maior etiam illis ciborum appetentia ſit. Et quanquam facies non illis concidat, febre tamen languida infeſtantur.

Copulata autem alterutri harum intemperierum ſiccitas ſitim augebit, excremẽtaq; pauciora, ac ſicciora reddet.

Humiditas verò liquidiora copioſioraque, ſitim autem minuet.

Medicamenta autem calida huic affectui magis conueniunt, quòd ferè hepatis imbecillitas ab intemperie frigida fiat, quæ aut prima eſt, aut immodico calori ſanguinẽ & ſpiritũ, caloremque natiuum diſſipanti ſuccedit. Si tamẽ calor adhuc ſubeſſet, calida vitãda.

Vuæ

Vuæ paſſæ cum vinaceis tota ſubſtantia hepati familiares admodum ſunt. Sequens quoque electarium iecur imbecillum mirificè roborat. ℞. *vuarum paſſarum detractis vinaceis ʒ xxxvij.ß. croci ʒ j. calami aromatici ʒ ij. bdel. Iudaici ʒ iij ℈ ij. gra. xv. cinnamo. ʒ j.ß. caß. ℈ ij. gr. v. iunci odorati ʒ iij. ℈ ij. gr. v. myrrhæ ʒ vj. terebinth. ʒ iiij ß. baccar. oxyacan. ℥ iij. ſpicæ aromaticæ ʒ iiij ß. mellis* ℔ *ij. vini q. ſ.* fiat electar. molle, de quo ſumantur ʒ ij quotidie mané.

CAP. V.

Obſtructionis lienis curatio.

HOc natura lieni officium dedit, vt melancholicum ſanguinem ad ſe ab hepate attrahat, quo & ipſe quidem alitur: vbi autem ea facultas imbecillior facta eſt, aut meatus, per quem lien ab hepate fæculentum illum humorem attrahit, obſtructus eſt: aut is qui à liene eſt ad ventriculum, per quem ſæpenumero excrementa quædã ex ſe reiicit, quæ vomitione interdum, interdum verò per inferiora decedere videntur, tunc vitioſus ſanguis per vniuerſum diſtribuitur corpus, colorem corporis ad nigredinem vergentem inducẽs. Nonnunquam etiam immedicabilia *Cauſæ.* *ſigna.*

vicera hoc malo affecti obtinent, grauitatem in ſiniſtro hypochondrio ſentiunt, tumore interdum & duritie eas ob cauſas oborta: ſpiritus difficultate, mœſtitia melancholica, turbulentiſque ſomniis vexantur.

Si in eo, qui his obſtructionibus laborat, plenitudo ſit, vires ætaſque permittant, iecoraria ſiniſtri cubiti incidatur, fiatque ſatis lata venæ diductio, ſanguis enim craſſus eſt. Poſtridie verò circiter meridiem incidatur in ſiniſtra manu vena ea, quæ eſt inter auricularē & medium digitum. Paruæ etenim venæ circa meridiē incidendæ ſunt, quòd eo tempore magis apparent.

Materia deinde hunc in modum cōcoquatur. ℞. *ſerapii de ſcolopendr. ℥ ij. ſerapii de bug. ℥ ſeſquiunciam, ſerapii de duabus rad. ℥ j. ſtillatit. liquor. tamariciſs, ſcolopendr. lupi ſalictarii, fumariæ an. ℥ ij. ß.* Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò bibantur. Repetantur altero triduo,

Aut apozemate ſequenti vtatur ægrotus. ℞. *corticis rad. cappar. ℥ j. v. rad. com maceratarum in aceto, ana ℥ ß. ſummitatū tamariciſs, hemionitidis, bugloſſi cū radice, pentaphylli, chamædryos, chamæpityos,*

ſyos, ana M. ß. r. herbarum capil. ana M. j. vuarum paſſarum detractis vinaceis ℥ ß. *ſeminis portulacæ* ʒ j. ß. *ſeminum aniſi, fœniculi, viticis, ana* ʒ ij. *quatuor ſeminum frig. maiorum, ana* ʒ ß. *florum viticis, & geniſtæ, ana P. j. ß. trium florum communium, ana P. j. polypod. quer.* ℥ j. *folliculorum ſennæ oriental.* ℥ ß. Decoquantur in *aqua chalybeata* (lienis enim duritiem dirimit) ſ. q. aduſq; dimidii conſumptionem. Deinde exprimantur, & colo transfundantur: accipiantur *iuris decocti* ℔ *ij.* quibus *ſaccharo* dulcedo inducatur, fiatque zulapium mediocriter coctum, quod depuretur, adiectiſque *cinnamomi ſelecti* ʒ *ij. pul. diarrhodi abb.* ʒ j iucundiore & odore & ſapore reddatur. Eo vtatur ægrotus dies ſex appetente diluculo.

℞. *catholici* ʒ *vj. compoſitionis hamech.* ʒ *iij. ſerapii de ſcolopendr.* ℥ ß. *cum communi medicinarum decocto*, adiectis *ſeminis viticis* ʒ *ij. polypodii quer. folliculorum ſennæ oriental.* ℥ ß. fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina. ℞. *theriacæ veter.* ℈ *ij. conſeruæ bugloſſi* ʒ *ij.* Miſceantur, & poſtridie manè ſumantur ſex horis ante paſtum.

Aut ſic: ℞. *pil. indarum* ʒ *j.* excipiatur

ſtillatitio liquore buglosſi, finganturque pil.v.quę circa noctis dimidiũ ſumãtur

Adhibenda deinde præſidia lienem corroborantia, eiuſque obſtructiones tollentia tam ſumpta, quàm admota. Componantur autem ex aperientibus, aſtringentibus miſtis. Non tamen tam aſtringentia eſſe debent, quàm ea quæ hepatis gratia autſumũtur, aut admouẽtur, quoniam craſſiore eſt lien ſubſtantia, & ſolidiore, quàm hepar: quare non tam facilè lienis ſubſtantia, quàm hepatis, ſolui poteſt. Sumantur igitur hæc ℞, *pul diarrh. abb.* ℥ ij. *d. acap.* ℥ j. ß. *ſeminis portulacæ* ℥ j. *ſeminis viticis*, ℈ iij. *conſerua adianti, & ſcolopendr. ana* ℥ j. ß. *ſacch. diſſoluti in ſtillatitio liquore tamaricis q.ſ.* fiat electa. ſolidum in rhomborum figuram, ſintque ſinguli rhombi ponderis ℥ ij. ſumatur vnus tribus horis ante paſtum quater in hebdomada. Quo deglutito bibatur parum *ſtillatitiorum liquorum buglosſi & ſcolopendrii.*

Extrinſecus autem hæc admoueantur. ℞. *chamameli*, *meliloti*, *ſtœchados Arab. ana M.* j. *anethi, florum geniſtæ, ſcolopendrii*, *an. M.* ß. *cinnamomi*, *ſeminis viticis*, *ana* ℥ iij. Decoquantur in æquis portionibus *vini albi, aquæ, & aceti* vſque

vſque ad conſumptionem partis dimidiæ. Hoc in decocto madefacta ſpongia & expreſſa foueatur regio lienis bis, aut ter, manè & veſperi ante paſtum. Quæ vbi exiccata fuerit, vngatur vnguento ſequenti. ℞. *olei de cappar. ol. de lilio, ana* ℥ *j* ß. *olei rutæ* ℥ j. *olei amygdal. dul.* (ad remolliendum) ℥ ß. *bdellii, ammoniaci*, diſſolutorum in *aceto, ana* ʒ *ij. ſtercoris capræ, ſeminis vicis, ana* ʒ *iij. ſeminis portulacæ* ʒ *j. croci* ʒ ß. *aceti parum, ceræ parum*, fingatur vnguentum, quo vngatur regio lienis calidè, manè & veſperi mox à fotu.

Aut admoueatur emplaſtrũ ſequens. ℞. *emplaſtri de meliloto, emplaſtri diachyli ireati, ana* ℥ j. ß. *corticis cappar. ſcolopendrii ſicci, ana* ʒ *ij. ſeminis vitricis* ʒ *j.* ſubigantur cum *ol. de lil.* & fingatur emplaſ, in linguæ bouis figuram, quod lienis regioni admoueatur.

Perſeuerante obſtructione, ſi qua quoque noxa in ventriculo ſentiatur, vtendum pil. ſequentibus. ℞. *pil. de hiera ſimpl. agar. in paſtillorum formam redacti, an.* ʒ j. ß. *folliculorũ ſenæ orietal.* ℈ *iiij* excipiantur *ſerapio de ſcolopendr.* finganturque pil. vj. è drachma, è quibus tres

per horam ante cœnam ſumantur, ſemel in hebdomade.

Cap. VI.

Lienis Phlegmones curatio.

Cauſa. VT cætera viſcera, ita quoque lien phlegmone interdũ laborat, ſãguine multo eoq; calido ad ipsũ cõfluẽte.

Signa. Dignoſcitur autem febre & æſtu, prætereà grauitate, tumore, diſtentione, doloreque loci.

Victus ratio. Victus ratio eadem ſit cum ea, quæ in reliquis inflammationibus dicta eſt. Potus ſit aut *cinnamomi decoctum*, aut *vinum aquoſum.*

Medicamenta quæ principio in omni phlegmone adhibentur repellentia & aſtringentia eſſe debent, vt id quod influit reprimãt, & partis, in qua phlegmone fit, robur conſeruent. Cæterùm quoniã ſanguis, qui in liene tumorem & phlegmonẽ facit, craſſus eſt, & ipſius lienis ſubſtantia craſſior, quam hepatis, non ſolum aſtringentia, ſiue repellentia exhibenda, ſed etiam diſſoluentia, & incidentia, citra tamen euidentem calorem, quæ aſtringentibus fortiora eſſe debent, ne craſſus ille cumulatus in liene ſuccus obturatus, vehementiùs incraſſeſcat.

Curan

Curandi ratio à venæ ſectione auſpicanda. Incidatur igitur iecoraria ſiniſtri cubiti, lataq; fiat venæ diductio: ſanguis autem pro plenitudine & viribus detrahatur. Poſtridie incidatur ſaluatella in ſiniſtra manu, quæ eſt inter auricularem digitum & annularem.

Extrinſecus deinde hęc admoueātur. ℞ *ol. roſa. oleo chamam. ana* ℥ ij. Miſceantur, & inungatur regio lienis calidé, mané & veſperi diebus quinque.

Aut cataplaſma ſequens applicetur. ℞. *farinæ hordei* ℥ ij. *roſarum rub.* ℥ j. *chamæmeli, abſinthii, meliloti, ana* ℥ ß. Miſceantur cum *oleo roſa. & ol nard* fiatque cataplaſma, quod lienis regioni applicetur. Caliditas verò ſi intenſa ſit, formetur cataplaſma cum *ſucco portulacæ, foliis ſalicis* adiectis.

In huius mali incremento relaxantia, ſiue diſſoluentia augeantur. Fiat igitur hunc in modum. ℞. *olei roſa. ol. chamæm. ol. de lilio, ana* ℥ j. ß. Commiſtis his lienis regio vngatur calidé mané & veſperi. Vbi enim in vigore fuerit, vngatur ſolo *oleo chamæmeli.*

Cum autem ad declinationem peruenerit, vngatur *oleis chamæm.* & *nard.* miſtis. Tumor autē lienis, ſi frigidus ſit

& mol

& mollis, citra phlegmonen, initiò vngatur *oleis abſint. & maſtich.* In progreſſu addatur *oleum de lilio, & muccago, ſeminis lini* cum *oleo rutæ.*

Cap. VII.

Scirrhi Lienis curatio.

Cauſa. TVmore lienis frigido & molli, aut inflãmatione minùs rectè curatis tumor, durus in liene remanet, qui σκίρρος, Græcis dicitur. Quacunq; autem ex cauſa oriatur, tactu ipſum facilè eſt deprehendere.

Victus ratio. Cibus ſit concoctu facilis, & boni ſucci Vinum ſubſtãtiæ ſit tenuis, aſtrictione carens. Exercitium, vociferationeſque tempeſtiuæ plurimum cõferũt.

Medicamenta autem aperientia, extenuantia, incidentia, & abſtergentia eſſe debent, tam ſumpta, quàm admota. ℞. *ſerapii de ſcolopend. ſerapii de epithymo* (aperiunt, & extenuant) *ſerapii acetati ſimpl.* (incidit propter acetum) *an* ℥ j. ß. & ſcirrho diuturno addatur quoq; *oxymelitos ſcillini* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorum tamaricis, adianti, bugloſſi, ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò ſumantur, adiectis *cinnamomi ſelecti* ʒ ij. ſaporis gratia. ℞. *catholici* ʒ vj. *compoſitionis hamech* ʒ iij. *ſerapii*

adian

adianti ℥ ß. *cum communi medicinarum decocto*, addendo *polypod. quer. folliculorũ ſennæ ana* ℥ ß. *florum tamariſci*, P. j. ß. fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina. ℞. *pul. diarrhodi abb. pul. diacapp. ana* ʒ ij. *pul. roſatæ nouellæ* ʒ . *ſacchari diſſoluti in ſtillatitiis liquoribus bugloſ. & ſcolopend. q. ſ.* fingatur elect. ſolidum in rhomborum figuram, ſintque ſinguli ponderis ʒ ij. ſumatur vnus manè horas tres ante paſtum.

Extrinſecus autem hæc admoueantur. ℞. *vnguenti dialthææ* ℥ iij. *olei de cappar. olei rutæ, ana* ℥ j. Cõmiſtis his vngatur lienis regio calidè, manè & veſperi.

Aut fiat vt ſequitur, indeque ſperet ęgrotus haud vulgare prędidium, etiam ſcirrho diuturno ℞. *ammoniaci diſſoluti in aceto ſcillino* ʒ ß. *ol. amygdal dul.* ℥ iij. *ol. de lilio* ℥ ij. *ol. de cappar.* ℥ ij. ß. adiecta *cera* fiat vnguentum, quo vngatur regio lienis calidè, manè & veſperi.

Aut ſic, & prædicto viribus non cedit. ℞. *ſucci calamint, aut radicis, eius olei communis, ana* ℔ j. *olei amygdal. dul.* ℥ ij. *ſeminis portulacæ* ʒ ij. *aceti* ℥ j. ß. *ceræ parum*, fiat vnguentum, quo lienis regio vngatur calidè.

Aut

Aut ſic: ℞. *œſypi, axungiæ gallinæ amygdal. dul. ana* ʒ j. ß. *olei chamameli, ol. de cappar. ana* ℥ j. Commiſtis his vngatur lienis regio calide, mané & veſperi ante paſtum.

Tumor autē lienis ſi ſit à melancholica materia cum flatu miſta, concoquatur, & euacuetur, vt in melancholia dictum eſt, cætera verò fiant, vt ſequitur. ℞. *pul. diacymini pul. diacappar. ana* ʒ ij. *ſacchari diſſoluti in ſtillatitio liquore ſcolopendr. q. ſ.* fiat elect, in teſſellis de quibus ſumatur vna quotidie mané. Vngatur & vnguento ſequenti. ℞. *olei rutæ, olei chamæmel. ol. de cappar. ana* ℥ ij. *aniſi, cumini, cinnamomi ſelecti, fructus tamaricis, ana* ʒ j. ß. *aceti parum, & ceræ*, fiat vnguentum, quo vngatur regio lienis calidè mané & veſperi.

Cap. VIII.

Diarrhœæ curatio.

Cauſæ. Copioſum alui prꝛfluuium citra exulcerationem, aut inflamationem, diarrhœa appellatur.

Oritur autem hæc paſſio, aut ob vētriculi aut inteſtinorum, aut iecoris, aut lienis imbecillitatem, quæ ſunt inſtrumenta concoctioni ſeruientia. Illius

autem

autem imbecillitatis curatio ex his, quæ ſuperiùs tradita ſunt, petenda eſt. Aut ob prauorum alimentorum copioſam ingeſtionem, quæ corrupta mordicationem excitant, virtutémque expultricem irritant: id quod tum ex ægri ſermone, tum ex deiectionibus cognoſci poteſt. Nam ſi billioſæ fuerint flauo inficiuntur colore, neque citra caloris ſenſum & mordicationem excernuntur. Alimenta verò copioſiùs ingeſta, ſi humidiora viſcoſioráque fuerint, vnde humores craſſi, pituitoſi, & lenti nati ſint, qui corrupti diarrhœam excitauerint, contraria dictis prorſus erunt, quæ per aluum deiiciuntur. Aut ob humorum è ſupernis partibus ad ventris ſpatia defluxum hoc pathema oritur. Aut ob retentricis facultatis imbecillitatem. Aut ob hepatis, aut venarum meſeraicarum obſtructionem. Aut ob ventriculi crudelitatem. Aut denique ex totius corporis plenitudine.

A qua, aut quapiam alia parte ſe per ventriculum & inteſtina expurgante, diarrhœa ſi excitata fuerit, natura, quæ ſuperuacua ſunt, & noxia expellère tentante, ídque facilè is, qui laborat tolerauerit, tantùm abeſt, vt id alui pro-

fluuiū ſiſtendum ſit vt etiā naturæ motus ſit adiuuandus. Si autem fluor ille diutiùs perſeuerans, non ſolùm ſuperuacua expellat & noxia, ſed etiam corporis habitum veluti colliquet, viréſque atterat, tunc ei tum ſumptis, tum admotis, tum infuſis reſiſtendum. Si natura duce ſuperflua alui profluuio expellantur, diebus ad ſummum duodecim terminari debet: cæterùm ſi naturæ auxilio fuerimus, breuiori tempore finietur.

Si tenus igitur corporis habitudo, aliáque ſigna bilioſam corporis conſtitutionem oſtendant, bilioſáque excrementa noxia, & ſuperflua natura expellat, eius motum hunc in modum adiuuabimus. ℞. *rhabar, ſelecti parum torrefacti*) ſic enim acrimoniam perdit, parte ſubtili & acri diſſoluta) ʒ *ij. pul. mina ex cotoneis, ſine ſpeciebus,* ℥ *j. cum aqua chalybeata, aut ſtillatitio liquore plantag.* fiat potio, quę ſumatur hora quarta matutina.

Aut ſic: ℞. *corticis myrobola, flauarum parum torrefactarum* ʒ *iij. rhabar, parum torrefacti* ʒ *j.* fiat pul. & cum *vino acerbo*, & *ſtillatitio liquore plantag.* aut *roſa.* fiat potio. Atque hæc magis puluerata,

quàm

quàm infuſa conuenium. Si quis tamen tam delicato palato fuerit, vt à pulueribus offendatur, infuſio hunc in modum fiat. ♃. *rhabar. parum torrefacti* ʒ ij. *macerentur in ſtillatitio liquore plantag.* in quo *balauſt. myrti baccæ roſæ rub.*. decocta fuerint, horis xij. deinde exprimantur, adiectiſque *ſerapij ex cotoneis* ℥ ß. fiat potio, quæ ſumatur hora quinta matutina.

Aut ſic: ♃. *rhabarb. ſelecti parum torrefacti* ʒ ſubigantur cum *mina ex cotoneis, & ſacchara roſ. antiquo* q. ſ. fingatur bolus, qui ante lucano tempore ſumatur.

Aut ſia: ♃. *rhabarb. ſelecti, parum torrefacti* ʒ ij. ſubigantur cum *mina ex cotoneis*, finganturque pil. xi. quæ ſumantur hora tertia à noctis dimidio.

Quòd ſi prædictis remediis materia, quæ multa erat, non ſatis vacuata videatur, repetantur. Si verò prorſus vacuata ſit, aut maiori certè ex parte, ad fluxum aſtringendum ſe medicus conuertat, hunc in modum. ♃. *carnium cotoneorum ſaccharo conditarum ſine ſpeciebus* ℥ iij. *ſumantur* ʒ ij. non multo ante paſtum tempore.

Aut ſic: ♃. *conſerua roſ. antiqua, conſ.*

ſymphyti, ana ℥j. ß. *lapidis hæmatit.* ʒ ij. *baccarum myrti,* ʒ j. ß. *boli Armeniæ lotæ in ſtillatitio liquore roſ.* ʒ ij. ß. excipiantur *ſerapio ex cotoneis*, fiátque elect. molle, de quo ſumantur ʒ ij. exiguo ante paſtum tempore.

Aut ſic: ℞ *ſerapij myrtei, ſerapij, roſacei de roſis ſiccis, ſerapij ex cotoneis an.* ℥ ß. *ſtillatiorum liquorum, peræ paſtoritiæ, plantaginis, roſarum ana* ℥ j. Miſceantur, & ieiuno ventriculo manè ſumantur. Sunt autem hæc inter ſe variãda, vtetur que illis viciſſim ęgrotus, ne vni natura aſſueta, eo tanquam cibo vtatur.

Extrinſecus autem ſequentia admoueantur. ℞ *olei myrtei, olei ex cotoneis, olei maſtichi. ana* ℥. ij. *boli Armeniæ, acaciæ, hypociſtidos, lapidis hæmatit. mumiæ, ana* ʒ. ß. *ceræ parum*, fiat vnguentum, quo vnguantur venter infra vmbilicum, vmbilicum, & renes calidè, manè & veſperi ante paſtum.

Animi defectio, ventris dolor, ardorque vehemens huic effectui interdum ſuperueniunt, quibus ſymptomatibus tam ſumptis, quàm admotis medicamentis hunc in modum occurrendum. ℞. *cornu cerui vſti* ʒ ij. Miſceantur cum *ſtillatitio liquore plantag.* & bibantur ante paſtum.

paſtum, materia maiori ex parte vacuata, non antè. Confert autem hoc medicamentum, non ſolùm dolori vẽtris ex fluxu, ſed & dolori colico.

Extrinſecus autem hæc admoueantur, materia (vt diximus) vacuata. ℞. *gallarum, rhois obſoniorum, baccarum myrti, ana M. j. pomorum ſyluestrium contuſorum vnc. iij. cumini in aceto infuſi vnc. iij. roſa. rub. M. ß.* Decoquantur in *aqua*, in qua *ferrum candens* ſæpius extinctum ſit, in eáque calida madefacta ſpongia, & expreſſa foueatur venter calidè, manè & veſperi.

Prætereà fricationibus ligaturíſque dolorificis extremitatum facienda reuulſio. Cucurbitulæ quoque ſuper vmbilicum ſine ſcarificatu, ibíque per quartam horæ partem hæreant. Non enim ſolùm ventris fluxionem ſiſtent, ſed & dolorem auferent. Crura quoque ſi ſequenti lotione lauentur, fluens materia reuelletur. ℞. *radicis calcatrippæ, an. M. ij. foliorum plantag. balauſtiorum, roſarum rubr. ana M. j.* Decoquantur in *aqua*, in qua *ferrum candens* ſæpe extinctum ſit, *& vino aſtringente*, hócque in decocto lauentur crura: vt dictum eſt.

Diarrhœa verò ſi à pituitoſis humoribus fuerit lentis, craſſis, & corruptis, naturæ motum noxia expellentis hunc quoque in modum adiuuare licebit. ♃. *hieræ ſimpl. Gal.* ℥ vj. ſumantur diluculo.

Aut ſic: ♃ *pil. maſtich.* ʒ j. cum *ſtillatitio liquore abſinth.* fingãtur pilul. quinque, quæ ſumantur hora noctis decima, aut vndecima Turpetum, idque genus alia medicamenta valentoria haud conueniunt.

Retentrix deinde virtus ventriculi & inteſtinorum medicamentis tã ſumptis, quàm admotis roboranda hunc in modum. ♃. *diacydonites cum ſpeciebus* ℥ iij. ſumantur ʒ ij. quotidie manè, non multo ante paſtum tempore. Sumatur præterea ſemel in hebdomada ʒ j. *theriac. veter.* manè ſex horis ante paſtum.

Extrinſecus autem ſic roboretur. ♃. *olei nardini, olei maſtic. olei menthæ, ana* ℥ j. *caryophyllorum, menthæ ſiccæ, cardamo, ana* ʒ ij. *coralli rubr.* ʒj. *ceræ parum,* fiat vnguentum quo vngatur venter & regio ventriculi, calidè ante paſtum manè & veſperi.

Aut ſic: ♃ *emplaſtri de maſtich.* ℥ iij. fingatur emplaſtrum in ſcuti, vt vulgò loquuntur, ſtomachalis figurã, quod

ven

ventriculi regioni applicetur.

Diarrhœa ſi à defluxione humorũ ex capite in ventriculum naſcatur frequẽtes habet paroxymos, materia enim prima vacuata noua generatur, quæ defluxionem ruſſum excitat. Paroxiſmi tempore vtatur ægrotus pil. ſequentibus. ℞. *pilul. aſſaieret*, *pil. maſtich.* *ana.* ʒ. ß. Excipiantur *ſtillatitio liquore betonicæ*, finganturque pilul. v. quæ ſumantur horis tribus poſt cœnam ab ægroto lectum ingredi volente.

Deinde pul. capitali inſpergatur pars capitis anterior, eodẽ quoq; tẽpore. Aut fingatur pileolus cui ſequentes pulueres inſuantur. ℞. *meliſſophylli*, *betonicæ*, *ſampſuchi*, *ana M. ß. ſtœchad. Arab. roſa. rub. florum roriſmar. ana P. j. nigellæ Rom. torrefactæ* ʒ iij. *corian. præpar. cocci infectorij*, *ana* ʒ ij ß *macer*, *caryophyllorum*, *ana* ʒ j. Inſuantur panno ſericeo rubro & raro finganturque pileolus acu interpunctus, qui geſtetur. Vtendum & ſequenti ſuffitu, ℞. *thuris*, *maſtich.* *ana* ℥ j. *ſtyracis calamitiæ*, *ladani*, *ana* ʒ ij. *ſucci cyrenaici* ℥ iij *ſandaracæ.* ℥ ß. His cõfractis ſuffitus fiat quo capitis operimẽtũ ſuffiatur manè & veſperi Præterea vẽtri

culus & inteſtina roborentur medicamentis tam ſumptis, quàm admotis, dictis in diarrhœa pituitoſa.

Diarrhœa à crudelitate ventriculi ſi fuerit, ea laborantem primùm oportet pauco vti cibo, eóque boni ſucci, & cōcoctu facili: ventriculo deinde hunc in modum ſuccurrendum. ℞. *pilul. alephang.* ʒj.ß. *pil. maſtich.* ℈j ß. Excipiantur *ſtillatitio liquore abſint.* finganturque pil. ix. è quibus tres per horam vnam ſumantur ante cœnam alternis diebus. Tertio autem, aut quarto, à fluxu die, ſumat ʒ j. *diacydonites cum ſpeciebus*, non multò ante paſtum tempore. Extrinſecus autem apponatur ventriculo *emplaſtrum de maſtich.* in ſecuti (vt loquuntur) ſtomachalis figuram formatum.

Aut ſic: ℞ *cerati Gal. emendantis vitia ſtomachi, olei nard ana* ʒ ij. His commiſtis ventriculi regio calide ante paſtum linatur, manè & veſperi.

Diarrhœa quoq; obſtructis meſaraicis venis plerunque oritur, tuncque apparent deiectiones chyloſæ. Quod vbi contigerit, primùm aſtringentia omnia vitentur: ſumatur autem ſequens potio purgans. ℞. *rhabar. ſelecti* ʒ j.ß. *ſpeciæ nardi gra.* v. maceretur in *ſtillatitiis*

titiis. liquoribus apij & intybi ſatiui latioris, ac pauco *vini albi.* horis duodecim, dein exprimantur & colentur, adiectiſque *cathol.* ℥ ß*i ſerapij adianti* ℥ j. fiat potio, quæ ſumatur hora quinta matutina. Sequenti deinde elect. vtendum. ℞ *pil. diacurcumæ maioris.pul. diarrhodi abb. ana.* ʒ ij. *ſacchari diſſoluti in ſtillatitiis liquoribus fœniculi. aut apij,p.ſ.* fingatur elect. ſolidum in rhomborum figuram, ſintque ſinguli ponderis ʒ ij. ß. Sumatur vnus quotidie manè horis tribus ante paſtum: quo deglutito bibatur parum *vini albi*, aut *gilui* diluti.

Aut ſic : ℞. *cicerum rubr.non lotorum, M* ij. *radicum apij, & fœnic.* ʒ ß. *adianti recentis, M* ß. Decoquantur in ſ.q, *aquæ*, vſque ad adſumptionem dimidij : accipiatur *iuris decocti* ℔ j. quæ per biduum bibatur in æquas portiones partita. Atque id commodè fiet ante potionis purgantis prædictæ ſumptionem, concoquentium ſerapiorum loco.

Diarrhœa autem ab hepatis obſtructione ſi fuerit, cognoſcetur dextri hypochondrij grauitate. Quæ quidem obſtructio ſi ſit in hepatis parte ſima, curetur vt obſtructio venarũ meſaraicarum proximè dicta. Si verò in hepatis

gibbo,, quod ex vrina cognoſcetur,fortiora exhibeantur diuretica. Quòd ſi huic affectui hepatis caliditas adiuncta ſit, apozemate ſequenti vtendum. ♃.*r. radic. comm. maceratarum in aceto. an.* ℥ ß. *intybi ſatiui latioris non loti, cichorij cùm radice, ſeriolæ ana M.* ß. *quinque herbarum capil. ana M. quatuor ſeminum frig. maiorum, ana* ʒ j. ß. *ſeminum apij, aniſi, & fœniculi, ana* ʒ j. *cicerum rub. M.* ß. *florum ſambuci & geniſtæ, ana P. j.* Decoquantur in ſ. q *aquæ* ad dimidij conſumptionem vſque accipiatur *iuris decocti* ℔ j. ß. *ſacchar*o dulce reddatur, fiatque ſerapium mediocriter coctum, quod depuretur, adiectíſque *cinnamomi ſelecti* ʒ j. ß *pul. diarrh. abb.* ʒ j. ſuauiore & ſapore & odore reddatur. Eo ægrotus ieiunus vtetur manè, diebus quatuor. Vtendum deinde potione purgante proximè dicta in obſtructione venarum meſeraicarum. Vacuato corpore ſumat quotidie manè elect. ſolidi *diarrhodi abb.* teſſellam vnam.

Obſtructio verò hepatis ſi cum ipſius frigiditate ſit coniuncta, ei hunc in modū medebitur. ♃. *ſerapij de radic. oxy*

me

melitos diuretici, ſenapii adianti, ana ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorum abſinthii, apii. fœniculi, ana* ℥ iij. Fiat in zulapii modum, quod depuretur, & adiectis *cinnamomi* ʒ ij. ori ſuauius reddatur. Eo vtetur ægrotus diebus quatuor.

Aut ſic: ℞. *quinque rad. com. maceratarum in vino albo, ana* ℥ ß, *chamædryos, chamæpityos, pentaphylli, filipendulæ, ana M. j. abſinthii Pontici M.* ß. *aſar* ʒi iij. *cicerum rubr. M.* j *ſeminum aniſi, apii, & fœniculi, an* ʒ ij *florum geniſtæ & ſambuci, ana P.* j. ß. *polypodii quer.* ℥ j. *agar. in paſtillorum formam redacti* ℥ ß. Decoquantur in ſ. q. *aquæ*, vſque ad partis dimidiæ abſumtionem accipiatur *iuris decocti* ℔ j. ß. quæ adiecto *ſaccharo* & *molle*, dulcis reddatur, fiatque ſerapium mediocriter coctum quod depuretur, & adiectis ʒ iij. *cinnamomi ſelecti*, iucundiore fiat & odore & ſapore. Eo vtetur ægrotus ieiunus mane diebus quatuor. Vacuetur deinde ſumpta potione ſequenti *agar. in paſtillorum formam redacti* ℈ iiij. *medullæ cnici* ʒ iij. Macerentur *in oxymelite ſimpl.* & *ſtillatitiis liquorib. fœniculi, & apii* horis xij. deinde exprimantur, adiectiſque *cathol.* ℥ ß. *diaphœn.* ʒ j. ß. fiat potio, ſumatur hora quarta matutina.

tutina. ℞. *theriacæ veter* ℥ j. *conſeruæ adianti, conſeruæ bugloſsi, an.* ℥ j. ß. Miſceantur, & poſtridie manè ſumantur horis ſex ante paſtum. Vacuato corpore, dies compluſculos manè ʒ ij. *diacurcumæ maioris* ſumantur.

Lienis autem vitio ſi Diarrhœa contigerit, id quod ex dolore & grauitate circa lienis regionem cognoſcitur, id lienis vitium curandum remediis ſuperiùs dictis, cum lienis affectuum curandorum methodus tradita eſt.

Hepatis quoq; vi, & concoctrice, & retentrice, imbecilla facta, Diarrhœa interdum ſuboritur. Cæterùm deiectiones tunc excernuntur aquæ ſimiles, in qua recens mactata caro lota eſt. Solus autem *vuarum paſſarum* cum vinaceis probè dentibus comminutis, in paſtus principio vſus frequens, huic malo mederi poteſt. Aut electarium molle in hepatis imbecillitate traditum.

Cap. IX.

Deiectionis ſanguinis curatio.

Sanguis etiam interdum per aluum, inteſtinorũ abraſione & dolore egeritur, ab hepate malè affecto deflués Huic autem hepatis vitio caliditas nonnunquam coniuncta eſt, interdum

verò

verò frigiditas. Caliditas autem cognoſcitur ex graueolentia deiecti ſanguinis, & vehementia ſitis: ſequiturque hoc malum plerunque ardentes febres, cui tam ſumptis, quàm admotis hunc in modum ſuccurrēdum. ℞. elect. ſolidi trium ſantalorum rhabarb duplicato ℥ iij. ſumatur teſſella vna quotidie manè horis tribus ante paſtum.

Extrinſecus autem hæc fiat. ℞. *cerati ſantalini* ℥ *v. ſpicæ nardi*, ℈ j. Miſceantur, & hepatis regioni applicentur matutinis horis ante paſtum.

Aut ſic: ℞ *ſtillatitij liquoris roſarum, ſtillatitij liquoris intybi ſatiui latioris, ana* ℔ ß. *omnium ſantalorum, ana* ʒ j ß. *caphuræ gran. iij. ſpodij* ʒ *ij. ſpicæ nard.* ℈. ß. *aceti parum.* His commiſtis fiat epithema hepati tepidè, matutinis horis ante paſtum.

Frigiditate autem cum dicto hepatis vitio coniuncta, ſitis non adeſt, nec febres hoc malum ſequitur. Ei quoque tum ſumptis, tum admotis hunc in modum medebimur ℞. *elect. ſolidi aromatici roſati maioris, aut de cinnamomo* ℥ *ij.* ſumatur rhombus vnus quotidie manè. Extrinſecus autem hepatis regio vngatur *oleo nard.* & *maſtichino* calidè,

maturi-

Digitized by Google

matutinis horis ante paſtum.

Cap. X.

Dyſenteriæ curatio.

Tormina malum hoc Medicorum nonnulli appellant, quod in eo inteſtina dolore admodum torqueantur, ob ipſorum exulcerationem.

Cauſæ. Huius autẽ exulcerationis cauſę ſunt interdum externæ, vt frigiditas, aut calor, aut pernitioſorum, medicamentorum potio, Interdum verò cauſæ ſunt internæ Nam aut à bile flaua, aut pituita ſalſa, aut à bile aduſta, atq; id genus humoribus acribus & mordacibus, aut ab vniuerſo corpore ad ventrem confluentibus, aut in ipſo natis ob cruditates, aut fructuum commeſtionem, aut acrium vitioſorumque ciborum vſum

Signa. Principiò, hoc pathemate inchoãte, bilioſa, varia, & mordacia excernũtur Deinde interaneorum abraſiones ſequuntur. Poſtremò paulum cruoris ſimul excerni videtur, quando videlicet ipſe affectus iam dæſenteria eſſe cenſetur. Quando autem huiuſmodi abraſiones ſolæ, hoc eſt, ſine ſanguine excernuntur, conſiderandu m num pingue quidpiã ſimul cũ illis deiiciatur in craſſis enim inteſtinis vlcus eſſe tũc credẽdũ, à quibus

quibus pingue illud, quod ipſis intrinſecus adhærebat, liquefactum & abraſum excernitur. Vbi verò cruorem excerni quoque videris, intueri oportet, vtrum is reliquis excremẽtis ita ſit admiſtus, vt vniuerſus miſceatur vniuerſis, an pars eius aliqua reliquis ſupernatet. Etenim vbi vniuerſus ſanguis vniuerſis excrementis eſt admiſtus, in ſuperioribus inteſtinis vlcus eſſe indicat: ſi verò ſupernatat, in humilioribus

Vlcere autem in tenuib. inteſtinis exiſtente, dolores acerbiſſimi ad animi vſque deliquium circa vmbilicum conſiſtunt: bilioſa, porrique colorem habentia, atque omnino variegata excernuntur: ſiti ægroti infeſtatur, febriuntq;

Porro non parum conducit ad curandi rationem, noſſe, in qua inteſtinorum parte vlcus conſiſtat. Nam ſi in ſuperioribus inteſtinis fuerit, ab epotis medicamentis petẽdum præſidium eſt: ſi verò in humilioribus, enema ſubiicere magis conuenit.

Quies in hoc affectu ſalubris admodum eſt. Cibus paucus ſit, vt partes largiore alimento deſtitutæ contumacius quem habent humorem retineant, nec tã facilè ab vlceratis inteſtinis trahẽtibus ab *Victus ratio.*

bus ab

bus abduci permittant.Sit idem euchymus & coctu facilis ,quod ventriculi facultas coctrix,retentrix quoque imbecilla ſit Oua igitur ſorbilia,perdices, contuſum carnium , hepata gallinarũ, oriza cum lacte,amylum,oua lacti admiſta conueniunt , Lac quoq; acidum, lapidibus aut ferro candenti vſtularum ter quaterue,epotum plurimum confert. Vinum aut nullum bibatur . aut aſtringens ſit, & aqua calybeata dilutum.Zulapium quoq;roſatum per ſe ſalubre eſt. Aqua quoq; pluuia , aut eius defectu fontana , in qua chalybs ignibus extinctus ſit, huius præſertim mali principio,ſalubris eſt.

Ad dyſenteriæ autem curationem in inferioribus inteſtinis conſiſtentem (quæ,præter ea quæ dicta ſunt , vel ex hoc cognoſcitur , quod excrementa cum flatu prodeunt, multaque ſunt & coaceruata, aliquando etiam ſpumoſa pinguiaque illis commiſta ſunt)lauantibus enematibus primum vtẽdum eſt hunc in modum ℞. *iuris decocti hordei* ℔ *j ſacchari ſemel duntaxat cocti* ℥ *j. vitellos ouorum duos*,fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur. Hoc autem lauante enemate ſæpe vtendum eſt,& ante cor-

poris

poris vacuationem,& poſt. Nam ſi materia pauca ſit, ſolis interdum id genus enematibus curatur hic affectus.

Si verò materia craſſa appareat, enemata non ſolum lauantia, ſed & abſtergentia ſint, præſertim ſi ſalſa pituita ſit hunc in modum. ℞ *iuris decocti hordei* ℔ *j ſacchari rubri, mellis roſacei col. ana* ℥ *j. vitellos ouorum duo*, fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur.

Si autem magnus ardor in excremẽtis, cum intenſo ventris dolore videatur, ſequenti enemate vtemur. ℞. *ſucci plantag. face ſubſidete depurati* ℥ *iij. olei roſa.* ℥ *vj. muccag. pſylli extractæ in ſtillatitio liquore roſ.* ℥ *ij.* fiat enema, quod ante paſtum immittatur.

Si verò nõ ſolum lauare inteſtina & abſtergere, ſed etiam dolorem mitigare ſi opus, hoc enemate iniecto, id conſequemur. ℞ *.iuris decocti hordei* ℔ *j. ſacchari rub. mellis roſacei col. ana* ℥ *. ß. muccaginis pſylli extractæ in ſtillatitio liquore roſa.* ℥ *ij.* fiat quod ante paſtum iniiciatur.

Corpus deinde ſequenti potione purgante vacuandum. ℞. *rhabar. ſelecti torrefacti* ʒ *j ß. myrobalan. flauarum parum torrefactarum* ʒ *ij. ſtillatitij liquoris*

*plantag.q.ſ.*adiecta *ſerapii ex coloneis*, ℥ j, fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Si autem à bile aduſta huius mali origo ſit, potione ſequenti vacuetur. ℞. *myrobalanorum flauarum, & cærulearum parum torrefactarum, ana* ʒ j ß. *rhabarb. parum torrefacti* ℈ iiij. *ſerapii ex coroneis* ℥ j. *adiectis ſtillatitiis liquorib. roſa. & plantag. q. ſ.* fiat potio.

Si verò à pituita ſalſa dyſenteria ſuborta fuerit, mutentur *myroba. cæruleæ* in *cepulas*, aut *empeliticas*, eadem quantitate manente. Vacuato corpore, vtendum vt dictum eſt, enemate leuante ſuperiùs tradito.

His peractis, ſi materia maiori ex parte imminuta vacuataque videatur, adhibenda tam extrinſecus quā intrinſecus cōſtrigentia. Intrinſecus autē hūc in modum. ℞. *ſerapii ex coloneis*, *ſerapii myrtei*, *ana* ℥ iij. Miſceantur cum *aqua pluuia*, aut *aqua fontana chalybeata*, & ſitis tempore bibantūr. Sumantur & ʒ ij. *carnium coloneorum ſaccharo conditarum ſine ſpeciebus* quotidiè manè, ante paſtum exiguo quidem tempore. Iniiciantur quoque enemata lauātia, idque ſæpe fiat, donec exire videantur ſincera,

viiioſis.

vitioſis humorib⁹ haud quaquam permiſta: quod vbi cõtigerit, cõſtringentia iniiciantur hunc in modum. ℞. *gallarum. rhois obſoniorum, roſarum rub. baccarũ myrti, balaſtiorum, oriʒæ torrefactæ, ana M. j.* Decoquantur in *aqua pluuia*, aut *chalybeata q. ſ.* aduſque dimidii conſumptionem: accipiantur *iuris decocti* ℔ *j, ſucci plantag. ſubſidente fæce depurati* ℥ *iij. ſeui renum caprarum* ℥ *ij. lapidis hymatitis, mumiæ, boli Armeniæ, ſanguinis draconis, gummi tragacanthæ, gummi Arab. ana* ℈ *ij.* Commiſtis omnibus, fiat enema quod ante paſtum iniiciatur. Perſeuerante autem fluxu lauante enemate ſuperiùs tradito ſemper vtendum.

Extrinſecus autem ſequentia admoueantur. ℞. *olei myrtei, olei ex cotoneis, olei maſtich. ana* ℥ *ij. acaciæ, hypociſtidos, boli Armeniæ, rhois obſoniorum, baccarum, baccarum myrti, ana* ʒ *ij. ceræ parum,* fiat vnguentum, quó vngatur venter ab vmbilico ad pubem & renes calidè, manè & veſperi ante paſtum.

Aut ſic: ℞. *boli Armeniæ, mumiæ, ana* ℥ ß. Miſceantur cum *albo oui*, linanturque venter & renes, vt dictum eſt, ab vmbilico ad pubem calidè, manè & veſperi ante paſtum.

Crura quoque ſequenti decocto lauentur. ℞. *gallarum, rgois obſonorum, ana* ℥ *j.* ß. *foliorum plantag. M.* j. *rad. filicis, calcatrapæ, ana M. ij.* Decoquantur in *aqua chalybeata*, & *vino aſtringente.* Eoque decocto lauentur crura manæ & veſperi.

Balneis tandem ſudorem prouocare abſurdum non erit. Poſtremò & cucurbitulas vmbilico, & ilibus vtriſque affigere, opem non leuem afferet.

Dyſenteria ſi in ſuperioribus inteſtinis fuerit, iiſdem plane præſidiis curanda, quibus dyſenteria in inferioribus inteſtinis conſiſtens, exceptis enematibus, quoniam gracilia inteſtina non ſuperant.

Porrò ſi hepatis intemperies calida acres hos humores, à quibus dyſenteria fit, generet hepar vnguento ſequenti. ℞. *cerati ſantalini* ℥ *iiij. olei roſacei, ana* ℥ j ß. lauantur *aqua frigida*, adiectoque *ſpicæ nardi* ℈ j. vngatur hepatis regio tepide, dies duos aut tres, horis matutinis ante paſtum.

Cap. XI.

Lienteriæ curatio.

Velox exitus eorum, quæ comeduntur & bibuntur, quæ talia deiiciuntur, qua

tur,qualia fuere deuorata,lienteria eſt.

Huius autem velocis exitus interdum nimius cibus; interdum ciborum præpoſterus ordo, craſſo tenuem præcedente,in cauſa eſt.Contingit aliquãdo id mali ob neruorum à ſexta ſyzygia prodeuntium, villos interioris tunicæ ventriculi cõſtituentium, reſolutionem. Totius ventriculi, atque inteſtinorum imbecillitas huius velocis ciborum exitus interdum in cauſa eſt,ob quam hæ corporis partes grauatæ à cibis aſſumptis, ipſos confeſtim excernunt, abſque vllo doloris ſenſu. Hæc autem imbecillitas retentricis potẽtiæ ventriculi & inteſtinorum, ex intemperatura fit,quam veluti quendam habitum non facilem ſolui contraxerunt: aut propter humorem aliquem,puta pituitoſum, aut bilioſum, qui in ventriculo atque inteſtinis continetur. Fit interdũ hęc paſſio ab his partib. nõ admodum infirmis, ſed tamen in ſuperficie exulceratis, ab humorum quorundam mordacitate & acrimonia. Tunc enim neceſſarium, vt permeãtibus cibis partes exulceratæ dolorem ſentiant.atque ideo illos propellant,ac à ſeipſis citiſſimè emittãt. Verùm huic inteſtinorũ &

vētriculi lenitati cuiuſdam morſus inerit ſenſus. Id quod etiam ventriculo phlegmone laborante euenit, apparetq; in deiectionib. plerũq; aliquid puris.

Curatio. Si lienteria ab imbecillitate ventriculi, ob intemperaturam ſolam ſine humore fuerit, eius curandæ ratio ex his petēda eſt, quæ ſuperius ſũt tradita, cum de ventriculi affectibus ageretur. Si verò ea intēperatura imbecillitatem ventriculi efficiens, cum humore fuerit, humor primùm vacuandus, deinde intemperaturæ atque imbecillitati curandæ incumbendum.

Quòd ſi is humor pituitoſus fuerit, qui facultatem ventriculi retentricem labefactet, aut eius tunicis adhærens, lubricum ipſum facilemque ad ciborum emiſſionem reddat, eius vacuatio vomitu primùm tentanda, hunc in modũ. ℞. *aquæ tepidæ* ℥ vj *oxymelit. ſimpl.* ℥ j. ß Miſceantur, & bibantur. Vomitu autem non inde irritato, penna, cuius extremum oleo madefactum ſit, in os & fauces immittatur. Quòd ſi neque ita ſucceſſerit, validiora ſumantur hunc in modũ. ℞. *oxymelitos ſcillini* ℥ j. ß. *ſtillatitii liquoris fœniculi* ℥ iij. Miſceātur, & à ieiuno bibantur fiatque per biduũ diluculò

Poſtr

Poſtridie cibos varios & ſalſos prandeat, mox à prandio rurſus *oxymeli* cum *aqua tepida*, vt dictum eſt, bibat, vomitumque aut digitis in os ac fauces immiſſis, aut penna (vt dictū eſt) vomitus prouocetur. Si verò laborans nō ſuapte natura facilè vomat, cogendus non eſt, cæterùm ſumpto ſolutiuo pharmaco vacuetur hunc in modum. ℞. *hieræ picræ Galeni* ℨ ß adiecto *ſaccharo* fingatur bolus, qui hora quinta matutina ſumatur.

Aut ſic: ℞. *pil. maſtich.* ℨ j. ex *ſtillatitio liquore abſint.* finganturque pil. v. quæ ſumantur circiter horam noctis vndecimam. Aut harum loco ſumatur *pil. alephan.* ℨ j Nihil autem quod validè aſtringat exhibendum, niſi corpore vacuato. Quo vacuato, ſumat laborans *Zinxiber conditum*, aut de *diacydonite cū ſpeciebus*, caſtaneæ inſtar, ante paſtum quotidiè manè

Extrinſecus autem hæc admoueantur. ℞. *olei maſtich. olei de lentiſco, ol. nardini, ana* ℥ j. ß. *menthæ ſiccæ, caryophyl. acaciæ, hypociſtidos, maſtich. ana* ℨ j ß. *ceræ parum*, fiat vnguentum, quo vngatur regio ventriculi & venter calidè ante paſtum, mane & veſperi. Aut huius

vnguenti loco, cerato ſequenti vtendũ. ℞. *maſtich.* ℥ ß. *ladani* ʒ *ij. menthæ ſiccæ, caryophyllorum, coriandri præparati, cardamomi, ana* ʒ *j.* ß. *corallii rubr.* ʒ. *j.* adiecta *cera* fingatur emplaſtrũ in formã ſcuti (vt loquuntur) ſtomachalis, quod ventriculi regioni applicetur.

Humor verò ſi bilioſus fuerit, qui ventriculi potentiam retentricem atterẽs, Lienteriam excitet, eius quoque vacuatio vomitu primum tentãda hũc in modum. *Recipe aquæ tepidæ vnc. vj. ſerapii acetati ſimpl. aut aceti vnc. j.* ß. Miſceantur & bibantur: vomituſque, vt paulò ante dictum eſt, prouocetur.

Si verò materia hæc bilioſa vomitu non ſatis euacuata fuerit, ſumatur ſequens potio purgans. ℞. *rhabarb. ſelecti parum torrefacti* ʒ j ß. *myrobalano. flauarum parum quoque torrefactarum* ʒ *j. carnium cotoneorum ſine ſpeciebus* ℥ ß *ſtillatitii liquoris plantag. q. ſ.* fiat potio purgans, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Corpore vacuato aſtringentibus vtendũ tam ſumptis, quàm admotis. ℞. *diacydonites ſine ſpeciebus, cum ſaccharo* ℥ *iiij. ſumantur* ʒ *ij.* in principio paſtus.

Aut ſic:

Aut ſic: ℞. *conſerua roſa. antiqua* ℥ ij. *carnium cotoneorum conditarum ſaccharo ſine ſpeciebus* ℥ iij. *coralli rubri, boli Armeniæ, ana* ʒ ij. *miuæ ex cotoneis ſine ſpeciebus* ℥ ß. Miſceantur, ſumanturque caſtaneæ paruæ inſtar in principio paſtus.

Extrinſecus autem hæc admoueantur. ℞. *olei ex cotoneis, olei myrtei, olei maſtich. ana* ℥ j. ß. *acaciæ, hypociſtidos, boli Armeniæ, coral. rub. ana* ʒ j. ß. Adiecta *cera* fiat vnguentum, quo vngatur regio vẽtriculi calidè, manè & veſperi, ante paſtum.

Lienteria ſi ab vlcerato ventriculo orta ſit, mundificetur vlcus hunc in modum. ℞. *caſ. recens extractæ* ℥. j. *aquæ mulſæ*, ℥ iiij. Miſceantur, fiatque potio, quæ ſumatur ad auroram. Dies deinde aliquot horis matutinis ieiuno ventriculo ſumat laborans ℥ vj. iuris decocti *vuarum paſſarum* cum *oxymelite ſimplici.* Vlcere purificato, quod cognoſcitur ab excrementis nullo cum pure deiectis, ſumatur ʒ j. *pul. equiſeti*, cum *vino aſtringente*, aut *aqua chalybeata*, idque dies compluſculos fiat, ad auroram. Vngatur quoque ventriculi regio calidè ante paſtum *oleis ex cotoneis, & maſtich.* æquis portionibus miſtis.

Lienteria à paralyſi neruorum & villorum ventriculi, à cauſa externa interdum oritur, vt à frigore vehementi: cũ quis loca niuoſa prӕterit, contingit vẽtriculũ ita reſolui, vt neque dolorẽ ſentiat, neque grauitatem, viq; eius retentrice reſoluta aſſumptos cibos celeriter deiiciat. Curabitur ſi *conſeruӕ acori col.* ℥ *ij.* manè & veſperi duabus horis ante paſtum ſumantur per aliquot dies. Aut ſi laborans ʒj. *aſſӕ fœtidӕ* in quinque pil. ex *melle*, partitam ieiunus dies aliquot mané deuoret. Deinde vẽtriculum *oleo nard.* calidè ante paſtum manè & veſperi inungat.

Lienteria ſi à nimio cibo fuerit, minuatur cibus.

Si à præpoſtera ciborum ingeſtione, corrigatur.

Si à phlegmone ventriculi, quam indicat tumor in regione ventriculi, curetur phlegmone.

Cap. XII.

Colici doloris curatio.

ORitur hæc paſſio interdum à pituitoſis humoribus in colimẽbranulis ſubſidentibus. Sæui adſũt dolores illis in partibus, vbi coli ſitus eſt, quaſi enim tundi & perforari inteſtinum ſenti

ſentitur.

Nauſea & vomitus vrgent, euomuntur que pituitoſa quædam atque corrupta. Retinentur excrementa, vt ne flatus quidem, neque ructus excerni queat. Si quid autem ab aluo deiici contingat, id flatuoſum quodammodo eſt, & ſæpenumero aquæ ſupernatare conſueuit, ſimilem habens bubulo ſtercori conſiſtentiam. Sæpenumero etiam veluti circuire videtur dolor, atque plurima loca occupare, qui modo in hac, modò in illa parte vehementior fit. *Signa.*

Oritur interdum hic dolor à flatulẽtis ſpiritibus, quibus non patet exitus. Interdum à fæcibus induratis. Nonnunquam à vermibus. Aliquãdo etiam à coli phlegmone. *Cauſa.*

Si à pituitoſis humoribus fuerit, foris admoneantur mitigantia dolorem, atque intereà infundenda enemata parentur. Fiat igitur hunc in modum, ℞. *foliorum chamameli, meliloti, maluarum, helxines, ana M.* j *ſeminum lini & fœnogr. ana* ℥ *ij.* Decoquantur in ſ. quantitate *aquæ*, eoque decocto foueatur locus doloris. Deinde vngatur *oleis chamæmeli, anethi, de lilio*, æquis portionib. miſtis. Poſt hæc primũ iniiciatur

enema

enema blandum non acutum, ad emolliendas fæces, hunc in modum. ♃. *malvarum, althææ, linoz oſtidos, betæ, helxines an. M. j. ſeminum lini, & fœnogr. an. ℥ ij. ficus x florum chamæmeli & meliloti, ana P. j.* Decoquantur in ſ.q. *iuris decoctorum omaſorum* ad tertias: accipiantur *iuris decocti ſeſquilibra, caſ. cum melle, ſaccha. rub. ana ℥ j. mellis deſpumati, ſeſquiuncia, olei communis ℥ iij. ſalis parum.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur ſemel, atque iterum, donec fæces educantur. Quibus eductis, ſi dolor vehemens ſit, mox ſequens infundatur. ♃. *olei chamæmeli, olei anethi, ana* ℔ ß. *vini optimi rubri, aut Arvisii* ℥ *ij.* fiat enema, quod iniiciatur, vt dictum eſt.

Sequens quoque nõ multò poſt iniiciendum, ad euacuandam pituitoſam materiam, doloris cauſam. ♃. *helxines, althææ, linoz oſtidos, ana M. j origani, calamintha, ana M. ß. centaurii minoris M. j. ſeminum aniſi, rutæ, fœniculi, an* ʒ *ij. florum roriſmarini, melilo. chamæm. ana P. j ß. medullæ cnici* ʒ *vj.* Decoquantur in *ſ. q. iuris decoctorum omaſorum*, vſque ad dimidii conſumptionem, accipiantur *iuris decocti* ℔ *j. ß. caſ. cum melle, ſaccha. rub.*

rub. ana ℥j. *mellis anthoſati* ℥j. ß. *diaphœn.* ʒ vj. *oleorum chamam. & rutæ ana* ℥j. ß. *ſalæ foſſilis* ʒj. ß. Commiſtis omnibus fiat enema quod ante paſtum immittatur. Hócque enema ſæpe infundendũ ad perfectam vſq; curatio ẽ.

Materia verò ſi à ſuperioribus partibus in inteſtina decumbat, hunc in modum vacuetur ℞. *diaphœnici* ʒ vj. adiecto *ſaccharo* fingatur bolus, qui hora quarta matutina ſumatur. Locus autem doloris in quem materia decũbit, foueatur ſequenti fotu. ℞. *helxines, origani, calaminthæ, althææ, ana M* j. *ſeminum rutæ, aniſi, & fœniculi ana* ℥ ß. *florum chamameli, meliloti, roriſmarini, ana P.* j. *& dimidiatum.* Decoquantur in ſ. q. *aquæ*, locus dolens decocto foueatur, vt dictum eſt. Sequentibus deinde oleis vngatur. ℞. *olei laurini, olei de lilio, olei chamamelini, ana* ℥j. Miſceantur, fiátque, vt dictum eſt. Præterea vtatur ægrotans *diacymino*, aut *diagalanga*, aut *aniſo condito*: ſumátque quotidie ante paſtum teſſellam vnam. Qua deglutita bibat parum vini meri.

Colicus dolor ſi à flatibus fuerit, primùm iniiciantur blandum enema, fæces emolliens, qualepaulò anté eſt tradi

traditum, Deinde ſequens iniiciendum ad flatus diſſipādos. ℞. *olei rutæ* ℔ *j.* fiat enema, quod infundatur. Curcurbitula quoque vmbilico affigatur, ibique per horam hæreat.

Si cum flatibus humor quoque miſtus ſit, principiò ad doloris mitigationem ſequentia commodè fient. ℞. *milii partes tres, ſalis communis partem vnam, florum chamæmeli P. j.* Milium & ſal torrefiant, nō flores chamæmeli, deinde ſacculis duobus imponantur, qui calidè, alter poſt alterum, ventri admoueantur.

Colicus verò dolor, ſi à fæcibus induratis obortus ſit, primùm ſuperiùs tradito enemate blando fæces emolliente vtemur, ſequentem deinde bolum ſumet ægrotus per horam ante paſtum. ℞. *caſ. recens extractæ* ℥ *j. pul. aniſi* ʒ j ſs. adiecto ſaccharo fingatur bolus, qui ſumatur, vt dictum eſt.

Colici verò doloris ſi vermes in cauſa ſint, præſidiis in Appetentia Canina à vermibus traditis, curetur.

Colicus dolor à phlegmone ſi contingat, omnium eſt grauiſſimus tranſitionē enim in Ileō minatur. Eo affectis interni feruoris sēſus ineſt, cum febre: vrina,

vrina ſtercuſque retinentur: ſitis adeſt & nauſea, quam vomitiones potiſſimum bilis ſequũtur, ſed nihil inde malum leuatur. Principiò enemata fæces emollentia infundenda, ſumendaque & admouenda repellentia. In incremẽto, diſſoluentia aliqua cum repellentibus miſcenda: in progreſſu augeantur diſſoluentia. In fine ſtatus, & declinatione, pura diſſoluentia exhibeantur.

CAP. XIII.

Ilei curatio.

VAriis ex cauſis hoc malum, grauiſſimos ac lethales inteſtinis inferẽs dolores, ſuboriri poteſt. Interdum enim ex continua ciborum corruptione contrahitur ac cruditate, præcipue verò ex pinguibus carnibus, quæ corruptæ, & retentæ in tenui inteſtino, obſtructionem efficiunt. Ex frigore quoque vehementi conſtringente, atque excremẽta retinente. Ex aquæ etiã frigidæ potione, ſi multa à ſudante præſertim fuerit epota. Is quoque interdũ contingit, quibus in ſcrotum inteſtinum cum ſtercore delapſum eſt. Atque interdum à tumore frigido in tenui inteſtino præter naturam ſuborto. Magna verò ex parte, vel ab inflãmatione, vel ab obſtructione aridi ſtercoris huiuſ- *Cauſæ.*

modi tenuium inteſtinorum affectus oritur. Nonnunquam & à pituita frigida, à Praxagora vitrea appellata, in ſublimioribus inteſtinis retenta, quæ geminam ob cauſam vehementem dolorem excitat, ob intemperantiam frigidam: & corporum, quibus cõtinetur, tenſionem.

Longus quoque hic dolor eſt, quòd difficulter is humor vacuetur. Ileo ſenes raro tentantur, ſi tamen acciderit, fere nunquam cõualeſcunt. Pueri, quibus familiare malum eſt, naturalis humiditatis beneficio facilè euadunt.

Accedit hoc malo laborantibus tumor quidam eminens in tenui inteſtinorum parte, vt videatur inteſtinum ad chordæ ſimilitudinem cõuolutum. Adſunt ructus inanes, dolorem nihil leuantes, murmura inteſtinorum, perfecta cohibitio & ſtercoris & flatuum, præſertim cũ eſt morbus in ſtatu. Nihil enim tunc emittitur, niſi fortè id quod ante hunc dolorẽ iã erat in colo. Vomitionibus grauiter cruciantur, maloq; intenſo ſtercus quoq; euomere cõſpiciuntur. Non tamen propriè ſtercus eſt quoniã quę excernũtur, ſtercoris formam non habent, ante quàm peruenerint

rerint ad inteſtinum rectum, nec veriſimile eſt ab eo ad ventriculum ſtercus remeare. Cæterùm cibus in ſuperioribus inteſtinis corrumpitur, qui corruptus grauiter olet, cumque euomitur ob graueolentiam ſtercus videtur, Cũ verò eouſque morbus proceſſit, vt vomitu ſtercori ſimilia eiiciantur, vix vnquam aliquis potuit ſanus euadere.

Si ab inflammatione inteſtini fuerit, curandi rationem ab enematibus aluũ mollientibus auſpicabimus, hunc in modum ℞. *hordei M. ß. violariæ, maluarum, althææ, an. M j. ß.* Decoquantur in iure decoctorum omoſarum: accipiantur *iuris decocti* ℔ j. ß. *caſ. recens extracta, ſaccha rub. ana* ℥ j. *mel. violac,* ℥ j. *ol. viol.* ℥ *iij.* fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur. Si nihil operetur, ſumatur potio ſequens. ℞. *caſ. recens extracta* ℥ j. *ſerapij violacei.* ʒ ß. *communis medicinarum decocti, quantitate ſufficienti*, fiat potio, quæ ſumatur horis tribus aut quatuor ante paſtum, ſi tanta temporis opportunitas fuerit, alioqui per horam ante paſtum ſumi poteſt, ſiue ſit ante prandium, ſiue ante cœnam. Hora autem dimidiata poſt ſumptum pharmacum, rurſum enema prædictũ infundatur. Que-

effuſo, ſi quicquam & ipſum, & potio effeciſſe viſa ſint; incidatur vena interior cubiti, qui eſt è directo partis grauis affectæ, ſanguíſque pro plenitudine & viribus detrahatur. Phlegmone deinde curetur affixis cucurbitulis cum ſcarificatu per ambitum partibus inflãmatis, admotis etiam extrinſecus quæ dolorem leniunt, atque aliis præſidiis, quæ cæteris inflamationibus conducunt. Ileos verò, ſi à tumore præter naturam frigido, puta œdemate, fuerit, eius quoque curationem ab enemate aluum molliente exordiemur, hũc quidem in modum. ℞. *maluarum, althææ, helxines, betæ, ana M.* j. *ſeminum lini & fœnog. ana* ℥ j. ß. *foliorum chamæmeli & meliloti, ana P.* j. Decoquantur in iure decoctorum omaſorum, accipiantur: *iuris decocti* ℔ j. ß. *caſ.* ʒ x. (ad validé mollificandum) *ſacchari rub.* ℥ j. *mellis deſpumati* ℥ j. ß. *olei chamæmeli* ℥ iij. Cõmiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum immittatur. Si nihil operetur, ſumatur potio ſequens. ℞. *hieræ ſimpl. Gal.* ʒ iij *diaphœnici* ʒ ij. *mellis roſacei* ℥ ß. *communis medicinarum decocti q. ſ.* fiat potio quæ ſumatur ad auroram. Duabus poſt horis ſequens enema iniiciatur. ℞. *hel*

ſelxines, maluarum, betæ, linozoſtidos, ana M. j. *origani, calaminthæ, ana M.* ß. *ſeminū lini, fœnogr. ana* ℥ j. ß. *ſeminum aniſi & fœniculi, ana* ℥ iij. *florum chamameli & melilot. ana P.* j. Decoquantur in iure decoctorum omaſorum, accipiatur *iuris decocti* ℔ j. ß. *caſ. recens extractæ* ℥ j. ß. *hieræ Gal. diaphœnici, an.* ℥ ß *mellis roſac. col.* ℥. j. ß. *olei chamæm.* ʒ iij. *ſalis ſeſquidrachmam*. Commiſtis omnibus fiat enema quod iniiciatur, vt dictum eſt. Et balanis ex melle, ſale, & ſtercore muris, cōpoſitis vti licebit, lōgitudinis quidē decē digitorū, vt peniti⁹ vim ſuā immittāt.

Remedia topica inter initia ſtatim adhiberi poſſunt hunc in modum. ℞. *olei chamameli, ol. roſ. ana* ℥ j. ß. Miſceātur, inungaturque locus doloris calidè diebus tribus, aut quatuor. Deinde ſolo *oleo chamamelino*, addendo in progreſſu *oleum de lilio*.

Ileos ſi ab humore pituitoſo frigido, vt dictū iā eſt, cōtigerit, intereà dū eneta pòſt dicēda, & potiones parabuntur, ſorbeat ægrotās iura pinguia, vt ius galli antiqui pinguis decocti, atque id gegenus alia. Ac locus dolens ſequenti fotu foueatur. ℞. *helxines, maluarum, chamameli, molitoti ana M.* j.

ſeminum lini, & fœnogr. ana ʒj.ß. Decoquantur, ſpongiáque in decocto madefacta & expreſſa, foueatur locus doloris, deinde vngatur vnguento ſequenti. ℞. *vnguenti dialthææ* ℥ *iij. butyri recentis, aut loti, exungiæ gallinæ & anſeris, ana* ℥ j. ß. *olei chamameli* ℥ *ij.* His commiſtis vngatur locus doloris calidè poſt fotum.

Enemata deinde infundantur. ℞. *caſ. recens extractæ* ʒ *x. ſacchar. rub.* ℥ j. *mellis deſpum.* ʒ j ß *olei chamamel. anethi, ana* ℥ j. ß, cum communi enematum decocto, adiectis *caricis pinguibus x. ſeminum lini & fœnogr. ana* ʒ j. *florum chamameli & melioti, ana P. j.* fiat enema, quod infundatur. Si nihil operetur, ſumatur potio ſequens. ℞. *elect. indi maioris, diaphœnici, ana* ʒ *ij. caſ. recens extractæ* ℥ j. *mellis roſacei col.* ℥ ß. *communis medicinarũ decocti q. ſ.* fiat potio, quæ ſumatur hora quinta matutina. Duabus pòſt horis ſequens iniiciatur enema. ℞. *helxines, maluarum, althææ, an. M. j. origani, calaminthæ, centaurij minoris, an. M. ſemiſſem: ſeminum aniſi, cari, & fœniculi, ana* ʒ *ij. ſeminum lini, & fœnogr. ana.* ℥ j. *ſeminis rutæ* ʒ *iij. florum chamameli & meliloti, ana P. j.* Decoquantur in ſ. q. *aquæ* donec

dimi-

dimidium abſumatur: accipiantur *iuris decocti ſeſquilibra, caſ. recens extractæ, ſacchari rub. ana* ℥ j. *elect. indi. maioris* ʒ vj. *mellis anthoſati ſeſquiuncia. olei rutæ, olei chamæmeli, an.* ℥ ij. *ſalis communis* ʒ ij. Cõmiſtis omnibus fiat enema, quod pòſt potionem prædictam duabus horis infundatur.

Ileos ſi ab obſtructione aridi ſtercoris in tenui inteſtino, aut flatibus contigerit, poſt aluum emollientia enemata iniecta, mox immittatur ſuperiùs proximè dictum. Ileos ſi ab inſalubri cibo fuerit, vt à fungorum, aut ſimilium eſu, vomitus confeſtim prouocetur hũc in modum. ℞. *ſeminis raphani ſeminis artiplicis, ſeminis anethi, ana* ℥ ß. Decoquantur, accipianturque *iuris decocti* ℥ vj. *oxymelitos ſimpl. ſeſquiuncia* miſceantur, & tepidè bibantur. Vbi vomuerit laborans, ſumat: *theriacæ veter.* ℥ j. ex *vino*. Neque hoc ſemel feciſſe ſatis ſit, repetatur diebus aliquot proximè ſequẽtibus. Cæterùm in Ileo tantùm ab hac cauſa vomitus irritandus.

Ilei hernia ſi in cauſa fuerit, primùm tentandum eſt, vt decubitu ſurſum verſus vergente adornato, cruribus elatis delapſum inteſtinum ſuo loco redda-

tur. Quod,vt commodius fiat, fotu ſequenti tumoris locus foueatur. ℞. *maluarum, althææ, an. N.ij. ſeminum lini, & fænogr. ana* ℥ iij. Decoquantur,eoque in decocto ſpongia molli immerſa & expreſſa, fotus fiat, manu deinde leniter retrudatur.

Sequentia deinde ad integram relaxationis curationem fiant. ℞. *conſeruæ roſ. antiquæ, conſeruæ ſymphyti, cortici citri ſacchari conditi, an.* ℥ j. *vtriuſque ſymphyti, sacceæ albæ, saceæ nigræ, ana* ℥. ß. *maſtich.* ʒ vj. *limaturæ chalibis* ℥ ij. Miſceantur adiectóque *ſerapio myrteo* fiat elect. molle, de quo ſumantur ʒ ij. horis matutinis ante paſtum per dies triginta.

Sequens deinde admoueatur emplaſtrum. ℞. *emplaſtri contra rupturam, emplaſtri de maſtic, ana* ℥ iij. *Armeniæ* ℥ ß. *saceæ albæ & nigræ, ana* ʒ iij. *lapidis magnetis* ℥ ij. Miſceantur, adiectóque *oleo maſtich.* fingatur emplaſtrum, quod relaxationis loco admotum ſubligaculo retineatur, nec ante diẽ decimũ ſoluatur, decimo quoq; die ſoluatur, & mutetur, ſimili, ſed recẽti appoſito: hæreat autem illi loco emplaſtrum, modo tamen prędicto mutandum: dies triginta.

Quoniam autẽ aluo plerunque ſunt adſtri

adſtricta, enematibus tamen non eſt ducenda, ſed pil. ſequentibus ℞. *pu. de bdel. pil. aleph. ana* ʒ ij. excipiantur *mel le roſa.* finganturque pil. vj. è drachma, de quibus ſumantur tres per horã ante cœnam ſemel aut bis in hebdomade.

Plura poſteriùs in relaxationis didymy curatione dicentur.

CAP. XIIII.

Teneſmi curatio.

HOc malo correpti aſſidua egerendi cupiditate tenentur, nihil tamẽ, aut certè parum deiiciunt, ſuntque ea quæ deiiciuntur, cruenta, aut mucoſa.

Multiplex huius mali cauſa eſſe poteſt, frigiditas: obſtructio à ſtercore in cœco inteſtino indurato: vlcus atq; inflammatio in recto inteſtino ſuborta: pituita falſa, aut vitrea: humores acres, & bilioſi: de quibus omnibus ſuo loco dicetur. *Signa.*

Si à frigiditate huius affectionis origo, ſit, quod ex ægrotantis ſermone cognitu eſt facile quoniam nimirum frigus nimium pertulerit, aut in frigida diutiùs cõmoratus eſt aqua, aut res frigidas podice attigit, vt qui diu ſuper ſaxũ frigidũ ſedit curatio ab enematũ *Cauſa.*

iniectione inchoanda. Primùm igitur ſequenti enemate aluus ducatur. ℞. *maluarum, althaeae, linoz oſtidos, an. M.j. ß. chamameli P.ij. ſeminum lini. & fænogr. ana* ℥j. ß. Decoquantur in ſufficienti quantitate *aquæ* ad tertias, accipiantur *iuris decocti* ℔ j. *ſaſ. recens extractæ* ℥j. *benedictæ* ℥ ß. *olei communis* ℥ iij. Commiſtis omnibus fiat enema, quod infundatur. Eoque eiecto, & fæcibus eductis, ſequens iniiciatur. ℞. *olei rutæ* ℥ iij. *olei chamam. & anethi* ℥j. ß. Commiſtis omnib. fiat enema, quod immittatur, diuque retineatur, vt calfaciat.

Anus deinde & foueatur, & vngatur hunc in modum. ℞. *helxines, maluarũ, origani, calaminthæ, ana M.j, ß. ſeminum aniſi, cari, fœniculi, an.* ℥ *ij. ſeminum lini, & fænogr. ana.* ℥ jß. Decoquantur, inque decocto immerſa ſpongia & expreſſa. foueatur anus calidè. Aut harum rerum aucta quantitate, decocti fumus per anum recipiatur, collocato ægroto in cathedra perforata, decoctóque feruẽte ſuppoſito. Aut in eo decocto vmbilicotenus ſedens conſiſtat, ſic tamen, vt podice nihil pręter decoctum attingat. Deinde vngatur oleis ſequentibus. ℞. *olei laurini, olei de ſpica, olei chamam. ana* ℥j.

℥ j ß. his commiſtis & calidis irrigentur & foueantur pecten, inguina, inter fœmineum, & partes ano vicinæ posteriores cum ano. Teneſmos ab obſtructione à ſtercore indurato graui diſtẽſionis ſenſu, etiam circa imum ventrẽ, cognoſcitur, curetur enematibus mollientibus, fotibus & vnctionibus hunc in modum. *℞. maluarum, althaeæ, linozoſtidos, ana M. j. ficus pingues xij. ſeminum lini, & fœnogr. ana. ℥ iij.* Decoquantur in ſ. q. aquæ ad tertias: accipiantur *iuris decocti* ℔ j. ß. *caſ. recens extractæ* ℥ j. ß. *mel. violac.* ℥ ij *ol. communis* ℥ iiij. Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur. Repetatur, donec ſtercus eductum fuerit. Nihil autem, quod acre ſit enematibus admiſceri debet: acria enim faces magis exiccant, quæ mitioribus & lenientibus tantùm enematibus educere oportet. *℞. maluarum, althaeæ, ana M. j. ß. ſeminis lin* ℔. ß. Decoquantur, in eoque decocto ſpongia immerſa & expreſſa foueatur ventris pars antentior & poſterior. *℞. ol. amygd. dul. butyri recentis, ana* ℥ *j. ß. vnguenti dialthaeæ,* ℥ *iij.* Miſceantur, vngaturque ventris pars poſterior & anterior, circa renes, & anum, poſt fotum.

Purgantia autem medicamenta ante ſtercoris eductionem ſumenda nõ ſunt, quòd inde ſummum ęgrotanti exitiũm immineat, attractis nimirum aliunde & ex vniuerſo corpore ad priorem ſtercórum copiam excrementis.

Teneſmus ſi ab vlcere in vltimo inteſtino fuerit, & videri poſſit lauetur *decocto hordei* aut *aqua mulſa* : vngatur deinde *vnguento albo Rhaſis*, cui *caphura* ſit addita, præſertim ſi vlceri inflammatio copulata ſit : quæ ex recti inteſtini tumore, doloréque grauatiua, vnà cum febre cognoſcitur. Aliàs ſtatim à lotione linatur vlcus ſequẽtibus. ℞. *muccag. gummi tragacanthæ, & Arab. ana* ℥ ij. *ceruſſæ plumbi*, *ana* ℥ ß. *olei* ʒ ij. Miſceantur, linatúrq; vt dictũ eſt locus vlceris

Si verò vlcus non appareat, aſt in inteſtino altius lateat, quod ex purulentis & ſanioſis, quæ excernuntur, ac pungentis ſenſu in ano cognoſcitur, ſequẽs iniiciatur enema ℞. *decocti hordei*, *aut aquæ mulſæ, ſi non ardor.* ℥ vj. *mellis roſacei col.* ℥ j. ß. his commiſtis fiat enema, quod iniiciatur frequenter, donec vlcus puris ſit expres, nihilque de eo exire videatur. Tunc autem ſequens infundendum. ℞. *gallarum*, *rhois obſoniorum*,

roſa

roſæ.rub.orizæ torrefactæ,ana M.j. Decoquantur in *aqua chalybeata*, aut *pluuia.* Accipiantur *iuris decocti* ℥ *xvj. boli Armeniæ ſang. draco. mumiæ*, *ana* ℈ *ij.* bis commiſtis fiat enema,quod infundatur ante paſtum, poſt ſuperioris eiectionem. Præterea linamentum prædicto vnguento imbutum,in anum,in balani morem,immittatur.

Teneſmus à pituita frigida,viſcida, aut vitrea ſi ortus,ſit,quod ab his, quæ egerētur,cognoſcere licet, primū iniiciātur enemata mitia & clemētia,ſtercori educendo accōmoda,quorum formulæ ex ſuperius traditis ſunt petendę, deinde infundatur ſequens: ♃.*helxines, maluarum,braſsicarum rub.ana M.j.furfuris frumenti M* ß.*ſeminum lini*, & *fœnog. ana* ℥ *j.*ß.*ſeminum aniſi*, & *fœniculi*, *ana* ℥ *ij.florum chamæmeli*, & *meliloti*, *ana P. j.*Decoquantur in ſ.q. *aquæ*, vſque ad dimidii abſumptionem,accipiantur *iuris decocti* ℔ j. ß.*caß. recens extractæ* ℥ ß. *mellis roſa. col.* ℥ *ij. olei communis* ℥ *iij.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum immittatur, eoque ſepè vtendum.Præterea fotibus, ſubffitibus, & vnguentis dictis in teneſmo à frigiditate,vtendum.

Hac

Hac autem teneſmi ſpecie plerumque laborant, qui natura pituitoſi ſunt. Quare ſi pituita toto in corpore abundare videatur, à vomitu, ſi laborans vomere poſſit, eius vacuatio auſpicanda, deinde concoquenda & euacuanda hũc in modum. ℞. *oxymelitos ſimpl. mellis roſacei col. ſerapii adianti, ana* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorum fœniculi, abſinthii, apii, ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per triduum bibantur diluculo. ℞. *Aromatici roſa.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis ℞, *diaphœnici* ℥ ß. adiecto *ſaccharo* fiat bolus, qui ſumatur hora quarta matutina. Aut diſſoluatur in *ſtillatitio liquore abſinth.* adiecta *mellis roſacei* ℥ ß fiat potio, quæ ſumatur hora quinta matutina.

Præterea in ſequẽti balneo lauetur. ℞. *pſeudonardi, pulegii, origani, calaminthæ, an. M.* j. ß. *foliorum lauri M.* ß. *florum chamæm.* P. *iij.* Decoquantur, in eoque decocto vmbilicotenus lauetur calidè, ante paſtum. Aut huius decocti fumum per anum recipiat, in cathedra perforata ſedens. Eodem decocto foueantur pecten, inguina, interfœmineum, anus parteſque vicinæ, manè & veſperi: ſequentibus deinde oleis vngantur. ℞. *olei rutæ, olei laurini, olei ſpicæ, olei chamæmeli,*

melli,ana ℥ j. ß. Miſceantur, fiatque vt dictum eſt.

Teneſmus ab humoribus bilioſis, aut quouis alio humore acri, quos ea, quæ excernuntur, ſatis demonſtrant, ſi quẽpiam affligat, cauendum aſtringentia admouere, etiam ſi ſpecies aliqua fluxus ſanguinis videatur. Enemata primùm quæ ſequuntur iniiciãtur. ℞. *de decocti hordei* ℥ *x. vitellos duos ouorum.* Commiſceantur, fiatque enema, quod ante paſtum iniiciatur. Si verò ardor vehemens percipiatur, ſequens iniiciatur. ℞. *decocti hordei* ℥ *vj. ſucci plantaginis ſubſidendo depurati* ℥ *iiij. muccaginis pſyllii in ſtillatitio roſa. liquore extracta* ℥ *ij. olei roſa.* ℥ *ij.* ß. (mitigat ordorem) Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum immittatur.

Extrinſecus autem hæc admoueantur. ℞. *maluarum, althaa. violaria, florum, & foliorum verbaſci, aba M. j. ſeminis lini* ℔ ß. Decoquantur in aqua, eoque in decocto lauetur ægrotus vmbilicotenus: aut ſpõgia in eo immerſa foueatur anus calide: aut in cathedra perforata ſedens ſuppoſito eo decocto feruenti fumum per anum recipiat.

Quæcunque in Teneſmo adminiſtrantur,

ſtrantur, calida eſſe debent, quamuis à materia ſit calida. Deinde ſequenti vnguento vngatur ℞. *ol. roſa.* ℥ *ij. olei nymphææ, muccaginis pſyllii in ſtillatitio roſarũ liquore extractæ ſeſquiunciam*, his commiſtis vngãtur inguina, pecten, interfœmineum. anus, parteſque illi vicinæ.

Bilis autem ſi in vniuerſo corpore abundare videatur concoquatur, deinde euacuetur hunc in modum. ℞. *ſerapii de aceto ſitate citri, ſerapii de ſucco oxalidis, ſerapii de ribes, ana* ℥ *j. ß. ſtillatitiorum liquorum nymphææ, intybi ſatiui latioris, oxalidis ana* ℥ *iij.* Miſceantur, fiatque zulapium depuratum, & adiectis *ſantalorum citreorum.* ʒ *ij.* fragrantius reddatur. Eo ieiunus ægrotus vtetur manè per triduũm. Repetatur & altero triduo ſi materia non ſat cocta videatur. Deinde vacuetur. Cauendum autem ab acribus & aſtringentibus medicamentis. ℞. *rhabarb. ſelecti ij.* macerentur in *ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris* horis xij. deinde exprimantur, *ſerapii violacei* ℥ *ß. ſtillatitiorum liquorum intybi ſat. latioris, & oxalidis q. ſ.* Commiſtis omnibus fiat potio, quæ ſumatur ad auroram. Aut fiat cum *communi medicinarum decocto*, adiecta, *oxyphœn.* ℥ ℈.

Bilis

Bilis verò ſi vſta appareat, hunc in modum vacuetur. ℞. *rhabar. ſelecti* ℥ ij. *myrobalano. cœrulearum* ʒ j. ß. macerentur in *ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris* horis xij. deinde exprimantur, *ſerapii violacei* ℥ ß. *ſtillatitiorum liquorum cichorii & bugl. q. ſ.* Commiſtis omnibus fiat potio. Si pituita ſit ſalſa, pro *myrobal. cœruleis*, ſubſtituant *cepula* aut *empelitica*.

CAP. XV.

Ani procidentia curatio.

A Cauſa interdum externa hoc malum oritur, vt à caſu, aut percuſſione. Interdum verò à reſolutione, aut imbecillitate à frigiditate, aut frigidis humoribus contracta: qui muſculos obliquos ſedem ſurſum reuellentes reſoluunt, anuſque procidit. Aliquãdo fit à nimio conatu, in teneſmo à cauſa calida Nonnunquam à phlegmone, valdeque tunc egreſſus tumet. Si à frigiditate recti inteſtini muſculos reſoluente hæc affectio fiat, vomitus in primis prouocetur, modis ſuperiùs frequenter traditis: humor ille deinde concoquatur, medicamẽtis deinde lenibus vacuetur hunc in modum. ℞. *ſerapii cõſeruationis acori, mollis roſacei col. ſerapii ſtœchados, ana* ℥ j. ʒ. *ſtillatitiorum liquorũ primulæ ve* *Cauſa.*

mulæ veris,ſaluiæ,abſinthii,ana ℥ *iij*. Miſceantur, & à ieiuno per triduũ diluculo bibantur. ℞, *diamoſchi. dul.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. ℞. *pil. de hiera ſimp. agar. in paſtillorum formam redacti, ana* ʒ ß. excipiantur *ſtillatitio liquore ſaluiæ*, finganturque pilul. v. quæ circiter x. aut xj. noctis harum ſumantur: ℞. *conſeruæ acori col. theriacæ veter. ana* ʒ ß. Miſceantur, & poſtridie manè ſumantur, ſex horis ante paſtum.

Corpore vacuato, ſequenti enemate vtendum. ℞. *helxines, maluarum, althæ, betonicæ, meliſſophylli, ana M. j. ſeminum aniſi & fœniculi, an.* ʒ *iij. florum ſtœchad. Arab. florum roriſmarini, florum chamameli, ana P.* j. Decoquantur in ſ. q. *aquæ* ad tertias: accipiantur *iuris decocti* ℔. *j.* ß. *benedictæ* ℥ ß. *mellis anthoſati* ℥ j. *olei chamam. ol. rutæ, ana* ℥ j. ß. Commiſtis omnibus fiat enema quod ante paſtum iniiciatur: eoque per interualla vtetur.

Extrinſecus deinde hæc fiant, quæ conferunt, ſiue à frigidis humoribus tantum, vt dictum eſt, ſiue etiam ſi in ano procidẽte inflammatio fuerit, quæ propter tumorem prohibet ipſum in locum ſuum impelli ac reponi poſſe. ℞. *primulæ veris, ſaluiæ, chammeli, balauſt. gallarum,*

lorum, rhois obſoniorum, florum & foliorum verbaſci, corticis quercus, foliorum pini, ana M. j ß. *meſpilorum M.* j. Decoquantur in *aqua chalybeata*, & *vino aſtringente*, hoc decocto calido leuatur anus cum exierit foras, aut foueatur, deinde ſequenti puluere aſpergatur. ℞. *antimonii, ceruſſæ plumbi, rhois obſoniorum, gallarum, nucleorum nucum pinearum combuſtorum, thuris maſtich, an.* ℥ *ij. pul. bedegar.* ℥ *iij.* fiat puluis, quo anus inſpergatur, deinde intromittatur, poſt podex *oleis maſtich, myrteo* & *coſtino* æquis portionibus miſtis vngatur, fiatque ſimiliter quoties foras exierit.

Emplaſtrum quoq; quatuor digitos longum admoueatur, incipiĕdo ab ano renes verſus. Hunc autem in modum paretur. ℞. *emplaſtri oxycrocei* ℥ j. ß. *baccarum myrti, gallarum, maſtiches, an.* ℥ *j.* ß. Miſceantur, & adiecto *ol. coſtino* ſubigantur, additis *pul. bedeguar.* ℥ *ij.* fiat emplaſtram, quo vtendum, vt dictum eſt Prætereà ægrotus interdum in decoctum calidum prædictum conſcendat, in eoque ad tempus immoretur.

Ani procidentia ſi à nimio & violento conatu, vt in Teneſmo à cauſa calida contigerit, primum enemata lauantia,

quorum formulæ ſuperius frequenter traditæ ſunt, infundantur, inſeſſione deinde vtatur laborans, ex ſequenti decocto. ℞. *gallarum, balauſtiorum, rhois obſoniorum, baccarum myrtæ, ana M. j. ß. foliorum plantag. M. j. roſarum rub. M. ß.* Decoquantur in *aqua chalybeata.* fiatque, vt dictum eſt. Hoc etiam decocto ſedes, cum foras exierit, lauetur aut foueatur, ſequenti deinde puluere aſpergatur. ℞. *cornu cerui vſti* ℥ ij ß. *antimonii* ℥. ij. *baccarum myrti, gallarum, rhois obſoniorum, ana* ℥ j. fiat puluis: quo vtendum, vt dictum eſt. Vbi autem ſedes hoc puluere aſperſa fuerit, intromittatur, anusque deinde *oleis roſaceo & myrteo* tepidis, æquis portionibus miſtis, vngatur.

Ani procidentia ſi à recti inteſtini phlegmone fuerit, curetur, vt aliarum corporis partium phlegmone.

Cap XVI.

Hæmorrhoidum curatio.

HÆmorrhoides tripliciter dicũtur: aut enim de quinq; illis venis, quę circa anum terminantur, aut de ea excreſcentia, quæ circa venarum illarum finem interdũ naſcitur, inſtar mori, verrucæ, aut acini: aut de ſanguinis ex illis

venis

venis fluxu. Venæ autem illæ interdum intumeſcunt, doloremque non contemnendum inferũt, cæterum nihil, aut parum admodum ſanguinis excernunt: atque hæ hæmorrhoides cæcæ dicuntur. Aliæ verò hæmorrhoides nominantur, quæ nimirum certis quibuſdam temporibus aperiũtur, ſanguinemque emittunt. Fiunt autem propter ſanguinis copiam fæculenti & melancholici, quem iecur ad ipſas reponit. *Cauſa.*

Curatio. Cum itaque cæcæ hæmorrhoides apparuerint grauesque in ano cruciatus excitauerint, potiſſimùm dum ſtercus excernitur, adſitque in vniuerſo corpore plenitudo, poplitis aut malleoli vena incidatur. Aluus quoque aut *caſ.* aut *iure pingui*, aut *braſsicæ decocto* mollienda, ne arida ſtercora cum excernuntur, ſua duritie ea, lædant, doloremque pariant. Adhibenda quoque quæ dolorem, vbi vehemens fuerit, mitigare poſſint, hunc in modum ℞. *maluarum, althææ, flôrum, & foliorum verbaſci, an. M. j. ſeminis lini* ℥ *iiij. limacum rubr. ſine teſta.* ℥ *ij. florum nymphææ, M.* ß. Decoquantur *in aqua*, ex quo decocti inſeſſione vtetur ægrotans. aut eo calente foueatur anus: vnguento deinde ſequenti vnga-

tur ♃. *olei de ſemine lini.* ℥ *ij. olei de arã-ciis, aut perſicorum nucleis* ℥ *j. olei nymphææ* ℥ ß. adiecta *cera* fiat vnguentum, quo poſt fotum hæmorrhoides vngantur. Quòd ſi his dolor non mitigetur, addantur *croci gran. vj. opii* ℈ ß.

Si verò hæ hæmorrhoides, nũc quidem cæcæ, aliàs autem ſolitæ eſſent fluere, aperiantur: quod fiet, ſi exteriùs appareant, *pannoque aſpero*, aut *folio ficulneo* fricentur. Qua quidem fricatione ſi voti compos non euaſeris, admoueantur *hirudines* in arundine, hæmorrhoide cui hirudinẽ adhærere vis, priùs ſanguine illita, vt eam ad ſe alliciat: quæ vbi ſanguine plena apparebit, ſale aſpergatur, & cadet. Si autem hæmorrhoidum tumor nondum planè ſubſederit, rurſum hirudines admoueantur. Quæ ſi in loco cui adhæſerunt, dolorẽ aliquem relinquant, *vitellus oui* cum *oleo roſaceo*, aut *violaceo* (quod melius erit) loco dolenti apponatur.

Si verò hæmorrhoides intus lateant, vt neque fricari, neque ipſis hirudines admoueri poſſint, fingantur balani iuſtæ quantitatis ex duabus partibus *hieræ*, & parte vna *myrrhæ*, cum *melle*, quę intromittantur. Aut *radix iridis* lana

inuoluta,& *hiera picra Galeni*,atque *myrrha* oblita cum *melle*, aut *oleo rut.* intromittatur. Sint autem *hiera Gal. partes duæ,myrrhæ vna.* Quòd ſi ex his balanis dolor aliquis intrinſecus oriatur, mitigetur ſequentibus. ℞. *radicem braßicæ, aut betæ*,inuoluatur *goßipii lanugine*, deinde *luteo oui, oleoque violaceo* oblinatur & intromittatur.

Si cuipiam hæmorrhoides fluere cœperint, anteà inſolitæ fluere, ſitque ei fluxus ille moleſtus, eas medicamentis tam ſumptis, quàm admotis reprimat, hunc in modum. ℞. *galbani* ʒ ij. diſſoluantur in *ſtillatitio liquore plantag.* & ſumãtur manè, id per dies aliquos continuos repetendo. Si laborans delicatus fuerit, ſumat tantùm ʒ j.

Extrinſecus autem hæc fiant. ℞. *antimonii* ʒ ij. *cornu cerui vſti, coralli rub. thur. ana* ʒ ß. *ol. myrtei. q. ſ.* Miſceantur, & hæmorrhoides his commiſtis linantur. Si verò fluere eſſent ſolitæ, relinquatur aperta vna.

Hæmorrhoides autem apertæ ſi moderatè, certiſque interuallis ſãguinem fuderint, haudquaquam ſupprimendæ ſunt: à magnis enim morbis, fereq; melãcholici s ſpõtina hæc vacuatio ægro-

tum vindicat. Neque enim laterum dolore, neque pulmonis inflammatione, neque depaſcenti vlcere, neque furunculis, neque terminthis, neque lepra, neque vitiliginibus corripiunt turhæmorrhoides habentes. Si verò immodicè flueret ſanguis, vacuationiſque copia vires deiiceret, ſanguiſque iam pro craſſo & nigro melior funderetur, ſupprimēdæ confeſtim ſunt ne immodica euacuatione hepate refrigerato, aqua intercutem ſequatur.

Cibis autē in huius affectus curatione aſtringētib⁹ nō eſt vtēdū, ne ab his aluo aſtricta, in egerēdo conatus maior fiat, qui fluxū maiorē excitet. Reuulſio p ſāguinis miſſionem, lenē tamē, ſi vires & ætas permiſerint, conferet. Incidatur igitur vena interior dextri cubiti, detrahatur ſāguis ad ℥ ij Cucurbitulę hepatis regioni & lienis ante paſtum affigātur.

Sanguine autē, qui per hœmorrhoidas euacuatur, bilioſo apparente, qui quidē ſanguis, quoniam tenuior, ad fluxum opportunus eſt, hunc in modum emendetur ℞. *ſerapii de ſucco oxalidis, ſerapii roſa. de roſis ſiccis, ſerapii ex coloneis, ana* ℥ *j. ß. ſtillatitiorum liquorum oxalidis, piantag. nymphaea, ana* ℥ *iiij.* Miſceantur, &

cur,& à ieiuno per triduum diluculò bibantur. ℞. *elect. trium ſantal.* ℥. ß. vtatur cum ſerapiis. ℞ *rhabar. ſelecti,* ʒ j. *corticum myrobala. flauarum confricatarum ol. amygda. dul* ʒ iij *oxyphœn.* ℥ ß. Macerentur in *ſtillatitio liquore plantag.* horis xij. deinde exprimantur, adiectiſque *ſerap. rosacei purgatorii de infuſione roſa.* ℥ ij. fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina. ℞. *conſeruæ roſarum antiquæ* ℥ ij. *boli Armeniæ lotæ in ſtillatitio liquore roſ ſcoriæ ferri, ana* ʒ ij. *myrobalanum vnam empeliticam conditam, ſeminum oxalidis & intybi ſatiui latioris, ana* ʒ ß. *ſerapii conſeruationis myrobalanorum conditarum q. ſ.* fiat electar. molle, de quo ſumatur inſtar caſtaneæ manè ante paſtum.

Extrinſecus hæc admoueantur. ℞. *balauſt. rhois obſoniorum, baccarum myrti, galla ana* ʒ j. ß. *oßium dactilorum* ℥ iij. *terræ ſigillatæ, cornu cerui vſti, boli Armeniæ lotæ in ſtillatitio liquore roſa. an.* ℈ iiij *ſucci ocimi q. ſ.* Commiſtis omnibus linantur hæmorrhoides manè & veſperi.

Sanguis autē qui funditur, ſi aqueus appareat, & frigidus, hunc in modum vacuetur. ℞. *mel. roſa. col.* ℥. ij. *ſerapii de abſinth.* ℥ j. *ſerapii conſeruatio. myroballen pelticarum* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquo-*

rum abſinthii, menthæ, bugloſſi, an. ℥ *iij.* Miſceantur,& à ieiuno per triduũ diluculò bibantur. ℞. *Aromatici roſa.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. ℞. *myrobalan. cepularum, & empeliticarum confricatarum oleo amygdal. dul. an.* ʒ *iij. medullæ cnici* ʒ *vj. polypod. quer.* ℥ *j.* Macerentur in *communi medicinarum decocto* horis xij. deinde lento igni fricentur, & colentur, adiectaque *mel. roſacei col.* ℥ *j.* fiat potio, q; ſumatur hora quarta matutina. ℞. *cortic citri ſaccharo conditi* ℥ *iij.* Sumantur ʒ *ij.* quotidie manè ante paſtum. Aut *corticis citri* loco ſumat de *ſerapio abſint.* quantum cochlearia duo capiunt. Aut. teſſellam vnam *el. ct. ſolidi aromatici roſa* quibus alternis vti magis conducet.

Cum verò aluus ſua ſponte excrementa, vt conuenit, non deiicit, vtendum ſequentibus pilulis. ℞. *pil. de bdellio* (laxant & conſtringunt) ʒ *ij.* excipiantur *ſtillatitio liquore plantag.* fingantur pil. vj. è drachma, ſumantur tres per horam ante cœnam, quoties expedire videbitur.

Si cum fluxu dolor quoque adſit, ad eius mitigationem *ſcarabæi*, aut *vermes*, qui à centum pedum numero appellantur, in *oleo de ſemine lini* contriti decoquan

coquantur,eo hæmorrhoides linantur. Inſeſſio quoque ex ſequenti decocto plurimùm confert. ℞.*foliorum plantag. florum,& foliorum verbaſci,ana M.j.ſeminis lini*(mitigat enim dolorem) ℥ *ij.corticis malorum punicorum , balauſtiorum, rhois obſoniorum,baccarum myrti,ana M.*j. ß.Decoquantur in *aqua chalybeata*,& *vino aſtringente*,fiatque vt dictum eſt. Aut eo decocto foueatur anus, & mitigabitur dolor.

CAP. XVII.

Suppreſſionis menſium Curatio.

MEnſes plerunque quartodecimo ætatis anno fluere incipiunt,pauciſſimis ante decimumtertium,aut duodecimum: nonnullis poſt decimumquartum. Purgatio autem hæc in quibuſdam duobus tribúſue diebus terminatur, pluribus quinque in aliis ad ſeptimum vſque diem perdurat. Deſinit autem plerũque anno quinquageſimo, in quibuſdam ad annum quinquageſimum quintum, in pauciſſimis ad ſexageſimum extenditur.

Non purgantur ſteriles mulieres, nec grauidæ:quæ ſe quoque vehementer exercent,aut calidioris ſunt tẽperamẽti,aut lõgis ægritudinibus laborant,

vt quartana, pthiſi, hectica, parum aut nihil purgantur. Pingues quoque, quòd venas anguſtas habeant, & ſanguinem pauciſſimum, parùm, aut nihil purgantur. Inedia quoque, aut ciborum paucitas menſes reprimit. Itidem & multitudo: nam ciborum copia meatus obſtruuntur. Quibus quoque ſanguis craſſus eſt, & lentus, hæ parum, aut nihil purgantur: aut quibus ſanguis per alia loca vacuatur, puta per nares, aut anum. Aliæ quoque immodicæ excretiones, vt per alui proſtuuia, aut vomitum, menſes retinent. Ob peculiare vteri vitium menſes quoque interdum retinentur: verbi gratia, ob pinguedinis copiam, aut carnis excreſcentiam, aut callum, aut cicatricem ex vlcere quod in vtero anteceſſit. Hæc enim omnia vaſorum vteri ora obſtruere poſſunt. Plerunque verò menſes ſupprimi contingit, aut à melancholico ſucco, aut à bile ſanguinem aſſante, aut à pituita venarum ora obturante.

Signa. Quibus menſes præter naturam retinentur, dolores circa lumbos, femora, collum, ſinciput, & oculorum radices accidere ſolēt. Corporis adeſt grauitas, nauſea, cibi faſtidiū, & horridi quidam

dam per vniuerſum corpus diſcurſus, quales iis, quæ cõceperũt, accidere ſolent. Vrina interdum in nonnullis difficulter redditur, interdum planè ſupprimitur. Menſium ſuppreſſio ſi à pituita copioſa, & venarum ora obſtruente contingat, videre eſt laborantem ſomnolentam, ad omnem motum ſegnem, colore candidam, plumbei quoque interdum coloris, pituitam aſſiduè excreantem, & aliquando euomentem. Vrina quoque aquoſa eſſe ſolet.

Curatio à pharmaco materiam minuente auſpicanda, hunc in modum. *Curatio à pituita.* ℞. *pilul. de hiera ſimpl pilul. de agar. ana* ʒ ß Excipiantur *ſtillatitio liquore artemiſiæ*, fingãturq; pilul. v. quæ circa noctis dimidium ſumantur.

Aut ſic: ℞. *cathol.* ℥ ß. *diaphœn. diacnici. an.* ʒ j. *ſarapii adianti* ℥ j. *communis medicinarum decocti q. ſ.* fiat potio, quæ ſumatur hora quinta matutina.

Materia deĩde hũc in modũ cõcoquatur. ℞. *quinq; radic. cõ. maceratarũ in vino albo* (acetũ nocet vtero) *radicis erythrodani, radicis peucedani, ana* ℥. ß. *chamædryos, chamæpityos. pulegii, nepete, meliſophilli, an. M. j. artemiſiæ, thymi, ana M.* ß. *cicerũ rubr. M. j. ſeminũ aniſi, apii, dauci, fœniculi, ana* ʒ *ij. florum*

tutina.

Aut ſic: ℞. *turpeti optimi* ℈ *iiij. zinzib.* ʒ. ß *ſalis foſsilis gran. vj ſacchari* ʒ *ij.* Commiſta puluerētur, iureque decoctorum *cicerum rub.* aut *decocti pulli* excepta, bibantur hora quarta matutina. ℞. *theriacæ veter. tryphera magnæ ſine opio, ana* ʒ ß. *conſeruæ bugloſ.* ʒ j. ß. Miſceantur, & poſtridie manè ſumantur ſex horis ante paſtum. Quoniam autem vnica vacuatione humor ille expurgari non poteſt, rurſum igitur laborans menſe proximo ſequenti vacuetur pharmacis proximè dictis repetitis.

Poſt geminam purgationem, vno atque altero die, ſequenti balneo lauetur. ℞. *artemiſiæ, meliſſophylli, nepetæ, chamadryos, chamæpityos, thymi, foliorum lauri, pſeudonardi, roriſmarini, ana M. iij. chamemeli, meliloti, florum roriſmar. ana P. iiij. radicis valerianæ, radicis ruſci, radicis aſparagi, radicis apii, rad. petroſelini, ana* ℥ *iiij, ſeminum lini & fænegr. ana* ℥ *iij. florum ſambuci P. v.* Decoquantur in *aquis* ſ. q. in qua lauetur ægrotans, habeatque ſedens eo in decocto ſacculum *artemiſiæ* plenum, ſuper ventrem inter vmbilicum & pectinem: decoctę autem & herbæ, & radices, in ſaccum magnum reponan

ponantur, ſuper quem dum lauatur, ſedeat. In eo moretur, ſi poteſt, horam. Ex eo autem dum egredietur, vngatur venter infra vmbilicum, parſque poſterior ei oppoſita, & renes, calido hoc vnguento. ℞. *olei de lil olei amygdal. dul. butyri recentis, medullæ cruris vituli, ana ℥j ß. muccaginis althææ, & ſeminum lini, & fœnogr. ana ʒ ij. ceræ parum.* Fiat vnguentum, quo vngantur partes dictæ, ſeque mox in lecto cõponat, ac ſumat *theriacæ veter.* aut *mithridat. tryph eræ magnæ ſine opio, ana ʒ ß.* Aut *iure cicerum rubr.* & *porri* excepta bibantur. Atque hoc, iridem & balneum, diebus quatuor aut quinque repetantur. Quòd ſi in balneo lauari recuſet, recipiat dicti decocti fumum per infundibulum.

His peractis, appetente tempore eruptionis menſium, incidatur ſaphena pedis dextri, ſanguiſque ad duas ℥. detrahatur, aut tres ad ſummum. Si venam incidi non permiſerit, cucurbitulæ fœminibus, aut poplitibus cum ſcarificatu affigantur.

Si neque his perfectis menſes erumpant, peſſis vtendum hunc in modum paratis. ℞. *theriacæ veteris, tryph eræ magnæ ſine opio, vna ʒ ij. pul. myrrhæ, baccarum*

carum iuniperi, *ana* ʒ *j. ſucco linozoſtidos* excipiantur, cunctiſque panno lineo raro impoſitis fingatur peſſus, qui in vterum demittatur, filo coxæ alligatus. Porrò ſi peſſus vtero dolorem induxerit, metrenchyta *olei roſacei amurca*, aut *olei violacei* iniiciatur.

A bile autem, & calidiore temperatura, ſi menſes ſupprimantur, ſi valetudinis tantùm habeatur ratio non malum: ſi verò conceptionis, non item. Nam quantum ad integram ſanitatem attinet, præſtat mulierem corpore ita eſſe deſiccato, vt purgatione nõ egeat. Atqui id genus mulieres coitum quidem appetunt, cæterùm non concipiunt. Non enim concipiunt quæ non purgantur. Conceptionis igitur gratia & has curare expedit. Cibo itaque ac potu & humidiore & vberiore has humectare oportet, bilemque minuere: cuius copia ſanguinem interdum inflammat, aut incraſſat, vnde huius mali origo. Commoda igitur victus ratione præſcripta, leuis ſanguinis miſſio fiat incisa vena dextri cubiti interna, ſanguine ad ℥ ij. aut tres detracto. *A bile*

Concoquatur deinde humor, & vacuetur. ℞. *ſcrapij acetati ſimpl.* ℥ *ij. oxymel. ſimpl.* ℥ *j* ß. *ſerapij. adianti* ℥ *j. ſtillatitio li-*

quor. intybi ſatiui latioris, artemiſiæ, bugl an. ℥ iij. Miſceantur, & per triduum à ieiuno diluculò bibantur. ℞. *diarrh. abb.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis.

Aut ſic: ℞. *quinque rad. com. maceratarum in aceto, ana* ℥ ß. *rad, valeria.* ℥ j. ß. *foliorum ſalicis, artemiſie, chamædryos, chamæpityos, nepetæ, bugl. cum radic. foliorum oxalidis, & intybi ſatiui latioriis, ana M j. ſeminum petroſelini, apii, dauci, ana* ʒ ij *quatuor ſeminum frig. maiorum, ana* ℥ j. ß. *ſeminis intybi ſatiui latioris* ℈ iiij. *florum ſambuci, trium florum com. an. P. j.* Decoquantur, in ſ.q. *aquæ*, donec dimidium abſumatur: accipiatur *iuris decocti* ℔ j. ß. *ſerapii byzant ſerapii acetati compoſiti, ana* ℥ ij. *ſacchari* ad dulcedinem inducendam q.ſ. Commiſtis omnibus fiat ſerapium mediocriter coctum, quod depuretur, adiectiſque ʒ ij. *cinnamomi ſeminum frig. maiorum, ana* ʒ j. fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina.

Aut ſic: ℞. *rhabar. ſelecti* ʒ j. ß. *polypod. quer.* ℥ ß. *ſpicæ nardi. gra. v.* Macerétur in *ſero caprino* horis xij. Deinde exprimantur, adiectis *cathol.* ℥ ß. *elect. de ſucco roſa. compoſitionis hamech, ana* ʒ j. *ſerapij roſa purgatorij* ℥ j. *communis medicinarum decocti* ℥ iiij. ß. fiat potio, quæ

ſuma

ſumatur ad auroram.

Aut ſic: ♃. *pil. aggreg.* ʒj. *ex ſtillatitio liquore inibi ſatiui latioris* fingantur pil. circa noctis dimidium ſumantur. Diebus poſt tribus, aut quatuor ſequẽti balneo lauetur. ♃. *Artemiſiæ, nepta, pſeudonardi, foliorum lauri, thymi ana M. vj. foliorum ſalicis foliorum inthybi ſatiui latioris, ana M. ij. rad. valerianæ* ℥ iiij. *radicum apij petroſenili, fœniculi, ana* ℥ ij. *florum ſambuci. P. v.* Decoquantur in ſ.q. *aquæ*, in qua laborans lauetur manè & veſperi ante paſtũ, inſea quãtũ volet immorans, habens ſuper pectinem ſacculum *artemiſiæ* plenum, ſedens in dicto balneo ſuper ſaccum, eorum omnium, quæ decocta ſunt plenum. Idque dies tres aut quatuor repetatur.

Cum autem è balneo egredietur, vngatur venter inter vmbilicum & pectinem, parsque poſterior ex aduerſum. & renum regio vnguento ſequenti. ♃, *muccaginis althææ* ℥ iij. *muccaginis ſeminis lini, & fenogr. ana* ℥ j. ß. *olei amygdal. dul. medullæ cruris vituli, butyri recẽtis, anã* ℥ *ij.* Adiecta *cera* fiat vnguentum, quo partes dictæ vngantur calidè. Eodem quoque tempore ſumat *tryphera magnæ ſine opio* ℈ *ij, conſeruæ florum cichor.*, &

adianti, *ana* ℨj.ß.Commiſtæ hæc & iure *cicerum rub.* excepta in balnei egreſſu bibantur.

His peractis, mox quoque à balnei exitu mittatur ſanguis, ambabus ſaphenis inciſis, altera poſt alteram, vno die interpoſito. Detrahantur ℥ij ſanguinis, aut tres ad ſummum.

Melancholicus humor, ſi in cauſa ſuppreſsionis Menſium fuerit, concoquantur primùm, deinde euacuetur hunc in modum ℞. *oxymelitos ſimpl. ſerapij byzantini, ſerapij de bugloſ. ana* ℥j. ß. *ſtillatitiorum liquorum artemiſæ, meliſſophylli, lupi ſalictarij ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò bibantur. ℞ *diamochi dul.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. Aut vtatur apozemate dicto in detentione menſium à bile, adiectis *meliſſoph. bugloſ. cirſij. ana M. ij. polypod. quer.* ℥j *epithymi* ℥ ß. Quo vtetur ægrotans diebus quinque appetente diluculo.

Deinde purgetur hunc in modum. ℞. *cathol.* ℨ *vj. compoſitionis hamech.* ℨ *iij. ſerapij de bugloſ.* ℥ ß. *Communi medicinarum decocti* ℥ *iiij.* ß. *adiectis epithymi* ℨ *j* ℨ *folliculorum cennæ,* ℨ ij. *polypod. quer.* ℥ ß. fiat potio, quæ ſumatur hora quarta ma

tũ matutina. ℞. *theriacæ veterũ, tryphera magnæ ſine opio*, *ana* ℥ ß. *conſeruæ bugloßi*, ℥ j. Miſceantur, & poſtridie manè ſumantur ſex horis ante paſtum.

Balneo deinde, cõpoſitionibus, & vnctionibus proximè dictis in retentione menſium à bile, vtendum. Peſſo quoq; qui hunc in modum paretur. ℞. *tryphera magnæ ſine opio*, ℥ j. *myrrhæ* ʒ ij. *galbani. ammoniaci*, *ana* ʒ j. Excipiantur ſucco *helxines*, aut *artemiſiæ*, fingaturque peſſus ex panno lineo raro, qui filo coxæ alligatus demittatur in vterũ. Vtilis autẽ hic peſſus non ſolùm retẽtis mẽſib⁹ à melãcholia, ſed & à bile. Metrẽchyta quoq; aliquid de decocto proximè dicto, balnei cauſa parato, iniiciatur in vterũ. Fiant prætereà fricationes, & ligaturæ dolorificæ in extremitatib⁹ inferioribus. Cucurbitulæ quoq; fœminibus, & poplitibus, cum ſacrificatu affigãtur

CAP. XVIII.

Redundantis menſium fluxus curatio.

MEnſtrua purgatio tũc redundans, iuſtóq; largior eſſe cenſetur, cum vltra conſuetum tempus effluit. Multis enim (vt diximus) ad duos, aut tres dies quibuſdam ad quintum, aliis ad

diem ſeptimum, pauciſſimis ad duodecim vſque extenditur.

Cauſa. Immodicæ purgationes oriuntur interdum ob partus grandiores, cæterùm hæ plerunque ſua ſponte ceſſant. Sæpenumerò poſt aborſus vehemens excitatur profluuum, nec citra periculum. Magna vteri vaſa ſi aperta fuerint, fluit quoque ſanguis, ſed confertim. Parua verò ſi recluſa fuerint, ſenſim, nec magna profluit copia. Reſerantur autẽ interdum à ſanguinis copia ad ora vaſorum cum impetu irruente, præſertim ſi ipſa ora imbecilla ſint. Aut à ſanguis acritudine ora vaſorum erodente Sanguis etiam ſi tenuis calidúſque ſit tunicaque oris venarum cotigerit, magno cum dolore effluit.

Signa. Si cui mulieri menſes immodicè, præterque naturam fluant, fœdo colore conſpicitur, pedes molli tumore inflantur, viribus eſt imbecillis, cibum faſtidit, ſumptumque: male concoquit. Hic fluxus nõ ſemel confertimque: ſed paulatim aſtringendus. Quem ſi mulier bene ferre videretur, non aſtringatur. Magna ex parte fluor hic immodicus, eſt à ſanguinis caliditate, tenuitate, & acritudine.

Cu

Curandi ratio ab humorum conco- *Curatio.* ctione & euacuatione exordienda, aluo priùs lenienti aliquo enemate ducta: ſi non (vt conuenit) excreměta deiicit, hunc in modum. ℞ *caſ. recens extractæ, ſacchari rub. ana ʒ j olei violacei ℥ iij, ſalis parum, iuris decocti quatuor herbarum remollientium, prunis xij. additis ℔ j. ß.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur. ℞. *ſerapij roſacei de roſis ſiccis, ſerap. ex cotoneis, ſerapij omphacini, aut de ſucco oxar. d. ℥ j. ß. ſtillatitiorum liquorum roſarum, & plantag. ana ℥ iij.* Miſceantur, & à ieiuna per triduum diluculò ſumantur. ℞. *elect. trium ſantalo. ʒ ß.* vtatur cum ſerapiis. ℞. *pruna damaſc. x. myxorum, Zizipherum, ana ℥ ß. florum nymphææ, florum violarum, florum, ana bugloſ. an. P. j.* Decoquantur in ſ. q. *aquæ* vſque ad dimidij cõſumptio nem: accipiantur *iuris decocti ℥ iiij. ß.* in quibus horis xij. macerentur *corticum myrobalano flauarum confricatarum oleo amygd dul, ʒ. iij.* manè lento igne fricẽtur, & colentur adiectisque *rhabar. ſelecti pulnerati ℈ iiij* (rhabarbarum infuſum tantùm ſoluit, ipſum autem ſumptum etiam aſtringit,) *caſ. recens extractæ ʒ vj. ſerapij roſ. laxat ℥ j.* fiat potio,

quæ ſumatur hora quinta matutina. *conſeruæ roſa antiquæ, conſeruæ ſymphyti, ana* ℥j. ß. *coralli rub. lapidis hæmatitis, ana* ʒ ij. *cornu cerui vſti, mumiæ, ana* ʒ. ß. (*ſcoria ferri* non adiicienda, nam mulieres ſteriles facit) *acaciæ, hypociſtidos, ana* ℈ iij. *carnium cotoneorum conditorum ſaccharo, ſine ſpeciebus* ℥ iij. *pul. corticis ouorum* ʒ ij. *ſerapio myrteo* excipiantur, fiátque elect molle, de quo ſumatur inſtar caſtaneæ paruæ, duabus horis ante paſtum manè & veſperi. Quo deglutito parum *vini chalybeati* mox bibatur.

Aut ſic: ♃. *ſerapij myrtei. ſerapij ex cotoneis, ana* ℥ ij. *ſucci ſtercoris aſinini recentis* ℥ iij. *ſtillatitii liquoris plantaginis* ℥ vj. Miſceantur & ieiuna per triduum diluculò ſumantur. Repetantur & altero triduo, ſi expedire videatur.

Extrinſec⁹ autẽ hæc admoueãtur ♃. *ol. myrtei, ol. maſtidi. ol. ex cotoneis, ana* ℥ ij. *lapidis hæmatitis, coralli rub. acaciæ, hypociſtidos, ana* ʒ ij. *mumiæ* ʒ j. *cucularũ glandiũ, halauſtiorũ, ana* ʒ j. ß *corticis ouorũ* ℈ iiij. adiecta *cera* fiat vnguẽtũ, quo vngatur venter ab vmbiculo ad pectinẽ, & renũ regio, manè & veſperi. Cucurbitulæ magnæ ſubter mãmas affigantur ante paſtum, ibique per horam hæreant, fricentur

centur brachia, vinculiſque excipiantur, crura quoque ab alis & inguinibus incipiendo. Crura tamen valdè ante paſtum fricanda non ſunt. Peſſo denique vtendũ. ℞ *miebleta, tryphera, ana* ℥ j. ß *equiſeti, acacia ana* ʒ j. *ſpica nardi* ʒ ß. (ſiſtit enim menſes) commiſta hæc linteo raro inuoluantur, fingaturque peſſus, qui filo coxæ ligatus in mulieris pudenda immittatur. Renum prætereà regio, venterque ab vmbiculo ad pectinem, ſi *vnguento comitiſſæ*, ſic enim appellari ſolet, vngantur, ſalubre erit.

Inſeſſus quoque ex ſequentium decocto ſaluberrimus erit. ℞. *polygoni, foliorum plantaginis, foliorum ſymphyti, balauſtiorum, equiſeti, an. M.* iij. *gallarum glandium, ana radicis ſymphyti* ℥ iij. *roſarum rubr. florum, & foliorum verbaſci, ana M.* j. ßj. Decoquantur in *aqua chalybeata* aut *aqua pluuia*, in qua ſe ad vmbilicum vſque irriget. Balneum egreſſa vngat renes & ventrem ab vmbilico ad pectinem, partémque poſteriorem ei oppoſitam vnguento paulò ante dicto vtaturq; elect. molli inibi tradito. Aut loco balnei, ipſius decocti fumũ per infundibulũ recipiat in vterũ, Et quoties aluus

ſua ſponte excrementa, vt conuenit, nõ deiiciet, ſumat ℨj. *pil. de bdellio* circiter xj. noctis horam id quod commodè facere licebit, ſemel aut bis in hebdomade.

Cap. XIX.

Fluoris muliebris curatio.

Contingit interdum mulieres nónullas deſtillatione quadam diuturna laborare, cuius quidem deſtillantis humoris color, humorem in corpore ſupernantem demonſtrat. Eſt enim interdum rubens, veluti quædam ſanguinis ſanies. Curabitur venę ſectione, non ſemel affatimque, ſed repetitis vicibus facta, vt prolixiori tempore auerſio fiat. Vincula quoque extremitatibus corporis iniicienda. Ea denique omnia facienda, fluxum in contrarium auertunt. Interdum verò colore eſt pallido, ob exuperantem bilem huic fluxui initiò non reſiſtendum, cæterum, vbi diutiùs perſiſtens robur proſternere videtur, medicamentis cholagogis ſuperiùs cerebrò commemoratis primùm vtendum, deinde reuulſioni incumbendum non neglectis medicamẽtis aſtringentibus aque abſtergentibus ob effluentis humoris acrimoniã: quorum

rum formulæ ex ſuperioribus capitibus petendæ. Interdum autem & magna quidem ex parte is effluens humor albus eſt, aut ſeroſus, pituitæ ſoboles cui quoque fluori inter initia non reſiſtendum, expurgante ſe corpore & humorem illum veluti à ſe alienũ excernente, Vbi autem iuſto plus perſeuerat laboranſque mulier decolor euadit. cibum faſtidiens, inter ambulandum difficulter ſpirans, oculis aliquando cum dolore, aliquando etiam ſine dolore tumentibus, toti tunc corpori exiccantia auxilia admouenda quandoquidem hoc malum humidum eſt Phlegmagogis deinde medicamentis vtendum, quoniam id quod effluit à pituita originem habet.

Materia igitur primùm concoquatur deinde vacuetur hunc in modum. ℞. *oxymelitos ſcillini, ſerapij de radicibus, ſerapij de artemiſia, ana* ℥ j ß. *ſtillatitiorum liquorum artemiſiæ, nepetæ, meliſſophylli ana* ℥ iij. adiectis *cinnamomi ſelecti* ʒ ij. *pul. diamoſch. dul.* ℈ ij. ori ſuauius reddatur. Miſceantur, & à ieiuna diluculò per triduum bibantur. Repetantur & altero triduo, ſi materia nondum ſatis cocta videatur.

Aut ſic: ♃ *radicis erythrodani, radicis cyperi, quinque radicum cum. ana.* ℥ ß. *artemiſiæ, nepta, meliſſophylli, pulegij, caſſumbæ valerianæ, ana M.* j *ſeminis ſeſeleos, ſeminis dauci, an.* ʒ. iij. *ſeminum aniſi, cari, fœniculi, ana* ʒ ij. *ſiſymbrij ſpicæ nardi* (exiccant humiditatem) *an.* ʒ j. ß. *cicerum rub. M.* ß. *ſtœchados, helichryſi, florum chamæmeli, & roriſmar. ana. P.* j. Decoquātur in ſ.q. *aquæ* donec dimidium abſumptum ſit. Accipiatur iuris decocti ℔ j ß adiecto *ſaccharo* dulcedo inducatur, fiatque ſerapium mediocriter coctum, quod depuretur, additisque ʒ ij. *cinnamomi ſelecti*, & ʒ j *pul. diambræ* iucundiore & odore & ſapore reddatur. Eo vtetur ægrotans diebus quinque appetente diluculo ♃. *pilul fœtid.* ʒ ij. *ex ſtillatitio liquore meliſſophylli* fingantur pil. v. quę circa noctis dimidiū ſumātur.

Aut ſic: ♃. *diaphœn.* ʒ iij *ſacchari* q.ſ. fingatur bolus, qui ante lucano tempore ſumatur.

Aut ſic: ♃. *agar. recens in paſtillorum formam redacti* ʒ j. maceretur in *ſtillatitio liquore nepetæ*, & *melle roſaceo col.* horis xij. deinde exprimatur, addātúrque *caſ. recens extractæ* ʒ vj. *elect. indi maioris* ʒ j. ß. *ſerapij de rad.* ℥. ß. excipiantur ℥ iiij.

℥iiij.ß.*communis medicinarū decocti*, adiecto *folliculorum ſennæ* ℥ ß. fiat potio, quæ ad auroram ſumatur. Eo die domi manendum, ſumendum horis poſt ſex lotiorum ſuperiùs frequenter commemoratum. ℞.*mithrid.aut theriacæ veter. tryphera magna ſine opio*, *ana* ʒ ß.*ſcobis eboris* ℈ ß. Miſceantur, & poſtridie manè ſumantur ſex horis ante paſtum.

Duobus aut tribus pòſt diebus lauetur *balneo naturali ſulphureo.& aluminoſo*, manè & veſperi ante paſtum dies decem. Quod ſi deſit, ſequēti vtetur hunc in modum, parato. ℞.*foliorum lauri*, *origani*, *calaminthæ*, *pulegii*, *mentaſtri*, *ſabinæ*, *ana M.iij.artemiſia*, *meliſſophylli*, *nepetæ*, *betonicæ*, *ſampſuchi*, *ana M.iiij.radicis erythrodani*, *rad.cyperi*, *ana* ℥iij.*radicum ruſci*, *aſparagi.graminis*, *ana* ℥ *iiij*.*ſpicæ nardi*, *iunci odorati*, *ana* ʒ *ij*.*ſeminum rutæ*, *dauci*, *aniſi*, *fœniculi*, *ſeſeleos*, *ana* ℥ ß.*rad. valerianæ* ℥ *iiij* Decoquantur in ſ.q. *aqua*, in irrigetur & lauetur, his autem quæ decocta ſunt impleatur ſacculus, ſuper quem in balneo ſedeat.

Balneum egreſſa vtatur elect.ſequenti. ℞.*pul.tryphera magnæ ſine opio*, *pul.diambræ*, *pul.pliris cum moſcho*, *pul. diaſatyr. ana* ʒ j.*ſcobis eburneæ*, *ſeminis lino*ſ-

oſtidos,

oſtidos,ana ℈ *ij.ſeminum aniſi,ammeos, corticis libani,ana* ʒ ß.*ſpicæ nardi* ℈ *ij.ſacchari diſſoluti in ſtillatit.liquore meliſſophylli,q.ſ.* adiecta,*corticis citri ſaccharo conditi, conſeruæ florum roriſmar. ana* ℥ ß. fingantur elect.ſolidum in rhomborum figuram, ſintq; ſinguli rhombi ponderis ℥ iij.Ex his ſumat vnum cum balneo exit. Si balneo lauari recuſet, calentis decocti prædicti fumum per infundibulum in vterum recipiat.His autem remediis,ſi fluor huiuſmodi non vincatur,ſequentia adiiciantur. ℞. *pil. maſtich. agar. in paſtillorum formam redacti,ana* ℥ *ij.corticis myrobalano cepularum* ℈ *ij.* excipiantur *molle roſa.*fingantur pil vj.è drachma,è quibus ſumantur tres per horam ante cœnam, ſemel aut bis ſingulis hebdomadibus.

Peſſo deinde vtendum,hunc in modum parato.℞.*artemiſiæ,ſabinæ.ſampſuchi,dictamni,abſinthii,ana* ʒ ß. *corticis libani,*℈ j.*colocynthidos* ℈ *ij* redigantur in tenuiſſimum puluerem,qui *linoz. oſtidos ſucco* exceptus, linteo raro inuoluatur, fingaturque peſſus, qui filo coxæ alligatus,in vterum demittatur.Vbi autem declinante hac affectione, quod ex humore perquã pauco effluẽte cognoſcetur,

tur, vt prorſus exiccentur, ſequenti, peſſo vtendum. ℞. *acaciæ, balauſtiorum, cucullarum glandium, menthæ, libani, ſpicæ nardi, an.* ʒ j.ß excipiātur *ſuccopolygoni, aut myriophylli* finganturque peſſus, his omnibus linteo raro inuolutis, qui filo (vt ſæpe dictum eſt) coxæ alligatus, in laborantis pudēda immittatur. Muteturque quotidie, recenti alio impoſito.

Oboritur autem ob viroſum hunc humorem circa pudenda fœtor quidā, propter quē vxor à viro plerūque faſtiditur, vulua quoqne lubrica fit, & dilatatur, quo fit, vt genitale pro fluuium retineri nō poſſit. Vtrique autem affectioni hunc in modum ſuccurendum. ℞. *ſymphyti, balauſtiorum, gallarum, rhois obſoniorum, baccarum myrti, aluminis, boli Armeniæ an. q. v.* horum pars vna in puluerem redigatur, pars altera decoquatur in *vino aſtringente, & pauco aceti.* Decocto calido vulua ſæpe foueatur puluere verò poſt fotum inſpergenda: deinde linteum madefactum in vino, quo dicenda proximè excepta ſint, admoueatur. ℞ *galliæ moſchatæ, nucis moſchatæ, ana* ʒ *iij. caryophyl.* ʒ *j. ß. moſchi.* ℈ ß. excipiantur vino, in quo calefacto linteum madefiat,

fiatque

fiatque, vt dictum eſt. Præterea *goßipii lanugo*, aut *linteum in prædicto vino madefactum*, in vterum, in modum peſſi, demittatur per noctem, manè auellatur.

Cap. XX.

Suffocationis ab vtero curatio.

SVffocatio ab vtero eſt vehemens vniuerſi corporis refrigeratio: quæ interdũ tanta eſt, vt nulla ab ore ſpiratio prodeat, quãuis ea quæ arteriis fit, tranſpiratio appellata, nequaquam intercipiatur. Quæ interdum tam eſt exigua, vt ſenſum omnino effugiat, ſufficit tamen ad exiguum calorem in corpore relictum conſeruandum. Reſpirationis enim maximus vſus eſt, vt calor intimus & refrigeratione & ventilatione ſeruetur, qui quantò eſt maior, tantò maiore refrigeratione & ventilatione eget: contrà quanto eſt minor, tantò quoque minore conſeruari poteſt. Ad hãc autem refrigerationem inducendã, plus virium habet ſeminis cohibitio, quam menſium ſuppreſſio, vt paulò mox dicetur. Vt enim in mulieribus ſemen eſt humidius, ita & frigidius. Proinde ipſum excerni oportet, præſertim ſi plena ſit mulier, in otioque educata, atque inde vitioſis humoribus abundet,

abundet, multoque ſemine exuberet.

Oritur igitur hæc affectio interdum ob menſtruorum retentionem, interdum verò ob ſemen cohibitum. Cæterùm ad hoc excitandum malum retentum ſemen maiorem vim obtinet, quàm menſes ſuppreſſi. Nam videre eſt viduas mulieres probè quidem, vt anteà, purgari, & tamen hoc pathemate corripi, ob ſemen ſcilicet ſuppreſſum: contrà vero, nuptas menſium ſuppreſſione laborantes, aliis quidem grauibus ſymptomatibus infeſtari, ſuffocatione verò non corrip. Cumque videtur mulier hyſtericis corripi accidentibus, vtero ſua in ſede manente, certum eſt ea ob retentum ſemen eueniſſe Nam vteri peruerſiones, vt modò ſurſum, modò in latus retrahi videatur, ſuppreſſa, ſequuntur menſtrua. Id autem ex plenitudine, & ſuſpenſione vaſorum, hoc eſt, venarum, & vinculorum ad vterum peruenientium, contingit. Plenitudo enim ea in latum & profundum extẽdit, longitudinem verò abbreuiat. Quo igitur breuiora efficiuntur, eò magis ad originem retrahuntur. Ea autẽ plenitudo ex mẽſtruorũ retẽtione oritur. Nam peruenit quidẽ ſãguis ad vterũ, ſed ad interna *Cauſa.*

ipſius

ipſius ingredi non poteſt, aut quia craſſior eſt, quàm vt per ora venarum poſſit penetrare, aut quia clauſa ſunt ora. Multiplicatus igitur ſanguis in venis, eas extendit, atque vicina ipſis vincula madefacit. Ad horam autem extenſionem continuò vterum retrahi neceſſe eſt. Quæ ſi æqualiter vndique trahantur, recta erit, & ſine inclinatione trãſmutatio: ſi verò inæqualiter, ad partem vehementius trahentem fiet intenſio. Simul autem cum vtero ceruicem quoque ipſius retrahi neceſſe eſt.

Signa. Mulieres hyſtericis ſymptomatibus laborantes, interdum ſine ſenſu iacent immobiles, cum obſcuro, paruoque pulſu, vel omnino ſine vllo. Interdum ſentiunt quidem & mouentur, integraque ſunt ratione cæterùm animi defectione & difficili ſpiratione laborant. Interdum verò & crura, & brachia contrahuntur. Prò multitudinis enim, qualitatiſve ratione aut menſtruorum, aut putre facti ſeminis, alias aliæ accidentium ſpecies, oriri ſolent. Noxia namque cauſa vniuerſum corpus refrigerare potente, adeò vehemẽter corpus infrigidatur, vt & ſpiratio, & arteriarũ pulſus ſenſu deprehẽdi nequeãt. Quæ ſi

vel craſ

vel craſſa fuerit, vel acris, conuulſiones: ſi verò atræ bilis naturam habuerit, mœſtitiam inducet. Paſſio hæc magna ex parte iunioribus viduis euenit, iiſque maximè quæ anteà probè purgabantur, ac pariebant, virorumque concubitu gaudebant.

Præcedit autem hoc malum, cum acceſſio propinqua eſt, mentis torpor, pigritia, crurum imbecillitas, faciei pallor, aſpectus mœſtus: Omni quidem tempore ſuperuenire poteſt, præcipuè autem hyeme & autumno. Multę à malo hoc ſe recolligunt, atque ad ſe redeunt, nõnullæ verò in ipſis acceſſionibus ſubito, aut paucis poſt horis moriuntur. Quod contingit, vbi pulſus crebriores & inordinati fiunt, deinde in totum abolētur. Poſtremò frigidus, & modicus humor ſuperficiem irrorat.

In acceſſionibus manus & crura dolorificis vinculis deligare oportet, ac validè fricare, corpuſque vniuerſum, eàque facienda, quibus animo deficientes recuperamus. Naribus prætereà admouenda fœtida, vt funiculus lucernæ nuper extinctus, fumus plumarum perdicum combuſtarum, aut ſolearum calceamẽtorũ aut alliorũ, aut corticũ ce- *Curatio.*

parum, aut cornu caprarum, aut picis ſuper carbones eliquatæ, aut galbani, aut caſtorei, aut id genus aliorum Horum omnium, aut ſingulorum combuſtorum fumus in nares immiſſus plurimum confert. Pudendis autem odorata admoueantur, aut emplaſtra, aut linimenta, aut ſuffitus,

Emplaſtra, quidem in hunc, aut ſimilem modum cõcinnata. ℞. *emplaſtri ceronei, emplaſtri pro matrice, ana* ℥ j. *galliæ moſchatæ, aliptæ moſchatæ, ladani ana* ʒ j. ſubigantur cum *oleo nard.* fingaturque emplaſtrum rotundum, quod inter vmbilicum & pectinem applicetur.

Suffitus autem hunc in modum fiant. ℞ *galliæ moſchatæ, ſtyracis calamitidis, aliptæ moſchatæ, ſtyracis calamitidis, aliptæ moſchatæ, caryophyl. ana* ℥ ß. Miſceantur, particulaque ſuper prunas iniecta, fumus in vterum per infundibulum recipiatur, Linimenta verò ſic fiant. ℞. *ol. nard. olei de lilio, ana* ℥ j. ß. *moſchi* ℈ j. *galliæ moſchatæ,* ʒ j. Miſceantur, atq; his obſtetrix duos vngat digitos, indicem & medium, quibus os vuluæ linat, ac intrinſecus fricet tantiſper, dum humor corruptus è vulua excidat. Aut à viro egregè ſubigatur,

Extra paroxyſmum, ſi à mẽſium ſuppreſſione hoc mali contigerit, euocentur menſes, modis ſuperius dictis, venaque iecoraria dextri brachii incidatur, ſi ſanguinis adſit plenitudo, cætera verò fiant, vt dictum eſt. Si verò à ſemine cohibito, ſi virgo ſit aut vidua, nubat, aut vehementi vtatur exercitio, à carnibus, atque à vino abſtineat, ac à cibis multiplicantibus ſperma, ſuumque cubile ſpargat floribus & foliis nymphææ, foliis ſalicis & viticis: aut ab obſtetrice fricationes fiant, vt dictum eſt, digitis in prædicto linimento inunctis. Si à putrefactis, & corruptis in vulua humoribus purgentur prout humoris natura expoſtulat.

CAP. XXI.

Vteri procidentiæ curatio.

VTerus procidere dicitur, cum egreditur, exteriuſq; eminet: idq; quod eminet, ſtruthiocameli ouo ſimile eſt, maioris tãtũ, aut minoris rõne differẽs.

Huius procidentiæ multæ poſſunt eſſe cauſæ. Caſus ab alto, ſaltatio vehementior, membranas vterum continentes, ipſumque vicinis partibus connectẽtes, interdum rumpunt. In difficili quoque partu nonnunquã procidit, dũ

videlicet ſecunda extrahitur, quam vterus illi adhærens ſequitur. Idem contingit in mortui fœtus extractione, dũ negligenter, aut imperitè fit. Ex nimio conatu in graui aliquo pondere attollẽdo, interdum quoque procidit. Ob uehemẽtem timorem, aut inſignem animi perturbationem, ſoluentem quicquid toto in corpore concretum eſt. vterus quoque ſimul delabitur, Inſeneſcentibus, ob membranarum & muſculorum imbecillitatem: in paralyſi, tota corporis mole ſoluta, idem euenire ſolet Magna autem ex parte vterum procidere contingit, ob portuum frequentiam: aut ob humoris plurimi ac tenacis defluxum, laxantis & mollificantis ligamenta matricis. Ipſa etiam ligamẽta interdum ab vlcere putrẽt. Si malum hoc adhuc recens eſt, difficulter curatur ſi antiquum, nunquàm.

Curatio. Si ab humiditatibus muccaginoſis matricis appendices laxantibus ortum habeat, quod cum ex mulieris habitu, tum ex copioſo humorũ fluore cognoſcitur, materia concoquatur & vacuetur, vt in ſuppreſſione menſium à pituita dictũ eſt. Pil. prętereà ſequẽtibus vtatur laborãs. ℞ *pilul. de hiera ſimpl. agar.*

in pa

in paſtillorum formam redacti, *ana* ʒ j. ß. *corticum myrobalan.cepularum* ʒ j.excipiantur *melle roſaceo*, fingantúrque pil.vj. è drachma è quibus ſumantur tres per horam ante cœnam ſeptimo quoque die ℞.*theriacæ veter.tryphera magnæ ſine opio,ana* ℥ ß.Sumatur ʒ j. ß. manè ſex horis ante paſtum ſingulis hebdomadibus.℞.*electar.diamoſchi dul.in rhomborum figuram formati*,℥ ij.ſumatur rhombus vnus manè ante paſtum quater in hebdomade.

Vterus deinde lauetur ſequenti decocto.℞ *folio.lauri,baccarum lauri,mentaſtri,artemiſiæ,ſampſuchi,ana M*.j.Decoquantur in *vino aſtringente*,eòque decocto lauetur pars vteri exteriùs eminẽs. Vngatur deinde *muccagine ſeminis cotoneorum*,inſpergatúrque puluere ſequenti. ℞.*acaciæ* ʒ ij. *baccarum myrti*, *roſarum rub.ana* ℈ ij.*cornu cerui vſti* ʒ ij.ß.redigãtur in tenuem puluerem, quo poſt fotum &vnctionem prædictam inſpergatur vterus,vt dictum eſt

His peractis, laborantem ſupinam figurare oportet,vt coxas habeat ſubliniores,poplites flexos,cruribus dilatatis &diuaricatis inuicem,deinde prolapſam vteri partẽ obſtetrix manu inũcta

axungia gallinæ leniter in proprium locum reponat. Initiò namque repoſitioni promptè paret, & locatus perſeuerat, præcipuè ſi conuenit ætas: nam in ſenioribus reponitur quidē vterus, ſed rurſus qualibet leui cauſa relabitur Porrò priùs quàm ſuum in locum vterus reponatur, à recto inteſtino fæces enemate aluum mollienti educendæ: lotium quoque ſi in veſica collectum fuerit, cathetere euocandum, vt vndiquaque vterus, qui inter rectum inteſtinum & veſicam medius ſtatuitur, ſit liber. Ab his enim plenis compreſſus prohibetur repelli, & in propriū ſitū reduci Affigātur deinde cucurbitulæ duę in ilibus, & magna vna ſuper vmbilicū.

Emplaſtrum quoque ſequens inter vmbilicum & pectinem applicetur. ℞. *emplaſtri ceronei* (confert frigiditati matricis) *emplaſtri pro matrice, an.* ℥ j. *galbani ammoniaci, ana* ʒ j. ß. gummi diſſoluantur in *vino*, fingaturque emplaſtrum rotundum, quod ventri inter vmbilicum, & pectinem admoueatur. Odorifera iugiter naribus admoueantur, fœtida verò inferiùs.

Vtendum quoque peſſo, hunc in modum parato. ℞. *aſſæ fœtidæ* ℥ j. *picis colophe*

ſphoniæ maſtich.ana ℥ ij.inuoluãtur linteo raro,fingatúrq; peſſus,qui filo coxę alligatus in vterum demittatur.Cũnus deinde decocto ſequenti foueatur. ℞. *balauſt.gallar.rhois obſoniorum,roſarum rubrarum, ana q. v.* Decoquantur in *aqua chalybeata*,& *vino aſtringente*:fiátq; vt dictum eſt. Ei quoque puluis paulo antè dictus inſpergatur,quo vterus exteriùs eminens inſpergendus dicebatur.

Vtero autem citra ſuffocationem ſurſum verſus aſcendere viſo fœtida naribus, odorifera verò inferiùs tradita in vteri ſuffocatione, admoueantur. Sequens prætereà emplaſtrum applicetur inter vmbilicum, & pectinem. ℞. *galliæ moſch.alipta moſch.ana* ℥ ij. *emplaſtri ceronei, emplaſtri pro matrice, ana* ℥ j. ſubigantur cum *oleo nard.* fingatúrque emplaſtrum rotundum, quod applicetur,vt dictum eſt.

Vtero verò ad latus alterum declinante, quod ob cauſam in ſuffocatione ab vtero dictã interdum contingit,nõnunquam verò ob flatus impellentes ſi à flatibus fiat, cucurbitula magna primum lateri oppoſito affigatur,in ipsũque laborãs mulier cubet.Sequẽs deinde enema infundatur.℞. *helxines,alth.*

*lino*ζ*oſt.ana M.j.orig.calaminthæ,ana M.* ß *ſeminum.dauci,cari, aniſi,fœniculi, ana* ʒ *ij.ſeminum lini fœnogr.ana* ʒ *iij.florum chamæm.roriſm. melil*o*ti, ana P.*j. Decoquantur in ſ.q aquæ ad tertias: accipiantur *iuris decocti* ℔ j,ß. *caß.ſaccha. rub. ana* ℥ *j.benedictæ,*℥ ß.*mellis anthoſati* ℥ j. ß.*ol chamæm.*℥ *iij.*fiat enema,quod ante paſtum infundatur.

Sequenti quoque electar. vtendum. ℞ *pul diacym pul.diambr, ana* ʒ *j.ß.ſaccha.in ſtillatitio liquore meliſſophylli diſſoluti*,q.ſ. electa. ſolidum in rhomborum figuram fingatur,rhombus vnusſumatur manè ante paſtum quater in hebdomada: quo deglutito parum vini meri bibendum.

Vteri procidentia ſi à caſu,aut ſaltu, aut percuſſione, aut ob difficilem partum fuerit,prædicta omnia fiant,purgatione excepta.

Cap. XXII.

Molæ curatio.

MOla triplex eſt,carnea,humoralis & ventoſa. Eadem methodo ad carneæ & humoralis curationem proceditur. Carnea autem mola eſt propriè dicta:quæ nihil aliud eſt quàm caro quædam informis,interdum in vtei

oſi

oſtiolo, interdum in toto ipſo prominens, cuius tactus ferè lapidoſus eſt.

Fit autem à ſeminis muliebris, & plurimi ſanguinis in vterum affluentis retentione, quæ calor immodicus cogit, ac in carnis formam tranſmutat. *Cauſa.*

Hoc in malo corpus graciléſcit, decolor facies euadit, appetentia deiicitur, tumor durus cum hypochondriorum contractione oritur, menſes ſupprimuntur, mammæ intumeſcunt, lumbi grauãtur, vẽterq; attollitur. Quo fit, vt inter initia conceptionis ſuſpicio oriatur. Cæterũtẽporis progreſſu à conceptione mola diſtinguitur, quod hanc pũctionis ſenſũ dolor inferẽs ſubſequatur, motuſq; ferè nullus percipitur. *Signa.*

In nonnullis aquę intercutem ſuſpicio excitatur, corpore imminuto & vẽtre ampliato: facilè tamen hoc malum ab hydrope diſcerni poteſt: tumor quidem durus eſt, ſed non, vt in hydrope, dum digitis impellitur, cedit aut excauatur, aut tympani modo ſonum edit. Contingit tamen interdum ob hunc affectum iecur refrigerari, hydropemque ſubſequi.

Malũ hoc magna ex parte inſanabile eſt, niſi inter initia remedia adhibeãtur

Victus ratio. Victus ratio calida ſit, & humida. Dalida quidem, ad aperiendum & rarefaciendum, humida verò, ad molliendum. Si plenitudo affuerit, vireſque & ætas permittant, incidatur ſaphena, ſãguiſque pro plenitudine detrahatur. Materia deinde antequam concoquatur, hunc in modũ minuatur ♃. *cathol.* ℥ j. *diaphœn.* ʒ j. *ſacchari quantitate ſufficienti* fingatur bolus, qui manè iiij. aut v. horis ante paſtum ſumatur.

Aut ſic: ♃. *pil. de hiera ſimpl. agar. in paſtillorum formam redacti, ana* ʒ ß excipiantur *ſtillatitio liquore abſinth.* fingãturq; pil. v. q̃ ſtatim à primo ſomno ſumãtur.

Materia deinde hunc in modum cõcoquatur. ♃. *ſerapii de radic. ſine aceto, ſerapii adianti, ſerapii de artemiſia, ana* ℥ ij. *ſtillatitiorum liquorum abſinthi meliſſophylli, apii, an.* ℥ iij. Miſceantur & à ieiuna per quatriduum diluculò ſumantur. ♃. *elect. diamoſchi dul.* ℥ j. vtatur cum ſerap. Aut depuretur, & adiectis ʒ ij. *cinnamo. caſ. lignea* ʒ j. ori iucundius reddatur.

Aut ſic: ♃. *quinque rad. com. maceratarum in vino albo, ana* ℥ ß. *rad. raphani* ℥ j. *hyperici, nepete, artemiſia, meliſſophylli, chamedryos, chamepit. ana M.* j. *herbarum*

capil.

capil.ſabinæ,ana M.ß. cicerum rub. M.jß. ſemin. apii, aniſi, fœniculi, ana ℨ *ij. florum roriſmar.ſambuci, & geniſtæ, ana P. j. ſeminis iuniperi* ℨ *iij. aſari.* ℨ *ij.* Decoquantur in ſ.q aquæ, donec dimidium abſumatur. Accipiatur *iuris decocti* ℔ j. ß. ſaccharo adiecto dulcedo ĩducatur, fiatque ſerapium mediocriter coctum, quod depuretur, adiectiſque *cinnamo. ſelecti* ℨ *ij pul diamoſchi dul.* ℨ j incundiore & ſapore & odore reddatur. Eo quatuor diebus manè ieiuna ægrotans vtetur. ℞. *pil. fœtid* ℨ *j. exſtillatitio liquore nepetæ* fingantur pil.v. quæ circa noctis dimidium ſumantur. ℔ *.theriaca veter. tryphera magna ſine opio, an.* ℨ ß. Miſceantur, & poſtridie manè ſumantur ſex horis ante paſtum.

Vacuato corpore, balneo ſequenti vtendum. ℞. *maluarum, althææ, ana M.j. helxines, acanthi, florum chamameli, & meliloti, ana M.ij. ſeminum lini, & fœnogr. ana* ℔ *j.* Decoquantur in ſ. q. aquæ, in qua ægrotans dies complures ante paſtum mané & veſperi lauetur, atque irrigetur. Cum autem balneum egredietur, vngantur renes, venter infra vmbilicum, & pudendis vicinæ partes *vnguẽto dialthea*, aut ſequenti. ℞. *ol. amygdal. dul.*

dul. ℥ ij. *axungiæ gallinæ, axungiæ anſeris, butyri recentis, an.* ℥ j ß. *muccaginis ſeminũ lini, & fœnogr. ana* ℥ iij. *ceræ albæ parum,* fiat vnguentum, quo prædictæ partes vngantur vt dictum eſt. Balneum quoque egrediens ſumat rhombum vnum elect. ſequentis. ♃. *cinnamo. ſelecti,* ʒ ij. *corticis caſ. fiſtulæ, ariſtolochiæ longæ, caſ. ligneæ, ſeminis ſabinæ, croci, ana* ℈ ij. *dictãni* ʒ j. ß. *ſacchari diſſoluti in ſucco ſubſidendo depurato roriſma.* q. ſ. fingatur elect. ſolidum in rhomborum figuram, ſintque ſinguli rhombi ponderis ʒ ij. ſumat rhombum vnum in exitu balnei. Quo deglutito, bibat vinum in quo *aſarum* maceratum fuerit. Quibus autẽ diebus balneo nõ vtetur, ſumat rhõbum vnũ electar. prædicti, tribus horis ante paſtum, eoque deglutito bibet itidem vinũ in quo *aſarũ* maceratum ſit.

Vtatur & ſequenti peſſo. ♃. *bauracis, aſphalti, caſtorei, dictamni, ellebori albi, galbani getianæ, ſabinæ, ſagapeni, ſcammonii, ana* ʒ. ß puluerentur, *ſuccoque porri* excepta linteo rora inuoluantur, fingaturque peſſus, qui coxæ alligatus in vterum demittatur, idque ſæpe repetatur Aut ex *croci* ſufficienti q. *ſucco porri* excepti & linteo raro inuoluti fin

fingatur peſſus, qui in vterum, vt dictum eſt, immittatur. Mirificè enim dilatat & aperit. In vterum deinde ſequens decoctum iniiciatur. ♃ *folio. viticis. folio. rutæ, an, M. j.* (& in mola carnea) *maluarum, althea, helxines, ana M. j. ß. origani, calaminthæ, ana M. ß. ſeminum aniſi, cari, fœniculi, ana ℥ iij.* Decoquantur in aqua, quę calida in matricem iniiciatur. Prætereà ſuffitu vtendum ex *equi, aut aſini vngula.*

Mola ventoſa, in eſt, à flatu, in amplitudine vteri contēto, facilè curatur: difficilius, ſi in altero vteri cornu fuerit: difficillimè verò ſi in ipſius vteri ſubſtantiam incluſi ſint. Ad huius molę curationem apozemate, in mola carnea tradito, vtendũ, ad cõcoquẽdã materiã vnde flatus gignũtur, adiectis *ſeminum cari, & ammeos, ana ℥ iij.* Vacuetur autẽ hũc in modũ ♃. *pil. fœtidarũ, pil. de agar ana ℥ ß.* Excipiantur *ſtillatitio liquore artemiſiæ, aut rutæ*, finganturque pil. v quæ ſumantur circa noctis dimidium. ♃ *theriace veter. ℥ j. tryphera magna ſine opio ℥ ß.* Miſceãtur, & poſtridie manè ſumãtur ſex horis ante paſtum.

Vtatur enemate ſequenti ſeptimo quoque die. ♃. *maluarum, helxines, lino-*

xoſti

Zoſtidos, an. M.j. origani, calaminthæ, ana M.ß. ſeminum aniſi, cari, & fœniculi, ana ʒ ij. florum chamem. & meliloti, ann P, j. Decoquantur in ſ.q. aquæ ad tertias: accipiantur *iuris decocti* ℔ *j.ß. cathol. ſacch. rub. ana* ℥ *j. benedictæ* (reſpicit vterũ) ℥ *ß. mellis anthoſati* ℥ *j.ß. olei chamæm.* ℥ *iij.* Cõmiſtis õnibus fiat enema, quod ãte paſtum infundatur ſeptimo quoq; die. Nã huius affectus curatio longa eſt.

Pil. quoque ſequentibus ſeptimo quoque die vtetur. ℞ *pil. de hiera ſimpl. agar. in paſtillorum formam redacti. ana* ʒ *j. ß.* Excipiantur *melle roſaceo* fingantur-que pil. vj. è drachma, è quibus ſumantur tres per horã ante paſtũ, vt dictũ eſt

Vtatur deinde dies complures manè & veſperi ante paſtum balneo in mola carnea dicto, adiectis *origani, calaminthæ, ana M.j. foliorum viticis, & rutæ, ana M.ß. ſeminum cumini, aniſi, cari, & fœniculi, ana* ℥ *ß.* Mox autem vbi balneum egreſſa fuerit, vngantur renum regio & lumborum, vẽterque infra vmbilicum, ſequentibus oleis calidis, & aliis quoque diebus, quibus balneo non vtetur, manè & veſperi. ℞ *olei rutæ, olei de liliis compoſiti, olei chamæmelini, ana* ʒ *ij.* Miſceantur, fiatque, vt dictum eſt. Sequenti præte-

prætereà electa. ad flatus reſeluendos. vtendum, in exitu balnei. ℞. *diacurcuma maioris,pul.dianiſi,pul. diacymini,ana* ʒ j.ß.*ſacchari diſſoluti in ſtillatitio liquore ruta*,q.ſ. fingatur elect. ſolidum in rhõborum figuram, ſintque ſinguli rhombi ponderis ʒ.ij.ß. ſumet laborans rhõbum vnum,balneum egrediẽs. Quibus etiam diebus balneo non vtetur, manè vnum ſumet tribus horis ante paſtum, quo deglutito,bibet parum vini in quo *aſarum* maceratum fuerit.

Vtetur & in fine paſtus ſequenti puluere ventriculum & vterum corroborante. ℞.*coriandri preparati* ʒ.ij.*aniſi,cari,fœniculi, cinnamomi ſelecti,an.* ʒ ß.*maceros* ʒj.*ſacchari ad pondus omniũ*: fiat puluis,quod vtetur,vt dictum eſt.

Venter quoque hunc in modum fouendus, ℞.*milii partes tres ,ſalis partem vnam* torrefiant ſimul atque in linteis raris imponantur,finganturque ſacculi duo, qui calidi applicentur alter poſt alterum,inter vmbiculum & pectinem. Foueatur & ſequenti decocto. ℞. *foliorum lauri, foliorum viticis,origani, calamintha,ana M.* j.ß.*aniſi cari,cymini ana* ʒ ß. Decoquantur in *lixiuio*. eóque decocto foueatur nõ ſolùm venter inter vbilicum.

licum & pectinem,ſed & pars poſterior oppoſita. Vngantur deinde partes illæ vnguento proximè dicto: aut admoueatur ſequens emplaſtrum. ℞. *emplaſtri cerouei* ℥ ij. *emplaſtri pro matrice* ℥ j. *bdellii*, *ammoniaci*, *ana* ʒ ij. *ſeminum aniſi*, *cari*, *&* *fœniculi*, *ana* ʒ j. ß. ſubigantur cum *oleo rutæ*, & pauco *terebinthinæ*, fingātur duo emplaſtra, quorum vnum orbiculatum ſit, quod inter vmbilicum & pectinem applicetur, alterum verò quadratum, quod parti poſteriori circa regionem renum admoueatur.

Cap. XXIII.

De regimine prægnantis, vt fœtus conſeruetur, & vitetur aborſus.

Verſetur prægnans mulier in aëre temperato, vitet nimium aut calidum, aut frigidum. Veſcatur cibis euchymis, caueat ab acribus, vt *alliis*, *cepis*, *capparibus*, *croco*: quoniam menſes euocant. Caueat quoque ab odoramentis acribus, *vt cinnamomo*, *pipere*, *zinzibere*. In ſumma vitentur omnia menſes euocantia. Vtatur *caryophyl.* *nuce moſchata*, *macere*: ſunt enim aſtringenti facultate prædita. Potus ſit *vinum rubrum* mediocris ſubſtantiæ. Abſtineat à vino albo, à vino valido & firmo, qualia ſunt

ſunt, aruiſium, apianum, cœnoſaccharum. Aluus ſit ſemper mollis, excrementa, quando conuenit, deiiciens, ne rectum inteſtinum plenum vterum premat. Vtatur in paſtus principio *prunis* ſiccis, aut non ſiccis, ſed coctis in aqua, quæ cum ſacharo comedãtur, ſic enim aluum mollẽ efficiunt: in vino verò cocta ad aciditatẽ declinant, & aſtringũt.

Cum autem continget aluum adeò aſtrictã eſſe, vt enemate opus ſit, vtatur ſequenti ℞. *iuris decocti pulli* ℔. j. *caſ. recens extractæ. ſacchari rubr. ana* ℥ j. *olei chamameli* ℥ vj. Fiat enema, quod ante paſtum infundatur. Si enema recuſet, ſumat bolum ſequentem. ℞. *caſ. recens extractæ* ʒ vj. adiecto *ſaccharo* fingatur bolus, qui ſumatur per horam ante paſtum. *caſ.* cum melle præparata vitãda, quando emollire opus eſt.

Aut ſic: ℞. *mannæ granulo.* ʒ j. *iuris decocti pulli* quantitate ſufficienti: Fiat potio, quæ ſumatur duabus, aut tribus horis ante paſtum.

Prægnantem febrire ſi contigerit, regatur vt febriens. Quam purgare ſi opus fuerit, purgetur à quarto menſe, vſque ad ſeptimũ, nõ duobus poſtremis, aut tribus primis menſibus, Venam ta-

men incidere ſi neceſſe fuerit incidenda potius in tribus primis menſibus, quàm in aliis, quòd tempore fœtus paruus eſt, minoreque nutrimento eget, quàm maior. Purgari vſque, aut hoc, ſimili medicamento. ♃. *rhabar, ſelecti* ℈ *iij. ſpicæ nardi gran.* vj. Macerentur in *ſtillatitio liquore plantaginis* horis duodecim, dein exprimantur, adiectiſque *cathol.* ʒ *vj. ſerapij roſa. purgatorij.* ℥ ß. fiat potio quæ ſumatur ad auroram, præcipuè materia turgente.

Caueat prægnãs ab exercitio laborioſo, ſaltu, choreis coitu tribus præſertim primis menſibus, quoniam tunc ligamenta ſunt debilia. Vitet iram, timorẽ mœrorem vomitum, tuſſim.

Habenda cura roboris cordis & ventriculi, quoniam à corruptis humoribus infeſtantur, laborantque, prægnantes plerunque pica. Vtrique igitur robur hunc in modum addemus. ♃. *conſerua roſ. conſeruæ bugloſ. cortici citri ſaccharo conditi, ana* ʒ *vj. pul. diamargar. Auicennæ* ʒ *ij. omnium fragmentorum pretioſorum communium* ʒ j. ß. *corallii rub.* ʒ j. *margarit.* ℈ *ij. ſacchari, q. ſ.* fiat miſtura auro cooperta de qua prægnãs ante paſtum ſumat quantum cochlear vnam capit. Aut

fiat

fiat elect, molle, omnibus his *ſerapio roſaceo de roſis ſiccis* exceptis adiecto *myrobala. empeliticarum conditarum*, accuratè contuſarum ℥ ß. ſi quidem prægnans diues fuerit. Sumet autem de eo electar caſtaneæ inſtar, manè ante paſtum, ter aut quater in hebdomade. Vtatur & ſequenti vnguento ventriculum roborāte. ℞. *olei abſinth*, ℥ j. ß. *olei nard. olei maſtic. olei ex coroneis*, *an.* ℥ j. *caryophyl. menthæ ſiccæ, galangæ, coralli rub. roſarum rub. ana* ʒ j. *ceræ parum*: fiat vnguentum quo vngatur regio ventriculi calidè manè ante paſtum.

Aut cerato ſequenti vtatur, ℞. *emplaſtri de maſtich. emplaſtri ſtomacnici, an.* ℥ j. *coralli rub.* ʒ ij. Subigantur cum *oleo ex cotoneis*, fingatúrque ceratum in formam ſcuti ſtomachalis vulgo appellati, quod ventriculi regioni applicetur.

Si contingat prægnante ex ventriculo paulò grauiùs dolere, vtatur pil. ſequentibus. ℞. *pil. de hiera ſimpl.* ʒ ij. *rhabar. ſelecti* ℈ ij. *maſtic.* (ne aloë aperiat venas) ʒ ß. *roſarum rub.* ℈ ß. Excipiantur *melle roſacco*, aut *ſerapio ex cotoneis* (ſi ſit caliditas, fingantúrque pil. vj. è drachma, è quibus ſumat vnam per horam

ante cœnam ſemel aut bis in hebdomada. Ab agarico cauendūm eſt, ne vim aloes adſtrictoriam impediat.

Quoniam autem propter menſium ſuppreſſionem, vertigine fumis ad cerebrum elatis, nonnunquam afficiuntur, vtantur in fine paſtus fructibus aſtringentibus, verbi gratia, *meſpilis, pyris coctis, aut cotoneis*. Aut ſumant, ʒ ij. *carnium cotoneorum conditorum ſaccharo* ſine ſpeciebus, in fine paſtus ʒ ij. quibus ſumptis ne bibant.

Aut vtantur puluere ſequenti: ℞ *coriandri præparati* ℥ iij *pul. diacydonites ſine ſpeciebus* ʒ iij. *ſacchari roſa. teſſellati* ad pondus omnium, ſumant quantum cochlear vnum capit, in fine paſtus, nec pòſt bibant.

Si prægnans quæpiam appetat non ſolita comedi, non denegentur, ſed ab aſtantibus, vt horrenda & abominanda proferantur.

Præterea prægnantium pedes interdum intumeſcunt, *braſsicæ in vino & aceto cocta* in emplaſtri modum tumori admoueantur, & ſubſidet. Aut *charta* in *aceto* mollita & macerata, & appoſita, idem præſtabit: eſtque hâc ad rem præſtans remedium. Aut vngatur pes tumens.

mens *oleo roſaceo & aceto.*

Adhæc in prægnantibus renum ligamenta nonnunquàm laxantur, quare ſi euenerit, vt prægnans rerum imbecillitate laboret cum calore, ob quā contingit interdum aborſum fieri, ei hunc in modum ſuccurremus. ℞ *olei myrtei, olei ex cotoneis, olei maſtich. ana* ℥ j. ß. *acaciæ, hypociſtidos, boli Armeniæ, ſantali citrini, ana* ʒ j. ß. *baccarum oxiacanthæ* ℈ ij. *ceræ parum*: fiat vnguentum, quo regio renum frigidè dies aliquot vngatur. Apponatur & ſequens ceratum. ℞ *maſtich.* ℥ ß. *ladani* ʒ vj. *ceræ citr.* ʒ j. *nucum cupreſſi, biſtortæ*, (vim dicitur habere biſtorta fœtus in vtero retinendi, ac conſeruandi) *acaciæ, hypociſtid. boli Armeniæ, terræ ſigillatæ, roſarum rubr. ana* ʒ j. ß. ſubigantur cum *oleo myrteo*, & pauco *terebinthinæ*, ſi ſit neceſſe) nam frigidis miſcenda ſunt calida aſtringentia) fingatur ceratum, quod renum regioni applicetur.

Si verò renum imbecillitas ſit cum frigiditate, vtendum ſequenti cerato. ℞ *maſtich.* ʒ vj. *ladani.* ʒ *iij.* ß. *ceræ citrinæ, picis colophoniæ, picis nauals, ſtyracis calamitidis ana* ʒ *ij. nucum cupreſſi, biſtortæ, menthæ, galangæ, myrrhæ, thuris*

ana. ʒj.ß.Excipiantur *terebinthina*, fingaturque ceratum, quod renum regioni apponatur.Si inde pruritus quiſpiam moleſtus in renum regione orietur,auferatur per aliquot dies, deinde reponatur.

CAP. XXIIII.

De partus acceleratione, fœtusq; euocatione in difficultate.

PArturiens mulier ſi colores graues ab vmbilico ad pectinem ſentiat, partus erit velox.Dolores verò ſi lenti fuerint, tardus & difficilis futurus eſt partus. Si dolores in parte poſteriore circa dorſum percipiantur,grauis quoque & difficilis partus. Hunc igitur in modũ per menſem appetente pariendi tempore,prægnans regatur, ea præſertim quæ cum difficultate parere ſueta eſt.

Veſcatur cibis euchymis, concoctu facilibus, *croco* & *cinnamomo* conditis. Nam cinnamomum leuiora facit partus accidentia:iisque ſolet miſceri,quę in partus difficultate exhibentur,quòd ea ſint guſtu ingrato, cinnamomum autem additum gratiora facit. Maiore vtatur exercitio,quàm anteà. Loca edita aſcendat: balneóque ſequenti dies duos

duos aut tres lauetur, atque irrigetur. ℞. *althææ, M. vj. maluarum, acanthi, helxines, artemiſiæ, foliorum lauri, pſeudonardi, chamæmeli, meliloti, an M.ij. ſeminum lini & fœnugr. ana* ℔ j. ß. Decoquantur in aqua, in qua temperatè calida mulier ad vmbilicum vſque irrigetur. Balneum autem ingrediens *iuſculū pulli* ſorbeat cum *vitellis ouorum cinnamomo, & croco.* Egrediens autem vtatur elect. ſequenti. ℞. *cinnamomi ſelecti* ʒ *j. ſacch. diſſoluti in ſtillat. liquore adiāti* q.ſ. fingatur elect. ſolidum in rhomborum figuram, ſintque ſinguli rhombi ponderis, ʒij. ß. ſumatur rhombus vnus in egreſſu balnei: quo deglutito parum *ænī ſacchari* bibat. Quibus diebus balneo non vtetur electario hoc etiam vtetur manè ante paſtum. Iiſdem è rebus puluis fieri poteſt, ſumendus manè ante paſtum cum oua ſorbili. Præterea vbi balneum egreſſa fuerit, renum regio, lumbi, & venter inter vmbiculum & pubem vngantur ſequenti vnguento. ℞. ***ol. amygdal. dul.* ℥ *ij. olei de lilio, butyri ſine ſale, axungiæ gallinæ, ana* ℥ *j. muccag. ſeminis lini, & fænogr. ana* ℥ *j. ß. ceræ parum*:** fiat vnguentum, quo partes dictæ vngantur.

Loco,ſolidi electi.prædicti poterit interdum elect, molli ſequenti vti, ℞. *myrrhæ,caſtorei,ſtyracis calamitidis,ana* ℥ ß. *ſabina,cinnam.ſ. lecli,ana* ʒ ij. *mellis q. ſ.*fiat elect molle,de quo ſumat inſtar caſtaneæ paruæ.Modicum deinde vini bibat,in quo lini ſemen decoctũ fuerit.

Cap XXV.

Difficultatis partus curatio.

Partus difficultas variis cauſis contingit: aut ob humoris, in tunicis fœtum cõtinentibus collecti,expulſionem,fœtu manente:aut ob fœtus, aut parturientis imbecillitatem:aut ob frigus matricem condenſans:aut ob parturiẽtis obeſitatem & craſſitiẽ. In tunicis enim fœtũ continentibus humor colligitur,cõſeruaturq; ad diem partus vſque: ſoletque is humor die partus fractis tunicis exire cum fœtu, vuluamq; lubricam reddere,atque inde fœtus facilius exit,minoreque moleſtia.Quòd ſi contingat tunicas rumpi, humoreque illum effluere,fœtu in vtero manente,maiore moleſtia ægriusque poſteà parit mulier, vulua ſicca effecta. Hoc vbi cõtigerit,locaq; exaruerint,quo leuius,faciliusq;fætus exeat,hũc in modũ humectetur,lubricaq; fiat. ℞. *althaa*

M.ij

M. ij. *artemi. M.* j. *ſem. lini, & fœnogr. an.* ℥ ij. *ficus* xij. Decoquantur in aqua, idq; decoctum in vuluã iniiciatur. Quo iniecto ſi fœtus nõ exeat, ſternutamenta, pipere & oleo commiſtis, & in nares immiſſis, excitẽtur. In vterum quoque ſequẽs peſſus immittatur. ℞ *croci q. ſ.* excipiatur *ſucco porri*, linteoque raro eo inuoluto. fingatur peſſus, qui filo coxæ alligatus in vterum immittatur. Partus difficultas interdum contingit ex imbecillitate fœtus, quæ cognoſcitur ex debili & tarda eius motione. Interdum verò ex imbecillitate parturientis fœtũ propellere nequeuntis, quæ ex habitu corporis morbisque præcedentibus deprehenditur. Huiuſcemodi mulier iis quæ reficiunt & roborant cibis & potionibus refocillanda: vt vino odorifero, bonis iuſculis, adiectis *cinnamomo* & *croco*. ſumat teſſellam vnam *diamargar. calidi*. Iucũdi odores, vt *ſtyrax calamitis, moſchus*, naribus admoueantur, nec verendũ matricẽ, quæ bonis odoribus delectatur, ſurſum reuocari, ſicque partum impediri. Nam fœtus grauitas vterum deprimit: ſurſúmque aſcendere prohibet, atq; interim bonis illis odorib. parturiẽtis vires & ſpiritus roborãtur, val-

deque iuuantur. Partus difficultas nõnũquam oritur à frigore externo, vterũ denſante, meatusque anguſtiores reddente. Vbi hoc contigerit, collocetur parturiens in cubiculo calido, pannique multi calidi circum vuluam applicentur, venter quoque *iaſmeico* ab vmbiculo infra vngatur, *artemiſia* contuſa in emplaſtri modum ventri admoueatur. Partus difficultatis ſi parturiens craſſa obeſaque in cauſa ſit, eam in lecto pronam vultu in terram deiecto figurare oportet, flectentem & inclinãtem genua ad femora. Obſtetrix deinde manu aut *oleo*, aut *butyro*, aut *axungia anatis*, aut *gallinæ* oblita, os vteri linat. *Lapis aëtites* coxæ ſiniſtræ alligatus *polipodium* quoque pedi alligatum; & *magnes*, partum faciliorem celerioremque efficere feruntur. Vir haud dubiè cum parturiente coicens, partum adiuuat maturatque.

Partus difficultas ſi ob ſfœtum in vtero mortuum fuerit, fortiora ſunt adhibenda præſidia ad eum extrahendum, quàm ſi viueret. Fœtus enim viuus ſuo motu niſuque partum adiuuat, & accelerat. Mortuus verò prorſus ceſſat à motu, vẽtriſq; tũc frigiditas adeſt, dolorq; iuxta

iutxa vmbilicũ grauis, Spiritus exhalatur fœtidus, facieique color prauus adeſt. Ad eum autem extrahendum, peſſo hunc in modum parato vtendum. ℞. *ariſtolochiæ rotundæ, myrrhæ, ellebori, ana* ℥ ß. Excipiantur *ſucco pulegii*. linteo deinde raro inuoluãtur, fingaturque peſſus, qui in vterum demittatur. Suffitus præterea fiant ex *ſimo equi*, aut *aſini*, aut ex *vngula eorundem*. Tunica, quam ſecundinam vulgò appellant, ſi fætu egreſſo remaneat, adhibeãtur balnea, vnguenta, & cætera remedia, in maturatione partus tradita, Nam putreſcere ſolet, vterumque putrefacere, & mala ſymptomata inducere, interdum mortem. Sternutamenta prætereà fortia cienda ſunt, *pipere & elleboro* pulueris, & flando in nares immittendum, vt eam putrefaciat, putrefactam autem poſteà natura expellet.

CAP. XXVI.

Inflammationis vteri curatio.

VTeri vniuerſum corpus inflammatio interdum occupat, tuncque vteri vndequaque dolet. Parte verò eius aliqua inflãmatione laborãte, in ea dolor percipitur. Anteriore igitur parte inflam

inflammatione correpta, dolor partes vmbilico vicinas, pubemque occupat, preſſaq; veſica vrinæ difficultas excitatur. Poſteriore verò parte inflammatione obſeſſa, lumbos & renes dolor vexabit, rectoque inteſtino compreſſo excrementa retinebuntur. Lateribus autem vteri inflammatione correptis, tenſio circa inguina, grauitas circa crura, cum difficultate motus ſuperuenit. Si autem in vteri ore inflammatio fuerit, tactu percipitur, oſq; durum, clauſum, & feruidum deprehenditur.

Cauſa. Fit magna ex parte à ſanguine menſtruo, ſuppreſſis menſibus, cui aliquando humor alius miſcetur qui ſi ſanguis eſt, phlegmone dicetur: ſi bilis, eryſipelas: ſi pituita, œdema. Fieri poteſt à ſemine cohibito, raro tamen. Nam ſemen retentum in veneni naturã vertitur, paritq; ſuffocationem.

Signa. Siue autem ſit phlegmone, ſiue eryſipelas, febris acuta, vt in omnium viſcerum internorum inflammationibus, ſequitur, capitis dolor & radicis oculorum. vomitus & nauſea brachialis, digitorum & colli conuulſio, atque in aduerſum declinatio: Sunt autem ſymptomata aut magna, aut parua, pro magnitudine, aut paruitate inflamatio

flammationis.

Curandi ratio à venæ ſectione auſpicanda. Incidenda igitur vena iecoraria dextri cubiti ad reuellendum, ſanguis autem pro viribus laborantis detrahatur: deinde ad materiam coniunctam, aut quaſi cuniunctam vacuandam incidetur vena poplitis, aut malleoli. Aluus tamen ante ſanguinis miſſionem ſi non ſuaſponte excrementa deiecerit, enemate emolliente eluenda & vacuanda, hunc in modum. ℞ *caſ. recens extractæ, ſacchari rub. ana* ℥ *j. olei viol.* ℥ *iij. iuris decoctarum quatuor herbarum emollientium, & prunorum x.* ℔.j.ß. Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur, eoque eiecto, ſanguis ante paſtum, vt dictum eſt, mittatur. Quod ſi aut ætas, aut corporis habitus, aut anni tempus, aut ſequens in flammatio aborſum, aut magnã aliquam ſanguinis euacuationem, ſanguinis miſſioni obſtiterint, loco ſectionis venæ internæ, cucurbitulæ natibus affigantur cum ſcarificatu, loco verò ſectionis venæ poplitis aut malleoli, ſuper coſtas affigantur. Materia ĩ his tumorib. calidis intra dies tres, aut quatuor ad ſummũ fluit, itaque intra diẽ quartum, ſi fieri poteſt, *Curatio.*

reuella-

reuellatur & repellãtur. *Vinum* non bibat ægrotans, ſed *aquam coctam*, cum *ſerapio violac.* Collocetur in cubiculo obſcuro, moderatè calido, vbi quieſcat, cruraque à motu prohibeantur. Artus, parteſque corporis extremæ perfricẽtur, vt fluoris ad vterũ impetus prohibeatur. Cibus ſit modicus, priſanæ cremor, ouaque ſorbilia. Quoties aluus ſua ſponte, vt conuenit, excrementa nõ deiiciet, leniatur enemate iam dicto. In hoc affectu ſolutiuo forti vti non expedit. Prius cõcoquantur humores, deinde vacuentur. Intereà tamen dum & concoquantur, & vacuentur, topicis præſidiis paulò poſt dicendis vtendum.

Humores autem hunc in modum concoquentur. ℞. *ſerapii intybi ſatiui latioris ſimpl.* ℥ iij. *ſerapii violacei* ℥ j ß. *ſtillatitiorum liquorum cichorii, bugloſſi, chalidu, ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculo bibantur. ℞. *electar. ex tribus ſantal.* ℥ ß, vtatur cum ſerapiis. ℞. *caſſ. recens extractæ* ℥ j *ſerapii roſacei purgatorii* ℥ ß. *communis medicinarum decocti*, (adiectis *oxyphœn.* ℥ v.) q. ſ. fiat potio, qua ſumatur ad auroram.

Bilis verò ſi abundare videatur, quod dolor acutus multuſque ardor indicãt,

vacue

vatuetur hũc in modum, ♃. *rhabar. ſelect.* ℥ v. *oxyphœn.* ʒ vj Macerentur in *ſtillatitio liquore plantag.* horis xij deinde exprimantur, adiectisque *ſerapii roſa. purgatorii ſine ſcammonio* ℥ ij. *ſtillatitiorum liquorum intybi ſatiui latioris, & bugloſ. ana* ℥ ij. fiat potio, quæ ſumatur ad auroram.

Remedia topica inter initia adhibenda, hæc ſunt. ♃. *ſucci plantaginis, ſucci polygoni, ana* ℔. ℈ *aceti* ℥ j. *boli Armeniæ, ſang. draco, ana* ℥ ß. Commiſtis omnib, fiat epithema tepidè ventri inter vmbilicum & pectinem & circa renes.

Aut ſic: ♃. *ſtillatitiorum liquorum intybi ſatiui latioris & plantag. ana* ℔. ß. *aceti,* ℥ j *boli Armeniæ, ſanguinis draconis, terræ ſigillatæ, ana* ℥ ß. Commiſtis omnibus fiat epithema partibus dictis.

Aut ſic. ♃. *olei roſacei* ℥ iiij. *ol. myrtei* ℥ ij. *aceti* ℥ j. *boli Armeniæ,* ℥ ß. His commiſtis partes prædictæ vngantur.

In huius mali principio non vtendum eſt tam aſtringentibus, & repellentibus, quàm in aliis inflammationibus, ne in duritiem tumor conuertatur, tenui reſoluto, ſed ad duos, aut tres dies dictis aſtrinàẽtibus & repellẽtib. vtẽdũ,

Sequens quoque decoctum metrenchyta

chyta tepidum in vterum iniiciatur. ℞. *foliorũ plantaginis, peræ paſtoriciæ, polygoni ana M. j. lentium excorticatarum* ℥ j. *rhois obſon.* ℥ ß. *folio. myrti M j. ß. gallarum, balauſtiorum. ana* ℥ ß. Decoquantur in aqua. quæ tepida, vt dictum eſt, iniiciatur. Cæterum prædicta, quæ in aqua decocta fuerunt, contundantur, adiectis *hordei farinæ* ℥ *ij.* atque in emplaſtri modum inter vmbilicum. & pectinem applicentur, & in parte poſteriore circa renes & lumbos.

Si autem ardor magnus fuerit cum dolore, fiat ſequens iniectio. ℞. *lactis mulieris* ℥ *iij. aquæ albuminis oui* ℥ *xv.* Miſceantur, & in vterum iniiciantur. Lac muliebre in acrimonia reprimenda plurimùm commendatur.

Vomitus quoque prouocatus ſumptis ieiuno ventriculo ℥ *vj. aquæ tepidæ,* & ʒ j. ß. *ſerapii accetati ſimpl* conferet.

Peſſo quoque ſequenti vtendum. ℞. *farinæ hordei* ℥ *ij. lentium excorticatarũ* ℥ j. ß. *foliorum plantahinis, peræ paſtoritiæ, ana M.* ß. Contundantur ſimul, pannoque raro inuoluantur, & fingatur peſſus. qui coxæ filo alligatus in vterum immitatur. Si laborans virgo fuerit, loco iniectionum & peſſi, ex prædictis

cata-

cataplaſma fiat, quod appllicetur ventri inter vmbilicum & pectinem,& ſuper renes & lumbos Aut fiat balneum ex prædictorum decocto.

Cum malum hoc ad incrementum peruenerit, ei hunc in modum ſuccurrendum. ♃. *folior. plantag polygoni ſemperuiui,anybi ſatiui latioris, ana M.* j. *maluarum, althææ,chamameli,meliloti,an.tertiam partem M.j.ſeminum lini, & fænogr. ana* ℥ j.Decoquantur in aqua, de qua iniectio fiat in vterum.

Si virgo laborans fuerit,ex prædictis paretur balneum, in quod ad vmbilicum vſque irrigetur:fiatque ex iiſdem contuſis cataplaſma,quod inter vmbilicum.& pubem applicetur.

Aut ſic: ♃. *olei roſa* ℥ *iij olei chamameli,* ℥ *ij.aceti* ℥ *j.*His cõmiſtis vngãtur renes,lũbi,& vẽter infra vmbilicũ calidè.

Cum verò ad ſtatum peruenerit, quod plerunque fit circiter diem ſeptimum,repellentia æqualiter cum diſſoluẽtibus admoueri debẽt,hũc in modum. ♃, *maluarum,althæa,ana M.j.* ß.*roſarum rub.letium excorticatarum, foliorum plantag.polygoni,ana M.j ſeminum lini, & fænogr. ana* ℥ *j.* ß, Decoquantur in aqua, fiatque balneum. Et de eo deco-

men incidere ſi neceſſe fuerit incidenda potius in tribus primis menſibus, quàm in aliis, quòd tempore fœtus paruus eſt, minoreque nutrimento eget, quàm maior. Purgari vſque, aut hoc, ſimili medicamento. ℞. *rhabar, ſelecti* ℈ *iiij. ſpicæ nardi gran.* vj. Macerentur in *ſtillatitio liquore plantaginis* horis duodecim, dein exprimantur, adiectiſque *cathol.* ʒ vj. *ſerapij roſa, purgatorij.* ℥ ß. fiat potio quæ ſumatur ad auroram, præcipuè materia turgente.

Caueat prægnãs ab exercitio laborioſo, ſaltu, choreis coitu tribus præſertim primis menſibus, quoniam tunc ligamenta ſunt debilia Vitet iram, timorẽ mœrorem vomitum, tuſſim.

Habenda cura roboris cordis & ventriculi, quoniam à corruptis humoribus infeſtantur, laborantque, prægnantes plerunque pica. Vtrique igitur robur hunc in modum addemus. ℞. *conſeruæ roſ. conſeruæ bugloſ. cortici citri ſaccharo conditi, ana* ʒ vj. *pul. diamargar. Auicennæ* ʒ ij. *omnium fragmentorum pretioſorum communium* ʒ j. ß. *corallii rub.* ʒ j. *margarit.* ℈ ij. *ſacchari, q. ſ.* fiat miſtura auro cooperta de qua prægnãs ante paſtum ſumat quantum cochlear vnam capit. Aut

fiat

fiat elect, molle, omnibus his *ſerapio roſaceo de roſis ſiccis* exceptis adiecto *myrobala. empeliticarum conditarum*, accuratè contuſarum ℥ ß. ſi quidem prægnans diues fuerit. Sumet autem de eo electar caſtaneæ inſtar, manè ante paſtum, ter aut quater in hebdomade. Vtatur & ſequenti vnguento ventriculum roborãte. ℞. *olei abſinth*, ℥ j. ß. *olei nard. olei maſtic. olei ex cotoneis*, *an.* ℥ j. *caryophyl. menthæ ſiccæ, galangæ, coralli rub. roſarum rub. ana* ʒ j. *ceræ parum*: fiat vnguentum quo vngatur regio ventriculi calidè manè ante paſtum.

Aut cerato ſequenti vtatur, ℞. *emplaſtri de maſtich. emplaſtri ſtomachici, an.* ℥ j. *coralli rub.*. ʒ ij. Subigantur cum *oleo ex cotoneis*, fingatúrque ceratum in formam ſcuti ſtomachalis vulgo appellati, quod ventriculi regioni applicetur.

Si contingat prægnante ex ventriculo paulò grauiùs dolere, vtatur pil. ſequentibus. ℞. *pil. de hiera ſimpl.* ʒ ij. *rhabar. ſelecti* ℈ ij. *maſtic.* (ne aloë aperiat venas) ʒ ß. *roſarum rub* ℈ ß. Excipiantur *melle roſacco*, aut *ſerapio ex cotoneis* (ſi ſit caliditas, fingantúrque pil. vj. è drachma, è quibus ſumat vnam per horam

ante cœnam ſemel aut bis in hebdomada. Ab agarico cauendúm eſt, ne vim aloes adſtrictoriam impediat.

Quoniam autem propter menſium ſuppreſſionem, vertigine fumis ad cerebrum elatis, nonnunquam afficiuntur, vtantur in fine paſtus fructibus aſtringentibus, verbi gratia, *meſpilis*, *pyris coctis, aut cotoneis*. Aut ſumant, ℥ ij. *carnium cotoneorum conditorum ſacchara* ſine ſpeciebus, in fine paſtus ℥ ij. quibus ſumptis ne bibant.

Aut vtantur puluere ſequenti: ℞ *coriandri præparati* ℥ iij *pul. diacydonites ſine ſpeciebus* ℥ iij. *ſacchari roſa. teſſellati* ad pondus omnium, ſumant quantum cochlear vnum capit, in fine paſtus, nec pòſt bibant.

Si prægnans quæpiam appetat non ſolita comedi, non denegentur, ſed ab aſtantibus, vt horrenda & abominanda proferantur.

Prætereà prægnantium pedes interdum intumeſcunt, *braßicæ in vino & aceto cocta* in emplaſtri modum tumori admoueantur, & ſubſidet. Aut *charta* in *aceto* mollita & macerata, & appoſita, idem præſtabit: eſtque hãc ad rem præſtans remedium. Aut vngatur pes tumens.

mens *oleo roſaceo & aceto.*

Adhæc in prægnantibus renum ligamenta nonnunquàm laxantur, quare ſi euenerit, vt prægnans rerum imbecillitate laboret cum calore, ob quã contingit interdum aborſum fieri, ei hunc in modum ſuccurremus. ℞ *olei myrtei, olei ex cotoneis, olei maſtich. ana* ℥ j. ß. *acaciæ, hypociſtidos, boli Armeniæ, ſantali citrini, ana* ʒ j. ß. *baccarum oxiacanthæ* ℈ ij. *ceræ parum*: fiat vnguentum, quo regio renum frigidè dies aliquot vngatur. Apponatur & ſequens ceratum. ℞ *maſtich.* ℥ ß. *ladani* ʒ vj. *ceræ citr.* ʒ j. *nucum cupreſſi, biſtortæ*, (vim dicitur habere biſtorta fœtus in vtero retinendi, ac conſeruandi) *acaciæ, hypociſtid. boli Armeniæ, terræ ſigillatæ, roſarum rubr. ana* ʒ j. ß. ſubigantur cum *oleo myrteo*, & pauco *terebinthinæ*, ſi ſit neceſſe) nam frigidis miſcenda ſunt calida aſtringentia) fingatur ceratum, quod renum regioni applicetur.

Si verò renum imbecillitas ſit cum frigiditate, vtendum ſequenti cerato. ℞ *maſtich.* ʒ vj. *ladani.* ʒ. iij. ß. *ceræ citrinæ, picis colophoniæ, picis nauali, ſtyracis calamitidis ana* ʒ ij. *nucum cupreſſi, biſtortæ, menthæ, galangæ, myrrhæ, thuris*

ana. ℥j.ß.Excipiantur *terebinthina*, fingaturque ceratum, quod renum regioni apponatur. Si inde pruritus quiſpiam moleſtus in renum regione orietur, auferatur per aliquot dies, deinde reponatur.

Cap. XXIIII.

De partus acceleratione, fœtusq; euocatione in difficultate.

Parturiens mulier ſi colores graues ab vmbilico ad pectinem ſentiat, partus erit velox. Dolores verò ſi lenti fuerint, tardus & difficilis futurus eſt partus. Si dolores in parte poſteriore circa dorſum percipiantur, grauis quoque & difficilis partus. Hunc igitur in modũ per menſem appetente pariendi tempore, prægnans regatur, ea præſertim quæ cum difficultate parere ſueta eſt.

Veſcatur cibis euchymis, concoctu facilibus, *croco* & *cinnamomo* conditis. Nam cinnamomum leuiora facit partus accidentia: iiſque ſolet miſceri, quę in partus difficultate exhibentur, quòd ea ſint guſtu ingrato, cinnamomum autem additum gratiora facit. Maiore vtatur exercitio, quàm anteà. Loca edita aſcendat: balneóque ſequenti dies

duos aut tres lauetur, atque irrigetur. ♃. *althaæ, M. vj. malvarum, acanthi, helxines, artemiſiæ foliorum lauri, pſeudo-nardi, chamæmeli, meliloti, an M. ij. ſeminum lini & fœnugr. ana* ℔ j. ß. Decoquantur in aqua, in qua temperatè calida mulier ad vmbilicum vſque irrigetur. Balneum autem ingrediens *inſculū pulli* ſorbeat cum *vitellis ouorum cinnamomo, & croco.* Egrediens autem vtatur elect. ſequenti. ♃. *cinnamomi ſelecti* ʒ j. *ſacch. diſſoluti in ſtillat. liquore adiāti* q.ſ. fingatur elect. ſolidum in rhomborum figuram, ſintque ſinguli rhombi ponderis, ʒ ij. ß. ſumatur rhombus vnus in egreſſu balnei: quo deglutito parum *œnoſacchari* bibat. Quibus diebus balneo non vtetur electario hoc etiam vtetur mane ante paſtum. Iiſdem è rebus puluis fieri poteſt, ſumendus manè ante paſtum cum oua ſorbili. Prætereà vbi balneum egreſſa fuerit, renum regio, lumbi, & venter inter vmbiculum & pubem vngantur ſequenti vnguento. ♃. *ol. amygdal. dul.* ℥ ij. *olei de lilio, butyri ſine ſale, axungiæ gallinæ, ana* ℥ j. *muccag. ſeminis lini, & fœnogr. ana* ℥ j. ß. *ceraparum:* fiat vnguentum, quo partes dictæ vngantur.

Loco,ſolidi electi.prædicti poterit interdum elect, molli ſequenti vti, ℞. *myrrhæ,caſtorei,ſtyracis calamitidis,ana ℥ ß.ſabina,cinnam.ſ. lecti,ana ʒ ij. melis q. ſ.*fiat elect molle,de quo ſumat inſtar caſtaneæ paruæ.Modicum deinde vini bibat,in quo lini ſemen decoctũ fuerit.

Cap XXV.

Difficultatis partus curatio.

PArtus difficultas variis cauſis contingit: aut ob humoris, in tunicis fœtum cõtinentibus collecti, expulſionem,fœtu manente:aut ob fœtus, aut parturientis imbecillitatem:aut ob frigus matricem condenſans:aut ob parturiẽtis obeſitatem & craſſitiẽ. In tunicis enim fœtũ continentibus humor colligitur,cõſeruaturq; ad diem partus vſque: ſoletque is humor die partus fractis tunicis exire cum fœtu, vuluamq; lubricam reddere,atque inde fœtus facilius exit,minoreque moleſtia.Quòd ſi contingat tunicas rumpi, humorẽque illum effluere,fœtu in vtero manente,maiore moleſtia ægriusque poſteà parit mulier, vulua ſicca effecta. Hoc vbi cõtigerit,locaq; exaruerint,quo leuius,faciliusq;fœtus exeat,hũc in modũ humectetur,lubricaq; fiat.℞. *athaæ*

M.ij

M. ij. *artemi. M*.j.*ſem. lini, & fœnogr. an.* ℥ ij.*ficus* xij. Decoquantur in aqua, idq; decoctum in vuluã iniiciatur. Quo iniecto ſi fœtus nõ exeat, ſternutamenta, pipere & oleo commiſtis, & in nares immiſſis, excitẽtur. In vterum quoque ſequẽs peſſus immittatur. ℞ *croci q.ſ.* excipiatur *ſucco porri*, linteoque raro eo inuoluto. fingatur peſſus, qui filo coxæ alligatus in vterum immittatur. Partus difficultas interdum contingit ex imbecillitate fœtus, quæ cognoſcitur ex debili & tarda eius motione. Interdum verò ex imbecillitate parturientis fœtũ propellere nequeuntis, quæ ex habitu corporis morbisque præcedentibus deprehenditur. Huiuſcemodi mulier iis quæ reficiunt & roborant cibis & potionibus refocillanda: vt vino odorifero, bonis iuſculis, adiectis *cinnamomo* & *croco*. ſumat teſſellam vnam *diamargar. calidi*. Iucũdi odores, vt *ſtyrax calamitis, moſchus*, naribus admoueantur, nec verendũ matricẽ, quæ bonis odoribus delectatur, ſurſum reuocari, ſicque partum impediri. Nam fœtus grauitas vterum deprimit: ſurſúmque aſcendere prohibet, atq; interim bonis illis odorib. parturiẽtis vires & ſpiritus roborãtur, val-

iuxta vmbilicũ grauis, Spiritus exhalatur fœtidus, facieique color prauus adeſt. Ad eum autem extrahendum, peſſo hunc in modum parato vtendum. ℞. *ariſtolochiæ rotundæ, myrrhæ, ellebori, ana* ℥ ß. Excipiantur *ſucco pulegii*. linteo deinde raro inuoluãtur, fingaturque peſſus, qui in vterum demittatur Suffitus prætereà fiant ex *fimo equi*, aut *aſini*, aut ex *vngula eorundem*. Tunica, quam ſecundinam vulgò appellant, ſi fætu egreſſo remaneat, adhibeãtur balnea, vnguenta, & cætera remedia, in maturatione partus tradita, Nam putreſcere ſolet, vterumque putrefacere, & mala ſymptomata inducere, interdum mortem. Sternutamenta prætereà fortia cienda ſunt, *pipere & elleboro* pulueris, & flando in nares immittendum, vt eam putrefaciat, putrefactam autem poſteà natura expellet.

CAP. XXVI.

Inflammationis vteri curatio.

VTeri vniuerſum corpus inflammatio interdum occupat, tuncque vteri vndequaque dolet. Parte verò eius aliqua inflãmatione laborãte, in ea dolor percipitur. Anteriore igitur parte inflam

inflammatione correpta, dolor partes vmbilico vicinas, pubemque occupat, preſſaq; veſica vrinæ difficultas excitatur. Poſteriore verò parte inflammatione obſeſſa, lumbos& renes dolor vexabit, rectoque inteſtino compreſſo excrementa retinebuntur. Lateribus autem vteri inflammatione correptis, tenſio circa inguina, grauitas circa crura, cum difficultate motus ſuperuenit. Si autem in vteri ore inflammatio fuerit, tactu percipitur, osq; durum, clauſum, & ferunidum deprehenditur.

Cauſa. Fit magna ex parte à ſanguine menſtruo, ſuppreſſis menſibus, cui aliquando humor alius miſcetur. qui ſi ſanguis eſt, phlegmone dicetur: ſi bilis, eryſipelas: ſi pituita, œdema. Fieri poteſt à ſemine cohibito, rarò tamen. Nam ſemen retentum in veneni naturã vertitur, paritq; ſuffocationem. *Signa.* Siue autem ſit phlegmone, ſiue eryſipelas, febris acuta, vt in omnium viſcerum internorum inflammationibus, ſequitur, capitis dolor & radicis oculorum. vomitus & nauſea brachialis, digitorum & colli conuulſio, atque in aduerſum declinatio: Sunt autem ſymptomata aut magna, aut parua, pro magnitudine, aut paruitate inflamatio

flammationis.

Curandi ratio à venæ ſectione auſpicanda. Incidenda igitur vena iecoraria dextri cubiti ad reuellendum, ſanguis autem pro viribus laborantis detrahatur: deinde ad materiam coniunctam, aut quaſi cuniunctam vacuandam incidetur vena poplitis, aut malleoli. Aluus tamen ante ſanguinis miſſionem ſi non ſuaſponte excrementa deiecerit, enemate emolliente eluenda & vacuanda, hunc in modum. ℞ *caſ. recens extractæ, ſacchari rub. ana* ℥ *j. olei viol.* ℥ *iij. iuris decoctarum quatuor herbarum emollientium, & prunorum x.* ℔. j. ß. Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur, eoque eiecto, ſanguis ante paſtum, vt dictum eſt, mittatur. Quod ſi aut ætas, aut corporis habitus, aut anni tempus, aut ſequens in flammatio aborſum, aut magnā aliquam ſanguinis euacuationem, ſanguinis miſſioni obſtiterint, loco ſectionis venæ internæ, cucurbitulæ natibus affigantur cum ſcarificatu, loco verò ſectionis venæ poplitis aut malleoli, ſuper coſtas affigantur. Materia ī his tumorib. calidis intra dies tres, aut quatuor ad ſummū fluit, itaque intra diē quartum, ſi fieri poteſt, *Curatio.*

reuella-

reuellatur & repellatur. *Vinum* non bibat ægrotans, ſed *aquam coctam*, cum *ſerapio violæ*. Collocetur in cubiculo obſcuro, moderatè calido, vbi quieſcat, cruraque à motu prohibeantur. Artus, parteſque corporis extremæ perfricētur, vt fluoris ad vterũ impetus prohibeatur. Cibus ſit modicus, ptiſanæ cremor, ouaque ſorbilia. Quoties aluus ſua ſponte, vt conuenit, excrementa nõ deiiciet, leniatur enemate iam dicto. In hoc affectu ſolutiuo forti vti non expedit. Prius cõcoquantur humores, deinde vacuentur. Intereà tamen dum & concoquantur, & vacuentur, topicis præſidiis paulò poſt dicendis vtendum.

Humores autem hunc in modum concoquentur. ℞. *ſerapii intybi ſatiui latioris ſimpl.* ℥ *iij. ſerapii violacei* ℥ j ß. *ſtillatitiorum liquorum cichorii, bugloßi, chalidu, ana* ℥ *iij*. Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculo bibantur. ℞. *electar. ex tribus ſantal.* ℥ ß, vtatur cum ſerapiis. ℞. *caß. recens extractæ* ℥ *j ſerapii roſacei purgatorii* ℥ ß. *communis medicinarum decocti*, (adiectis *oxyphœn.* ℥ *v.*) q. ſ. fiat potio, qua ſumatur ad auroram.

Bilis verò ſi abundare videatur, quod dolor acutus multuſque ardor indicāt,

vacue

vacuetur hũc in modum, ♃. *rhabar. ſelecti* ʒ v. *oxyphœn* ʒ vj Macerentur in *ſtillatitio liquore plantag.* horis xij deinde exprimantur, adiectisque *ſerapii roſa. purgatorii ſine ſcammonio* ℥ ij. *ſtillatitiorum liquorum intybi ſatiui lactucæ, & bugloſ. ana* ℥ ij. fiat potio, quæ ſumatur ad auroram.

Remedia topica inter initia adhibenda, hæc ſunt. ♃. *ſucci plantaginis, ſucci polygoni, ana* ℔. ℈ *aceti* ℥ j. *boli Armeniæ, ſang. draco, ana* ℥ ß. Commiſtis omnib, fiat epithema tepidè ventri inter vmbilicum & pectinem & circa renes.

Aut ſic: ♃. *ſtillatitiorum liquorum intybi ſatiui lactucæ & plantag. ana* ℔. ß. *aceti*, ℥ j *boli Armeniæ, ſanguinis draconis, terræ ſigillatæ, ana* ℥ ß. Commiſtis omnibus fiat epithema partibus dictis.

Aut ſic. ♃. *olei roſacei* ℥ iiij. *ol. myrtei* ℥. ij. *aceti* ℥ j. *boli Armeniæ*, ℥ ß. His commiſtis partes prædictæ vngantur.

In huius mali principio non vtendum eſt tam aſtringentibus, & repellentibus, quàm in aliis inflammationibus, ne in duritiem tumor conuertatur, tenui reſoluto, ſed ad duos, aut tres dies dictis aſtringẽtibus & repellẽtib. vtẽdũ,

Sequens quoque decoctum metrenchyta

chyta tepidum in vterum iniiciatur. ℞. *foliorũ plantaginis, peræ paſtoriciæ, polygoni ana M. j. lentium excorticatarum* ℥ j. *rhois obſon.* ℥ ß *folio. myrti M j. ß. gallarum, balauſtiorum. ana* ℥ ß. Decoquantur in aqua. quæ tepida, vt dictum eſt, iniiciatur. Cæterum prædicta, quæ in aqua decocta fuerunt, contundantur, adiectis *hordei farinæ* ℥ *ij.* atque in emplaſtri modum inter vmbilicum & pectinem applicentur, & in parte poſteriore circa renes & lumbos.

Si autem ardor magnus fuerit cum dolore, fiat ſequens iniectio. ℞. *lactis mulieris* ℥ *iiij. aquæ albuminis oui* ℥ *xv.* Miſceantur, & in vterum iniiciantur. Lac muliebre in acrimonia reprimenda plurimùm commendatur.

Vomitus quoque prouocatus ſumptis ieiuno ventriculo ℥ *vj. aquæ tepidæ,* & ʒ j. ß. *ſerapii accetati ſimpl* conferet.

Peſſo quoque ſequenti vtendum. ℞. *farinæ hordei* ℥ *ij. lentium excorticatarũ* ℥ j. ß. *foliorum plantahinis, peræ paſtoritiæ, ana M.* ß. Contundantur ſimul, pannoque raro inuoluantur, & fingatur peſſus. qui coxæ filo alligatus in vterum immitatur. Si laborans virgo fuerit, loco iniectionum & peſſi, ex prædictis

cata

cataplaſma fiat, quod appllicetur ventri inter vmbilicum & pectinem,& ſuper renes & lumbos Aut fiat balneum ex prædictorum decocto.

Cum malum hoc ad incrementum peruenerit, ei hunc in modum ſuccurrendum. ℞. *folior. plantag polygoni ſemperuini, intybi ſatiui latioris, ana M.* j. *maluarum, althææ, chamameli, meliloti, an. tertiam partem M.* j. *ſeminum lini, & fœnogr. ana* ℥ j. Decoquantur in aqua, de qua iniectio fiat in vterum.

Si virgo laborans fuerit, ex prædictis paretur balneum, in quod ad vmbilicum vſque irrigetur: fiatque ex iiſdem contuſis cataplaſma, quod inter vmbilicum & pubem applicetur.

Aut ſic: ℞. *olei roſa* ℥ *iij olei chamameli*, ℥ *ij. aceti* ℥ *j*. His cõmiſtis vngãtur renes, lũbi, & vẽter infra vmbilicũ calidè.

Cum verò ad ſtatum peruenerit, quod plerunque fit circiter diem ſeptimum, repellentia æqualiter cum diſſoluẽtibus admoueri debẽt, hũc in modum. ℞. *maluarum, althæa, ana M.* j. ß. *roſarum rub. letium excorticatarum, foliorum plantag. polygoni, ana M.* j *ſeminum lini, & fœnogr. ana* ℥ *j*. ß, Decoquantur in aqua, fiatque balneum. Et de eo deco-

cto tepido iniectio fiat in vterum mulieris, non autem virginis.

Declinante hoc malo diſſoluentibus puris vtendum, hunc in modum. ℞. *ſtillatitii liquoris ſampſuchi*, ℥ *iij. ol. de lilio* ℥ *ij*. his commiſtis iniectio in vterum fiat.

Aut ſic: ℞ *ſtillatitii liquoris ſampſuchi* ℥ *iij. ſtyracis calamitidis, galbani axungiæ anſeris*. ʒ. Miſceantur, & tepida in vterum iniiciantur. Vtendum deinde ſequenti peſſo. ℞. *ladani* ℥ ß. *ſtyracis cala-galbani, axungiæ anſeris, axungiæ gallinæ an*. ʒ *j*. ß. ſubigantur ſimul, linteoque raro inuoluta fingantur in modum peſſi, qui filo coxę alligatus comittatur in vterum.

Prædicta fiunt, quando per viam diſſolutionis inflammatio terminatur, quæ quidem diſſolutio, ſi non fiat, ſymptomataque augeantur, vt febris, dolores, ad ſuppurantia veniendum hunc in modum. ℞. *pollinis* ℥. *iij. farinæ ſeminis lini* ℥ *ij. caricas pingues x. vitellos duos ouorum, croci* ℈ *ij*. ſubigantur ſimul, fiatq; cataplaſma inter vmbilicum & pectinē.

Pus autem aliquando deriuatur ad vrinam, aliquando ad inteſtina aliquādo ad os vuluæ. Si deriuetur ad veſicā, quoniam acrimoniam habet, timenda

eſt vl

eſt vlceratio, cui ſic occurendū. ℞. *emulſionis 4. ſem. frig. maiorū facta cum aqua hordei*, ℥ *iij. ſerap. viol.* ℥ *j.* Miſceantur, & fiat potio, quæ ſumatur manè ante paſtum. Quotidie repetatur, donec puris mundificatio appareat.

Si pus ad inteſtina deriuetur, quod ex dejectionibus cognoſcitur, hunc in modum fiat. ℞ *aquæ decoctionis hordei* ℔ *j. ol. vitellos duos ouorum, ſacchari rub.* ℥ *j. ol. roſacei.* ℥ *iij.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum immittatur, idq; quotidie vſq; ad perfectam puris mundificationem.

Si verò ad os vuluæ deriuetur, fiant iniectiones ſequentes. ℞ *aquæ hordei* ℥ *vj.* iniiciantur in vuluam præcipuè ſi calor appareat: ſin minus, iniiciatur *aqua mulſa.*

Aut ſic: ℞. *fellis caprini* ℥ *iiij. mellis roſacei coi.* ℥ *ij.* Miſceantur, & tepida in vterum iniiciantur quotidie ad perfectam vſque puris mundificationem.

Si ob aliquam aliam cauſam dolor vehemẽs fuerit cum ardore, fiat hunc in modum ℞. *arnoglоſſi, ſolani, ana M. j.* Decoquantur in aqua: accipiantur *iuris decocti* ℥ *iij. lactis* ℥. aqua *albuminis oui vnius* diu multūque agitati. Miſceātur.

& in vterum iniiciantur.

Si verò dolor his non mitegetur, addatur in decoctione *ſeminis papaueris albi* ℥ ß. Dolore adhuc perſeuerante, miſceatur ℈ j *opii* cum *fœnogræci decocto*. Stupefacit enim opiũ, & reprimit dolorẽ.

Pure mundificato, vt caro regeneretur fiat hunc in modum. ℞. *thuris, aloes, ſarcocollæ nutritæ, ſanguinis draconis, corticis arundinis combuſti, cucurbitæ ſiccæ combuſtæ. ana* ʒ j. ß. Redigantur in puluerem qui excipiantur *lactis vaccini*, aut *ouilli* ℥ vj. deinde in vterum iniiciatur tepidè.

Cap XXVII.

Oedematis vteri curatio.

Signa. Oedema in vtero frigidum cognoſcitur, quod pauco cum dolore fit, tumorque non multus eſt.

Decliner ad calum & ſiccum victus ratio, adhibeanturque initio topica remedia. quæ paulo poſt dicentur, atque interea puituiosus humor concoquatur & vacuetur hunc in modum. ℞. *ſerapii de rad.* ℥ ij. *oxymelitos ſimpl.* ℥ j. ß *ſerapii de artemiſia* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum nepetæ, bugloſſi, meliſſophylli, ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno manè per triduum diluculo bibantur. Materia autem

craſſa

craſſa valdè, & viſcida exiſtente, loco *oxymel ſimpl.* ſubſtituatur *oxymeli ſcillitinum.* ♃. *diamoſchi dul.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis.

Aut ſic: ♃. *quinque rad. com. maceratarum in aceto, ana* ℥ ß. *v. herbarum capil. ana M.* ß *hyſſopi, nepetæ, artemiſiæ leptophylli, meliſſophylli, artemiſiæ platophylli* (de qua ſemper intelligendum, cum artemiſia tantum dicitur) *ana M.* j. *aſari* ʒ ij. *cicerum rub. M.* ß. *ſeminum aniſi, apii, fœniculi, ana* ʒ j. ß. *vuarum paſſarum detractis vinaceis* ℥ ß. *florum roriſmarini & ſambuci, ana P.* j. ß. *florum bugloſſi & cirſii, ana P.* j *polypodii quer.* ℥ j. *medullæ cnici, agar. recens in paſtillorum formam redacti, ana* ℥ ß. Decoquantur in ſ.q. aquæ, donec dimidium abſumatur, accipiatur *iuris decocti* ℔ j. ß. ſaccharoque dulcedo inducatur, atque adiectis *ſerapii adianti, oxymel. ſcillitini, ana* ℥ ij. fiat ſerapium mediocriter coctum quod depuretur, additiſque *cinnamomi ſelecti* ℥ ij. *pul. diamb.* ℥ j. iucundiore, & odore, & ſapore reddatur. Eo vtetur laborãs dies ſex matutinis horis ieiuna. ♃. *pil. fœtid.* ʒ j. ſi fortis ſit: ſin debilis, *pil. fœtid. & pil. de agar. ana* ʒ ß. *ex ſtillatitio liquore nepete* fingãtur pil. v. quę ſumãtur circa noctis

dimidium.

Aut ſic: ℞. *cathol.* ℥ ß. *diaphœnici, elect. indi maio. ana* ʒ j. ß. *ſerapii adiãti* ℥ ß *com. medicinarum decocti* ℥ iiij. ß. fiat potio, quæ ſumatur in aurora.

Aut ſic: ℞. *cathol.* ʒ *vj. diaphœn.* ʒ *iij* adiecto *ſaccharo* fingatur bolus, qui antelucano tempore ſumatur.

Aut ſic: ℞. *turpeti ſelecti*, ℈ *ij*. ß. *ſacchari* ʒ *ij*. redigantur in puluerem, qui *iure cicerum rub.* exceptus ſumatur appetente diluculo. ℞. *theriacæ veter.* ʒ *j. conſeruæ bugl.* ʒ j ß. Miſceantur, & poſtridie maneſumantur ſex horis ante paſtum.

Topica autem remedia hunc in modum adhibenda ſunt. ℞. *aloës, myrrhæ, acaciæ, croci orientalis, ciperi, boli Armeniæ, ana q. v.* Redigãtur in puluerem, de quo ℥ ß. *braſſicæ ſucci* ℥ *v.* ß. *aceti* ℥ ß. excipiatur, in vterumque iniiciatur tepidè. Ex materialibus autem dictis fiat cataplaſma, quod inter vmbilicũ & pubem applicetur. Prætereà *lixiuio, ſale, & aceto* ſimul feruefactis foueatur venter inter vmbilicum & pectinem.

Cum malũ hoc ad incrementũ peruenerit, ea fiant, quæ in principio fieri debere diximus, cæterùm plus aceti admiſcendum ad validius diſſoluendum.

In ſta

In ſtatu autem & declinatione,puris diſſoluentibus vtendum , conſumentibúſque , nullo autem modo aſtringẽtibus,idque cum œduma reſolui videtur. Fiat igitur hunc in modum. ♃. *aluminis,ſulphuris,ſalis,myrrhæ,ana q v*. Ex his ℥ ß.excipiatur ℥ *iij.olei roſacei,& ℥ j. ß.aceti*., dein in vterum iniiciantur. Panni quoque his immerſi , vẽtri inter vmbilicum & pectinem applicentur.

Quod ſi non reſoluatur œdema, ſed in vigore maneat, ſuppuratio expectãda,quæ hunc in modum adiuuanda eſt. ♃. *diachyl. ireati* ℥ *iij*. fingatur emplaſtrum, quod ventri inter vmbilicum & pectinem admoueatur.

Aut ſic: ♃. *acanthi,maluarũ,radicis althææ, radicis lilii, ceparũ torrefactarũ,fermenti,ſeminis lini,limacum,ana q.v.* Contundãtur, fiatque cataplaſma, quod vẽtri inter vmbilicum & pectinem apponatur.Deinde ℥ *vj.iuris decocti ficuum,& ſeminis lini* in vterum calidè iniiciãntur. Si ſeriùs rumpi videatur,ſitque in ore, aut collo vuluæ,ferro aperiatur:Si verò intra vterum, iniectioni dictæ addatur *ſimi columbini,& fermenti,ana* ℥.ß.

Aut ſic : ♃. *ſucci ſcabioſæ , ſucci naſturtii, ana* ℥ *iij. ſimi columbini, fermenti,*

ana ℥ ß. Commiſta hæc in vterum iniiciatur.

Rupto abſceſſu, pus hunc in modum abſtergatur. ℞. *aquæ mulſæ*, ℥ iiij. *ſucci apii, ſucci abſinthii, ana* ℥ j. Commiſta hęc in vuluam iniiciantur. Quòd ſi hæc dolorem in vtero excitauerint, iniiciatur *oleum chamæmelinum* cum *œſypo* ad dolorem mitigandum.

Cap. XXVIII.

Scirrhi vteri curatio.

SCirrhus tumor eſt durus in aliqua corporis parte. Eſtque duplex, vnus quidem verus & exquiſitus, eſtque ſine ſenſu vllo, atque incurabilis. Alter verò eſt cum aliquo ſenſu, eſtque curabilis, ſed ægrè. Scirrhus autem in vtero, inquit Auicennas, ſi ſit in interiore ſpatio, incurabilis eſt: ſi verò in ore, aut vteri ceruice, nec omnino ſenſus expers ſit, curabilis eſt.

Medicamenta autem ſcirrhum curantia, ſint, vt ſolis calor, temperata, hoc eſt, tepida magis, quàm calida: ſint quoque humida, non multùm tamen, nec parum quoque, nec ad ſiccitatẽ nimium declinent.

Galenus his ſcirrhis curãdis adhibere ſolebat per multos dies emollentia, dein

deinde reſoluentia :cæterum neoterici vtuntur medicamentis emollientibus & reſoluentibus hunc in modum. ℞ *ficus quinque*, decoquantur in *aqua*, deinde ſubigãtur, accipiatur de eis ſubactis ℥ j ß. *adipis anſeris, vel gallinæ, œſypi, ana* ℥ j. *picis naualis, ceræ citrinæ, ana* ʒ j. ß. *olei de lilio* (diſſoluit & emollit) ʒ ß. *diachyli communis* ℥ ij. liquefiant ſimul, ipſiſque liquefactis addantur *pul. rad. iridis* ʒ iij. *cineris corticis ſalicis* ʒ ij. ſubigantur ſimul, fiatque ceratum, quod applicetur loco duritiei.

Aut ſic: ℞. *olei chamameli* ℥ ij. *olei de ſpica.* ℥ j. ß *medullæ cruris vituli, vel cerui* (quæ eſt melior) ℥ j. fiat vnguentum, quo vngatur locus duritiei calidè, dies complures.

Lauetur præterea in balneo ex ſequenti decocto parato. ℞ *chamameli, meliloti, ana M.* j. ß. *althææ cum rad. M.* iiij. *ſeminum lini*, & *fœnograci ana* ℔ j. Decoquantur in aqua. ex qua balneum fiat, in quo laborans mulier ante paſtum dies compluſculos irrigetur. Sequenti quoque iniectione vtendum. ℞. *olei de lilio, ol. chamameli, ana* ℥ ij. *adipis anſeris, medullæ cerui, ana* ℥ j. *bdellii diſſoluti in vino* ʒ iij. *vitellum oui vnius, rob vini, id eſt,*

vini cocti q. ſ. vt dictis admiſtum ea *li*-
quida reddat, vt in vterum iniici poſ-
ſint De his commiſtis accipiantur ℥ vj.
quæ rep. dè in vterum iniiciantur: idq;
dies aliquot repetatur. Sequẽs quoque
peſſus in vterũ demiſſus plurimùm con
feret ♃. *thuris, ammoniaci pinguis, ana* ʒj
maſtichis, ſtyracis liquidæ, caſtorei, adipis ā-
ſeris, ana ʒ ij. Gummi diſſoluantur in
melle; hiſque omnibus linteo raro in-
uolutis fingatur peſſus, qui coxę filo al
ligatus demittatur in vterum.

Cap. XXIX

Cancri in vtero curatio.

cauſæ. Scirrhus in vtero quando perdurat,
in crancrum conuertitur, conuerſa
illa craſſa pituita aut melancholia non
vſta, in melancholiam vſtam. Cancer,
alius quidem vlceratus, alius non vlce-
ratus Vlceratus cum dolore eſt, habens
vlceris latera dura, fluitq; è vulua hu-
mor fæci vini non abſimilis Non vlce-
ratus verò, eſt cum dolore & ardore.

ſigna. Dum in ſcirrho dolor & ardor per-
cipiuntur, indicium eſt eum in cancrũ
eſſe conuerſum. Cancer niſi curetur to-
tus cum omnibus radicibus, redit: qua-
re in vtero cũ id fieri nõ poſſit, eſt incu
rabilis. Prohiberi tamen poteſt augmẽ-
tum,

tum, mitigari dolor, vlcus tolli, ſi vlceratum ſit, ſi nondum vlceratum ſit, ne vlceretur conſeruari.

Vitentur primùm cibi ſanguinem melancholicum efficientes, iis vtēdum quibus cum cācro pugna eſt: *cancris fluuiatilibus, polygono, ſcolopendrio, chelidonio minore* (ſcrophulariam appellant) *tertia geranii ſpecie*, quam *herbam Roberti* appellant, & *hemionitide*: harum herbarum decocto vinum diluatur. *Victus ratio.*

Humor melancholicus frequenter vacuandus, vere pręſertim, & autumno, materiam primùm minuendo, eam deinde concoquendo & vacuando hunc in modum. ℞. *cathol. tryphera Perſica. ana* ℥ ß. *ſerapii violacei* ℥ ß. *decocti rad. bugloſſi, & ſcolopendr.* ℥ *iiij*. ß. fiat potio, quę ſumatur manè horis quatuor āte paſtum. ℞. *quinq; herbarum capil. herbæ Roberti, chelidonii minoris, verbaſci, bugloſſi cū rad. ſummitatum lupi ſalictarii, fumariæ, ana M. j. foliorum ſolani* (proprietate occulta diſcutit humorem cancri) *intybi ſatiui latioris non loti, ana M. j. ß. vuarum paſſarum mundatarum* ℥ j. *trium florum communium ana P. j. ß. polypodii quer.* ℥ *j. foliorum ſennæ oriental.* ʒ *vj. epithymi* ʒ *iij*. (hæc humores vſtos mundificant.)

Deco

Decoquanrur in ſ. q. aquæ aduſque dimidii conſumptionem: accipiatur *iuris decocti* ℔ *j.* ß. *ſaccharo* dulcedo inducatur: fiatque ſerapium mediocriter coctum, quod depuretur, & adiectis ʒ *ij.* *ſantali citrini*, & ʒ *j. pul. diarrhodi abb.* ſuauiore, & ſapore, & odore reddatur. Eo vtetur ieiuna mane diebus quinque. Eſt autem hoc apozema ad humores acres accommodum.

Aut ſic: ℞. *ſerapii de bugloſſo* ℥ *ij. ſerapii de fumaria*, ℥ *j.* ß. *ſerapii violacei* ℥ *j. ſtillatitiorum liquorum lupi ſalictarii, ſolani, & intybi latifolii, ana* ℥ *iij.* Miſceantur, & à ieiuna per triduum diluculò ſumantur. ℞. *diarrod. abb.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. Hunc in modum deinde purgetur. ℞. *cathol. tryphera Perſicæ, ana* ℥ ß. *compoſitionis hamech*, ʒ *iij. ſerapii viol.* ℥ ß. *com. decocti* ℥ *iiij.* ß. *adiectis epithymi* ʒ *ij. folliculorum ſennæ oriental. polypod. quer. ana* ℥ ß. fiat potio quæ ſumatur ad auroram.

Aut ſic: ℞. *pil. indarum* ʒ *j.* ex *ſtillatitio liquore bugloſſi* fingantur pil. v: quæ circa noctis dimidium ſumantur. ℞. *conſeruæ rad. bugloſſi*, *conſeruæ roſa. ana* ʒ *ij.* Miſceantur, & poſtridie mane ieiuno ventriculo ſumantur.

Medio

Medio autem tempore vtatur elect. ſequenti. ℔. *cathol.* ℥ ij. *tryphera Perſica* ℥ j. ß. *compoſitionis hamech* ℥ ß *diaſenna* ʒ iij. *rhabar. ſelecti,* ʒ j. ß. *in ſero caprino, aut ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris* macerati. Omnibus his *ſerapio viol.* exceptis fiat elect. molle, de quo ſumatur caſtaneæ inſtar mane quatuor aut quinque horis ante paſtum, bis in menſe, domique maneat laborans eo die. Præterea ſemel in hebdomade *ſeri caprini* ℥ vj. bibat, in quibus *epithymi* ʒ ij. *folliculo. ſenna* ℥ ß. macerata fuerint horis xij & expreſſa. Et hoc quidem tantiſper dum ſeri caprini copia eſſe poteſt.

Topica dein præſidia admonẽda. ℞. *ſucci ſolani ſubſidẽdo depurati, aut ſtillatitij liquoris eiuſdem,* ℥ vj. *plũbi vſti* (diſſoluit & infrigidat humores vſtos, reprimitque, vt alia minetalia) ʒ ij. *tutiæ præparatæ* ʒ. j. ß. diu agitentur in mortario plũbeo, piſtillo plumbeo & fiat iniectio in vterũ. ℞. *c. ruſſæ lotæ, litharg. plumbi vſti, ana q. v.* terãtur in mortario plũbeo, piſtillo plũbeo, *oleo roſaceo* adiecto, fiatq; in modũ vnguẽti, quo ægra vngatur infra vmbilicum, aut vbi durities apparet Cõueniunt autem prædicta tam cancro vlcerato, quàm non vlcerato.

Sequens

Sequens autem iniectio cãcro vlcerato maximè conuenit. ℞. *herbæ Roberti, verbaſci, ſcabioſæ, chelidonii minoris, anethi, ſtercoris humani ana q. v.* comburantur; de cinere autẽ accipiantur ℥iij. quæ *ſtillatitii liquoris ſolani* ℥ vj excepta, in mortario plumbeo, piſtillo plumbeo agitentur, deinde in vterum iniiciantur. *Vnguenti* quoque *prædicti* ℥ ß, *ſtillatitii liquoris ſolani* ℥ vj. excipiatur, & in vterum iniiciatur.

CAP. XXX.

Pruritus, ſeu priapiſmi vteri curatio.

Est inſatiabilis quędam coëundi cupiditas, quę coitu non extinguitur; ac quò magis mulier ita affecta coit, & coëundo fricatur, eò magis ardor ille augetur, fricatione illa irritatis humoribus, pruritum illũ gignentibus, & tantò magis ad vterum confluentibus.

Cauſa. Oritur autem vel à pituita vſta, quod indicat humor ex vtero defluens, ſi albus quidem eſt, ad obſcuritatem declinans. Aut à bile vſta, quod humor quoque ex vtero defluens oſtẽdit, ſi luteus, ſiue citrinus eſt, ad obſcurum itidem declinãs. Aut à ſanguine, quod ex ipſius humoris defluentis ſanguineo colore cognoſcitur. Aut ab humore melancholi

cholico, quod ex humoris atro colore cognoſcitur. In ſumma, vſti humores huius affectus in cauſa ſunt.

Si ſit à ſanguine vſto, incidatur vena media, aut iecoraria cubiti, ſanguiſque pro laborantis viribus detrahatur. Materia autem & concoquatur, & vacuetur, vt mox cum eſt à bile vſta dicetur, *electar. de ſucco roſa.* ſublato. Si à bile vſta, venæ ſectione nihil opus, materia verò concoquatur atque vacuetur hũc in modum.

℞. *ſerapii viol. ſerapii acetati ſimpl.* (hęc bilem reſpiciunt) *ſerapii de bugloſ.* (hoc vſtionem reſpicit) *ana* ℥ j. ß. *ſtillatitio. liquorum lupi ſalictarii, intybi ſatiui latioris, cichor. ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuna per triduum diluculò bibantur. ℞. *elect. ex tribus ſantalis.* ℥. ß Vtatur cum ſerapiis. ℞. *rhabar. ſelect.* ℈ iiij. *follicul. ſennæ* ℥ ß. *oxyphæn.* ʒ, *vj.* Macerentur in ſtillatitiis liquoribus *intybi ſatiui latioris* & *bugloſ.* horis xij. deinde exprimatur, adiectisque *ſerapij roſa. de infuſione roſa.* ℥ ij. *elect. de ſucco roſa.* ʒ j. *ſtillatitiorum liquorum cichorij & lupi ſalicta* ℥ iiij. ß. fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina ℞. *conſeruæ roſ. conſeruæ bugloſ. ana* ʒ ij. Miſceātur, & poſtridie manè ſumantur

mantur ieiuno ventriculo.

Si verò ſit à pituita vſta, materia con coquatur & vacuetur hunc in modum. ♃. *ſerapii de duabus rad. mellis roſacei col. ſerapii de fumaria, ana* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorũ meliſſophyli, lupi ſalictarii, bugloſ. ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuna per triduum diluculo bibãtur. ♃ *diarhodi ab.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. ♃ *cathol.* ʒ vj. *diaphœn. compoſitionis hamech, ana* ʒ j ß. *ſerapii de bulg.* ℥ ß. *com. medicinarum decocti* (adiectis *polyp. quer fclli. ſennæ, ana* ʒ iij,) q.ſ. fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina. ♃. *theriacæ veter.* ℈ ij. *conſeruæ bugloſ. conſeruæ roſ. ana* ʒ j. ß. Miſceantur & poſtridie manè ſumantur ſex horis ante paſtum.

Si verò ſit ab humore melancholico aduſto, hunc in modum concoquatur & vacuetur. ♃ *ſerapii de bugloſ.* ℥ iij. *ſerapij de fumaria.* ℥ j ß. *ſtillatit. liquorum lupi ſalictarij, bugloſ. meliſſoph. ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuna per triduum diluculo bibantur. ♃ *diamoſchi dul.* ℥. ß. vtatur cum ſerapiis. ♃. *cathol.* ℥ vj. *compoſit. hamech.* ʒ iij. *ſerap. de bugl.* ℥ ß. *comm. medicinarum decocti, q.ſ.* adiectis *folliculo. ſennæ, polypodij quer. ana* ℥ ß *epithymi* ʒ ij. fiat potio quę ſumatur hora quarta

ma

matutina. ℞. *conſeruæ rad. bugloſ.* ℥ ß. ſumatur poſtridie mane.

Præſidia deinde topica, quæ ſequuntur, adhibenda ſunt quando à pituita ſalſa in vteri cauitate exiſtente hoc malum oritur. ℞. *lithargyri ceruſſæ lotæ*, an. ℥ iiij *plumbi vſti*, *ſcoriæ argenti*, *ana* ℥ j. ß. *maſtich. libani*, *ana* ʒ j. ß. puluerentur, & in mortario plumbeo piſtillo plumbeo agitentur, adiectis *oleo roſ.* & *aceto albo*, non ſimul, ſed alternis, repetitis vicibus, donec vnguenti formã induat: deinde adde *argēti viui* hominis ieiuni ſaliua extincti. ʒ iij, *ſtercoris muris* ʒ ij. accipiatur huius vngenti ℥ ß. *ſtercoris muris* ʒ ij. diſſoluantur in ʒ vj. *ſequenti decocti*, deinde in vterum iniiciantur per dies complures, mane & veſperi. Decoctum autem hunc in modum fiat. ℞. *lapathi acuti*, *fumariæ*, *malvarum*, *ſcabioſæ*, *oxalidis*, *ſilani*, *pentaphylli*, *betæ*, *ana* *M.* j. Decoquantur, fiatque, vt dictum eſt *Vitis* quoque *lachryma* manantes, cũ vites putantur in vterum iniectæ conferunt. Succorum quoque *ſaxifragiæ*, *lapathi acuti ſaluiæ*, *intybi ſatiui latioris* ℥. vj. vtiliter iniiciantur, adiectis *ſtercoris muris* ʒ ij.

Materia autẽ huius mali cauſa, cali-

da valdè & bilioſa exiſtente, commodè iniicientur ℥ vj *ſucci ſolani, aut lactucæ, aut protulacæ, aut intybi ſatiui latiorū.* Sequentia quoque cupiditatem illã immoderatam coeundi, aut tollent, aut certè mirum in modum mitigabũt. ℞. *ſucci foliorum ſalicis, ſucci lactucæ, ana* ℥ iij. *ſtercoris muris* ʒ ij. miſceantur, *Betæ* quoque *ſuccus* iniectus hanc ad rem vtilis. Sumantur autem hæc. ℞. *pu. nymphææ* ʒ j. excipiatur *ſerapio de papauere, aut ſucco foliorum ſalicis*, ante paſtum bibatur.

Aut ſic: ℞. *caphuræ* ℈ j. excipiatur aliquo prædictorum ſuccorum, & bibatur. Succus quoque ſincerus *foliorum lactucæ*, aut *foliorum ſalicis*, aut *intybi ſatiui latioris*, aut *protulacæ* manè à ieiuna ſumptus, pruritum illum, tetiginemq́; mirifice extinguit, ac deiicit.

Si verò delicatæ fuerint, prædictis ſuccis ſerapia hunc in modum parentur. ℞. *ſucci lactucæ, ſucci foliorum ſalicis ſucci protulacæ, ſucci intybi ſatiui, latioris, ana* ℥ ij. adiecto *ſacchar.* fiat ſerapium probè coctum, quod depuretur, adiectáque *caphuræ* ʒ ß. eius vires augeantur, matutinis horis à ieiuna per dies complures ſumatur. Inferius ſuffitus fiat

exvertice.

Vitex quoq; & *verbena*, cubili in quo cubat, inſternãtur Renũ præterea regio frigidè manè & veſperi ſequ ẽti vnguẽto vngatur. ℞. *cerati albi Gal.* ℥ *iij. caphura* ℈ ʒ. Miſceantur, fiatque, vt dictum eſt Lamina quoq; plumbea per forata ſuper renes feratur.

CAP. XXXI.

Relaxationis didymi curatio.

SI omẽtũ aut inteſtinũ ſine fæce (nã quãdo cũ ſtercore omẽto rupto deſcẽdit, exitiale eſt) in ſcrotũ deſcendat, ob ſolã extenſionẽ, reſupinato ægrotãte deductis cruribus, inteſtinum ſenſim reducere, atque reductum idoneis vinculis retinere oportet.

Cognoſcitur autẽ ob ſolã laxationẽ hoc mali contingere, quãdo nõ vniuerſim, ſed particulatim tpis ſpatio, & ob cauſas quaſlibet inteſtinũ deuoluitur, tumor æquabilis & profundus apparet inteſtino, quod deuolutũ eſt à peritonæo cõſtricto. Si autẽ, quod plerũq; cõtingit, loca ſcroto aut inguini vicina magnis dolorib. cũ inflãmatione affligãtur, torminaq; & flatꝰ ſuperuenerint, atq; ideo inteſtina reductioni nõ obtẽperẽt, emollientia, flatúsq; diſſoluentia,

ac inflāmationē doloremque leuantia balnea, aut fomenta adhibeantur, ex decocto *maluarum, althæ, chamam. ſem. li- & fœnogr.*

Porrò priuſquam inteſtini reductio tentetur, ægrotantem hunc in modum vacuare ſummè confert. *mel. roſa. col.* ℥ *iij ſerapij ex cotoneis* ℥ j. ß. *ſerapij conſeruationis corticis citri* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum abſinthij, peculi roſ. plantaginis, ana* ℥ *iij.* Miſceantur, fiat zulapium depuratum, quod adiecta *nucis moſchat. & caryophyllorum, ana* ℥ *j.* ori ſuauius reddatur. Eo vtetur ægrotans ieiunus diluculo per triduum. ℞. *pilul. de quinque generibus myrobalanorum. pil. aggregatiuarum. pil. de agar. ana* ℈ j. excipiantur *ſucco cotoneorum*, fingantúrque pil. quinque, quæ circa noctis dimidium ſumant ur.

Aut ſic: ℞. *com. medicinarum decocti* ℥ *iiij.* in quibus macerentur horis xij. *myrobalanorum empeliticarum* confricatarū *ol. amygdal. dul.* ʒ. *iij. myrobalan. flauarū* ſimiliter cōfricatarum, ʒ. *ij.* lento dede igni fricentur, & colentur. adiectiſque *cathol* ℥ ß. *rhabar. puluerati* ʒ j. *ſpicæ nardi gr. v. diaphœn.* ʒ ij. *mel. roſ. col.* ℥ ß. fiat potio quæ ſumatur in auroram.

℞. *rha-*

℞. *therirca veter.* ℥ j. *conſeruæ roſar. antiquæ* ℨ ij. Miſceantur, & poſtridie manè ſumantur ſex horis ante paſtum.

Vacuato laborante, inteſtinum, vt dictum eſt, reducatur, reductumque, emplaſtro priùs conſtringente ac glutinante admoto, idoneis vinculis retineatur. Emplaſtrum autem huiuſmodi ſit. ℞. *emplaſtri contra rupturam* ℥ iiij. *emplaſtri de maſtiche*, ℥ iij. *lapidis magnetis* ℥ ij ſubigantur *oleo ex cotoneis* & pauco *terebinth.* formetur ceratũ, de quo ſumatur quãtũ ſatis eſſe videbitur, ad emplaſtri loco læſo cõuenientis formationem, quod in pelle arietis impoſitum alligetur, ſubligaculo deinde conſtringatur, nec ante diem nonum ſoluatur Nono quoque die mutetur, recensque emplaſtrum admoueatur. Quieſcat interea ægrotans, & per dies xxx. in lecto iaceat, abſtinens à motu vehementi, vino copioſore, cibis flatuoſis, à clamore & tuſſi. Cum aluum exonerabit, manu ſubligaculum comprimat.

Prætereà ſummopere adnitendum, ne aluus indureſcat. Dum enim nimio conatu ſtercora excernũtur inteſtinum delabitur. Vtatur igitur pil. ſequentibus, quæ laxant & aſtringunt. ℞. *pil.*

alephang pil. de bdel.ana ʒ. ij. *rhabar. ſelecti* .ʒj.excipiantur *melle roſ.* fingaturque pil. vj. è drachma, è quibus ſumãtur tres per horam ante cœnam bis in hebdomada. Si contigerit aluum aſtringit, ſumatur bolus vnus *caſſ.*per horam ante paſtum.

Vtatur & electario ſequenti: ℞. *conſer. ſymphyti* ℥ iij. *corticis citri ſacchari conditi, conſer. roſ. antiquæ, ana* ℥ .*polygonati, vtriuſq; plantag. iaceæ albæ & nigræ, an.* ℥ iij. *valerianæ. pinpinellæ, ana* ʒ ij. ß. *nucum cupreſſi*, *nucis moſchat. cinnamomi, rhabarbari torrefacti, ana* ʒ ij. *thuris, maſtich. ſang. draco mumiæ. boli Armeniæ, terræ ſigillatæ, an* ʒ j. ß. *limaturæ chalyb.* ℥ j. ß. ſubigantur cum *ſerapio conſeruationis myrobalanorum empeliticarum* fiatq; electariũ molle, de quo ſumat inſtar nucis quotidie mane cũ vino craſſo.

Cap XXXII.

Calculi renum curatio.

Calculus in renibus hominum ætatis prouectæ froquenter in puerorum renibus rarentur gignitur.

Cauſa. Cuius cauſæ duæ ſunt, vna quidẽ, quę eſt vt materia, altera efficiens. Humor craſſus, viſcidus, & terreus ab aſſiduis cruditatibus coaceruatus: eſt veluti materia

teria: ardor; igneáue caliditas renũ humorẽ illũ craſſũ & pituitoſũ adaſſans & cogens, aq; in lapidem indurãs, eſt veluti efficiens. Pro ratione autẽ magnitudinis ventriculorum, qui ſunt in renib⁹, calculi, aut parui aut magni gignuntur, aut plures, aut pauciores, inter ſe colore, forma, leuitate, aut aſperitate differẽtes. Qui forma rotũdi ſũt & leues omniũ facilimè excutiunt, alia forma prædicti difficulter, omniũ difficilimè qui oblongi & aſperi ſunt.

Grauis dolor, aculeiq; infixi ſenſum præbens, nullo foris apparẽte tumore, calculũ in renibus comitari ſolet. Vomitus & nauſea vrgẽt. Id quod & in colico dolore contingit: ſed ab eo diſtinguitur, quòd in colico dolore poſt cibũ dolor augetur: in calculo minuitur. Prætereà in calculo circa dorſum dolor eſt fixus: in colico colore circa vẽtrẽ & abdomẽ, nec fixus ſtabiliſque magna ex parte eſt. Crus eiuſdẽ lateris cũ rene patiẽte ſtupet in nephritide. Vrina circa obſtructionis initiũ aquoſa, paucáq; mititur: obſtructione autẽ pfecta, prors⁹ ſupprimit; excremẽta retinẽtur, frequẽs tamẽ, ſed inani egerẽdi cupiditas adeſt. Calculo è renib. emoto, vrina

ſubſidentiam arenoſam habet. Et ſanguis plerunque excernitur, ob violentiā videlicet aſperioris calculi excuſſi.

Curandi ratio à doloris mitigatione auſpicanda. Vitanda autem initia ſolutiua fortia, atque diuretica. Nam ſolutiua fortia humores agitant, qui agitati ad renes decumbunt, doloremque augent. Diuterica verò ventriculi humores & inteſtinorum ad renes dirigũt vnde & dolor augetur. Aluo non vt cõuenit excrementa deiiciente, enemate leniente & emolliente ducatur, hũc in modũ. ℞. *althææ cum radic. maluarũ, violariæ, braſsicarum, ana M. j. ficus pingues vj. mixa vij florum chamæmeli, & meliloti ana P. j. ß. furfuris in linteo ligati M. ß.* Decoquantur in ſ.q. aquæ ad tertias: accipiantur *iuris decocti* ℥ j. *caſſ. recens extractæ* ℥ j. *butyri recentis* ℥ ij. *olei communis* ℥ iij, *ſalis parum.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum infundatur, quoties ægrotantis aluus aſtricta fuerit. Enemata hoc in affectu, quantitate ſolito minore eſſe debent, ne renes cõprimant, doloremque augeant Quare ſi balanis fæces educi poſſint, potiùs immittantur, quam enema infundatur.

Alud

Aluo vacuata, ſi ægrotantis robuſtũ corpus fuerit, & plenitudine laborans ſanguine è vena poplitis cruris ſtupentis quod eſt è directo patientis renis, mittatur. ne ſanguinis multitudo ob dolorem & tenſionem, in particulam patientẽ procumbens, dolorem augeat. Si verò cacochymũ fuerit, vitioſo humore abundans, purget. Cæterùm caculo laborantes flatus in inteſtinis habent, qui renes comprimentes, dolorem augent, ſequenti igitur iniecto clyſtere diſcutiantur. ℞. *maluarum, helxines, anethi, meliloti, ana M.* j. *florum chamam. P.* *ij, ſemi. aniſi, cari, & fœniculi, ana* ʒ *ij.* Decoquantur in ſ.q. aquæ ad tertias: accipiantur *iuris decocti* ℥ *x. ol. chamam. ol. anethi, ana* ℥ *ij. benedicta* ℥ ß. Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur. Aut ſic, & præſtantius eſt: ℞. *olei chamam.* ℥ *viij.* fiat enema, quod iniiciatur, vt dictum eſt.

Perſeuerante in renibus ob calculum dolore ſequenti fotu renum regio foueatur. ℞. *althææ cum rad. maluarum, ana M.* ß. *florum chamameli & meliloti* (iſta ſunt anodyna. Nam quæcunque habent calorem temperatum, anodyna vera ſunt: quoniam naturali calori ſunt

FF 5

conformia, ipſumque delectant.) *ana P*, j. *ſeminum lini*, & *fœnegr. ana* ℥. iij. Decoquantur in ſ. q. aquæ, ſpongiaque in decocto madefacta & expreſſa, foueatur renum regio: vt dictum eſt. Deinde ſequenti vnguento vngatur. ℞. *butyri recentis, olei amygdal. dul. axungiæ gallinæ, vel anſeris, ana* ℥ j. ß. *olei de lilio* (nam emollit.) ℥ j. *olei ſcorpio.* ℥ ß. His commiſtis renum regio calidè poſt fotum per dies complures vngatur.

Peractis his, ſi dolor fixus permaneat, cucurbitula ſuper renes affigatur, deinde alia paulò inferiùs, alia atque alia deinceps paruis interuallis, obliq; vſque ad inguina, vt ſic calculus in veſicam deſcendat. Poſtremò perſeuerante dolore calculóque è renibus non remoto, luetur ægrotans in balneo ex decocto proximè dicto.

Mitigato dolore, quod fieri debet priùs, quàm lapidem expellentia & comminuentia exhibeantur, ventriculus expurgandus, & viæ quæ ſunt ad renes, ne humores alij vnà cum medicamentis lapidem comminuentibus ſumptis ad renes deſcendant. Purgentur igitur & ventriculus & viæ hunc in modum. ℞. *vuarum paſſarum mundatarum, cari-*

carum

carum pinguium,glycyrrhi. ana ℥ ß. adianti recentis. P.j.ß. triis florum communium,ana P.j.quatuor ſemi. frig. maior. ana ʒ *j. ß. mixorum* ʒ *ij.* Decoquantur ſ.q. aquæ vſque ad dimidii conſumptionem:accipiantur *iuris decocti* ℥ *iiij. caſ. recens extracta* ℥ *j.ſerap.viol.* ℥ ß Commiſtis omnibus fiat potio,quæ ſumatur in aurora:Prandeat ægrotãs ſumpta potione hora ſolita, ſiue operata fuerit,ſiue nõ.Ante cœnam autem,ſi nihil operata fuerit, vtatur enemate ſequenti. ℞.*iuris pulli* ℥ *x.caſ.* ℥ *j.mellis roſ.com,* ℥. *j.ßol.commu.* ℥ *iij ſalis parum.*Commiſtis omnibus fiat enema,quod ante cœnam infundatur.

Mitigato dolore, ventriculo & viis expurgatis,ea exhibeantur,quæ calculum expellunt & comminuũt,hunc in modum.℞ *lithoutrip.* ℥ *iiij.*ſumatur ʒ j. ß. mane horis quatuor ante paſtum, cum iure *cicerum rub.* aut *vino albo* , aut *vino aruiſio*,aut cum decocto *radicis graminis.* Similis quantitas de Iuſtiniano ſumpta idem præſtabit. Laborans autem ſi valde extenuatus ſit,renesq; ſiccos habeat,addatur ℥ *iiij.lithõtrip.ſeminis papaueris albi,& ſeminis melonũ.an.* ʒ j.Renum regio & calidè,& ſępe vngatur *oleo*

ſcorp.

ſcorp. compoſito.

Cap. XXXIII.

De præcautione calculi.

Calculo comminuto & expuſo, danda opera, ne rurſum in renib. generetur, quod fiet, ſi renum caliditatem augentia, & craſſos, viſcidos, glutinoſoſque humores generantia vitētur. Sint igitur cibi boni ſucci, concoctu faciles & moderati. Durę ſubſtantiæ cibi, qui manducādo ægrè cōteruntur, vitentur. Legumina, frumētacea, caſeus, lac, & quæcūque ex lacte præparantur obſonia, vitentur. Omnia denique quæ ſucci ſunt craſſi, nimiumque calidi & acris. Vino vtendum tenui & albo. Exercitium ſit mediocre. Omnia vrinā cientia, ſiue ſint cibi, ſiue medicamina, conferunt. Vitentur prætereà renes extrinſecus calefacientia, vt culcitra plumea, pelliceæ veſtes, & alia id genus. His obſeruatis, quos calculus afflixit, ne rurſum affligantur, hunc in modum vere & autumno purgandi. ℞. *ſerapii adianti* ℥ ij. *oxymelitos ſimpl.* ℥ j.ß. *ſerapii intybi ſatiui latioris* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum lupi. ſalictarii, cicho. graminis, ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per triduū diluculo bibantur. *Recipe diarrhod. abb.* ℥

abb.℥ ß.vtatur cum ſerapiis, *Recipe pil. aggregat.*℈ ij.*pil.de agar.* ʒ ß. Excipiantur ſtillatitio liquore *adianti*, finganturque pil.v.quæ circiter noctis dimidium ſumantur.

Aut ſic: ℞. *caſ.recens extractæ* ℥ ß *diaphœnici* ʒ ij.*elect.de ſucco roſar.*℈ iiij.*ſerapii adianti* ℥ ß.Excipiantur ℥iiij.*communis medicinarum decocti*, fiatque potio, quæ ſumatur ad auroram. ℞. *diarrhodi abb. taſſellam vnam*, ſumatur poſtridie manè. Temporibus intermediis vtendum ſequentibus pil. ℞. *pil. de hiera: ſimpl. aloe lota in ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris* ʒ ij. *agar. recens in paſtillorum formam redacti.* ʒ j. ß. *rhabar ſelecti* ʒ j. Excipiantur *ſerapio roſa. purgatorio*, finganturque pil.vj. è drachma, è quibus ſumantur tres per horam ante cœnam ſemel in hebdomade. Æſtiuo autem tempore ſumat bolum ex *caſ.*℥ j, cum baccis quatuor *oxyacanthæ*, loco pilularum, horis quatuor ante paſtum manè. Sumat præterea ſemel in menſe ʒ j. ß. *terebinth. lota in ſtillatitio liquore halicacabi*, æſtate excepta, horis quatuor ante paſtum. Renum quoque regio vngenda ſequenti cerato. ℞. *cerati albi Gal.*℥ iiij ß.*ol.violacei* ℥ ij. Cõmiſtis vngatur

gatur regio renum frigidè, in lecti ingreſſu, bis in hebdomade.

Cap XXXIIII.

Calculi veſicæ curatio.

Calculus interdum à renib. in veſicam deſcendit, ibique ob craſſitiem retinetur, & temporis progreſſu augetur, aliis humoribus craſſis & lentis, qui ſe illi in veſica coniungunt, induratis. Cognoſcitur autē à renibus profectus, quãdo in renibus, vt Capite proximo ſuperiore dictum eſt, dolores præceſſerunt. Generatur & in veſica, ſed pueris frequentius, quàm ætate prouectis, ob craſſitiem vrinæ ipſorum, & calorem. Voraces enim ſunt. cibis vtcunque oblatis vtentes, ſiue ſint vtiles, ſiue noxii, ſæpe priore cibo nondũ cõcocto aliũ ingerẽtes, hora cibum ſumẽdi neq; certa neq; ordinata ſeruata. Perpetuò præterea mouẽtur, efficitque motus eorum vehementior, præſertim à cibo, vt crudus & incoctus chylus in venas diſtribuatur. Cum autẽ ob mollitiẽ eorũ corpora facilè cedant, obturatio circa renes non fit, cæterum vrina in veſicæ amplitudinẽ craſſiſſima fertur, quæ ibidẽ veluti vini fæx, aut aquæ limus ſubſidet. Quod autẽ ſubſedit, ob caliditatem,

tatem, quæ in pueris multa eſt, deſiccatur ac lapideſcit. Circa initia generationis lapidis, vrina aquæ ſimilis eſt, in eaq; ſubſident ſabuloſa quædã. vbi iam, genit⁹ eſt, vrina alba eſt & tenuis, ſine ſedimine vllo, grauitasque in perinæo & pectine. Veſicæ calculo laborantes crebrò pruriunt pudendaque ſcalpunt, eaque vel laxa, vel prę̨ter rationem intẽta. Calculus autem nonnunquam in veſicæ ceruicem incidit, repenteq; vrina ſupprimitur. Quod vbi cõtigit, ſupinus laborans ita figurandus eſt, vt crura reliquo corpore multò ſubliniora ſint, deinde multifariã concutiẽdus, vt lapis ex meatu recedat. Quibus peractis, ſi nihilominus vrina ſupprimitur, ænea aut argẽtea fiſtula, aut cãdela cerea demiſſa, lapis à veſicæ ceruice repellatur, vrinaque euocetur. Vbi igitur lapide in veſicæ fundum detruſo, laborans minxerit, dolorque ſedatus fuerit foueantur pecten & perinæum ſequenti decocto. ℞. *maluarum, althaea cum rad. an. M. ij. anethi, chamam. meliloti, an. M. ij. ſem. lini, & fœnogr. ana* ℔ ß. Decoquantur in aqua, eoque decocto partes dictæ frequenter foueantur. Aut in eo decocto ad vmbilicũ vſque irrigetur, & lauetur

mantur ieiuno ventriculo.

Si verò ſit à pituita vſta, materia concoquatur & vacuetur hunc in modum. ℞. *ſerapii de duabus rad. mellis roſacei col. ſerapii de fumaria, ana* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorū meliſſophyli, lupi ſalictarii, bugloſ. ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuna per triduum diluculo bibātur. ℞ *diarhodi ab.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. ℞ *cathol.* ʒ vj. *diaphœn. compoſitionis hamech, ana* ʒ j ß. *ſerapii de bulg.* ℥ ß. *com. medicinarum decocti* (adiectis *polyp. quer folli. ſennæ, ana* ʒ iij,) q. ſ. fiat potio, quæ ſumatur hora quarta matutina. ℞. *theriacæ veter.* ℈ ij. *conſeruæ bugloſ. conſeruæ roſ. ana* ʒ j. ß. Miſceantur & poſtridie manè ſumantur ſex horis ante paſtum.

Si verò ſit ab humore melancholico aduſto, hunc in modum concoquatur & vacuetur. ℞ *ſerapii de bugloſ.* ℥ iij. *ſerapÿ de fumaria.* ℥ j ß. *ſtillatit. liquorum lupi ſalictarij, bugloſ. meliſſoph. ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuna per triduum diluculo bibantur. ℞ *diamoſchi dul.* ℥. ß. vtatur cum ſerapiis. ℞. *cathol.* ℥ vj. *compoſit. hamech.* ʒ iij. *ſerap. de bugl.* ℥ ß. *comm. medicinarum decocti, q. ſ.* adiectis *folliculo. ſennæ, polypodij quer. ana* ℥ ß *epithymi* ʒ ij. fiat potio quę ſumatur hora quarta

ma

matutina: ℞. *conſeruæ rad. bugloſ.* ℥ ß. ſumatur poſtridie manè.

Præſidia deinde topica, quæ ſequuntur, adhibenda ſunt quando à pituita ſalſa in vteri cauitate exiſtente hoc malum oritur. ℞. *lithargy ceruſſæ lotæ, an.* ℥ *iiij plumbi vſti, ſcoriæ argenti, ana* ℥ j. ß. *maſtich. libani, ana* ʒ j. ß. puluerentur, & in mortario plumbeo piſtillo plumbeo agitentur, adiectis *oleo roſ. & aceto albo*, non ſimul, ſed alternis, repetitis vicibus, donec vnguenti formā induat: deinde adde *argēti viui* hominis ieiuni ſaliua extincti. ʒ *iij*, *ſtercoris muris* ʒ *ij*. accipiatur huius vngenti ℥ ß. *ſtercoris muris* ʒ *ij*. diſſoluantur in ʒ *vj*. *ſequenti decocti*, deinde in vterum iniiciantur per dies complures, manè & veſperi. Decoctum autem hunc in modum fiat. ℞. *lapathi acuti, fumariæ, maluarum, ſcabioſæ, oxalidis, ſilani, pentaphylli, betæ, ana* M. j. Decoquantur, fiatque, vt dictum eſt. *Vitis* quoque *lachrymæ* manantes, cū vites putantur in vterum iniectæ conferunt. Succorum quoque *ſaxifragiæ, lapathi acuti ſaluiæ, intybi ſatiui latioris* ℥. *vj*. vtiliter iniiciantur, adiectis *ſtercoris muris* ʒ *ij*.

Materia autē huius mali cauſa, cali-

da valdè & bilioſa exiſtente, commodè iniicientur ℥ vj *ſucci ſolani, aut lactucæ, aut protulacæ, aut inthybi ſatiui latioris.* Sequentia quoque cupiditatem illã immoderatam coeundi, aut tollent, aut certè mirum in modum mitigabũt. ℞. *ſucci foliorum ſalicis, ſucci lactucæ, ana* ℥ iij, *ſtercoris muris* ʒ ij. miſceantur, *Betæ* quoque *ſuccus* iniectus hanc ad rem vtilis. Sumantur autem hæc. ℞. *pu. nymphææ* ʒ j. excipiatur *ſerapio de papauere, aut ſucco foliorum ſalicis*, ante paſtum bibatur.

Aut ſic: ℞. *caphuræ* ℈ j. excipiatur aliquo prædictorum ſuccorum, & bibatur. Succus quoque ſincerus *foliorum lactucæ*, aut *foliorum ſacilis*, aut *intybi ſatiui latioris*, aut *protulacæ* manè à ieiuna ſumptus, pruritum illum, tetiginemq́; mirificè extinguit ac deiicit.

Si verò delicatæ fuerint, prædictis ſuccis ſerapia hunc in modum parentur. ℞. *ſucci lactucæ, ſucci foliorum ſalicis, ſucci protulacæ, ſucci intybi ſatiui latioris, ana* ℥ ij. adiecto *ſacchar.* fiat ſerâpium probè coctum, quod depuretur, adiectáque *caphuræ* ʒ ß. eius vires augeantur, matutinis horis à ieiuna per dies complures ſumatur. Inferius ſuffitus fiat

exvertice.

Vitex quoq; & *verbena*, cubili in quo cubat, inſternâtur. Renũ prӕtereà regio frigidè manè & veſperi ſequẽti vnguẽto vngatur. ℞. *cerati albi Gal.* ℥ *iij. caphuræ* ʒ ʒ. Miſceantur, fiatque, vt dictum eſt Lamina quoq; plumbea per forata ſuper renes feratur.

CAP. XXXI.

Relaxationis didymi curatio.

SI omẽtũ aut inteſtinũ ſine fæce (nã quãdo cũ ſtercore omẽto rupto deſcẽdit, exitiale eſt) in ſcrotũ deſcendat, ob ſolã extenſionẽ, reſupinato ægrotãte deductis cruribus, inteſtinum ſenſim reducere, atque reductum idoneis vinculis retinere oportet.

Cognoſcitur autẽ ob ſolã laxationẽ hoc mali contingere, quãdo nõ vniuerſim, ſed particulatim tpis ſpatio, & ob cauſas quaſlibet inteſtinũ deuoluitur, tumor æquabilis & profundus apparet inteſtino, quod deuolutũ eſt à peritonæo cõſtricto. Si autẽ, quod plerũq; cõtingit, loca ſcroto aut inguini vicina magnis dolorib. cũ inflãmatione affligãtur, torminaq; & flat⁹ ſuperuenerint, atq; ideo inteſtina reductioni nõ obtẽperẽt, emollientia, flatúsq; diſſoluentia,

ac inflãmationẽ doloremque leuantia balnea, aut fomenta adhibeantur, ex decocto *maluarum, althæ, chamæm. ſem. li-& fœnogr.*

Porrò priuſquam inteſtini reductio tentetur, ægrotantem hunc in modum vacuare ſummè confert. *mel. roſa. col.* ℥. *iij ſerapij ex cotoneis* ℥ j. ß. *ſerapij conſeruationis corticis citri* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum abſinthij, peculi roſ. plantaginis, ana* ℥ *iij.* Miſceantur, fiat zulapium depuratum, quod adiecta *nucis moſchat. & caryophyllorum, ana* ℥ *j.* ori ſuauius reddatur. Eo vtetur ægrotans ieiunus diluculo per triduum. ℞. *pilul. de quinque generibus myrobalanorum. pil. aggregatiuarum. pil. de agar. ana* ℈ j. excipiantur *ſucco cotoneorum*, fingantúrque pil. quinque, quæ circa noctis dimidium ſumantur.

Aut ſic: ℞. *com. medicinarum decocti* ℥. *iiij.* in quibus macerentur horis xij. *myrobalanorum empeliticarum* confricatarũ *ol. amygdal. dul.* ʒ. *iij. myrobalan. flauarũ* ſimiliter cõfricatarum, ʒ. *ij.* lento dede igni fricentur, & colentur. adiectisque *cathol* ℥ ß. *rhabar. pulueratí.* ʒ j. *ſpicæ nardi gr. v. diaphœn.* ʒ *ij. mel. roſ. col.* ℥ ß. fiat potio quæ ſumatur in aurora.

℞. *rhe-*

℞. therirca veter. ℥ j. *conſeruæ roſar. antiquæ* ʒ *ij*. Miſceantur, & poſtridie manè ſumantur ſex horis ante paſtum.

Vacuato laborante, inteſtinum, vt dictum eſt, reducatur, reductumque, emplaſtro priùs conſtringente ac glutinante admoto, idoneis vinculis retineatur. Emplaſtrum autem huiuſmodi ſit. ℞. *emplaſtri contra rupturam* ℥ *iiij. emplaſtri de maſtiche*, ℥ *iij. lapidis magnetis* ℥ *ij* ſubigantur *oleo ex coroneis* & pauco *terebinth.* formetur ceratũ, de quo ſumatur quãtũ ſatis eſſe videbitur, ad emplaſtri loco læſo cõuenientis formationem, quod in pelle arietis impoſitum alligetur, ſubligaculo deinde conſtringatur, nec ante diem nonum ſoluatur Nono quoque die mutetur, recensque emplaſtrum admoueatur. Quieſcat interea ægrotans, & per dies xxx. in lecto iaceat, abſtinens à motu vehementi, vino copioſore, cibis flatuoſis, à clamore & tuſſi. Cum aluum exonerabit, manu ſubligaculum comprimat.

Præterea ſummopere adnitendum, ne aluus indureſcat. Dum enim nimio conatu ſtercora excernũtur inteſtinũ delabitur. Vtatur igitur pil. ſequentibus, quæ laxant & aſtringunt. ℞. *pil.*

alephang pil. de bdel. ana ʒ. ij. *rhabar. ſelecti* ℈j. excipiantur *melle roſ.* fingaturque pil. vj. è drachma, è quibus ſumãtur tres per horam ante cœnam bis in hebdomada. Si contigerit aluum aſtringit, ſumatur bolus vnus *caſſ.* per horam ante paſtum.

Vtatur & electario ſequenti: ℞. *conſer. ſymphyti* ℥ iij. *corticis citri ſacchari conditi, conſer. roſ. antiqua, ana* ℥ . *polygonati, vtriuſq; plantag. iacea alba & nigra, an.* ℥ iij. *valeriana, pimpinella, ana* ʒ ij. ß. *nucum cupreſſi, nucis moſchat. cinnamomi, rhabarbari torrefacti, ana* ʒ ij. *thuris, maſtich. ſang. draco mumia boli Armenia, terra ſigillata, an.* ʒ j. ß. *limatura chalyb.* ℥ j. ß. ſubigantur cum *ſerapio conſeruationis myrobanorum empelitiicarum* fiatq; electariũ molle, de quo ſumat inſtar nucis quotidie mane cũ vino craſſo.

Cap. XXXII.

Calculi renum curatio.

CAlculus in renibus hominum ætatis prouectæ froquenter in puerorum renibus rarentur gignitur.

Cauſa. Cuius cauſæ duæ ſunt, vna quidẽ, quę eſt vt materia, altera efficiens. Humor craſſus, viſcidus, & terreus ab aſſiduis cruditatibus coaceruatus: eſt veluti materia

teria: ardor; igneáue caliditas renũ humorẽ illũ craſſũ & pituitoſũ adaſſans & cogens, aq; in lapidem indurãs, eſt veluti efficiens. Pro ratione autẽ magnitudinis ventriculorum, qui ſunt in renib⁹, calculi, aut parui aut magni gignuntur, aũt plures, aut pauciores, inter ſe colore, forma leuitate, aut aſperitate differẽtes. Qui forma rotũdi ſũt & leues omniũ facilimè excutiunt, alia forma prædicti difficulter, omniũ difficilimè qui oblongi & aſperi ſunt.

Grauis dolor, aculeiq; infixi ſenſum præbens, nullo foris apparẽte tumore, calculũ in renibus comitari ſolet Vomitus & nauſea vrgẽt Id quod & in colico dolore contingit: ſed ab eo diſtinguitur, quòd in colico dolore poſt cibũ dolor augetur: in calculo minuitur. Prætereà in calculo circa dorſum dolor eſt fixus: in colico colore circa vẽtrẽ & abdomẽ, nec fixus ſtabilisque magna ex parte eſt. Crus eiuſdẽ lateris cũ rene patiẽte ſtupet in nephritide. Vrina circa obſtructionis initiũ aquoſa, paucáq; metitur: obſtructione autẽ pfecta, prors⁹ ſupprimit, excremẽta retinẽtur, frequẽs tamẽ, ſed inani egerẽdi cupiditas adeſt. Calculoè renib. emoto, vrina

Aluo vacuata, ſi ægrotantis robuſtũ corpus fuerit, & plenitudine laborans ſanguine è vena poplitis cruris ſtupentis quod eſt è directo patientis renis, mittatur. ne ſanguinis multitudo ob dolorem & tenſionem, in particulam patientẽ procumbens, dolorem augeat. Si verò cacochymũ fuerit, vitioſo humore abundans, purget. Cæterùm caculo laborantes flatus in inteſtinis habent, qui renes comprimentes, dolorem augent, ſequenti igitur iniecto clyſtere diſcutiantur. ℞. *maluarum, helxines, anethi, meliloti, ana M. j. florum chamam. P. ij, ſemi. aniſi, cari, & fœniculi, ana ʒ ij.* Decoquantur in ſ.q. aquæ ad tertias: accipiantur *iuris decocti ℥ x. ol. chamam. ol. anethi, ana ℥ ij. benedicta ℥ ß.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur. Aut ſic, & præſtantius eſt: ℞. *olei chamam. ℥ viij.* fiat enema, quod iniiciatur, vt dictum eſt.

Perſeuerante in renibus ob calculum dolore ſequenti fotu renum regio foueatur. ℞. *althaa cum rad. maluarum, ana M. ß. florum chamameli & meliloti* (iſta ſunt anodyna. Nam quæcunque habent calorem temperatum, anodyna vera ſunt: quoniam naturali calori ſunt

conformia, ipſumque delectant.) *ana P.* j. *ſeminum lini, & fœnogr. ana* ℥. iij. Decoquantur in ſ.q. aquæ, ſpongiaque in decocto madefacta & expreſſa, foueatur renum regio: vt dictum eſt. Deinde ſequenti vnguento vngatur. ℞. *butyri recentis, olei amygdal. dul. axungiæ gallinæ, vel anſeris, ana* ℥ j. ß. *olei de lilio* (nam emollit.) ℥ j. *olei ſcorpio.* ℥ ß. His commiſtis renum regio calidè poſt fotum per dies complures vngatur.

Peractis his, ſi dolor fixus permaneat, cucurbitula ſuper renes affigatur, deinde alia paulò inferiùs, alia atque alia deinceps paruis interuallis, obliq; vſque ad inguina, vt ſic calculus in veſicam deſcendat. Poſtremò perſeuerante dolore calculóque è renibus non remoto, luetur ægrotans in balneo ex decocto proximè dicto.

Mitigato dolore, quod fieri debet priùs, quàm lapidem expellentia & comminuentia exhibeantur, ventriculus expurgandus, & viæ quæ ſunt ad renes, ne humores alij vnà cum medicamentis lapidem comminuentibus ſumptis ad renes deſcendant. Purgentur igitur & ventriculus & viæ hunc in modum. ℞. *vuarum paſſarum mundatarum, cari-*

carum

carum pinguium, glycyrrhi. ana ℥ ß. adianti recentis. P. j. ß. trium florum communium, ana P. j. quatuor ſemi. frig. maior. ana ʒ j. ß. mixorum ʒ ij. Decoquantur ſ.q. aquæ vſque ad dimidii conſumptionem: accipiantur *turis decocti ℥ iiij. caſ. recens extractæ ℥ j. ſirap. viol. ℥ ß* Commiſtis omnibus fiat potio, quæ ſumatur in aurora: Prandeat ægrotãs ſumpta potione hora ſolita, ſiue operata fuerit, ſiue nõ. Ante cœnam autem, ſi nihil operata fuerit, vtatur enemate ſequenti. ℞. *iuris pulli ℥ x. caſ. ℥ j. mellis roſ. com, ℥. j. ß ol. commu. ℥ iij ſalis parum.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante cœnam infundatur.

Mitigato dolore, ventriculo & viis expurgatis, ea exhibeantur, quæ calculum expellunt & comminuũt, hunc in modum. ℞. *lithoutrip. ℥ iiij.* ſumatur ʒ j. ß. mane horis quatuor ante paſtum, cum iure *cicerum rub.* aut *vino albo*, aut *vino aruiſio*, aut cum decocto *radicis graminis*. Similis quantitas de Iuſtiniano ſumpta idem præſtabit. Laborans autem ſi valde extenuatus ſit, renesq; ſiccos habeat, addatur ℥ *iiij. lithõtrip. ſeminis papaueris albi, & ſeminis melonũ. an.* ʒ j. Renum regio & calidè, & ſæpe vngatur *oleo*

ſcorp.

*ſcorp.*compoſito.

Cap. XXXIII.

De præcautione calculi.

CAlculo comminuto & expuſo, danda opera, ne rurſum in renib. generetur, quod fiet, ſi renum caliditatem augentia, & craſſos, viſcidos, glutinoſoſque humores generantia vitetur. Sint igitur cibi boni ſucci, concoctu faciles & moderati. Duræ ſubſtantiæ cibi, qui manducãdo ægrè cõteruntur, vitentur. Legumina, frumẽtacea, caſeus, lac, & quæcũque ex lacte præparantur obſonia, vitentur. Omnia denique quæ ſucci ſunt craſſi, nimiumque calidi & acris. Vino vtendum tenui & albo. Exercitium ſit mediocre. Omnia vrinã cientia, ſiue ſint cibi, ſiue medicamina, conferunt. Vitentur prætereà renes extrinſecus calefacientia, vt culcitra plumea, pelliceæ veſtes, & alia id genus. His obſeruatis, quos calculus afflixit, ne rurſum affligantur, hunc in modum vere & autumno purgandi. ℞. *ſerapii adianti* ℥ *ij. oxymelitos ſimpl,* ℥ j. ß. *ſerapii intybi ſatiui latioris* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum lupi. ſaliclarii, cicho. graminis, ana* ℥ *iij.* Miſceantur, & à ieiuno per triduũ diluculo bibantur. *Recipe diarrhod. abb.* ℥

abb. ℥ ß. vtatur cum ſerapiis ; *Recipe pil. aggregat.* ℈ *ij. pil. de agar.* ʒ ß. Excipiantur ſtillatitio liquore *adianti*, finganturque pil. v. quæ circiter noctis dimidium ſumantur.

Aut ſic: ℞. *caß. recens extracti* ℥ ß. *diaphœnici* ʒ *ij. elect. de ſucco roſar.* ℈ *iiij. ſerapii adianti* ℥ ß. Excipiantur ℥ *iiij. communis medicinarum decocti*, fiatque potio, quæ ſumatur ad auroram. ℞. *diarrhodi abb. taſſellam vnam*, ſumatur poſtridie manè. Temporibus intermediis vtendum ſequentibus pil. ℞. *pil. de hiera: ſimpl. aloe lota in ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris* ʒ *ij. agar. recens in paſtillorum formam redacti.* ʒ *j.* ß. *rhabar ſelecti* ʒ j. Excipiantur *ſerapio roſa. purgatorio*, finganturque pil. vj. è drachma, è quibus ſumantur tres per horam ante cœnam ſemel in hebdomade. Æſtiuo autem tempore ſumat bolum ex *caß.* ℥ j, cum baccis quatuor *oxyacanthæ*. loco pilularum, horis quatuor ante paſtum mané. Sumat prætereà ſemel in menſe ʒj. ß. *terebinth. lota in ſtillatitio liquore halicacabi*, æſtate excepta, horis quatuor ante paſtum. Renum quoque regio vngenda ſequenti cerato. ℞. *cerati albi Gal.* ℥ *iiij* ß. *ol. violacei* ℥ *ij*. Cõmiſtis vn-

gatur

gatur regio renum frigidè, in lecti ingreſſu, bis in hebdomade.

CAP XXXIIII.

Calculi veſicæ curatio.

CAlculus interdum à renib. in veſicam deſcendit, ibique ob craſſitiem retinetur, & temporis progreſſu augetur, aliis humoribus craſſis & lentis, qui ſe illi in veſica coniungunt, induratis. Cognoſcitur autẽ à renibus profectus, quãdo in renibus, vt Capite proximo ſuperiore dictum eſt, dolores præceſſerunt. Generatur & in veſica, ſed pueris frequentius, quàm ætate prouectis, ob craſſitiem vrinæ ipſorum, & calorem. Voraces enim ſunt. cibis vtcun, quę oblatis vtentes, ſiue ſint vtiles, ſiue noxii, ſæpe priore cibo nondũ cõcocto aliũ ingerẽtes, hora cibum ſumẽdi neq; certa neq; ordinata ſeruata. Perpetuò præterea mouẽtur, efficitque motus eorum vehementior, præſertim à cibo, vt crudus & incoctus chylus in venas diſtribuatur. Cum autẽ ob mollitiẽ eorũ corpora facilè cedant, obturatio circa renes non fit, cæterum vrina in veſicæ amplitudinẽ craſſiſſima fertur, quæ ibidẽ veluti vini fæx, aut aquæ limus ſubſidet. Quod autẽ ſubſedit, ob caliditatem,

tatem, quæ in pueris multa eſt, deſiccatur ac lapideſcit. Circa initia generationis lapidis, vrina aquæ ſimilis eſt, in eaq; ſubſident ſabuloſa quædã. vbi iam genit⁹ eſt, vrina alba eſt & tenuis, ſine ſedimine vllo, grauitasque in perinæo & pectine. Veſicæ calculo laborantes crebrò pruriunt pudendaque ſcalpunt, eaque vel laxa, vel prçter rationem intẽta. Calculus autem nonnunquam in veſicæ ceruicem incidit, repenteq; vrina ſupprimitur. Quod vbi cõtigit, ſupinus laborans ita figurandus eſt, vt crura reliquo corpore multò ſubliniora ſint, deinde multifariã concutiẽdus, vt lapis ex meatu recedat. Quibus peractis, ſi nihilominus vrina ſupprimitur, ænea aut argẽtea fiſtula, aut cãdela cerea demiſſa, lapis à veſicæ ceruice repellatur, vrinaque euocetur. Vbi igitur lapide in veſicæ fundum detruſo, laborans minxerit, dolorque ſedatus fuerit foueantur pecten & perinæum ſequenti decocto. ℞. *maluarum, althææ cum rad. an. M. iij. anethi, chamæm. meliloti, an. M. ij. ſem. lini, & fænogr. ana* ℔ ß. Decoquantur in aqua, eoque decocto partes dictæ frequenter foueantur. Aut in eo decocto ad vmbilicũ vſque irrigetur, &

lauetur

lauetur. Aut embrocha fiat ex eo decocto ſuper pectinem. Deinde vngantur partes prædictæ vnguento ſequenti: ℞ *olei amygd. dul. axungiæ cuniculi, ana* ℥ j. ß. *ol. de lilio, ſucci helxines, ana* ℥ ij. *ſang. hirci præparati* ʒ ij. Commiſtis omnibus vngantur loca prædicta poſt fotum calide. Si in raphanum cauatum veretrum immittatur, lapidem, niſi magnitudo obſtet, trahet. Quidam in raphano cauato crocum adiiciunt. Nec ſolum calculi cauſa hoc fiat, ſed etiam in difficultate vrinæ: ob craſſum, viſcidum, & glutinoſum humorem, aut ſanguinis trombum meatum obſtruentem. Sumantur autem ſequentia: ℞ *caſ. recens extracta* ℥ j. *olei amygdal. dul.* ʒ ij Adiecto *ſacchara* fingatur bolus, qui mane ſumatur horis quatuor ante paſtum. Quoties autem aluus non vt conuenit, excrementa deiiciet, vtatur emolliente enemate. Sumat & ſequentem potionem ad lapidem pellendum: ℞ *ſanguinis hirci præparati* ℈ ij, *vel* ʒ j. *ſerapii adianti* ℥ j. Excipiantur *iure cicerum rubr.* aut decocto *rad. apii, & graminis*, fiatque potio quæ ad auroram ſumatur. Aut loco ſanguinis hirci detur ʒ. *glichentri*, Fiat preterea iniectio in veſicam ex

cam ex

cam ex *oleo ſcorp. compoſito*, & *oleo de lilio* æquia portionibus commiſtis.

CAP. XXXV.

Ardoris vrinæ curatio.

VRinę ardor interdum eſt ſine vlcere, & ſine calculo, fitq; à ſola caliditate acri vrinæ, ob bilem cũ ipſa permiſtam, ex qua quidem acrimonia ſequitur interdum vlceratio & renum & veſicæ. Priuſquam autem vlceratio fiat, acritudo illa ab vrina remouenda, tum victus ratione opportuna, tum medicamentis tam ſumptis, quàm admotis.

Abſtinendum igitur ab aceto, à ſalſis, à ſpeciebus acribus, ab omnibus denique acres humores gignentibus, ab omnib. diureticis, à vino albo & tenui à quatuor ſeminibus frigidis, quæ licet ſint frigida, diuretica autem calida, tamen diuretica ſunt, & à tota ſubſtantia vrinam euocant. Vrinam autem euocantia in vrinæ ardore nocent, vrinam enim multiplicãt, atq; ita dolor augetur *Victus ratio.*

Curandi autẽ ratio ab humoris biliosi concoctione cum vrina permiſti, & euacuatione auſpicanda ♃. *ſerapii violacei ſimpl.* ℥ j. ß. *ſtillatitii liquoris intybi ſatiui latioru* ℥ ij *ſtillatitii liquoris portulacæ* ℥ j. Miſceantur, & à ieiuno diluculo *Curatio.*

ſumantur. Repetatur autem aliis quinque diebus Ardore autem vehementi exiſtente ſic concoquemus. ℞. *ſerapis de portulaca* ℥ j. *ſerapis de acetoſitate citri* ℥ ß *ſtillatitiorum liquorũ oxalidis, nymphaæ, intybi ſatiui latioris, an.* ℥ j. Miſceantur, & à ieiuno diluculo ſumantur. Repetantur aliis quinque diebus. Perſeuerante autem ardore, pro *ſerapio de portulaca*, ſubſtituatur *ſerapium de papauere. Recipe caſſ. recens extractæ* ʒ x. *ſerapii violacei vnc.* j. *ſtillatitiorum liquorum oxalidis & intybi ſatiui latioris q. ſ.* fiat potio, quæ ſumatur horis quatuor ante paſtum.

Aut ſic: ℞. *mannæ granulo.* ℥ ij. *ſtillatitiorum liquorum oxalidis, & nymphaæ q. ſ.* fiat potio, quæ ſumatur horis quatuor ante paſtum. Si verò hæc parum contuliſſe videantur, ſequens potio ſumatur. ℞. *myrobala. flauarum* ʒ ij. macerentur in decocto *vuarum paſſarum ex ſtillatitiis liquoribus intybi ſatiui latioris, & oxalidis* facto horis xij. deinde exprimantur, adiectiſque *rhabarab. puluerati* ʒ j. *ſerapis roſar. de infuſione roſa.* ℥ j fiat potio, quæ ſumatur manè horis quinq; ante paſtum. Hoc in affectu non vtendum medicamentis fortibus, nec acribus,

nec compoſitis, quoniam maiorem acrimoniam inducunt, ſed lenibus & ſimplicibus. Vacuato corpore bilis reuellenda fricationibus, & leni vomitu. Fiat igitur lenis fricatio capitis, brachiorum & ſcapularũ, ad reuellẽdã bilẽ ne deſluat ad renes. Sudor quoque ſi fricando excitetur, confert. Vomitus lenis in corpore ad vomendum apto, irritetur hauſtu *aquæ tepidæ*, & *olei communis*. Aluus quoq; ne aſtringatur, ſed ſemper mollis ſit, excrementa, vt cõuenit, deiiciẽs, vtendum igitur enemate ſequẽti ſemel, aut bis in hebdomade ℞. *maluarum*, *althææ*, *violariæ*, *ana M.* j *prunas* xij. Decoquantur in ſ.q. aquæ ad tertias, accipiantur *iuris decocti* ℔ j. ß. *caſſ. recens extractæ* ℥ j. *ol. violacei* ℥ iij. fiat enema, quod ante paſtum immittatur, vt dictum eſt. Poterit & aluus ſumpto medicamẽto ſequẽti loco enematis leniri. ℞. *caſſ recens extractæ* ℥ j. *diacrydias oodacã thiæ* iiij. Adiecto ſaccharo fingatur bolus, qui manè ſumatur horis quatuor ante paſtum, ſemel in hebdomade.

Aut ſic: ℞. *caſſ. recens extractæ* ʒ vj. *diaprunis ſimpl.* ʒ j. Adiecto *ſaccharo* fiat bolus, qui ſumatur manè horis quatuor ante paſtum ſemel in hebdomade.

His peractis, membra ad calidum lapſa, quæ vrinam ad calidum alterant, præcipuè renes & hepar, refrigerare oportet medicamentis tam ſumptis, quā admotis. Extrinſecus autem hæc admoueantur hepati, ℞ *ſtillatitii liquoris intybi ſatiui latioris* ℥ *viij. ſtillatitiorum liquorū roſa. & nymphææ, ana* ℥ *iij. ſantali albi & rubri, coralli albi & rub. ana.* ʒ j, ß. *ſeminum oxalidis & portulacæ, ana* ℈ *ij ſpicæ nardi* ℈ ß. *caphuræ* (ſi inflammatio magna fuerit) *gr. ij. aceti* ℥ *j.* fiat epithema hepati tepidè, manè & veſperi ante paſtū Epithemata, quæ cordi fiunt, aut hepati, etſi refrigerādi gratia fiant, tepide tamen admoueri debent. Aut admotis ſacculis hunc in modum paratis, refrigeretur, ℞. *roſa. rubrarum florum nymphææ, & violarum. ana P. j.* ß. *intybi ſatiui latioris quartam partem. M j. ſantal. al. &* ʒ *. ij ſeminum oxalid. portula. & intybi ſatiui latioris, ana* ʒ j *ſpicæ nardi* ℈ j. Commiſtis omnibus, & in ſericeo panno rubro & raro impoſitis; ſacculus fiat ſemi lunæ inſtar; qui *ſtillatitio liquore roſa. & intybi ſatiui latitio.* irrigatus, tepidè regioni hepatis applicetur manè ante paſtum. Cum autem frigeſieri cœperit, auferatur: rurſumque tepefa-

ctum

ctum admoueatur. Sequens quoque vnguentum ad hepatis alterationem, hoc eſt, ad infrigidandum, vim non modicam obtinet. ℞. *cerati ſantalini* ℥ *iij. ol. roſacei, ol. nymphææ, ana* ℥ *ij. ſpicæ nardi* ℈ ß. Lauentur hæc (excepta ſpica nardi) in *ſtillatitio liquore intybi ſatiui latioris*, hiſque commiſtis hepatis regio manè ante paſtum tepidè vngatur. Cauēdum autem ne ab his in frigidantibus ſeptum tranſuerſum attingatur, etenim immobile redderetur, fieretq; difficilis admodum reſpiratio. Si quando tamen id contigerit, infrigidantia hæc omittantur, ſeptum autem tranſuerſum calidis temperatis foueatur, verbi gratia, *chamæmeli & meliloti* decocto. Quòd ſi hoc fotu in priorem habitū nō reſtituatur, ei *origani, calaminthæ, ſtœchados Ara. ana M.* ß. addatur. Septo tranſuerſo curato, ad dicta infrigidantia redeundum.

Renes autem extrinſecus admotis hunc in modū refrigerandi. ℞. *vnguenti Gal.* ℥ *ij. cerati ſantalini* ℥ *j.* Subigantur cum *oleo ex cotoneis*, hiſque regio renum frigide vngatur, cùm lectum veſperi laborans dormiturus ingredi velet. Sumptis autem elect. ſequentibus, tam

hepar quàm renes refrigerabuntur. ℞. *ſantali albi & rubr. ana* ʒ j. *ſantali citrini* ℈ ij. *ſacchari diſſoluti in ſtillatitio liquore roſar. aut ſemperuiui* (ſi calor intenſus ſit) q. ſ. fiat electa. ſolidum in rhomborum figuram, ſintque ſinguli ponderis ʒ ij. ß. ſumatur vnus duabus, aut tribus horis ante paſtum matutinis horis, quo deglutito, parum ſtillatitii liquoris *intybi ſatiui latioris* bibatur.

Aut ſic: ℞. *conſeruæ roſarum, conſeruæ nymphææ, conſeruæ florum cichorii, ana* ℥ j. *ſeminum oxalidis, portulacæ, & intybi ſatiui latioris, ana* ʒ j. *omnium ſantalorum, ana* ʒ j. ß. *trochiſcorum de caphura* ℈ iiij. Excipiantur *ſerapio violaceo, aut nymphææ* (ſi inflammatio magna ſit) fiatque elect. molle, de quo ſumatur caſtaneæ inſtar, horis tribus ante paſtum, eoque deglutito parum *ſtillatitii liquoris intybi ſatiui latioris* bibatur.

Porrò quoniam bilis ab hepate cum vrina iam ſolita ſit defluere, hepar quoque quantumuis temperatum ſit, bilem generet, nec prohiberi poſſit, quin adhuc, cũ vrina aliquid bilis feratur, medicamentis glutinoſis & muccaginoſis, vim humorũ ad renes, veſicã, meatusq; vrinarios tranſeuntium obtũdentibus, hunc

hunc in modum vtendum. ℞. *ſeminis althææ, ſeminis maluarum, ſeminis cotoneorum, ana* ℥ j. *gummi tragacanthæ* ʒ iij. macerentur in decocto *rad. althææ, ſeminum papaueris albi, & halicacabi*, fiatque muccago, de qua ſumatur ℥ j. ß. cum ℥ iij. prædicti decocti manè per dies octo, aut nouem. Aut bibantur ℥ *iij. aut iiij lactis ouium acidi*, à quo butyroſa pars ſeparata ſit, horis quatuor ante paſtum. Lac deinde, quodcunque ſit illud, tepidum per catheterẽ infundatur. Aut aqua *albuminis oui* diu agitati cum *lacte & oleo violaceo* commiſta Aut loco aquę albuminis oui, in ardore magno, *muccago pſyllii* ſubſtituatur. Pudendis quoque in vas lacte plenum aliquantiſper immerſis ardor magnus mitigabitur. Perinęum prętereà & vẽter inter vmbilicum & pectinem vngantur *ol. nymphææ & roſ.* æquis portionibus miſtis. Perſeuerante ardore, lauetur atque irrigetur in balneo ex decocto *maluarum, violar. lactucæ, & florum nymphææ.*

CAP. XXXVI.

Diabetes curatio.

PRoprium hoc malũ renũ eſt, ſitim multam inducẽs. Potus autẽ ſimul vt aſſumptus eſt, & plerũq; qualis aſſũ-

ptus eſt,mox redditur.

Cauſa. Huius origo mali ex retentricis renum facultatis imbecillitate eſt,attractricis verò eorundem immodicè calentium tanto robore, vt vniuerſum corpus ob calorem vehementem exhauriat. Hinc in toto corpore ariditas, & tandem mors. Inter initia, ſi ægrotans iuuenis ſit, curabilis hæc quidem eſt paſſio, in ſene nequaquam.

Curatio. Curatur autem iiſdẽ remediis, quibus vrinæ ardor, exceptis muccaginibus, iniectionibus, & vnguentis, quæ circa perinæum, & inter vmbilicum & pectinem admouẽtur, excepta quoque pudendorum in lacte immerſione. Craſſa in cibis conueniunt, vt oriza,& caro bubula.

Cap XXXVII.

Vlcerum in renibus curatio.

Cauſa. VLcerantur renes aut ab acribus, & mordacibus humoribus in ipſos delatis: aut quoniam venæ, quæ in ipſis ſunt, ruptæ ſunt: aut propter ſuppurationem inflammationis.

Signa. Vlcus autem in renibus cognoſcitur ex dolore in lumbis cum grauitate. Pus quoque cum vrina miſcetur, quod à pure cum vrina excreto ab vlcere

cere veſicæ diſcernitur odore. Nam ab vlcere veſicæ fœtet pus: ab vlcere renũ non fœtet. Veſica enim cum ſit exanguis & neruea ſubſtantiæ, pus concoquere non poteſt, vt renes. Pus prætereà ab vlcere renum vrinæ primùm permiſcetur, deinde ſubſidet, & cùm vrina tantùm exit: pus verò ab vlcere veſicę vrinę quoque permiſcetur& ſubſidet, ſed ſine vrina etiam exit. Pus etiam interdum ab hepate malè affecto defluẽs, cum vrina miſtum excernitur, quod ab hepate eſſe deprehendere eſt facile, tùm ex doloribus, qui in eo præceſſerunt, tum ex ipſo pure, quod cùm vrina permiſtum eſt valde, nec vnquã ſubſidet. Vlceratis prætereà renibus caruncula parua, aut veluti pili vnà cum vrina plerunque exeunt.

Hæc vbi apparuerint, ſatietas, cruditateſque vitandæ, ob multiplicationem excrementorum. Nihil edendum, quod crudum ſit, aut ægrè concoquatur, aut inflationes pariat, aut citò aceſcat. Vitandus aër calidus, ardorem enim vrinæ auget. Vitanda acida, acuta & ſalſa, & quæcunque acrimoniam generant. Quare ſi *citranguli* apponantur, ſine *ſaccharo* ne ſint, ad tollendam aci- *Victus ratio.*

ditatem Bilem gignentia auerſetur laborans, vt ſitim multam, inediam, laborem, iram, ſolicitudinem, exercitationem vehemētem (quę facit vt humores motu agitati ad renes defluant) vigilias, ſpecies acutas. Somnus prolixior vitandus, quòd plura excrementa aggreget: ſit igitur ſex aut ſeptem horarum, non plurium. Nec ſuper mollem culcitram plumeam cubet, ſed quæ de goſſipii lanugine farta ſit. Renum quoque regio leuiter tecta ſit. Veſcatur pane recēti, & accuratè apparato, carnib. hœdinis, & id genus carnē tenerā habētib. piſcib. ſaxatilibus, cæteris fluuialibus, amylocum lacte cocto, lacte ouis permiſto, iuſculis caponum, gallinarum, pullorum gallinaceorum, ouis ſorbilibus, vuis paſſis, nucibus pineis, amygdalis decorticatis, & probè mūdatis. Oleribus vti poteſt ſed coctis; intybo, portulaca, lactuca, & q̄ ſimili ſūt facultate prędita. Diuretica omnia vitanda, & vehemēter dulcia. Inſipida leuiter dulcia, & glutinoſa, vt animaliū pedes, ex vſu ſūt. Pot⁹ ſit lac ouillū, aut caprinū, aut amygdalinū, aut vinū rubrū dilutū, ſi ferre poteſt, hordei & glicyrrhizę decocto. Frigidus autē potus ne ſit, cū ſit frigidū vlceribus

ribus

tibus inimicũ Coitus etiã pernicioſus, preſertim ſi laborãs ætate prouecta ſit, aut natura imbecillus. Danda quoque opera, vt aluus lenis ſit & mollis, excrementa (vt conuenit) deiiciens: quod fiet ſumptis cibis aluum emollientibus, vt prunis, quæ ſicut cibi omnes ventrem lenientes, per quartam horæ partẽ ãte cibum ſumi debẽt: aut balanis immiſſis, aut enemate infuſo, hunc in modum parato. ℞. *maluarum, althææ, violariæ, acanthi, ana M. j. pruna x. hordii M. ß.* Decoquantur in ſ. q. aquæ ad tertias: accipiantur *iuris decocti* ℔ j. ß. *caſſ. recens extractæ, ſaccbari rub. ana* ℥ j *olei violacei* ℥ *iij.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum infundatur. Hoc autem enemate vtetur, quoties aluus aſtricta videbitur. Vomitus etiam irritandus potu *aqua tepida*, & *olei communis* ante paſtum, quo ſolo remedio ſæpe repetito hic affectus interdum curatur. Nam vomitus humores ad renes defluentes reuellit & auertit.

Humores deinde, qui cũ vrina miſcentur, concoquantur, & euacuantur. ℞. *ſerapii violacei, ſerapii de portulaca* (cuius defectu geminetur ſerapium viol.) *ſerapii de glycyrrhiza, ana* ℥ ß. *ſtillatitiorum*

ſtiorum liquorum fumariæ, oxalidis, ana ℥ j. Miſceantur, & à ieiuno ſumantur. Repetantur aliis quinque diebus. ℞. *caſſ. recens extractæ* ℥ i. *myxorum* ʒ ij. *baccas oxyacanthæ* (caſ. ardorem tollunt) *aut oxyphœnicas* iij. *aut v. ſeminis althææ*, ʒ ß. Adiecto ſaccharo fingatur bolus, qui manè ſumatur, horis quatuor ante paſtum. Poteſt etiam ſumi per horam vnam aute paſtum. Hoc bolo vtetur laborans ſemel ſingulis hebdomadibus. Cuius aluus ſi facile laxetur, exhibeatur *caſſ.* ℥ ß. non autem ℥ *j. &* *caſ.* loco exhiberi poteſt ℥ *j.* ß. *manæ granuloſ.* Hoc in affectu medicamentum ſolutiuum lene debet eſſe: nã fortia humores agitarent, fieretque ad renes maior defluxus. Et bolum præſtat exhibere quàm potionẽ, ꝙ potio facilius ad renes meãs quàm bolus, acrimoniã auget

His peractis, vlcera à pure purificanda ſunt, deinde glutinanda. Purificabũtur autem ſumpto manè *hordei decocto cum glycyrrhiza*, antè paſtum. Aut ſũptis ℥ *vj. ſeri caprini* cum *ſaccharo albo.*

Mundatis autem, & purgatis vlceribus quod palam fit, purę nullo cũ vrina exeunte, aut certè perpauco, & eo ſubalbo, leni, & æquali, tunc reſiccãtia, aſtrin-

aſtringẽtia, & glutinãtia medicamẽta exhibere oportet. Vtatur igitur ægrotus *lacte ouillo, aut vaccino*, cũ *bolo Armenia, & ſãg. dracõ.* manè horis quinq; ãte paſtũ. *Trochiſci* autem *ſine opio* à Gordonio in capite de renũ vlceric. traditi, ad hũc affectũ vtiles admodũ ſũt. Si quis enim vlc⁹ renũ purificare magis, quàm glutinare velit, trochiſcũ quotidie manè cũ *hordei decocto*, aut *lacte caprino* diſſoluat & bibat. Contrà verò, ſi glutinare magis quàm purificare vlcus velit, trochiſcum in lacte ouillo diſſoluat. Pus verò ſi craſſum fuerit, diſſoluatur trochiſcus in *aqua mulſa*, cum qua parum deco ctum ſit *ſpica nardi, & hyſſopi.*

Gordonii trochiſci. ℞. *quatuor ſeminum frigidorum maiorum mundatorum, ſeminis papaueris albi, ſeminis maluarum, ſeminis goßipii, ſeminis portulacæ, ſeminis cotoneorum, baccarum myrti, tragacanthæ, gummi Arab. nucum pinearum mundatarum, piſtaciorum, penidiarum, glycyrrhizæ mundatæ, muccaginis pſyllii, amygdalarum dulcium, hordei mundati, an* ʒ ij. *boli Armeniæ, ſanguinis draconis, ſpodii, roſarum, myrrhæ, an.* ʒ ß. Excipiantur *hydromelite*, & finganturtrochiſci, qui ſint ſinguli ponderis ʒ ij. qui, cum vti

voles,

voles, diſſoluantur, vt dictum eſt.

CAP. XXXVIII.

Vlceris veſicæ curatio.

Signa. VLcus eſſe poteſt aut in veſicæ profundo amplitudineque, aut in eius ceruice, iuxta vrinæ meatum.

Cognoſcitur autem vlceratio in veſicæ amplitudine, ex dolore perpetuo, qui circa pubem ſentitur: in veſicæ verò ceruice vlcus ſi fuerit, tempore mictionis tantùm & potiſſimũ vbi meiere aut cœperit, aut deſierint, dolor pcipitur, qui quantò vrina eſt acrior, tãtò eſt maior. Vlcerato veſicæ profundo, plerunque pelliculæ tenues, inſtar foliorũ & laminarum, cũ vrina excernuntur. Si vlcus ſerpendo depaſcat, præſertim in veſicæ ceruice ſubcruenta excernũtur, & ranioſa, & fœtentia, Accedit vrinæ difficultas, pudẽdorumque arrectio ac petulantia. Si ſordidum vlcus fuerit, fęculenta meiendo excernuntur & muccoſa, craſſamque ſubſidẽtiam vrina inſtar farinæ habet. Vlcera in veſicæ profundo incurabilia, aut certè ſunt curatu difficillima: tũ quia veſica neruoſæ eſt ſubſtãtiæ, tũ quia vrina quæ ferè acris eſte, ea ſẽper cõtingit atque erodit, nec glutinari permittit. Nunquam enim

vni

vniuerſa è veſica euacuari poteſt vrina. cumque eius copia meiendo excreta eſt, veſicæ in ſeſe concidentis partes omnes contingit id vrinæ, quod relictũ eſt. Cęterùm cũ videamus multa aliquãdo pręter ſpẽ euenire, hui⁹ mali curationem aggredi oportet, vt ſi non prorſus tolli, dolores ſaltem, vnde & febres & vigiliæ oriuntur, minuantur.

Victus ratio eadem ſit cum ea, quæ in renum exulceratione eſt tradita, *lactis potus* huic malo remedium eſt eximium, aſperitates enim lenit, vlcerationes eluit, abſtergit & glutinat. Aluo nõ (vt conuenit) excrementa ſua ſpõte deiiciente, ſequẽs enema infundatur, prono laborãte, & in genua reclinato, ℞. *caput veruecis*, decoquatur in *aqua* vſqua ad oſſium ſeparationem, accipiantur *iuris decocti* ℔ j. ß. *vitelli ouorum duo*, commiſceantur, fiátque enema ſine ſale. Si verò cum vlcere veſicæ flatus in inteſtinis contineantur, quod interdum cõtingit, addantur lenia aliqua flatus diſſoluentia, verbi gratia, *florum chamameli, & meliloti ana M. j.* Decoquantur antẽ cũ capite veruecis. Prætereà ſemel in hebdomade ſumatur bolus ſequẽs ℞. *caſſ. recens extracta* ℥ j. *baccas oxyacanthæ* iij. m. *y*

Victus ratio.

iiij. myxorum ℥ *ij.* adiecto *ſaccharo* fingatur bolus, qui manè horis quatuor ante paſtum ſumatur. Quo ſumpto, ne dormiat. Sumpto enim medicamento leni & debili ſolutiuo, dormiendum nō eſt, ne natura, quæ ſomni tempore intrinſecus eſt fortior, quàm in vigiliis, tanquam nutrimentum medicamen in ſuam ſubſtantiam conuertat. Medicamen autem ſi acre forteque fuerit, ſiue ſit potio, ſiue bolus, ſiue pil. eo ſumpto dormiat ægrotus. Solutiuum autem medicamentum non operatur, niſi reducatur de potētia ad actum à calore naturali, qui intrinſecus in dormiente fortior eſt, quàm in vigilāte. Minùs autem dormiendū ſumpta potione, quàm bolo: minùs verò ſumpto bolo, quam pilulis. Sed ad inſtitutum reuertamur.

Si materia bilioſa corpus affluere videatur, leniatur hunc in modum aluus ℞. *diaprunis non ſolutiui* ℥ *vj. myxorum* ℥ *iij. ſaccharo albo* adiecto fingatur bolus, qui manè horis quatuor ante paſtū ſumatur.

Si verò pituita ſalſa abundet, hunc in modum. ℞. *cathol* (reſpicit pituitam & & bilem) ℥ ß. *caſſ. recens extractæ* ℥ *vj.* adiecto *ſaccharo*, fingatur bolus, qui

manè

qui manè ſumatur horis quatuor ante paſtum, Præſtat huius in mali curatione bolis vti quàm potionibus.

Remedia deinde topica admoueantur, quæ ardorem reprimant, pus abſtringant, & vlcus glutinent. Fiat igitur hunc in modum. ℞. *trochiſcorũ Gordonij ſine opio* ʒ.ij. diſſoluatur vnus in *lacte caprino*, aut *hordei decocto*, ſi vlcus purificare quis malit, quàm glutinare, & per catheterem in veſicam per dies aliquot iniiciatur. Purificato vlcere, diſſoluatur trochiſcus vnus in lacte ouillo (nam glutinat) & per catheterem in veſicam iniiciatur manè & veſperi. Si verò pus, quod inhæret, admodum craſſum ſit, trochiſcus vnus in aqua muiſa diſſoluatur, & per catheterem, vt dictum eſt, in veſicam iniiciatur. Hæc autem magis conducunt, quàm ſumpta quòd ab ore ad veſicam longa ſi via.

Dolor autem, quem meiendo patitur ægrotans, hunc in modum mitigetur. ℞. *maluarum, radicis althææ, ana M.j. chamam. melil. an. M.ß. radicis nymphææ, & ſeminis eiuſdem, ana* ℥j.ß. *ſeminis eiuſdem, ana* ℥j. ß. *ſeminis ha* ℥ ß. *calami aromat* ʒ.ij. Decoquan. qua calida madefacto filtro & expi

fiat fotus ſuper pectinem. Fotus autem ſpongia non faciendus, propter ſalſedinem, quam à mari habet. Deinde vngatur vnguento ſeq. ℞, *olei amygd. dul.* ℥ j.ß. *olei viol. muccaginis althaæ, & fœnogr. & ſeminis cotoneorum, ana* ℥ j *ſeminis nymphaæ, an.* ʒ j ß. *croci*) ingreditur enim omne medicamentum ſedatiuum doloris) ℈. j. adiecta *cera* fiat vnguentum, quo vngatur pecten & perinæum poſt fotum.

***

DIONY

Digitized by Google

DIONYSII FONTANONI DOctoris Medici Mompeſſulenſis,

DE MORBORVM INTERNORVM Curatione liber quartus.

CAPVT. I.

De febribus humoralibus.

IN humoralibus febribus materiæ communes ſunt quintuplices, quæ de materia febris quidem nõ ſunt, febrem tamen augẽt Sunt igitur euacuandæ. Harum autẽ aliquæ contingenter, & non ſemper adſunt, aliæ neceſſariò & ſemper Primũ, ſanguinis copia venas implens & meatus obſtruens: qui (vt in febre tertiana) febris materia non eſt febrem tamen auget, & interdũ materiei febris tertianę, hoc eſt bili miſcetur. Euacuatur autẽ

hæc materia cõmunis venæ ſectione. Secundo humores in ventriculo nauſeam excitantes. Euacuantur verò aut vomitu ſi laborans facile vomat alioqui non cogendus:aut leniente ſumpto pharmaco, putà *caſ.* aut *manna*, præſertim cum ipſo ventriculo ſentitur grauitas. Tertium, fæces in inteſtinis, aut ſuperfluitates in venis meſaraicis: enemate autem euacuantur. Quartum, ſeroſi & aquoſi humores in venis. Euacuantur autem in morbo à cauſa calida vt in tertiana, *emulſione quatuor ſeminum frigidiorum maior.* Cauſa verò frigida exiſtente, *ſtillatitio liquore adianti*, aut *hordei*, & *radicis fœniculi decocto.* Quintum, vaporoſæ materiæ, ex humoribus ad ſuperiores partes euaporantes. Euacuantur autem per poros cutis, fricando apertos, aut ſudoribus operimentis ægrotantem regendo leniter elicitis.

Cap. II.

Synochi citra putredinem curatio.

Fit hęc febris à ſanguinis inflammati copia, venas, & eas maximé quæ cordi propinquę ſunt replentis, non tamen, per quam quidem copiam fit coarctatio, debitáque tranſpiratio prohibetur.

Hac

Hac plerunque corripiuntur iuuenes corpulenti & ſucculenti, ac rubicundi, hyeme aut verno tempore. Vrina his rubra eſt & pulſus fortis; ſeque ægrotãs intumeſcere putat ac inflari. *Signa.*

Curandi rattio à venæ ſectione auſpicanda quæcunque diei hora ſit. Metus enim eſt ne ſanguis ad pulmones repat, indeque peripeumonia naſcatur: aut ne putreat ſanguis, putriſque fiat febris ex non putri, Ante tamen quàm vena incidatur, ſi aluus ſua ſponte (vt conuenit) excrementa non deiecerit, enemate molliatur potiùs quã lenitiuo pharmaco: periculum enim eſt ne intereà dum lenitiuum operatur, ab ebullientis ſanguinis copia ęgrotans, vt dictum eſt, lædatur. Si tamen in ventriculo crudi humores fuerint, ante ſanguinis miſſionem vacundi: ne inanitæ venæ crudos è ventriculo humores ad ſe rapiant, muteturque non putris, febris in putrem, Vacuabuntur autem crudi illi humores aut lenitiuo pharmaco, aut vomitu, aut inedia ſiquidem morbus tantas dederit inducias. Enema autem hunc in modum paretur. *Curandi ratio.*

℞. quatuor emollientium herbarum, ana M.j. lactucarum M.ß pruna decem. Deco-

quantur in ſ.q. aquæ de tertias:accipiãtur *oris decocti colati* ℔.j.& ß.*caſ.recens extractæ, ſacchari rub.an.*℥ *ol. viol.* ℥ *iij. ſalis parum.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod infundatur, eoque effuſſo in cidatur vena iecoraria dextri cubiti, aut media (ita vult Conſtantinus) ſi laborans ſano fortique pectore fuerit. Sit autem ſanguinis miſſio copioſa: præſtabit tamen rurſum ſanguinem detrahere, quàm ſemel ad animi vſque deliquium Toto morbi tempore, quoties aluus aſtricta videbitur, vtendum enemate prædicto.

Materiæ deinde bilioſæ vacuetur hũc in modum. ♃ *corticum myrobalan.flauarum confricatarum ol.amygd. dul. oxyphœni.ana* ℥ ß *rhabar.ſelecti* ʒj.macerentur in ſtillatitio liquore *intybi ſatiui latioris* horis xij deinde exprimantur, adiectisq; *ſerapij roſa.purgatorij* ℥ *ij*.fiat potio, quæ ſumatur horis quatuor ante paſtum. Satis erit interdum ℥ *iij. ſerap. viollacei* ſumi, ad ſanguinis purificationem. Concedatur ægrotanti potus frigidæ multæ, ſi non ante febrem ventriculo imbecillo fuerit: alioqui ſequentibus, infrigidationis gratia vtatur. ♃. *conſerua roſa. conſeruæ nymphaæ, conſeruæ*

oxali

oxalidis, an. ℥ *vj. conſerua bugloſsi* ℥ ß. *trochiſcorum de caphura* ʒ j. *pul. diamarg. frigidi, pul.elect. trium ſantalorum, pul. coralli. rub. ana* ʒ j *fragmentorum communium pretioſorum, ana* ℈ j. *bracteus auri* vi. *ſacchari q.ſ.* Commiſtis omnibus fiat conditum aureis bracteis operum, quo ſæpe & cum aqua, & ſine ea vtatur. Aut electario, quam *Christi manum perlatum* appellant frequenter vtatur.

Renum quoque infrigidanda regio cum dorſo, hunc in modum. ℞. *cerati albi Gal.* ℥ *iiij. caphuræ gr.* Miſceantur & vngatur regio renũ & dorſi frigidè.

Porrò quoniam hoc in morbo & cor & hebar inflammari ſolent, ea hunc in modum refrigerãda ſunt. ℞. *ſtillatitij liquoris roſa,* ℥ *viij. ſtillatitiorum liquorum oxalidis, & nymphææ, ana* ℥ *iij. omnium ſantalorum, corallij rub. ana* ʒ. j. ß. *caphuræ gr.* v. *croci* (ad ſeruandã naturalẽ tẽperiẽ partis) j. *aceti* ℥ ß His commiſtis fiat epithema cordi. ℞. *ſtillatitij liquoris intybi ſatiui latioris* ℥ *viij ſtillatitij liquoris roſa.* ℥ j. *omnium ſantalorum, ana ſeſquidrachmam, ſpodij* ʒ ij. *aceti* ℥ ß. *ſpica nardi* (ad ſeruãdã naturalẽ tẽperiẽ partis) ℈ ß. his cõmiſtis, fiat epithema hepati tepidè ãte paſtũ. Preterea fricationes lenes fiãt

ad cutis poros aperiendos, vt per eos vapores ab humoribus excitati, expurgentur.

Synochi cum putredine curatio.

Cauſæ. SAnguis aliquando putret in venis ſolus, aliis humoribus, & hoc contingit, aut ob nimiam ipſius quantitatẽ aut malam qualitatem. Aliquando putret ob permiſtionem alterius humoris corrupti, vt puta bilis, aut pituitæ, aut melancholiæ.

Signa. In hac febre vrina aliquantum rubra ad liuiditatem accedere videtur, fœteteque. Calor autem intenſior eſt, quàm in febre proximè dicta pulſus, vt in illa magnus, ſed velocior, ſyſtoleque quàm diaſtole maior, multi enim fumi eleuantur, qui expulſione indigent. Hæc febris intermiſſione caret, mitior tamẽ eſt matutino tempore, nõ ratione quidem febris, ſed horæ matutinæ frigidæ.

Curandi ratio. Curandi ratio in euacuatione conſiſtit, & alteratione. Euacuandæ primùm materiæ communes aut enemate, aut leniente pharmaco. Deinde materiæ propriæ, febrem efficientes. Tertiò, pori aperiendi, obſtructionesque tollendæ. Quatuòr, æquandi humores. Poſtremò

ſtremò, putredo corrigenda. Primùm itaque ſi aluus excrementa non deiecerit, enemate ſequenti eluenda. ♃. *quatuor emollientium herbarum, ana M. j. lactucarum M. ß. florum nymphææ P j. pruna x. hordei M. ß.* Decoquantur in ſ. q. aquæ ad tertias: accipe *iurū decocti* ℔ j. ß. *caſ. recens extractæ ſacchari rub. ana* ℥ j *a. viol. ana iij.* Commiſtis omnibus fiat enema quod ante paſtum & venę ſectionem iniiciatur.

Si autem in ſuperioribus ventris partibus grauitas percipiatur, aut in ventriculo humores corrupti contineantur, conſultius erit, aluum leniente ſumpto pharmaco ſubducere hunc in modum, ♃. *caſ. recens extractæ* ℥ j. *ſerapij viol.* ℥ ß. *aquæ fructuum Meſuæ* ℥ *iij. ß.* his commiſtis fiat potio, quæ ſumatur manè horis quatuor ante paſtū Meſuæ, ſubſtituantur ſtillatitij liquores *intybi ſatiui latioris, & bugloſſi.*

Aut ſic: ♃ *caſſ. recens extractæ* ℥ j. *baccas oxyacanthæ iiij.* adiecto ſaccharo fingatur bolus qui ſumatur per horam ante paſtum. Ante enematis iniectionem, aut lenientis pharmaci ſumptionem, ſi periculum ſuffocationis eſſet ſectio venæ fieri poteſt, poſt quā ſta-

tim alterum duorum eyhibendum. Toto moibi tempore quoties aluus excremata (vt expedit) non deiiciet, vtatur prædicto enemate, aut lenienti pharmaco.

Bilis ſi cum ſanguine miſta ſit, hunc in modum concoquatur, deinde vacuetur. ℞ *ſeracij de acetoſitate citri, ſerapij ſimpl. oxalid. ſerapij. de Zixiphis, ana ℥ j ß. ſtillatit. liquorum intybi ſatiui latioris, oxalidis, bugloſſi ana ʒ iij* Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò ſumantur. Repetantur vſque ad humoris cõcoctionem, quæ ex vrina cognoſcitur. ℞ *oxyphœn.* ʒ *vj, myrobal. flauarum* ʒ *iij. rhabar. ſelect.* ʒ j. Macerentur in ſtillatitiis liquoribus *intybi latifolii, & bugloſ.* horis xij. deinde exprimantur, adiectisque *ſerapij. roſa. de infuſſione roſa. ſine ſcāmon. aut de ix. infuſionibus* ℥ *iiij. ß.* fiat potio purgans, quæ ſumatur ad auroram. Sanguis autem putridus corrigetur *ſerapio de limonibus, & de acetoſitate citri*: pane quoque intincto in *granatorum ſucco*. Vt autem vapores euacuentur, aperiendi ſunt pori fricationibus, aut *oleo chamamelino*.

Po

Poſtremò febris hæc alterationem ſiue infrigidationem requirit,id quod frigidæ potus præſtabit, ſi quidem iuuenis ſit,forti ventriculo, nec apoſtema in viſceribus habeat.& aquæ potui ſit aſſuetus. Galenus vult frigidæ potũ ante humoris concoctionẽ non exhibẽdũ ne maior inde abſtructio naſcatur. Si dentur induciȩ concoctionem expectare conducibile eſt. Febris tñ ſi vehemens admodũ fuerit,non deſunt qui velint ante concoctionem quatuor frigidæ libras poſſe exhiberi: gloriaturq; Auerroes multos ſe frigidæ potu à morte liberaſſe. At ſatius erit ægrotantem aliter,tam ſumptis,quàm admotis infrigidare. Sumatur igitur ſerapium acetatũ ſimplex cũ muccagine pſyllii. Extrinſecus autem admoueantur epithemata & cordi & hepati,in ſynocho citra putredinem tradita. In principio tamen non eſt infrigidandum cum his,quȩ ſtipticitatem habent:in declinatione verò aſtringentia non exhibeantur. His peractis,partibus per calorem debilitatis,robur hunc in modum reſtituendum. ℞. *pul elect.trium ſantal℥ ʒ.ij.trochiſcorum de ſpodio, trochiſ. de caphura, an.ʒ ß. coral. rub. ℈ iiij. conſer. roſar. conſer. radicis bugloſſi,*

gloſſi, an ℥ *ij. ſacchari diſſoluti in ſtillatitio liquore roſarum, q. ſ.* fingatur elect. in rhomborum figuram: è quibus vnum ſumet manè & veſperi ante paſtum, Quo deglutito, bibat parum ſtillatitiorum liquorum *intybi ſatiui latioris*, & *bugloſſi*.

Sãguine verò cũ pituita permiſto, ſequentib. vtendũ ℞. *ſerapii acetati ſimpl.* ℥ *ij.* ß. *ſtillatitiorũ liquorũ adianti* (incidit pituitam) *bugloſſi, intybi latifolii, ana* ℥ *iij.* Miſceantur, & à ieiuno per triduũ diluculò ſumantur. ℞. *diarrhodi abb.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. Hæc autem repetantur, donec ex vrina completa coctio appareat. Qua apparente hunc in modum

Signa purgetur. ℞. *agar. recens in paſtillorum formam redacti* ℥ j. *medullæ cnici* ℥ *iij.* Macerentur in ~~*oxymelite ſimpl.*~~ & ſtillatitiis liquoribus *adianti, & intybi ſatiui latioris*, horis xij. Deinde exprimantur, adiectisque *cathol.* ℥ j. *ſerapii adianti* ℥ ß. *communis medicinarum decocti q. ſ.* fiat potio purgãs, quæ ad auroram ſumatur ℞. *corticis citri ſaccharo conditi, conſeruæ roſarum, ana* ℥ *ij. pul. diarrhodi abb.* ℈ ß. Miſceantur, & poſtridie mane ſumantur.

Cap.

CAP. IIII.

De febribus biliosis.

BIliosarũ febriũ alia pura & ſimplex à bile eſt; alii humori non permiſta: altera notha; à bile cum pituita, aut melancholico humore miſta. Et hæc eſt multiplex, prout pituita, quæ bili miſcetur, aut craſſa eſt, aut aquea & tenuis: aut prout magis, aut minùs cum bile miſcetur. His itaq; in ferribus Medicum circumſpectum eſſe oportet, & rationem habere euacuãdæ pituitæ pro eius natura, quantitate & qualitate. Febris autẽ biliosa, à bile ſimplici & pura triplex eſt. Aut enim eſt intermittens, aut cõtinua aut cauſos. Cùm enim extra venas bilis putret, atque id quod putruit reſoluitur, priuſquã alia portio putruerit, oritur hæc tertiana intermittẽs ideo ſic dicta, quod ad infebricitationẽ perueniat, Si autem in venis bilis putreſcat, ſintq; eæ venæ à corde remotæ, cõtinua eſt tertiana. Si verò putreſcat in venis pulmonis, aut hepatis aut aliis cordi propinquis, cauſos eſt, ſiue frebris ardens, exiguam habens requiem. Continua maiorem habet requiem, neutra tamẽ ad infebricitationẽ peruenit, ſed tertio quoq; die exacerbatur, medio-

que tempore eſt mitior.

Cap. V.

Tertianæ puræ intermittentis, id eſt à bile pura factæ, curatio.

SEptem paroximos febris hæc non ſuperat, paucioribus plerunque finitur. Longiſſimus paroxyſmus horarũ eſt duodecim. Hac febre corripi ſolent iuuenes bilioſi & graciles, cibis calidis ſiccis, & bilem generantibus vſi, anni potiſſimum tempore, & aere calido & regione calida. Inuadit cum rigore acuum punctuis ſimili non diu durante, cui ſtatim vehemens ſuccedit calor cum ſudore copioſo.

Si paroxyſmi principio nauſea ægrotantem infeſtat, vomitus hũc in modum eliciatur. ℞. *ſerapii. aceti ſimpl.* ℥ ß. *aquæ tepidæ* ℥ v. Miſceantur & bibantur, vomitusque digitis in os immiſſis magis irritetur. Si in inteſtinis grauitaté, & moleſtiam ægrotans paroxyſmi tempore ſentiat, balanus communis ex *ſale & melle* immittatur. Enemate enim in paroxyſmo non eſt vtendum. Cum incipit calere, corpus leniter fricetur, vt meatibus apertis vapores euacuentur. Nec cibus, nec potus ægrotanti in paroxyſmo

xyſmo exhibeatur, niſi forte in declinatione. Si verò vehementer ſitiat, nec potu abſtinere poſſit, *ſerapi. violaceo*, cum *aqua cocta* miſto vtatur. Ægrotans autem ſi biliofus inſigniter fuerit, & corpore gracili atque exſucco, ei in ipſa acceſſione, ſi anteà cibum non ſumpſerit. cibus exhibeatur, *cremor* videlicet *hordei*, hecticæ metu. Corporibus quoque ſanguineis texturæ raræ, ſi antea non fuerit exhibitus paulo ante acceſſionẽ, atq; adeo in ipſius acceſſionis principio, cibus exhiberi poteſt, ne nimium diſſoluantur. In declinatione, ſi ſudet ægrotus operiatur leuiter, ſudor quoque abſtergatur, ne poros obſtruat. Ipſa etiam abſterſio ſudorem alium elicit. Aqua cocta cum pauco vini albi ſi tunc bibatur, copioſior ſudo relicietur.

Febris huius curatio à materiarum cõmunium, quæ febrem non efficiunt, eam tamen augent & ſunt in ventriculo, inteſtinis, & venis meſaraicis, euacuatione inchoãda. Iniiciatur igitur aut hoc, aut ſimile enema ℞. *quatuor emollientium herbarum, an. M. j. pruna xij.* Decoquantur in ſufficienti quantitate aquæ ad tertias. Accipiantur *iuris decocti* ℔ *j. ß. caſs. recens extracta*, *ſacchari*

chari rubr.ana ℥ *j.ol. viola.* ℥ *iij. ſalis parum.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtũ infundatur. Aũt, enematis loco ſumat potionem ſequentẽ, ſi nolit enema, aut ſi materia aliena ſit in ventriculum aſcendere non poteſt. ℞ *caſſ. recens extracta* ℥ - *ſerap. viol.* ℥ ß. (caue à melle, quod calfacit, hic autem refrigerandi ſcopus eſt) *ſtillatitiorum liquorum intybi latifolii, & bugloſſi, ana* ℥ ij. Commiſtis omnibus fiat potio.

Aut ſic: ℞ *diaprũni ſimpl. caſſ. recens extractæ, ana* ℥ ß *ſerapii violacei* ℥ j *communis medicinarum decocti* ℥ iiij ß *adiectis oxyphœn.* ʒ vj. fiat potio, quæ ſumatur manè horis quatuor ante paſtũ. Poſt horas quatuor paſcatur ægrot', ſiuè potio ſumpta operata fuerit, ſiue non: propoſitum enim eſt materias communes tantùm vacuare.

Materiis cõmunibus euacuetis, propriæ, quæ febrem efficiunt deinde euacuentur, ſed non ante coctionem, quæ ex vrina cognoſcitur, niſi materia abũdet, metusque ſit, ne ab ipſius copia natura ſuffocetur, aut niſi turgeat, ſẽtiatq; ægrotus aliâs in capite, aliâs in pectore, aut alia quauis corporis parte dolorẽ.

Tunc enim periculum eſt, ne repat ad aliquam corporis partem nobilem, aut ne de intermittente continua fiat. Cum enim intermittens in continuam vertitur, plerunque lethalis eſt: arguit enim imbecillitatem virium, quæ nõ poſſunt extra venas putreſcentem humorẽ depellere. Vbi igitur materia turget, hunc in modum vacuetur. ℞. *rhabar. ſelecti* ℈ *iiij. myrobalana. flauarum* (incraſſant, & adſtringunt turgentem & diſcurrẽtem humorem) *confricatarum ol. amygd. dul.* ʒ *iij.* macerentur in ſtillatitio liquore *intybi latifolii, &* pauco *vini albi* horis xij. deinde exprimantur. Adiectis *ſerapii roſac. de nouem infuſionibus ſine ſcammonio* ℥ *ij ſtillatitiorum liquorum oxalidis & bugloſ.* ℥ *iiij.* ß. fiat potio, quæ ad auroram ſumatur.

Aut ſic: ℞. *caß. recens extracta* ℥ ß. *elect. de ſucco roſar.* ʒ *ij.* ß. *ſarapii roſa. purgatorii* ℥ j. *communis medicinarum decocti* ℥ *iiij.* ß. *adiectis oxyphœn.* ʒ *vj* fiat potio, quę ſumatur in die quietis ad auroram.

Materia turgente, exhibeatur pharmacum eradicans: cum verò non turget, ſed tantum abundat & multa eſt, exhibeatur pharmacum ipſum duntaxat minuens, hunc in modum in principio.

℞. caſs. recens extractæ ℥ ß. *elect. de succo roſa.* ʒ j ß. *ſerapii roſar. purgatorii* ℥ ß, *communis medicinarum decocti q. ſ.* fiat potio, quæ ad auroram ſumatur quatuor horis ante paſtum.

Aut ſic: ℞. *rhabar. ſelecti* ʒ j. *ſpicæ nardi gra. iiij.* macerentur in ſtillatitio liquore *intybi ſatiui latioru,* & pauco *vini albi* horis xij. deinde exprimantur, adiectoque *ſerapii roſa.* ℥ ß. fiat potio, quę ad auroram ſumatur.

Si verò materia nec turget: nec abundat, expectanda concoctio, prohibenda autem interim vlterior humorum putrefactio, iuuandaque natura ad concoquendum hunc in modum. ℞. *ſerapii acetati ſimp.* (corrigit putredinem humoris) ℥ ij. *ſerapii violæ* ℥ j. ß. *ſerapii intybi lati folii* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum cichorii, intybi ſatiui latioru, bugloſſi, ana.* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò bibantur: *ſerapiũ violaceum* ne ſit in febribus bilioſis in multo vſu præſertim ſolum. nam propter dulcedinem facile inflammatur, & vertitur in bilẽ, augetq; calorem. Miſcendũ igitur cum *ſerapiis de acetoſitate citri. aut de limonibus*, & ſimilibus. Nec etiam his in febribus *ſerapiũ adiãtinum.*

tinũ cõuenit, quòd humores tenues ac ſubtiles reddat. Vtatur autem laborans ſerapiis prædictis, donec perfectæ cõco ctionis appareãt ſigna, deinde ſumat aliꝙ ex pharmacis prędictis eradicãtibus.

Vena ſi incidenda videatur, id fiat inter primum & quartum paroxyſmum in die quietis non autem poſt: tunc enim morbus eſt in ſtatu, in quo non eſt dandum medicamentum, neque vena ſecanda. Quoties aluus (vt cõuenit) excremẽta non deiiciet: vtendum enemate ſuperius tradito aut bolo ex *caſſ. aut manna.*

Calor prætereà febris mitigabitur potu *aquæ hordei*, aut *aqua coctæ*, adiecto *ſerapio viola.* miſto cum ſerapiis, aut *de climenibus*, aut *de acetoſitate citri.* Serapia quoniam ad perfectionem coquuntur, inſpiſſantur, igitur ſtillatitiis liquoribus miſcentur & diluuntur: zulapia non item, quoniam mediocriter tantùm coquuntur, *Aqua cocta* non nutrit ideo in paroxyſmis, vbi nutriendum nõ eſt præſtat aquam coctam bibendam dare, quàm aquam hordei In ore habẽda aliqua, quæ refrigerent & humectẽt, qualia ſunt hæc. ♃. *ſeminis pſylli integri* ʒ. ij. *ſeminis cotoneorum* ʒ j. ß. *gum-*

mi tragacanthæ ʒ j. *ſacchari candi* ℥ ß. liutei taris in ligularum modum formatis, acuque interpunctis inſuantur, quæ *ſtillatitio roſarum liquori* crebrò immerſæ in ore habeantur, præſertim quando nigra eſt lingua. Refrigerant & *mali punici acini* in ore habiti, aut *ſaccharum candum*: hæc quoque cõpoſitio. ℞. *conſeruæ roſarum, conſeruæ nymphææ, conſeruæ bugloſſi, ana* ℥ ß. *pul. electar. trium ſantalorum pul. diamargar. frigidi, ana* ʒ j. ß. *ſacchari q. ſ.* his commiſtis fiat conditum auro coopertum, quo vtetur ægrotans cum aqua cocta, & ſine ea tempore ſitis.

Acceſſionis verò tempore nihil eſt prorſus foris admouendum, ne admotis quibuſdam frigidis calor febrilis intrò pellatur, atq; tunc acceſſio multo quàm eſſet, longior fiat. Verùm extra acceſſionem epithemata ſine periculo præſcribi poterunt.

Symptomatibus poſt hæc occurrendum, & primum dolori capitis. ℞ *olei roſa.* ℥ *iii aceti* ℥ *i.* Miſceantur, & applicentur fronti tepidè in hyeme, in æſtate verò frigidè. Deinde vigiliis. ℞. *ſerapii de papauere* ℥ j ʒ. *ſtillatitii liquoris lactucæ* ℥ iij.

℥ iij. *pul. diamargar. frigid.* ℈ j. Miſceatur, & appetente ſomni tempore ab ægroto ſumantur.

Aut ſic: ℞ *ſemi. papaueris albi, & melonum mundatorum, ana* ℥ ß. inuoluantur in panno lineo raro, finganturque fruſtula auellanarum inſtar, deinde cum *iure pulli* fiat emulſio, quæ ſomni, vt dictum eſt, appetẽte tẽpore ſumatur. Poſtremò tollenda inflammatio, ſi qua in toto corpore, aut aliqua eius parte, poſt febrem & humorum euacuationem, à quibus febris erat, remanſerit: ne illa inflammatio alios aut corrumpat, aut generet humores, febrem rurſum excitaturos ℞. *electa. triũ ſantalo. duplicato rhabar.* ℥ iij. in rhõborũ figurã formatas, è quibus ſumatur vnus manè horis tribus ante paſtum: quo deglutito, parum ſtillatitii liquoris intybi ſatiui latioris bibendum.

Hepatis quoque regio ſequenti vnguento vngenda. ℞. *cerati ſantalini* ℥ iiij. *olei nymphaæ, ol. violæ, ana* ℥ j. ß. Lauetur hæc accurate *aqua frigida*, aut *ſtil latitio roſarũ liquore*, ne poros obſtruãt, & vnguentum penetrare prohibeant, deinde adde *ſpicæ nardi* ℈ ß. ad ſeruandum naturalem temperiem partis Miſcean-

tur,& tepidè manè ante paſtum hepatis regioni applicentur. Poſt euacuationē humorum,febrem efficientium,qui tamen omnino euacuari non potuerunt, vt reliquiæ euacuentur, eliciantur ſudores,fricationibus &operimentis non grauibus. Eliciantur & vrinæ potu *vini albi*, & *emulſionis quatuor ſeminum frigidorum maiorum* in *iuſculis poſitæ*.

Cap. VI.

Tertianæ nothæ,ſiue non puræ intermittentis curatio.

DVplex hæc febris eſt. Aut enim fit à bile miſta cū pituita, aut aquea, aut craſſa, & hæc frequentius accidere ſolet, quæ dicitur cholera maioris famæ: aut à cholera miſta cū atra bile, & hæc rariùs accidere ſolet,quæ dicitur cholera minoris famæ. Cholera autē maioris famæ duplex eſt, citrina & vitellina. Quādo enim bilis cū pituita tenui & aquea miſcetur, appellatur bilis citrina:quando verò cum craſſa pituita miſcetur,vitellina bilis appellari ſolet, quòd vitellis ouorum ſit ſimilis. Et hęc quidem vitellina rurſum duplex eſt, ſicuti vitellorum ouorum duplex eſt color. Quidam enim magis aliis albicant,

cant,alii rufiores videntur. Bilis autem quæ rufioribus eſt ſimilis per aſſationẽ fit Minoris quoq; famæ cholera duplex eſt: Aut enim cholera naturalis miſcetur atræ bili ex bilis naturalis aſſatione facta: aut miſcetur bilis naturalis cum humore melancholico naturali, qui in hepate cum aliis humoribus generatur Dicemus igitur primùm de tertiana notha, quæ fit à bile maioris famæ at priùs de ea, quæ fit à bile citrina Hæc autem non multùm differt à tertiana pura,non enim multò longiores habet paroxyſmos, ſuntque excrementa & vrinæ citrini coloris

Victus ratio ſit in hac febre plenior, quàm in pura,quòd hęc aliquantò longior eſſe ſoleat. Cæterùm iiſdem penè præſidiis vtraque curatur. *Victus ratio.*

Curandi itaque ratio ab euacuatione materiarum communium auſpicanda, quæ fiet aut leniẽte pharmaco ſumpto, aut enemate infuſo. Debet autem enema propter materiam pituitoſam quæ in inteſtinis &venis meſaraicis cõtinetur, eſſe acre, cui rei plurimùm conuenit ℥ ß.*hieræ picræ*, hunc in modum.℞. *quatuor emollientium herbarum ana M. j.helxines M.* ß. *quatuor ſeminum frigido-* *Curandi ratio.*

rum maiorum, ana ℥ j. *ſeminum aniſi & fœniculi, an* ʒ j. ß. *florum chamæmeli, & meliloti, ana P. j.* Decoquantur in ſufficienti quantitate aquæ ad tertias. Accipiantur *iuris decocti* ℔ j ß. *caß.* ℥ j. *hiera picra ſimpl.* ℥ ß. *mel. roſac. col.* ℥ j. ß. *ol. communis* ℥ iij. *ſalis communis* ʒ j ß. Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur. Aut ſi nolit enema æger ſumat pharmacum leniens hunc in modum. ℞ *cathol. caß. ana* ℥. ß. *ſerapii adiant* ℥ ß. propter pituitam. Communis medicinarum decocti q. ſ. fiat potio, quę ſumatur manè horis quatuor ante paſtum.

Aut ſic ſi vtrunque recuſet: ℞ *cathol.* ʒ vj. *caß.* ℥ ß. adiecto *ſacharo* fingatur bolus, qui horis quatuor ante paſtum ſumatur, & prandeat non expectata ampliore eius operatione. Nam ſi differretur prandium natura, quòd benignum eſt medicamentum, illud in alimentum mutaret. Confert plurimùm quotidie in hoc febris genere vti aut enemate, aut leniente pharmaco, cum ad materias communes educendas, tũ ad muccoſitates inteſtinorũ abſtergẽdas, & præcipuè die quietis. Vomitus ꝓbatur in febre tertiana pura & exquiſita

ſita,ieiuno ventriculo,in hac verò poſt cibum, aut initio acceſſionis. Faciliùs enim educitur materia pituitoſa pleno ventriculo, quàm vacuo &ieiuno: propterea quòd vnà cũ cibis pituita miſta vacuatur per vomitũ, qui ſic elicietur. ♃. *oxymelitos ſimpl.* ℥ j ß. *aquæ pluuiæ tepidæ* ℥ v. Miſceantur,&ſumpto cibo bibãtur, aut in ipſius acceſſionis principio, ſi vomendi cupiditas inceſſerit.

Turgente materia in principio medicamentum eradicans poteſt exhiberi hunc in modum. ♃. *cathol.* ℥ ß. *diaphœnici,electar. de ſucco. roſæ. ana* ʒ ij. *ſerapii adianti* ℥ ß. *communis medicinarum decocti q. ſ.* fiat potio, quæ ad auroram ſumatur.

Aut ſic: ♃. *diaphœnici, electar. de ſucco roſæ. elect. indi maioris, an.* ʒ j. ß. Adiecto *ſaccharo* fingatur bolus, qui ãte diluculum ſumatur. Bolus maturiùs ſumẽdus quam potio, ſeriùs enim operatur.

Aut ſic: ♃. *rhabar. ſelecti* ʒ j. *cinnamomi gr. v. turpeti ſelecti* ℈ ij. *Zinzib.* ℈ j. *ſacchari albi* ʒ ij. Redigantur in puluerem, qui iure *cicerum rub.* aut *pulli* exceptus hauriatur.

Aut ſic: ♃. *pil. aggreg.* ℈ iiij. Excipiantur ſtillatitio liquore *intybi ſatiui latioris*

ſinganturquæ pil. vij. quæ circa noctis dimidium ſumantur. Deinde lotorium bibat ex ℥ ß. *ſacchari rub. & aquæ hordei* ℥ iij commiſtis, ſi quidē materia valde ſit calida: ſi mediocriter, & vires ſint debiles, miſceatur *saccharum* cum *iure pulli*: ſi verò parùm calida ſit, cum *iure cicerum rubr. & ſaccharo*. ℞. *conſeruæ roſa. conſer. adianti, conſer. rad. bugl. an.* ℥ j. ß. Miſceantur, & poſtridie manè ſumãtur. Si materia non turgeat, multa tamē ſit, exhibebitur medicamētum materiam propriam minuens. Talia autem erunt ſuperiùs tradita medicamenta, ſi de ſingulis aliquid demas. Materia autem neque abundante, neque turgente, naturam, vt eam celeriùs concoquat, hũc in modum iuuabimus. ℞. *ſerapii acetati ſimpl.* ℥ iij *mellis roſar. col.* ℥ j ß. *ſtillatitiorũ liquorum abſint. intybi ſatiui latioris, lupi ſalictarii, ana* ℥ iij. (aperit enim leuiter, quæ autem valēter aperiunt initiò non conueniunt) Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò ſumantur. ℞. *diarrhodi abb.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. Repetantur hæc tribus aliis dieb. ſi cōcoctionis ſigna nondum appareant, q̃ vbi apparuerint, purgetur aliquo ex prædictis medicamentis.

Cæterùm quoniam materia hæc cõtumax eſt, nec ſemel tota coquitur, nec vacuatur, igitur vbi ægrotus dies quinque aut ſex quieuerit, rurſum materia & coquatur, & vacuetur, vtendo in morbi progreſſu ſerapiis magis aperiẽtib. hunc in modum. ♃ *ſerap. acetati de duabus rad.* ℥ *ij. mellis roſa. col.* ℥ j ß. *ſerapii adianti* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum abſinthii, adianti, intybi ſatiui latioris, ana* ℥ *iij*. Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculò ſumantur. Deinde vacuetur ſumpto aliquo ex prædictis medicamentis ſolutiuis.

Vbi dies aliquot quieuerit, perſeueratque febris, rurſus materia coquatur ſerapiis magis aperientibus, hunc in modũ. ♃. *ſerapii intybi latifolii cõpoſiti ſerapii acetati de duabus radicibus, ſerapii adianti, ana* ℥ *ij. ſtillatitiorum liquorum apii, abſinthii, bugloſſi, ana* ℥ *iiij*. Miſceantur, & à ieiuno per quatriduum diluculò ſumantur. ♃. *diarrhodi abb.* ℥ j. vtatur cum ſerapiis. Deinde purgetur aliquo ex prædictis medicamentis ſolutiuis. Vbi etiã poſt hæc dies aliquot q o uerit, rurſum materia & coquatur & vacuetur hunc in modum. ♃. *ſerapii byzãtini* (nam in declinatione conuenit) ℥ *ij*.

ſerapii

ſerapii intybi ſatiui latioris compoſiti ℥ ij. *ſerapii adianti* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum apii, fœniculi, pimpinellæ, cichorii, ana* ℥ iiij. Miſceantur, & à ieiuno per quatriduum diluculo appetente ſumantur, ♃ *diarrhodi abb.* ℥ j. vtatur cum ſerapiis.

His peractis, ſi febris perſeueret, tædeatque ægrotum & ſerapiorum, & ſolutiuorum medicamentorum hac apozemate vtatur. *quinque radic. com. maceratarum in vino albo, ana* ℥ ß. *v. herbarum capil. pimpinellæ, piloſellæ, intybi lati folii non loti, bugloſ. cum rad, eupatorii, ana. M.* j. *quatuor ſeminum frig. maior. an.* ʒ j. ß. *ſeminum aniſi, apii, fœniculi, ana* ʒ ij. *cicerum rubr. M.* ß *vuarum paſſarum detractis vinaceis* ℥ ß. *polypodii quer.* (melancholiam & pituitam educit) *foliorum ſennæ orientalis mũdatæ, ana* ℥ j. (quoniã multæ partes bilis in melãcholiam vertuntur à calore febrili) *medullæ cnici* ʒ vj. *agarici in paſtillorum formam redacti* ℥ ß. *trium florum com. ana P.* j. Decoquantur in ſ. q. aquæ donec dimidiũ abſumatur: accipiatur *iuris decocti* ℔ j. ß. adiectoque *ſaccharo* dulcedo inducatur, fiatque ſerapium mediocriter coctũ, in quo depurato macerentur ʒ ij. *rhabar. ſelecti, ſpicæ nardi, cinnamomi, ana* ʒ ß.

horis

horis vij.deinde exprimantur,& vtatur diebus quatuor, aut ſi malit quinque, matutinis horis,

Poſtremò ſymptomatibus occurrendum,& primò ſiti. ℞. *ſerapii violacei,ſerapii adianti,an.* ℥ *ij*.Miſceantur,cum *aqua cocta*, aut *aqua hordei* tempore ſitis extra paſtum.

Imbecillitati autem ventriculi hunc in modum ſuccurrendũ.℞. *olei abſinth.* ℥ *iij.olei maſtich.ol.cotoneorum, ana* ℥ *j.ß. mentha ſicca,caryophyllorum,galangæ, corallii rubr.ana* ʒ j *roſar.rub.* ℈ *ij*. adiecta cera fiat vnguentum, quo vẽtriculi regio vngatur manè&veſperi ante paſtũ, ſed non in acceſſione.

Dolori autem capitis hunc in modũ medendum ℞.*olei roſa.* ℥ *ij.olei chamameli* ℥ j.ß.*aceti* ℥ ß. His commiſtis vngatur frons tepidè.

CAP. VII.

Tertianæ non puræ à bile vitellina, quæ fit per aduſtionem pituitæ craſſæ, curatio.

SImili modo,vt in proxima ſuperiore traditum eſt,& coquendi & euacuandi humores, niſi quòd in hac,ſerapia humores magis tenuãtia eſſe debẽt. Febris hæc longior, quàm ante dicta, eſſe

eſſe ſolet, longioresque habet paroxyſmos, pleniore igitur victu vtetur ægrotus, vt diutius durare poſſit. Tres plerunque menſes febris hæc ſuperat, atque ad horas triginta paroxyſmus nonnunquam extenditur.

Victus ratio. Sunt qui præcipiunt ægroto, cibum duntaxat exhibendum die quietis, altetero verò non. Si paroxyſmus horas triginta occupet, cibus ægroto exhibeatur horis ſex ante acceſſionem. Vtatur vino tenui, albo, aut rubro claro, tēpore paſtus. Extra paſtū autē & die acceſſionis vtatur aqua hordei, in qua *fœniculi radix* decocta ſit, cum *ſerapio adiantino*. Cum cibis miſceantur humores attenuantia, vt *ius cicerum rubrorum*. In rigore acceſſionis lapides calidi pannis inuoluti pedibus apponēdi, cum in aliis febribus panni calidi duntaxat ſint admouendi. Vbi autem caluerit, fricetur ægrotus & quidem validè, quoniam & vapores & humores craſſiores ſunt.

Curandi ratio. Curandi ratio à materiarum communium eductione exordienda, q̃ fiet enemate infuſo, aut leniēte medicamēto ſūpto, hūc in modū. ℞. *maluarū, helxinei, althææ, betæ, ana M. j. ſeminum aniſi, & fœniculi, ana* ℥ *ij. quatuor ſeminum*

frigid.

frigid. maior. an. ℥j. ß. *furfuris frumenti* (ad abſtergendas muccoſitates inteſtinorum) *florum chamameli & meliloti, an. P.* j. Decoquantur in ſ. q. aquæ ad tertias. Accipiantur *iuris decocti* ℔ j. & ß. *caß. recens extractæ, ſacchari rub. ana* ℥ j. *mel. roſar. col.* ℥ j. ß. *ol. com.* ℥ iij. *ſalis* ʒ j. ß Cōmiſtis omnibus fiat enema quod ante paſtum iniiciatur. Si enema diſpliceat ægroto, aut in vētriculo, & partibus ſuperioribus grauitas & plenitudo percipiatur, ſumat ſequens medicamentum leniens. ℞. *caß. recēs. extractæ, cathol. ana* ℥ ß. *ſerapii violacei* ℥ j. (ad leniendum) *ſtillatitiorum liquorum intybi latifolii, & abſinth. q. ſ.* aut *communis decocti* ℥ iiij. ß. adiecto *adianti* recentis (ad incidendum) P. j. & ß. fiat potio, quæ manè horis quatuor ante paſtum ſumatur.

Si vrina rubra ſit, adſitque ſanguinis copia, ſecus non, incidatur vena media, vel iecoraria, fiatque lata venæ diductio: nam materia craſſa eſt.

Materia deinde ſi multa ſit, quæ febrem faciat, adeò, vt eam natura vincere non poſſit, in principio ipſam hunc in modum minuere licebit. ℞. *diaphæ.* ℥ ij. (educit vtranque materiam, ſed

pitui-

pituitam magis) *elect. de ſucco roſ* ʒ *j.* (bilem purgat)*cathol.* ℥ ß. *ſerap. violac.* ℥ ß.*com. decoct.* ℥ *iiij*.ß. commiſtis omnibus,fiat potio,quę ad auroram ſumatur horis ſex ante paſtum:nam materia eſt fortis.

Aut ſic: ℞.*rhabar.ſelecti* ʒ *j. cinnamomi gr.v. agar. in paſtillorum formam redacti* ℈ *ij*.Macerentur in ſtilli tatiis liquoribus *intybi ſatiui latifolii* , *&* *abſinth*. ac pauco *vini albi* horis xij.deinde exprimantur,adiicianturque *ſerap. roſ. laxat.* ℥ *i*.ß,*diacnici* ʒ *i*.quibus omnibus *comm, decocti* ℥ *iiii*. ß exceptis fiat potio , quæ ad auroram ſumatur.

Aut ſic: ℞.*pil. aggre.*℈ *iiij* excipiantur ſtillatitio liquore *bugloſ*. finganturque catapotia ſeptem , quæ circa noctis dimidium ſumantur. Facta operationē ſumat lotorium ſequens. ℞.*ſaccha.rub.*℥ ß.*iuris cicer.rub.decoctorum, aut aqua hordei* (ſi febris cum intenſo calore fuerit (℥ vj. fiat lotorium , quod hora poſt ſumptum medicamentum purgans ſexta,bibatur. ℞.*corti. citri ſacchar. conditi* ß *iij*.(non tantùm daretur in tertiana à cholera citrina , quoniam non eſt tanta debilitas ventriculi (*conſerua roſ.* ʒ *j*. ß, Miſceantur , & poſtridie

diē manè ſumantur. Humores deinde concoquantur, ſumptis primùm ſerap. tenuantibus & abſtergentibus, deinde magis aperientibus, fiatque, vt dictum eſt in febre proxima ſuperiore. Vtendũ autem ſerapiis per multò plures dies, ad materiam concoquendam. Præthereà per ſeſquihoram ante paſtum ſumat ſequentis electarij teſſellam vnam. ♃. *ſpecierum diarrho. abb.* ℥ ß. *ſpecierum arom. roſ. maio. Gabrill.* ℥ j. ß. (harum parum detur propter febrem, quia calidę ſunt) *conſerua adianti. & buglos. ana* ℥. *ſacchar.* diſſoluti in ſtillatitio liquore *abſint. & roſa.* q. ſ. fingatur electa ſolidum in rhõborum figuram, ſintque ſinguli ponderis ℥. ij. ß. hæc roborant membra & ventriculum, cuius magnoperè ſollicitè eſſe debemus. Nam ſi imbecillior fiat, malè concoquet: atque ita multam pituitam generabit.

Tempore autem paroxyſmi vtatur condito ſequenti, cum *aqua hordei*, aut ſine ea: ♃. *conſerua buglos. conſerua roſ. conſerua adianti. ana.* ℥. ß. *pul. diarrhodi abb.* ʒ. ij. *coralli rubi* ℈ iiij. *conſerua florum roriſmarini* (propter pituitam calida enim eſt) ℥ iij. *ſaccha. q. ſ.* fiat conditum auro coopertum. Poſt vſum ſarapiorum

apparētibus concoctionis ſignis vtendum medicamētis ſolutiuis iam dictis. Perſeuerante febre vtendum apozemate ſuprà proximè tradito. Medicamenta autem ſolutiua, & ſerapia ſolutiua, & ſerapia prædicta non ſolùm ſemel dāda ſunt, ſed repetitis vicibus partem humorum, qui non facilè concoquuntur, coquendo, & eam euacuando.

Humoribus autem aliqua ex parte euacuatis roboretur ventriculus vnguēto ſequenti. ℞. *olei abſinthij, olei nardini, ana* ℥ ij. *olei ex cotoneis, olei maſtichini ana* ℥ j. *menthæ ſiccæ, cardamomi, caryophyllorum, galangæ, coralli rubri, ana* ʒ ij. *ſtycracis calamitidis* ʒ j. ß. *coriandri præparati* ℥ iiij. *roſa. rubrarum* ℈ ij. *ceræ flauæ* q. ſ. fiat vnguentum, quo vngatur regio ventriculi manè & veſperi ante paſtū. Aut vnguenti loco vtatur ſequēti emplaſtro. ℞. *emplaſtri de maſtich. emplaſtri pro ſtomacho, ana* ℥ j. *galangæ* ʒ iij. *coralli rub.* ʒ ij. Subigantur cum *oleo ex cotoneis*, fingaturque emplaſtrum in ſcuti (vt Medicorum vulgus loquitur) ſtomachalis figuram, quod regioni vētriculi, vitato hepate, nam calidum eſt nimium admoueatur. Cibi autem tempore auferatur, nam propter vim aſtrin-

gen

gentem quàm habet, prohiberet cibum in fundum ventriculi deſcēdere. Inunctio autem non item, vt quæ iam ſit tempore paſtus imbibita.

CAP VIII.

Tertianæ non puræ, á bile miſta melancholico humori, curatio.

Bilis melancholiæ bifariam miſcetur. Aut enim miſcetur melancholiæ, quæ ex ipſius bilis aſſatione fit quæ propriè atra bilis dicitur, & ſimul miſcentur bilis vſta, & non vſta. Aut miſceatur melancholiæ naturali, quæ propriè melancholicus humor appellatur.

Si quiſpiam tertiana intermittente laboret, ſitque is iuuenis, bilioſus valdè & gracilis, qui cibis & ſpeciebus acribus ſit vſus, ſint prætereà tempus anni, regio, cæli conſtitutio calida vrina ignea cum aliqua obſcuritate, iudicare licet febrem illam ex miſtione bilis & melancholiæ, per bilis aſſationē factæ conſiſtere. Si verò vſus fuerit cibis melancholicum humorem gignentibus, febrem ex bilis miſtione cum melancholia naturali, coſiſtere exiſtimabimus. Nōmultū hę febres à tertiana pura differūt, niſi quo d in his rigor *Cauſæ.* *Curandi ratio.*

quidam fortior percipitur vt ægrotanti, oſſa frangi videantur, & dentes tremant ob grauitatem materiæ, quæ in tertiana pura leuis eſt: & propterea in ea rigor breuior, in hac verò, in qua bilis cum melancholia miſcetur, longior eſt. Humectantia in hac febre magis conueniunt, in tertiana pura magis infrigidantia.

Curandi ratio. Curandi ratio à materiarum communium euacuatione auſpicanda hunc in modum. ℞. *maluarum, betæ bugloſ.* (propter melancholiam) *violariæ, ana M.*j. (valdè humectat.) *pruna xij. ficus pingues x.* (pruna & ficus humectant.) Decoquantur in ſ.q. aquæ ad tertias: accipiatur *iuris decocti* ℔ j. ß. *caſ. recens extractæ* ℥ x. (Doſis maior eſſe debet: nam humectandi ſcopus eſt,) *ſacchari rub.* ℥ *j. mellis viol.* (eſt enim melancholia in ſe genita) ℥ j. ß *ol. comm.* ℥ *iij. ſalis parum* (ad irritãdum) Fiat enema quod ante paſtum infundatur, Aut vtatur medicamento lenienti, ob cauſas ſæpe ſuperiùs dictas, hunc in modum. ℞. *caſſ. recens extractæ,* ℥ ß *mannæ,* ℥ j. *ſerap. viol.* ℥, ß. *ſtillatitiorum liquorum intybi ſatiui latioris & bugloſ.* q. ſ. fiat potio quæ ſumatur horis quatuor ante cibum, poſt-

quam

quam prandendum ſiue operata fuerit ſiue non. Materia autem ſi turgeat exhibeatur in principio medicamentum eradicans, hunc in modum. *cathol* ʒ vj. *elect. de ſucco roſa.* (propter choleram) *compoſitionis hamech. ana.* ʒ j ß *ſerap. viol.* ℥ ß. *communis decocti* ℥. iiij ß. adiectis *polypod. quer. foliorum ſenna, ana* ℥ j. *&* ß fiat potio, quæ ſumatur diluculò ſex horis antè paſtum.

Aut ſic: ℞. *rhabar. ſelecti* ℈ iiij. *cinnamomi gr.* vj. *myri balano, cæruleatum confricatarum ol. amygd. dul.* ʒ iij. macerentur in *ſero caprino*, pauco *vini albi*, vel in ſtillatitiis liquoribus *intybi ſatiui latifolij, & bugloſ* horis xij. deinde exprimatur, adiectiſque *ſerapij roſa. laxat.* ℥ j. ß. *elect. de ſucco roſa. elect. diaſenna,* (hoc adiiciatur loco compoſitionis hamech ad variandum) *ana* ℥ j ß *communis decocti* ℥ iiij. ß. fiat potio quæ ad auroram ſumatur. ℞. *pul. ſacchar. rub.* ℥ ß. *cum iure pulli*, aut *aqua hord.* fiat lotorium. *conſer. roſ. conſeru, rad, bugl. an.* ß ij. Miſceantur, & poſtridie manè ſumantur. Si verò bolus aut pil. magis placeāt hunc in modum parentur. ℞. *confectio. hamech. elect. de ſucco roſa. ana.* ʒ ij. adiecto ſaccharo fingatur bolus, qui ante

lucem ſumatur ℞. *pil, aggregat. pil. indarum*, *ana* ℥ ß. Excipiantur ſtillatitio liquore *bugloſ.*, finganturque pilul. v. aut vij. quę circa noctis dimidiū ſumantur.

Si materia non turgeat, antè quàm auacuetur, concoquatur hūc in modū. *ſerapij violac.* (ad humectandum) *ſerap. acetati ſimpl.* (propter bilem) *ſerap. bugloſ.* (propter melancholiam) *an.* ℥ ij. *ſtillatiorum liquorum fumariæ, lupi ſalictarij, cichorij, intybi ſatiui latifolij ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per quatriduū diluculò ſumantur. Plures doſes ſunt dandæ, nam materia eſt craſſa: ideo tam facilè non educitur, quam pura bilis in tertiana pura, ℞. *diarrhodi abb.* ℥ j. vtatur cum ſerapiis. Euacuetur deinde aliquo ex prædictis medicamentis ſolutiuis ſumpto. Si febris perſeueret, repetantur & ſerapia, & medicamenta ſolutiua prædicta.

Fricationibus fortibus & in paroxyſmo, & tempore quietis, aperiendi pori, ad vaporum, qui ſunt craſſiores, quàm in tertiana pura euacuationē, vacuato tamen ventriculo, ne aliquid in ambitum corporis trahatur,

In declinatione vtendum pharmacis membra roborantibus, hunc in modum.

dum, ℞ *ſpecierũ diarrhodi abb.* ℥ iij. (& in bile vſta *pul. elect. triũ ſantalorum* ℥ j. ß.) *pul. elect. de gemmis* (propter melancholiam) ℈iij. *conſeruæ. rad. bugloſ. conſeruæ roſarum ana* ℥ ij. *ſacchar.* diſſoluti in ſtillatitio liquore *roſarũ*, (quia adſtringit, & eſt odorata) & *bugloſ.* quantitate ſufficienti, fingatur electar, ſolidũ in rhõboiũ figurã, iſtitq; ſinguli rhõbi põderis ℥ j. ß. è quibus ſumat vnũ manè & veſperi, horis tribus ante paſtũ. Quo deglutito bibat parũ vini, quod in melancholia plurimum confert, diluti ſtillatitio liquore *bugloſſi.*

CAP. XI.

Tertiana continua curatio.

FIt interdũ hæc febris à bile pura, in venis, quæ cordi, ſed nõ adeò vt in cauſo propinquæ ſunt putreſcẽte: interdũ à bile miſta pituitę nõnunquã à bile miſta melãcholiæ. Quarũ omniũ ſigna ex his quæ dicta ſunt, colligi poſſunt. *Signa*

Principium huius febris eſt ſine horrore, ſine tremore, nullus ſudor, niſi in criſis die, linguæ aſperitas cum citrinitate & nigredine, ſitis & alienatio maior, quàm in tertiana intermittente, vrinæ rubræ intenſæ, valdè ſubtiles, ſubrufę cũquadã liuiditate. In hac calor

non tam intenſus quàm in cauſo,& maiorem habet hæc quietem, quàm cauſos. Criſis in hac & in ſynocho, non ſuperat diem xiiij. Et quoniam bilis diebus imparibus mouetur diebus imparibus ſi criſis fiat, aut per alui deiectionem, aut vrinas, aut ſudorem, bonum ſi paribus, malum. Quòd ſi viſis ſignis perfectæ coctionis, natura nihil expellat, poſtridie detur ſolutiuum medicamentum, modò non ſit dies exacerbationis. Petatur autem ſolutiuum medicamentum ex his, quæ habentur in febribus intermittentibus ſuperiùs traditis. Conueniunt in hac febre magis in frigidantia, qàm in intermittente.

Curandi ratio exordienda ab eductione materiarum hunc in modũ. ℞. *maluarum, violariæ, lactucæ, ana M.ß. florum nymphææ, florum, ana P.j. quatuor ſeminum frigidorum maiorum. ana ʒ j. prunа x,* Decoquantur in ſufficienti quantitate aquæ ad tertias. Accipiatur *iuris decocti* ℔j. *ß caſſ. recens extractæ, ſaccbari rubr. ana* ℥ *j. olei violacei,* ß *iij, parum* fiat enema, quo infundentur ante paſtum die minoris afflictionis.

Si verò grauitas in ventriculo fuerit aut

aut ſuperioribus inteſtinis, ſumatur medicamentum leniens. ℞, *caſſ. recens extracta* ℥ vj. *diapruni ſimpl.* ℥ ß. *ſerapij roſal. laxatiui* ℥ j. ſtillatitiis liquoribus *intybi ſatiui latioris & bugloſſi* excipiantur, fiatq; potio quæ manè horis quatuor ante paſtum ſumatur. Curandum vt aluus quoniam excrementa deiiciat ſi non ſua ſponte ob nimium febris calorem, certè enemate infuſo, aut ſumpto leniente medicamento aut balanis immiſſis.

Vomitus in hac febre non adeò, vt in tertiana intermittente, conuenit, niſi nauſea vrgeat, & ęgrotãs facilè vomat: tũc eliciatur, *aqua tepida*, & pauco *aceto*.

Vrina ſi rubra fuerit, ad ruborem tendens incidatur vena iecoraria, niſi ſi quid aliud obſtet, ſanguiſque pro ægrotantis viribus detrahatur. Si materia turgeat, detur in principio medicamentum eradicans: aut ſi multa eſt, detur medicamentum minuens propriam materiam quæ omnia petenda ſunt ex his quæ tradita ſunt in febribus tertianis intermittentibus.

Si verò concoctio expectari poteſt, iuuanda eſt natura, vt ipſam celerius perficiat, hunc in modum. ℞. *ſerapij*

acetati ſimpl. oxyſacchara. ana ℥ j.ß. ſtillatitiorum liquorum oxalidis, bugloſ. an. ʒ ij miſceantur & à ieiuno per biduum ſumantur diluculò. Repetantur autem donec materia appareat perfectè concocta. Vtatur *electar. trium ſantalorum cum ſerapiis*. Vti quoque licebit *emulſione quatuor ſeminum frigid. cum ſerapiis, loco ſtillatit. liquor.* in progreſſu febris cui ſumma caliditas ineſſe videtur. Deinde materia concocta detur aliquod ſolutiuum ex dictis in tertianis intermittentibus.

Succurrendum etiam ſymptomatibus, & primò ſiti. ℞. *ſerapij de limonibus, ſerapij violacei, ana ℥ ij.* Miſceantur cum *aqua frigida*, ſi ſit robuſtus, alias cum aqua cocta frigida, aut aqua hordei frigida, & vtatur tempore ſitis. Conueniunt etiam *ſerapia de ſucco vuarum, & de acetoſitate citri*. Vtatur etiam *manu Chriſti perlata*, tempore ſitis, & ſine ſiti quando libuerit, & hoc condito. ℞. *conſerua roſarum conſerua nymphaea, ana ℥ ß. pul. diamarg. frigid. ʒ j. ß. fragmentorum communium lapidum pretioſorum, coralij. rub. ana ℈ j. bracteas auri x.* fiat cõditum auro coopertum, quo vtendum cum *aqua cocta*, & ſine ea cũ volet.

Ad

Ad nimias vigilias. ℞ *ſerapij de papauere* ʒ j. ß. *ſtillatitii liquoris lactucæ* ʒ iij. *pul. diamarga. frigi.* ℈ j. ſemper enim ſunt admiſcenda quædam corroborãtia propter narcotica. Miſceantur, & bibantur appetente ſomni tempore.

Aut ſic: ℞. *foliorum lactucæ. foliorum ſalicis, foliorum cucurbitæ, ana M. iij. florum nymphææ, florum viol. roſæ. rub. ana P. ij. corticis papaueris albi* ʒ j. ß *ſeminis papaueris albi contuſi* ʒ ß. Decoquantur in aqua, qua & brachia, & crura lauentur.

Ad capitis dolorem: ℞. *olei roſa.* ʒ iij. *ol. nymphææ,* ʒ ij. *aceti* ʒ j. Miſceantur, & fiat oxyrrhodinon: in æſtate frigidè, in hyeme tepidè.

Ad nigredinem linguæ: ℞. *muccaginis pſyllii extracta in ſtillatitio roſa. liquore* ℔ j. madefi[illegible] ea panni linei, qui viciſſim: ling[illegible] perponantur.

Curata febre, calor ab hepate hunc in modum tollatur. ℞. *cerati ſantalini* ʒ iij, *olei nymphææ, olei roſa. ana* ʒ ij. lauẽtur hæc accuratè ad tollẽdam viſcoſitatem, ne obſtructionem pariat, in *aqua frigida*, aut *in ſtillatitio roſarum liquore*, deinde adiecto *ſpica nardi* ℈ ß. miſceantur, & hepatis regioni admoueantur tepi-

tur tepidè.

Aut ſic: ℞. *roſa.rub. florum nymphææ, florum violarum, ana* P j.ß *omnium ſantalorum, ana* ʒ j ß *ſeminis portulacæ , ſeminis intybi ſatiui latioris, ana* ℈ ij *ſpicæ nardi* ℈ ß . inſuantur in ſindone rubra, fingaturque ſacculus in ſemilunæ ſpeciem , qui ſtillatitiis liquoribus *intybi ſatiui latioris & roſarum* irrigatus , hepatis regioni admoueatur tepidè manè , ante paſtum.

In morbi progreſſus tutius eſt cordi quàm hepati refrigerantia apponere, quoniã gibba pars hepatis venas multas habet, quas metus eſt propter frigiditatẽ obſtrui. Fiat igitur cordi hunc in modum. ℞. *ſtillatitiorum liquorum oxalidis, & bugl. ana* ℥ iiij. *omnium ſantalorum vtriuſq; corallii, ana* ʒ j. ß [illegible]*l. diamarg. frig.* ℥ j. *fragmentorum com*[illegible]*m pretioſorum ana* ℈ j. *croci* (ad ſeruãd[illegible]turalem temperiem partis) ℈ ß. *aceti* ℥ ß fiat his commiſtis epithema cordi tepidè, ſi videatur intenſus calor.

Cap. X.

Cauſis curatio.

FEbis hæc billioſa & continua eſt, cũ maximo & ardore & dolore , nullam

lam,aut certè perquàm exiguam habẽs requiem,niſi(vt ſynochus)in aurora nõ à ſe quidem,ſed à tempore, quod tunc eſt frigidius,& eo tempore cibus laboranti præbendus.

Symtomata longè ſunt grauiora, quàm in tertiana cõtinua, vt ſitis cui tuſſicula ſuperuenit, linguæ ariditas & nigredo, ſed quæ non tantum apparẽt, cum aliquid humoris qui linguam humectat, à cerebro in os defluit, mordicatio circa ventriculum, vel regionem hepatis, vel pulmonis, in quorum vaſis plerunque putret bilis, quæ hanc febrẽ facit, aut in venis cordi magis propinquis. Et quoniam vapores aliqui non cutem, vbi fieret rigor, ſubeunt, ſed muſculos oſſibus vicinos, ideo percipitur quaſi quædã oſſiũ fractura, non tamẽ cũ grauitate, vt in quartana, quia leuior & tenuior eſt eorum materia. Delirium etiam ſolet cõtingere, propter vapores bilioſos cerebrum aſcendentes, propter quos oritur interdum phrenititis vera. Accidit etiam nonnunquam conuulſio, propter nimiam cerebri exiccationem à vehementi ardore. Præterea vigiliæ & inquietudo. Poteſt & hæc febris à ſola bilis incenſione ſine putredine *Signa.*

vſy

vt ſynochus à ſola ſanguinis inflammatione ſine putredine fieri.

Victus ratio. Victus ratio ſit humectans & refrigerans, aër ad frigidum & humidum alteretur, præſertim ſi à bile in pulmonibus prodeat febris. Potus aquæ frigidæ detur etiam ante concoctionem. Admoueantur epithemata ad infrigidendum in ipſius febris augmento & ſtatu, non expectata declinatione. capiti, cordi, hepati, & teſticulis.

Curatio. Cæterum quoniam excrementa alui propter vehemẽtem calorem plerumq; ſicca ſunt, igitur curandi ratio ab enematis mollientis & infrigidantis iniectione inchoanda. ♃. *caſſ. recens extractæ* ʒ x. *ſacchari rubr.* ℥ iij. Commiſta hæc excipiantur ℔ j. ß. *decocti quatuor emollientium herbarum* adiecto *foliorum lactucæ & cucurbitæ, ana M. j.* cum *prunis b.* fiatque enema, quod ante paſtum ſine mora infundatur. Aut ob cauſas ſuperiùs frequenter commemoratas, ſumat laborans medicamentum leniens; quod ſequitur ♃. *caſſ. recens extractæ* ℥ j. *ſerap. viol.* ℥ ß. excipiantur *communis decocti* ℥ iij. ß. adiectis *oxyphœn.* ʒ vj fiat potio, quæ ad auroram ſumatur.

Aut ſic: ♃. *pruna damaſc. x. vuarum paſſarum*

paſſarum detractu vinaceis ℥ ß. *iij. flor. com ana* P. j. *quatuor ſemi. frigid. maior. ana* ʒ *j. ß. oxyphœni.* ʒ *vj.* Decoquantur in ſ. q. aquæ tantiſper dum dimidium abſumatur, colo deinde expreſſa transfundantur. Accipiantur *iuris decocti celati* ℥ *iiij.* ℈. *mannæ* ℥ j. *caſſ. recens extracta* ℥ ß. *ſerap. viol.* ℥ j Commiſtis omnibus fiat potio, quæ ſumatur ad auroram. Quando autem aluus ægræ ſoluitur, lenientium quantitas eſt augenda. Quę quidem lenientia aucta, non ſolum materias communes; ſed & aliqua de materia propria educunt. Quod ſi leniente medicamento natura nõ iuuari videatur, eodem die glandes hunc in modum paratæ immittantur. ♃. *mel. viol.* ℥ *j. ſalis trili* ʒ *j. ß.* fingantur balani iuſtæ quantitatis, hoc eſt, lõgitudinis quinque aut ſex digitorum.

Si verò ex vrina rubra aut aliis ſignis plenitudinis ægrotus ſanguine abundare videatur, aut bilis videatur ſanguini miſta, poterit fieri venæ ſectio, ſed in ipſo ſtatim principio poſt enematis eiectionem. Rarò hac in febre fit ſanguinis miſſio, ne bilis nimiũ efferueat, maioresque vires minuto ſanguine acquirat, ac morbus augeatur. Itaque vitãda, niſi nos

niſi nos aliæ circumſtantiæ cogant, tũc que non vltra quatuor vncias ſanguis detrahendus.

Aduerſus ſitim detur aqua frigida, aut aqua hordei etiam frigida, aut aqua cocta, ſed quoque frigida Dentur autem in magna quantitate eum modico de ſerapiis aut de *acetoſitate citri*, aut *de limonibus*, aut *omphacio*, aut de *ſucco oxalidis*. Deinde fiant epithemata primum cordi hunc in modum. ℞. *ſtillatitii liquoris roſati* ℔. ß, *ſtillatitii liquoris oxalidis*, *ſtillatitii liquoris nymphææ*, *ſtillatitii liquoris bugloßi*, *ana* ℥ *iij*. *omnium ſantalorum*, *vtriuſque coralli*, *ana* ʒ *j*. ß. *margaritarum* ʒ ß. (roborant enim) *caphuræ gran. iij aceti* ℥. ß. *croci* ℈ ß. Commiſtis omnib. fiat epithema cordi tepidè. Hepati vero ſequẽs epithema paretur. ℞. *ſtillatii liquoris intybi ſatiui latioris* ℥, *viij*. *ſtillatitii liquoris roſarum ſtillatitii liquoris cichorii ana* ℥ *iiij*. *omnium ſantalorum ana* ʒ j. ß. *caphuræ gran. iiij*, *aceti* ℥. ß. *ſpicæ nardi* ℈ ß. Commiſtis omnibus fiat epithema hepati tepidè per dies complures.

Si magna quoque partium pectoralium exiccatio appareat, vtendum vnguẽto ſequẽti. ℞. *olei violacei nymphææ*, *ana* ℥

ana ℥ *ij.muccaginis pſyllii in ſtillatitio roſarum liquore extracta* ℥ *j.ß.ceræ albæ q.ſ.* fiat vnguentum, quod lauetur ter aut quater in ſtillatitio liquore *plantag.* eo deinde pectus vngatur. Conferet etiam renes & dorſum ſequenti vnguento vngere, licet in eis nullus percipiatur dolor. ℞. *vngueti Gal.* ℥ *iiij. olei violacei, olei nymphææ. ana* ℥ *j. ß. caphuræ gran.iiij.* his omnibus cõmiſtis, actu frigidis vngantur renes & dorſum. Seqnẽs quoque epithema teſticulis fiat ℞. *vini aromatici* ℥ *j. ſtillatitii liquoris plantaginis, ſtillatitii liquoris nymphææ, ana* ℥ *iiij.* His commiſtis, linantur teſticuli, quoniam magnum habent conſenſum cum toto corpore. Si materia bilioſa febrem faciens in principio multa appareat metuſque ſit eam à natura vinci nõ poſſe detur medicamentum materiam propriam minuens, quod minoratiuum proprium Medicorum vulgus appellat. Ea autem, quæ dantur leniendi ventris gratia, ad materias communes educendas, ſi maiore quantitate exhibantur, propriam materiam, vt dictum eſt, minuent. Materia verò ſi turgeat, in principio detur medicamentum eradicans. Porrò neque in morbi iucremento, nec

que in ſtatu dandum medicamentum propriam materiam minuens. Itaque diligenter eſt vtrunqne cognoſcendum & conſiderandum. Quibus autem ſignis morbi tempora diſcernantur, videre eſt apud Galenum libro de Criſibus. Sumpto autem medicamento materiam minuente iuuetur natura ad humorem morbum facientem concoquendum ſerapiis infrigidãtibus & humectantibus, hunc in modum ℞ *ſerapii de acetoſitate citri, ſerapii nymphaea, ſerapii violacei. ana* ℥ *j.* ß. *ſtillatitiorum liquorum oxalidis, intybi ſatiui latioris, bugloſ. ana* ℥ *iij.* Miſceantur, & à ieiuno per triduum diluculo ſumantur. ℞. *electa. ex tribus ſantal* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. Hæc autem repetantur, donec materia planè concocta videatur.

Cauſos exquiſitus ſeptimum diem nõ excedit, quò dũ peruenerit, animaduertendum an natura moueatur ad criſin, & humorũ morbum facientium expulſionẽ. Quæ ſi moueatur quidem, ſed imperfectè, iuuanda eſt, per eã quidẽ viã, qua euacuationem tentat. Si per fluxũ ſanguinis è naribus, iuuetur ſetis porcinis. De loci itidem aliis dicendum, per quos ſe natura expurgare conſueuit.

Quod

Quod ſi natura nihil moueatur.remittatur tamen febris,aut octauo, aut nono die detur medicamentum eradicãs, hunc in modum.℞,*rhabar.ſelecti* ʒ j.ß. *cinnamomi gra.v.oxyphœn.*℥ ß.macerentur in ſtillatitio liquore *intybi ſatiui latioris*,& pauco *vini albi* horis xij.deinde exprimantur,adiicianturque *ſerapii roſa laxatiui* ß.vj.*rhabar.puluerati* ʒ.ß.hoc in declinatione eſt addendum,vt membra roborentur. Excipiantur ſtillatitiis liquoribus *intybi ſatiui latioris. & bugloſſi*, fiatque potio,quæ hora quarta matutina ſumatur.

Aut ſic: ℞.*decocti communis* ℥ iij ß in quibus maceretur horis xij.*corticũ myrobalanorum flauarum confricatarum ol. amygdalarum dul.*ʒ.ßlento deinde igni fricentur & colétur, adiectiſque *caſs. recens extracta* ʒ vj.*electar.de ſucco roſa.*ʒ ij.*ſerapii viola* , ℥ ß. fiat potio ℞. *conſerua roſar.conſerua radicis bugloſ.ana* ʒ ij. Miſceantur., & poſtridie mané ſumantur.

Febre ſoluta ad morbi ruliquias educẽdas,fricationibus leuibus eliciatur ſudor, & potu vini albi diluti.Eliciátur & vrinæ hũc in modũ ℞.*emulſionis quatuor*

ſeminum frig. maiorum ß *ij. ſtillatitii liquoris intybi ſatiui latioris q. ſ.* fiat potio; qua diebus aliquot vtendum.

Aſperitati autem, & nigredini quoque linguæ proſpiciendum, Fricetur lingua panno lineo molli leniter, qui aliquando immergatur *mucagini pſyllii*, aliquando verò malorum punicorum ſucco. Habeatur interdum in ore *nucleus pruni* carnis non expers. Os quoque *hordei aqua* colluatur ſequenter, nonnũquã & frigida.

Ad vigilias, ℞. *ſerapii de papauere* ß. j. ß. *ſtillatitii liquoris lactucæ* ß *iij. pul. diamargar. frig.* ℈ j (vt corrigatur mortificatio papaueris) his cõmiſtis fiat potio quæ ſomni appetente tempore bibatur Confert & crurum brachiorumque lotio, hunc in modum. ℞. *foliorum lactucæ foliorum cucurbitæ, foliorum nymphææ, & florum eiuſdem, an. M. j. foliorum ſalicis, & vitis, an. M.* j. ß. Decoquantur in aqua, quá crura & coxæ veſperi lauentur: habent enim hæ partes magnum cum cerebro conſenſum.

Prohibentum prætereà magnum cerebri incendium, ne in phrenitidem incidat ægrotans, hunc in modũ. ℞. *olei roſa.* ℥ *iij. ol. nymphææ* ℥ *j. ß. aceti* ℥ *j.* Miſcean

ceantur, & fronti & temporibus applicentur, in æſtate quidẽ frigidè, in hyeme verò tepidè. Quæ ſi non cõtulerint, fiat hunc in modũ. ℞. *vnguẽti popul.* ℥ ij. *ol. nymphaea, ol. roſa. ana* ℥ j. Miſceantur, & fronti & temporibus applicentur, deq́; his in aures aliquid immittatur.

Prohibenda etiam nimia exiccatio partium pectoraliũ, ne inde reſpiratio impediatur, & ſuffocetur laborãs, hunc in modum. ℞. *olei violacei. olei amygdalarum dul, ol. nymphaea, ana* ℥ j. ſi commiſtis inungatur pectus frigidè frequẽter, fiant & epithemata hepati & cordi, ſuperiùs tradita.

Si contigerit hac in febre naturam criſin per fluxum ſãguinis è naribus facere, & ſanguis plus quàm par ſit fluat, ſiſtatur iniiciendo in nares bolum Armeniam, cũ ſtillatitiis liquoriis *roſa. & plantag.* aut admouendo *cucurbitulas* hypochondriis, vtriſque quidem, ſi ab vtraque fluat nare ſanguis: aut illi tantùm quod eſt eiuſdem lateris cum nare è qua fluit ſanguis. Laudant quoque practici ſuccum *ſtercoris aſinini, & porci*. Plurimùm valet etiam *ſuccus lyſimachia*, ſi inueniatur. Sed hæc fuſius ſunt tradita. Libri primi Cap. xxxj.

Cap. XI.

De febribus phlegmaticis.

Febris phlegmatica duplex eſt,cõtinua&intermiiens.Cõtinua freqũẽtior eſt intermittente, quartana nõ itẽ.

Cap XII.

Quotidiana febris phlegmaticæ intermittentis curatio.

HÆc febris quotidiana dicitur,quia quotidie inuadit,&ferè totum diem occupat. Longiſſimus paroxyſmus durat horas xviij. quietis verò horas ſex habet,quę tamẽ vera quies non eſt: nam non perfectè quieſcit: ſemper enim fit aliqua effumatio,cũ materia ſit craſſa &lẽta.Paroxyſmi nonnũquã breuiores ſunt,& tũc maior apparet quies.

Signa. Signa autem vniuerſalia,quibus hęc febris cognoſcitur,&diſtinguitur à tertiana duplici, aut à quartana triplici, hæc ſunt. Nam febris hæc cũ rigore nõ incipit, vt tertiana, ſed principiò ſentitur in extremitatibus frigiditas quædam, quæ deinde per totum diffunditur corpus perinde ac ſi glacies quædã cõprimeret.Nulla eſt,aut certè minima horripilatio, quoniam materia nec pũgẽs eſt,nec acuta niſi fortè eſſet à phleg mate ſalſo. Frigiditati ſucuedit calor

mitis

mitis, propter pituitã, nõ autẽ vehemẽs, vt in tertiana à bile. Nulla, aut perquã pauca ſitis eſt; q̃ aliis in febribus multa eſſe ſolet. Os habẽt hac febre laborãtes inſipidũ, cũ muccagine quadã viſcoſa. Colorẽ verò liuidũ, pallidũ, aut plũbeũ. Debilitas vẽtriculi hanc febrẽ comitatur ob pituitam, hinc mala concoctio, & vomitus phlegmaticus. Splenis quoque dolor, vnde nonnunquam illi hydrops ſuccedit. Pulſus eſt mollis, debilis, tardus, & in principio paroxyſmi inæqualis & inordinatus. Quãto phlegma aquoſius, tanto mollior pulſus eſt. Quanto vero magis eſt varium, & è diuerſis phlegmatibus compoſitum, tanto pulſus inæqualior & inordinatior. Cum vero febris eſt à phlegmate ſalſo, pulſus non tam inæqualis, ac inordinatus, nec tam mollis ac tardus. Vrina in hac febre principiò alba & tenuis, propter materiã crudam, vbi autẽ materia concoqui incipit, colorata & turbida euadit. Cum autem cõcocta eſt, maior eſt eius quantitas & ſpiſſitudo, frigus minuitur, calor augetur, acceſſio prolixior fit. Nam materiâ concoctâ, natura facta fortior, maiorem materiæ copiã mouẽt, hinc fit paroxyſmus lõgior. Su-

dor in hac febre nullus, niſi in ſtatu vniuerſali morbi,&declinatione:nã prĩcipii vniuerſalis tẽpore materia nimis adhuc craſſa eſt & viſcida. Huius febris principium vniuerſale longum eſt,durat enim interdum dies xviij. declinatio quoque longa eſt, ſtatus verò breuis, omnium verò lõgiſſimum eſt augmentum. His igitur ſignis omnibus,aut pluribus ex eis apparentibus,non dubitabit quiſquam febrem phlegmaticam appellare, præſertim ſi in corpore humido fuerit, vt in puero, aut ſene, aut muliere,aut otioſo &comedone,aut eo qui ſe vehementer poſt cibum exercet, aut qui cibis pituitam generantibus victitauit.& hyeme,quo quidem tempore febris hæc potiſſimũ inuadit. Æſtate enim rarò contingit, niſi à forti cauſa.

Victus ratio. Tam autem victus, quàm curandi ratio ſit ad humores incidendos &attenuãdos idonea,magis quidem, aut minus pro humorũ natura. Admitatur hoc in affectu Medicus magis morbi cauſã, quàm morbum tollere, ꝙ non ſit in bilioſis febrib. In huius febris principio ꝑ dies ſeptem, aut octo, victu vtendum tenui. Vtatur itaque iure pulli cũ modico panis, potuſque ſit aqua cocta cum

ſac.

ſaccharo rubro, quod magis ad mellis naturā accedit. In progreſſu morbi vtatur victu paulò pleniore, quoniā febris hæc longa eſt. Poterit igitur vti *oliuis, capparibus, ouis ſorbilibus, iure cicerum rub. buglosſo, betis*. Quæ comeder obſonia, condiantur *cinnamomo & croco. Vino* quoque licebit vti, ſed tenui, & oligophoro. Cibus ſumatur horis quatuor āte paroxyſmum. Vigiliæ & exercitium magis ex vſu ſunt, quàm ſomnus & quies. In acceſſionis principio ſomnus vitetur. Ad iram quoque ęgrotū cōcitare, non eſt inutile.

Curandi ratio potiùs ab enematis iniectione auſpicanda, quàm à linientis pharmaci ſumptione, potiſſimum ſi aluus (vt conuenit) exerementa non deiiciat, Nā ſtercus magis abundat in craſſiorib. ītestinis, quā in aliis, impellitur enim deorſum à materia bilioſa, q̄ ad duodenum inteſtinum non fluit. ℞. *maluarum, betæ, linozoſtidos, an. M. j. furfuris frumenti* (ad abſterſionem muccoſitatum inteſtinorum) in panno ligati *M. ß. florum chamameli, & meliloti, ana P. j.* Decoquantur in ſ. q. aquæ ad tertias. Accipiantur *iuris decocti* ℔ j. ß. *caſſ. recens extractæ. ſacchari rub. ana* ℥ j.

mellis violacei ℥ j.ß. *olei comm.* ℥ iij. *ſalis* ℥ j.ß. Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum infundatur.

Poſtridie verò detur medicamentum leniens ad tollendas muccoſitates ventriculi,& ſuperiorum inteſtinorũ,hunc in modum. ℞. *caß. recens extracta* ℥ j. *ſerapii adianti* ℥ ß excipiantur. ℥ iij. ß. *ſtillatitiorum liquorum bugloßi, & graminis,* fiatque potio, quæ ſumatur manè horis quatuor ante paſtum. Prandeat deinde ægrotans ſiue potio operata fuerit,ſiue non, hora non inſolenti.

In morbi progreſſu non vtendum lenientibus medicamentis ex *caß.* nã hac febre laborantes ventriculo imbecillo eſſe ſolent:caſſia autem, ſi quis ea frequentiùs vtatur, ipſum nimis emollit. In febris progreſſu,quoties aluus excrementa (vt expedit) non deiiciet. vtẽdũ enemate prædicto, additis *hiera picra Galen.* ʒ. vj. quod tamen in principio fieri non debet. Hoc etiam enemate, adiecta hiera picra vti licebit ſolutiui medicamenti loco, ſi contigerit laborãtẽ adeò debilẽ eſſe, vt non citra periculũ ſolutiuo pharmaco vteretur.

In hac febre non eſt timendum materiã turgere poſſe,cũ frigida ſit & immobi

mobilis,tanta tamen eſſe poteſt,vt eam natura non poſſit vincere,metuſque ſit ne ab ea ſuffocetur. Tunc igitur dandũ medicamentum materiam propriam minuens;hunc in modum. ℞. *turpeti ſelecti* ʒ j. *zinzib.* ℈ ß. (quando materia valde craſſa eſt, vt eſt pituita vitrea,zĩziberis quantitas augenda,aliâs minuenda;vt cùm eſt pituita aquea) *ſacchari* ℥ ij fiat puluis,qui cũ ſtillatitiis liquorib.*adianti* & *bugloßi* ad aurorã ſumatur.

Aut ſic: ℞. *elect.indi. maioris* ʒ ij. *ſerapii adianti* ℥ ß. *communis decocti q.ſ.* fiat potio,quæ ad auroram ſumatur. Horis ſex poſt vtrumuis horum medicamentorum ſumptum, ſumatur lotorium ex ℥ ß. *ſacchari rub.* & ℥ vj. *iuris cicerũm rubrorum.* Niſi materia valde multa appareat, minuens pharmacum ante coctionem exhibendum non eſt:nam per medicamentum minuens ſumptũ, materia agitata intumeſcit,&maiores obſtructiones parit.

Neq; vnquã ferè in hac febre fit criſis, neque materia ad vnicam criticam expulſionẽ ſeruatur:eſt enim craſſa,lenta, ob id valde tarda. Quamobrem morbi potiùs ſolutio fit,vt ait Gale. Dato igitur medicamẽto minuẽte, aut nõ dato,

quia

quia non fuerit neceſſe, iuuanda natura ad humorum concoctionem, attenuantibus & incidentibus, in principio quidem debilibus, progreſſu verò fortioribus & valentioribus, gradatim aſcendendo, hunc in modum. ℞. *mel. roſarum* ℥ j. ß. *ſtillatitiorum liquorum adianti, bugloſſi, ana* ℥ j. ß. Miſceantur, & à ieiuno diluculò ſumantur. Repetatur aliis quinque diebus. ℞. *Aromatici roſati* ℥ j. ß. vtatur cum ſerapiis. Die ſeptimo ſumat ægrotus alterum ex medicamentis ſolutiuis, paulò antè traditis. Debemus enim partim concoquere, patim euacuare. Deinde vbi dies aliquot quieuerit, materia rurſum hunc in modum concoquatur. ℞. *oxymelitos ſimplicis, mellis roſacei colati, ana* ℥ j. *ſerapii de duabus radic.* ℥ ij. ß. *ſtillatitiorum liquorum fœniculi, intybi ſatiui latioris, bugloſſi, ana* ℥ iij. Miſceantur, & à ieiuno per triduum ſumātur diluculò. ℞. *aromatici roſa.* ℥ ß. vtatur cum ſerapiis. Repetantur hæc tribus aliis diebus. Deinde vacuetur. ℞. *turpeti ſelecti* ℈ iiij. *zinzib.* ℈ j. *ſacchari* ʒ ij. puluerata *in re cicerum rub.* excipiantur, & ad auroram ſumantur.

His factis, & nō āte, ſit Medicus ſolici

licitus de robore cerebri, ventriculi & cordis tuendo, hunc in modum. ℞. *conſerua adianti. conſerua roſ. an.* ℥ ß. *aromatici roſ.* in mollis elect *formam compoſiti* ℥ ij. *pul. elect. de gemmis* (propter cor) *pul. diarrhodi ab. ana* ʒ j. *corallii rub.* ℈ iiij. *ſacchari q. ſ.* fiat conditum auro coopertũ, quo frequenter vtatur. Aut vnguento ſequenti vngatur ventriculi regio. ℞. *ol. abſinth. ol. nardini, olei maſtichini, olei ex cotoneis, ana* ℥ j. ß. *corallii rub. galangæ, caryophyllorum, menthæ ſiccæ, cardamomi, ana* ʒ j. ß. *roſ. rub.* ℈ ij. *ceræ parum*, fiat vnguentum, quo vẽtriculi regio vngatur manè & veſperi ante paſtum. Aut ventriculo ſequens admoueatur emplaſtrum. ℞. *emplaſtri de maſtiche, emplaſtri pro ſtomacho, an.* ℥ j. *corallii rub. galangæ, ana* ʒ ij. ſubigantur cum *oleo nardino*, fingaturque emplaſtrũ in ſcuti ſtomachalis figuram, quod ventriculi regioni ante paſtum applicetur. Cæterũ dum cibus ingeritur, auferatur, ne prohibeat cibum in vẽtriculi fundum deſcendere, propter vim aſtringendi, qua præditũ eſt. Aut hũc in modũ paretur ſacculus, qui ventriculo admoueatur. ℞. *menthæ ſiccæ, abſinthii ſicci, ſiſymbrii, ana M.* ß. *roſarum rub. florum roriſmar.*

ana P.j.coriandri præparati ℥ ß. *caryophyllorum* ʒ ij. *maceris* ʒ j. inſuantur hæc puluerata in panno ſericeo raro, & rubro, fingaturque ſacculus acu interpunctus in ſcuti (vt loquuntur) ſtomachalis figuram, qui ſuper ventriculi regionem deferatur.

Rurſũ vbi ægrotus dies aliquot quieuerit, humores hunc in modum concoquantur, morbus enim eſt diuturnus. ℞. *ſerap. byzant. ſerapii de rad. ſerap. adianti, an.* ℥ j *ſtillatitiorum liquorum abſinthii, fœniculi, bugloſſi, ana* ℥ iiij. Miſceantur, & à ieiuno per quatriduũ diluculò ſumantur. ℞. *electar. diameſchi dul.* ℥. j. vtatur cum ſerapiis. Repetantur hæc aliis quatuor diebus.

Hac in febre rarò fit ſanguinis miſſio, niſi laborãs ſanguine admodũ abũdare videatur. ſitque vrina rubra, tunc poterit ſanguis in exigua tamen quantitate mitti, cum lata diductione venæ. Probatur in huius febris curatione vomitus, ſed non ãte ſeptimum aut octauum diem, nam ante hos dies materia valde cruda eſt, quæ non euomeretur ſine magno & dolore, & labore. Tutò autem poteſt prouocari vomitus, ſignis cõcoctionis apparẽtibus. Poſt igi-

tur

tur ſeptimum diem, præſertim ſi facilè vomat laborans, atque adſit nauſea, aut apparentibus coctionis ſignis prouocetur vomitus: ante paroxyſmum. leuat enim ipſum & minuit, vel in augmento paroxyſmi, circa ipſius principium, non autem in principio paroxyſmi, nam tunc eſt magnum frigus. Hunc autem in modum eliciatur. ℞. *ſeminis atriplicis, ſeminis anethi, ſeminis raphani, ana* ℥ j. Decoquantur in ſ.q. aquæ vſque ad dimidii conſumptionem. Accipiantur *iuris decocti* ℥ vj *oxymelitos ſimpl. aut ſcilli ni*, ſi valde ſit craſſus humor ℥ j. ß. Commiſta hæc bibantur tepida, ante paroxyſmum, vt dictum eſt. Quod ſi vomitus temporibus illis elici non potuerit, cibetur æger raphanis & piſcibus ſalitis, & ſumantur prædicta poſt cibum Vrina quoque elicienda, per quam aliquid de materia propria morbum faciente euacuari poteſt, id quod effi ciet *aſarum* nam aperit.

His omnibus prædictis, perſeuerante febre, ſi tædeat ægrotantem tot pharmacorum & ſerapiorum, vtatur ſequẽti apozemate. ℞. *quinque radicum com. maceratarum in aceto, ana* ℥ ß. *quinque barbarũ capil. pimpinellæ, caſſutha, ana M.* j.

pyo.

aniſi, apij fœniculi, *ana* ℥ *ij. quatuor ſeminum frigid. maiorum:ana* ℥ß. *florum ſambuci & geniſtæ, ana P.* ß.*trium florum cont. ana P.j. medullæ enici* (ducit aquoſum humorẽ.ob id in maiori quantate ponendum eſt)*vnc.j.polypodij quer. foliorum ſennæ orientalis, ana* ℥ *vj. agar. in paſtillorum formam redacti vnc.* ß. *corticum myrobalanorum cepularum & empeliticarum dulc. ana vnc.* ß. Decoquantur in ſ.q. aquæ donec dimidium abſumatur. Accipiantur *iuris decocti* ℔ *ij*. adiectiſque *ſaccharo & melle* fiat ſerapiũ mediocriter coctum, quod depuretur, in eo deinde macerentur *rhabar. ſelecti* ℥ *iij* quæ horis pòſt duodecim exprimantur. Poſtremò adiectis *cinnamomi ſelecti* ℥*ij. ſpicæ nardi, & iunci odorati, ana* ℥ß. ſuauiore & odore, & ſapore reddatur. Eo vtetur laborans diebus v. appetente diluculo.

Porrò quoniam apetitus hac in febre deiicitur, eum hunc in modum excitabimus. ℞. *ſerapij de abſinht.* ℥ *iiij.* ſumantur ante paſtum per horam, manè & veſperi duo aut tria cochlearia: aut *vinum abſinthite* bibatur: & id potiſſimum in declinatione.

Cum autem ægrotus debilis relictus

eſt, conueleſcit, vt maturius reficiatur vtatur *aromatici* ℥ ij.ß. horis ante prandium & cœnam duabus. Vtatur & pilul.ſequentibus. ℞ *alephang.* ℥ iij. *agarici in paſtillorum formam redacti* ʒj ß. *maſtichis* ℈ ß. Excipiantur *melle roſar.* fingãturq́ue pilul.vj.è drachma,de quibus ſumantur tres per horam ante cœnam, bis aut ter in hebdomade,Et non ſolùm his pil.vtantur,quí ab his febrib⁹ reualeſcunt,ſed & ab aliis omnibus.

Si verò videatur aliqua caliditas in hepate relicta, quod raró in febribus phlegmaticis contingit, ſæpe autem in billioſis addatur prædictis pil.*rhabar. & oxyphœn.ana* ʒ ß.

Cap. XIII.

De febre phlegmatica, in qua melancholia admiſta cum pituita eſt.

FEbris hæc inuadit cum frigore,putatq; ęgrotás oſſa ſibi frangi,quod propter melancholiæ grauitatem contingit. Materiæ communes & enematibus & lenientibus medicamentis, in febre ſuperiore proxime traditis, vacuentur. Serapia autem & ſolutiua pharmaca,non ſolùm pituitam concoquant

quant & vacuent, ſed & melancholiam, procedendo gradatim à minùs incidentibus, ad magis incidentia & aperientia. Materia igitur hunc in modum concoquatur. ℞. *oxymelitos ſimpl.* ℥ iij *ſtillatij liquoris bugloſſi* (propter melancholiam) ℥ iiij. *ſtillatitij liquoris fœniculi* ℥ ij. Miſceantur & adiecto *cinnamomo* ori gratiora reddantur, quibus per biduum ægrotus diluculò vtetur. Repetantur & aliis quatuor diebus ℞ *cathol.* ℥ ij. plura ſunt, quæ pituitam reſpiciunt, nam nos ponimus eam dominari aliis) *mellis roſa. col.* ℥ j. *communis decocti* ℥ iiij. ß. adiectis in eo *caſſuthæ, florum bugloſ. & cirſij, ana P.* j *ſennæ, thymi & epithymi, ana* ʒ j. fiat potio, quæ hora quarta matutina ſumatur. ℞. *conſeruæ rad. bugloſ.* ℥ ß. *pul, diamoschi dul.* ℈ ß. Miſceantur, & poſtridiè manè ſumantur.

Cum autem dies aliquot ægrotus quieuerit, rurſum materia hunc in modum concoquatur. ℞. *oxymelitos compoſiti* ℥ ij. *ſerapij. de bugloſ.* ℥ j *ſtillatitiorũ liquorum fumariæ, abſinthij, fœniculi. ana* ℥ j. Miſceantur & adiecto *cinnamomo* ſapore ſuauiore reddantur, quibus ægrotus per triduum diluculò vtetur. Repe-

tantur hæc altero triduo. Vacuetur deinde ſumpto medicamento ſolutiuo prædicto.

Aut ſic: ℞. *pilul. de agar.* ℈ ij. *pil. indarum* ʒ ß. Excipiantur ſtillatitio liquore *bugloſſi*. fiantque pilul. vij: quæ circa noctis dimidium ſumãtur. Poſtridie ſumantur bolus paulò antè traditus.

Intereà augmenti vniuerſalis præſertim, & ſtatus tempore, cor hunc in modum roborandum. ℞. *conſeruæ rad. cirſij, conſeruæ bugloſſi, corticis citri ſaccharo conditi, ana* ʒ ß *conſeruæ roſarum, conſeruæ violarum*, (propter febrem, neque enim eſt tantopere negligenda, vt nihil non quod eam reſpiciat, addamus, quod tamen in minori quantitate eſſe debet) *ana*. ʒ. ß. *pul. elect. de gem. pul. electarij diamoſchi dul.* (quod ſi deſit, eius loco *pliris cum moſcho*) *pulueris diarrhodi Abbatis, ana* ʒ j. *fragmẽtorũ pretioſorum cõmunium. ana* ʒ j. *margaritarũ* ℈ ij. *bracteas auri x. ſaccha. quantitate ſufficien.* fiat conditum, quo ſæpè vtatur.

In declinatione verò, & non antè, cor hunc in modum roboretur. ℞. *pul. diarrhodi abb. pul. diamoſchi dul. ana*. ʒ j. ß. *pul. aromatici roſa. maior.* ℈. iiij *conſerua roſa. corticis citri ſaccha. conditi, ana*

℥j.ß *ſachari diſſoluti in ſtillatitio liquoer-buglosſi quantitate ſufficienti*, fingatur-electar.ſolidum in rhomborum figurũ ſintque ſiguli rhombi ponderis ℥ ij. è quibus ſumatur vnus, duabus aut tribus horis ante paſtum. Quo deglutito, bibatur parum vini diluti.

Poſt declinationem, vbi reualeſcere cœderit, vt maturiùs reficiatur, vtatur pil. ſequentibus. ℞. *pil. alephang.* ℥ *ij. agar. in paſtillorum formam redacti* ℈ *iiij foliorum ſennæ orientalis* ℥j. Excipiantur *ſerapio de bugloſſo* fingantur-que pilul. vj. è drach. de quibus tres ſumat per horam ante cœnam alternis diebus, Robur autem ventriculo hac in febre addatur præſidiis in febre proxima ſuperiore traditis.

Cap. XIIII.

Febris phlematicæ quotidianæ, ſi pituitæ miſta cum bile, hoc eſt à phlegmate ſalſo, curatio.

HAc in febre materiæ communes vacuentur, & enematibus, & lenientibus medicamentis, traditis in febre à bile vitellina proueniente. Cõcoquant autem ſerapia, & vacuẽt ſolutiua

medicamenta,non ſolùm pituitam,ſed & bilem magis quidem aut minùs,pro ut ipſa cum pituita miſcetur. Nā ſi ſolam pituitam vacuaremus,ferueret fureretque bilis, & quoddam aliud febris genus lōgè periculoſus excitaret.Si verò ſola bilis educeretur, pituita incrudaretur. Itaque danda ſunt miſta medicamenta.

Materia autem ſi multa appareat, non expectata coctione,detur medicamentum vtramque minuens, hunc in modum. ♃.*rhabar.ſelecti*, ℥j.*cinnamomi gr.v.agarici in paſtillorum formam redacti* ℈ iiij. propterea quòd ſuperat pituita bilem, datur agaricus in maiori doſi.) macerentur in *oxymelite ſimpl. & ſtillatitiis liquorib⁹ intybi ſatiui latioris,& bugloſ.* horis duodecim : deinde exprimantur,adiectiſque *recens extracta* ℥iij. *mellis roſa.col* ℥j,*communis decocti* ℥iiij.ß. fiat potio, quæ ſumatur ad auroram horis ſex,ante lotorium ſuperius ſæpe commemoratum.

Aut ſic: ♃. *caß. recens extractæ* ℥ ß. *diaphænici* ℥ ij. *electarij de ſucco roſa.*℥ij. (pro bilis copia poſſumus aut minuere doſes.)*mellis roſa.col.*℥j. Excipiantur *com.decocti* ℥ iiij.ß fiatque potio, quæ

quæ ad

ad auroram ſumatur.

Aut ſic: ℞. *pilul. aggregat.* (reſpiciunt vtranque materiã, magis tamen pituitoſam) ℈ iiij. Excipiantur ſtillatitio *fœniculi* liquore, finganturque pilul. vij. quæ circiter noctis dimidiũ ſumantur.

Dato medicamẽto materiã minuẽte, aut nõ dato, ſi forte dari nõ expediebat, materiã hũc in modũ cõcoquemus. ℞. *ſerapij aceta ſimpl.* ℥ ij. *mellis roſ. col.* ℥ j. *ſtillatitio. liquorũ abſinth. intybi ſatiui latioris, fœniculi, ana* ℥ j. ß *cinnam. parũ*, ſaporis gratia. Miſceãtur diluculò Repetãtur & aliis quatuor pòſt diebus. Vacuetur deinde ſumpto aliquo de ſolutiuis medicamentis prædictis.

Interea in augmento & ſtatu vniueruerſali, partes principes hunc in modũ roborentur ℞. *conſeruæ roſarum, conſeruæ bugloſſi, conſeruæ adianti, an.* ℥ ß. *pul. diarrhodi abb.* (reſpicit vtranque materiam) ʒ ij. *manus christi cum vnionibus* ℥ ij. *pil. ſelect. de gem. pul. diamoschi dul. ana* ℈ j. *fragmentorum communium precioſorum, an.* ℈ j. *bracteas auri*, ſi ſit diues, *x. ſacchar. q. ſ.* fiat conditum auro coopertum.

In declinatione verò hunc in modum robur eiſdẽ addemus. ℞. *pul. diar-*

rhodi abb.pul.diamoſchi dul. an. ʒ j.ß. *coralli rubr.* ℈ ij.*ſacchari diſſoluti in ſtillatitio liquore roſa*.q.ſ, fingatur elect.ſolidum in rhomborum figuram, ſintque ſinguli rhombi ponderis ʒ ij, è quibus ſumatur vnus duabus aut tribus horis ante paſtum manè & veſperi.

Cum autem ægrotus dies aliquot quieuerit materia rurſum hũc in modũ concoquatur. ℞.*ſerapij latifoli compoſiti* ℥ ij.*mel. roſa. cal.* ℥ j. ß *ſerapij.adianti* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum abſinthij. ,fœniculi, cichorij,an.* ℥ *iiij*.Miſceantur, odorîſque & ſaporis gratia parum *cinnamomi* adiiciatur, & à ieiuno per triduum ſumantur. Repetantur & altero triduo. Vacuetur deinde ſumpto aliquo ex prę dictis medicamentis ſolutiuis,

His omnibus peractis, ſi perſeueret febris, & denuo materiam concoquere opus ſit, vtendum ſerapiis proximè dictis, mutato duntaxat *ſerapio ße inthybo latifolio compoſito* in *ſerapium byzantinum* Poſt declinationem febris vbi reualeſcere ægrotus cœperit, vt maturiùs reficiatur vtatur pilul. ſequentibus. ℞. *pilul.alephan* ʒ *ij*.ß agarici in paſtillorũ formam redacti ʒ *j.rhabarb.ſelecti, oxyphœnicon,ana* ℈ *ij* Excipiatur ſerapio roſar.

ſar. laxatiuo, figãturq; pil. vj. è drachma, de quibus ſumantur tres alternis diebus per horam ante cœnam.

CAP. XV.

Lipiriæ, & Hepialæ febrium (ex Arabum magis quam Galeni ſententia, vt etiam multa antè dicta) curatio.

HÆ quoque febres de genere quotidianarum intermittentium ſunt Verùm in hepiala interiora in toto paroxyſmo, excepto corde frigent, exteriora verò calent. In lipiria contra eſt.

Fit hepiala à phlegmate vitreo, quod vel in ventriculo, vel in hepate, vel in liene, vel aliquo alio viſcere intetiore, putà in aliquo interiore muſculo putret pro parte aliqua ſui, pars verò altera non putret. Vapores autem à parte putreſcente in exteriores corporis partes elati in illis calorem excitant. Pars autem, quæ nondum putruit, agitata, frigoris in interioribus cauſa eſt. Ante quàm autem à natura agitaretur, non infrigidabat, quod ei loco in quo quieſcebat, aſſueta & familiaris foret. *Cauſa hepialæ.*

Lipiria fit à phlegmate quoque vitreo interiore aliquo viſcere putreſcente: *Lipiriæ cauſa.*

ſed phlegma illud craſſum non eſt, ſe
aqueum & bili permiſtũ, quod in inte
rioribus putreſcens, ibi calorem exci
tat: vapores autem, qui exteriùs ferun
tur, quoniam ſunt debiles, nec multi
citò frigeſcunt : quo ſit, vt exterior
frigeant, interiora verò caleant.

Materiæ communes & enemati
bus, & lenientibus medicamentis trá
ditis in ſuperioribus febribus phleg
maticis vacuentur, dictis quoque ibi
dem medicamentis ſolutiuis vtendum

Concoquatur autẽ in materia & va
cuetur, vt dictũ eſt, incipiẽdo à minu
incidẽtibus & attenuantibus, vt ab *oxy
melite ſimpl. ſtillatitiis liquoribus fœnicul
bugloßi, & abſinthij*, adiecto *cinnamom*
odoris & ſaporis gratia, aſcendendo
gradatim ad magis incidentia, atenuã
tia, & aperiẽtia, vt ad *ſerapiũ duabus ra
dicibus*, poſtremò ad *oxymeli cõpoſitũ*, cu
ſtillatitiis liquoribus prędictis, Intercà
ſollicitus ſit Medicus de robore partiũ
internarum, hũc igitur in modũ robo
randæ. ℞. *corticis citri ſaccharo condit.*
℥ j. *conſeruæ roſa conſeruæ adianti*, *an*
℥ ß. *aromat. roſat. maier. in* elect mollis
formã cõpoſiti ℥ ß. *pul. diamochi pul. elect
de gem.* ʒ ß. Excipiãtur *ſerapio cõſeruatiõ*

cort.

corticis citri,fiatque conditum auro coopertum,quo vtatur ſæpe laborans, & in paroxyſmo, & extra paroxyſmum. Extrinſecus autem ventriculus roboretur, admotis præſidiis in ſuperiorib. febribus phlegmaticis dictis.Porrò quoniam pituita hæc vitrea in inſtetina nonnunquam decumbit, doloremque efficit colicum,id ſi hac in febre cōtigerit,ei hunc in modum medebimur. ℞. *maluarum,helxines florum chamameli,braſſicarum rubrarum,ana M. j. medulla cnici* ℥.vj.*centaurii minoris M.j.ſeminum aniſi, anethi.fœniculi, ana* ℥ ij,Decoquantur in ſ.q.*aqua*,aut *iuris omaſorum* coctorum ad tertias Accipiantur *iuris decoct*.℔.j *caſs. ſaccha. rubr. an.* ℥ j.*mel. anthoſ.* ℥ j. ß. *hiera Gal.aut diaphœn.*℥ vj *ol.chama.*℥ iij. *ſalis foßilis*,℥ j. ß. Commiſtis omnibus ſiat enema,quo ante paſtum iniiciatur. *Agaricus* in colico dolore non miſcendus enematib.inteſtina enim lædit.Cōferet & plurimum ſequens enema. ℞. *gallum vnū.annoſum*,fatigetur, ſæpequè verberetur,tandem caput abſcindatur, ſanguisque effluere ſinatur. Deinde in ſ. q. aquæ decoquatur, adiectis *medul. cnici,porypod.quer.ana* ℥ vj *ſemin.aniſi, anethi.fœnic. ana* ℥ ij. *florum chamamel. & mel.*

& meliloti,ana P.j.ß. accipiantur *iuris decocti* ℔ j. adiectiſque *ſacch.rub.mel.roſa.col. ana* ℥ j. *hieræ Cal.* ℥ ß. *ol.anethi* ℥ iij. fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur. Inter ea vero dū parãtur enemata, ſi laborans ingenti dolore afficiatur, ſequēti fotu foueatur, ℞. *althææ. florum chamæmeli, & meliloti, ana M.* j. ß. *ſeminum lini, & fœnograci, an.* ℥ ij. Decoquantur in aqua, qua calida foueatur venter: poſt fotũ vngatur *ol.chamam. & anethi*, æquis portionibus miſtis. Hoc quoque mox iniiciatur enema. ℞. *olei chamæmeli, ol.anethi.ana* ℔ ß. fiat enema, quod poſt fotum & vnctionem iniiciatur, poſt hoc, ſuprà dicta ad perfectam curationem addantur,

Cap XVI.

Quotidianæ febris continuæ curatio.

Victus ratio. IN hac febre humor intra venas putret. Victus ratio ſit tenuior, quàm in intermittente, minúſque ad calidum, & ſiccum declinet. Vino igitur non vtatur nec odoramentis. Cibus autem exhibeatur ægroto, quo tempore minus affligitur. Id auttem tempus accuratè obſeruandum. Materiarum communium eductio, materiæ propriæ minutio, concoctio & eradicatio remediis in febre

febre quotidiana intermittente traditis, fiant, aucta in ſerapiis concoquentibus *ſerapii intybi ſatius latioris* quantitate In conditis quoque *diarrhodi abb.* & *conſerua roſa.* quantitas augeatur. *Pilul. alephang.* quæ reualeſcentibus, vt maturius reficiantur, exhibentur, addantur refrigerationis gratia, ad reprimendam aromatum calidatem, *myrrobalani*; aut aliud eadem facultate præditum.

Cap. XVII.

Febris ſyncopalis ab humore phlegmatico curatio.

HÆc febris ſic dicta eſt, quod in paroxyſmo ſoleat ſuperuenire syncope, & maxime circiter veſperā pituitæ accommodam, ſiquidem febris inter mittens ſit: ſi verò continua fuerit, in exacerbatione ſyncope cōtingere ſolet.

Sunt quoq; hæ febres de phlegmaticarum genere interdum, à multa pituitā venenata, à qua putreſcente venenati vapores ad cor efferuntur, à quibus ſpiritus læduntur. Hæ autem febres magna ex parte lethales ſunt, quoniā medicamēto ſolutiuo materia vacuari ſine periculo non poteſt Medicamentum namque ſolutiuum materiam illam venenatam magis agitaret, quàm in paro- *Cauſa.*

xyſmo

xyſmo agitari ſoleat, quare & grauiorem ſyncopen induceret. Non ſunt igitur danda neque minuentia medicamẽta materiam propriam, neque eradicantia ſed tantùm lenientia aluum, atque enemata ad materiam communium vacuationem. Duo traduntur huius febris curandæ modi. Primus à Galeno, qui iubet ægrotantem fricationibus validis panno aſpero per triduum fatigari, excepto ſomni tempore, qui quidem ſomnus breuis eſſe debet. Primum fricentur pedes & crura, deinde reliquum corpus aſcendendo vſque ad brachia & manus, quæ etiam fricentur, deinde collum, dorſum denique, & pectus. Fricentur autem & dorſum & pectus obliquè, latera verſus, vt à corde vapores auertantur: cæteræ autem partes rectè deorſum verſus. Pannus autem, quo fricatur pectus, ſuffiatur *caryophyllis, agallocho, & cortice citri* ſuper prunas incenſis. Toto autem hoc triduo, quo fricatur, vtatur ſolum *aqua mulſa cum hyſſopo*: huncque tenuiſſimum victum, ſi vires permittant, ad ſeptimum vſque diem ferat. Secúndus modus ab Auerroe & Alexadro traditur, iubentibus hanc febrem curari ſerapiis

inci

incidentibus,attenuantibus, aperientibus,& medicamento ſolutiuo debili & forti: quale eſt *turpetum*,quod cum *Zinzibere* forte eſt: ſi verò in pauca quãtitate detur,debile eſt. In ſumma,ægrotantis cubiculum ſit lucidum. moderatè autem calidum ac frigidum.Nam ſi calidius fuerit,vires reſoluet:ſi verò frigidus,per ipſum obſtructio fiet. si calidius fuerit, alteretur infrigidantibus, ſupius ſępe cõmemoratis:ſin frigidius, temperetur igne facto ex *roremarino.iunipero.*& id genus aliis aromaticis lignis. Fiat & hic ſuffitus in cubiculo. ℞.*thuris, maſtichis, ana* ℥ *j. corticis citri ſicci* ℥ ß *ſtyracis calamitidis,agallochi,caryophylli. ana* ʒ *iij.* ex his leniter contuſis ſuffitus fiat paulò antè paroxyſmum. Ægrotantis cubiculum ne ſit in loco humido,aer enim humidus illi obeſt. Vtatur vino albo oligophoro à principio, quamuis in aliis febribus non detur, niſi apparentibus concoctionis ſignis.Cibus ſit pauciſſimus,ſed qui ſæpe exhibeatur,ſitque concoctu facilis,vt *ouorum vitelli,pulli parui,pulli contuſum*,aut *ſtillatus liquor ex pullo conciſo* in fruſtula,& contuſo ſtillatitio *roſarum* liquore

liquore rigato, *ac vino albo, caryophyll-rum, ſalorum, & cinnamomi puluere* con-ſperſo.

A principio, aut certè poſt fricatione cor ſequẽti epithemate roborandũ. ♃ *ſtillatitii liquoris bugloſſi, ſtillatitii liquo- cirſii, ſtillat. liquoris meliſſophylli, ana* ℔ *agallochi* ℥ *ij, corticis citri ſicci* ℥ *j.* ß. *cro-* ℥ ß. His commiſtis, fiat epithem cordi panno in *chermes* tincto imme ſo & admoto. Deinde fingatur ſacc lus, qui cordis regioni ſemper adh reat hunc in modum. ♃. *meliſſophy- florum bugloſſi, florum cirſii, ana* P. j. ß. *c- ryophyllorum, cinnamomi, agalloche, ana* j. ß. *ſantalorum omnium, ana* ℥ j. *roſa. ru-* ℥ ß. *croci* ℈ *ij. croci infector.* ℥ *j. moſchi, a- bari, ana* ℈ j Inſuantur hæc puluera panno ſericeo rubro & raro, fingatur ſacculus acu interpunctus, in cordis guram, cuius pars anguſtior infrà, l tior ſuprà dum cordi admouetur, co locetur.

Materiæ communes ſequenti en mate vacuentur. ♃. *iuris decocti hord- furfuris* ℔ *j. vitellos duos ouorum ſacch- rub.* ℥ *j. olei com.* ℥ *iij.* His commiſtis f enema, quod ante paſtum infundat

Hac febre laborantes neq; meien neq

neque alui exonerandæ cauſa ſurgantè lecto, ne motus moueat humores, ſyncopéque mox ſequatur. Prohibeantur à ſomno ſyncopes tempore. Materia eiuſmodi ſerapiis concoquatur. ℞. *oxymelitos ſimpl.* ℥ *iij. ſtillatitiorum liquorum bugloßi, fœniculi, hyſſopi, ana* ℥ ij Miſceantur, & à ieiuno per biduum ſumantur. Repetantur autem & aliis quatuor diebus. Deinde vtatur ſequenti medicamento ſolutiuo. *turpeti ſelecti* ʒ ß. *zinzib. gran. vj. ſacchari* ʒ ij. Puluerata hæc ſtillatitio bugloſſi liquore excepta ad auroram ſumantur.

In morbi progreſſu, perſeuerante febre, & conſtante virtute, vtendum *ſerapio de duabus rad.* & *ſtillatitiis liquoribus fœniculi, & bugloßi*, ſicque deinceps aſcendendo à minùs incidẽtibus, ad magis incidentia, attenuantia & aperientia, vt in ſuperioribus febribus phlegmaticis dictum eſt.

Cap. XVIII.

Febris ſyncopalis à client bilioſo humore curatio.

FIt hæc febris à bile ſupra modum tenui, & venenata in corpore iuuenili, macro, raræ texturæ, & bilioſo: Si igitur quiſpiã in paroxyſmi principio

ſyncopen patiatur, & talis fuerit, qualem deſcripſimus, certo à bile eſſe, nō à phlegmate poſſumus affirmare, idque maximè ſi tempus anni, aut æſtiuum, aut autumnale fuerit, quibus quidem temporibus in eas temperaturas graſſari ſolet. Adde quod ſi ſit intermittens, tertio, quoque die paroxyſmum facit: ſin continua, exacerbationem. Plerunque lethalis eſt, & vix ad quartum paroxyſmum peruenit, quin iuguletu

Signa.

Curandi ratio.

Aer cubiculi, in quo decumbit ægrotans, ad humidum & frigidum declinet, aut natura, aut arte. Prohibeat Medicus quanta poterit diligentia, nimiam euaporationem, quæ multa contingere ſolet in corporibus raris, viresque exoluit, Immergatur igitur veluti in balneo, in *ſtillatitio liquore*, aut linteo in ſtillatitio roſarum liquore madefacto inuoluatur: aut, quod conducibilius videtur, inuoluatur linteo puluere à *roſis ſiccis* conſperſo. Cibum ſumat ægrotans paulo ante paroxyſmum. Quod ſi tunc licuerit, in ipſius paroxyſmi principio. Cibus autem ſit *vitelli ouorum* cum *omphacio*, panis in minutiſſimas partes, veluti in ſcobem redactus & coctus (*panatam* vulgo appellant.) *hordei*

cremor

cremor cum malorum punicorum ſucco aut ius ſtillatitium ex carnibus pulli irrigatis ſtillatitiis liquoribus *roſarum oxalidis, & buglosſi.* Vinum bibatur acerbum & ponticum, dilutum aqua frigida, aut iure *decocti cirſii radicis.* Extra paſtum vtatur aqua hordei cũ *Zulapio roſa.*

In primis, quanta poterit Medicus maxima diligentia ſyncopæ occurrat, eique hunc in modum medeatur. ℞. *manus Chriſti cum vnionibus, & ſantalis* ℥ *ij*, vtatur frequenter. Vtatur & ſequenti condito. ℞ *conſerua roſa. conſerua rad. cirſii, ana* ℥ *ij. corticis citri ſacchar o conditi* ʒ j. *fragmentorum commun. pretioſorum, margaritarum, ana* ʒ ß *ſcobis auri, & argenti, ana* ℈ j. *ſacchari quantitate ſufficienti* fiat conditum, quo ſæpe vtatur laborans. Vtatur & potione ſequenti cor mirificè iuuante. ℞. *pul. diamargar frigid.* ℈ ij, *coralli rubr.* ʒ ß, *compoſitionis alchermes, compoſitionis de hyacintho, ana* ℈ j. *ſerapis de acetoſitate citri vnc. j.* excipiantur ſtillatitiis liquoribus *oxalidis & buglosſi*, fiatque potio, quæ ſyncopes tempore ſumatur.

Non fiant hac in febre fricationes, quoniam humores nimiũ ſubtiles ſunt, & tenues. Vacuentur autem materiæ

communes aut balanis, vt ſuperius ſuperius ſæpe dictum eſt, immiſſis aut enemate, aut medicaměto leniente ſumpto, hunc in modum. ♃. *maluarum, violarum, althææ, betæ, ana Manipul. j. pruna xij. foliorum lactucæ Manipul.* ß. Decoquantur in ſufficienti quantitate aquæ ad tertias. Accipiantur *iuris decocti* ℔ *j. caß. recens extractæ. ſacchari rubr. ana unc. j. olei violacei* ℥ *iij*. Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum iniiciatur.

Leniens autem medicamentum huiuſmodi ſit. ♃ *pruna damaſc. x. ziziphæ. vij. vuarum paſſarum detractis vinaceis* ℥ *ß. oxyphœnicon* ℥ j. Decoquantur in ſufficienti quantitate aquæ, donec dimidium abſumatur: Accipiantur *iuris decocti* ℥ *iiij. mannæ* ʒ *x. aut caß. recens extractæ* ℥ *j. ſerapii de acetoſitate citri* ℥ ß. his commiſtis fiat potio, quæ manè horis quatuor ante paſtum ſumatur. aut per horam duntaxat, ſi diutius inediam ferre nequeat,

Cor deinde refrigerare & corroborare ſequenti epithemate plurimum conferet. ♃. *ſtillatitii liquoris roſ.* ℥. *viij ſtillatitiorum liquorum oxalidis, nymphææ, bugloßi, ana.* ℥ *iij. omnium ſantalorum vtriuſ.*

vtriuſque corallii,ana ʒ j.ß *croci* ℈ ß. *aceti* ℥ ß*caphuræ gran.iv.*His commiſtis fiat epithema cordi,in ęſtate quidem frigidè, eóque vtendum manè & veſperi ante paſtum. Hoc eodem epithemate teſticulos madefacere, atq; irrigare nõ mediocriter conferet.

CAP. XIX.

De melancholicis febribus.

MElancholia multipliciter dicitur. Interdum morbus eſt, interdum animi ſymptoma,nonnunquàm & melancholicum humorem melancholiã appellam⁹.Atq; hæc duplex eſt,naturalis, & præter naturã. Naturalis dicitur melancholia fæcalis, & propriè humor melancholic⁹,aut melancholic⁹ ſãguis. Cùm enim chylus in hepate in quatuor humores cõuertatur,pars ſubtilior magiſq; cocta in bilẽ,mediocris ſubſtãtiæ & coctionis in ſãguinẽ,minùs cocta & craſſã in pituitam. (Minus quidẽ cocta dicitur reſpectu ſanguinis & bilis, non ratione ſui: nam ratione ſui completè cocta eſt ad nutritionem partiũ phlegmaticarum)pars verò craſſior, quæ fæcis inſtar reſidet,eſtq; veluti fæx aliorũ humorum, melãcholia fæcalis dicitur. Huius pars humoris ad lienẽ defertur,

pars verò cum ſanguine per venas ad nutritionem melancholicarum partiũ. Eſt autem hic humor frigidus, ſiccus, & craſſus. Quare cum ex eo gignitur febris, propter frigiditatem calefactione indiget: propter craſſitiem attenuãtibus, ſed non in principio, vt poſteriùs dicetur: propter ſiccitatem verò, quæ in eo excellit, humectantibus eget. Dũ itaque febrem excitat, ad humectandũ præcipua. Medici cura ſe cõuertat. Melancholia præter naturam ſiue non naturalis, eſt quadruplex. Aut enim fit ex aduſtione melancholiæ naturalis: aut ex aduſtione bilis: quæ omniũ humorum facillimè aduritur, vnde fit melancholia, quæ atra bilis dicitur, quæ in terram proiecta feruet, more aceti fortiſſimi. Fit & ab aduſtione pituitæ, quo fit vt nõnunquam quotidiana in quartanam vertatur, pituita in melancholiam conuerſa. Fit quoque à ſanguine aduſto ſiue putreſcente. Cæterùm, oritur quartana febris interdum à melancholia naturali, interdum à non naturali & ab vnaquaq; eiuſdẽ ſpecie, nẽpe à melãcholia ſãguinea, biliosa, pituitoſa, & naturali aduſta. Et ſæpe cõtingit poſt tertianam, per bilis aduſtionem:

Cap.

CAP. XX.

Febris quartanæ intermittentis ab humore melancholico curatio.

CVm enim melancholia naturalis in corpore abundat, ſiue ratione victus, ſiue à temperie ab initio comparata, & putret extra venas, febris oritur quartana intermittens, quæ pura & exquiſita dicitur *Cauſa,*

Dignoſcitur primò, vt docet Galen. ſtatim paroxyſmo, ſolo pulſu. Nam ceſſante paroxyſmo, pulſus minor, rarior, ac tardior naturali ſentitur, contra aliarum febrium naturã. (Nam in aliis febribus poſt paroxyſmum maior eſt ac frequẽtior, quã ſanitatis tẽpore.(Cuius pulſus ratio eſt, grauitas humoris arteriam exiccantis. Prætereà in huius febris paroxyſmo ante calorem ſuperuenit primùm horror, deinde frigus, poſtremò rigor, & cõfractio quædã, perinde ac ſi oſſa frangerentur, ob grauitatẽ humoris membra onerantis. *ſigna.*

Victus ratio, cũ melancholia ſit frigida & ſicca, ſed ſicca magis, ad humiditatem magis declinet, quàm ad caliditatem: quæ victus ratio cõmunis eſt omnibus melancholicis morbis. Elixa *Victus ratio.*

itaque conueniunt, non aſſa. Quòd ſi carnes elixæ febrienti diſpliceant, in aqua ad perfectam vſque coctionem decoquantur: deinde, vt ægroto ſatis fiat, parùm torreantur. Si elixæ non diſpliceāt, illis ſolis vtatur. Sint autē carnes, pulli gallinacei, hœdi, capi, perdices, & ſimiles. A ſiccātibus ōnino abſtinendum. In morbi progreſſu cibis attenuantibus vtendum, cuiuſmodi ſunt *cappares*, & *oliuæ conditæ*, at non in principio ne his craſſa materia agitetur, & agitata magis obſtruat, & febrem augeat. *Vuæ* quoque aliquantiſper ſuſpēſę propter humiditatem conferunt. *Rapæ* quoque, quoniam humectant, conueniunt: ſed duplici aqua priùs leuiter coquātur, tertia deinde aqua perfectè. Victus tenuis non conuenit, quoniā morbus chronicus eſt. Si tamen ægrotans corpulentus & ſucculentus fuerit tribus ſeptimanis prioribus, ſi victu tenui vtatur, ei plurimum conducet. Liberalius deinde nutriatur cibis ſupradictis.

Curandi ratio. Huius febris rigori adhibenda ſunt remedia. *Oleo* enim *aneth. & chamamel.* in rigore vngenda ſpina dorſi ſecūdum longitudinem. Aut è *pomo colochintid.* medulla auferatur, deinde *ol. aneth. & cha*

& chamæmel. impleatur, ac ſuper prunas torreatur vſque ad oleorum feruorem, deinde pomum cum oleis exprimatur, ex oleoque expreſſo, dorſi ſpina ſecundum longitudinem vngatur. Prohibeatur ſomnus & potus, vſque ad declinationem paroxyſmi. Quòd ſi à potu abſtinere nequeat, aquam coctam cum ſaccharo bibat, aut aquam hordei: aut cum illarum altera miſceatur conditum ſequens præſertim in declinatione vniuerſali febris. ℞. *cõſerua bugloſſi, conſeruæ cirſii ana* ℥ j. *pul. lætitiæ Gale. vel diamiſ hi dul.* ℥ j. *fragmentorum communium pretioſorum ana* ℈ j. *bracteas auri x.* His commiſtis fiat conditum, quod ſitis tẽpore prædictis aquis miſceatur vt dictũ eſt. Poterit & eo vti ſine illis aquis extra ſitim, ad cordis & partium internarum roborationem.

Medicamentis autem in principio vehementer calidis aut frigidis abſtinendum, vt compoſitionibus, quas confectiones appellant: nam compoſitiones calidæ inflammant, crudaq; adhuc materia inflãmatur: atq; inde febris peſſima cõtinuaque ſuboritur. Quare à *theriaca*, & *œnoſacchare* abſtinendum Ex vſu enim calidorum hæc febris plerunq;

tranſit in duplicem, deinde in continuam, quæ ferè lethalis eſt, vbi de intermittente continua efficitur. Nimium quoque refrigerantia vitanda, quoniã materiam incraſſant.

Nec ſunt à principio danda medicamenta ſolutiua fortia. nam hic humor eſt omnium maximè expulſioni rebellis, atque ita agitaretur, non educeretur, alioſq; humores ſecũ agitaret, magno febrientis malo. Abſtinendũ quoq; in principio à vehementer incidentibus, attenuantibus, & aperientibus: non enim hæc agerent in humorem craſſũ, ſed in ſubtiliorem, ſicque craſſus humor craſſior redderetur. Sint in principio ſerapia, quæ exhibentur, leuiter & moderatè attenuantia. Prætereà ſolutiua medicamenta hac in febre magis in forma potionis conueniunt, quàm in forma ſolida. Si tamen ægrotus potionem auerſetur, pil. vti licebit.

Curatio. Curandi ratio à materiarum communium euacuatione auſpicanda, vt in aliis febribus, aut enemate iniecto, aut leniente medicamento ſumpto hunc in modum, in quartana pura à naturali melãcholia. ℞ *betæ, maluarum, linozoſtides, ana M.* j. *florũ chamæmeli P.* j. ß. Decoquan

coquantur in ſufficienti quantitate aquæ ad tertias. Accipiantur *iuris decocti* ℔ j. ß *caſſ. recens extractæ, ſacchari rub. ana* ℥j. *mellis viol.*(magis enim lenit, quã roſaceum) ℥ j. ß. *olei communis* ℥ iij. *ſalis* ʒ j. ß. Commiſtis omnibus, fiat enema, quod ante paſtum infundatur. Aut enematis loco vtatur leniente medicamento ſequenti ℞. *caſſ. recens extractæ* ℥ j. *ſerapii de bugloſ.* ℥ ß *ſtillatitiorum liquorum cirſii, bugloſ. ana q. ſ.* fiat potio, quæ ſumatur manè horis quatuor ante paſtum. Materiis communibus vacuatis, ſi melancholia fæcalis cum ſanguine miſta videatur, ſanguis mittatur, ſiatque venę diductio lata Si ſanguis niger exeat, ſinatur exire, pauca tamen ſanguinis quantitas detrahatur, ſin rubicundus, claudatur mox vena. Nõnulli tamen inter medicos non poſtremæ notæ, cenſent ſanguinis miſſionem in morbi progreſſu, materia iam cocta potiùs, quàm in principio faciendam. His peractis, materia hunc in modum concoquatur. ℞. *oxymelitos ſimpl.* ℥ iij. *ſtillatitiorum liquorum cirſii, bugl. lupi ſalictarii an.* ℥ ij. Miſceantur, & *cinnamomo* ſaporis gratia adiecto, à ieiuno per biduum diluculò ſumantur. Repetantur aliis

aliis quatuor diebus. Et quoniam hæc materia concoctu admodum eſt difficilis, ſi per dies vigenti ſerapia concoquentia repetantur, multò vtilius erit. Vacuetur deinde materia medicamento leui hunc in modum. ♃. *cathol.* ʒ *v. compoſitionis hamech* ʒ *j. ſerapii de bugloſ.* ℥ ß. *communis decocti* ℥ *iiij*. ß. adiectis in fine decoctionis *epithymi* ʒ *ij*. (epithymum coctionem multam non ſuſtinet ſiue in ſerapiis, ſiue in apozemate, ſiue in ſolutiuo addatur, multa enĩ coctione vis eius exoluitur) fiat potio, quæ ad aurorã poſteriore die quietis ſumatur quo quidẽ die portio melãcholiæ, quæ ſequentem paroxyſmum factura eſt, quodãmodo mouetur, quæ ſic mota facilius educitur, quàm priore die ♃. *cõſeruæ bugloſ.* ℥ ß. ſumatur poſtridie mane. Tranſactis deinde diebus aliquot, iterũ atque iterum purgandus eſt, præmiſſis tamen ſerapiis concoquentibus. Nam in morbis lõgis partem humorum cõcoquere oportet, partem vacuare repetitis vicibus.

In morbi igitur progreſſu, rurſum ſic concoquamus humorem. ♃. *ſerapii de epithymo* ℥ *ij. ſerapii acetati ſimp.* ℥ *j. ſtillatitiorum liquorum cirſii, bugloßi, lupi ſalictarii*

rii, ana ℥ *ij*. Miſceantur,& à ieiuno per biduum diliculo ſumantur, adiecto *cinnamomo* ſaporis gratia. Repetantur aliis quatuor diebus. Aut vtatur apozemate ſequenti. ℞. *cortic. radic. cappar.* ℥ *j. quinque rad. com. maceratarum in aceto, ana* ℥ ß. *bugloßi cum radice. fumariæ, cirſii, meliſſophilli, ana. M, j. quinque herbarũ capill. ana. M. ß. vuarum paſſarũ detractis vinaceis* ℥ *j. florum geniſtæ, trium florum communium, ana P. j. ß. polypodii quer.* ℥ *j. foliorum ſennæ oriental.* ℥ ß. Decoquãtur in ſ. q. aquæ tantiſper dum dimidium abſumatur. Accipiantur *iuris decocti* ℔ *ij. aceti paſſulati* ℥ *iij.* in fine decoctionis addantur ʒ *ij. epithymi*, adiectiſque *ſaccharo, & melle*, fiat ſerapium mediocriter coctum, quod depuretur, deinde *cinnamomi ſelecti* ʒ *iij.* & ſaporis & odoris gratia addantur. Hoc apozemate vtatur ęgrotus, ſed diebus manè. Deinde in hũc modũ vacuetur ℞. *cathol.* ʒ *vj. compoſitionis hamech* ʒ *iij. ſerapii de bugloſ.* ℥ ß. *decocti communis* ℥ *iij.* ß. adiectis *foliorum ſennæ. polypodii quer. ana* ℥ ß. fiat potio, quæ die à paroxyſmo ſecundo ſumatur ad horam quartam matutinam. ℞. *theriaca veter.* ʒ *j. conſeruæ rad. cirſii* ʒ *ij.* Miſceãtur, & poſtridie manè ſu

nè ſumantur ſex horis ante paſtu

Apparente concoctione, bis
ſingulis hebdomadibus duabus
ante paroxyſmum & cibum,mar
riacam ſumere plurimum cōfer
te autem concoctionē materiæ
compoſitione vtatur ægrotus. ℞
erum diarrhodi abb. ſpecierum e
tribus ſantalis ana ℈ *ij. pul. diamoſ*
(calidum hoc eſt, ſed cum frig
principio dari poteſt) *pul. lætitiæ*
na ʒ *j* ß. *ſacchari diſſoluti in ſtilla*
quoribus roſa. & bugloſ. q.ſ.fingat
ctar ſolidum in rhomborum fig
ſint autem ſinguli rhombi pōde
ß, è quibus ſumatur vnus manè&
ri, per horam ante paſtum, diebu
tis, quando aliud non ſumitur, au
prum eſt. Poſt autem materiæ co
vtatur electario ſeq. ℞. *elect. di*
dul. & lætitiæ Gale. ana ℥ *ij* capia
manè & ſero per horam ante p
quando non ſumit aliud.

C h a p. XXI.

Febris quartanæ intermittentis à m
lia per bilis adu ſtionem, curat

Signa. COgnoſcitur hæc febris dup
Primum ſi ter[illegible]
quartanā co[illegible] uerſa ſit. Secund

nis tempore, aut autumni, iuuennis bilioſus, cibis calidis & bilem gignentibus ãte vſus, quartana laboret. Medicaměta, quę ad huius febris curationẽ adhibentur, ad humidum & frigidum, pręſertim in principio, declinare debent, quoniam multum caloris in principio habet. In progreſſu verò, minuto calore, calfacientibus vtendum. Deinde prohibeatur bilis vſtio, & quæ iam vſta eſt, ſi fieri poteſt, corrigatur.

Cibus quoq; ſit in principio frigidus Lactucæ ferculis miſceantur Melones, cucurbitæ, carnes ſuillæ recentes conferunt. Quies motui vtilior. Fiant fricationes leues panno molli. Cibus tribus aut quatuor horis ante paroxyſmum ſumatur, cum in aliis quartanis die paroxyſmi inedia ferenda ſit. Potus ſit vinum aqua hordei, aut aqua cocta dilutum. Vitanda & ira & triſtitia. *Victus ratio.*

Curandi ratio à materiarum communium vacuatione inchoanda, aut enemate infuſo, aut medicamento leniente ſumpto hunc in modum. ℞ *maluarũ, violarũ, beta, linozoſtides, ana M. pruna x.* Decoquantur in ſ.q. aquæ ad tertias. Accipiantur *iuris decocti* ℔. ß. *caſſ. recens extracta, ſachari rub. ana* ℥ j. *ol. violi.* *Curandi ratio.*

viol. ℥ *iij. ſalis triti parum.* Fiat enema, quod ante paſtum infundatur. Aut enematis loco vtendum medicamento leniente ſequenti. ℞. *pruna damaſc. x. trium florum com. ana P. j. oxyphœn.* ℥ ß. Decoquantur in ſ.q. aquæ, donec dimidiũ abſumatur. Accipiantur *iuris decocti* ℥ *iiij. caſſ. recens extracta, vel mannæ* ℥ j *ſerapii viola.* ℥ ß. Commiſtis omnibus fiat potio, quæ manè horis quatuor ante paſtum ſumatur. Materia autem in principio humectãtibus & infrigidantibus, hunc in modum concoquatur, ℞ *ſerapii violacei* (infrigidat & humectat,) ℥ *ij. ſerap acetati ſimpl.* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum intybi ſatiui latifolii buglosſi, lupi ſalictarii, ana* ℥ ij. Miſceantur, & adiecto puluere *ſantalorum citrinorum* per biduũ à ieiuno ſumantur. Repetantur quatuor aliis diebus. Vacuetur deinde leui medicamento, forte enim in principio exhibendum eſt. ℞. *cathol* ℥ ß. *compoſitionis hamech.* ʒ j. ß. *ſerapij violaçei* ℥ j. *decocti paulò antè ſcripti* ℥ *iiij.* ß. fiat potio, quæ ſumatur die ſecundo poſt paroxyſmũ manè horis ſex ante cibum. *Theriacæ* poſt ſolutiuum in principio huius febris eſt bona. Quieſcat deinde dies aliquot, ac intereà vtatur electario

tio ſeq. ♃. *diacoralli* ℥ij.ſumat teſſellã tam manè & veſperi ante cibum. Si verò magna appareret in hepate inflãmatio loco *diacoralli* vtatur *electa. ex tribus ſantalis.* Fiat & ſequens epithema hepati ♃. *ſtillatitij liquoris intybi ſatiui latioris* ℥ viij. *ſtillatitiorum liquorum oxalidis & roſarum ana* ℥ iij. *omnium ſantalo.ana* ʒj.ß.*aceti* ℥ ß.*ſpica nardi* ℈ß. Commiſtis omnibus fiat epithema hepathi tepidè ante paſtum. Prohibeatur potus paroxyſmo vſque ad declinationem,ſi tamen ſitim ſubſtinere non poſſet,aut aaquam coctã, aut aquam hordei, vtramque cum *ſerapio violaceo* bibat, aut cum ſequenti condito.♃.*conſerua roſa.. conſerua bugloſ. conſerua cirſij, conſerua violarum, ana* ℥ß. *manus Chriſti cum vnionibus* ℥j.ß.*fragmentorum communium pratioſorum, ana* ℈j *corallij rub.* ʒ ß. *ſacchari q.ſ.*fiat conditum ad iectis auri bracteis x. Et ſine aquis prędictis eo interdum vtatur ad partium principium vires roborandas.

Vbi deinde dies viginti aut ampliùs quieuerit,concoquatur humor hunc in modum,præſertim ſi multus adhuc appareat calor.♃. *ſerapij de epithymo* ℥ ij. *ſerapij violacei* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum*

Cto.

intybi ſativi lactucæ buglosſi fumariæ, ana ℥ ij. adiecto *ſantalo citrino* miſceantur, & à ieiuno per biduum ſumantur. Repetantur & aliis quatuor diebus. Aut vtatur apozemate ſequenti. ℞. *ſucci buglosſi, ſucci cirſij, ana* ℔ j ß. *ſucci pomorum redolentium* ℔ j. *ſacchari q. ſ.* Decoquantur vſque ad conſumptionem tertię partis, addendo aceti ℥ ij. Eo vtatur ſex diebus appetente diluculo. Deinde detur ſolutiuum ſequens, quod fortius dari poteſt, quàm in principio, ſi materia iam cocta ſit. ℞. *pruna damaſc. x. vuarum paſſarum detractis vinaceis, mixorum, zizyphorum, ana* ℥ ß. *trium florum com. ana P.* ß. Decoquantur in ſ. q. aquę ad dimidij conſumptionem, accipiãtur *iuris decocti* ℥ iiij. ß. in quibus macerentur *myrabalanorum flauarum & carulearum cõfricatarũ ol. amygdal. dul. ana* ℥ j. manè lento ingni fricentur, & colentur, adiectiſque *cathol.* ℥ ß. *compoſitionis hameth.* ℥ iij. *ſerapij. violacei* ℥ ß. fiat potio, quæ ſumatur ad auroram die ſecũdo à paroxyſmo. Hîc dari poteſt theriaca hunc in modum. ℞. *theriac. veter* ℈ ij. diſſoluatur in ſtillatitiis liquoribus *roſarum & buglosſi*, & poſtridie manè ſumantur horis ſex ante paſtum.

Circa

Digitized by Google

Circa ſtatum huius febris, ſi laborans corpulentus ſit & ſucculentus, a iuuenis, incidi poterit aut iecoraria vena, aut ſaluatella manus ſiniſtræ. Sanguis autem ſi craſſus & niger appareat, pro ægrotantis viribus detrahatur: ſin tenuis & minimè melancholicus, ſtatim ſupprimatur.

In ſtatu verò ſequenti elect. vtatur. ℞. *pul. diarrhodi abb. pul. diamarg. calidi vel elect. de gem. ana* ℥ j. *ſacchari diſſoluti in ſtillatitio liquore bugl. q. ſ.* fingatur elect. ſolidum in rhomborum figuram, è quibus vnum ſumat manè & veſperi ante paſtum.

In febre quartana à melancholia naturali & à bile aduſta, quoniam in vtraque ſiccitatis multum eſt, poterit ægrotans ad humectandum corpus in principio ante coctionem aquæ dulcis balneo vti.

CAP. XXII.

Febris quartanæ à melancholia à ſanguine aduſto, curatio.

HÆc febris ſi accuratè regatur, aliis quartanis breuior eſſe ſolet, vt quæ vix viginti acceſſiones ſuperet. Et victus ratio, & medicamenta ad caliditatē ad humiditatē moderatè declinēt *Victus ratio.*

Digitized by Google

nam hæc meclancholia non adeò frigida eſt & ſicca, quàm aliæ.

Curandi ratio. Curandi ratio ab eductione materiarum communium exordienda, aut enematibus aut, medicamentis lenientibus hunc in modum. ℞. *violariæ, maluarum, althææ, M. j. ſpinæ albæ, ana M. ß. quatuor ſeminum frigid. maiorum rum, ana* ʒj. Decoquantur in ſufficienti quãtitate aquæ ad tertias. Accipiantur *iuris decocti* ℔. *j ß. caſ. recens extractæ ſaccha. rub. ana.* ℥j. *ol. viol.* ℥ *iij. ſalis. parũ.* Commiſtis omnibus fiat enema, quod ante paſtum infundatur die quietis. Aut enematis loco ſumat ſequens medicamentum leniens. ℞. *pruna damaſ. x. trium florum com. an. P. j. oxyphœn.* ℥ ß. Decoquantur in ſ. q. aquæ donec dimidium abſumatur. Accipiantur *iuris decocti* ℥ *iij.* adiectiſque *caß. recens extractæ, vel mannæ* ℥j. *ſerapij. violacei* ℥ ß. fiat potio, quæ die quietis manè horis quatuor ante paſtum ſumatur.

Materiis communibus eductis, incidatur vena interna dextri cubiti, ſanguiníſque ℥ vj, detrahantur, ſi vires & ætas permiſerint. Poterit & miſſio ſanguinis rurſum fieri, inciſa aut mediana aut iecoraria ſiniſtri brachij poſt paro-

xiſmum

xyſmum ſequentem priorem ſanguinis miſſionem, niſi quid aliud obſtet. His peractis materia hunc in modum concoquatur. ℞. *ſerapij acetati ſimpl.* ℥. ij. *ſerapij violacei* ℥ j. *ſtillatitiorum liquorum intybi ſatiui latioris, adiãti, lupi ſalictarij, ana* ℥ ij. Miſceantur adiecto *ſantalo citrino*, & à ieiuno per biduum diluculò bibantur. Repetantur aliis quatuor diebus.

Hac in febre medicamentum ſolutiuum debile admodum ſit oportet, in hunc modum. ℞. *rhabar. ſ. electi* ℥ j. *ſpica gra.* iiij. *foliorum ſenna oriental.* ʒ ij. Macerentur in ſero caprino & pauco vini albi horis xij. deinde exprimãtur, adiectiſque *ſerapio roſ. laxat.* ℥ ij. ſtillatitiis liquoribus *intybi latioris & bugloſ.* ℥ iiij. fiat potio, quæ die ſecundò poſt paroxyſmum ad aurorã ſumatur. Quieſcat deinde per dies complures, atque intereà vtatur *elect. diacoral.* quotidie ante paſtum matutinis horis. Si calor vehemens ſit, pro diacoral. vtatur *elect. extribus ſantalis*.

Vbi dies aliquot quieuit, rurſum cõcoquatur materia hunc in modum. ℞. *ſerapij intybi latioris* ℥ iij. *ſtillatitiorum liquorum fumariæ, lupi ſalictarij, bugloſſi*

Digitized by Google

ana ℥ ij. Miſceantur, & à ieiuno per biduum ſumantur. Repetantur & aliis quatuor diebus. Vacuetur deinde materia, ſumpto rurſum medicamento ſolutiuo proximè dicto.

In fine augmenti vtatur laborans electar. ſequẽti. ℞. *ſpecierum diarrhodi abb.* ʒ ij. *coralli rub.* ʒ j. *margaritarum* ℈ ij. *ſacchari diſſoluti in ſtillatitio liquore bugloſſi, q.ſ.* fingatur electa, ſolidum in rhōborũ figurã é quibus vnũ ſumat manè ante paſtũ, vſq; ad declinationẽ morbi, In declinatione autẽ vtatur dũtaxat elect. *diarrhodi abb.* Paroxyſmi verò die vtatur condito ſuperiùs tradito in Quartana à Melancholia à bile aduſta.

DE FEBRE QVINTANA SEPTANA ET NONANA.

QVINTANA, Septana, & Nona curantur eo modo quo Quartana à melancholia pituitoſa.

Hippocrates in Epidemiis, poni febrem quintanam, ſeptanam, & nonanam, aſſeritque quintanã eſſe aliis deterio

teriorẽ, quamuis ſextana & ſeptana ſunt lõgiores nõ tamẽ mortales. At quintana mortalis eſt, non tamen omnis. Hoc intelligendum de quintana quæ præcedit vel ſequitur hecticam. Nam febris erratica quę migrat in quartanam, & ex quartana in quintanã lethalis eſt. Talis igitur quintana: quæque prædictas febres ſequitur, & præcedit hecticam., lethalis eſt corpus incinerando & exſicando. Quintana quæ ſequitur febres erraticas vel hecticam periculoſa eſt.

Cæterùm notandum eſt quòd in corpore hectici aliquando ſunt humores qui incinerantur, paucificari faciunt quintanam, quæ materia à quartana non differt, quamuis materia quintanæ ſit paucior & craſſior Præterea notandum eſt quòd quartana neque præcedit neque ſequitur quintanam. Poteſt enim aliquando ita incraſſari & paucificari pituita, vt quintanam incipientem excitet Gal. exponens Hippocratem, loquentem de Quintana Septena, & Nonana, valde frigidè exponit

Porrò ſextana, quintana & aliæ, poſſunt accidere ex errore Medici vel ægroti, nẽpe à multitudine cibi. Galenùs

Digitized by Google

in Commẽtariis quos edidit in Hippocratem, ita inquit: Si eſſet ſextana, eſſet ſextus humor, & ſi eſſet ſeptana eſſet ſeptimus, & ſi eſſet nonana, eſſet nonus humor. Galeno reſpondere poſſumus, vnum & eundem humorem excitare quartanam, quintanam, ſextanã, ſeptanam & nonanam, ſecundum maiorem & minorem craſſitiem: quoniam vt humor moueatur certo die, requiritur certa quædam magna quantitas talis humoris, Proculdubio in aliquibus regionibus quidam morbi dominantur, qui in aliis regionibus non dominantur. Rhaſis affirmat ſe vidiſſe hominem, qui quintodecimo quoque die laborabat febre, & alium, qui ſemel duntaxat in mẽſe laborabat febre. Has autem prędictas febres certum eſt fieri à ſola melancholia pituitoſa, propterea quod humilior eſt aliis ſpeciebus melancholiæ, & per conſequens, ſi vſta nõ eſt, quin aliquid de humore retineat.

De febre peſtilentialj.

Cauſa febris peſtilentialis. Cauſa febris peſtillentialis ſunt multæ nempe aër, qui poteſt alterari multis modis Poteſt enim calefieri ſiccari, &c. Item poteſt putreſcere. Putredo eſt via ad corruptionem. Putre

trefactio eſt paſſio miſti per quã quatuor elementa ſeparantur, & tandem ſequitur corruptio. Sed elementum purum multo modo poteſt putrere. Verũ eſt quod putrefactione propriè dicta, aër & aqua non poſſunt putrere. Aër & aqua dicuntur putrere, quòd vapores aliqui putridi eleuati à locis putridis miſcentur aëri & aquæ, & ita aër & aqua dicũtur putrere, non tamẽ propriè.

Item Ariſtoteles 4. Meteorum aſſerit omnia elementa præter ignem putrere quod intelligi debet de putredine per miſtionem, & nõ de putredine propriè dicta. At ignis nulla putredine poteſt putrere propter inſignem caliditatem quæ potiùs aſſumit quàm putreat.

Itẽ in problematib. Ariſtoteles aſſerit aerem non putrere, quod intelligi debet de aëre ſupernæ regionis: hic enim non poteſt putrere propter vicinitatem ignis.

Cauſæ putredinis elementorum non ſimplicium, aliæ ſunt propinquæ, vt delatio vaporum putridorum à cadaueribus, qui deferuntur per ventos, & attrahuntur per reſpirationem, & ita excitãt febrem peſtilentialem. Vapores eleuati à cadaueribus corporũ huma- *Cauſa putredinis elementorum.*

norum, magis inficiunt homines quàm vapores eleuati ab aliis cadaueribus Item vapores eleuati à cadaueribus equorum, magis inficiunt equos quàm alia animalia. Aër ſecundum diuerſas ſui alterationes diuerſas febres in nobis gignit.

Item putredo eſt remollitia quædam cum febre in aëre & aqua Aer humidus poteſt generare febres putridas, non peſtilentes. Præterea cauſæ putredinis aeris remotæ ſunt influxus cœleſtis, qui poteſt etiam cauſare peſtillentiales quando ſimul coniunguntur cauſæ inferiores.

Nota quòd Doctores dicunt, hãc febrem peſtilentialem fieri poſſe à ſolo influxu cæleſti, non concurrente inferiori cauſa nempe nec putredine aeris, nec aquę Hoc tamen raró fit. Videmus enim aliquando aerem puriſſimum eſſe, & tamen febris peſtilens eſt.

Item à profunditatibus terræ aliquando oriuntur vapores qui inficiunt aerem, & peſtem generant, & præcipuè ſi vapores fuerint longo tempore retenti intra terram.

Item nota quod aer putrens cauſat peſtilentialem febrem̨ perueniendo ad

cor

cor, cuius ſpiritus vitales corrumpit & humiditates quæ ſunt in corde, & prope cor, quod eſt pars maximè ſanguinea. Plus enim ſanguinis in corde naturaliter quã in aliis partibus eſt, propterea igitur aër putridus perueniens ad cor, corrumpit temperiem ſpiritus vitalis & cordis.

Re vera febris peſtilens quæ fit à putredine aëris, & ſuccendit ſpiritus cordis, eſt diaria quamuis ſpiritus poſſit putrere, ſed ſtatim diſſoluitur cum putret,

Verum quod vt plurimum febris peſtilẽtialis eſt humoralis, ab humore putrido, quia aer putridus putrefacit humores cordis. In febre peſtilente illico putret ſanguis exiſtens intra cor ſecus ſi habet in allis febribus, in quibus ſanguis qui eſt in corde, non primo loco putret. Febris peſtilens vt plurimum eſt ſynochos putrida, ideo ſectio venæ conuenit in febre peſtilentiali: poteſt tamẽ eſſe Cauſos, ſi ſit multa bilis in corde, rarò fit à melancholico humore & pituita febris peſtilẽs. In febri peſtilẽti humores & ſpiritus cordis corrumpuntur & putrefiũt, præcipuè in febre peſtilentiali humorali.

Item, vt plurimum febris peſtilentialis fit à

lis fit à ſanguine, quia ſanguis magis abundat in corde quàm alii humores. Corpora valde imbecilla, vt quæ nimio coitu vtuntur, & cacochyma: item humidia, quæ vtuntur multo balneo, ſunt obnoxia peſti. Item corpora pororum dilatatorum, ſunt obnoxia peſtilentiali febri, idque à natura: corpora denſa à cauſa præter naturam, nempe propter humores obſtruentes cutim, ſunt magis obnoxia peſti, ſed corpora dẽſa naturaliter ſunt minus obnoxia peſti, quam corpora rara.

Signa febris peſtilentialis.

Signa febris peſtilentialis hæc ſunt, peſtilens eſt quieta quoad tactũ & caliditatem acrem, & conturbens interiùs quia humiditates cordis putrent venenoſa putredine.

Item agri ſunt inquieti, & volunt mutare locum, propter malignam putredinem, quæ eſt in corpore quando bilis putret.

Peſtilens febris habet caliditatẽ externam exterius.

Item in febre peſtilentiali eſt eleuatio anhelitus, quia natura conatur euentare cor. Interdum curatur anhelitus, quia vires multum debilitantur, & ita ſymptomata ſtatim à principio fortia

appa

Digitized by Google

apparent. Eſt etiam ſitis magna propter vapores, eſt nigredo linguæ, & ſiccitas linguæ, & calor immodicus.

Quartũ ſignũ eſt, ꝙ ſæpe nauſea accidit, qa aliq; materiæ pgũt ad vẽtriculũ.

Item eſt proſtratus appetitus ægri. Debent horatim ſumere cibum, quia putredo venenoſa corrumpit ſtatim ſpiritus, qui citrò reſtaurari debent, alioqui moreretur æger.

Item comedunt nolentes ęgri, quibus dabimus vinum.

Aliud ſignum eſt, quod puſtulæ quædã naſcũtur in lingua & partibus oris propter vapores eleuatos acres ad partes oris, tales puſtulæ ſtatim vlcerantur. Dabimus lotiones oris.

Item puſtulæ ſæpe accidũt infantibus propter lactis acrimoniam. puluis myrtillorum confert his puſtulis.

Item puſtulæ impediunt trãſglutitionem, & vlceratur lingua, tum folia lauri contuſa & redacta in cinerem, conferunt huic affectui.

Aliud ſignum, quod paſtulæ multiplicantur in corpore febricantibus febre peſtil, Puſtulas vocant, le rac.

Cauſantur à vaporibus malignis iſtæ puſtulæ, quæ ſunt nigræ aliquando,

nonnun-

nonnunquam violaceæ, ſubalbidæ, & & ſubnigræ: quia ſubito liueſcunt. Tunc malum ſignum eſt, quia tunc materia venenoſa redit ad cor.

Aliud ſignum eſt téſio hypochondriorum: nam propter imbecillitatū caloris innati multiplicantur multi flatus circa hypochondria: vnde ſequitur tenſio hepatis, ventriculi & aliarum partiū.

Aliud ſignum eſt quòd tenditur venter aliquando, ac ſi laborarent Tympanite, idque propter multidinē flatuum generaliter propter imbecillitatem caloris natiui.

Item ſtercus eſt fœtidum, quia aliqua portio humoris putridi ſymptomaticè vi morbi, qui excitat naturam, eiicitur aliquando partes corporis aliquæ eliqueſcunt ſic, vt ſtercus ſit oleaginoſum. Sūt enim fœtidæ vrinæ propter putredinem. Finis putredinis & vſtionis eſt incineratio, ſudores etiam ſunt fœtidi in hac febre, propter malignam putredinem, quæ eſt in venenoſitate. Notandum eſt quod omnia prædicta ſigna ſtatim apparent à principio, quia à principio humiditates cordis putrent. Profectò datur aliqua febris peſtilens diaria, quæ citius interimit, quàm alia.

Quæ

Digitized by Google

Quædam eſt febris peſtillens, quæ rarò accidit, de qua tractat Gal. 3. de febribus, & eſt in qua non ſentit æger magnã ſitim: neque alteratioñe pulſus, vel vrinarũ: & tamen ſtatim æger moritur.

Dubium occurrit, quomodo æger nõ ſentit multitudinem caloris: dicendum eſt ægrum ſentire calorem acrem, ſed non plurimum, Item iſta febris contingit rarò, eam tamen vidi. Iſta febris cito interficit, quia habet venenoſitatẽ, quæ eſt occulta qualitas

Notandum eſt, quod in hac febre peſtilenti pulſus non alteratur magna alteratione. quia febris peſtilentialis eſt, in qua natura non audet inuadere morbũ. Sed hæc ratio non eſt bona, quia ſequeretur, naturam agere cum voluntate. Altera ratio eſt, ob quam pulſus non alteratione magna ſecundum rationem febris, quia vires ſunt imbecillæ. Vel dicendũ eſt, pulſus nõ alterari, quoniam in humoribus cordis, qui alterantur in hac febre duo ſunt cõſideranda, putredo & venenoſitas. In hac febre aliquando à principio venenoſitas magna introducitur, antè quam humores putreſcant, & ſtatim ſymptomata ſunt magna, aliquando venenoſitas & pu-

tredo

Digitized by Google

tredo ſimul corripiunt humores,& tūc calor magnus in initio apparet,aliquādo prius putredo incipit in humoribus cordis,aliquando veneroſitas, & tunc pulſus in initio parum alteratur ,quia calor non eſt vehemens. Calor enim putredinis non eſt vehemens,& tamen venenoſitas corripiens humores interficit ægrum.

Sunt qui aſſerunt hanc materiam venenoſam poſſe eſſe in locis remotis à corde,& tunc materia venenoſa diſtans à corde parum alterat pulſum.Alii aſſerunt,quod accidit aliquādo febris materiam cōcoqui à natura , quia humor venenoſus mouetur ad cor,& ita interimitur æger,& hoc ſæpius accidit in aliis febribus.Nam ſępe quando morbus non eſt periculoſus in initio , moritur ægrotus humore concocto , nempe delata maligna materia ad cor , materia mota per criſin à natura.

Cæterum vrina eſt excrementum hepatis,ideo quia hepar parum afficitur in febre peſtilente,vrina bona,cum bona hypoſtaſi poteſt apparere cum æger moritur.Hepar tamen fungitur ſuo officio,adiuuante corde facultate vitali, quæ defertur à corde.

Notan-

Notandum eſt,quod licet hepar cõcoquat chylum beneficio cordis, adeo vt facultas hepatis deficiat deficiente vitali facultate cordis. Tamen poteſt eſſe ſatis magnum nocumentum in corde non exiſtẽte proportionaliter nocumento in hepate.Erit tñ aliquod nocumentum in hepate,& tamen poterit vrina ſatis eſſe bona in hac febre. Iudicia Medicorum ſunt vera vt plurimum. In febre omni peſtilentiali,quando anhelitus fœtet,ſtatim æger moritur, quia talis fœtor anhelit⁹ procedit à putredine magna exiſtẽte in corde.dũmodo talis fœtor non proueniat ab humoribus putridis, circa pulmones. Aliquando catarrhus putret circa pulmones, & tamen talis humor non eſt phtiſicus.

Sunt nonnulli.morbi,vt hectica, in quibus vrina eſt laudabilis,& tamen æger moritur.Hæc abundè de ſignis febris peſtilentialis.

Signa febris peſtilentialis ab aere in autumno,quando adparent in ſuprema regione aeris ignes diuerſimopè propter aerem peſtilentialem.

Item iſti ignes apparentes in principio autumni denotant futuram peſtem per hyemem & autumnum.Cometa ſe-

Digitized by Google

quitur influxum alicuius maligni aſtri, præcipuè Martis, ideo cometa mouetur ab Oriente in Occidentem cum Marte, ideo cometa ſignificat peſtem & febres biliofas futuras. Re vera iſti ignes apparentes in aere non ſunt cauſa peſtis, ſignificant tamen vel influxum malignũ ſyderis, & eleuãtur ab infima aeris regione. Ignes iſti denotant multos vapores eleuari à terra, & craſſi vapores remanent in infirma aeris regione, & ita putrefaciunt aerẽm.

Item nota, quod peſtilentia capitur bifariam, propriè nempe pro ægritudine quæ multos interficit. Alia eſt peſtilentia communiter pro morbo eueniente vno tempore, non tamen ita interimẽte homines, & hæc eſt quando multæ biliofæ febres, vel cauſi regnant in vno tempore & in eadem regione.

Item nota quod hyeme, quando Auſter multiplicatur, eſt cauſa putredinis.

Item quando ventus Subſolanus qui eſt calidior Auſtro, flat hyeme tunc eſt ſignum peſtis futuræ in hyeme.

Item quando aer turbulentus apparet, & videtur pluere, & non pluit, tunc eſt ſignum peſtis hyeme,

Præterea quando videtur ver ſiccum; eſſe

Digitized by Google

eſſe cum aliqali frigore,& nõ pluit vere,tunc futura eſt peſtis æſtate. Nam quando ver eſt ſiccum:tunc terra generat & eleuantur multi vapores, qui permiſcentur cum aere, & ſunt cum aere putrefaciente aerem,quia non pluit.

Nota etiam quod quando non fuerit multum calida,ſignificat aerem peſtilentem.

Item quãdo in æſtate videmus quod certa hora noctis viget frigus,& de die eſt caliditas.Idque æſtate tunc eſt ſignũ peſt is,quia vapores miſcẽtur cum aere & reducunt ſe ad frigiditatem.

Item nota quod quædam ſunt ſigna communia aeris peſtilentis. Nam varietas in calore & frigore in omni tempore ſignificat aerem peſtilentem:vnde Autumnus inter omnia tempora eſt tempus maximum,propter eius varietatẽ in frigore & calore.Hæc enim varietas eſt cauſa viriũ imbecillitatis.Alia ſigna communia quocũque tẽpore ſunt quando animalia quæ generantur per putredinem maximè multiplicantur; videlicet,quando ranæ quę ſunt paruæ, multiplicantur in terra,& multi fermes miſcantur, ſignum eſt aerem eſſe peſtilentem,quãdo etiã animalia vt talpę

quæ viuunt intra terram, mouentur ad partes exernas terræ, tunc eſt ſignum aeris peſtilentis. Quando peſtillentia aeris pendet ab aſtris, animalia quæ ſũt in montibus currunt ad valles, & partes infimas, & aues montanæ relinquũt nidos ſuos, & contra quando infectio aeris à partibus internis, vt à terra, tunc animalia terreſtria à partib' infernis ad ſupernas fugiunt, & vitant cõtraria ſibi.

Hemitritæi curatio.

HÆmitritæos conſideratur multis modis. Nam hæmitriæus verus eſt febris compoſita ex tertiana intermittente & quotidiana continua. Fit vbi putreſcens pituita putrefactæ bili admiſcetur,

Non verus fit ex pituitoſa intermittente, & tertiana continua, vel ex vtraque continua vel intermittente: idque ſemper ſecundum Galenum. Quando igitur paroxyſmi quotidianæ & tertianæ, ſimul incipiunt, talis febris eſt cognitu difficilis, tunc multi ſunt rigores. Sed talis febris cognoſcitur, quia paroxyſmus tertianæ citius finietur, quàm paroxyſmus quotidianæ, quia paroxyſmus quotidianæ eſt longior,

Inter

Digitized by Google

Interdum prædictæ febres non incipiūt ſimul, ſed paroxyſmꝰ vnius febris, vt tertianę, ĩcipit poſt paroxyſmū quotidianæ,& hoc poteſt facilè cognoſci.

Porrò notandum eſt quòd aliquādo ſunt duæ continuæ:nempe quotidiana continua,& tertiana continua.

Hemitritæos eſt de febribus interficiētibus,quia natura eſt aggrauata propter diuerſitatem materiæ. Et aliquando extenditur vſque ad mēſem:quamuis ſit aliquando febris breuis,vt quando materia eſt pauca, & in viis ductuū. Sæpe hemitritæus ducit ad hecticam propter diuturnitatem ſui. Aliquando cauſat hydropem , propter obſtructionē. Quidā doctor aſſerit hanc febrem accidere eccleſiaſticis , quibus propter labores magnos initiò,multa bilis fuit collecta deinde multa pituita. Quidam Medici diuidūt hemitritæum in maiorem,minorem & medium.

Signa hemitritæi aliqua ſūt, quæ ſignificāt hemitritæum abſolutè:primū eſt,quod vnus dies eſt intēſior alio die, ſi hemitritæos eſt febris compoſita ex tertiana & quotidiana , quia tertio die eſt paroxyſmus tertianæ &quotidianæ.

Nota tamen quòd iſtud ſignum non

Digitized by Google

eſt neceſſarium niſi ſit coniunctum cũ aliis ſignis, quia aliquãdo ſunt duæ tertianæ nothæ, quarũ vnius paroxyſmus erit fortior paroxyſmo alterius vel debilior: & in tali tertiana duplicata materia putret in diuerſis locis & corporib.

Hemitritæus nõ deſinit ad in febricationem.

Secundum ſignum eſt tale, quando tertiana & quotidiana ſunt intermittẽtes, ꝙ rigores & frigus multiplicantur, præcipuè quãdo ſimul incipiunt, vel qñ principiũ vnius ſequitur alterius principium, hoc ſignum hemitritęi eſt verũ Imò in hemitritæo qñ febres ſimul veniũt, vna particula manet frigida & altera calida. Cũ igitur nũc calor apparet in paroxyſmo alicuius febris, eſt hemitritæos.

Tertiũ ſignũ hemitritæi abſolutè, eſt quod nõ remanent ſine febre ægroti, etiã qñ febres cõſtituẽtes hemitritæum, ſũt intermittẽtes, qa quotidianæ quies nunquam eſt munda, etiam ſi ſit quotidiana exquiſita.

Quotidianæ quies non eſt munda.

Signũ hemitritæi ſecũdũ diuerſitatẽ tẽporũ vniuerſaliũ & particulariũ variatur, qa qñ tertiana & quotidiana ſimul inuadũt, & paroxiſmi ſimul incipiũt, tũc ꝓpter choleram & pituitam tardatur & augmẽtatur calor viciſſim ꝓpter pugnã duo

duorum humorum.

Item ſtatus in paroxyſmo prolongatur magis in hemitritæo, quàm in ſimplici tertiana.

Item citius aduenit ſtatus in hæmitritæo, quàm in ſimplici quotidiana: idem dicendum de declinatione. Nam in hæmitritæo, in fine paroxyſmi exiguus ſudor aduenit, multus ſudor aduenit in declinatione tertianæ. Quãdo ſãguis eſt copioſus phlebotomia cõuenit vomitus conuenit quando plus pituitæ eſt quã bilis, ſi bilis dominetur, etiam dabis vomitiuũ, ſed aliud in principio.

Prouocantia vrinam debent eſſe debilia, & ſyrupi initio debent eſſe parum aperitiui, in principio *mel. roſatum* coctum cum *ſyrupo de endiuia ſimplici*, dabis in proceſſu *oxymeli*, & *ſyrupum capilli veneris, & de duabus radicibus*, dabis poſtremo ordine, ſyrupos magis apetiuos, procedendo ad maiora, vt ad apozemata bene apertiua ex *aſaro* facta, quod educunt bilem per vrinas In declinatione *ſyrupum byzantinũ* ordinabis Quæ ꝓuocãt vrinas, prouocãt ſudores.

Primò educendæ materiæ communes cuiuſlibet concoctionis, cum caſſia & mãna Materiæ communes ſunt edu-

Digitized by Google

cendæ, in proceſſu febris per clyſteres, quia materiæ illæ declinant ad partes inferiores, aliquando phlebotomia conuenit in hac febre, quia eſt repletionalis deinde concoquenda eſt materia primùm, & poſteà vacuanda, tandem prouocandæ ſunt vrinæ per apozemata. Quando apparent ſigna perfectæ concoctionis, ſudores ſunt prouocandi. Poſtremò oportet ſuccurrere ſymptomatibus.

***

GVLI-

GVLIELMI FABRICII HILDANI CHIRVRGI

SELECTÆ OBſeruationes Chirurgicæ quinque & viginti.

OBSERVATIO I.

Ficus cancroſus in oculi dextri orbita, cum grauiſſimis capitis ſymptomatis, fœliciter extirpatus.

ANNO Domini 1596. Calendis Auguſti acciuit me Lauſanna Luſtriam Generoſus Claudius Luſtriacus, eius loci & totius Vallis propriè ſic dictæ Maior: quoniam diro & funeſto morbo conflictabatur. Is fuit tumor prominens, ſcirrhoſus, in cancrum degenerans, cum ſymptomatis internis & externis longè grauiſſimis.

Luſtria oppidulũ procul Lauſãna ciuitate duo circiter millia, ad marginẽ Lemani.

Digitized by Google

Hic cum á natura, tum è variis morbis, febribus, caſibus, luxationib. fractuſis, &c. haud parum fuit catarrhis obnoxius: maximè cum accideret moris patrii victus largior cum amicis & hoſpitibus, in quos fuit perpetuò liberaliſſimus. Itaque anno 1580, cũ fuiſſet hyẽs humida & clemens, haud dubiè corporis vniuerſi partes oppletæ ſunt humoribus excremẽtitiis, qui à iecinoris calore ſurſum ac inprimis ad caput ſublati, cœperũt diuexare hominem. Ineũte enim anno 1581 circa Februarii finem æger correptus eſt hemicranſa ad dextrum latus, & fruſtra adhibitus multum diuque medicus: ſiquidem humor capite concluſus, euacuationis quæſita via, impetum fecit in oculum dextrum. Hinc vehementiſſimus dolor & inflammatio Et ſic ſuperiora ſymptomata, dolor capitis, febris, inquietudo, vomitus, lipothymia, aucta ſunt potius quàm imminuta. Nec, vt aiebat æger, præſidiis, reuulſione, deriuationéue vlla potuit ſiſti humoris affluxus: quinimo cõgeſtio tanta facta eſt, vt tandem croſa ſit vel potius putrefacta oculi membrana prima, coniunctiua dicta.

Morbi initium.

Hic

Hîc verò breui, eaque neceſſaria digreſſione annotandum, ſupra decẽ hebdomadas non ſolum dolorem adfuiſſe grauiſſimum, ſed & cerebri motum attrectanti perceptum fuiſſe, quà ſagittalis & coronalis ſuturæ concurrunt: auditos etiam ſonitus & cranii crepitationem quandam, quaſi lignum finderetur. Id ego tum accidiſſe autumo, quum cranii ſuturæ ob dolorem, inflammationem & copioſum in cerebro humorem diſiunctæ ſunt: & verum fuiſſe mihi perſuadeo, cum ex ampliſſimi viri ægroti relatu, & generoſi Gabrielis à Blonay Baronis à Chattelart, &c. eius generi aſſiduò præſentis, tum quod ipſe tale quid obſeruârim in viro honeſtiſſimo apud noſtrates Germanos inferiores. Hic ex grauiſſimo morbo & febri ardẽte, cũ dolore capitis acutiſſimo habuit ſutura adeò diſiunctas, vt per interſtitium illud cerebri ſyſtole & diaſtole facilè deprehenderetur. Vbi via facta eſt ad coniunctiuam, longo tẽpore exſtillauit copioſus humor: tumque primum & dolores & reliqua ſymptomata mitigari cœperũt. Vrgentibus doloribus adhibitus erat ceruici ſetaceus funiculus, ſed eum vt nimis

Obſeruatio.

Eiuſdem rei altera reaeruatio.

nimis incommodum, poſt 25. dies detrahi iuſſit. Clauſo vulnere impreſſum eſt ibidem potentiale cauterium: ſed & hoc vlcus, ceu nimis dolorificum, claudendum fuit His fuſtra tentatis, optauit æger humori morbifico dari exitum excitato vlcere in dextro brachio, beneficio potentialis cauterii Tùm demum partim ob febrim antè dictam, quæ pleroſque humores ſuperfluos abſumpſerat, ipſumque adeò corpus exſiccârat atq; extenuârat, partī propter euacuationes ſubinde iteratas, partim denique quod cauterium ita ad brachium applicatum fluxionē auerteret, oculus cœpit areſcere. Et quoniam tres oculi humores, ruptis coniunctiua & cornea membranis effluxerant, ſenſim etiam concidêre & contractæ ſunt ipſæ membranæ: atque ita oculus, deperdita naturali magnitudine & rotunditate, ſimul quoque in imam orbitam contractus eſt, & coëuntibus palpebris clauſus, ab anno 81 ad 95. citra ſymptoma vllū, niſi quod ſingulis ānis ſubinde recurrebāt & defluxus & capitis dolor.

Anno demùm 95. cum in diæta modum non ſeruaſſet, rediit capitis & oculi dolor, priore tamē leuior: ideo fortean,

quia

quia membranæ & reliquæ oculi partes etiamnum dilatatæ erant, vnde poterat humor ſine vi influere, Etenim *quæ ſenſim fiunt mutationes, parũ dolorificæ ſunt*. Sic igitur affluente magis magiſque humore in capacitatẽ coniunctiuę propriis humoribus deſtitutę & contractæ, ipſa paulatim intumuit. Tum verò palpebræ quendecim annis clauſæ denuo apertę sũt, & oculus adeò intumuit vt poſt ſemeſtre palpebras ſuperaret, ſparſis per totum oculum venarum ramis liuidis, craſſo, aduſto & melancholico ſanguine turgentibus. Tum æger, ingraueſcentibus in dies & morbo & ſymptomatis, vndelibet prę ſidia cõquirere cœpit: inter quæ adhibitũ fuit medicamentum, quod adeò irritauit morbum, vt ſubitò accreuerit oculus plurimùm. Exin, vt initio dictum, vocatus ſum ab ægro Luſtriam in eius ædes. Laborabat ille hemicrania ad dextrũ latus; oculus ouo anſerino maior extra palpebras prominebat, durus, ſcirrhoſus, liuidus & cancroſus: aderat magna oculi & vicinarũ partium inflammatio: prę ter capitis dolorem, oculi quoque dolor acutiſſimè pungens, in parte exteriore potiſſimũ, hominẽ male habebat.

Hippocr. Aph. lib. 2. Aph. 15.

Digitized by Google

bat. Quòd ſi quis miretur, quomodo ex tumore duro & ſcirrhoſo tantus dolor excitatur fuerit, in promtu ſunt cauſæ. Primùm enim tunc formabatur cācer, fiebatque humor corroſiuus & acris ac proin vellicans & calefaciens vicinas partes. Deinde inualeſcente morbo violentiùs humor irruebat in coniunctiuam, quæ eſt exquiſito ſēſu prædita. Doloris verò in extima parte, vt plurimùm grauioris quàm in intima, cauſa fuit oſſiculum quadratum & vndique ſcabroſum, quod interius ad coniunctiuam latens (vti ab operatione compertum) eā prepetuò permebat ac pūgebat. Acceſſit & febris itemque ſitis, lipothymia & vomitus. His ego ſymptomatis cœpi ſtatim occurrere. Itaq; poſt præſcriptam legitimā victus rationem, ſub veſperam iuſſi lenientem clyſterem iniici. Poſtridie purgatū fuit corpus ſumptis *duabus vnciis ſyrupi roſacei laxatiu* cum *rhabarbaro, agarico & ſenna* infuſis & decoctis in *aqua betonicæ, agrimoniæ & euphraſiæ*. Sequētibus diebus propinatū fuit Iulapium ſequens:

℞. *Aquarum borraginis,*
Acetoſæ &
Betonicæ, ana ℥ ij,

Syr

Syrupi de ſucco citriorum & Granatorum, ana ℥ ij.

Miſce pro tribus doſibus.

A purgatione ſecta fuit vena cephalica reſpondens parti affectæ, & miſſus ſanguis ad vncias circiter ſex. Paucis pòſt diebus admoui hirũdines venis iugularibus ſub aurem ad idẽ latus, necnõ & ſcapulis cucurbitulas modò ſiccas, modo cum ſcarificatione. Pedes laui decocto herbarum calidarum, *roriſmarini, ſaluiæ, maioranæ, origani, menthæ*, cum *ſale*, &c. Suadebantur & frictiones: ſed cum his incaleſcat ſanguis, ſubtilisque calidus & erodens euadat, cenſui abſtinendum, contentus memoratis reuulſionibus: maxime cum æger lubens iteraturus eſſet ſæpius ſuperiorem purgationem per ſyrupum roſaceum compoſitum & ſimilia, quibus peccantem humorem ſubduxi. Ita mitigata imminuráque ſunt paulatim ſymptomata. Statim etiam partem affectam ablui goſſypio imbuto ſtillatitia quadam aqua, quæ multũ poteſt aduerſus cuiuſcunq; partis cãcrũ. Eius hæc eſt forma.

℞. *Radicum ſcrophulariæ maioris, herbarum geranij primi Dioſcordis, hoc eſt, herbæ Roberti, ana M. ij.*

arno.

arnogloſſæ ſylueſtris,
ſolani,
bugloſſæ ſylueſtris,
borraginis,
portulacæ,
euphraſiæ,
betonicæ, ana M. j.
ranarum aquatilium &
album ouorum diu agitatorũ, ana nu. 2.
ſeminis cydoniorũ & fœnigraci aliquãtũ
conquaſſatorum, ana ℥ j. His ſeminibus
affunde aquarum roſarum &
euphraſiæ, ana ℔ j.
Incidantur omnia & conquaſſentur, deſtillenturque in alembico plumbeo.

Et quoniã ingẽs fuit afflux⁹, præter reuulſiones admoui frõti ſequẽs vnguẽtũ ac fluxionem intercipiendam:

℞. Farinæ hordei. ℥ ij,
pulueris roſarum rubearum,
myrtillorum,
balauſtiorum.
nucum cupreſſi &
florum betonicæ, ana ʒ iij.
acaciæ ʒ j.
Cum oleo roſato, pauca cera & aceto, fiat vnguentum.

Hoc defenſiuum adhibui tribus vel quatuor diebus, ad ſiſtendum fluxionis impe

impetũ: dein ſuperſedi, ne plus ſatis refrigeraretur caput. Hac methodo ſedaui ad tempus tum capitis, tum vlceris dolores acutiſſimos, cęteraq́ue ſymptomata, creſcẽte nihilominus in dies tumore. A liquãtò pòſt rogatus ſum ab ægro, vti ſibi fuſiſſimè morbi naturã declararem, libereq́ue aperirem quæ prę uiderem pericula omnia, ac ſimul quæcunque ad ſanitatem optima viderentur præſidia proponerem. Tùm ego coram clariſſimo Alberto Roſcio D. M. Lauſannæ commorante, in ædibus Claudii Marionis fideliſſimi ac diligẽtiſſimi pharmacopœi & ciuis Lauſannẽſis, ita diſſerui: Generoſe Domine ſiquidem adeò exoptas & iubes coràm declarari quæ ad morbũ tuum attinẽt, etſi præter medicorum inſtitutum in cõſultationibus id ſum facturus, dicam tamen liberè & coràm quæ ſentio. Ad quẽquis morbum tollendum, caput eſt noſſe ipſum morbũ. Tuus iſte ab eſſentia definitus, nihil aliud eſt, quam ſcirrhus illegitim⁹, ſeu poti⁹ cãcroſus: quippe qui deſinit in cãcrũ occultũ. & latẽtem, hoc eſt, non exulceratum, At ex figura Celſus προόπτωσιν, vel cum Latinis, exitum oculi nominat. Actuarius

Definitio morbi in hoc ægro.

Celſ. lib. 6.

μῆλον, id eſt, malum vocat. Ego à figura Ficum ab eſſentia ſcyrrhoſum & cãcroſum cognomino. Sirrhus propriè medicis dictus, eſt tumor durus & indolens, qualis hic ante annos aliquot. Verùm poſteà humor coniunctiua mẽbrana concluſus, & ita quaſi conculcatus, vt nulla potuerit fieri tranſpiratio tandem accenſus eſt, & acrior atq; malignior redditus: ſicque formatus eſt ſcirrhus illegitimus, ſeu potiùs cãcroſus. Hoc indicant non modò durities, inæqualitas, dolor, liuidus, ſeu potiùs plombeus, ſed maximè venæ craſſiores toto tumore ſparſæ, atro ſanguine, aduſto & melancholico turgentes. Et quamuis nondum exulceratus ſit tumor, periculum eſt tamen, ne temporis progreſſu ſanguis & humores melancholici accenſi tantum malitiæ attrahant in locum affectum, vt tandem (proh dolor) exeſa cute fiat cancer vlceratus, aduerſus quem medicamentis fruſtra pugnetur.

Cauſa morbi. Primitiua. Huius & ſimilium morborum cauſa triplex: Primitiua, antecedens, coniuncta. Primitiua medicis exterior, poſita in victus ratione aliiſq; non naturalibus, aëre, motu & quiete, ſomno & vigilia

gilia, animi pathematis, excretis, & retentis. Plerunque enim ſi ſupprimātur ſolitæ euacuationes, vt menſiū & hæmorrhoidū, fit magna cōiectio humoris melācholici, vnde hic morbus. Naſcitur etiā ex vulneribus, cōtuſionibus, facturis: imprimis verò eryſipelate & inflāmationibus perperā curatis: cū ſcilicet ipſarū materia frigidorū applicatione in duritiē concreſcit: aut cū ſolis, non etiā emollientibus, tenuior potio diſſoluitur, craſsiore ſubſiſtente.

Antecedens cauſa eſt humor melancholicus, item ſplenis imbecillitas, qua fit vt ex officio ſuo ſanguinis portionem fæculentam ex iecore non alliciat. Huc quoq; plurimùm facit ipſa iecoris conſtitutio, ſiue id naturâ procliue eſt ad generandam atræ bilis copiā ſiue nimis calidū & bilioſū, vnde coquatur nimis & aduratur ſanguis, necnon & aliis humores. Coiuncta cauſa eſt humor in locum affectum cōgeſtus. Tres iſtæ cauſæ hîc concurrunt. Nam cum generoſus Dominus habitu ſit nō mediocriter bilioſo bilis aſsiduò præbuit materiam humori melancholico: ſiquidē cholericus humor ſumma aduſtione tandem etiam vertitur in atram *Antecedens.* *Cōiūcta.*

Digitized by Google

bilem. Adde victus rationem, in qua haud parũ peccauit Dominus, largiùs potans, vtensq́ue cibariis crudis, & cõcoctu difficilibus, itẽq́ue aromatis, cæpis, alliis, porris, raphanis, &c. Huiuſmodi primitiuarum cauſarũ concurſu excitata & corroborata eſt antecedẽs: inde humor ille qui ab anno 81. ſupererat ex inflammatione indurata in oculi membranis, data occaſione accreuit. Cũq́ue ſuperflui humores ferè influant in locum affectum, natura ſeſe, quantum potuit, exonerauit in eum locum. Hinc cõiuncta cauſa in iſtam quam videmus magnitudinem aucta eſt: & perget, inquam, niſi occuratur iis quæ infrà proponemus auxiliis.

Signa cancri. Galen. Meth. med. lib. 14.

Quoad ſigna: tametſi initio cãcri ſicut herbæ germinãtes difficilè cognoſcuntur, authore Galeno, nihilominus tumor iſte ſat liquidò intelligitur cãcroſus, contra eos qui merum eſſe ſcirrhum apud generoſum Dominũ cõtẽderũt. Cãcri cognoſcũtur eo, quòd ſint præduri inæquales, liuidi, ſparſis circa tumorẽ craſſioribus venis atro ſanguine turgentibus.

Sæpe etiam adeſt intemperies calida, ſiue calor & inflãmatio cum dolore pungen

pungente & pruriente. Si fuerit exulceratus cancer, exit ſubtilis & fœtida ſanies. Iſta autem hîc viſuntur pleraque omnia. Non quidem peruenit cãcer ad ſummam malitiã, ſed ad eã properat, breui peruenturus. Aduſtus enim ſanguis loco affecto incluſus tandem contrahet (& & iam cœpit) malignitatem tãtam, vt quæ hactenus mirè operata ſunt præſidia ſedandis doloribus, reprimendo morbo & minuendis ſymptomatis omnibus, demum infirma futura ſint ad reprimendum morbum, & prohibendum ne exulceretur & occupet reliquas faciei partes, ſicque fiat *Noli me tangere*, hoc eſt vlcus cancroſum in facie, perquàm malignum & immedicabile, aſſiduò erodens imas partes affectas, nec ſiſti poteſt, vt monet Aetius. *Aetius*

Nunc de curatione. Hæc perfici ſolet tribus potiſſimum: victus ratione, euacuatione humoris antecedentis, & Chirurgicis auxiliis. Victus & cęterorũ non naturalium quæ ſit ratio, iam ſæpe ex me audiuit Dominus: vitanda nimirum eſculenta dura, vaporoſa, & quæ facilè corrumpuntur: cuiuſmodi ſunt carnes ſale aut fumo inueteratæ, bubu- *lib. 6. Curat. 0.*

Digitized by Google

la, ſuilla, ferina & ſimiles: item aues aquaticæ. Vtendum bona veruecina, vitulina, hœdina pullis, capis, perdicibus, turdis, &c. Piſcibus abſtinendum, niſi fortè, vt nonnihil appetitui indulgeatur iis vti liceat ſub initium prandis, non in cœna, idque adiectis paucis aliis cibis. Sint autem piſces carne firma præditi, veluti percæ, truttæ, &c. In aquatilibus optimi ſunt gammari ſine aromatis. Aromata enim omnia vitãda, *piper, zingiber, & garyophylli,* &c item *cæpæ, porrum, allia, raphani, ſinapi,* & quæcumque vim habent calefaciẽdi nimis ſanguinem: *legumina, fabæ, lenticulæ. ipſa, phaſioli,* plurimùm nocent: item caſeus, & quæuis lectaria opera. Veſpertina iuſcula potiſſimum noxia: vinum item vaporſum Bibendum autem albũ, maturũ & modicè potens. Diuturnus ſomnus, potiſſimùm ſtatim à cœna, noxius: aër item nimiscalidus, aut ſummè frigidus vitandus.

Secundam ſanationis partem diximus poſitam in euacuando humore antecedente: quod vbi fiet ſpectanda erit Domine habitudo bilioſa, & intemperies calida, cum obſtructione iecoris: ideóque purgandum cholagogis, habita tamen

men partis affectæ ratione. Quem in vſum mirè placet *ſyrupus roſaceus compoſitus cum rhabarbaro, agarico & ſenna*, quod ſæpe vſus eſt æger, cum *decocto betonicæ, euphraſiæ, agrimoniæ*, &c. ſalubriter etiam vſus eſt præſcripto à me *diaphœnico in tabellis, & electuario de ſucco roſarum*. At Hippocrate ante purgationem præparandus eſt & coquendus humor apozematis aperientibus, qualia poterit præſcribere D. D. Roſcius. Phlebotomia, cucurbitulæ & hirudines ſæpe vtiles, imò neceſſariæ ad hūc morbum, tum vt euacues minuaſque cauſam antecedentem, humorem videlicet melancholicum, tum vt deriues à loco affecto. Opportunū his vernum tempus, authore Hippocrate. *Quibuſcunque*, inquit, *vena ſectio, vel medicatio conuenit, hos vere purgare, vel vena ſecta vacuare oportet*. Aperienda vena brachii ad latus partis affectę: cucurbitæ ſcapulis & clunibus applicandæ. Hirudines applicentur, quo modo iam applicuim⁹ magno Domini bono, modò ſub aures ad iugulares venas, modò ad hęmorrhoidas ano, prout medico videbitur, idq; vrgēte demū neceſſitate. Tū verò ſeſim emittēdus ſanguis, pro-

Hippocr. Aph. li. 6. Aph. 22.

Hippoc. Aph. li. 6 Aph. 4.

pter malè conſtitutum iecur, quod cum ſit iam dudum debile, ſcirrhoſum & obſtructum, dubium non eſt quin nimia aut importuna phlebotomia plurimùm ſit nocitura,

Tertia & poſtrema tollendi morbi ratio poſita eſt in operatione chirurgica, in curãdo videlicet loco affecto. Porro huius morbi ſanatio chirurgica duplex eſt: Vna palliatiua ſeu fucata: Altera vera. Palliatiua eſt, quam hactenus adhibuimus, & cõmodo victu, & purgato ſæpe corpore ad deducẽdum humorem, ſiue cauſam morbi antecedentem, atque etiam inhibendo eius impetum exterioribus applicationibus, qualibus hucuſque ſumus vſi. Sed cum hæc curatio tandẽ futura ſit inualida ad reprimendam morbi vehemẽtiã, & perfectè ſanandum ægrum, operæpretium fuerit proponere veram & legitimam ſanationem.

Curatio palliatiua

Cum igitur legitima ſanatio tumoris præter naturam, authore Galeno, fiat extrahendo tollendoque quicquid adeſt in parte affecta: videndum quot modis tolli poſſit tumor ſiue excreſcẽtia iſta, & quæ tollẽdi tutiſſima ratio. Iã antè ex me audiit Dominus, id faciẽ-

Meth. med. lib. 13. & 14.

III x9.

dum

dum vel reſoluentibus, vel erodentibus pharmacis, aut ipſa manu. Quoad reſolventia, cum tumor ſit duriſsimus, credibile eſt nullo reſolutum iri medicamento, niſi priùs emolliatur. At verò præterquàm quòd huiuſmodi prædura materia tamdiu (quindecim videlicet annis) cōgeſta, emolliri nequit, periculum eſt, ne exiſto emolliētium vſu tumor ſubitò contrahat ſummam malitiā, vti teſtatur Galenus, & nos in tractatu de Gāgræna confirmauimus, exēplo ſcirrhi in iecinore inueterati. Hic enim adhibitis emollientibus, ſtatim verſus eſt in cancrū exulceratū, ex quo mors. Ex hac ergo methodo nil ſperandum. Erodentia verò mihi perquàm periculoſa cēſentur. Nam cum prominēs hic tumor ſit duriſſimus, credibile eſt benigna medicamenta irrita futura: quin potiùs, vt ſumma durities adeſt, ſic vehemens requiritur medicatio, cuiuſmodi eſt quæ vi ſepticorum & eſcharoticorum fieri ſolet. At verò vt lenibus non afficitur cancer, ſæuiſſimum malū, ſic irritatur & ingraueſcit vel tantillùm acribus & vellicātibus, vt antè expertus eſt æger. Porrò cū pars affecta ſit cerebro proxima, oculus vi-

Author tract. de gang. c. 3.

Hic cum à natura, tum è variis morbis, febribus, caſibus, luxationib. fracturis, &c. haud parum fuit catarrhis obnoxius: maximè cum accideret moris patrii victus largior cum amicis & hoſpitibus, in quos fuit perpetuò liberaliſſimus. Itaque anno 1580, cũ fuiſſet hyẽs humida & clemens, haud dubiè corporis vniuerſi partes oppletæ ſunt humoribus excremẽtitiis, qui à iecinoris calore ſurſum ac inprimis ad caput ſublati, cœperũt diuexare hominem. Ineũte enim anno 1581 circa Februarii finem æger correptus eſt hemicranſa ad dextrum latus, & fruſtra adhibitus multum diuque medicus: ſiquidem humor capite concluſus, euacuationis quæſita via, impetum fecit in oculum dextrum. Hinc vehementiſſimus dolor & inflammatio. Et ſic ſuperiora ſymptomata, dolor capitis, febris, inquietudo, vomitus, lipothymia, aucta ſunt potius quàm imminuta. Nec, vt aiebat æger, præſidiis, reuulſione, deriuationéue vlla potuit ſiſti humoris affluxus: quinimo cõgeſtio tanta facta eſt, vt tandem eroſa ſit vel potius putrefacta oculi membrana prima, coniunctiua dicta.

Morbi initium.

Hic

Hîc verò breui, eaque neceſſaria digreſſione annotandum, ſupra decẽ hebdomadas non ſolum dolorem adfuiſſe grauiſſimum, ſed & cerebri motum attrectanti perceptum fuiſſe, quà ſagittalis & coronalis ſuturæ concurrunt: auditos etiam ſonitus & cranii crepitationem quandam, quaſi lignum finderetur. Id ego tum accidiſſe autumo, quum cranii ſuturæ ob dolorem, inflammationem & copioſum in cerebro humorem diſiunctæ ſunt: & verum fuiſſe mihi perſuadeo, cum ex ampliſſimi viri ægroti relatu, & generoſi Gabrielis à Blonay Baronis à Chattelart, &c. eius generi aſſiduò præſentis, tum quod ipſe tale quid obſeruârim in viro honeſtiſſimo apud noſtrates Germanos inferiores Hic ex grauiſſimo morbo&febri ardẽte, cũ dolore capitis acutiſſimo habuit ſutura adeò diſiunctas, vt per interſtitium illud cerebri ſyſtole & diaſtole facilè deprehenderetur. Vbi via facta eſt ad coniunctiuam, longo tẽpore exſtillauit copioſus humor: tumque primum & dolores & reliqua ſymptomata mitigari cœperũt. Vrgentibus doloribus adhibitus erat ceruici ſetaceus funiculus, ſed eum vt nimis

Obſeruatio.

Einſdem rei altera reaeruatio.

nimis incommodum, poſt 25. dies detrahi iuſſit. Clauſo vulnere impreſſum eſt ibidem potentiale cauterium: ſed & hoc vlcus, ceu nimis dolorificum, claudendum fuit. His fuſtra tentatis, optauit æger humori morbifico dari exitum excitato vlcere in dextro brachio, beneficio potentialis cauterii. Tùm demum partim ob febrim antè dictam, quæ pleroſque humores ſuperfluos abſumpſerat, ipſumque adeò corpus exſiccârat atq; extenuârat, partī propter euacuationes ſubinde iteratas, partim denique quod cauterium ita ad brachium applicatum fluxionē auerteret, oculus cœpit areſcere. Et quoniam tres oculi humores, ruptis coniunctiua & cornea membranis effluxerant, ſenſim etiam concidêre & contractæ ſunt ipſæ membranæ: atque ita oculus, deperdita naturali magnitudine & rotunditate, ſimul quoque in imam orbitam contractus eſt, & coëuntibus palpebris clauſus, ab anno 81 ad 95. citra ſymptoma vllū, niſi quod ſingulis ānis ſubinde recurrebāt & defluxus & capitis dolor.

Anno demùm 95. cum in diæta modum non ſeruaſſet, rediit capitis & oculi dolor, priore tamē leuior: ideo fortean, quia

quia membranæ & reliquæ oculi partes etiamnum dilatatæ erant, vnde poterat humor ſine vi influere, Etenim *quæ ſenſim ſiunt mutationes, parũ doloriſicæ ſunt.* Sic igitur affluente magis magiſque humore in capacitatẽ coniunctiuę propriis humoribus deſtitutę & contractæ, ipſa paulatim intumuit. Tum verò palpebræ quendecim annis clauſæ denuo apertę sũt, & oculus adeò intumuit vt poſt ſemeſtre palpebras ſuperaret, ſparſis per totum oculum venarum ramis liuidis, craſſo, aduſto & melancholico ſanguine turgentibus. Tum æger, ingraueſcentibus in dies & morbo & ſymptomatis, vndelibet prǽſidia cõquirere cœpit: inter quæ adhibitũ fuit medicamentum, quod adeò irritauit morbum, vt ſubitò accreuerit oculus plurimùm. Exin, vt initio dictum, vocatus ſum ab ægro Luſtriam in eius ædes. Laborabat ille hemicrania ad dextrũ latus; oculus ouo anſerino maior extra palpebras prominebat, durus, ſcirrhoſus, liuidus & cancroſus: aderat magna oculi & vicinarũ partium inflammatio: prǽter capitis dolorem, oculi quoque dolor acutiſſimè pungens, in parte exteriore potiſſimũ, hominẽ male habebat.

Hippocr. Aph. lib. 2. Aph. 15.

bat. Quòd ſi quis miretur, quomodo ex tumore duro & ſcirrhoſo tantus dolor excitatur fuerit, in promtu ſunt cauſæ. Primùm enim tunc formabatur cãcer, fiebatque humor corroſiuus & acris, ac proin vellicans & calefaciens vicinas partes. Deinde inualeſcente morbo violentiùs humor irruebat in coniunctiuam, quæ eſt exquiſito ſẽſu prædita. Doloris verò in extima parte, vt plurimùm grauioris quàm in intima, cauſa fuit oſſiculum, quadratum & vndique ſcabroſum, quod interius ad coniunctiuam latens (vti ab operatione compertum) eã prepetuò permebat ac pũgebat Acceſſit & febris itemque ſitis, lipothymia & vomitus. His ego ſymptomatis cœpi ſtatim occurrere. Itaq; poſt præſcriptam legitimã victus rationem, ſub veſperam iuſſi lenientem clyſterem iniici. Poſtridie purgatũ fuit corpus ſumptis *duabus vnciis ſyrupi roſacei laxatiui* cum *rhabarbaro, agarico & ſenna* infuſis & decoctis in *aqua betonicæ, agrimoniæ & euphraſiæ*. Sequẽtibus diebus propinatũ fuit Iulapium ſequens:

℞. *Aquarum borraginis,*
Acetoſæ &
Betonicæ, ana ℥ ij,

Syru

Syrupi de ſucco citriorum &
Granatorum, ana ℥ ij.

Miſce pro tribus doſibus.

A purgatione ſecta fuit vena cephalica reſpondens parti affectæ, & miſſus ſanguis ad vncias circiter ſex. Paucis pòſt diebus admoui hirũdines venis iugularibus ſub aurem ad idẽ latus, necnõ & ſcapulis cucurbitulas modò ſiccas, modo cum ſcarificatione. Pedes laui decocto herbarum calidarum, *roriſmarini, ſaluiæ, maioranæ, origani, menthæ*, cum *ſale*, &c. Suadebantur & frictiones: ſed cum his incaleſcat ſanguis, ſubtiliſque calidus & erodens euadat, cenſui abſtinendum, contentus memoratis reuulſionibus: maxime cum æger lubens iteraturus eſſet ſæpius ſuperiorem purgationem per ſyrupum roſaceum compoſitum & ſimilia, quibus peccantem humorem ſubduxi. Ita mitigata imminuráque ſunt paulatim ſymptomata. Statim etiam partem affectam ablui goſſypio imbuto ſtillatitia quadam aqua, quæ multũ poteſt aduerſus cuiuſcunq; partis cãcrũ. Eius hæc eſt forma.

℞. *Radicum ſcrophulariæ maioris,*
herbarum geranij primis Dioſcordis, hoc eſt, herbæ Roberti, ana M. ij.

arno.

arnogloſſæ ſylueſtris,
ſolani,
bugloſſæ ſylueſtris,
borraginis,
portulacæ,
euphraſiæ,
betonicæ, ana M.j.
ranarum aquatilium &
album ouorum diu agitatorũ, ana nu. 2.
ſeminis cydoniorũ & fœnigraci aliquãtũ
conquaſſatorum, ana ℥ j. His ſeminibus
affunde aquarum roſarum &
euphraſiæ, ana ℔ j.
Incidantur omnia & conquaſſentur, deſtil-
lenturque in alembico plumbeo.

Et quoniã ingẽs fuit afflux⁹, præter re vulſiones admoui frõti ſequẽs vnguẽtũ ac fluxionem intercipiendam:

℞. Farinæ hordei. ℥ ij,
pulueris roſarum rubearum,
myrtillorum,
balauſtiorum.
nucum cupreſſi &
florum betonicæ, ana ʒ iij.
acaciæ ʒ j.
Cum oleo roſato, pauca cera & aceto, fiat
vnguentum.

Hoc defenſiuum adhibui tribus vel quatuor diebus, ad ſiſtendum fluxionis impe

impetũ: dein ſuperſedi, ne plus ſatis refrigeraretur caput. Hac methodo ſedaui ad tempus tum capitis, tum vlceris dolores acutiſſimos, cęteraqúe ſymptomata, creſcẽte nihilominus in dies tumore. Aliquãtò pòſt rogatus ſum ab ægro, vti ſibi fuſiſſimè morbi naturã declararem, libereqúe aperirem quæ prę-uiderem pericula omnia, ac ſimul quæcunque ad ſanitatem optima viderentur præſidia proponerem. Tùm ego coram clariſſimo Alberto Roſcio D. M. Lauſannæ commorante, in ædibus Claudii Marionis fideliſſimi ac diligẽtiſſimi pharmacopœi & ciuis Lauſannẽſis, ita diſſerui: Generoſe Domine ſiquidem adeò exoptas & iubes coràm declarari quæ ad morbũ tuum attinẽt, etſi præter medicorum inſtitutum in cõſultationibus id ſum facturus, dicam tamen liberè & coràm quæ ſentio. Ad quẽquis morbum tollendum, caput eſt noſſe ipſum morbũ. Tuus iſte ab eſſentia definitus, nihil aliud eſt, quam ſcirrhus illegitim⁹, ſeu poti⁹ cãcroſus: quippe qui deſinit in cãcrũ occultũ. & latẽtem, hoc eſt, non exulceratum, At ex figura Celſus προόπτωσιν, vel cum Latinis, exitum oculi nominat. Actuarius

Definitio morbi in hoc ægro.

Celſ. lib. 6.

Digitized by Google

gilia, animi pathematis, excretis, & retentis. Plerunque enim ſi ſupprimãtur ſolitæ euacuationes, vt menſiũ & hæmorrhoidũ, fit magna cõiectio humoris melãcholici, vnde hic morbus. Naſcitur etiã ex vulneribus, cõtuſionibus, facturis: imprimis verò eryſipelate & inflãmationibus perperã curatis: cũ ſcilicet ipſarũ materia frigidorũ applicatione in duritiẽ concreſcit: aut cũ ſolis, non etiã emollientibus, tenuior potio diſſoluitur, craſsiore ſubſiſtente.

Antecedens cauſa eſt humor melancholicus, item ſplenis imbecillitas, qua fit vt ex officio ſuo ſanguinis portionem fæculentam ex iecore non alliciat. Huc quoq; plurimùm facit ipſa iecoris conſtitutio, ſiue id naturâ procliue eſt ad generandam atræ bilis copiã ſiue nimis calidũ & bilioſũ, vnde coquatur nimis & aduratur ſanguis, necnon & aliis humores. Coiuncta cauſa eſt humor in locum affectum cõgeſtus. Tres iſtæ cauſæ hîc concurrunt. Nam cum generoſus Dominus habitu ſit nõ mediocriter bilioſo bilis aſsiduò præbuit materiam humori melancholico: ſiquidẽ cholericus humor ſumma aduſtione tandem etiam vertitur in atram *Antecedens.* *Cõiũcta.*

bilem. Adde victus rationem, in qua haud parũ peccauit Dominus, largiùs potans, vtensque cibariis crudis, & cõcoctu difficilibus, itéque aromatis, cæpis, alliis, porris, raphanis, &c. Huiuſmodi primitiuarum cauſarũ concurſu excitata & corroborata eſt antecedẽs: inde humor ille qui ab anno 81. ſupererat ex inflammatione indurata in oculi membranis, data occaſione accreuit. Cũ que ſuperflui humores ferè influant in locum affectum, natura ſeſe, quantum potuit, exonerauit in eum locum. Hinc cõiuncta cauſa in iſtam quam videmus magnitudinem aucta eſt: & perget, inquam, niſi occuratur iis quæ infrà proponemus auxiliis.

Signa cancri. Galen. Meth. med. lib. 14.

Quoad ſigna: tametſi initio cãcri ſicut herbæ germinãtes difficilè cognoſcuntur, authore Galeno, nihilominus tumor iſte ſat liquidò intelligitur cãcroſus, contra eos qui merum eſſe ſcirrhum apud generoſum Dominũ cõtẽderũt. Cãcri cognoſcũtur eo, quòd ſint præduri in æquales, liuidi, ſparſis circa tumorẽ craſſioribus venis atro ſanguine turgentibus.

Sæpe etiam adeſt intemperies calida, ſiue calor & inflãmatio cum dolore pungen

pungente & pruriente. Si fuerit exulceratus cancer, exit ſubtilis & fœtida ſanies. Iſta autem hîc viſuntur pleraque omnia. Non quidem peruenit cācer ad ſummam malitiā, ſed ad eā properat, breui perueuturus. Aduſtus enim ſanguis loco affecto incluſus tandem contrahet (& & iam cœpit) malignitatem tātam, vt quæ hactenus mirè operata ſunt præſidia ſedandis doloribus, reprimendo morbo & minuendis ſymptomatis omnibus, demum infirma futura ſint ad reprimendum morbum, & prohibendum ne exulceretur & occupet reliquas faciei partes, ſicqúe fiat *Noli me tangere*, hoc eſt vlcus cancroſum in facie, perquàm malignum & immedicabile, aſſiduò erodens imas partes affectas, nec ſiſti pote, vt monet Aetius.

Nunc de curatione. Hæc perfici ſolet tribus potiſſimum: victus ratione, euacuatione humoris antecedentis, & Chirurgicis auxiliis. Victus & cęterorū non naturalium quæ ſit ratio, iam ſæpe ex me audîuit Dominus: vitanda nimirum eſculenta dura, vaporoſa, & quæ facilè corrumpuntur: cuiuſmodi ſunt carnes ſale aut fumo inueteratæ, bubu-

Aetius lib. 6. Curat. 1.

Digitized by Google

la, ſuilla, ferina & ſimiles: item aues aquaticæ. Vtendum bona veruecina, vitulina, hœdina pullis, capis, perdicibus, turdis, &c. Piſcibus abſtinendum, niſi fortè, vt nonnihil appetitui indulgeatur iis vti liceat ſub initium prandis, non in cœna, idque adiectis paucis aliis cibis. Sint autem piſces carne firma præditi, veluti percæ, truttæ, &c. In aquatilibus optimi ſunt gammari ſine aromatis. Aromata enim omnia vitãda, *piper, zingiber*, & *garyophylli*, &c item *cæpæ porrum, alla, raphani, ſinapi*, & quęcumque vim habent calefaciẽdi nimis ſanguinem: *legumina, fabæ, lenticulæ, ipſa, phaſioli*, plurimùm nocent: item caſeus, & quæuis lactaria opera. Veſpertina iuſcula potiſſimum noxia: vinum item vaporſum Bibendum autem albũ, maturũ & modicè potens. Diuturnus ſomnus, potiſſimùm ſtatim à cœna, noxius: aër item nimis calidus, aut ſummè frigidus vitandus.

Secundam ſanationis partem diximꝰ poſitam in euacuando humore antecedente: quod vbi fiet ſpectanda erit Domine habitudo bilioſa, & intemperies calida, cum obſtructione iecoris: ideóque purgandum cholagogis, habita tamen

men partis affectæ ratione. Quem in vſum mirè placet *ſyrupus roſaceus compoſitus cum rhabarbaro, agarico & ſenna,* quod ſæpe vſus eſt æger, cum *decocto betonicæ, euphraſiæ, agrimoniæ,* &c. ſalubriter etiam vſus eſt præſcripto à me *diaphœnico in tabellis, & electuario de ſucco roſarum.* At Hippocrate ante purgationem præparandus eſt & coquendus humor apozematis aperientibus, qualia poterit præſcribere D.D. Roſcius. Phlebotomia, cucurbitulæ & hirudines ſæpe vtiles, imò neceſſariæ ad hūc morbum, tum vt euacues minuasq́ue cauſam antecedentem, humorem videlicet melancholicum, tum vt deriues à loco affecto. Opportunū his vernum tempus, authore Hippocrate. *Quibuſcunque,* inquit, *vena ſectio, vel medicatio conuenit, hos vere purgare, vel vena ſecta vacuare oportet.* Aperienda vena brachii ad latus partis affectę: cucurbitæ ſcapulis & clunibus applicandæ. Hirudines applicentur, quo modo iam applicuim⁹ magno Domini bono, modò ſub aures ad iugulares venas, modò ad hęmorrhoidas ano, prout medico videbitur, idq́; vrgēte demū neceſſitate. Tū verò ſēſim emittēdus ſanguis, pro-

Hippocr. Aph. li. 6. Aph. 22.

Hippoc. Aph. li. 6 Aph. 4.

pter malè conſtitutum iecur, quod cum ſit iam dudum debile, ſcirrhoſum & obſtructum, dubium non eſt quin nimia aut importuna phlebotomia plurimùm ſit nocitura,

Tertia & poſtrema tollendi morbi ratio poſita eſt in operatione chirurgica, in curãdo videlicet loco affecto. Porro huius morbi ſanatio chirurgica duplex eſt: Vna palliatiua ſeu fucata: Altera vera. Palliatiua eſt, quam hactenus adhibuimus, & cõmodo victu, & purgato ſæpe corpore ad deducẽdum humorem, ſiue cauſam morbi antecedentem, atque etiam inhibendo eius impetum exterioribus applicationibus, qualibus hucuſque ſumus vſi. Sed cum hæc curatio tandẽ futura ſit inualida ad reprimendam morbi vehemẽtiã, & perfectè ſanandum ægrum, operæpretium fuerit proponere veram & legitimam ſanationem.

Curatio palliatiua

Cum igitur legitima ſanatio tumoris præter naturam, authore Galeno, fiat extrahendo tollendoque quicquid adeſt in parte affecta: videndum quot modis tolli poſſit tumor ſiue excreſcẽtia iſta, & quæ tollẽdi tutiſſima ratio. Id antè ex me audiit Dominus, id faciẽdum

Meth. med. lib. 13. & 14.

dum vel reſoluentibus, vel erodentibus pharmacis, aut ipſa manu. Quoad reſoluentia, cum tumor ſit duriſsimus, credibile eſt nullo reſolutum iri medicamento, niſi priùs emolliatur, At verò prætcrquàm quòd huiuſmodi prædura materia tamdiu (quindecim videlicet annis) cõgeſta, emolliri nequit, periculum eſt, ne exiſto emolliẽtium vſu tumor ſubitò contrahat ſummam malitiã, vti teſtatur Galenus, & nos in tractatu de Gãgræna confirmauimus, exẽplo ſcirrhi in iecinore inueterati. Hic enim adhibitis emollientibus, ſtatim verſus eſt in cancrũ exulceratũ, ex quo mors. Ex hac ergo methodo nil ſperandum. Erodentia verò mihi perquàm periculoſa cẽſentur. Nam cum prominẽs hic tumor ſit duriſſimus, credibile eſt benigna medicamenta irrita futura: quin potiùs, vt ſumma durities adeſt, ſic vehemens requiritur medicatio, cuiuſmodi eſt quæ vi ſepticorum & eſcharoticorum fieri ſolet. At verò vt lenibus non afficitur cancer, ſæuiſſimum malũ, ſic irritatur & ingraueſcit vel tantillùm acribus & vellicãtibus, vt antè expertus eſt ęger. Porrò cũ pars affecta ſit cerebro proxima, oculus vi-

Author tract. de gang. c. 3.

Digitized by Google

num hoc timendum,ne cum ægri cor pus iamdudum cacochymum ſit,ac ætate iam prouectiore,ad annum videlicet accedẽs quinquageſimũ ſextum,facilè accẽdatur intemperies in partibus intimis,ſimulque excitentur febris,capitis dolor,aliaque id genus ſymptomata:His vt occurras,laudabili victu vtẽdũ,purgationes vſurpandæ,ſecanda vena,applicandæ cucurbitulæ, & cæteræ reuulſionũ ac deriuationũ ſpecies: ſicque tuta erunt omnia ſi modo benedixerit Deus Opt.Max.cui pro generoſo Domino vota nuncupamus.

His auditis,partim quod exhorreſceret æger,partim quod diſſuaderent non nulli,abſurdè & imperitè ſpem facientes fore, vt quicquid ex oculo prominebat ſponte excideret,viſum eſt pergere in curatione palliatiua.Hac verò etſi ſedabantur dolores,nihilominus tamẽ excreſcebat fungus in dies. Naſcebantur quoque tubercula & varices liuidæ ad piſi magnitudinem,merum quandoque ſanguinem emittentes Eiuſmodi hæmorrhagiam etſi probabant nonnulli, vt quæ ægrum & partem affectam leuatura videretur,ego cõtrà cõſtanter affirmaui,ita in dies magis magiſque debilitatum

litatum & refrigeratũ iri iecur iampridem obſtructum, durum & ſcirrhoſum, ac tãdem illectum, iri ſanguinem aliosque humores ad caput & faciem: vti ſanè accidit 13. Iulii. Reuerſo enim generoſo Domino à breui peregrinatione, ex qua incaluerat ei caput, itemque corpus vniuerſum, tubercula illa & varices oculi cœperunt ſanguinẽ profundere tanto impetu, vt 13. & 14. diebus eius menſis impletæ ſint ſanguine ſcutellæ ſeptem, præter eum qui periit in linteis, ſpongiis, veſtibus, &c, Singularũ ſcutellarum ſanguis à me appenſus præſentibus generoſo Domino ægroto, Nicolao Gantino, Franciſco Croſerano, & Ioanne Glaronio, fuit vnciarum decem & ſemis: quod quidem tam verum eſt, quam dictu mirabile. Paulo poſt æger impenſe debilis, imminente altero profluuio me accerſiuit eiuſdem menſis die 15. Cum primum aduenio, faſciã qua malum contegebatur reſoluo. tum cœpit ſanguis longè maiore quã vnquàm anteà impetu promanare: id quod, niſi fuiſſem teſtis oculatus, ægrè credidiſſem, quum ſint oculi venæ ferè omnes capillorum inſtar exiles: ſed hæ cõtrà in hoc bono viro varicũ inſtar dilatatæ

Obſeruatio inſignis.

latatæ conſpiciebantur. Attamen inſper ſo puluere noſtro ſanguinis ſiſtendi vi prædito, cuius deſcriptio habetur in libelli noſtri de Gangræna cap. xv. illico ſupreſſus ita eſt ſanguis, vt deinceps nõ niſi parciſſimus fluxerit. Ab hoc profluuio declinãtibus ſenſim viribus, & excreſcente indies oculo, non niſi miſerrima eaque propinqua mors expectabatur, cum tandem generoſi viri, Baro à Chattelart & Dominus Denizy eius generi, cum aliis nobilibus & honeſtiſſimis amicis ſtatuerũt aduocandos eruditiſſimos & peritiſſimos quoſque medicos & chirurgos, quorum deliberationi & ſententiæ ſeſe æger ſubiiceret. Annuente ægro accitur Geneua clariſſimus ac doctiſſimus Ianus Antonius Saracenus M. D. & Philoſophus eximius; Lauſanna itẽ dotiſſimus DD. Albertus Roſcius, ſenex experientiſſimus. His me tertiũ adiũxit æger beneuolus, vt ſi opus eſſet chirurgica operatione, hãc ego perficerẽ. Die Iulij 28. intra cõſultatione, propoſui quæ infra ſuo loco. Verùm hic mihi digrediẽdũ in eos, qui ſpem adeoque fiduciam ægro faciebant fore, vt totus oculus ex orbita ſponte decideret, allatis imperitè & ſtolidè exem

Digitized by Google

lidè exemplis, quibus perſuaſus æger operationem tam diu differri voluit: vnde morbus deterior euaſit, in dies noua ſubinde creans ſymptomata, inprimis autem profuſum illud & mirabile ſanguinis profluuium, extenuationem maximam, iecinoris refrigerationem, &c. Vt autē demonſtremus non poſſe oculũ ſuopte impetu decidere: item, vt confirmentur quæ paulò poſt ſumus allaturi; conſideranda eſt oculi cōpoſitio & cōnexio, quam breuis & ſynoptica eius expediet anatome: tũ deinde quàm falſo vulgus oculum ex ſua orbita excidere poſſe ſibi perſuadeat, docebimus.

Oculi anatome. Oculus conſtat muſculis, tunicis, humoribus, neruis, venis, arteriis, pinguedine & glandulis. *Muſculi.* Muſculi ſunt ſex: quorum quatuor perficiunt motus rectos, ab ima orbita oriundi & cincto neruo optico in medium oculum deſinentes. Hi dum functionem ſimul omnes exercent, introrſum trahunt oculum: ſi ſuperior ſolus agit, ſurſum: ſi inferior, deorſum: ſi dexter, dextrorſum: ſi ſiniſter, ſiniſtrorſum trahit oculum. Reliqui duo ipſũ circumagũt: vnde præſtantiſſimo Bauchino circumactores dicti. *Caſpar. Bauch. Anat. hiſt.* Horum vnus longior & gracilior, oritur

fere ex

fere ex eodem loco, ex quo ille qui dextrorſum flectit oculum, ad maiorem videlicet canthum, & poſtquam peruenit ad anteriorum anguli intimi partem, quâ lacrymalis eminet glandula. tùm deſinit in tenuiſſimum tendonem, qui per mediam quæ illic eſt membranam, velut per annulum, penetrat: hinc in ſuperiorem oculi partem abſumitur. *cap. de muſc. oculorum,*
Quintus hic muſculus dum contrahitur ad principium ſuum tẽdone circulari, eo motu torquet oculum ad canthũ maiorem. Sextus illi contrarius oritur ab inferiore orbitæ parte: & cum ſit tenuiſſimus, tranſuerſum aſcendit ad angulum exteriorẽ. oculumq́; ita trãſuerſim inuoluit, vt exiguo tendine ipſi inſeratur iuxta quinti inſertionẽ. Hinc fit, vt duo tendones ſæpe videantur vnus. Hic ſolet oculum extrorſum flectere ad minorẽ canthũ. Eſt & nonnullis ſeptimus muſculus in ima orbita infra ſex illos, opticum neruum ambiẽs: ſed hic in ſolis brutis reperitur.

Tunicas numerant alii quinque ſeptem alii. Ego quod Anatomicis magis receptum ſequutus, quinque ſtatuo. *Tunicæ ſeu membranæ.*

Prima eſt coniunctiua ſiue adnata, Epipephycos hymen Græcis, à pericra- *1. Coniunctiua.*

nio o r

nio orta: hæc aſtringit & ſtabilit oculum in orbita, ideoque eum totum integit vſque ad circulum Iridem. & totum oculi album conſtituit.

Secunda cornea dicitur, cuius origo proximè à dura matre, laternæ corneæ inſtar pellucida: didiffert hæc & variat à ſe ipſa:: ſiquidem anterius eſt perſpicua: vt præbeat rebus obiectis tranſitũ: poſteriore parte opaca eſt. Qui ſeptem putant, duplicem hanc faciunt: partem quidẽ diaphanã, corneam: reliquã partem σκληρωτικὴν ſiue duram nuncupãtes. Mihi vna & ſimplex eſſe videtur.

Tertia eſt Vuea ſiue choroides; intertexta venis & arteriis inſtar ſecundarũ muliebrium. Oritur à pia matre: totum oculum ambit, excepta pupilla, in qua eſt perforata, & corneæ adhæret per venas & arterias, quas nutritionis & vitæ cauſa illi communiciat. Vbi ad Iridem peruenit, relicta cornea deſcendit intrinſecus, & nõnihil reflectitur ad ampliorem ambitum humoris cryſtallini. Porrò in parte poſteriore multicolor eſt, nigra, fuſca, cęrulea, &c. inſtar iridis cœleſtis, multos in vſus.

Primũ, ſi vnicolor eſſet, omnia viſui obiecta, eum colorem repræſentarent.

Deinde

Digitized by Google

Deinde colore nigro tincta eſt: vt cogantur ſpiritus à luce diſſipati. Tertio, fuſca & cærulea ad conſeruandum & recreandum viſum: mollis eſt, ne lædat humorem cryſtallinum, in cuius circumferentiam deſinit. Perforata eſt ante humorem illum, ne obſcuritate ſua rebus obiectis aditum ad cryſtallinum humorem intercluderet: ſed potiùs vt tot colorum ſpecies illo nigrore tanquam contrario ſuo colligi & corroborari poſſint. Qui ſeptem tunicas fingunt, hanc quoque diuidũt in duas: à neruo optico ad iridem, ſecundinam: reliquum quod eſt infra partem pellucidam corneæ, vueam dicunt.

4. Amphibleſtroides. Quarta Amphibleſtroides ſeu retiformis, oritur à neruo optico in tunicã verſo, & in reticuli formam texto ex venis, arteriis & neruis quos accipit ab vuea, cum ad ſui nutricationem & vitam tum propter humorem vitreum, quem poſtica parte cingit..

5. Arachnoides Quinta Arachnoides, figura conſiſtentia telam araneæ referens, cingit humorem cryſtallinum anteriore parte, vt conſeruet eum vtpote primariũ viſus inſtrumentum, ſi contigerit lædi reliquos humores. Credibile eſt oriri

Digitized by Google

ab excrementis humoris illius cryſtallini.

Cæterùm reperitur & alia membrana proximò infra coniunctinam, aliquibus innominata dicta: verùm hoc ego putârim potius extremos tendones ſex illorum muſculorum in membranam extentos.

Humores. Tunicis continentur humores tres

1. Aqueus Primus aqueus ad inſtar aquæ limpidus. Situs eſt inter corneæ pellucidam partem, humoris cryſtallini in pupilla patentem portionem atque eam reflexionem vueæ quæ ab iride eſt humoris cryſtallini circumferētiā: vt vacuū illud implens corneam diſtendat, eiuſdemque prolapſum in humorem cryſtallinum prohibeat. Item vt humiditate ſua humorem cryſtallinum vindicet à nimia exiccatione.

2. Cryſtallinus. Secundus humor cryſtallinus eſt, à colore lucido & ſplendente cryſtalli inſtar, ſitu medius in oculi centro, vitreo innatans, à quo nutritur: pro ſpeculo eſt videndi facultati eò deductæ per ſpiritum viſualem.

3. Albugineus ſeu vitreus. Tertius humor albugineus, figura & conſiſtentia albumini oui ſimilis: ſitus eſt in poſtica parte cryſtallini, vt aliquan

quantum retardetur ſpiritus viſualis impetus per neruum opticum ad humorem cryſtallinum deſcendẽtis: haud aliter quàm aqueus cryſtallino parte antica obiectus eſt, ad reprimendos obiectorum colorum impetus. Hic humor alitur à tunica retiformi.

Nerui. Nerui duo. Vnus primæ coniugationis opticus, à quo ſpiritus viſualis defertur ad oculum. Poſtquam peruenit ad vitreum ſeu albugineum humorem abſumitur in ſtructuram tunicæ retiformis. Alter ſecundæ coniygationis, ſub egreſſum è cranio in orbitæ radice diſtribuitur & diſſipatur in oculi muſculos, quibus motum affert.

Venæ & arteriæ. Venæ & arteriæ aliæ ſunt internæ, illuc productæ cum tunicis vaſorum cerebri: aliæ externę, conſtitutæ in coniunctiua & muſculis iis qui à venis iugularibus & carotidibus extimis oriuntur Miniſtrant oculis alimentum venæ, vitam arteriæ. Interiecta eſt oculorum muſculis pinguedo multa, ne oculi continuo motu deſiccentur. Glandulæ quoque binæ: vna ad maiorem canthum prope naſum, altera ad minorem canthum. Vtiles primò lubrificando & humectando

oculo, ne continuo motu exiccetur, v
de pinguedine dictum: deinde conti
nendo firmiter oculo in orbita media
ne in alterutram vergat partem. Si qui
dem enim teres eſt oculus, oualis aut
orbita, neceſſariæ fuerunt glandulæ a
implendos hinc inde oculos. Facit quo
que quæ eſt in maiore cantho glandu
la ad obturandum meatum, qui eui
denter penetrat ex oculi orbita in na-
rem, nempe vt ne cerebri excrementa
per nares influentia redundent ad ocu-
los, vt fit in iis quibus fiſtulæ lacryma-
les, ab exeſa hac hac glandulâ vnde ſti-
lant illis oculi aſſiduò. Adeſt & ſpiritus
viſualis & lucidus, continenter accurrẽs
è cerebro per neruos opticos ad viſum
formandum.

Ex his intelligimus quam firmiter
hæreat capiti oculus, & quàm nõ pote-
ſit vt ſponte decidat, quacunque tandẽ
putrefactione. Etenim antequam pu-
truerint & nerui & tunicæ parum alio-
qui ad putredinem procliues, fœtor pro
culdubio inuaſerit, & lethaliter infece
rit ſpiritus animales.

Nunc videamus quid vulgus deli-
ret, dũ credit oculũ ex capite excidere
poſſe. Nunquam accidit illa vulgo cre-
dita

dita procidentia, quin præceſſerint ictus, vulnus, aut affluxus magnus, ex quibus orta inflammatione gignitur pus intra coniunctiuam & corneã, quod membranas eas abrumpit & putrefacit, ita vt dehiſcentes vlcus patefaciant: q; in oculi capacitatem penetraſſe comperitur. Sex autem muſculi, cũ ſint carnoſæ partes, facilè afficiuntur illa inflãmatione: ex qua intumeſcentes circa neruum opticũ & pone oculũ, coarctãt adeò & comprimunt oculum, vi propulſentur humores tres. & cogantur ſimul & ſemel & cum impetu perrumpere. Hi autem humores cum ſint conſiſtentia ſua ſatis ſolidi, (cryſtallinus præſertim & albugineus, oculi figurã repræſentãtes) vulgus putat totum procidiſſe oculum. Humoribus ſic effuſis, membranæ tanquam diſploſa veſica aqua flatùue diſtenta deprimuntur & contrahuntur in imam orbitam: hinc ceſſante inflãmatione & dolore (verè enim deſinunt paulò pòſt) adducuntur palpebræ ad ſe inuicem, vix vlla remanente oculi figura. Hinc vulgus falſo ſibi perſuadet oculum è capite excidiſſe.

Inita conſultatione commemoraui apud clariſſimos Doctores Medicos

Digitized by Google

duos quę antè apud ęgrum &DD.Roſcium in ædibus & præſentia Marionis Lauſannæ propoſueram: iterũ concludẽs ſola manus operâ pleniſſimè ſanari poſſe ægrotum. Cumque ex noua quorundam ſententia ſperaſſet æger commodè inciſum iri cancrum religatum ſerico, neceſſe habui meas contrà ſæpius allatas regiones ſubiicere hunc in modum.

Filo ſerico nõ potuiſſe tolli cancrum.

1. Argumentum. Primùm quòd mali radix à ligatura relinqueretur: ſiquidem quæ facta eſt morbi renouatio, liquidò conſtat factã eſſe in orbita, adeóque altiùs ad opticum vſque neruum Ligatura autem cũ id ſolum apprehendat quod prominẽt à palpebris, relictura eſt quicquid orbita continetur, ſicque irrita futura eſſet operatio. Etenim id quod relinquetur, illico proferet nouum fungum, priore maligniorem.

2. Arg. Secundo: quòd fieri poſſit vt rũpatur vena aut arteria quæpiam importuno tempore, putà nocte: & ſic ęger vel exigua ſanguinis iacturâ è veſtigio moriatur, cum tanta iam ſit facta profuſio.

Tertio: quòd ex ligatura futurus eſſet grauiſſimus dolor totis quindecim diebus & vltrà, propterea quòd coniun-

ctiua,

Digitized by Google

ctiua, in qua fieret ligatio, vt pote à pericranio deducta, miro ſenſu ſit prædita. Quo ex dolore, vt nil dicam de cerebri læſione, ſequereturhumorum affluxus ingens in partem affectam. Adde quòd æger iamdudum debilis & extenuatus hos dolores & inquietudines tolerare non poſſet.

Quartò: quòd pars oculi ſupra ligaturam, dum corrumperetur, fœtore ſuo grauiſſimo læſura foret partes principes, & ipſis adſtantibus intolerabilis futura. Relinquitur incisio, quam ſpero à nobis tam dextrè factũ iri, propitio numine, vt leuiores ſint cruciatus & nulla aut minima hæmorrhagia. Quod ambigitur queátne morbus radicitus erui: ſpero equidẽ id factũ iri. Quippe iampridẽ excogitaui inſtrumẽta quædam, quibus oculum tutò & agiliter ab ima orbita reciſum extrahã. Prętereà, quantuluſcunque ille qui percipitur motus, apprehenſo tumore ficoſo nonnihil mobili, ſpem facit hunc non hærere perioſtio: cui ſi adhæreret, certè eſſet immobilis. Imò & ex eo intelligimus, reliquã eſſe aliquã pinguedinis & muſculorum ambientium portionem inter oculũ & os: ex quibus operatio 4. arg.

Digitized by Google

tantò facilior, tutior & felicior expectatur Quoad hæmorrhagiam, ego certè nonnihil moueor, cum ſubit animo nupera illa ſãguinis profuſio vobis notiſſima. Attamẽ venę in oculo tenuiſſimæ non videntur largum emiſſuræ ſanguinem, ſi incidantur ad baſim: & poteſt diligente manu inhiberi erumpens ſanguis, quem poſt tãtum profluuium non eſt veriſimile multum futurum Denique haud dubiè ex ęgri metu & horrore maior pars ſanguinis recurret ad cor. Conſultiſſimum tamẽ fuerit extrema ligare arctiſſimè, brachia ſupra cubitum, tibias ſupra genua, idq; horæ dimidio ãte operationem, vt nimirum moleſta & conſtringente hac ligatura ſanguis auertatur ad illas partes & procul ab iis in quibus futura operatio. Atque hoc meũ eſt de hoc morbo eiuſq; chirurgica extirpatione iudicium vos medica videre, & de noſtris iudicate, Doctores clariſſimi.

Hic Medici poſtquam diſſeruiſſent de morbo & medicamentis vniuerſalibus, noſtra omnia comprobârunt: & decreta eſt mali extirpatio per inciſionem. Saracenus rem detulit ad ęgri neceſſarios & amicos, quotquot aderant. Illi

Illi audito tum præſentaneæ & quidem funeſtiſſimę mortis periculo, tum ſanationis ſpe per oculi extirpationem, facilè aſſẽſerunt, multoque lubentiùs æger ipſe magnanimus.

Tùm poſtquam prædixi metuenda ſymptomata, decreta eſt in proximè ſequẽtem diem lunæ, qui in Auguſti Calẽdas incidebat, operatio. Interea prǽſcripta eſt ægro victus ratio congrua, ad reparandas vires deperditas ſuperiore ſanguinis profluuio. Præſcriptus & illi ad diem Sabbathi decimũ nonum Calendas Auguſti laxatiuus potus:

℞. *Tamarind. electorum.*

Foliorum ſennæ oriental. mũdat. ana ℥ ij.

Vuarum paſſarum mundat. ℥ j.

Epithymi. ſem. aniſi, fœniculi, ana ℥ ß.

Cichorii, agri. ceterach, polytrichi, an. p. j.

Fiat decoctio ad ℥ iij. in qua colata macera

Rhabarb. elect. ℥ j. ß.

Cinnamomi electi gra. vij.

In expreſsione diſſolue ſyrupi violati ex 9. infuſionibus &

Mannæ granatæ, ana ℥ j.

Miſce: fiat potio.

Sequente die Dominico, & die Lunæ manè ante operationem exhibitus eſt potus cordialis ſequens:

℞. Aquarum bugloſſæ,
violarum,
roſarum,
Meliſſæ, ana ℥ j.
Syrupi corticum citri & de ſucco acetoſæ, ana ℥ j.
Confect. Alkermes ʒ j.
pulu. diambræ ʒ ß.
Miſce: fiat potio pro duabus doſibus.

Exteriùs ſuper corde, ante & poſt operationem applicitum eſt ſcutum ſequens:

℞. florum trium cordialium, ana P. ij.
meliſſæ,
maioranæ, ana M. ß.
ſeminis & cortic. citri,
ſeminis ocymi, ana ʒ ij.
pulu. elect. Diamargar. frigidi,
pulu. elect. è gemmis, ana ℈ iiij.
pulu. diamoſchi dulcis &
diambræ, ana ʒ ß.
croci ℈ j.

Excipiantur goſſypio, & cum ſindone rubra fiat ſcutum interpunctum pro regione cordis.

Ante & diu poſt operationem, vnctus eſt ſtomachus hoc vnguento:

℞. Cerati ſtomach. Galeni ʒ iij.
pulu. aromat. roſati ʒ j.

garyo

Digitized by Google

garyophyll. & nucis moſc. ana ʒ ß.
olei nardini & maſtichini, ana ℥ ß.
Fiat linimentum pro regione ſtomachi ante cibum.

Aliud vnguentum pro ſtomacho, aliquandiu applicitum poſt operationem factam:

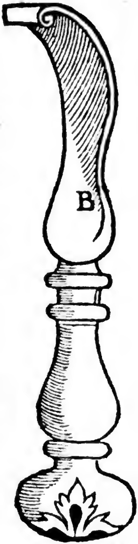
℞. *Olei maſtichini & de mentha, ana ℥ ß.*
olei nardini &
de abſinthio Pontico, ana ʒ iij.
cerati ſtom Gal. ʒ ij.
ladani &
olei de nuce moſch. ana ʒ j.
pulu. arom. roſ. &
ligni Aloës, ana ℈ j.
pulu. garyophyll. &
ambræ griſeæ, ana ℈ ß.
Cum cera noua q. ſ. Fiat vnguentum, quo calidè illinatur regio ventriculi ante cibos, bis die.

His ita præſcriptis, amici qui aderãt ſtuduerunt ægrum recreare, quantum fieri potuit. At ille magnanimus, & ſanitatis auidiſſimus cõſtantia ſe ſua magis quàm alienis verbis ſolabatur: niſi quòd ſtato die nonnihil territus eſt. D. Roſcii excuſatione per literas facta, veritus nimirum ne quid ille mali præſagiret: ꝙ tamen ita diſſimulauit, vt nonniſi

niſi ab operatione reſciri potuerit: adeò vrgebat ipſe operationem. Itaque præmiſſis ſolennibus precibus pro felici ſucceſſu, & tribuenda ægro patientia ac viribus, ipſemet ſumpto recente ouo & cyatho vini, cathedram accommodatam ſibi delegit & vltrò ſedit: ita vt cũ mollis quiſpiam cathedræ alligãdus foret, neceſſe dũtaxat habuerim adſtantium duobus brachia tertio caput committere. Ac tum cœpi ſub palpebra ſuperiore ad maiorem cãthũ, inſtrumento infrà figurato, quod ipſe inueneram & nominatim præpararam ad eam operationem, lẽticulari forma, ne orbita læderetur, ſed nõnihil incuruo ſeparare coniunctiuam adactoque ferro ad opticum vſque neruum, percurri oculi ambitum, quæ erant ſeparanda diſiungens: eodemque inſtrumẽto opticum ſecui, tùm & eum qui ſecundæ coniugationis eſt: & tam dextré & agiliter me geſſi, vt vix decem paſſus fierent, dum ficus ille cancroſus totam oculi orbitam implens, & in faciem late prominens, intactis palpebris radicitus erutus eſt.

Nec

Nec tamen non dolorifica fuit operatio, quãtumuis diligens, ob coniunctiuam membranam & neruos. Nulla ægri agitatio, niſi linguâ, cum ter quatérve Deum inclamauit. Inieci illico copioſé puluerem noſtrum, cum album ouorum, ad ſiſtendum ſanguinem, cuius vix ſtillârunt vnciæ duæ: ideoque nihil opus fuit actuali cauterio argenteo, quod proprié præparâram propter loci affecti nobilitatem & præſtantiam.

Vide auth. tract. de Gangr. cap. 15.

Digitized by Google

De
uoluta
is orb
defeſi
fronte
collun
cũcirc
hibitis
ipſe ſe
it, &
ire pe
in lect
ginta
ter paſſ
operar
loco.
prohib
&ſella
limus.
rum tã
turno,
bo tant
guinis
fluuio,
tam pr
cto Op
tionis te
fuère qui ſequuntur.

Generoſus Gabriel à Blonay Ba

C

Digitized by Google

Chattelart &c.

Gen. Philippus Ceriatius, Dominus à Denizy, &c.

Prudentiſs & Conſultiſs. Georgius Anſellus Illuſtriſs. Dominorum Bernẽſium Procurator patrimonialis.

Gen. Hildebrandus Groſahus, Dominus à Prilly & Creſſy, &c.

Gen. Philibertus à Sacconay.

Venerandus Claudius Merlinus Villetanæ & Culliacenſis Eccleſ. Paſtor.

Ven. Iacobus Richardus Sauiniacenſis Eccleſiæ Paſtor.

Clariſs. & prçſtantiſs. Ianus Antonius Saracenus M. D. & Philoſophus eximius. Regis Galliæ & Nauarræ Conſiliarius prudentiſs.

Conſultiſs. Nicolaus Ganthinus Luſtriacenſis Tribunus.

Conſult. Iacobus Gerbeſius Villetanus Senator.

Conſultiſs. Franciſcus Croſetanus. Luſtriacenſis Senator & Caſtellanus Corſiacenſis.

Perit. Ioannes Glaronius ægri chirurgus ordinarius.

Fideliſs & diligentiſs. Ioachimus Rohaut Pharmacopæus Lauſannenſis.

Hon. Moſes Betheſius ægri negotio

Oſſiculũ intra oculi ſubſtantiam repertum.

tiorum geſtor:& plurimi alii.

In tumore poſt operationem ... cto inuenimus oſſiculum & mole ... gura dimidiatam fabam repræſen ... vbique tuboroſum, prope minore ... culi canthum. Hîc varia iudicia. A ... tumore natum dixêre, quod der ... dura integeretur tunica, quę mihi ... rotica eſſe videbatur. Alii diutin ... fluxu carie affectum craniũ cenſe ... indeque carioſum oſſiculum ſpon ... turæ ſæparatum ſenſim membra ... illam penetraſſe, atque illud calle ... inde obductum fuiſſe. Veri mihi ... lius videtur, id oſſiculum è cranio ... penetraſſe, quàm vt in ipſo tumor ... tu m eſſet. Primum enim ex figura ... citur, ad orbitam oculi pertinuiſſe ... inde materia, intra quam repertu ... lud eſt, inſtar atramenti nigra era ... hilque aliud quàm ſanguinis fæ ... neceſſe eſt quod ex materia aliqu ... gnitur, eius, colorem referre, oſſic ... autem album fuit, ac proinde no ... dem genitum Tertiò ex curat ... progreſſu facile fuit animaduerte ... cranio illud delapſum: ſiquidem p ... piebatur cicatrix nonnihil caua a ... norem canthum: qualis aſſolet, vbi

que eſt oſſis de perditio, teſte Hippo- *Hippocr.*
crate. Reſiduum tumoris duabus diuer- *Sect.6.*
ſis ſubſtantiis conſtabat. Nam pars ea *Aph.45*
quæ extra orbitam prominebat, inſtar, fæcis attamenti fuit, ſatis denſa, forti membrana inuoluta, quàm autumo ex coniunctiua & cornea membranis ita coaluiſſe. Pars verò orbitâ contenta, dura fuit & ſcirrhoſa, colore liuido. Hos ego puto fuiſſe oculi muſculos, qui quidem nequaquam conſpici poterant agnoſcíue, vti neque membranæ, quia planè occaluerant cum aliqua alia materia reſidua ex priore illa inflãmatione anni 1581.

Ipſo operationis die non eſt retectũ vulnus metu hæmorragiæ; at poſtridie tantùm applicatum ex concerptis linamentis digeſtiuum ſequens.

℞. Terebinth. lota in aqua betonica ℥ ij.
Gummi elemi ℥ ß.
Diſſolue in olei roſacei ℥ j.
Croci ʒ ß.
Miſce, fiat digeſtiuum.

Inſuper admoui emplaſtrum baſilicum. Iniunxi totum caput *& collum oleo myrtil. & roſato*: fronti collo defenſiuum applicui: nec aliter proceſſi quoad facta eſſet vulneris digeſtio. Se-

Digitized by Google

quenti die Saracenus relicto longiore ſcripto in quo victus ratio tum in rem preſentem tum etiam in futurum conueniens tradebatur, domum repetens mihi rem omnem commendauit. Ego ſex diebus continuaui digeſtiuum & baſilicum: exin digeſto vulnere, pro digeſtiuo adhibui mundificatiuũ ſequens

℞. *Therebinth. lotæ in aqua betonicæ* ℥ ij.
gummi elemi diſſol. in oleo roſac. ℥ ß.
radic. Ariſtol. retundæ,
iridis Flor. ana ʒ ij.
cum melle roſaceo, fiat mundificatiuum.

Tum applicui *emplaſtrum de betonica*, eóq; ipſo incarnaui vulnus: cicatricẽ induxi puluere ſicco *ex ceruſſa, lithargyro, cornu cerui vſto, alumine & radicib⁹ iridis.* & ſuperinducto *empl. diapalma.* Victus rationem æger adeò accuratè & lubens obſeruauit, vt ſuprà decimum quartum diem vino ſibi temperarit, contentus *ptiſſana* cui adiectum erat paucum *coriandrum præparatum*, aut etiam *oxyſacchare* cui inter parandum indebatur tantillum *cinnamomi.* Atq; ſic adductis tandem concinnè palpebris, à fico cancroſo eiúsque omnibus ſymptomatis vir genere & virtute imprimis verò pietate nobiliſſimus perſanatus eſt.

Porrò

Digitized by Google

Porrò cum locus multum diúque affectus, ac proin debilis, vt plurimùm obnoxius ſit defluxionibus à valentioribus partibus trāſmiſſis, ideò, vt ne deinceps noui exorirentur in facie affectus aut in parte nuperrimè ſanata, author ægro fui, vt clauderetur vlcus cauterio excitatum in brachio dextro, quod progreſſu temporis inferius deſcenderat & circum cicàcalloſum euaſerat, & nouum applicui ſuperiùs ac propius venam cephalicam, 22. Auguſti Porrò in eundem vſum & ad maiorem præcautionem, ſuaſi ſetaceū ad ceruicē traiici legitimo loco, qui eſt à prima vertebra ad tertiam nec inferiùs. Adhibitum quidem fuerat anno 81. ineunte morbo, ſed malè ad ſextam ceruicis vertebram, vbi eminentiores ſunt nerui, quàm ſuperius ad caput hinc acutiſſimus dolor ob quem ab eo excitatū vlcus poſt menſem claudendum fuerat. Ille conſilium noſtrum admiſit, & conſultus Saracenus literis in eandem ſententiam ſcriptis confirmauit.

Setaceo locus opportunus.

In omnibus autem doloribus cum maximè adhorreret æger à ferreo candente, voluit ſetaceum adhiberi ad eū modum, quē Coloniæ & Lauſannæ ſç-

Stacei adhibēdi noua ra-

pius ſeruaui, necnon etiam Lu
paucis ante diebus in filiolo Io
Glaronij. Prehenſa tenaculis cute
ferrea acu candente adhibeo arg
frigidam eamque ancipitem: hac
foro quod tenetur tenaculis. Tun
mo apparatu applico albumen ou
cundo digeſtiuum, dum dirigatur
nus, tandem quæ vulgo adhibe
lent. At hîc rei nouitas de more
cta, ſuis confirmanda eſt argume
Quod vt fiat, ante omnia exper
dæ duæ primariæ actiones & qu
tes, quas inurit candens ferrum:
videndum anne ſint propoſito n
accõmodæ. Ferri cadentis actio &
litas prima eſt deſiccatio, quæ qu
fit ratione qualitatis calidæ & ſ
quam ignis elementum ferro inpr
Hinc altera, merum tamen prior
cidens: corroboratio videlicet p
quã afficit, eò quòd humiditas e
mentitia candente ferro deſiccat
Vt enim humiditas nimia emollit
ſtupefacit & ineptas reddit part
ſuas functiones: ſic temperata ſic
contrarium potis eſt efficere. Ian
quiramus, num actiones & quali
illæ ſint ad inſtitutum noſtrum. Si c

adhibetur ſetaceus funiculus loco ſano ad deriuandum ac reuellendum humorem quemlibet, nil opus locum ſanum deſiccari aut roborari. Na ſi velim ſetaceum ad ſe illicere humorem ex parte affecta, non modò non exiccandus eſt locus cui applicatur, ſed contrà humectandus: quippe conſtat ſicca non attrahere, niſi priùs aliquantum mollita. Præterea quoniam corporum noſtrorum ſiccitas accidentalis conſtringit & cõprimit partes, hęc eadẽ humiditates parte illa contentas ſimul exprimit & depellit in partes debiles, illis excipiẽdis opportunas. Alter ferri candentis vſus, quem diximus, eſt corroboratio partis cui applicatur. Hæc rurſus malè conuenit loco in quem deducendi humores Poſtquam enim corroborata eſt actuali cauterio, tantum abeſt vt attrahat, vt contrà propulſatura ſit quod influebat. Ex his colligimus defluxionibus, catarrhis, & imbecillitate viſus & faciei partium, nec deſiccanda, nec roboranda eſſe ſetacei vel cauterij loca, ceruicem & brachia: imò contrà roborandum locum dolentem & debilitandum eum in quam deriuãdus eſt affluxus Setaceus verò funicu-

Digitized by Google

lus noſtro modo adhibitus his act
bus vacat. Neque enim deſiccat
abſit calor: nec roborat, imò deb
potiùs, cum ſoluatur continuitas
tiò denique in eius applicatione
mihi probatur vſus ferri canden
phanthaſiam & horrorem, quem
rique omnes ex eo concipiunt. A
nim quot homines ex ſola phanta
grauiſſimos morbos incidunt, fel
ſyncopas, epilepſiam, apoplexian
adeò vt ſint nõnulli quos citiùs a
lium adigas, quàm vt ferro can
ſeſe permitt t? Dolor non maior, c
phlebotomia: niſi quũ ſit digeſtio
quid hoc reſpectu doloris ex cau

Opinio propria de potentiali cauterio in ceruice. Cæterùm quia pro ſetaceo a d
tur nonunquam potentiale caute
eodem loco, iuuat peculiari noſt
hoc cauterio opinione tote notũ
tractatum claudere. Infantulis pr
bunt Practici cauterium hoc pro
ceo: quòd tolerabilius credant & n
dolorificum. Ego contrà diſſuade

1. Ratio cur pueris non ſit potentiale cauteriũ. rimùm, & commendo ſetaceum
mùm, quod cum ſint pueri agil
turbulenti, ſubinde excidat à vu
piſum, ſiue aliud tale quod vlce
ditur: hoc ſublato ſtatim coaleſc
cus, vt difficilè poſſit apertum

ea parte, vti decet, & ita nulla ſit eius vtilitas. Hæc vt corrigas duo, neceſſe eſt altiſſimè ligare vinculo ſtricto caput in coronæ figuram: neceſſe item ad continendum in vlcere globulum duplicatum linteum imponere, vt formetur vlcus altiùs: nam in ſumma cute parum purgabit. At ex hac ligatura ecce maius incommodum. Nam cùm puerulis oſſa, imprimis verò cranium ſit tenerum & cartilaginoſum, id ligatura ſic comprimitur, vt nihilo magis poſſit in latitudinem creſcere, quàm cucurbitæ, quas ſolent mulieres ad lagenarum vſum in medio ligare dũ creſcunt: in altitudinem verò totum excreſcit. Inde perit capiti (vt vidi in pluribus) ſua potio & rotunditas in longitudinem educta. Et, quod grauiſſimum, cranio ita mõſtroſè educto in trãſuerſum, cerebrum eiuſque vẽtriculi ſimul etiam arctantur & comprimuntur: vnde ſpiritibus non ſatis elaboratis & pręparatis, debilitatur caput & fit catarrhis obnoxium: & ſi adoleſcant (quod rarũ) ingenio ſunt tardiore, niſi matura omiſſa ligatura dilatatum ſit cranium, & natiuæ formæ redditum. His ego rationib⁹ ſtatuo nihil iuuari cauterio iſto pue-

ad ceruicem, ſ. d ſetaceum potius applicandũ.

2. Ratio.

3. Ratio.

ros, imò contrà moroſos effici. C
preſſo ſic cerebro, quæ pars co
humidiſsima, coguntur excrem
humores, qui inibi aſsiduò ori
vi quadam erumpere: vnde cur
detur tempus quærendo natural
tui modò in dentes, modò in ſ
chum, modò in pulmones aliáv
incidunt. Quod cum citra dolore
queat fieri, eo redduntur pueri
ſiores, quòd defluxus in partes
ſas incurrat.

Setacei noſtri dolor cum ex ii
ſuprà diximus, leuis eſt, tum t
bilior in loco extimo, quàm grau
tis intimæ & quidem nobiliſſi
rebri videlicet, incommodum: n
vtilis ille ad attrahẽdos magis n
que humores ſuperfluos à cere
colli emunctoria.

OBSERVATIO II

Ex globulo vitreo in iuris meatum i
gr auiſsima ſyptomata tandem
Vbi de diſtributione neruorũ qui
iugationis cerebri, ad Clariſsimum
ctiſsimum Caſparum Bauhinum
& Anatomicæ iuxta ac Botanicæ P
rem ordinarium in Academia Baſi.

S. P.

FAteor accepiſſe me iam pridē, Vir cariſſime, tuas literas quæ inſignem tuam erga me beneuolentiam teſtantur: ſed quod hactenus ſilui, id ne obliuioni, ſed plurimis ſubinde recurrentibus negotiis tribuas velim. De obſeruatione autem Anatomica, quam à me expectaſti, ſic habeto. Omnino neruorum quintæ coniugationis cerebri diſtributio multò amplior eſt quam hactenus apud Anatomicos legere meminerum. Etenim cum primùm neruus ille à laterali parte cerebri exoritur, ingreditur foramē cæcum ſiue labyrinthum, diſtentúſque membranam tympanum format. E foramine cæco mox egreditur ramulus minor eo qui ingreſſus eſt, verſus ſpinalem medullam tendens: perinde ac ſi cum neruo ſextæ coniugationis tenderet ad partes infimas. Sed mox emittit rurſus ramulos per primam & ſecundam vertebram, qui inſeruntur laryngis muſculis. Argumento eſt ex immodice & nimis altè aut profunde titillatis auribus ſicca ſubitò exoriens tuſsicula. Mittit tertiò ſuos ramulos cum quarto, quinto & ſexto brachiū mouentibus neruis ad brachia & digitos: nec

Digitized by Google

deſerit vſquã neruus ille ſpinalẽ
lã, ſed continenter emittit ramul
neruis ſpinalis medullæ ad ipſa
crurũ & pedũ extrema. Hæc ſuper
butione neruorũ quintæ coniug
nis cerebri, Vir cariſſime, indiuer
ſectionib⁹ ſuperiore hyeme obſe
quę ipſacũ ſint paulò obſcuriora,
tis hiſtorię narratione & fide illu

Roſæ filiæ quondam Roberti
tonis annos 10 natæ, verno ten
ſui ſimilibus coluendi, inſinuatu
rat in concauum auris ſiniſtræ g
lus vitreus inſtar piſi cuiuſmodi p
rum carpis pro brachilialibus ac
modantur. Admonita mater ç
gũ aduocat, qui globulũ extraher
ſtra. Venit & alter, terti⁹ itẽ & qu
diuerſis tamen temporib⁹ ex his
iuuit, quinimo altiùs inſinuatus
aliis globulus Exin deſperauit
de extractione : & quanuis caſ
liæ doloribus aſsiduis conflictatę
ferebat, Dei tamẽ & naturę arbitr
mittẽdũ ſtatuit. Poſtmodũ ſedat⁹
eſt auris dolor: ſed tata pars illa ca
vſque ad ſuturam rectam nocte di
doluit, plus tamen minúſvé pro
conſtitutione, cœlo maxime bu

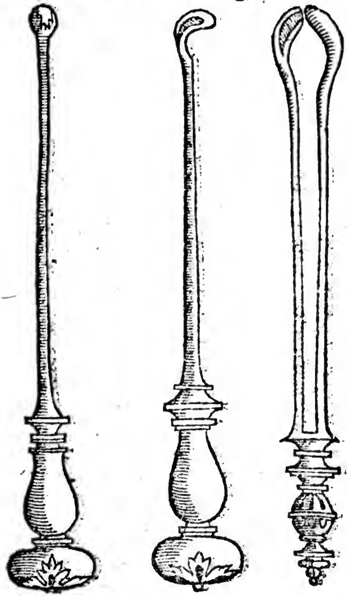
a

ac pluuioſo quale eſt hyeme & autumno,cruciatas vrgebant Accidebant præterea læuo brachio quaſi ſtupores vſque ad digitos pollicem & indicem, progredientes ad lumbos vſque,tibiam & pedem:&,vt paucis dicam,totum latus ſiniſtrum continuis iis ceu ſtuporibus languebat. Tranſmutati ſunt poſtea torpores in dolores grauiſſimos brachii, humeri & cruris: idque vti dictum,noctu & aëre frigido & humido. Tuſſicula ſicca aſſiduò aderat. Menſtrua ex parte ſupprimebātur, & nonniſi ſemel ſingulis trimeſtribus aut parū fluebāt.Cum annis quatuor aut quinque ſic doleret, acciderunt interdum epilepticæ conuulſiones : ipſum quoque brachium in atrophiam incidit. Videns mater tam dira ſymptomata,varios adhibuit medicos,chirurgos & empiricos & cū nullus auris dolor adeſſet(quippe maximi dolores obſcurabant minimū) de ſymptomatis tātū querębatur,omiſſa primaria morbi cauſa. Nequicquam autem hæc omnia neq;enim intermittebāt dolores,aut ſymptoma vllum, imò. augeſcebant. Tādē adiit me anno 1595 mēſe Nouēbri.Purgaui ipſā alioquoties iniunxi præterea humerum,brachium, & reliquias partes dolētes oleis anody-

Digitized by Google

nis & calidis:breuiter,quæcunqu
ceſſaria ad hunc morbum videbāt
hibui:fruſtrà tamen;vt priores.Cu
derem morbū repugnare omnibu
neis remediis,deſperabam de ſalu
tebat eñ me iſtius morbi cauſa,ni
teā ex catarrho foret.Interim co
qd meli⁹ adhibere poſsē,ipſa nec
cœpit recitare caſum : nēpe ꝙ ſib
octo annos globulus in aurē den
eſſet:Hęc ego audiēs, cœpi cogit
eſſe morbi cauſam. Et quamui
valde repugnaret operationi,prop
periorū chirurgorū irritos cona
recēte morbo,tādē tñ paruit.Tū e
liciter extraxi globulū ſine vi vlla
profūdius,prope tympanū videlic
cremētis ſordib.auris firmiſſimé
tē,Ceſſarūt illicò dolores capitis
quarūq; partiū corporis : & ſubſe
nocte meliuſculè habuit:ſicq; pau
leui inunctione olei lūbricorū re
fuit.Ceſſarūt inquā dolores,ſtupo
uulſiones epileptice,reliquaq; oī
promata.Reſtitutū eſt brachiū,ita
ctenus bene ſe habeat,Teſtes cla
doctiſ.Ianus Anton.Saracenus,A
Bonet⁹ M.& P.DD.Ant.Macę ph
copœus:quorū penes me chirogr

Delineatio inſtrumentorum quibus Autor vtitur in extrahendo globulo.

Digitized by Google

OBSERVATIO III.

Inciſo & perforato cranio dura mater que cranio firmiſsimè adhærere inuenta.

DVra mater caluatiæ connect
ſuturarum ope,tum vt penſil
erectum teneat cerebrum,tum etia
per ſuturas egreſſa pericranium
creet.Spaciũ verò inter ſuturas rect
tura liberũ reliquit, vt vacuum qu
eſſet inter duram matrẽ & caluar
has nimirum ob cauſas.Primo,ne q
quam ipſius cerebri ſyſtolæ & dia
obſtaret.Secundò, ne venæ & art
per extremam duræ matris partem
ſæ leui aliquo ictu in cranio facto
perentur. Poſtremo, vt ruptis in
ra matre venis ſanguis non inter
ram & piam matrem ſed inter du
matrem & cranium effunderetur &
forato cranio facilius extrahetur.
eſt ordinartus cranio facilius extr
retur. Hic eſt ordinarius naturæ o
nos contrarium in vno atq; alter
ſeruauimus,vt ex ſequentibus liqu

Puerũ quadrimũ ex phthiſi mort
priuatim cũ qbuſdã Medicinę ſtud
ãno 1596.diſſecaui.Huic dura mate
q; inſtar perioſtii vitreæ tabulę adh
neutiq

neutiquã auelli potuit, niſi prius incocto in aqua cranio. Itaq; venç quç alioquin per externã partẽ duræ matris quæ craniũ reſpicit, (duplicem enim duram matrem cum Realdo Columbo aſſero) expanduntur, illæ in parte interna verſus cerebrum conſpiciebantur. Erat nihilominus vacuum aliquod inter duram & piam matrem: hæc enim cerebro adhærebat, illa cranio. Plagas & contuſiones huiuſmodi caluariis maximè periculoſas eſſe nemo dubitat, tum quod membranæ cerebri facillimè læduntur tum etiam quod earum ruptis venis, ſanguis inter cerebrum & duram meningem effunditur. Venæ enim, vt dictũ eſt, in interna parte duræ matris ſitæ ſunt: ita vt nullo modo ſanguis extrauenatus euacuari poſſit, quamuis cranium terebello perforetur, vt ex ſequẽte hiſtoria liquet.

Ruſticus in pago Geneuæ proximo Cheſne dicto, vulnus circa dextrum os bregmatis baculo accepit: mox in terram cecidit, vomuit, & loquelam amiſit. Neglecto primum morbo, tandem octauo poſt die vocatus ſum vnà cũ clariſſimo Iano Antonio Saraceno. Inuenimus ipſũ febricitantem & delirantẽ, lin

gua ari

gua arida oculis rubicundis. Cur
tem nec rima, nec fractura appa
cranium perforaui. Nihil inueni
um : ſed dura mater ita adhærebat
nio , vt ſtyli acies inter craniu
duram matrem minimè poſſet in
ti. Vnde cum nihil puris extil
perforatio inutilis fuit : ipſe de
quarto poſt die è viuis exceſſit. C
diu dura mater retecta fuit , nem
octauo die vſque ad ſupremum, r
cerebri quantumuis continuus m
percipiebatur : verum ea fuit diſ
inter cerebrum & duram matrē, v
ſus cerebri membranam nō attin
Hinc perſpicuum fit cerebrum m
non autem ipſius membranas v
ſunt nonnulli.

OBSERVATIO

Mirabilis diſtributio venarum & ar
rum iugularium internarum.

ANno 1596, rogatus à quibu
Medicinæ ſtudioſis, priuatin
diſſecui caput detruncatum. Inue
ſtributionem venarum iugulariu
arteriarum carotidum internarū.
ſeruatu digniſſimam. Quoniam
pars earū venarum & arteriarūm
per duram & piam matres ſparg

ab vtraque capitis parte immiſſis ramu lis quibuſdam ad venam torcular di-ctam conſtituendam, in vertice ſibi inuicem coniungebantur, & conſtituebāt prope ſuturam rectam vas capacitate exæquans pennam cygni, quod tū dura, tum pia matre obuolutum erat Huius extremitas vna cerebri ſubſtāriam reſ-piciebat, nullis interiectis membranis: altera cranio tam firmiter adhærebat, vt non niſi vi auelli potuerit. Præterea cranium in ea parte vix papyrum craſ-ſitie æquabat, vbiq; inſtar oſſis cribroſi per foratum, Cutis quæ extra cranium ſpiraculum ſeu caminum illum coope-riebat, flauens fuit. Hominis robuſtiſ-ſimi caput vix vnquam dolore affe-ctum crediderim: ita vt proculdubio ad decrepitū ſeniū peruenturus fuiſſet, ni-ſi præueniſſet eum violenta mors.

OBSERVATIO V.

Monſtroſus hydrocephalos.

IN rarò contingentibus bene hydro-cephalos cenſetur: nobis in vno & al-tero videre contigit. Coloniæ in vico *Ehrnſtraß* multoties inuiſi puerum ro-buſtiſſimis parentibus natum, cui ca-put in incredibilem molem excreue-rat: ita vt ipſius rotūditas vlnā & quar-

Digitized by Google

tam partẽ vlnæ Colonienſis,eiu
que altitudo ab vna aure ad alter
militer vlnam cum quarta parte
deret. Non autem ſic natus erat:
ſeptimum menſum ætatis vix att
cœperat ei caput mõſtroſè excr
Nullus præceſſerat morbus, reli
tamen corpus parum nutriebatu
rùm caput intra menſes 30 paula
illam magnitudinem accreuit: a
dem puer in ſoporem lethargicu
dit,nec ita multo poſt obiit,anno
19. Februarii. Cranio diſſecto
clariſſimis doctiſſimisque Ioãne
no & Henrico Pallantio Medicin
ctoribus,inuenimus in duobus a
oribus cerebri ventriculis aquam
ſtallo clariorem,ad libras Colon
18.nulla autem non ſolum ventr
ſed & ſubſtantiã cerebri diſtẽdeb
vt totum cerebrum(cerebellum
pio)in ſaccũ extẽderetur:hinc fie
circumuolutiones & gyri cerebr
conſpicerentur, ſed turgerent e
Dura & pia matres integræ era
que ita dilatatæ vt totum cerebr
operirẽt.Craniũ ſimiliter dilatat
ſed paſſim mẽbranoſũ potius quã
Id adhuc in muſæo meo viſitur.T

ventriculus cum duobus anterioribus confuſus non apparebat. In quarto viſcidam quandam materiam, parua tamē quantitate inuenimus, reliqua in cerebri baſi ſecundum naturam erant: nec reperiebantur meatus per quos ſeroſus ille humor ad caput delatus fuerat, quã tumuis accuratè diſpiceremus omnia. Denique cor, pulmo, diaphragma, hepar, ſtomachus, meſenterium, lien, renes, perquam ſaua erant. Quapropter functiones vitales & naturales eo ægrotãte, parum lædebantur: ita vt vix febre vnquã laborauerit: quinimo edebat, bibebat, excernebat & dormiebat tanquam ſanus: ipſa tantum deerat nutricatio. Totum enim corpus (excepto capite) perexiguum & extenuatum remanſit: vt patet ex effigie, quã ad viuũ domi habeo. Actionibus autem animalibus & facultatibus quæ ex cerebro prodeunt, puta ingenioi, loquela, viſu, auditu & cæteris plenè deſtitutus fuit. Brachia etiam & tibias, labia, palpebras oculos voluntariè vix mouebat, at inuoluntariè ſæpius: hoc eſt, contrahebantur & conuellebatur continuò: attamen abſque dolore.

Cognoui & alium puerum Coloniæ

Digitized by Google

hydrocephalo laborantem, qui ex omni parte ſanus permanſit vſq; ad tertiũ annũ ætatis: tum demũ cœpit ipſi caput accreſcere, verùm nõ in tantaa molem. Obiit tandem ex variolis. Aperto cranio inuenta eſt aqua multa in duobus anterioribus cerebri ventriculis.

OBSERVATIO VI.

Commotio cerebri in principio neglecta, poſt modùm grauiſsimorum ſymptomatum cauſa fuit.

FIlius Domini Bernãdi ab Hatzuelt Domini in Vvildenberg denoennis ex alto cecidit: mox vomuit: ſanguinemque per nares & aures egeſſit: verúm neq; loquelam, neque ſenſum aut motum amiſit. Cum autem nec vulnus, nec contuſio aliqua extima appareret nec febricitaret ipſe, morbus planè neglectus eſt, nec vllum initio adhibitum remedium, capite alioqui perpetuò dolente. Poſt menſes quinque aut ſex collum relaxatũ eſt, adeo vt nullo modo caput erigere, aut erectum, niſi beneficio numellæ ex pelle & xylo contextæ, continere poſſet. Poſtmodum aſthmaticus factus eſt. & relaxatis ligamentis 10. 11. & 12 vertebrarum

meta

Digitized by Google

metaphreni, gibboſus factus eſt. Coxam quoque dextram imbecilliùs mouebat: ſub clauiculis ex vtraque ſterni parte atheromata conſpiciebantur. Cũ circiter biennium ita cruciatus fuiſſet, & ſymptomata in peius euaderent, parentes ipſum Coloniam ad clariſſimum Dn. Henricũ Botterum Illuſtriſſimi Heſſiæ Lantgrauii archiatrum adduxerunt, qui variis adhibitis remediis collũ in integrum, vocemque & loquelã ex parte reſtituit. Deinde exortus eſt ipſi tumor ad ſiniſtram aurem, inter iugulares venas & arteriam aſperam, qui ſenſim in maximum abſceſſum auctus, cum eſſet incidendus, aliaque chirurgica peragenda, accerſitus fui. Primo, 2. & 3. diebus vltra libras ſex materię eiecit, extillauitq; ea quotidie copia ſatis magna. Huius euacuationis beneficio dolor capitis omniaque ferè ſymptomata ex parte lenita ſunt: at vires in dies imminutæ. Circa 28. menſis Martii nouus incidit catarrhus, qui in pulmonem & ſtomachum influens, tuſſim, nauſeã & vomitũ prouocauit, ſiniſtrũ latus reſolutum fuit. Nonnulli quoque paroxyſmi epileptici acciderũt, & vlcus in collo penitus exiccatum eſt, ita vt 6. Aprilis

Digitized by Google

lus noſtro modo adhibitus
bus vacat. Neque enim de
abſit calor: nec roborat, in
potiùs, cum ſoluatur conti
tiò denique in eius applic
mihi probatur vſus ferri c
phanthaſiam & horrorem,
rique omnes ex eo concipi
nim quot homines ex ſola
grauiſſimos morbos incidu
ſyncopas, epilepſiam, apop
adeò vt ſint nõnulli quos ci
lium adigas, quàm vt ferr
ſeſe permittit? Dolor non n
phlebotomia: niſi quũ fit di
quid hoc reſpectu doloris e

Opinio propria de potentiali cauterio in ceruice.

Cæterùm quia pro ſetac
tur nonunquam potentiale
eodem loco, iuuat peculia
hoc cauterio opinione tote
tractatum claudere. Infantu
bunt Practici caterium ho
ceo: quòd tolerabilius creda
dolorificum. Ego contrà diſ

1. Ratio cur pueris non ſit potentiale cauteriũ.

rimùm, & commendo ſet
mùm, quod cum ſint pue
turbulenti, ſubinde excida
piſum, ſiue aliud tale quo
ditur: hoc ſublato ſtatim
cus, vt difficilè poſſit aper

ea parte, vti decet, & ita nulla ſit eius vtilitas. Hæc vt corrigas duo, neceſſe eſt altiſſimè ligare vinculo ſtricto caput in coronæ figuram: neceſſe item ad continendum in vlcere globulum duplicatum linteum imponere, vt formetur vlcus altiùs: nam in ſumma cute parum purgabit. At ex hac ligatura ecce maius incommodum. Nam cùm puerulis oſſa, imprimis verò cranium ſit tenerum & cartilaginoſum, id ligatura ſic comprimitur, vt nihilo magis poſſit in latitudinem creſcere, quàm cucurbitæ, quas ſolent mulieres ad lagenarum vſum in medio ligare dũ creſcunt: in altitudinem verò totum excreſcit. Inde perit capiti (vt vidi in pluribus) ſua potio & rotunditas in longitudinem educta. Et, quod grauiſſimum, cranio ita mõſtroſè educto in trãſuerſum, cerebrum eiuſque vẽtriculi ſimul etiam arctantur & comprimuntur: vnde ſpiritibus non ſatis elaboratis & prę paratis, debilitatur caput & fit catarrhis obnoxium: & ſi adoleſcant (quod ratũ) ingenio ſunt tardiore, niſi matura omiſſa ligatura dilatatum ſit cranium, & natiuæ formæ redditum. His ego rationib⁹ ſtatuo nihil iuuari cauterio iſto pue-

ad ceruicem, ſed ſetaceum potius applicandũ.

2. Ratio.

3. Ratio.

ros, imò contrà moroſos effic
preſſo ſic cerebro, quæ pars
humidiſsima, coguntur excre
humores, qui inibi aſsiduò o
vi quadam erumpere: vnde c
detur tempus quærendo natur
tui: modò in dentes, modò in
chum, modò in pulmones ali
incidunt. Quod cum citra dolo
queat fieri, eo redduntur pue
ſiores, quòd defluxus in partes
ſas incurrat.

Setacei noſtri dolor cum ex
ſuprà diximus, leuis eſt, tum
bilior in loco extimo, quàm g
tis intimæ & quidem nobiliſ
rebri videlicet, incommodum
vtilis ille ad attrahēdos magi
que humores ſuperfluos à ce
colli emunctoria.

OBSERVATIO

Ex globulo vitreo in iuris meatum
grauiſsima ſyptomata tande
Vbi de diſtributione neruorū q
iugationis cerebri, ad Clariſsim
ctiſsimum Caſparum Banhinum
& Anatomicæ iuxta ac Botanicæ
rem ordinarium in Academia Ba

S. P.

FAteor accepiſſe me iam pridẽ, Vir cariſſime, tuas literas quæ inſignem tuam erga me beneuolentiam teſtantur: ſed quod hactenus ſilui, id ne obliuioni, ſed plurimis ſubinde recurrentibus negotiis tribuas velim. De obſeruatione autem Anatomica, quàm à me expectaſti, ſic habeto. Omnino neruorum quintæ coniugationis cerebri diſtributio multò amplior eſt quam hactenus apud Anatomicos legere meminerum. Etenim cum primùm neruus ille à laterali parte cerebri exoritur, ingreditur foramẽ cæcum ſiue labyrinthum, diſtentúſque membranam tympanum format. E foramine cæco mox egreditur ramulus minor eo qui ingreſſus eſt, verſus ſpinalem medullam tendens: perinde ac ſi cum neruo ſextæ coniugationis tenderet ad partes infimas. Sed mox emittit rurſus ramulos per primam & ſecundam vertebram, qui inſeruntur laryngis muſculis. Argumento eſt ex immodice & nimis altè aut profunde titillatis auribus ſicca ſubitò exoriens tuſſicula. Mittit tertiò ſuos ramulos cum quarto, quinto & ſexto brachiũ mouentibus neruis ad brachia & digitos: nec

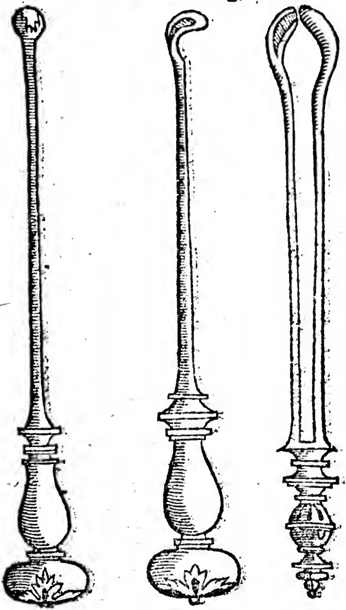
deſerit vſquã neruus i
lã,ſed continenter en
neruis ſpinalis medul
crurũ & pedũ extrema
butione neruorũ qui
nis cerebri,Vir cariſſi
ſectionib⁹ ſuperiore h
quę ipſacũ ſint paulò
tis hiſtorię narratione

Roſæ filiæ quondan
tonis annos 10. natæ
ſui ſimilibus coluend
rat in concauum aur
lus vitreus inſtar piſi
rum carpis pro brach
modantur. Admoni
gũ aduocat,qui globu
ſtra.Venit & alter, te
diuerſis tamen tempo
iuuit,quinimo altiùs
aliis globulus Exin
de extractione : & q
liæ doloribus aſsiduis
ferebat,Dei tamẽ & n
mitrẽdũ ſtatuit.Poſtn
eſt auris dolor:ſed tat
vſque ad futuram rect
doluit, plus tamen m
conſtitutione , cœlo

ac pluuioſo quale eſt hyeme & autumno, cruciatas vrgebant Accidebant præterea læuo brachio quaſi ſtupores vſque ad digitos pollicem & indicem, progredientes ad lumbos vſque, tibiam & pedem: &, vt paucis dicam, totum latus ſiniſtrum continuis iis ceu ſtuporibus languebat. Tranſmutati ſunt poſtea torpores in dolores grauiſſimos brachii, humeri & cruris: idque vti dictum, noctu & aëre frigido & humido. Tuſſicula ſicca aſſiduò aderat. Menſtrua ex parte ſupprimebãtur, & nonniſi ſemel ſingulis trimeſtribus aut parũ fluebãt. Cum annis quatuor aut quinque ſic doleret, acciderunt interdum epileptica conuulſiones: ipſum quoque brachium in atrophiam incidit. Videns mater tam dira ſymptomata, varios adhibuit medicos, chirurgos & empiricos & cũ nullus auris dolor adeſſet (quippe maximi dolores obſcurabant minimũ) de ſymptomatis tãtũ quęrebatur, omiſſa primaria morbi cauſa. Nequicquam autem hæc omnia neq; enim intermittebãt dolores, aut ſymptoma vllum, imò augeſcebant. Tãdẽ adiit me anno 1595 mẽſe Nouẽbri. Purgaui ipſá aliquoties iniunxi præterea humerum, brachium, & reliquias partes dolẽtes oleis anody-

nis & calidis:breuite
ceſſaria ad hunc morl
hibui:fruſtrà tamen;v
derem morbũ repugn
neis remediis,deſper
tebat eñ me iſtius m
teã ex catarrho foret
q̃d meli' adhibere po
cœpit recitare caſum
octo annos globulus
eſſet:Hęc ego audiẽs
eſſe morbi cauſam.
valde repugnaret op
periorũ chirurgorũ
recẽte morbo,tãdẽ tñ
liciter extraxi globu
profũdius,prope tym
cremẽtis ſordib.auri
tẽ,Ceſſarũt illicò dol
quarũq; partiũ corp
nocte meliuſculè hal
leui inunctione olei
fuit.Ceſſarũt inquã d
uulſiones epileptic,
ptomata.Reſtitutũ e
ctenus bene ſe habea
doctiſ.Ianus Anton.S
Bonet' M.& P.DD.A
copœus:quorũ penes

Delineatio inſtrumentorum quibus Autor vtitur in extrahendo globulo.

neutiquã auelli potuit, niſi prius inco-
cto in aqua cranio. Itaq; venę quę alio-
quin per externã partẽ duræ matis quæ
craniũ reſpicit, (duplicem enim duram
matrem cum Realdo Columbo aſſero)
expanduntur, illæ in parte interna
verſus cerebrum conſpiciebantur. Erat
nihilominus vacuum aliquod inter
duram & piam matrem: hæc enim ce-
rebro adhærebat, illa cranio. Plagas &
contuſiones huiuſmodi caluariis maxi-
mè periculoſas eſſe nemo dubitat, tum
quod membranæ cerebri facillimè le-
duntur, tum etiam quod earum ruptis
venis, ſanguis inter cerebrum & duram
meningem effunditur. Venæ enim, vt
dictũ eſt, in interna parte duræ matris
ſitæ ſunt: ita vt nullo modo ſanguis ex-
trauenatus euacuari poſſit, quamuis cra
nium terebello perforetur, vt ex ſequẽ-
te hiſtoria liquet.

Ruſticus in pago Geneuæ proximo
Cheſne dicto, vulnus circa dextrum os
bregmatis baculo accepit: mox in ter-
ram cecidit, vomuit, & loquelam amiſit
Neglecto primum morbo, tandem o-
ctauo poſt die vocatus ſum vnà cũ cla-
riſſimo Iano Antonio Saraceno. Inueni
mus ipſũ febricitantem & delirantẽ, lin

gua ari

gua arida oculis rubi
tem nec rima, nec fra
cranium perforaui. N
um : ſed dura mater i
nio , vt ſtyli acies
duram matrem mini
ti. Vnde cum nihil
perforatio inutilis f
quarto poſt die è viu
diu dura mater rete
octauo die vſque ad
cerebri quantumuis c
percipiebatur : verum
inter cerebrum & dur
ſus cerebri membrana
Hinc perſpicuum fit c
non autem ipſius m
ſunt nonnulli.

OBSERV

Mirabilis diſtributio ve
rum iugularium

ANno 1596, roga
Medicinæ ſtudi
diſſecui caput detrun
ſtributionem venaru
arteriarum carotidun
ſeruatu digniſſimam
pars earũ venarum &
per duram & piam m

ab vtraque capitis parte immiſſis ramu lis quibuſdam ad venam torcular di-ctam conſtituendam,in vertice ſibi in-uicem coniungebantur,& conſtituebāt prope ſuturam rectam vas capacitate exæquans pennam cygni,quod tū dura, tum pia matre obuolutum erat. Huius extremitas vna cerebri ſubſtāriam reſ. piciebat,nullis interiectis membranis: altera cranio tam firmiter adhærebat, vt non niſi vi auelli potuerit. Præterea cranium in ea parte vix papyrum craſ-ſitie æquabat,vbiq; inſtar oſſis cribroſi per foratum,Cutis quæ extra cranium ſpiraculum ſeu caminum illum coope-riebat,flauens fuit. Hominis robuſtiſ-ſimi caput vix vnquam dolore affe-ctum crediderim:ita vt proculdubio ad decrepitū ſeniū peruenturus fuiſſet,ni-ſi præueniſſet eum violenta mors.

Observatio V.

Monſtroſus hydrocephalos.

IN rarò contingentibus bene hydro-cephalos cenſetur:nobis in vno & al-tero videre contigit. Coloniæ in vico *Ehrnſtraß* multoties inuiſi puerum ro-buſtiſſimis parentibus natum, cui ca-put in incredibilem molem excreue-rat:ita vt ipſius rotūditas vlnā & quar-

ventriculus cum duobus anterioribus confuſus non appatebat. In quarto viſcidam quandam materiam, parua tamē quantitate inuenimus, reliqua in cerebri baſi ſecundum naturam erant: nec reperiebantur meatus per quos ſeroſus ille humor ad caput delatus fuerat, quā tumuis accuratè diſpiceremus omnia. Denique cor, pulmo, diaphragma, hepar, ſtomachus, meſenterium, lien, renes, perquam ſaua erant. Quapropter functiones vitales & naturales eo ægrotāte, parum lædebantur: ita vt vix febre vnquā ſaborauerit: quinimo edebat, bibebat, excernebat & dormiebat tanquam ſanus: ipſa tantum deerat nutritatio. Totum enim corpus (excepto capite) perexiguum & extenuatum remanſit: vt patet ox effigie, quā ad viuū domi habeo. Actionibus autem animalibus & facultatibus quæ ex cerebro prodeunt, puta ingenioi, loquela, viſu, auditu & cæteris plenè deſtitutus fuit. Brachia etiam & tibias, labia, palpebras oculos voluntariè vix mouebat, at inuoluntariè ſæpius: hoc eſt, contrahebantur & conuellebatur continuò: attamen abſque dolore.

Cognoui & alium puerum Coloniæ

hydrocephalo laborantem, qui ex omni parte ſanus permanſit vſq; ad tertiũ annũ ætatis: tum demũ cœpit ipſi caput accreſcere, verùm nõ in tantaa molem. Obiit tandem ex variolis. Aperto cranio inuenta eſt aqua multa in duobus anterioribus cerebri ventriculis.

Observatio VI.

Commotio cerebri in principio neglecta, poſtmodùm grauiſsimorum ſymptomatum cauſa fuit.

Filius Domini Bernadi ab Harzuelt Domini in Vvildenberg denceunis ex alto cecidit: mox vomuit: ſanguinemque per nares & aures egeſſit: verúm neq; loquelam, neque ſenſum aut motum amiſit. Cum autem nec vulnus, nec contuſio aliqua extima appareret nec febricitaret ipſe, morbus planè neglectus eſt, nec vllum initio adhibitum remedium, capite alioqui perpetuò dolente. Poſt menſes quinque aut ſex collum relaxatũ eſt, adeo vt nullo modo caput erigere, aut erectum, niſi beneficio numellæ ex pelle & xylo contextæ, continere poſſet. Poſtmodum aſthmaticus factus eſt. & relaxatis ligamentis 10. 11. & 12 vertebrarum

meta

metaphreni, gibboſus factus eſt. Coxam quoque dextram imbecillius mouebat: ſub clauiculis ex vtraque ſterni parte atheromata conſpiciebantur. Cũ circiter biennium ita cruciatus fuiſſet, & ſymptomata in peius euaderent, parentes ipſum Coloniam ad clariſſimum Dn. Henricũ Botterum Illuſtriſſimi Heſſiæ Lantgrauii archiatrum adduxerunt, qui variis adhibitis remediis collũ in integrum, vocemque & loquelã ex parte reſtituit. Deinde exortus eſt ipſi tumor ad ſiniſtram aurem, inter iugulares venas & arteriam aſperam, qui ſenſim in maximum abſceſſum auctus, cum eſſet incidendus, aliaque chirurgica peragenda, accerſitus fui. Primo, 2. & 3. diebus vltra libras ſex materię eiecit, excrillauitq; ea quotidie copia ſatis magna. Huius euacuationis beneficio dolor capitis omniaque ferè ſymptomata ex parte lenita ſunt: at vires in dies imminutæ. Circa 28. menſis Martii nouus incidit catarrhus, qui in pulmonem & ſtomachum influens, tuſſim, nauſeã & vomitũ prouocauit, ſiniſtrũ latus reſolutum fuit. Nonnulli quoque paroxyſmi epileptici acciderũt, & vlcus in collo penitus exiccatum eſt, ita vt 6. Aprillis

1593.deceſſerit.

Præſentibus clariſſimis viris Ioanne Slotano & Henrico Pallantio Medicinę DD.cadauere inciſo viſcera ſic affecta comperimus.

1, Inciſa cuti in tumoribus ſub clauiculis reperta eſt copia ſatis magna puris inſtar pultis, quæ coſtis & ſterno cariem contraxerat.

2. Cyſtis fellis prægrandis,& inteſtinum duodenum vbique humore bilioſo refertum.

3. Hepar ſcirrhoſum& obſtructum.

4. Pulmo vbique pituitoſis & viſcidis humoribus oppletus.

5. Lapides quāplurimi ex gypſea materia concreti & cyſti incluſi proximè cor, nimirū in ea parte, qua arteria aorta ex corde prodit, & ramos ſuos verſus iugulū mittit:quorum vnus magnitudinē nucis ſuperabat:reliq. parui. Adhærebant autem non tātum arteriæ aortæ & ipſius ramis qui iugulum petunt, verumetiam aſperæ arteriæ, & ſiniſtro recurrenti neruo. Ex quibus facilè colligitur, quibus cauſis vocem & loquelam ex parte amiſiſſet.

6. Capite aperto lapidem ex ſimili materia cōcretum,& membrana incluſum,

ſum, in poſteriore parte capitis ſub ſutura lambdoide, inter duram & piam matrem, inuenimus adeo adhærentem duræ matri, vt nonniſi violenter auelli poſſet.

7. In tribus cerebri ventriculis, hoc eſt, in duobus anticis & medio, vltra libras duas aquæ limpidæ reperimus.

8. Vlcus in collo tum ad aſperam arteriam, tum etiã ad os baſilare, & foramen quo ſpinalis medulla vertebras ingreditur, penetrabat: ita vt materia ex vlcere manãs tum ex pectore, tũ ex capite confluxiſſe intelligeretur. Verũ propter anguſtias viarũ ſubtilior pars effluxerat: craſſa autẽ in lapides cõcreta erat, quales prope cor viſebantur.

OBSERVATIO VII.

Cerebri concuſsiones & quidem grauiſsimæ curatæ.

COmmotio cerebri rectè in morbis acutis numeratur: verùm initio adhibitis idoneis remediis multoties curata tum ex doctorum virorum ſcriptis, tum ex ſequentibus obſeruationibus intelligitur.

1. Equiſo generoſi viri Domini Herſt, ſatrapæ in Lunſdorf, Duſſeldorpiæ ad dextrã partẽ capitis percuſſus in

terram concidit, euomuit: mox loquelam amiſit, & cruorē per nares & aures eiecit. Eum ad diuerſorium delatū Coſmus Slotanus, Illuſtriſſimi Iuliacenſiū, Cliuenſium, &c. Principis archichirurgus adhibitus, variis remediis ſanauit: loquela quoque & mens amiſſa paucis pōſt diebus illi rediit.

2. Herman Kikup, venator generoſi Domini à Velbruch in Garrad, ex arbore in congelatam terram lapſus, mox euomuit, & ſanguinem per nares, aures & palatum eiecit, loquelam amiſit: fuitque ad vndecimum fere ſine ſēſu & motu quaſi apoplecticus, febricitans vehementer. Vocatus crines abraſi, & caput *oleo roſaceo & myrtillorum* inunxi, venam brachii ſecui: clyſteres acres inieci, aliaq; quā plurima remedia adhibui, quæ hîc breuitati ſtudēs omitto. Tandē diuino fauore & mea diligētia ſtupentibus ſpectatorib. conualuit.

3. Puerum grauiſſima cerebri concuſſione laborantem, cum peritiſſimo chirurgo Ioanne Griffonio curaui. Variis remediis capiti additis, exortus eſt tandē tumor inſignis ſub aure, quo inciſo maxima puris & ſāguinis coagulati copia effluxit, atq; ſic puer conualuit.

OBSER

OBSERVATIO VIII.

Læſo cerebro, aut etiam portiuncula eius amiſſa, non ex neceſſitate mortem conſequi.

PVtant nonnulli cerebro læſo, aut etiam ipſius tunicis mortẽ neceſſariò cõſequi, ex Hippocratis authoritate, qui ſic ſcriptum reliquit: veſica diſciſſa, aut cerebro, aut corde, aut ſepto tranſuerſo, aut aliquo ex tenuiorib. inteſtinis, aut vẽtriculo, aut iecore, lethale eſt. Sed hoc (lethale) teſte Galeno Hippocrates aliâs vſurpauit, ceu mortẽ neceſſariã inferens, aliâs ceu periculoſum. Cerebri certè quidẽ vulnus, niſi profundum & ad ventriculos vſq; penetrans, non ex neceſſitate mortem inferre teſtatur Galenus, commentario ad ſuperiorem illum aphor. id quod & nobis ſæpius obſeruare contigit. *Hippocr. Aphor. 18. ſect. 6.*

Ante annos decem & ampliùs cum darem operam prædicto præſtãtiſſimo Archichirurgo Coſmo Slotano, miſſus ab eo in oppidum Langemberg 8. Septembris. 1581. vt ibi curarem varios ægrotos, vocatus fui à quodam ruſtico Ioanne Horſtman prope Hattingen, vt ipſius inuiſerem ſororem, quæ vulnus contuſum in dextro oſſe bregmatis,

cum fractura & impreſſione cranii, acceperat. Euomuit mox ab initio bilioſũ humorem & cibũ in digeſtum, ſiniſtrũ latus reſolutum eſt: in dextro autem conuulſiones patiebatur. Abraſis crinibus fragmenta aliqua cranii, & portiunculam ad inſtar fabæ ex cerebri ſubſtantia digitis extraxi. Altero die aduenit Slotanus, qui dilatato vulnere denuo extrahit fragmenta quædam oſſis & portiunculam ipſius cerebri, ad nucis auellanæ magnitudinem. Poſtea aliquoties ipſemet Slotanus me præſente de cerebri ſubſtantia detraxit: & tamen conualuit pleniſſimè.

Anno 1596. acceſſit ad me puella cũ inſigni tumore ad dextram ſincipitis partem, in concurſu ſuturæ rectæ & coronalis. Cauſam exquirenti reſpondit, ſe ante ſex hebdomadas in lapidẽ impegiſſe. At cum nec vomitus, nec dolor febriſve adfuiſſet aut adeſſet, nõ ſuſpicabar cranium, multò minus cerebrum, læſum fuiſſe. Tumore tamen inciſo maxima effluxit puris quantitas: poſtea ſtylo deprehendi inſignẽ cranii fracturã: vnde ſubeſſe periculũ animaduertens, Medicum accersendum ſuaſi. Perẽdie cum aduocatus eſſet clariſs. D.

lanus

Ianus Antonius Saracenus, cutem decuſſaui, extraxique fragmenta quamplurima cranii: ita vt cerebrũ ad thaleri latitudinẽ denudatũ cõſpiceretur. Tunicæ enim planè corruptæ erant: quarũ particulas quaſdam, præſente medico Saraceno extraxi. Tribus hebdomadibus ferme quotidie portiones aliquas ex cerebri ſubſtantia abſtuli, natura ipſa expellente: ita vt pars illa valde cõcaua cõſpiceretur. Nihilominùs tamen cerebri motus egregié apparebat: vt de cerebri motu nihil quicquam dubitãdum ſit. Mouetur enim cerebrum, non membranæ tantùm, Tandẽ verò exortæ ſunt ex ipſo cerebro denudato & carente membranis, tubercula carnoſa lẽtium inſtar, quæ ſenſim aucta ſe inuicẽ coniungebant, & tegumentũ carnoſũ & ſatis ſolidum procreabãt, cuius beneficio concauitas impleta & cerebrum tectũ fuit: ſicque priſtinã ſanitatẽ puella breui recuperatura videbatur. Nihilominus cũ aliò me negotia vocarẽt, neglecta, vt veriſimile eſt, curatione, ipſã poſt ſemeſtre obiiſſe intellexi. Sed illud notãdũ, quãdiu illam curaui, nullum ſuperueniſſe dolorẽ, febrĩ, aliud ve ſymptoma: ita vt domeſtica ſua curaret

quæ

quaſi plenè valens, ſtupentibus omnibus iis qui curationi interdum intererant. In quibus præcipuè clariſſimi viri Ianus Antonius Saracenus Medicus & Philoſophus eximius. Amandus Polanus SS.Theologię Doctor,&Dominus Georgius Ieniſchius illuſtriſs. Vvenceſlai a Zerotin medicus:prætere a Antonius Macæus pharmacopœus,&multi alii,qui nō īmeritò illius caſus admiratione tenebātur. Dū hæc curabatur, vocatus fui vnà cū clariſs.Dn.Iano Antō.Saraceno in Sabaudię vicū quēdā ad ruſticum, qui exigui vulneris contuſi occaſione ſupra dextrum os bregmatis maxima fractura cranii laborabat: vnde febriebat vehemēter, & delirabat,ſiniſt ro ſimul latere reſoluto.Cute ad Y figurā iuxta cranii fracturā inciſa,ſtatī tria fragmēta oſſis ſatis magna digitis extraxi.Inueni quoq; in vulnere portionem cerebri ad nucis magnitudinem. Chirurgus eius prior (agebatur enim quintus dies)cū id vidiſſet,aiebat ſe deſperare de ſalute. Verū admonitus cerebri vulnera interdū curari, nobis ꝓmiſit ſūmā ſe adhibiturum diligētiam. Nos omnia ad morbum & ſymptomata eius præcepimus. Ceſſanit febris

& de

& delirium:latus paralyſi laborans reſtitutum fuit. Verùm cum reliqua fragmenta crani i eſſent extrahenda,& chirurgus ipſius ꝓpter imperitiā id negligeret, poſt hebdomadas aliquot in febrim aliaq; ſymptomata recidit,&paucis poſt diebus è vita deceſſit, adeoque meræ ſuæ negligētiæ pœnas luit. Si enī fragmēta oſſis, vti decuit, extracta fuiſſēt, ꝓculdubio pleniſſimè ſan⁹ euaſiſſet.

OBSERVATIO IX.

Ex hydrope neruorum opticorum obſtructio: idemque hydrops maxima hæmorrhagia narium curatus.

LEutgen à Thenhauſen prope Hilden homo robuſtiſſimus & ſāguineus, annum agens triceſimum incidit in leucophlegmatiā maximam, ita vt à vertice vſq; ad pedes intumuerit. Inde obſtructi ſunt nerui optici, & ſenſim cœcus factus eſt. Ad eum curandum cum eſſem vocatus vnâ cum clariſſimo doctiſſimoque Domino Ioāne Slotano medico Doctore, vtriq; noſtrûm viſum eſt inprimis curandum eſſe hydropem, ceu morbum primarium & cauſam cæcitatis. Curatio apozematis aperientibus & præparantibus nec non catharti-

cis lenitius inchoata fuit. Sed ātequam valentiora exhiberemus, accreuit hæmorrhagia ex nare dextra, atque adeò magna, vt ſubitò vltra libras 4. eiecerit: vnde in ſyncopēn ęger incidit Vocatus inueni ipſum ſemianimē: ſanguine tamen ſuppreſſo nō tantùm vires reſtauratæ ſunt, verùmetiam ab hydropo, citra vllorum aliorum remediorum vſum, breui curatus eſt æger. Sed propterea quòd dehinc remedia ōnia reſpuit, à cæcitate non penitus liberatus biennio poſt ex febri continua deceſſit.

OBSERVATIO X.

Ex ſternutatione neruorum opticorum obſtructio, & ex hac cæcitas conſequuta.

ADoleſcēs 14. ānos natus, & phlegmatici habitus, cum æquali ſponſionem fecit, poſſe ſe ſternutare ad libitum, imò etiā cēties. Depoſito pignore cœpit ex immodica titillatione irritatis naribus ſternutare circiter cēties & amplius. Exin protinus correptus eſt dolore capitis & hebetatione viſus, qui etiam ſequenti die deperditus fuit, citra tamen inflammationē oculorū, aut febrim. Conuocatis mecum clariſſimis doctiſſimiſq; viris Iano Antonio Saraceno

ceno & Andrea Boneto, decretum eſt vt purgato corpore ſetaceum adhiberetur collo, vti & ſcapulis cucurbitulæ: atque his vſus reuulſionibus viſũ paucos poſt dies recepit. Hinc apparet quãtum hallucinentur, qui in neruorũ obſtructione aliiſque morbis oculorũ errhina & ſternutatoria præcipiũt & adhibent. Materia enim quæ à vehemẽti motu ex cerebri ventriculis ad nares trahitur, & circa os cribroſum accumulatur, trãſiens prope neruos opticos, ratione propinquitatis eos magis magiſque obſtruit. Obiicitur, purgationem vniuerſalem præmittendam errhinis: ſed nunquam ita poſſit exonerari cerebrum, quin tantum materiæ ſuperſit, quãtum ad hanc exiguam neruorum opticorum capacitatem obſtruendam ſatis ſit.

Observatio XI.

Adoleſcens oculo perforato viſum recepit.

QVindecim annorum adoleſcentẽ ſutoris filium Geneuę in vico diuæ Mariæ, cum domino Ioãne Griffonio curaui, circa annum 1587. cui acus ſutoria proforauerat adnatam prope Iridem: hinc factum vt humor aqueus ſtatim effluxerit, & adoleſcẽs illico viſum

ſum planè amiſerit. Oculo impoſui in primo apparatu albumẽ oui cum aqua roſacea,& nonnihil croci:fronti autem defenſiuum ex bolo Armenia, terra ſigillata cum oleo roſaceo, paucaque cera & aceto in formã vnguenti redactum, iniecique ſtatim enema. Sequẽti die catharticum exhibui, & anodynis ad ſeptimum vſque & ampliùs vulnus tractaui. Deinde collyrio ex *aqua euphraſia, ſaccharo,& tutia* præparata cicatricem induxi. His curatus fuit nullo ſuperueniẽte ſymptomate:haud multo poſt curationem viſum quoque recepit. Dodonæus in ſuis obſeruationibus ſimile aliquid refert.

Anno 1597. curaui filium Matthæi Barbotti ciuis & mercatoris Lauſannenſis:cui,infixa ſagitta,perforata fuit cornea,qua parte conſpicitur Iris. Effluxit nonnihil humoris aquei, vnde contracta eſt cornea, & puer protinus viſum amiſit. Vuluus curaui ad modum ſuprà dictum: puer hic quoque non ita multò pòſt viſum recepit.

ANNOTATIO.

Omnino his ægrotis cryſtallinus humor compunctus non fuit: eſt enim ille humor præcipuum inſtrumentum viſus, ac ſua propria

propra continetur membranula Arachnoide: dilacerata, amplius humor cryſtallinus officium facere nequit. Effluxit autem in his aqueus tantũ humor, quẽ natura in anteriorẽ partẽ inter vueã tunica (quo loco duplicatur & inuertitur) & corneam locauit. Atq; hic cũ ſit excrementũ, quod exudauit ex venulis illis, quæ in vuea tunica cõſpiciũtur, & circa locũ humoris aquei terminãtur, aliquando renaſcitur, præcipue in pueris, vt etiam eximius Anatomicus Realdus Colũbus in ſuis Anatomicis ſcriptum reliquit. Id autem hîc notandum, vulnerata pupilla viſum recipi non poſſe quamuis humor cryſtallynus ſi illæſus, & aqueus renaſcatur: vt in multis, ac potiſſimum in aſſecla generoſi viri Otthonis Schenckj domini ab Horſt ante annos aliquot obſeruaui. Is cutello perforata pupilla viſum amiſit. Curaui vulnus vt ſupra: tamen viſum non recepit. Ineuitabilis enim cicatrix impedit, quominùs radij eorum quæ viſi obiiciuntur, humorem cryſtallinum perueniant. Ex quibus perſpicuum ſit, in extirpanda ad pupillam cicatrice nihil temerè tentandum, ne malum increſceſcat; quod ex ſequente obſeruatione patebit.

OBSERVATIO XII

Ex cicatricis ad pulpillam extirpatione grauiſsima ſymptomata.

NObilis puella ita laborarat variolis, vt & cornea vnius oculi afficeretur puſtulis: ex his relicta eſt cicatrix ad canthum maiorem, ad inſtar vngulæ quæ Græcis πτερύγιον dicitur. Conſuluerunt me parentes: ſed cum reſponderem nihil hîc me poſſe prǽſtare, adhibuerunt empiricum, qui negauit cicatricem eſſe, ſed cõcretam materiam dixit in ſuperficie corneæ, quam ſe facillimè & ſine periculo abſtrahere poſſe audacter affirmauit. Parentes, confiſi filiam ipſi commiſerũt: at ipſe admota manu dilacerauit corneam. Inde dolores vehementiſſimi, inflammatio, febris, aliáque grauiora ſymptomata. Tandemque humores omnes exciderunt: vnde tunicæ cotractæ ſunt, & oculus planè clauſus. Honneſtiſſimam matronam Coloniæ in vico nouo, *im morb*, noui quæ in pueritia, vt ipſa retulit ſæpius, laborauerat varioris: vnde etiam cicatricem pupillæ contraxerat. Eam empiricus ſibi commiſſam non manu, ſed medicamentis erodientibus ſe curaturum

rum

rum promittebat: ſed incidit & illa in grauiora ſymptomata: quippe effluxerunt humores, contractæ ſunt tunicæ: inde oculus tota vita clauſus.

OBSERVATIO XIII.

Ex vlcere circa fauces appetitus vitioſus citra quem cibus deglutiri non poterat.

MVlierem quadragenariam ſæpius inuiſi Coloniæ, quæ vlcere maligno circa fauces ex pituita ſalſa è capite deſtillante, per annos aliquot laborauerat: adeò vt partes quædam palati, vti ſunt amygdalæ, vuula epiglottis, & portio gulæ: exeſæ eſſent. Vix loquebatur: cibum & potum nonniſi maximo cum dolore poterat deglutire. Hæc autem imprimis notatu digna: quod quamuis minimè grauida eſſet interdu hæc vel illa, prægnantis inſtar, appeteret nempe haleces, carnes & piſces ſalitos & infumatos, alióſque concoctu difficiles cibos, viti & fructus immaturos. Deinde (mirum magis) quòd talia quantumuis dura ſine dolore vllo deglutiret, ſi modò appeteret. Verũ appetitũ & deglutionem illam planè ſuper naturalẽ illi ſummo Dei beneficio accidiſſe non dubito: alioqui vita tot in annos protrahi & foueri nõ potuiſſet,

cum nullo modo hordeatū, aut amygdalarum, vel carnium ius, aut tale quippiam ſorbere poſſet, abhorrente ſtomacho: adeóq; ſæpiſſime totum triduum à cibo & potu abſtineret, donec appetitus ille vitioſus denuò recurreret. Præterea quamuis, quod appetebat, morbo contrarium eſſet, eo tamen ſine noxa veſcebatur: quicquid autem reſpuebat, licet idoneum, nauſeam & nonnunquam paroxyſmos febriles inducebat. Ex quibus intelligimus, non ſemper ægrotis ſeueriùs deneganda quæ natura ſummè appetit. Siquidem videmus & nonnullos haud priùs ex quartana aliiſque morbis cronicis cōualuiſſe, quā illorum quantūuis vitioſo appetitui ſatisfieret. Sed ea curatio nō vſquequaq; tuta eſt: imò neq; iſta mulier illo modo ſanitatē recuperauit.

OBSERVATIO XII.

Spina piſcis gutturi infixa biennio poſt excitato abſceſſus in externa colli parte extracta.

ANno 1594. Coloniæ accaſsit ad me mulier laborans tumore inſigni ad maxillæ inferioris partem dextram: qui tumor ſeſe ad aſperam vſque arteriam, aurem & furculā extēdebat,

repre

repræſentabatq; ſteatoma: mollis erat erat ſine inflãmatione. Imprimis emollen tia & diſcutientia per aliquot dies: ſed cũ viderẽ his nihil profici, cauſã penitus inquiſiui. Illa reſpondit ſe ante biennium inter edendũ ſpinã piſcis deuoraſſe, quæ œſophago adhæſiſſet, indeq; ſtatim exortũ dolorẽ maximũ, ita vt difficilè cibũ & potũ deglutire poſſet: tandẽ dolore ſedato collũ paulatim intumuiſſe. Ex hac declaratione cognoui ſpinã aut ipſius portionẽ adhuc remanere: hinc ad ſuppurantia confugi. Suppuratus tumor à Luduouico Gandorpio chirurgiæ ſtudioſo, cui proficiſcens curationes cõmiſerã, inciſus eſt. Manauit materies plurima: ſpina poſt apparuit, quam ipſe integrã & incorruptam extraxit. Vlcus poſt paucos dies coaluit.

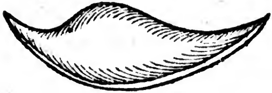
OBSERVATIO XV.

Mulier oßiculum deuoratum, quo pene ſuffocabatur, ſeptimo tandem die egreßit.

ANNO 1592. *Metzgen auff dem Vualberin* Hilden, oſſiculũ vndiq; peracutum deglutiuit. Primo ſecundo & tertio diebus prouocato vomitu, neque egerere, neque tranſglutire potuit: Vocatus tandem quarto die, inueni

collum intus & extra inflammatum, ita vt vix inſpirare, vel etiam iuſcula ſorbere poſſet. Vrgebant dolor vehemens, febris delirium & conuulſiones. Cum oſſiculum neque inſtrumentis vllis depelli, nedum extrahi poſſet, ſed iã in ipſo gutture abſceſſum procreaſſet, anodynis quantum potuit dolores ſedaui, & ſuppurationem prouocaui. Intus decoctum ex *radicibus althaæ, ſemine lini, fœnigræci & cydoniorum*, cum *oleo amygdalarum dulcium* per ſiphonem inieci. Exterius autem collum iniunxi *oleo anethino, liliorum alborum, & amygdalarum dulcium*, & cataplama ex *farina fabarum, floribus chamæmeli, meliloto, ſemine lini, fœnigræci*. coctum in *hydrelæo* adhibui. Interim etiam aliquoties enemata inieci, & vires iuſculis conſeruaui vſque ad ſeptimum. Tùm per eos reiecit plurimum puris ſimulque oſsiculum, cuius magnitudinem & figuram hîc ſubieci: ſicque liberata & breui curata fuit.

OB

OBSERVATIO XVI.

quidam per imprudentiam deuorans fruſtum corij propemodum ſuffocatus tandem conualuit.

ANno 1594. menſe Maio, ciuis & ſutor Colonienſis, è regione diui Laurentij habitans, inter confabulãdũ ore continebat corij fruſtum, quod illo præ riſu hiante gutturi ſe inſinuauit & infixit. Procurauit ſtatim vomitum: ſed neque regerere, neque deglutire potuit: quapropter homo ille propemodum ſuffocatus eſt. Vocatus vnà cũ clariſſimo doctiſsimoque viro Domino Ioanne Kuenio Bridembachio D. protinus inieci gutturi decoctum emolliens ex *radicibus althaa, ſemini, fœnigraci, cum oleo amygdalarum dulcium* deinde ſtylo argenteo incuruo corium ad capacitatem ſtomachi depuli: quod poſt ſemeſtre ſpaciũper aluũ egreſsit.

OBSERVATIO XVII

Inciſio cadauere gibboſitatis cauſa abdita. inuẽta eſt in cranio: vertebrarum carioſa

partes in media ferè pulmonis ſubſtantia deprehenſa.

ADoleſcēs à pueritia gibbo & aſthmate vexatus, tandē ex phthiſi obiit circa annum ætatis decimum ſextū. Huius cranium aperui præſente chariſſimo doctiſſimóque. Eſaia Colladone, Medico Doctore & Philoſophię in Genuenſi Schola profeſſore ordinario. Inueni proceſſum, ſiue interſtitium aut ſeptum illud quod eminet in medio oſſis Ethmoidis ſeu cribroſi (qui proceſſus craſſitiem papyri excedere vix ſolet) in latitudinem & altitudinem ita auctum, vt fere totum criboſum obtegeret: adeò vt foramina huius oſſis, per quæ pituita ex cerebro ad nares ſolebat affluere, planè oppleta viderentur, & quantumuis per cocto cranió vix eorum vllum pateret. Denique oſsicula ſuperioris maxillæ, quæ in magno oculi cantho conſpiciebantur, adeò excreuerant, vt ſeptum naſi hincinde propemodum attingerēt Hanc præcipuā fuiſſe gibboſitatis cauſam veriſimile eſt. Cum itaque pituita per nares minimè poſſet expurgari, verſus ſpinalem medullam tendebat: ſicq; vertebræ earumque cartilagines aſsiduò

duò irrorat ę pituita viſcida & relaxatę tandem excreuerant in gibbum maximum. Illud prætereà in hoc cadauere notandum viſebatur, quòd ſexta ſeptima, octaua, nona, & decima vertebræ metaphreni, quæ gibbum efficiebant, exeſæ erant carie: præcipuè autem octaua & nona, quarum nihil præter exteriorem ſemicirculum cum ſuo progreſſu conſpiciebatur. Interiores autem partes harum vertebrarum, in quatuor aut quinque partes fractas, non ſine admiratione in ipſa media pulmonis ſubſtantia inueni. Pulmo in ea parte quæ deorſū reſpiciebat vlcere magno & calloſo laborabat, per quod ea fragmēta ex cōtinuo pulmonis motu attracta fuiſſe dubiū non eſt. Poſtremò erant oſſa omnia à collo vſque ad pedes, præcipuè vertebræ, os ſacrum os pubis, oſſa pedis, deniq; omnes epiphyſes ſiue appendices præter conſuetudinem molles ac tenellæ, vt fere inſtar ceræ tractari poſſent.

Observatio XVII.

Ex ſcirrho & vlcere cancroſo in inteſtino cæco exorta iliaca paßio.

Theodori *auff. der Kulen* in Hildē puerū aliquoties inuiſi, qui dolo-

re fixo & cõtinuo ſub regione hepatis per annos aliquot laborauerat: Eo tandẽ ex grauiſsima iliaca paſsione mortuo: vocatus ſum vt cauſam præcedentis doloris inquirerem. Aperto corpore inueni inteſtinũ cęcũ cõtractũ, in inteſtinũ ileũ ſeſe inſinuaſſe, idque opplevuiſſe adeò vt nihil ex ſuperioribus inteſtinis ad colon permeare poſſet: inde aliaca. Deniq; fiſſo ileo, & exemto cæco, id vbiq; inflãmatũ & prætumens inueni. Præterea ſcirrhus exulceratus, aut potiùs cancer exulceratus in ipſius cæci inteſtini fundo conſpiciebatur.

ANNOTATIO.

Diuerſæ cõſtituũtur cauſæ iliacæ paſsionis quã nonnulli Miſerere mei appellãt. Præcipua autem eſt ilei conſtrictio & coarctatio. Itaque huius rei indagandæ cauſa diuerſa cadauera inſpexi: & quãuis vt plurimũ fætor adeò teter erat, vt vix poſſent exquiſitè omnia conſiderari, id tamen in omnibus hactenus obſeruaui, principium & originẽ huius morbi fuiſſe circa inteſtinum cæcum: hoc eſt, ſacculum qui in fine ilei & coli principio conſpicitur.

Quamobrem exiſtimo valuulam, quam præclariſsimus D. Caſparus Bauhinus, anatomicus inſignis, in principio inteſtini

coli

coli inuenit, primum ex inteſtini cæci inflammatione adeo contrahi & conſtringi, vt nihil quicquam excrementorum permeare poſſit: ſicque accreſcere inflammationem, vt tandem totum inteſtinum ileum, imo & circumiacentes partes gangræna, & ſphacelo corripiantur: vt obſeruaui in omnibus quos præter prædictum puerum hactenus diſſecui.

OBSERVATIO XIX.

Hydrocardia.

GEorgius Benedictus pharmacopola quinquagenarius ſcirrho. hepatis, obſtructione ſplenis & venarũ meſaraicarum, item dolore continuo tum capitis, tum circa om oplatam dextram nec non deſtillatione ad pulmones, tuſſi, & nõnunquã palpitatione cordis aliquot mẽſibus vexatus eſt. Mortui cadauer incidi, & inueni pectus plenum ſeroſi humoris: pulmonis dextrã partem propemodum abſumptam: ſiniſtram non mediocriter inflammatam & pleuræ coſtiſque mediante callo quodam firmiſſimè adhærentem. Sed, quod mirabilius, in pericardio vltra libras quatuor ſanioſi ſanguinis & materiæ purulentæ inueni Nullum tamen indicium ſolutionis continui, neq; in ipſo corde,

alio qui externa ſui parte leuiter inflā-mato,neque in pericardo: nec patebat via vlla per quā materia & aqua illa ſe-roſa ad pericardium percolata fuiſſe videretur.Id tamen ex ipſo nonnunquam audiui cum æger eſſet,percipere ſe interdum ad partem colli vtramque, quâ carotides arteriæ aſcendunt, frigidiſſimum quendam humorem ex capite delabētem ad pectoris regionem. Diſſectioni interfuerūt clariſſimi & doctiſſimi viri, Ianus Antonius Saracenus: Marcus Offredus: Andreas Bonetus: Saluator Verdetus: Georgius Ieniſchius Medici doctores,'& quàmplurimi alii.

OBSERVATIO XX

Ex vmbilici abſciſſione ſubita mors.

ADoleſcenti vulnus exiguum inter vmbilicum & coſtas mendoſas acie gladii inflictum eſt:mox is procūbens humi quāprimum expirauit.Vocatus,miratus ſum eum tam leui vulnere accepto,&'circa locum mea quidem ſententia,haud ita periculoſum:tā ſubitò deceſſiſſe.Sequenti die,cadauere diſſecto cauſam perueſtigans,inueni interiora omnia illæſa præter vmbilicalem venam,in adultis ligamentum potius: quæ quidem vena planè abſciſſa fuit.

ANNO

ANNOTATIO

Infans quandiu geſtatur vtero, per venã vmbilicalem ad ſe trahit alimentum. Nato puero vena illa (ne penitus ſit inutilis) ſenſim indureſcit in ligamentum, cuius beneficio hepar vmbilico alligatur. Ligamento autem abſciſſo hepar ſurſum retrahitur & diaphragma adeo comprimi, vt homo neque inſpirare, neque expirare poßit, imo ſuffocetur ilico.

OBSERVATIO. XXI.

Infans eruptione facta matricem lacerat, totoque capite in ventris capacitatem delapſus, contracta matrice ſtrangulatus, deprehenditur

ANno 1593. 12. Aprilis Coloniæ præſentibus clariſſimis ac doctiſſimis Ioanne Slotano & Henrico Palantio M.DD. diſſecui aurificis vxorem ex parturitione mortuã. Comperta eſt matrix erũpente infante lacerata, eiusque caput læuam ventris capacitatẽ demiſſum: eademque matrix, pars neruoſa, circa infantis collum contracta, quæ ipſum procul dubio ſuffocarât. Mater totos vndecim dies parturiens fuerat, fruſtra adhibitis obſtetricibus, meque tandem ipſo pridie ante obitum: cum multò ante mortuus eſſet infans

in vte

in vtero, ſolo extante læuo brachio quod propendebat.

ANNOTATIO.

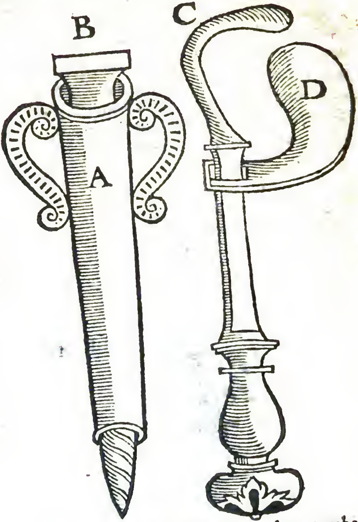
Fœtus in vtero mortuus variè extrahitur. Alias apprehēſis pedibus, alias capite, nempe vel ori, vel oculis, aut naribus, aut deniqueſub mentum infixis hamulis. Prior modus naturali partui contrarius: alter videtur congruus. Verum tamen ſi quis ad hunc modum infigat hamulos, nonniſi vi magna & vicininarum partium periculo poteſt, fœtus extrahi, propterea quod caput aut obliquum, aut tranſuerſum adducitur.

Hæc mihi perpendenti occurrit breuior & tutior quædam methodus, quæ à me hactenus vſurpata ex voto ſucceßit. Ergo ſi fœtus in vtero ſitus eſt præter naturam, ſiue tranſuerſus, ſiue obliquus, aut inuerſus, vel ſimili quouis ſitu, ſoleo manum inunctam oleo liliorum in vterum immittere & ad naturalem ſitum fœtum reuocare, quantum fieri poteſt. Tum adducto capite, aliquantulum aperio viam ſpeculi beneficio: ipſoque infantuli capite apprehenſo perforo cranium terebello infra figurato, idque in vertice. Ne autem terebelli cuſpis interea colli matricis partem aliquam compungat aut vulneret, prius immitato fiſtulā,

deinde per eam terebellum. Perforato cranio extraho terebellum, & foramini infigo hamulum infrà quoque figuratum: tum leniter leuiterque fœtus extrahitur. Id cum alias tum recens anno 1597. 21. Nouembris Lauſannæ in honeſtiſſima matrona feliciter ſucceſſit. Si membrum genitale intumuerit, comprimendum eſt cranium, vel incidendum in vertice, vt euacuato cerebro caput infantis facilius tranſmitti poſſit.

***

A Fiſtu

A Fiſtula, per quàm immittendum terebellum, ne ipſius cuſpis vuluam pungat.
B Terebellum.
C Hamulus.
D Defen

D Defenſorium, quod interim dum immittitur hamulus, retro verſus manubrium demittitur: infixo autem hamulo, rurſus odducitur: nempe vt ſi effugeret hamulus, defenſorium tamen impediret quamuis vulua laceraretur.

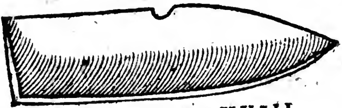
Observatio XXII.

Cultri oblongi dimidium lumbis infixum biennio poſt extractum eſt, relictaque inde fiſtula, ſanata.

ANno 1591. adiit me iuuenis robuſtiſſimus optimique habitus, laborans peranguſta quidem, ſed profunda & perpetuò dolorifica fiſtula ad dextram ſpinę dorſi partem circa quartam vertebram lumborum. Is narrabat ſibi ante biẽnium cultro illatum vulnus in quodam tumultu: quod à nemine hactenus curari potuiſſet. Dilatata fiſtula *trochiſcis de minio* & *ſpongiis præparatis*, item *radicibus gentianæ*, inueni in ima parte oblongi cultri dimidium, cuius mucro defixus fuit inter tertiã & quartam vertebram, reliquum callo obductum. Inciſo callo extraxi cultrum: cuius longitudo cum latitudine hîc ſpectatur. Exin mundificato vlcere cum *puluere præcipitato*, & *vnguẽto* quod vocãt

Apoſtolorum, iuuenis breuî conualuit.

Id autem hîc inſigne, quod à vulnere accepto ad extremam vſque curationem, vix vnquam febricitârit: nedum paſſus inflammationem, ſpaſmum, dolorem acutiſſimum, & reliqua ſymptomata quæ ſolent ſaucio dorſo accidere grauiſſima.

OBSERVATIO XXIII.

Adoleſcens per vmbilicum excernens: in cuius diſſectione ſedecim obſeruationes luculentæ.

ADoleſcens duodecim annos natus, cacochymus, tumore inſigni, duro, & dolorifico muſculorum rectorum abdominis ad vmbilicum laborabat, Rupto tumore excrementa hanc viam inière, vt per hebdomadas quatuor vel quinque, nihil per aluum egeſtum ſit.

1. Aperto ventre inuenta ſunt excrementa in vacuo, inteſtinis ſuffuſa.

2. Inteſtina præter naturalem ſitum, miro quodam modo intertexta.

3. In colo verſus hypochondria ſiniſtra vlcus

vlcus oblongum & calloſum.

4. Colon in maximam capacitatem diſtentum, vt ventriculum potius eſſe, quam inteſtinum iudicaturus eſſes.

5. In fine meſenterii tumor inſignis & prædurus, inteſtinũ rectum adeò cõprimens, vt exinde nihil excerni poſſet,

6. Quod reliquum fuit excrementorum in inteſtinis, adeo induram, vt lapides potius quã excremẽta viderentur.

7. Totum meſenterium, pancreas, item inteſtina, & vena porta tumoribus ſcirrhoſis ſcatentia.

8. In imo ventriculò vlcus.

9. Tubercula glãdulosa pylori in ſcirrhum maximum aucta.

10. Lien firmiſſimè coſtis hærens.

11. Circa vaſa ſplenis, venam portã & cauã ſteatomata & ſcirrhi non pauci.

12. Hepar exangue & ſcirrhoſum.

13. Diaphragma vndique tumoribus ſcirrhoſis & ſteatomatos ſcatens.

14. In pectore & pulmonis ſubſtantia, item circa cordis vaſa, œſophagum & aſperam arteriam ſcirrhi quàmplurimi, & ſteatomato penè innumerabilia.

15. In pericardio ichoris magna copia.

16. In cordis acu mine tubercuum album ad nucis auellan ę magnitudinem.

Diſſectionis teſtes doctiſſimi, Petrus Canalis Georg. Ieniſchius M.D. Philibert⁹ Saracenus, & M. Simō chirurgus.

OBSERVATIO XXIIII.

Lapis in veſica fellis: item vermis

GEneroſus vir Conradus à Stimberg, pituitoſus & cacochymicus, obſtructionib. viſcerũ, vlcere maligno ad genu ſiniſtrum, interdum etiam ictéritia annis aliquot laborauit: ac tandē obiit ex febri Duſſeldorpiæ Sept. 29, 1582. Incidi & cōdii cadauer cũ præſtātiſs. Coſma Slotanoc oram Clariſs. ac doctiſs. DD. Reinero Solinādro, & Galeno VViero In veſica fellis inuenimus lapidē duriſſimũ ad nucis ioglādis magnitudinē, anterius atrũ poſteri⁹ croceũ.

ANNOTATIO.

Concreſcunt lapides corpore humano ex viſcidis & pituitoſis humoribus calefactis. Et quamuis id in veſica fellis propter viſcidi humoris abſentiam perrarum, aliquoties tamen inuentum Dodonaus etiam annotauit.

Vermis in veſica fellis. *Sed quid rarius, quid admirabilius. quàm gigni vermes in veſica fellis? Attamen praſtantiſsimus Galenas VVierus, vir probus & fide digniſsimus in illa diſſectione, ac deinde ſæpius domi ſua Duſſeldor-*

pia mihi priuatim retulit ſe inueniſſe vermẽ in veſica fellis. Quod ſanè mirabile, cum nihil ſit in corpore humano felle amarius; cumq́ꝫ & hominibus & brutis, ipſisq́ꝫ adeò planeis, vt teſtatur Galenus, amara õnia aduerſiſſima ſint, & ad nutricationem inepta.

OBSERVATIO XXV.

Inciſo cadauere rara plurima obſeruatu digna.

AMedeus quidam Faber lignarius quadraginta annos natus, biennio variis per interualla morbis, dolore capitis, ictero, viſcerũ obſtructionibus, imò etiam cachexia, poſtremùm etiam dolore iſchiadico laborauit: tandemq́; extinctus eſt aucta febri cũ paraphrenitide 19. Aprilis 1596.

Incidi cadauer coram DD. Georgio Ieniſchio & Philiberto Iani Antonii Saraceni filio, In diſſectione viſa ſunt obſeruatu digna quæ ſequuntur.

1. Omentũ inflatum & corruptum.

2. Inteſtinum Colon præter conſuetudinem arctum circa ilia ſiniſtra.

3. Inter collũ veſicæ & inteſtinum rectũ, tuberculũ ſcirrhoſũ, ex quo ſæpe vrinę difficultas, ac ĩterdũ etiã iſchuria

4. Ad rotatorem femoris dextri ingens abſceſſus, humorem purulentum

copioſiſſimum ſupra libræ pondus continens hinc eroſis articuli ligamentis imbibitis etiã muſculis luxatio, quam paſſus erat æger.

5. Sub muſculo pſoa ſiniſtro, cui rẽ incumbit, quique in cruris interiorem partem inſeritur, ingens atheroma vltra libras duas puris craſſioris cõtinẽs: ibidemque tres aut quatuor lumborum vertebræ ita carie affectæ, vt earũ fruſtula coram adſtantibus extraxerim digitis & attriuerim.

6. Inteſtina vermibus ſcatentia.

7. Tumor ſcirrhoſus, ſuppuratus, & ad inſtar ſteatomatis, magnitudine duorum pugnorum, ortus ex inferiore parte pãcreatis inteſtinum duodenum circumdederat, ſic vt peritonæo tectus, alterum quaſi ventriculam mentiretur. Materia per ramos venæ portæ in ipſũ pancreas deſinentes affluebat.

8. In hepate ſcirrhoſo apoſtemata exigua multa.

9. Lien totus corruptus multos continebat calculos.

10. Pulmo inflãmatus, multis grandinibus refertus.

11. In ſuperficie ſterni, ad clauicularum cõiunctionem atheroma oui magni

gnitudine.

12. Apoſtema ſub ala dextra, ĩter pleurã & coſtas maximi pugni magnitudine & graueolens, cuius purulenta materia quartã, quintã & ſextã coſtas exederat. Atq; adeò nõ modò diuulſæ erãt coſtæ à vertebris, ſed & ſũma parte qua vertebris iũgũtur vſq; adeo carie corruptę, vt facilè eximi digitiſq; friari poſſent.

13. In cranio dura mater inflãmata.

14. Dura matre detracta, tumor ſcirrhoſus & latus in pia matre ad ſiniſtram falcis partem. Hæc nimirum fuit cauſa doloris capitis, qui totum biennium perſeuerârat.

15. Inter meningas & cerebrũ ichor multus.

16. Plexus choroides inflammatus.

17. Circa cerebri baſin & cerebellum, ſelibra ſanguinis & ampliùs é iugularibus internis affluxerat.

ANNOTATIO.

Inteſtini coli ãguſtiã naturalẽ in ſiniſtra parte D. Caſpar Bauhinus Anatomicus inſignis annotauit. Huius cauſa dolores Colici in ea parte plurimùm & oriuntur & exacerbantur: quippi anguſtia illa facilè obſtruitur ab excrementis, quæ in colo filamentis rectis (vt D. Rondeletius

partes in media ferè pulmonis ſubſtantia deprehenſa.

ADoleſcẽs à pueritia gibbo & aſthmate vexatus, tandẽ ex pthiſi obiit circa annum ætatis decimum ſextũ. Huius cranium aperui præſente chariſſimo doctiſſimóque. Eſaia Colladone, Medico Doctore & Philoſophię in Genuenſi Schola profeſſore ordinario. Inueni proceſſum, ſiue interſtitium aut ſeptum illud quod eminet in medio oſſis Ethmoidis ſeu cribroſi (qui proceſſus craſſitiem papyri excedere vix ſolet) in latitudinem & altitudinem ita auctum, vt fere totum criboſum obtegeret: adeò vt, foramina huius oſſis, per quæ pituita ex cerebro ad nares ſolebat affluere, planè oppleta viderentur, & quantumuis per coctо cranió vix eorum vllum pateret. Denique oſsicula ſuperioris maxillæ, quæ in magno oculi cantho conſpiciebantur, adeò excreuerant, vt ſeptum naſi hincinde propemodum attingerẽt Hanc præcipuã fuiſſe gibboſitatis cauſam veriſimile eſt. Cum itaque pituita per nares minimè poſſet expurgari, verſus ſpinalem medullam tendebat: ſicq; vertebræ earumque cartilagines aſsiduò

duò irrorat ę pituita viſcida & relaxatę tandem excreuerant in gibbum maximum. Illud prætereà in hoc cadauere notandum viſebatur, quòd ſexta ſeptima, octaua, nona, & decima vertebræ metaphreni, quæ gibbum efficiebant, exeſæ erant carie: præcipuè autem octaua & nona, quarum nihil præter exteriorem ſemicirculum cum ſuo progreſſu conſpiciebatur. Interiores autem partes harum vertebrarum, in quatuor aut quinque partes fractas, non ſine admiratione in ipſa media pulmonis ſubſtantia inueni. Pulmo in ea parte quæ deorſũ reſpiciebat vlcere magno & calloſo laborabat, per quod ea fragmẽta ex cõtinuo pulmonis motu attracta fuiſſe dubiũ non eſt. Poſtremò erant oſſa omnia à collo vſque ad pedes, præcipuè vertebræ, os ſacrum os pubis, oſſa pedis, deniq; omnes epiphyſes ſiue appendices præter conſuetudinem molles ac tenellæ, vt fere inſtar ceræ tractari poſſent.

Observatio XVII.

Ex ſcirrho & vlcere cancroſo in inteſtino cæco exorta iliaca paſſio.

Theodori *auff. der Kulen* in Hildẽ puerũ aliquoties inuiſi, qui dolo-

re fixo & cõtinuo ſub regione hepatis per annos aliquot laborauerat: Eo tandẽ ex grauiſsima iliaca paſsione mortuo: vocatus ſum vt cauſam præcedentis doloris inquirerem. Aperto corpore inueni inteſtinũ cęcũ cõtractũ, in inteſtinũ ileũ ſeſe inſinuaſſe, idque oppleuiſſe adeò vt nihil ex ſuperioribus inteſtinis ad colon permeare poſſet: inde aliaca. Deniq; fiſſo ileo, & exemto cæco, id vbiq; inflãmatũ & prætumens inueni. Præterea ſcirrhus exulceratus, aut potiùs cancer exulceratus in ipſius cæci inteſtini fundo conſpiciebatur.

ANNOTATIO.

Diuerſæ cõſtituũtur cauſæ iliacæ paßionis quã nonnulli Miſerere mei appellãt. Præcipua autem eſt ilei conſtrictio & coarctatio. Itaque huius rei indagandæ cauſa diuerſa cadauera inſpexi: & quãuis vt plurimũ fœtor adeò teter erat, vt vix poſſent exquiſitè omnia conſiderari, id tamen in omnibus hactenus obſeruaui, principium & originẽ huius morbi fuiſſe circa inteſtinum cæcum: hoc eſt, ſacculum qui in fine ilei & coli principio conſpicitur.

Quamobrem exiſtimo valuulam, quam præclarißimus D. Caſparus Bauhinus, anatomicus inſignis, in principio inteſtini

coli

coli inuenit, primum ex inteſtini cæci inflammatione adeo contrahi & conſtringi, vt nihil quicquam excrementorum permeare poſſit: ſicque accreſcere inflammationem, vt tandem totum inteſtinum ileum, imo & circumiacentes partes gangræna, & ſphacelo corripiantur: vt obſeruaui in omnibus quos præter prædictum puerum hactenus diſſecui.

OBSERVATIO XIX.

Hydrocardia.

GEorgius Benedictus pharmacopola quinquagenarius ſcirrho. hepatis, obſtructione ſplenis & venarũ meſaraicarum, item dolore continuo tum capitis, tum circa om oplatam dextram nec non deſtillatione ad pulmones, tuſſi, & nõnunquã palpitatione cordis aliquot mẽſibus vexatus eſt. Mortui cada uer incidi, & inueni pectus plenum ſeroſi humoris: pulmonis dextrã partem propemodum abſumptam: ſiniſtram non mediocriter inflammatam & pleuræ coſtisque mediante callo quodam firmiſſime adhærentem. Sed, quod mirabilius, in pericardio vltra libras quatuor ſanioſi ſanguinis & materiæ purulentæ inueni Nullnm tamen indicium ſolutionis continui, neq; in ipſo corde,

alio

alioqui externa ſui parte leuiter inflãmato, neque in pericardo: nec patebat via vlla per quã materia & aqua illa ſeroſa ad pericardium percolata fuiſſe videretur. Id tamen ex ipſo nonnunquam audiui cum æger eſſet, percipere ſe interdum ad partem colli vtramque, quâ carotides arteriæ aſcendunt, frigidiſſimum quendam humorem ex capite delabẽtem ad pectoris regionem. Diſſectioni interfuerũt clariſſimi & doctiſſimi viri, Ianus Antonius Saracenus: Marcus Offredus: Andreas Bonetus: Saluator Verdetus: Georgius Ieniſchius Medici doctores, & quàmplurimi alii.

OBSERVATIO XX

Ex vmbilici abſciſsione ſubita mors.

ADoleſcenti vulnus exiguum inter vmbilicum & coſtas mendoſas, acie gladii inflictum eſt: mox is procũbens humi quãprimum expirauit. Vocatus, miratus ſum eum tam leui vulnere accepto, & circa locum mea quidem ſententia, haud ita periculoſum: tã ſubitò deceſſiſſe. Sequenti die, cadauere diſſecto cauſam perueſtigans, inueni interiora omnia illæſa præter vmbilicalem venam, in adultis ligamentum potius: quæ quidem vena planè abſciſſa fuit.

ANNO

ANNOTATIO

Infans quandiu geſtatur vtero, per venã vmbilicalem ad ſe trahit alimentum. Nato puero vena illa (ne penitus ſit inutilis) ſenſim indureſcit in ligamentum, cuius beneficio hepar vmbilico alligatur. Ligamento autem abſciſſo hepar ſurſum retrahitur & diaphragma adeo comprimi, vt homo neque inſpirare, neque expirare poſſit, imo ſuffocetur ilico.

OBSERVATIO. XXI.

Infans eruptione facta matricem lacerat, totoque capite in ventrũ capacitatem delapſus, contracta matrice ſtrangulatus, deprehenditur

ANno 1593. 12. Aprilis Coloniæ præſentibus clariſſimis ac doctiſſimis Ioanne Slotano & Henrico Palantio M.DD. diſſecui aurificis vxorem ex parturitione mortuã. Comperta eſt matrix erũpente infante lacerata, eiusque caput læuam ventris capacitatẽ demiſſum: eademque matrix, pars neruoſa, circa infantis collum contracta, quæ ipſum procul dubio ſuffocarât. Mater totos vndecim dies parturiens fuerat, fruſtra adhibitis obſtetricibus, meque tandem ipſo pridie ante obitum: cum multò ante mortuus eſſet infans

in vte

in vtero, ſolo extante læuo brachio quod propendebat.

ANNOTATIO.

Fœtus in vtero mortuus variè extrahitur. Alias apprehẽſis pedibus, alias capite, nempe vel ori, vel oculis, aut naribus, aut denique ſub mentum infixis hamulis. Prior modus naturali partui contrarius: alter videtur congruus. Verum tamen ſi quis ad hunc modum infigat hamulos, nonniſi vi magna & vicininarum partium periculo poteſt, fœtus extrahi, propterea quod caput aut obliquum, aut tranſuerſum adducitur.

Hæc mihi perpendenti occurrit breuior & tutior quædam methodus, quæ à me hactenus vſurpata ex voto ſucceſsit. Ergo *ſi fœtus in vtero ſitus eſt præter naturam, ſiue tranſuerſus, ſiue obliquus, aut inuerſus, vel ſimili quouis ſitu, ſoleo manum inunctam oleo liliorum in vterum immittere & ad naturalem ſitum fœtum reuocare, quantum fieri poteſt. Tum adducto capite, aliquantulum aperio viam ſpeculi beneficio: ipſoque infantuli capite apprehenſo perforo cranium terebello infra figurato, idque in vertice. Ne autem terebelli cuſpis interea colli matricis partem aliquam compungat aut vulneret, prius immitato fiſtulã,*

deinde

deinde per eam terebellum. Perforato cranio extrahe terebellum, & foramini infigo hamulum infrà quoque figuratum: tum leniter leuiterque fœtus extrahitur. Id cum alias tum recens anno 1597. 21. Nouembris Lauſannæ in honeſtiſsima matrona feliciter ſucceſsit. Si membrum genitale intumuerit, comprimendum eſt cranium, vel incidendum in vertice, vt euacuato cerebro caput infantis facilius tranſmitti poſsit.

***

A Fiſtu

D Defenſorium, quod interim dum immittitur hamulus, retro verſus ma nubrium demittitur: infixo autem hamulo, rurſus odducitur: nempe vt ſi effugeret hamulus, defenſorium tamen impediret quamuis vulua laceraretur.

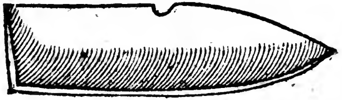
OBSERVATIO XXII.

Cultri oblongi dimidium lumbis infixum biennio poſt extractum eſt, relictaque inde fiſtula, ſanata.

ANno 1591. adiit me iuuenis robuſtiſſimus optimique habitus, laborans perangusta quidem, ſed profunda & perpetuò dolorifica fiſtula ad dextram ſpinę dorſi partem circa quartam vertebram lumborum. Is narrabat ſibi ante biẽnium cultro illatum vulnus in quodam tumultu: quod à nemine hactenus curari potuiſſet. Dilatata fiſtula *trochiſcis de minio & ſpongiis preparatis*, item *radicibus gentianæ*, inueni in ima parte oblongi cultri dimidium, cuius mucro defixus fuit inter tertiã & quartam vertebram, reliquum callo obductum. Inciſo callo extraxi cultrum: cuius longitudo cum latitudine hîc ſpectatur. Exin mundificato vlcere cum *puluere præcipitato*, & *vnguẽto* quod vocãt

Apoſtolorum, iuuenis breuî conualuit.

Id autem hîc inſigne, quod à vulnere accepto ad extremam vſque curationem, vix vnquam febricitârit: nedum paſſus inflammationem, ſpaſmum, dolorem acutiſſimum, & reliqua ſymptomata quæ ſolent ſaucio dorſo accidere grauiſſima.

OBSERVATIO XXIII.

Adoleſcens per vmbilicum excernens: in cuius diſſectione ſedecim obſeruationes luculentæ.

ADoleſcens duo decim annos natus, cacochymus, tumore inſigni, duro, & dolorifico muſculorum rectorum abdominis ad vmbilicum luborabat, Rupto tumore excrementa hanc viam iniêre, vt per hebdomadas quatuor vel quinque, nihil per aluum egeſtum ſit.

1. Aperto ventre inuenta ſunt excrementa in vacuo, inteſtinis ſuffuſa.

2. Inteſtina præter naturalem ſitum, miro quodam modo intertexta.

3. In colo verſus hypochondria ſiniſtra vlcus

vlcus oblongum & calloſum.

4. Colon in maximam capacitatem diſtentum, vt ventriculum potius eſſe, quam inteſtinum iudicaturus eſſes.

5. In fine meſenterii tumor inſignis & prædurus, inteſtinũ rectum adeò cõprimens, vt exinde nihil excerni poſſet,

6. Quod reliquum fuit excrementorum in inteſtinis, adeo induram, vt lapides potius quã excremẽta viderentur.

7. Totum meſenterium, pancreas, item inteſtina, & vena porta tumoribus ſcirrhoſis ſcatentia.

8. In imo ventriculo vlcus.

9. Tubercula glãduloſa pylori in ſcirrhum maximum aucta.

10. Lien firmiſſimè coſtis hærens.

11. Circa vaſa ſplenis, venam portã & cauã ſteatomata & ſcirrhi non pauci.

12. Hepar exangue & ſcirrhoſum.

13. Diaphragma vndique tumoribus ſcirrhoſis & ſteatomatos ſcatens.

14. In pectore & pulmonis ſubſtantia, item circa cordis vaſa, œſophagum & aſperam arteriam ſcirrhi quàmplurimi, & ſteatomato penè innumerabilia.

15. In pericardio ichoris magna copia.

16. In cordis acu mine tubercuum album ad nucis auellan ę magnitudinem.

Diſſectionis teſtes doctiſſimi, Petrus Canalis Georg. Ieniſchius M.D. Philibert⁹ Saracenus, & M. Simō chirurgus.

Observatio XXIIII.

Lapis in veſica fellis: item vermis

Generoſus vir Conradus à Stimberg, pituitoſus & cacochymicus, obſtructionib. viſcerū, vlcere maligno ad genu ſiniſtrum, interdum etiam ictꝰ ritia annis aliquot laborauit: ac tandē obiit ex febri Duſſeldorpiæ Sept. 29, 1582. Incidi & cōdii cadauer cū præſtātiſs. Coſma Slotanoc oram Clariſs. ac doctiſs. DD. Reinero Solinādro, & Galeno VViero In veſica fellis inuenimus lapidē duriſſimū ad nucis iuglādis magnitudinē, anterius atrū poſteriꝰ croceū.

Annotatio.

Concreſcunt lapides corpore humano ex viſcidis & pituitoſis humoribus calefactis. Et quamuis id in veſica fellis propter viſcidi humoris abſentiam perrarum, aliquoties tamen inuentum Dodoneus etiam annotauit.

Vermis in veſica fellis. *Sed quid rarius, quid admirabilius, quàm gigni vermes in veſica fellis? Attamen præſtantiſſimus Galenus VVierus, vir probus & fide digniſſimus in illa diſſectione, ac deinde ſæpius domi ſuæ Duſſeldor-*

pia

pia mihi priuatim retulit ſe inueniſſe vermẽ in veſica fellis. Quod ſanè mirabile, cum nihil ſit in corpore humano felle amarius, cumq; & hominibus & brutis, ipſisq; adeò planeis, vt teſtatur Galenus, amara õnia aduerſiſſima ſint, & ad nutricationem inepta.

OBSERVATIO XXV.

Inciſo cadauere rara plurima obſeruatu digna.

AMedeus quidam Faber lignarius quadraginta annos natus, biennio variis per interualla morbis, dolore capitis, ictero, viſcerũ obſtructionibus, imò etiam cachexia, poſtremùm etiam dolore iſchiadico laborauit: tandemq; extinctus eſt aucta febri cũ paraphrenitide 19. Aprilis 1596.

Incidi cadauer coram DD. Georgio Ieniſchio & Philiberto Iani Antonii Saraceni filio, In diſſectione viſa ſunt obſeruatu digna quæ ſequuntur.

1. Omentũ inflatum & corruptum.
2. Inteſtinum Colon præter conſuetudinem arctum circa ilia ſiniſtra.
3. Inter collũ veſicæ & inteſtinum rectũ, tuberculũ ſcirrhoſũ, ex quo ſæpe vrinę difficultas, ac ĩterdũ etiã iſchuria
4. Ad rotatorem femoris dextri ingens abſceſſus, humorem purulentum

copioſiſſimum ſupra libræ pondus continens: hinc eroſis articuli ligamentis imbibitis etiã muſculis luxatio, quam paſſus erat æger.

5. Sub muſculo pſoa ſiniſtro, cui rẽ incumbit, quique in cruris interiorem partem inſeritur, ingens atheroma vltra libras duas puris craſſioris cõtinẽs: ibidemque tres aut quatuor lumborum vertebræ ita carie affectæ, vt earũ fruſtula coram adſtantibus extraxerim digitis & attriuerim.

6. Inteſtina vermibus ſcatentia.

7. Tumor ſcirrhoſus, ſuppuratus, & ad inſtar ſteatomatis, magnitudine duorum pugnorum, ortus ex inferiore parte pãcreatis inteſtinum duodenum circumdederat, ſic vt peritonæo tectus, alterum quaſi ventriculam mentiretur. Materia per ramos venæ portæ in ipſũ pancreas deſinentes affluebat.

8. In hepate ſcirrhoſo apoſtemata exigua multa.

9. Lien totus corruptus multos continebat calculos.

10. Pulmo inflãmtus, multis grandinibus refertus.

11. In ſuperficie ſterni, ad clauicularum cõiunctionem atheroma oui magni

gnitudine.

12. Apoſtema ſub ala dextra, īter pleurā & coſtas maximi pugni magnitudine & graueolens, cuius purulenta materia quartā, quintā & ſextā coſtas exederat. Atq; adeò nō modò diuulſæ erāt coſtæ à vertebris, ſed & ſūma parte qua vertebris iūgūtur vſq; adeo carie corruptę, vt facilè eximi digitiſq; friari poſſent.

13. In cranio dura mater inflāmata.

14. Dura matre detracta, tumor ſcirrhoſus & latus in pia matre ad ſiniſtram falcis partem. Hæc nimirum fuit cauſa doloris capitis, qui totum biennium perſeuerârat.

15. Inter meningas & cerebrū ichor multus.

16. Plexus choroides inflammatus.

17. Circa cerebri baſin & cerebellum, ſelibra ſanguinis & ampliùs é iugularibus internis affluxerat.

ANNOTATIO.

Inteſtini coli āguſtiā naturalē in ſiniſtra parte D. Caſpar Bauhinus Anatomicus inſignis annotauit. Huius cauſa dolores Colici in ea parte plurimùm & oriuntur & exacerbantur: quippi anguſtia illa facilè obſtrüitur ab excrementis, quæ in colo filamentis rectis (vt D. Rondeletius

diligenter annotauit) diu retinentur, ideoque indureſcunt.

Pſoæ muſculi Galeno lib. 6. de diſſectionibus muſculorum ſic dicti, renibus ſubiacent, & Veſalio ſunt femur mouentium ſexti. In his nonnunquam oriuntur apoſtemata grauiſſima & periculoſa. Memini peritiſſimum Coſmam Slotanum accitum ad honeſtiſſi. matronam in Gershim, eam inuenire decumbentem cum acutiſſimis doloribus circa lumbos, febri, lipothymia & vrinæ difficultate. Is cum ex doloris ſpecie aliiſque indiciis cognoſſet apoſtema internum eſſe, (exteriùs enim nihil apparebat, nec iactu quicquam apprehendi poterat) vitæ periculum prædixit, niſi fortè aperto hypochondrio illo contentus humor flueret. Annuentibus amicis, ipſe ad ſpinæ dorſi latus, cutim & muſculos exteriores ad pſoam vſque incidit nouacula. Effluxit copioſus humor purulentus & fœtidus. Ab eo tempore mitigata ſunt ſymptomata omnia, & ipſa breui reſtituta vixit & valuit multis annis.

Abſceſſus in pſoæ muſculo apertus.

* * *

GVLIELMI

FABRICII HILDANI

DE GANGRÆNA ET SPHACELO

TRACTATVS methodicus.

In quo

Horum morborum differentiæ, cauſæ, ſigna, prognoſis: ac denique methodica curatio.

M. DC. VI.

Digitized by Google

Digitized by Google

LECTORI.

EXPERIVNDO diſcimus, Candide lector, corporũ noſtrorũ morbos pleroſq́; & ſymptomata analoga quodãmodo eſſe ad in graueſcẽs mundi ſeniũ ſua tũ malignitate, tũ difficultate & cõtumacia. Teſtes è re nata ſuperiorũ annorum variolæ locis plurimis ita curationi repugnantes, imò & malignæ, vt præterquam quòd ſublati ſunt innumeri tum pueri, tum etiam adulti, in illis quoque qui euaſere, grauis quiſpiam, malignus atque contumax affectus relictus animaduertatur. Vnde ſæpius eiuſmodi ægrotantibus curatione adhibita ſæpe ſubierit dicere, meliùs ac fœlicius fortaſſis agi cũ iis, qui variola magna conflictantur, quàm cum iis qui variolis illis infeſtantur. Hæc porrò nobis omnia, primũ quod corrupta hominis natura, ſiue caro, vetus Adamus, indies augeſcit prauitate

mali

malitia & contumacia in Deum : qui idcirco iure ſuo ingeminat maledictiones, plagas, & cætera mala, quorum mentio in libris Legis. Deinde etiam, quia corpus humanum hodie multò mollius eſt & infirmius, quam olim propter ſummam in rebus omnibus intemperantiam : hinc infirmato innato calido vt iam nequeat morbis obſiſtere, maligniores & curatu difficiliores ipſi morbi euadunt. Vix autem eſt alius iſto de quo agere inſtituimus, lamentabilior atrociorue. Nam præter dolores & cruciatus longè maximos, quos ſecum inuehit, quid tandem miſero tabeſcenti funeſtius, quam ſi vino ſibi videat membrum vnum aut plura ſenſim putreſcere ac emori? Et ſi porrò idem morbus perpetuò ſat malignus & contumax extiterit, ſit tamen cum aliis plurimis in dies deterior, atque contumacior. Quamobrem debet chirurgus aſsiduo meditari, qua tandem via queat eò valenti† tam diræ lui ſeſe oponere. Hac ex cauſa & ipſe in manus reſumpſi nuperrimè meum tractatum de Gangrana & Sphacelo Coloniæ ante annos quatuor & amplius editum: atque cum viderem probari quidem compluribus doctis ordinem & methodum qua in illo fueram vſus, at breuitatem non item,

pu

perſcrutatus ſum quam diligentiſſime quacunque de hac materia ſcriptores vtroque æuo clari diſſeruerant, eorumque doctrinam ſecutus praxin & experimenta mea varia recens adieci. Nimirum ante viginti annos chirurgiam faciens & vidi curari, & curaui ipſe quamplurimos, eiuſmodi morbis conflictatos, vtens præſtantiſſimorum philoſophorum, medicorum & chirurgorum conſuetudine & familiaritate. In ſumma, dedi operam, vt fuſius id genus argumenti tractarem, vitato tamen, quo ad licuit, prolixitatis tædio: ea in medium afferre contentus, quæ ad horum morborum cognitionem & curationem methodicam attinent maximè: Neque verò aliud in animo fuit, quàm vt infelicibus ægris leuamen aliquod afferrem, chirurgiæ verò canditatis adminiculum. His enim ſolis opellam meam conſecraui, non item eruditis & plurimum exercitatis, quibus eam non niſi inutilem eſſe poſſe ſatis ſuperque noui. Tractationis autem ordo huiuſmodi eſt. Primo definimus & explicamus quid ſint Gangræna & Sphacelus. Dein omne gangrænæ genus ad tres reuocamus cauſas, Intemperiem, Qualitatem occultam, & Spirituum interceptione: vti reuera non eſt gangrænæ genus vllum, quod

non

dicendi genus attinet, et ſi rude id ac impolitum eſſe lubens agnoſco, nil tamen ſum moratus, excuſante Celſo, dum ſcribit, Non eloquentia ſed remediis morbos curari. Tu interim Candide lector, hunc noſtrum qualemcunque laborem æqui bonique conſule, & ex eo quencunque poteris fructum capito, ad ægrorum leuamen & Dei Opt. Max. gloriam: cuius ſacroſancta benedictioni omnia commendo. vale.

***

DE GANGRAENA ET SPHACELO TRACTATVS METHODICVS,

Quid Gangræna & ſphacelus

BENE Cicero: Omnis, inquit quæ à ratione ſuſcipitur de aliqua re inſtitutio, debet à definitine proficiſci: vt intelligatur quid ſit id de quo diſputatur, Omiſſa enim definitione, fluctuat tractatio. Eſt autem definitionum genus duplex: vnum quo rei nomen duntaxat declaratur & nonnihil illuſtratur veluti quum tymi ratio affertur: alterum, quo pleniùs rei natura ſiue eſſentia abſoluitur. Illam nominis, hanc rei definitionem Dialectici. De gangræna agenti nominalis erit definitio illa etymologica, Gangræna eſt morbus carnem excedens. Si quidem Græca vox gãgręna deducta eſt ἀπὸ τῦγράειν, ſiue vt

vt Heſychius, γραίνειν, hoc eſt, excedere, ſiue rodere. At eſſentiales gangrænæ definitiones plures ſunt apud idoneos Scriptores Medicos vtriuſque æui: quarum tamen nonnullæ deſcriptiones potiùs quàm definitiones Medicarum definitionũ author ait, Gāgrenam eſſe mutationem coloris naturalis in colorem præter naturam, & mortificationē, ſiue adſit exulceratio ſiue abſit Galen. ſic videtur definire, initium mortificationis in parte ægra, quæ paulatim ſic inuadit & occupat partes vicinas & adiacentes: vt niſi afferatur remedium, perfecta ſubſequatur mortificatio. Idem Galenus dicit gangrenā eſſe diſpoſitionem mediā inter ſummas inflāmationes & ſphacelum, eāque inflammationibus tantò deteriorem, quo mitior eſt gāgrena ſphacelo. Idē Galenus de gangrænis quæ inflammationibus accidunt, ait tùm credi membrum gangræna affectum, quũ propter ſummam inflammationem tendit ad mortificationem, nec tamen planè mortuũ eſt ſenſus expers. Alibi dicit locũ cenſeri gangrena affectum, quum propter ſummam inflammationē incipit mutari color & perire ſenſus, tenditque

Galen. li. de tumoribus præter nat.

Galen. in li. Hippo. de articulis comment. 4.

Lib. 2. ad Glauconē.

In Hippocra. Aphor comment. 50. ſect. 7.

ad mortificationē. Omnes omniū definitiones aut deſcriptiones afferre infinitum fuerit: ſuperiores ſatis ſint, ceu ex quibus etiam reliquæ omnes deriuatæ ac penè tranſcriptæ videntur. Nos quidem vt eā gāgrænæ definitionē colligamus, quæ & breuis & accommoda ſit omni gangrænæ ex quacunque cauſa ortæ, ſtatuimus Gangrænā eſſe diſpoſitionem partiū tum carnoſarū, tū ſpermaticarum ad perfectam mortificationē: Vel, Eſſe mortificatione earū ipſarū partium imperfectā. Similiter & ſphaceli tradenda definitio, quādo & de eo ſimul & ſemel acturi ſumus, cum haud ita diſſimilis ſit affectio: imò eā ſæpiùs ſuperior degeneret. Sphacelus igitur ſiue Sphaceliſmus & Syderatio Latinis, eſt plena & perfecta mortificatio ſupradictarum partium: nec oſſium dūtaxat (vti ſæpius vſurpatur apud Hippocratem) verùm & cæterarū omnium plus minúſve ſolidarum, nempe carniū & vaſorum, vt ſpeciatim docet Galenus libro de tumor, contra naturā. Reliqua ſphaceli ſignificata ab hoc inſtituto aliena, repetat qui volet ex eiuſdē Galeni lib. 2. de locis affectis. Scio) quod & locis ſuprà citatis notauit Galenus

Gangrænæ definitio eſſentialis.

Sphaceli definitio eſſentialis.

Diſtinctio gāgrænæ à ſphacelo.

lenus (ſæpe gangrænam pro ſphacelo, & contrà, perperam accipi : verùm iſta exquiſitè ſic diſtinguũtur, vt gãgræna ſit mortificatio etiãdũ in fieri vti Phyſici loquũtur:ſphacelus autem,iã facta mortificatio,loci inquam ſubſtantia iã corrupta,ipſóque loco iã ſenſus experte, ſiue pungas,aut ſeces vrâſve. Vnde & gangræna ſolas partes molliores inuadit,ſphacelus autem atrocior,præter has duriores quoque partes,oſſa & cartilagines depaſcitur.

Cap II.

Gangrænæ & ſphaceli cauſæ vniuerſales.

GAngrenam & Sphacelum definiuimus mortificatione : hunc quidẽ perfecta,illũ autẽ inperfecta.Cũ autem mortificatio ſit vitæ extinctio, ac proinde innati calidi deſtructio, vtpote in quo vita veriſſimè cõſiſtat, videndum quot modis & quibus ex cauſis contingat calidi extinctio & deperditio. Nã eædẽ cauſę ſi corripiãt mẽbrũ aut partẽ corporis,prout plus minùſve ſunt efficaces:parti illi vel ſphacelũ,vel gãgrænã inducũt:ac plerunq; prout augetur gãgrænam quidẽ priùs,deinde verò ſphacelum. Non poteſt autem innatum

calidũ exiſtere ſine humido ſuo radicali & ſpiritibus fixis in omnibus corporis partibus, adeò vt grauiter læſo humido radicali, innati calidi fomite & alumno, læſis item ſpiritibus, in quibus tanquam ſubiecto incidet, ipſum quoque lędatur innatum calidum. Humidum autẽ radicale reſoluitur, diſſipatur & abſumitur, cibo quotidiano nõ ſatis reparatum & inſtauratum: vel ſi occurrat illi alienus calor vehemẽs & diuturnus: aut etiã ſi concreſcat & veluti fixetur cogatúrve acutiſſimo frigore. Sic etiã ſpiritus, qui partibus affixi, ipſũ tũ humorẽ radicalẽ tũ innatũ calidũ cõmittantur, poſſũt vel diſſipari, vel ſuffocari, vel infici. Diſſipantur negata refrigeratione & recreatione per influẽtes ſpiritus, qui à partib⁹ primariis continenter communicantur ac diſtribuũt reliquo corpori per neruos venas & arterias. Suffocantur abundante humore: ſiquidem innatum calidum aſſiduæ vẽtilationis egens, nõ poteſt integrè cõſeruari. Inficiuntur denique à materia prorſum maligna, venenata & corrupta Hinc quæcunque cauſæ poſſunt exiccare aut cogere humorem radicalem: quæcunque item diſſipant, ſuffocant,
aut

aut inficiunt ipſos ſpiritus humoris radicalis comites indiuiduos, eædem ſunt intercipiendi ad deſtruendi innati calidi cauſæ, ac proinde mortis. Et verò interitus omnis, ſiue naturalis, ſiue violẽt⁹, ad aliquid ex his cauſis reuocatur. Nã verbi gratia, qui lenta aut violẽta febri, aut igni: aut fame, aut ſenio intereũt, illi herclè moriuntur ex diſſipatione & abſumptiõe humoris radicalis, quę in his ſubitò & repẽtè: in illi ſit lenti⁹. Sic & qui rigidiſſimo algore pereũt dici poſſunt interire propter congelatum coagulatùmve humorem radicalem. Qui ex ingenti aliquo vulnere cũ inſigni hæmorrhagia, vel ſecus pereũt, illi proculdubio extinguuntur propter magnam ſpirituum deſſipationem ſimul & ſemel factã. Qui ſtrangulantur aut ſubmergũtur, vel ꝗ ex hydrope, aut ingenti inſignique contuſione pereunt eos verè dicimus mori propter ſuffocatos eoſdem ſpiritus.

Poſtremò, qui ictu morsúve venenato aut toxico ſumto pereunt, in his maligna ſipituum infectio mortẽ creat. Quòd ſi totum corpus hoc modo interit, inato calido ſic affectiò, vti ſuprà diximus, ſiue penuria humoris radica-

mida & ſicca.

SIquidem res omnes, authore Galeno, conſeruantur proprio calido temperato & naturali, contrà externo & pręter naturam adueniente corrumpuntur, vtique pars aliqua diuturna inflammatione affecta, per affluxum aut congeſtionem humoris ſanguinei aut bilioſi, deſinit tandem in gangrænam, aut etiam ſphacelum. Nimirum quia humor radicalis à calido extraneo & pręter naturam exiccatur & abſumitur: vnde & ipſius tandem innati calidi extinctio. Vſuuenit id quoties phlegmonis temerè adhibētur frigida & aſtringentia, aut etiam emplaſtica, à quibus ſpiritus influentes ipſumque nutrimētum arcentur à parte affecta ipſisque adeò poris eorundem medicamentum vſu conſtrictis, humores parti impingū tur magis ac velut inculcantur, atque ita obruitur præfocatúrque quantulūcunque ineſt innati calidi. Ideo monuit Hippocrates, Eryſipelas foris intrò conuerti malum. Adſtipulatur & Auicenna, quum ait, magnos interdum oriri dolores ex repercutiētiū vſu, ipſūque humorē ſępiꝰ intrò pelli, vnde pars affecta liuida & nigricās euadat deniq;

Galen. de ſimpl. me. facult. lib. 4. ca. 13.

Gāgrana ex inflammatione.

Galen. li. ſuprà citato cap. 1.

Hippocr. ſect. 6. Aphor. 25.

Auicēna lib. 4. ſen. 3. tra. 1. c. 3.

Gal. li. de inaqualis inteme. computreſcat. Quicquid enim tranſpiratione minimè ventilatur, putreſcit facilè, teſte Galeno. Cum igitur phlegmones antecedẽs & continens cauſa ſit ſanguis calidus & humidus, quantitate & qualitate peccãs, hic alio quouis humore citiùs putreſcit & corrumpitur, ſi repercutiẽtib' aut emplaſticis intropellitur, aut alioqui retinetur in ima parte affecta: hac ex cauſa inflãmationi plerũque gagræna ſuccedit. Vt autẽ in in lãmationib' aſtringentia aut emplaſtica periculoſa, ſic & præter modum calida pinguia itẽ & oleoſa. Olei enim & ſimilium pinguium vſus nuſquam inflammationi conuenit. *Galen. de ſimp med facult. li. 2. cap. 21.*

2. Gangræna ex aneuriſmate. Arteria vulnerata, cutis ſuperiecta coaleſcit at arteria propter cõtinuũ motum, & duplicem ac duriuſculã per prędita eſt tunicam, ſeriùs aglutinatur & coaleſcit: ita extrauenatur ſanguis, & fit tumor Medicis aneuryſma dictus. Tum ſanguis ille extrauenatus corrumpitur: auctóque calore putreſcit: vnde ſæpius gangræna & ſphacelus. Id accidit quoties improuide chirurgus tundens brachij baſilicam, non eam modo, ſed & arteriam illi ſubiectam pertundit.

3. Gan. Inſignes contuſiones, quales ex ſclopeto

petor vulneribus ,& aliæ vndecumque factæ partium carnoſarum cũ oſſiũ fractura, non raro deſinũt in gragrænã & ſephacelum:præſertim vero ſi lõgo tẽ pore aſtringẽtib⁹ curẽtur, vti fit ab imperitis.Dum enim impediatur digeſtio quæ fieri debet medicamentis calidis & humidis, caro cõtuſa & ſanguis coagulatus facilè corrũpitur, tãdemq; putreſcentes ipſum innatum calidum extinguunt. *grana ex magnis cõ contuſionibus & vulnerib.*

Accidit etiam grangræba infantium pudendis, ſiue obſtetrices, dum ex vtero prodeunt, eorũ lũbos duriùs attrectarint, ſiue in ipſo partu nimiùm cõpreſſi fuerint. Pudenda enim ceu mollia & ſpongioſa facilè ſuſcipiunt ſanguinem contuſum ac liueſcentem, qui inibi corrũpitur: vnde dolor & inflammatio,quę demũ ſuffocat innatũ calidũ id quod non ita pridem mihi videre contigit. *4. Gangrana pudẽdorum.*

Enormes vnſtiones interdum excipit gángræna vel etiam ſphacelus, quẽadmodum accidididiſſe comperi honeſtiſſimæ matronæ apud noſtrates Hildanos:nempe quia vaſa corrugantur vſtione & conſtringunter,ſicque via obſtruitur ſpiritibus vitalibus,vt nequeãt *5.Gangr. exnormi vſtione.*

liberè permeare. Item, quia humor radicalis partis abſumitur & ſiccatur ignis vehementia. Cum enim deſtituatur innatũ calidũ humore ſuo radicali neceſſe eſt partem affectã interire. Eſt & tertia cauſa, nẽpe quod tũ empyreuma, tum etiã corrugatio cutis ſummũ accendãt dolorẽ, ac proinde humorũ affluxũ excitent, quibus in parte affecta in caleſcentibus & inflãmationẽ cõcipientibus, exiccatur humor radicalis, ipſumq; innatum calidum ſuffocatur.

6. Gangrana gingiuarum. Gingiuarum inflãmatio, maximè in infantibus, in gangrænã interdum degenerat, partim propter abundãtẽ oris illorum humiditatẽ, partim quòd non poſſint ad iuſtã morbi neceſſitatẽ medicamina apponi. Huiuſmodi gangręnas memini videre morbo apud Septemtrionales frequenti, quem Scorbutum vocant, ſuperuenientes.

7. Gangrana ex inflammatione interna Inflammationes quoque internæ nõ rarò deſinunt in gangrænã & ſphacelũ cuiuſmodi vidimus in ipſis etiam cerebri membranis, vt patet ex ſequente hiſtoria. Fuſis apud Delphinates Heluetiis, anno 1587. quendam ex eo numero curaui robuſtum iuuenem, bono habitu, at capite ſauciatum hunc in modum

dum. Enſis Heluetici ictu ſecta illi fue- *Memorabilis hiſtoria.*
rat pars oſſis parietalis circiter palmam
lata: hæc autem cuti muſculoſæ adhæ-
ſerat ſuoque loco erat reddita: quin &
ſanguinis & pilorũ interuentu concre-
uerat veluti cruſta, quæ totã illã partẽ
contegens, impedierat quominus vlla
materia ſex diebus totis ab accepto vul
nere promanaret. Porrò abraſis crini-
bus, apertoque vulnere inuenta eſt in-
ter partem oſſis ſeparati & durã matrẽ
plurima materies graueolens, ſimul &
oſſiũ tenuia aliquot fragmẽta: prætere-
aq́;, quod maius, eſt, vermes grãdiuſculi
quatuor aut quinque. Inſuper & dura
mater denigrata & infecta erat putredi
ne tã diu inſidente, Æger nihilominus
conualuit clariſſimi Iani Antonii Sara-
ceni M.D. conſilio. & Ioãnis Griffonii
Chirurgi longè peritiſſimi opera atq;
induſtria: quibus & ego interfui.

Vxor iudicis Oberradenſis ad Colo-
niã 24. annis ſcirrho hepatis laborans, *Gangræna in hepate.*
tam multa ſubinde adhibuit emollien-
tia, vt tandem inflammatione, deinde
etiam abſceſſu maximo in hepate facto
abdominis muſculi & cutis labem ex
communicatione, ac, demũ etiã exulce
rationem ſenſerint, Adhibitus in con-
ſilium

ſilium cum Domino Arnoldo Manlio Medicæ facultatis in Colonienſi Academia Profeſſore primario, deprehendi maximum tumorem in hepatis regione, paulo antè ruptum quàm aduenisſemus, cum tãto fœtore vt nihil ſupra Inibi excitatum eſt vlcus ingens, ex quo plurima materies ſanguinolenta, ſubtilis & graueolentiſſima, ſimulque plures omenti particulæ, vt & hepatis loborum planè ſyderatę: vnde paucis poſt diebus obiit.

Gangræna ex vrinæ ſuppreſſionne. Filio meo ſeptenni accidit magna ex cerebro defluxio in vreteres: vnde vrinę obſtructio tanta, vt ne guttula quidẽ permeare poſſet, & quantumuis ritè variis adhibitis remediis, ſexta die obierit Inciſo apertoque abdomine coram clariſſimo Ioanne Slatano D. M. inuenti ſunt renes cum vicinis partibus inflammati & gangræna correpti. Aperui olim corpora ex iliaca paſſione defunctorum, in quibus omentum & inteſtina tota ſphacelo tenebãtur: ex his fœtor grauiſſimus vetuit penitius inquiri morbi cauſam. Breuiter, nulli nõ corporis parti gãgręna poteſt accidere.

Gangræna ex frigore. Hactenus de gangræna ex intẽperie calida: nũc de iis quæ altera actiua intempe

temperie nempe frigida oriuntur agēdum. Talis ea eſt qualis quę ſæpe extretremæ partes corripiuntur, dum ſumma vi frigoris humor radicalis & ſpiritus adeò frigeſcunt, vt cogantur atque con creſcant: quo modo pinguedo, oleum & ipſa, aqua frigore denſantur & congelantur. Humore radicali ſic indurato calidum innatum ſuo deficitur alimen- adde quod externum frigus ſpiritus ob uios foras pellit. Vum vero natura nouos ſpiritus parti affectæ ſubſidiarios mittit, qui quidem malè compoſitam partis harmoniam nacti, illico ad ſuam originem recurrunt: atque ita pars affecta calido proprio deſtituta interit. Idē vſuuenit hyeme iter facientibus per niuem, glaciem, & aquam frigidam: maximè in regionibus algidis, Alpibus: inquam Iſlandia, Noruegia Liuonia, & & cæteris Septentrionalibus: quippe iis in locis frequens hyeme mortuorum ex frigore occurſus. Plurimis extrema concidunt, aurium, narium ac digitorū. Hîc memini me anno 1588, menſe Decēbri cum clariſſ. Iano Antonio Saraceno. M.D. curare Comitem Mansfeldiū, cui gangræna ex frigore vtrumque pedem inuaſerat, vnde & digiti aliquot *Obſeruatio.*

perierunt:

perierunt:attamen breui perſanatus eſt Curabam id quoque temporis ſupra quinquaginta equites & milites Germanos,hoc ipſo morbo ex eadem cauſa contracto,laborantes: ex quibus complures reſtituti,nec tamen ſine tibiariam aut pedum manuumne detrimento Eo tempore(proh dolor)diſſipatas magnas illas Germanorum noſtrorum in Gallia copias,hoſtis in Sabaudiam vſq; ita perſequebatur,vt pleriq; miſeri vadatis amnibus,aliiſque locis niuoſis ſuperatis, vitã fuga redimere cogerētur: Eadem ex cauſa paulo poſt obierunt plurimi lipothymia.ſyncope,ac ſudoribus frigidiſſimis:alii verò gangræna & ſphacelo correpti. Hos interim boni Geneuēſes(quod commemorare iuuat) benignè & Chriſtianè amplexi ſunt nonnullos Xenodochio ſuo,alios priuatis ædibus excipientes,iiſq; liberaliter medicos & chirurgos ſuos adhibentes:ac inter cęteros præſtantiſſimos viros Ianũ Antoniũ Saracenum M D.& Ioãnem Griffonium Chirurgum.Sed & pleriſque ſanitati reſtitutis ac in patriã remigrantibus ſuppeditauêre tum pecuniam,tum etiam veſtimenta, quoniam ſpoliati nudatique venerant.

Obſeruationes.

Medicamenta narcotica, velut Opiū, Cicuta, Hyoſcyamus, Mandragora, temerè inflāmationibus adhibita, vidētur cogere humorem radicalem, ipſumque adeo innatum calidum extinguere, quod & ipſius aquæ frigore vſuuenire obſeruauit. Siquidem anno 1591. ſub Canibula puella laborans febri continua eaque ardentiſſima, dum die critico ſudore & calore ſummo æſtuat, deducitur ab imperita quadam fœmina è lecto ad puteum: hinc hauſta ſitula frigidiſſimmæ (qualis eſt ferè puteorum id temporis) immerſisque manibus ad frigus captandum, ſtatim exortus eſt dolor quacunque aqua attigerat, cum tumore & liuore. Propinqui neglectis remediis initio ſalutaribus, poſt octauum demū diem me cōſuluere: tùm deprehendi dextram puellæ ad carpum vſque veſicis liuidis extuberantem: extrema digitorum arida & vere ſyderata adhibitis tamen ſcarificationibus, aliiſque idoneis remediis tantū effeci, Deo ſic fauēte, vt tota propemodum manus conſeruata fuerit, excepta prima digitorum articulatione. Altera verò manus initio quidē tumore doloreque affecta fuerat ſed poſtmodū omnē malignitatem

gnitatem in dextram quaſi depoſuerat.

Gangrana ex intemperie humida. Etſi qualitas humida patiens eſt potius quàm agens:tamen(vt ſupra cap.2. attigi)ſpiritus inſiti humorq; radicais & cum his innatum calidum poſſunt ab ea ſuffocari.Itaque quoties pars aliqua corporis,as potiſſimum tibiæ & pudenda inſigni intemperie frigida & humida,eaque diuturna conflictantur, facilè poſſunt gangræna aut ſphacelo prehendi.Verùm hæc gangrænæ ſpecies vix aliis accidit,quam qui diutius morbo aliquo laborarint, velut hydrope, aut alio quopiã grauiſſimo partium internarum affectu. Neque vero exiſtimanda ſola per ſe id genus intemperies partem extimam occupans inibi gangrænam efficere:at præcipua cauſa innati calidi,ſpirituum item & alimenti penuriæ adſcribenda.Iſta enim morbi diuturnitate & acerbitate plurimũ imminuũtur,maximè in partibus intimis & organicis:adeo vt partes remotas iis tandem deſtitutas neceſſe ſit interire:vt ſæpius hydropicorum tibiis accidiſſe memini.Sic & pudenda cum ſint vicina hepatis emunctoriis præreaque ſuapte natura rara & mollia, facilè imbuuntur humoribus ſeroſis, quibus redundanti

dantibus ſuffocatur innatum calidum, haud ſecus ac exigua flamma aqua copioſa iniectâ facilè reſtinguitur. Quod ſi quis imperitus admouerit emplaſtica, vti fit interdum, tantò citiùs accidit ipſa ſuffocatio Ex eadem intemperie gangræn in ore infantiũ quoties copioſius extillat humor ex capite, in iis maximè qui hydrocephalo tenentur.

Et ſi ſicca difficilè corrũpuntur, eſt tamen gangrænæ ſpecies, quæ nõ niſi ad intemperiem ſiccã reuocari poteſt, & nihil eſt aliud quàm abſumtio humoris radicalis, atque exiccatio & quaſi marcor venarum & arteriarum ex eo contingens, quod nullum accipiant à partibus organicis ſanguinem: hinc enim fit vt cum innatum calidum & ſpiritus inſiti nõ alantur & foueantur amplius ſanguine naturali & vitali, neceſſe ſit partem ſenſim emori, quo modo lucerna oleo, aut ignis ligno deficiente reſtinguitur. Hæc gangrena ſolis corporis axtremis partibus videtur accidere, præſertim digitis, tibiis & pedibus eorum qui morborum vi extenuantur & contabeſcunt: verbi gratia, febrium tam acutarum quàm diuturnarum atrophiæ, phthiſeos & ſimilium internorũ

Gangræna ex intemperie ſicca.

affectum. Idem ſenio aut longa diuturnaq; fame confectis euenit. Nam & his partes intimæ & organicæ, cum extremis ſufficientem ſanguinem & ſpiritus ſuppeditare nequeant, non vaſa modo, ſed & ipſas integras partes exiccari neceſſum eſt. Sed & partibus deſtitutis humore radicali innatoque calido, ſenſim accenditur calor præter naturam, qui quidem eas corrũpit & putrefacit.

Luxationibus itidem maiorem articulationum, putà ſcapularum aut coxendicum, malæ reſtitutis, os loco ſuo motũ comprimit ipſa vaſa, prohibetq; quo minùs ſanguis & ſpiritus ad partes ſubiectas deferantur, vnde atrophia: & macies ſiue brachii ſiue tibiæ. Quod ſi eiuſmodi ægri ad ſenilem ætatem peruenerint, aut longiore morbo conflictentur, tandem fere in gangrænæ diſcrimen incurrunt.

Hippocr. Aphor. 60. ſect. 6.

Obſeruatio.

Idẽ accidit obſtructa vena caua, vt ante aliquot annos obſeruaui. Quidam alioqui bono temperamento præditus & ætate integra, incidit in gangrænam vtriuſque tibiæ, latente cauſa niſi quod antea tibiæ & pedes aſſiduò frigebant, ingraueſcebant & quaſi ſtupore tenebantur. Vtut ſit, illi ſuperuenit gangræna, nulla

na, nulla præcedente febri aut cauſa externa itaque paulo poſt obiit, oborto aduſque genua ſphacelo. Aperto cadauere inuenimus tumorem ſcirrhoſum circa venam cauam deſcẽdentem, nempe infra renes, vbi hæc vena ad vtrãque tibiam bifurcatur. Scirrhus in magnitudinem auctus ita conſtrinxerat venam & arteriam deſcendentes, vt nullus ſanguis ad crura nutrienda & viuificanda permeare poſſet. Hæ igitur duæ poſteriores gangrænæ ſpecies poſſunt quoque ad ſpirituum interceptionem ceu cauſam referri. Breuitati ſtudens taceo cætera ſimilis gangrænæ exempla quæ habeo. Ex ſuperioribus autem omnibus colligo, omnem intemperiem, poſſe eſſe cauſam gangrænæ: nec ita tamẽ vt omnis intemperies neceſſario in gãgrænam degeneret, ſed ea tantũ quæ & vehemens eſt & diuturna.

CAP. IIII.

Secunda particularis cauſa Gangrænæ: nempe alteratio vehemens ex qualitate occulta.

SVprà de gãgrænis quæ oriuntur ex qualitate manifeſta, hoc eſt, intemperie aut calida, aut frigida aut humida aut ſicca: ſub quibus etiam compoſi-

taſ.complectimur: quando rarò ſola & ſimplex intemperies occurrit vt annotat Galenus. Nunc tradenda eſt altera cauſa. qualitas videlicet occulta, ideo ſic dicta, quod non agat in corpora calefactione, refrigeratione, humectatione aut exiccatione manifeſta, quemadmodum ſuperiores intemperies, ſed modo quodam occultò & mẽtibus noſtris imperueſtigabili ſubito corrũpat corporum ſubſtantiam: vti fit in gangrænis cõpluribus. Vnde intelligimus, quàm ſapienter Hippocrates diuinum quiddam ineſſe morbis plurimis dixerit. Quamuis autem in gangræna à medicamẽtis ſepticis, aut à morſu ictúve venenato, poteſt plerunque notari cauſa aliqua manifeſta nempe intemperies: eſt tamen prætereà quiddam aliud peculiare & ſupra naturam ac mẽtes humanas: quod vel mediocriter in chirurgia exercitatis licet animaduertere.

Galen. de inæquali intẽperie.

Prænot. lib. I.

Porro materia huius modi malignitate comitata, aut corpori innaſcitur, aut extrinſecus aduenit, ex morſu, ictúve virulenti animalis, aut ex adhibitis ſepticiis: Ingenita cauſa dici poteſt, verbi gratia. cõgrumus aliquis ſanguinis extrauenatus, aut alia quæuis materia-

Io Fern. de abditis rerùm cau-

cor

corruptione tantam venonoſitatem & malignitatem aſciſcit, vt poſtea, ſi naturæ vires tulerint, in extremitates excuſſa & tranſlata inibi ſuffocet innatũ calidum adeoque breui partes eas perdat atq; corrũpat. Tale quid obſeruaui in ruſtici puella ad Duſſeldorpiã. Huic enim peſte anteà conflictatæ cum perſanata videretur omnibus ſuis ſymptomatis putà bubonib⁹, carbũculis, febri, &c. ſubitò tantus exortus eſt dolor in vtriuſque pedis digitis, vt ſyderati fuerint illicò, adeóque ad vltimam vſque articulationem amputandi fuerint. Veriſimile reliquam illi fuiſſe à peſtilentia materiam quampiam malignam, quam velut per criſim natura in extremitates excũſſerit. *ſis. lib. 2. cap. 51* *Obſeruatio.*

Idem vidimus in morbis minùs malignis, vt in variolis, naturâ criticè exonerante materiã penitus malignam in extremitates & articulos: vnde & ipſa oſſa carioſa euaſerãt. Vidi in ſæuiſſima peſtilẽtia, quæ Noueſiũ Germaniæ oppidum infeſtauit, aliquot ãthracas qui ſi quam partem carnoſam inuaſerant, vti clunes, femora, ſcapulas, mammas muliebres, eius bonam partẽ intra horas 24. ita ſtupefacerent, primùm, ac

taſ complectimur: quando raro ſola & ſimplex intemperies occurrit vt annotat Galenus. Nunc tradenda eſt altera cauſa qualitas videlicet occulta, ideo ſic dicta, quod non agat in corpora calefactione, refrigeratione, humectatione aut exiccatione manifeſta, quemadmodum ſuperiores intemperies, ſed modo quodam occulto & mẽtibus noſtris imperueſtigabili ſubito corrũpat corporum ſubſtantiam: vti fit in gangrænis cõpluribus. Vnde intelligimus, quàm ſapienter Hippocrates diuinum quiddam ineſſe morbis plurimis dixerit Quamuis autem in gangræna à medicamẽtis ſepticis, aut à morſu ictúve venenato, poteſt plerunque notari cauſa aliqua manifeſta nempe intemperies: eſt tamen prætereà quiddam aliud peculiare & ſupra naturam acmẽtes humanas: quod vel mediocriter in chirurgiae exercitatis licet animaduertere.

Galen. de inæquali intẽperie.

Prænot. lib. 1.

Porro materia huius modi malignitate comitata, aut corpori innaſcitur, aut extrinſecus aduenit, ex morſu, ictùve virulenti animalis, aut ex adhibitis ſepticiis: Ingenita cauſa dici poteſt, verbi gratia. cũgrumus aliquis ſanguinis extrauenatus, aut alia quæuis materia-

Io Fern. de abditis rerùm cau-

cor

corruptione tantam venonoſitatem & malignitatem aſciſcit, vt poſtea, ſi natura vires tulerint, in extremitates excuſſa & tranſlata inibi ſuffocet innatū calidum, adeoque breui partes eas per dat atq; corrūpat. Tale quid obſeruaui in ruſtici puella ad Duſſeldorpiā. Huic enim peſte anteà conflictatæ cum perſanata videretur omnibus ſuis ſymptomatis, putà bubonib⁹, carbūculis, febri, &c. ſubitò tantus exortus eſt dolor in vtriuſque pedis digitis, vt ſyderati fuerint illico, adeóque ad vltimam vſque articulationem amputandi fuerint. Veriſimile reliquam illi fuiſſe à peſtilentia materiam quampiam malignam, quam velut per criſim natura in extremitates excuſſerit. *Fis. lib. 2. cap. 51* *Obſeruatio.*

Idem vidimus in morbis minùs malignis, vt in variolis, naturâ criticè exonerante materiā penitus malignam in extremitates & articulos: vnde & ipſa oſſa carioſa euaſerāt. Vidi in ſæuiſſima peſtilētia, quæ Noueſiū Germaniæ oppidum infeſtauit, aliquot āthracas qui ſi quam partem carnoſam inuaſerant, vti clunes, femora, ſcapulas, mammas muliebres, eius bonam partē intra horas 24. ita ſtupefacerent, primùm, ac

deinde etiã plane corrumperẽt vt tandẽ pars tota excideret. Age quis valeat tantæ malignitatis cauſam reddere?Et verò omnes peſtilẽtes carbunculi,quoniam momento partis quam occupant natiuum calorem extinguũt, malignitatem abditam & occultam, quæ tota ſubſtantia agit in ſeſe continent.

Obſeruatio.

Paulus Ægine lib.5.c.19

Ad hanc quoque cauſam reuocanda gangræna ex morſu & ictu beſtiarum venenatarum. Quanquam enim quarundam venenum eſt calidum,putà viperæ & paſtinacę marinæ,quippe quod calidã intemperiẽ ictæ parti imprimat: aliarum verò frigidum, proindeque ſanguinem in venis congelans,vt ſcorpii & aſpidis venenum: habent tamen peculiarem quandam & occultam vim putrefaciendorum humorum & inficiendorum ſpirituum. Idem conſtat ex rabidi canis morſu.Eq; & leonis morſus nonnullis venenatus creditur, ob grauiſſima quæ cient ſymptomata: ſed dixerim potius has bęlluas,ceu longè robuſtiſſimas,viſua cõtundere & cõterere venas ac neruos imo & ipſa oſſa interdũ:vnde acutiſſimus dolor & inflãmatio, ac tandem gangræna & ſphacelus, ex vehementiſſima(vti credo)contuſio

tuſione, non quod venenum vllum latere comperiatur.

Luporum morſus venenatos tradit Ruſticæ domus author: qa q̃ momorderint animantia ægrè ſanentur, ac ſæpenumero demorſæ partes computreſcãt. Iudicent qui vulneribus ab illorum morſu excitatis adhibiti fuerint. *In venatione luporum,*

Deniq; ſeptica, inprimis Arſenicum, Sandaracha, &c. temerè admota locis calidis & humidis, v.g. ori, emunctoriis, pudendis, & infantium carni molliculæ, fœminarum itidem & eorum qui in otio degunt, aut ſedentariam vitam agunt, creant interdum gangrænam & ſphacelum. His enim occulta vis ex tota ſui ſubſtantia liquandæ & putrefaciendæ carnis, cuius vapor dum ad partes principes fertur, ſpiritus inficit. Memini cum vix granum Arſenici quantumuis aliorum miſtione correctum, applicitũ eſſet vlceri tibiæ, ſubinde accidiſſe deliquia, ſyncopẽ, febrim, delirium & inquietẽ: ex quibus ſymptomatis facile erat coniicere, tres partes corporis primarias, cerebrum, cor & iecur, labem aliquam ſenſiſſe, tranſmiſſa nimirũ pharmaci malignitate per arterias, venas & neruos. Sic mihi retulit clariſſimus D.

Saracenus, Geneuæ intra paucos dies ſublatum robuſtiſſimum Heluetiũ, cui cum tumore cãcroſo ad carpũ laboraret, Chirurgus quidam alioqui doctus & in arte ſua verſatus puluerẽ ad cancrum, qui recipiebat arſenici tantillum, quoque aliâs erat fœliciter vſus, adhibuerat.

Cap. V.

Tertia & vltima cauſa particularis Gãgrænæ, nimirum interceptio ſiue prohibitio ſpirituum.

Hippocr. de fract. & articulis. Gal lib. de cauſis morborum.

TErtia & vltima cauſa particularis gangrænæ eſt intercep tio ſpirituum, ſanguinis, & alimẽti: quoties videlicet arteriæ, venę ac nerui quãcũq; tãdem ex cauſa obſtruũtur, atque ita obſtruuntur, vt ſpiritus illi & ſanguis nequeant permeare, fouẽdo partium humori radicali & innato calido: vnde neceſſe ſit eas interire. Tale quid nimium frequẽter accidit, dũ Empirici & cæteri improuidi homines arctiùs luxatos artus oſſáve fracta cõſtringũt. Sic enim dupliciter peccatur: Primò, quia maiore copia quã par ſit, ſanguis & reliqui humores ad locũ affectũ attrahãtur: deinde qa tã arctè conſtrictis vaſis, humorũ & ſpirituũ trãſitus penit⁹ inhibetur. Ideo

IdeoHippocrates aliiq; veteres non ſolùm vetant, in his curationibus tam arctis vinculis faſciiſve cõſtringi partẽ ſed & ferulas ante ſeptimum aut vndecimum diem apponi. Nam totidẽ dierum interuallo pars affecta ferè obnoxia eſt affluxibus, inflammationibus & cæteris id genus ſymptomatis. *Hippocr. lib. de frac.* *Gal. meth. med. lib. 6* *Paulus.*

Prohibetur quoq; ſpirituũ & alimẽti ad partem quampiam tranſitus, quoties luxata pars ſuperior perperam reſtituta eſt, aut occurrunt ſcirrhoſi tumores circa vaſa maiora, vt tertio capite annotauimus. Immoderato quoque vſu aſtringentium, quæ Practicis defenſiua dicuntur, interdum adeò conſtringuntur vaſa, vt inhibeantur arceanturque ſpiritus & alimentũ, refrigeraturq; ſimul & ſemel inſiti parti affectæ ſpiritus, vt elanguida tandẽ fiat, & ſæpe occupetur gangręna & ſphacelo. *Æginetа lib. 6. cap. 100.* *Gabriel Fallop. lib de tum. cap. 26.*

Facta interceptione ſpiritus animalis, vt in paralyticis & apoplecticis, partes inferiores nonnunquam corripiuntur gangræna, & mortificatione tandẽ perfecta. Huiuſmodi iuuenem vidi à lumborum vertebris ad pedis vſque plantas ita paralyticum, vt neque vrinã neq; cætera excremẽta cõtinere poſſet. *Auicẽna lib. 4. fen. 3 tract. 1. cap. 3.* *Obſeruatio.*

Clunes inuaſit gangræna, quos neceſſe fuit diſſecari: nihilominus tamē paulò poſt mortuus eſt, quantumuis in eo curādo nihil nō ex arte præſtaret doctiſſimus & peritiſſimus Coſmas Slotanus illuſtriſſimi Cliuenſium, &c. Principis Archichirurgus. Ex priuatione illa ſpiritus animalis accidit, vt inferiores partes aggrauatæ fuerint, vnde & coccyx cœpit contuſione laborare, deindeque propter vrinam continenter præterfluentem exulcerari: tandémque gangræna correptus eſt.

In enterocele ſiue hernia inteſtinorū fit quoque gāgræna, interceptis ſpiritibus quum inteſtini pars aliquantiſper intra ſcrotū continetur, quæ flatuū & excrementorum copia plurimum diſtenditur, in ipſis autem rupti peritonæi aut relaxati āguſtiis ita arctè comprimitur, vt ſpiritus & alimentū intercludantur. Sic enim neceſſe locum gāgræna & ſphacelo prehendi: quemadmodum ſępius accidiſſe obſeruauimus. Corripit & talū gangræna, qualē nuper obſeruauimus in ornatiſſimo viro D. Henrico Balbani. Quoties enim propter fracturam vulnus, vlcuſve tibiæ pes diutius erectus inſiſtit talo, inde ta-

lus

lus contunditur & comprimitur, atque ex iſta contuſione & compreſſione tandē oritur gangræna & mortificatio, cōpreſſis & arctatis ſimul & ſemel eo ſitu venis & arteriis, ipſum crus & tibię pulpam decurrentibus, vt ſpiritus & ſanguis nequeant liberè ad talū penetrare. Huc quoq; facit aſſidua tibiæ extenſio, per quam diſtētis etiam vaſis, innatum calidum & ſanguis nequeunt deſcendere in partem affectam: vnde tandem ea frigeſcit & interit. Ea porrò diſtenſione vaſorum poſſe frigeſcere partem affectam, ex eo intelligitur, quòd equitando per frigidam tempeſtatem, ſi pedes diutius intra fulcra pedum equeſtria contineantur, frigent impēſiſſimè: ſin extra fulcra propendeāt, per ſe ocyùs incaleſcūt Sanguis enim & calor patētib. ipſis vaſis illicò ad pedes recurrūt

Cap. VI.

Signa Gangrenæ.

Signa gangrenæ ex inflammatione ſiue intemperie calida ſunt hæc: dolor pulſans qui præceſſit cū inflāmatione, multò remiſſior eſt: mutaturque rubicundus inflammationis color in pallidum, fuſcū & liueſcentem. Exoriūtur puſtulæ grandiores pleaæ ichore, loturæ

Signa gāgrenæ ex inflā.
Hippocr. li. de frac.
Gale. lib.

de tum. præ.natu. turæ carnium ſimili. Hæc autem omnia cõtingunt, quòd locus affectus tẽdat ad mortificationem, ſanguiſque & calor partim recurrant ad cẽtrũ & originem ſuam cor & iecur, partim corrumpantur. Inde enim pallor in parte affecta, rimittítque dolor pulſatilis, qui antè extitit ex eleuatis, propter conflictum in nati calidi cũ calido præter naturã, vaporibus humorũ putreſcere incipientium. Niſi verò ſuperetur præſenti remedio morbus, reuocato innato calido ad partem affectam, & expulſo eo calore qui eſt præter naturã, euacuatisqúe ſimul & ſemel humorib⁹ iã corruptis, tùm quoq; deſinit arteriarũ pulſus, quia ſpiritus non tranſmittitur, aut ſi tranſmittitur, inuenit partẽ tam malè affectam, vt ab ea recipi nequeat. Sic deficiente ſpiritu vitali, pars oppletur excremẽtis & humorib. vnde ea remolleſcit & relaxatur, atque adeo ſi cõprimas, remanet impreſſũ veſtigiũ ceu à compreſſo œdemate. Denique ſenſus neruorum minuitur, vt tandem ſecari, vellicari & vri poſſit locus, abſque ægroti ſẽſu aut pceptione diſtincta Huiuſmodi res accidit nobili fœminę Colonienſi, cuius tibiæ gangræna affectæ

tria

tria aut quatuor cauteria actualia applicui coram clariſſi. Medicinæ Doctorib. DD. Hērico Bottero, Illuſtriſs. Haſſiæ Lantgrauiæ medico, & Ioāne Kuenio Bridbachio. Tātū verò abeſt vt cōquereretur de cauteriorum vſtione, vt contrà ſubinde exprobarēt à nobis applicitā niuem, glaciē, aut frigidiſſimum quippiam Hæc priuatio ſenſus nō gangrænæ tantùm, ſed & ſphaceli, adeoque imminentis mortis τεκμήριον eſt longè certiſſimum, eo quòd putredo tāta venis, arteriis & neruis cōcepta eſt, vt inde non minima portio ad partes principes deferatur. Tùm quoque ſecuta eſt febris acutiſſima cū ſyncope, dolore capitis, delirio, vomitu, aliiſque grauiſſimis ſymptomatis.

Signa gā gr. ex frigore. Gangrænæ ex frigore facile eſt indicium. Ex frigore enim ſubitò magnus dolor oritur, pungens & mordax ac initio rubor ſcintillās eo quòd cutis meatibus frigore cōſtrictis calor abūde cogitur: at paulò pòſt locus ex rubeo fit liuidus & frigidiſſimus, frigore depellente ſanguinem & innatum calidum, adeoque refrigeratis & diſſipatis inſitis ſpiritibus. Itaque pars priuatur motu & ſenſu, accedente horrore ſiue tremore, *Leuin. Lem. de* qua

Sccult. nat. mirac. lib. 4. cap. 2. Ambroſ. Par. lib. 2. c. 24.

qualis ſolet quartanã antecedere. Præterea ex ipſo ægro reſciri poteſt, vtrũne niues aut aquas frigidiores traiecerit, ex quibus frigus contraxerit. At ſi tam diuturnum ſit frigus, vt loci innatum calidum nequeat amplius reſiſtere, ſuperuuniet ſphacelus & omnimoda mortificatio. Ait enim Hippocrates, frigida inimica oſſibus, dentibus, neruis, cerebro, ſpinali medullæ, adeoque vitæ noſtræ, quæ quidem in calido humidoque temperatis conſiſtit.

Signa gã gr. ex humido, ſiue ex qualitate humida.

Signa gangrænæ ex intẽperie humida ſunt hæc: Locus iampridem affectus fuit ingẽti tumore, aquis & humoribus feroſis ac œdematis referto: æger autẽ eſt debilis, macilentus, cachecticus, imò etiam plerunque hydropicus. Talis ferè gangræna pudendis & tibiis accidit, nullo tamen ãteà dolore magno. Neque enim humida intemperies dolorem gignit, niſi extenſione ob ingentem humorum copiam: attamen membro extinctioni proximo ſuperueniunt dolores acerbiſſimi, haud ſecus ac in cæteris gangrænæ ſpeciebus Poſtremò arteriarum pulſus deſinit, liueſcitq; locus, ac ſenſus deperditur.

Gan

Gangrena ex intemperie ſicca, deficiente videlicet alimento, eo primum cognoſcitur, quòd nullus adſit dolor, inflãmatio, tumorve ab initio, deficiẽte nimirum affluxu ſiue copia ſanguinis, aliorumve humorum inflammationi concipiendæ paratorum. Deinde hæc gangrænæ ſpecies accidit corporibus macilentis, infirmis & extenuatis, ſiue ſenio, ſiue diuturno & graui morbo, quorum vires elanguidæ alimẽtumque abſumtũ eſt. Tertio pars ſtatim à principio refrigeratur ac ſtupeſcit, eo quod ſpiritus animales & vitales & natiui in ea minime vigeant. Quartò hæc gangræna extremis accidit, putà tibijs & pedum digitis plurimum aliâs etiam manuum digitis extremo naſo & auriculis. Interim æger morbũ vix ſentit: at vbi tandẽ exoriũtur puſtulæ aut bullæ aqua ruſa plenæ quarum ima pars, ſi excideris conſpicitur liuida, nullo aut exili ſenſu, tum fiunt acutiſſimi dolores febris, aliaq; ſymptomata, ſimulque ſiſtitur arteriarum motus & pulſatio. *Signa gã gr. ex intemp. ſicca.*

Gangræna ex occulta qualitate, diligenter & accuratè diſtinguenda à gangræna ex frigore aut intemperie ſicca: quia vt dictum eſt, ſi intemperies in *Signa gã gr. ex qualitate occulta.*

cauſa eſt, ſymptomata internà, putà febris, ſyncopæ, deliria, &c. obſcura erũt, nec priùs ſeſe patefaciẽt, quã pars extima corruptionẽ capeſſat. At ſi qualitas occulta, materia videlicet maligna corpori ingenita, quã ab intimo corpore ad extimas partes depellat natura tũ erit ingẽs naturæ cũ morbi cauſa cõflictus. Vnde etiam ſubitò febris, alteratio ſyncopæ: partis item liuor, nigredo & mors. Sin gangræna fuerit ex morſu aut ictu beſtiæ venenatæ, aut carbũculo peſtilẽri aut ſeptici alicuius applicatione id cum per ſe facilè, tum ex ægri & adſtantiũ ſermone intelligi poteſt. Denique ſi gangrænæ materies innata ſit corpori, ſymptomata interna ferè apparebunt prima, antequã gangrena ſeſe patefaciat: ſin extrinſecus aliunde aduenerit venenata materies, cõtrà eueniet.

Signa gãgræ ex ſpirituum interceptione. Signa gangrane ex ſpirituũ interceptione maxime exarctiore ligatura in fracturis, luxationibus, &c. hæc ſunt Pars prætumida eſt: dura, & diſtenta: nempe quia conſtrictione illa plurimꝰ ſanguis aliique humores euocantur, qui vehementes dolores faciunt & inflãmationem. Exoriuntur etiam bullæ maiuſculæ ichoris plenæ, loturã carniũ

repræ

repræſentãtis. Prçterea pars affecta ingraueſcit & fit immobilis, quia deficiunt ſpiritus: ex eadem etiam cauſa impreſſi digiti veſtigium in ipſa parte remanet ipsáque cutis à carne diduci videtur. Diſtenditur & nõnunquam pars flatibus, ita vt ſi contrectes, non aliter crepitet, quàm vitulina caro, quam lanius ſuo flatu impleuerit. Si pungas ſcalpello, exit flatus cũ humore pauco ſtridens, haud ſecus atque cum feruentis ollæ anguſto foramine quidpiam effunditur. Hæc omnia ſigillatim obſeruata anno 1595. menſe Ianuario, tum à clariſſimo Ioãne Kuenio Bridbachio M.D. in fãmulo ornatiſſimi Gualtherij à Prato. Denique ex ægro ipſo etiam poterit reſciri, num quod ingens vulnus acceperit, ex quo vaſa per tranſuerſum ſecta fuerint: aut num quæ luxatio ei malè fuerit reſtituta, vtrùm ve aſtringentia emplaſtra diu geſtauerit.

Cap. VII.

Signa ſphaceli.

SVperiore capite ſigna gãgrçnç diuerſa notauimus, prout ex cauſis quoq; diuerſis orta erat: at ſphaceli, quamcũnis è diuerſis orti cauſis, illa plane eadem. Nam ſiue ex calidã, ſiue ex frigida

AA

ſiue ex humida, ſiue ex ſicca denique intẽperie, aut ex ipſa ſpirituũ interceptione oriãtur ſphaceli, omnes ſũt inter ſe ſimillimi: hoc vno excepto, quòd in ſphacelo ex qualitate occulta grauiora cernuntur ſymptomata, febris inquam, ſyncopæ, delirium, &c. quàm ex manifeſta. *Sphaceli ſigna.* Sphaceli ſigna ſunt. 1. Pars affecta multò quàm antè grauior, vix mouente ſeſe ægro propter decedentes ſpiritus & vitam ipſam. 2. Rubor & genuinus dolor depereunt, fitque pars liuida, atra, emortua & graueolens inſtar cadaueris. 3. Pars antè dum vigeret gãgræna mollis, per ſphacelum exiccatur. 4. Cutis apprehenſa & degitis in altum ſublata, videntur à carne diduci 5. Senſus exquiſitus & perfectus nullus: vt facile ſit ſecare, ligare, vrere, & quamlibet operationem moliri citra ſenſum ægri. *Ambroſ. Paraus lib. 12. cap. 28.* Quod ſi quid ſentire videatur, non aliunde id accidit, quam prioris doloris phantaſia, aut ex operationum quæ fieri debent apprehenſione. Quod ad motum extremorum, qui diutiſſime perſtat, prudens chirurgus non propter eũ differet amputationem. Quum enim muſculi caput mouetur, eius cauda, nempe tendo, motũ eũ ſequitur. Sic quũ mouẽtur tibiæ muſ

culi,pedis ſequũtur digiti:quamuis forte ante quatriduũ mortui ſint digiti, Et ſi verò ſphaceli ſigna quędã cũ gãgręna ſunt cõmunia, veluti color liuidus, grauitas, ſenſus deprauatio, &c. ea tamẽ in ſphacelo quàm in gangræna euidẽtiora & longè vehementiora viſuntur.

CAP. VIII.

Prognoſtica Gangrenæ & Sphaceli.

COgnita gãgręna & ſphacelo, antequã ad agẽdũ Chirurg⁹ aggrediatur, ꝓſpicere debet, quis morbi futurus ſit exitus vtrúmne medicabilis an immedicabilis ſit, an etiã diturnus futur⁹. Omnes enĩ morbos ſanare impoſſibile, teſte Hippocrate: quãuis illud optabili⁹ foret, quàm pręſagire inpoſterũ euẽtura. At cũ fieri nequeat, ſaltẽ ſignificare chirurgiũ oportet ægri familiaribus adſtãtibus, quis futurus ſit euentus: ſic enim apud illos fiduciã ſibi comparabit ex artis ſuę peritia, & impoſterũ calũniã deuitabit, cui eſt alioqui ars Medica nimiùm hiſce tẽporibus obnoxia. Bene verò prędictur⁹ chirurg⁹ tria cõſideret: eſsẽtiã & naturã morbi, hoc eſt, grauiſne ſit, an leuis: vires ęgri aut vegetas, aut imbecilles: partẽ denique ægrã: Na ſi leuis eſt morb⁹, & qdẽ in mẽbro à

Hippocr. pran. lib.

Tria ad prognoſim neceſſaria

partib⁹ pricipibus remoto, velut in brachii aut tibiis, vires autē vegetæ & firmę, facilè ſanabitur. Sin omnes hæ cōditiones aut earū pars cōtrà ſint, æger ī vitæ aut diuturnioris morbi periculo verſabitur. Verùm hæc fuſiùs & accuratiùs declarantur hunc in modum.

Celſus li. 5. Gangrænam, authore Celſo, ſi nōdū planè tenet, ſed adhuc incipit, curare nō difficillimum eſt, vtique in corpore iuuenili. Attamen ſumma diligentia & induſtria deſideratur corpus itidem vegetum ac robuſtum eſſe par eſt: alioqui fruſtra nitente chirurgo deſinet gā græna in ſphacelum, & eum quidem immedicabilem, authore Ægineta, niſi tota pars vitiata amputetur.

Aegineta li. 4. c. 19. Gangræna in partibus humidis gingipis, palato naribus, pudēdis, oculo veteri, & inteſtino recto raro ſanabilis: in ſphacelum autem degenerans, inſanabilis: propterea quòd partes illæ ſunt calidæ & humidæ, raræ ſpongioſæ adeóque que plurimis humoribus & excrementis ſuſpiciendis opportunæ. Prętcrea verò ipſum innatum calidum cū facile ſuccumbat in illis partibus, eò etiam citiùs ſuffocatur.

Gangræna partium intimarum, iecoris lieni.

lienis, renum, &c. periculoſa, imò etiam lethalis.

Quibus cerebrum ſphacelatum eſt, intra triduum pereunt. Si verò hos ſuſuperauerint, ſani fiunt, inquit Hippocrates. Tum enim ſperandum eſt morbum inclinare; vires eſſe validas quæ corruptionem vincere poſſint.

Attamē Galenus eo loco negat Hippocratem intellexiſſe quem nos ſphacelum vocamus, ſed gangrenam potiùs aut ingentem aliquam inflammationē atque ita ſphaceli nomine priſcis Græcis dictam, interdum gangrenam teſtatur. Si enim, inquit ille, ſphacelus eſt corruptio partis cuiuſque quam is occupat, inſanabilis eſt: at Hippocrati ſphacelus eſt ſanabilis nonnunquam. Nō eſt ergò veriſimile eo loco propriò ſignificato accipi ſphacelum, ſed pro gangræna potiùs verè dicta, quæ eſt quaſi via ad ſphacelum, & illius velut antreambulo. Gangræna hydropicum tibiis ſuperueniēs rarò ſanabilis, ſæpiùs ſphacelum degenerat. Quòd ſi reueletur æger, reſtabit tamen vlcus non niſi longo tempore ſanandum, teſte Hippocrate. Cum enim non ſanentur vlcera, niſi exactè priùs deſiccata, quod in

Hippocr. Aphor. 50. ſect. 7

Hippoc. Aphor. 8. ſect. 6.

hydrope fieri nequit propter nimiam humiditatis copiam:neceſſe hydropicorũ vlcera difficilè ſalè ſanati, quãdiu ſaltẽ eorũ corpora ita ita affecta ſunt.

Hippocr. lib. de fracturis.

Pernicioſi tali gangræna propter ſymptomata quæ ſecum inuehit, ratione magni tendinis accutiſſimo ſenſu prędici. Quòd ſi os tali corrũpitur, vt plurimum æger pedis actionibus priuatur tum quia corruptio ea nonniſi difficillimè corrigi poteſt (os quippe molle & ſpongioſum cũ ſit, facilè humores allicit & combibit, qui cariem augent ac fouent (tum quòd tendo ille à talo veluti ſoluitur, atque ita diuellitur, vt ipſius pedis motum deprehendi neceſſe ſit.

Sphacelus à pede aut tibia ortus, indeque genu ipſum tranſcendens, lethalis vt plurimum: pars enim illa femoris carnoſa cum ſit calida & humida, putredo facilè ſerpit, & in muſculos ita ſe ſe inſinuat, vt nequeat penitus tolli, quantumuis tibia ipſa amputetur.

Gangrænæ ex cauſa primitiua, puta cõtuſione fractura vſtione, &c. fere ſanabiliores & min⁹ periculoſæ, quã quę ex antecedente cauſa ortum ducunt. Huiuſmodi enim gangræną interna viſce-

ra te-

ta teſtatur adeò malè affecta, vt medicamentis vix vllus ſit locus.

Gãgræna ex ſiccitate & atrophia difficilè & tardè curabilis: in ſphacelũ verò deſinens, penitus incurabilis, imò & lethalis: maximè ſi æger ſit prouectioris ætatis, debilis & macilentus, morbus autem in tibiis ſit & pedum digitis. Id enim extremam ſiccitatem arguit, quæ inſanabilis eſt, teſte Galeno.

Gangræna ex qualitate occulta periculoſiſſima, ac plurimùm deplorata & lethalis, præcipuè ſi ſphacelum tranſeat: ſiquidem ex partibus ſphacelo affectis virus ſiue vapor quidam venenatus attollitur qui partes nobiles planè inficit.

Benin. de Abd. ac mir. mor. cauſ. cap. 71. Rēb. Dodõ. Med. obſer. c. 27. & 53 Gal. meth med. li. 7.

Gangrænæ ex prohibitione ac interceptione ſpirituum vitalium, naturaliũ & animalium, ac potiſſimum quæ luxationibus malè reſtitutis ſuperueniũt, vt & quæ à vaſis tranſuerſum ſectis proficiſcentur, difficillimè curãtur: in ſphacelum verò degenerantes, lethales. Rei cauſam habes capite proprio de gangrænæ cauſis.

Vlcus in gangręna & ſphacelo conſiderandum quoque diligenter. Nam ſi ſit liuidũ & aridum, aut nigrũ & ari-

dum, parum aut nihil egetens materię pro magnitudinis ratione, inclinent autem ægri vires, certa mors intra paucos dies expectanda. Quippe adeò infirmatur altrix facultas, vt nequeat amplius tranſmittere ſanguinem aut alimentum partis affectæ, ſed eam ſiccari ſinat. Quòd ſi qua fortè materies corrupta inerat corpori, antea euacuari ſolita per vlcus, cum ſit facultas expultrix infirmior, quàm vt valeat trãſmittere & propellere ad partes remotiores: ea manet in corpore, & partes primarias lædit vnde interim, & ipſum quoque vlcus ſiccum & aridum conſpicitur.

Ex gangræna & ſphacelo moribũdis plurimùm adeſt frigidus ſudor vniuerſalis: ſiue quia totũ corp⁹ ita abũdet humoribus frigidis, vt neq; natiuo neq; febrili calore poſſint incaleſcere: ſiue quia natura, vel iuxta Hippocratem, innatum calidum, per quàm imbecille eſt. Accidunt quoque ſyncopæ & cordis palpitationes: exhalatis per arterias ad cor vaporibus putridis. Interim pulſus obſcuriſſimus & vermiculans eſt, proptereà quòd arteriis vaporum copia oppletis prohibentur diaſtolæ & ſyſtolæ.

læ. Adſunt quoq; deliria & paraphreni tides, propter vapores copioſos ſublatos ad caput & cerebrum offendentes. Vt autem gangrænæ variæ ſunt cauſæ, ita & varius eſt ex ea morientiũ ſtatus Alij enim veluti ſopiti moriuntur, alij etiam inter loquendum: pleróſque tamen comitantur accutiſſimus dolor ſpaſmi, deliria, &c. Quibus enim gangræna oriunda ex intemperie ſicca, aut quibus ætas grandior & extenuatio multa, hos ferè mors opprimit loquẽtes. Quibus autem gangræna ex intẽperie humida, hi ſomnolenti ac ſoporoſi pereunt. Contrà quibus intemperies calida in cauſa eſt, ferè morte violenta perimuntur, quam comitantur febris, ſyncopæ, deliria paraphrenitides & ſpaſmi: præſertim ſi iuuenis & robuſtus æger fuerit.

Cap IX.

Gangrænæ curatio vniuerſalis.

Gangręnę remedia alia vniuerſalia hoc eſt, gangrænæ cum aliis morbis pluribus communia, alia particularia. Vniuerſalia ſunt verbi gratia, diæta euacuato corporis, adhibitis purgationibus, phlebotomia, cucurbitulis, frictionibus, &c. Particularia traduntur

ſcarificationes, cauteria ſiue potētialia ſiuè actualia & quæcūque huiuſmodi putredini & malignitati repugnant: de quib⁹ infrà fuſiùs. In adminiſtrādis remediis vniuerſalib⁹, accuratè perq́rēda eſt cauſa antecedens ſiue interna, vt ab ea ſumatur prima curationis indicatio.

I. Indicatio curationis. Nam ſi gangræna proficiſcitur ab affluxu humorum calidorum & humidorum, oportet diætam & ſex rerū non naturalium vſum tendere ad refrigerādum & exiccandum, niſi adſit febris: tū enim diæta paulo humidior præcipiēda eſt ægro, præſertim iuueni: vti & ſi materia peccans fuerit calida & ſicca. Purgatio, ſiquidem erit neceſſaria, perficietur cholagogis, vti *electariis Diaſebeſten, Diaprunis, lenitiuo, roſatò Meſuei, de ſucco* & ſimilibus. Phlebotomia & cucurbitarum hirudinúmque applicatio conducibilis, cum ad reuulſionē & deriuationē, tū ad humoris peccātis euacuationem, præſertim in gangræna ex affluxu ſanguinis.

Sin erit mera bilis flaua, hoc eſt, humor cholericus, phlebotomiæ parcēdū: quippe ſanguis veluti frænum eſt humoris bilioſi. Æger etiā abſtinebit à vino & calidis omnib⁹: bibat verò ptiſſanam,

nam cui ſint incocti *Tamarindi*, itemque *oxatis*, addito *ſyrupo citriorum*, aut *de ſacco limonum, de acetoſa, arantiorum, acetoſo, granatorum* & ſimilium.

Sin ex cauſa frigida & humida ſit morbus, diæta & ſex rerum non naturaliũ vſus vrgent ad mediocrem calorem & ſiccitatem. Quamobrem addantur in cibis *roſmarinus, hyſſopus, thymus, maiorana, cinnamomum, radic petroſelini, fœniculi*, aliaque diuretica. Purgãda quoque pituita *Elect. Ind. maiore & minore Diaturbith, Diaphœnico, Diacarthamo*, & ſimilibus pro ratione ægri ætatis & virium. Tandem quauis arte euacuãdum & deſiccandum corpus, & roborandæ partes internæ, ac iecur inprimis, *trochiſcis de rhabarbaro, de eupatorio & diarrhodon.*

Prædominante humore melancholico, ſiue atra bili, abſtineat quoque æger à cibaris craſſioribus & concoctu difficilibus, ſalitis carnibus, aromatis, leguminib9, ferina, auibus aquatilibus, Ac vbi præparatus fuerit humor *ſyrupis de epithymo, de fumaria, & lupulorũ* sũtis cum aquis ſtillatitiis, aut decocto earũdem herbarum, purgetur *Diaſenna lenit. pulu. ſenna præpar, confect. Hamech.*

aut pilul.

aut pilul. de fumo terræ : diſſoluentur iſthęc electuaria in decoctione *fumariæ, epithymi & polypodii.*

Sin gangræna proficiſcatur ex ſiccitate & ex atrophia, erunt internæ partes humectandæ bono alimento: externæ autem vnctionibus ex *oleis amygdalarum dulcium, liliaceo, violaceo* & ſimilibus. In hac gāgrænæ ſpecie nocet venæ ſectio, itemque frictiones & cucurbitæ, niſi fortè ipſi parti affectæ adhibeantur alliciendorum gratia ſpiritum & ſanguinis quo ipſa alatur. Ætas quoque, temperies corporis, ſexus, regio & anni tempeſtas, indicāt quid facto ſit opus. Amplius enim refrigerātia deſiderantur in habitu bilioſo, æſtuoſa regione, tempore & anni tempeſtate itidem calida, quàm ſi omnia ſecus habuerint.

In Topicorum quoque vſu habenda, erit horum ratio, nempe 1. Cauſæ. 2. Ætatis. 3. Sexus 4. Virium. 5. Partis affectæ 6. Omnium vero maximè, vehementiæ & magnitudinis morbi. A cauſa

1. Indicatio. prima ſumitur indicatio. Nam ſi fuerit affluxus phlegmonicus, potentius refrigerādū eſt & euacuandum, quâm ſi cauſa in humore pituitoſo conſiſtat. Præterea humores arcendi ſunt defenſiuis: contra

contraque attrahendi iidem,ſi cauſa ſit ſiccitas ſanguinis alimentique penuria. Rurſum ſi cauſa ſit arctior ligatura, ea ſoluenda & medicamẽ adhibẽdẽ incidendis, abſtergendis & deſiccandis humoribus retentis circa ligaturam, quo pateat ſpiritibus via. Si erit luxatio aut oſſium,eminentia,ſuo quoque loco reſtitui oportet,quoad eius fieri poterit.

Secunda indicatio ab ætate deſumitur. Nam iuueni ægroto caro & partes omnes molliculæ ſunt: proin medicamenta adhibenda minus efficacia quæ prouectioribus. Horum enim caro & partes duriores ac ſolidiores, verbi gratia, agricolarum, nautarum, venatorum, baiulorum & aliorum eiuſmodi laborioſam vitam agentium: A ſexu itidem indicatio. Fere namque delicatius tractanda mulier aut puella, quã vir quiſpiam, aut habitior adoleſcens: ſimiliter & mollius otioſi ac delicati omnes, itẽq; eucuchi, quàm ſuperiores illi agricolæ aliique id genus. *2. Indicatio.* *3. Indicatio.*

Ab ægri quoque viribus quarta ſumitur indicatio. Nam ſi firmæ fuerint, chirurgo integrum erit applicare valentia remedia & neceſſarias operationes exequi. Si a morbo iam deiectæ vires, vix *4. Indicatio.*

præſtari

præſtari poterunt quæ alioqui neceſſaria forēt. Prudētis autem hominis eſt, inquit Celſus, eum qui ſeruari non poteſt, nō attingere, ne videatur occidiſſe quem ſors ipſius peremit.

5. Indicatio. Quinta indicatio petitur à parte affecta. Nam oculi, os, pudenda, vterus, anus, articuli, vertebræ & alia id genus, itemque partes exquiſito ſenſu prædita ſunt mollius tractandæ, quam quæ ſunt muſculoſæ, vti brachium, tibia, &c. Ita ſeſe geret Chirurgus quoad eius fieri poterit, pro ratione indicationum quæ ſeſe offerent.

6. Indicatio. Sexta & poſtrema ſupereſt indicatio, quæ propemodum omnia ſubuertit, nempe morbi magnitudo. Itaque ſi recens eſt morbus, & putredo tantummodo ſuperficiaria, ſat eſt leuiter ſcarificare partē affectam & adhibere *Aegiptiacum* vel ſimplex, vel *melle roſaceo* temperatum pro partis affectæ natura, proque ætatis & ſexus ratione. Sin grauis ſit morbus, mineturque ſphacelum, incidēda pars eſt altius apponendūque Ægyptiacum compoſitum aut ruptoria & cauteria potentialia: aut ipſo actuali cauterio, ſiquidem fieri poteſt, auferendum quicquid corruptum eſt.

Nihil

Nihil enim clementer agendum in tam diro morbo, ſolitoque vel partem affectam vel corpus vniuerſum perdere: maximè quum degenerat in ſphacelum. Quapropter ſi ſuperiores indicationes vel tantillam ſpem faciunt, protinus adhibendum eſt extrèmum remediũ, iuxta Hippocratis Aphoriſmũ: *Extremis morbis extrema ſunt adhibenda remedia.* Sic enim remedium morbo analogum non poterit non eſſe vtile, quan tumuis violentum. Sic Heluetio illi in capite vulnerato de quo cap. 3. vidi præſtantiſſimum Chirurgum Ioannem Griffonium feliciter adhibuiſſe ſupra duram matrẽ ſyrupum ex Ægyptiaco liquidiſſimam videlicet eius vnguenti partem, quæ pulueribus ſubſidentibus innatabat: vnde ſtatim cohibita eſt putredo, quæ duram matrem occuparat: alioqui remedio imbecilli nihil fuiſſe effecturum erat veriſimile. At Ægyptiacum hic appello extremum remedium, habita partis ratione cui apponebatur. Monitos interim chirurgos velim, ne hæc aliave id genus valentia remedia adhibeant cerebri mẽbranis, niſi manifeſta putredine ſeu corruptione tẽtatis, qualis in illo Heluetio cernebatur

Hippocr. Aphor. 6 ſect. 1.

batur

batur: alioqui ſuperuenirent grauiſſimæ ſymptomata. Ac ne iis quidem diutius vtendum cenſeo, imo intermittenda ſtatim atque morbi malitia cohibita videbitur. Porro quia omnis in vniuerſum gangræna & ſphacelus, putrefactionis ratione, veneni plus minuſve particeps eſt pro ratione morbi maioris minoriſve, cõſeruandæ firmandæque partes primariæ, cerebrum, cor & iecur, vt ne vaporib⁹ & exhalationibus à putredine iſta ſublatis tententur, idque remediis tum internis, tum externis. Cor à vaporibus malignis egregiè tuetur *lapis Bezoar* cuius quinque aut ſex grana in *vino albo* propinantur, ſi abſit febris: ſin minus, in *aqua bugloſſi* aut *cardui Benedicti*. Quibus nõ ſuppetit Bezoar, per interualla ſcrupulus *terræ ſigillatæ* aut *boli Armenæ*, aut *cornu monocerotis* exhibendus: huic tamen *cerui cornu* haud multũ cedit contra venena. *Succus citriorum* cum *ſacchara* & *ptiſſana* in eũdum vſum efficaciſſimus. *Theriaca* & *Mitridatium* laudantur, ſi ſoluantur aqua aut decocti one cardui benedicti & ęgro prębeãtur à ſurupuro ad drachmam vnam. Sunt quoque *conſeruæ roſarum, violarum, bugloſſi* & *nenupharis* vtiliſſimæ: & ſi vehementi

Chriſtop. Andræus in occiatr. cap. de cornibus. Ambroſ. Paræus lib. 21. cap. 62.

mentior ſit febris: cordialibus (theriacę ac Mithridatio inprimis) addendum eſt aliquantum *trochiſcorum de caphura*: hęc enim putredinem inhibet. Extrinſecus applicandum epithema ſequens:

℞ *aquarum roſ.*
bugloſſæ &
borraginis, ana ℥ iiij.
vini ℥ ß.
aceti ℥ ß.
ſpec. diamargar. frig. ʒ ß.
ligni aloës
cort. citri,
raſuræ ebor. ana ℈ ß.
croci gr. 6.

Miſce: Fiat epithema. Applicetur tepidum cordis regioni cum panno purpureo.

In pauperiorum gratiam æſtate accipiantur copioſa *borrago* cum paululo *meliſſæ*: contundetur in mortario cum cyatho vini albi, & pauxillo *aceti roſati*: expreſſioni addetur *cinnamomũ & crocus* pulverata: dein applicabũtur vt ſupra.

Contemperandus quoque vehemens iecoris calor, idque exhibito ægrotanti *ſyrupo citriorum, granatorum, aut acetoſæ*, cum *aqua deſtillata* aut *decoctione endiuiæ, lactucæ, portulacæ, acetoſæ* aut cum

ptiſſana) cui poteſt addi paulum *diamargariti frigidi*. Interim prorſus abſtineat vino aliiſque calidis. Extrinſecus iecori applicetur epithema ſequens:

℞. *aquarum endiuiæ,*
cichorii,
lactucæ.
abſinthii, ana ℥ ij.
aceti ℥ ß.
ſpec. Diarrhod. Abbatis ʒ j.
ſantali rubri ʒ ß.

Miſce. Si fueris ruri deſintque aquæ, harum loco herbę illæ aut omnes, vel pleræque vſurpentur, ſuccus exprimatur: aut fiat earundem decoctio: deinde addito pauxillo *aceti & caphuræ*, applicetur iecori.

Si capitis dolor vehemens ſit, nec æger ſomnum capiat, vapores clyſteribus & ſuppoſitoriis reuellentur: inungantur malæ & frons *populeo*, ſequenti:

℞. *olei roſar.*
nenuphar. an ℥ ß.
caphuræ,
opii diſſolut. in aqua betoni, ana gr. 6.
Miſce: Fiat linimentum.

In eundem vſum applicato frontale huiuſmodi:

℞. *aquarum roſ.*

betonicæ

betonicæ,ana ℥ ij.
aceti,
olei roſati &
nenupharis,ana ℥ j. Miſce.

Æger, vti dictum, temperet vino & cæteris calidis aut concoctu difficilibus:quippe ex his vapores ad cerebrum copioſi tranſmittuntur:quos vt inhibeas,poſt cibam ſumi poterit aliquantum ex *mua cydoniorum ſine ſpeciebus, è conſerua roſarum,Rob.de Ribes,aut Berberis.*& ſimilibus.

CAP. X.

Curatio Gangrænæ particularis, nempe eius quæ ex alteratione vehementi per qualitatem manifeſtam ortum ducit.

IAm primo capite attigimus quæ ad gangrænæ curationem pertinent:ſed cum non veniat in chirurgi manus grauior aut difficilior morbus, haud erit abs re eandē paulo fuſius perſequi. Vbi igitur ex antè cōmemoratis ſignis perſpexeris oriri gāgrænā ex affluxu humorum phlegmonicorum, conſiderandum ſiſtaturne materia,an vero adhuc defluat in partem affectā. Defluere autē iudicabis,ſi dolor ingens,inflāmatio *Curatio gangr. ex inflammatione & phlegmone.*

item magna ac vrgens febris fuerit, axillarumque aut illum glandule ſubtumidæ ſint ac dolorificæ. Tum quauis arte primò inbinbeda eſt defluxio: deinde eadem alio deriuāda: tertio euacuandum quod in loco affecto iam con

1. Scopus geſtum eſt. Primum illum ſcopum aſſequemur aſtringentibus ſiue defenſiuis quibus defluxio poteſt arceri à parte affecta. Chirurgus igitur ſtatim initio poſt præſcriptam victus rationē, qualis ante propoſita eſt, applicet loco affecto

Antonius Chalmet. lib. 1. c. 3. defenſiuum ſequens.

℞. *boli Armen.* ℥ iiij.
terræ ſigillatæ ℥ ij.
cornu corui vſt &
raſuræ eboris, ana ʒ ij.
caphuræ ʒ iij.
ceræ ℥ iij.
oloi roſati ℔ j.
aceti ℥ iiij.
aquæ roſar. ℥ ij.
album. ouorum num 2.

Miſce. Fiat vnguētum, quod diu ſeruari poteſt. Aut quod parabilius eſt impēſæque minoris.

℞. *Far. hord.* ℥ iij.
boli arm. ℥. ij.

pulu

pulu.gallar.virid.
nucum cupreſſi
cortic.granat.ana ℥ j.ß.
Cum.oxymelite ſiat cataplaſma.

Alterutro in eundem vſum promiſcuè, aut alio quopiam ad arbritriũ vti poteſt chirurgus mihi poſterius vſitatũ eſt. Oleoſa enim mihi omnia, aut quouis modo pinguia, ſuſpecta ſunt in gãgræna: quoniam inhibent tranſpirationem poros obſtruendo & aſtringendo. Ceſſante defluxione poſſunt defenſiua intermitti, vt innatũ calidum minore negotio penetrare queat in partẽ affectam. Sin aliquod corruptionis principium ſeſe patefaciet, tũ erunt continuanda ad arcẽdos vapores, qui ex putredine ad partes primarias attolluntur.

Alter ſcopus eſt, aliò reuellere & deriuare humores in partem affectam affluentes, idque quam citiſſimè, adgibitis purgationib. phlebotomia, cucurbitis, hirudinibusq;, aliisq; id genus remediis. Corpus purgãdũ medicamentis lenientibus, putà bolo ſequenti: *2.ſcopus.*

℞ *Caſſia recens extracta ℥ ij.*
catholici ℥ ß.
Cum ſacchare, ſiat bolus.

Aut diſſoluendo *in aqua bugloſſæ,*

aut *decocto enduuie,lupul.ſcabioſe,cichorii, & florum cordialium*,fiat potio.Aluus laxa ſeruanda:lubrica reddetur quoad eius fieri poterit vſu ſeu *clyſterum & balanorum* , ſeu etiam *prunorum dulcium decoctorum in infuſione Senna , Mechoacam & Rhabarbari*,quibus libenter vtor ſi quando eſt animus purgare validiùs. Secanda vena, niſi ætas,tempus, aliùdve quippiam obſtiterit, & multus extrahendus ſanguis,ſumta indicatione à magnitudine morbi & virium ægroti. Vena aperiatur quæ conſenſum habeat cum parte affecta,obſeruata interim fibrarum rectitudine.Hîc quoque vtiles cucurbitæ, iis præſertim qui phlebotomiam ferre nequeunt Sic & hirudines ano adhibitę ad euacuãdũ humorẽ atrabilarium. Arctior quoque ligatura remotarum partium vtilis : at frictiones noxiæ, quòd ſanguinem accendant, & ſubtiliorem reddant.

3. Scopus. Tertius ſcopus eſt , vt pars in priſtinum ac naturalem ſtatũ reſtituatur. Id fiet euacuato accuratè ſanguine,& cæteris humoribus parti affectæ impactis ac in ea cõcluſis. Itaque quamprimum proſpiciendum eſt quid facto ſit opus, & ſcalpelli acie tentãdũ,ſit ne gãgræna

pro

profundior, an ſuperficiaria: tum pro diuerſitatis ratione ſcarificationes leuius aut altius imprimẽdæ: dein ſatis magna ſanguinis quantitas ſinenda effluere. Quinetiam ſi qua ſit in parte affecta grandior inſigniorq; vena, ea audacter & ſine mora incidenda: ſic enim exoneratur & refrigeratur pars affecta, & aperitur pororum obſtructio, quæ arteriarum ſyſtolen & diaſtolen inhibeat. Id tamen nõ niſi in grauiore morbo & viribus ęgri firmiſſimis aggrediẽdũ. Neruos autem maiores, tendones & arterias nefas attingere, quamdiu nulladum cernitur corruptio. Alioqui metuendũ à conuulſione, motus deperditione, doloribus acutiſſimis, ſanguinis profluuio & ſpirituum vitalium reſolutione, imò & ſyncope.

Paulus AEgineta lib. 4. 19.

Præter ſcarificationes Guido noſter & cæteri Scriptores iubent apponi hirudines, quò plus depleatur ſanguinis & humorum: id quod & ipſe ſoleo facere, quoties potiſſimum ſanguis parcius educitur ſcarificatione. Si deſint hirudines, aut ſi æger eas reſpuat, ſoleo tres aut quatuor cucurbitulas minores applicare: maiores enĩ cucurbitę violẽtius attrahunt. Hirudines tamen aptiores

Hippocr. de liquide vſu, & de diæta li. 2. & propoſito conuenientiores. Euacuato ſanguine abluenda pars aceto & ſale marino ſimul liquatis, Hæc enim putrefactioni plurimum repugnant. At ſi profūdior fuerit gāgræna, efficacior adhibēda lotio, qualis ea eſt quæ ſequitur

℞ *lixiuii fortiß.*
aceti optimi, ana ℔ *iij,*
ſcordii,
abſinthii,
rutæ,
lupin. contuſorum, ana M. ß.
radic. Ariſtol. rotund.
vincetoxici, ana ℥ *ß.*
ſalis marini ℥ *iiij,*
Coquantur ad conſumtionem tertiæ partis. In colatura diſſolue
Aloës
myrrhæ, ana ℥ *ß.*
aquæ vitæ ℥ *ij.*

Quoties remedia permutare neceſſe fuerit, lauari oportebit partem fotu illo tepido: nam præterquàm quòd plurimùm reſiſtit putredini, etiam reuocat innatum calidū, reſoluit & exiccat corruptos humores inibi concluſos. Inſuper toti parti affectæ ſcarificatæ imponendum vnguentū Ægyptiacū Meſuei, quod componitur hunc in modum: *Ægyptiacum Meſuæi.*

℞. *Æru*

℞. *Æruginis* ℥ v.
mellis optimi ℥ xiiij.
aceti ℥ vij.
Coquantur omnia ſimul, donec fiat vnguentum ſpiſſum & colore purpureum.

Quòd ſi corruptio maior eſt, ſoleo idem vnguentum ſic conficere:

℞. *Æruginis* ℥ iiij. *Ægyptiacū magiſtrale.*
mellis optimi, & cum decocto abſint. & ſcordii deſpumati ℔ j.
aceti ſcillitici ℥ vj.
aluminis rochæ,
ſalis amoniaci, ana ℥ ß.
ſucci rutæ &
ſcordii, ana ℥ ij.
Coquantur ad ſpiſſitudinem: dein admiſce theriaces optimæ,
mithridatii, ana ℥ ß.
Caphuræ (plurimùm enim penetrat & putredinem inhibet) ℥ j.

Sic præparatum vnguentum non ſolùm reſiſtit putrefactioni, ſed & temperat ac minuit vaporum malignitatem, qui perpetuò attollūtur à parte obſeſſa gangræna, & lædunt partes principes. Breuiter Ægyptiacum præſtātiſſimum & primarium eſt in gangrænæ remediis, ſeparatque mortuam carnem à viva & laudabili gignens eſcharam. Vbi *Io. Fern. methcd. med. li. 11 c. 5. & lib 12. c. 24. Ioan. Meſ de Antidot. lib. 3.*

Ambroſ. pareus lib. 12. c. 27. Ioan. de Vigo lib. 2. cap. 17 Leonh. Fuch. de medic. morb. lib. 3. cap. 5.

tota pars Ægyptiaco cōtecta fuerit, inſuper applicandum cataplaſma ſequēs, quod & ipſum reſiſtit putredini, exiccat humores excrementitios doloreſque ſedat.

℞. *Farinæ lupinorum,*
lentium,
fabarum, lolii,
ſalis marini, ana ℥ iij.
puluſ. ſumit. abſinthii,
ſcordii,
rutæ, ana ℥ j.

Coquantur in oxymelite ſimplici: Fiat cataplaſma. Refrigerato adde Aloës, myrrha, ana ℥ j.

Aquæ vitæ ℥ iij. Miſce.

Farinæ nō ſunt diu coquendæ: fieret enim nimis viſcoſum cataplaſma. Atq; ego hanc autumo cauſam eſſe, cur Nicolaus Goldinus in chirurgia ſua militari, has repudiet, vtpote ad gāgrænam inutiles: ſiquidē ēplaſticas putat. Quāobrem leuiſſimè tantum excoquendæ ſunt cum pulueribus. Hæc autem remedia omnia, ablutio, cataplaſma, &c. tepidè ſunt admouenda: linteiſque prę-terea calidis obuoluenda pars affecta, etiāſi gāgręna orta ſit, ex inflāmatione. Sic enim penè extinctum & intermortuum

Ambroſ. Par. lib. 12. cap. 27.

tuum innatum calidum reuocatur, & quaſi rurſum accẽditur in parte affecta.

Chirurgus quoties ad ægrum accedet, his remediis excitatæ eſcharæ ſummã partẽ tollere conabitur, aut ſcalpelli acie incidet vſque ad partẽ ſanã, quò detur medicamento quacunq; penetrãdi via, ad corrigendum quicquid deprauatum & corruptum eſt: nec alia procedet methodo, donec viderit morbum ſuperatum & euictum. Id vero ex eo deprehendet, quo malum non latius ſerpet: & circa ipſum apparebit circulus exactè rubẽs & exquiſiti ſenſus. hoc eſt, fiat ſeparatio partis mortuæ à viua carne. Prætereà vero reperietur inibi materia denſior adeoque laudabilis.

Corriguntur etiã corruptio & caro emortua cautere tum potentiali, tum actuali. I. De Vigo & quidã alii laudant Ægyptiacũ fortificatum Arſenico. At ſi Arſenici effecta cõſideres, merito reiicies eam compoſitionem. Enimuero Arſenicum cenſetur in numero medicamentorum quæ Galeno ſeptica dicuntur, hoc eſt, putrefacientia: his enim corrumpitur temperies partis affectæ, & ad eam extraneæ humiditates alliciuntur. Gangræna autem ferè nihil aliud eſt,

Cauter potẽtialis.

Gal. lib. 4 de comp. med. ſecund loc. Aetius lib. 14. c.

53.& Gal.de ſimp. medic.facul lib.5.cap.14.

eſt, quàm putrefactionis initium, quæ plurimũ ex calido & humido gignitur. Fruſtra igitur ſperes Arſenicum, quod ex cauſis ſuprà allatis putrefacit, quicquam laudabile ibi efficere: cum ſit potiùs putrefactionẽ promoturũ Præterea Practici q vlceribus, ſcrophulis & fiſtulis applicuerunt vnguẽta & trochiſcos ex Arſenico paratos, facilé potuerũt obſeruare, quã grauia exoriãtur ab eo ſymptomata, nempe dolor ingẽs, viginti quatuor horis perſeuerans, febris, deliriũ, deliquia & ſyncopæ. Hæc autem ſymptomata ex eo ſũt omnia, quòd Arſenicum tranſmittat vapores ſuos malignos ad partes prĩcipes, liquata prius carne in materiã, quæ illi pro vehiculo eſt ad deferendã illius qualitatem malignam ad eas partes primarias. Et quãuis vlcera ſint remoriora à partib. primariis, eius tamen malignitas ad eas facilè peruadit per medias venas, neruos & arterias. Hinc intelligimus Arſenicũ nihil ad gangrænã cõferre Itaq; ſi qñ applicãda ſunt cauteria potẽtialia, felicius & tutius vſurpãdà mihi vidẽtur cauſtica, parata ex fortiſſimo lixiuio è *cinerib. ſarmẽtorũ, & calce viua*. Huiuſmodi enĩ ruptoria operantur præſẽtiſſimè, & le

& leui cum dolore,quiq; vix ad horulę ſpatiũ perſeuerat:cõtrà Arſenico excruciatur ęger 24.horas,imò& totũ biduũ, cũ ſymptomatis longè grauiſſimis. adhæc cũ Arſenico diſſoluatur liqueturque caro, ruptoria contrà extenuant, deſiccant & diſſipant humores ſuperfluos.Item cum Arſenicum ſoleat peruadere ad partes principes, vti dictum eſt, ruptoria cum ſint craſſioris ſubſtãtiæ, in ea tantum agunt quæ proximè contingunt.

Cauter verò actualis, vti eſt ſupremum remedium,ita maximum putatur dignitate & præſtantia, ſiue ad inhibendã putrefactionem,ſiue ad exiccandam & roborandam partem affectam: ſiquidem operatio eius non altius peruadit, quàm quò ignis pertingit:ac deſinit quoque dolor ſimulatque ferrum amouetur. At medicamentorum contraria vis, vt antè diximus. Atque hîc omnino certũ eſt ac verũ axioma Veterum: *Quæ medicamenta non ſanant, ferrum ſanat: quæ ferrum non ſanat, ignis ſanat: quæ ignis non ſanat, ea inſanabilia putare oportet.* Tamen in gangræna ex intemperie calida ſine affluxu,pariter atque in illa quæ ex ſiccitate & atrophia

Cauter. actualis.

Hippocr. Aphor. ſect. 8. Aphor. 8.

exiſtit, cauteres nonnihil ſuſpecti ſunt.

Eſchara his remediis facta, curandum eſt quãprimùm vt excidat. Id tamen fieri non debet remediis applicari ſolitis ad relaxandam eſcharam, putà *butyro recenti, baſilico, oleo dulci, adipe ſuis, anſeris, caponis*, & cæteris id genus, quæ cũ ſint calida & humida, poſſũt nouam generare putredinem, ſimulque vlcus ſordidum reddere. Itaque ex Galeni ſẽtentia applicandus eſt *ſuccus porrorũ cũ ſale*. hic enĩ penetrat & exiccat plurimũ, ſicque putrefactioni repugnat. Adde quòd relaxat, & adiuuat eſcharæ caſum humectatione ſua, inquit Hippocrates. Morbi vt ſuperata Paulus AEgineta vult applicari *ferinam hordeaceam* decoctam in *hydræleo*, aut (quod magis probatur) *farinam orobi cum melle*. Vtile quoque ad eſcharæ caſum vnguentum ſequens, itemque ad vlcus abſtergendum & mundificandum:

Galen. de arte curandi ad Glauc. lib. 2. cap. 9.
De diæta lib. 2.

℞. *Farinæ erui,*
radic. Ariſtol. rotundæ,
iridis Flor.
vincetoxici, ana ℥ ß.
theriaces ʒ ij.
cum ſ. q. mellis roſati, fiat vnguentum.

Verum

Verumtamẽ hîc meminiſſe oportet eorum quę ſuprà monuimus. videlicet non expectandum, dum naturæ beneficio aut medicaminis ope eſchara ſeparetur. Natura enim cũ ſit debilis, tardior eſſet, ac interim poſſet regigni noua putredo ſub eſchara. Adde quòd eſchara cum non debeat humectari oleis pinguedine, & ſimilibus, exiccatur, ac proinde contrahitur & corrugatur: quod ipſumdolore non vacat.

Si fuerit grangræna ex Eryſipelate male curato, aut ex proprio partis calore incenſo, diæta præcipiatur frigida & humida, exhibeanturque ſæpe hordeata, aliaque iuſcula ex veruecina aut volatiliũ carne, incoctis *lactucis, portulaca acetoſa, borragine* & ſimilibus. Corpus quoque ſic purgandum.

℞. *catholici* ʒ *vj.*
rhabarb. in ℥ *iij. aquæ endiuiæ cũ paululo cinnamomi infuſi & expreſſi* ʒ *j.*
ſyrupi roſati ſolut. ℥ *ij. Fiat potio.*

Pars affecta ſcarificetur ad viuũ, exin lauetur decoctione ſequenti:

℞. *Aquarum endiuiæ.*
lactucæ,
ſolani, ana ℔ *j.* *aceti* ℔ *ß.*
lupinorum ℥ *j.*

rula

rutæ,
ſcordii,
ſalis,anà M.ß.
Coquantur ad conſumtionem tertiæ partis.

Parti ad hũc modũ lotæ applicãdum *Ægyptiacum Meſuæi*, dein cataplaſma ſequens:

℞.*Farinæ fabarum,*
lupinorum,
hordie,ana ℥ iij.
ſcordii pulu. ʒ ij.
Cum oxymelite fiat cataplaſma.

Sin continuatis doloribus & cæteris ſymptomatis pars affecta repletur humoribus,quãtumuis prima cauſa fuerit humor bilioſus, aut inflammatio ſine affluxu:nempe ex proprio partis calore, ad valentiora progrediendum remedia,nẽpe cauteria actualia vel potẽtialia,& eſcharæ caſus procurandus admodum antè propoſitum, Verùm tamẽ ſeriùs, nec niſi ſumma neceſsitate applicandus eſt cauter actualis:quia cum inflammationes bilioſæ ſint ſuapte natura ſiccæ, eas cauter magis magiſque deſiccat.

Albucaſis lib. 1. cap. 1.

Curatio gãgrenæ

Si ex cõgelatione ſit gangræna,(præter vniuerſalia, quæ iudicabit neceſſaria

chirurgus) videndum eſt accuratè incipiát ne tantum affectus, an iam aliquan tiſper perſeuerarit: id autem ab ægro & adſtātib⁹ promtū eſt reſcire. Aliàs morbus poteſt intelligi incipiens duntaxat ſi pars eximio rubore ſcintillet, dolor autem ſit vehementiſſimus, punctorius & exurens. Sin vtcunq; inueteratus morbus pars erit liuida & frigida vti c. 6. diximus. Ergò ſi incipiat tantū morbus non ſtatim admonendus ignis, aut calida quęlibet apponenda: quin potiùs aqua frigidiſſima irriganda eſt pars, aut niue perfricāda: ſic enim ea poterit reſtitui, & paulatim incaleſcet. Hoc ipſū facilè quilibet hyeme experitur, ſi manus frigore propè congelatas fricet niue aut aqua gelida. Sic enim ſubitò incaleſcent: at igni admotæ magnum ſentient dolorem eumque punctoriū. Prętereà ſi quis poma aut rapas cogelatas iniiciat in aquam frigidiſſimam, videbit ipſum gelu internum foras quaſi allici: ita vt fructus illi redeant ad ſuā naturam priſtinam. Sin verò demergātur in aquam calidam aut tepidam, cōfeſtim flaceſcent, & paulò pòſt nigrore contracto computreſcent. Iſtiuſmodi porrò curatio Liuionæ, Iſlandriæ, Nor-

ex conge Lauone Leuin. Lem. de occult. nat. miract. lib. 4. cap. 20. Ambroſ. Paraeus li. 12. c. 24.

uegiæ,& cæterarum ſeptemtrionalium plagarum incolis vſitatiſſima eſt neque enim veſperi ingrediuntur in diuerſorium aut ad ignem vel vaporarium accedunt, niſi egregie perfricatis priùs manib' extremo naſo & auriculis plurima niue. Quòd ſi cui vecto traha, pro regionis ritu, manus pedesque propè congelati fuerint, cum primùm diuerſorium ingreſſus eſt nõ dubitant illico immergere partes gelidas in aquã frigidam aut niuem: & ſic eum refouent. Frigore enim, quod ineſt aquæ vel niui per antiperiſtaſin, repellente & cogente in vnum, quod reliquum eſt innati calidi in partibus affectis, ipſum innatum calidum ita inualeſcit, vt ignis frigus aduerſarium expellat,

Obſeruatio. Narrauit mihi vir quidam nobilis & fide dignus, ſe, cum eas regiones peragraret, incidiſſe aliquando in viatorem ſecundùm viam frigore rigidum ac penè mortuum: quem plauſtro ſuo impoſitum cũ deduxiſſet in diuerſorium, hoſpes illicò demerſit in frigidam; quo facto, vndiquaque ita erupit gelu, vt ipſius corpus glacie ceu ferreo thorace contectum conſpiceretur. Tùm quoq; propinatum illi aiebat cyatum amplio-

rem

rem *hydromelitis*,quo illi ceu potu ordinarie vtũtur, addito *pulnere cinnamomi, caryophyllorum & macis*, vnde ſudor in lecto prouocatus eſt: atque ita ægrũ ad ſe rediiſſe,amiſſis duntaxat manuum & pedum extremis articulis. Hinc intelligimus, hanc methodum ſanandi cõgelatos verã & tutam eſſe:ac eam etiã probat ſummus Philoſophus, qui regiones illas frequentauit: modò ne frigore prorſus rigeſcant partes ac nonnullus calor ſubſit. Nam ſi innatum calidum extinctum aut extinctioni proximum, ſit tùm aqua frigida nunquã reuocabit,imò vix etiã medicamẽtũ vllũ. Quauis tamẽ ratione illiciẽdũ erit in partẽ affectã frictionibus & cęteris, quæ paulò pòſt in medium afferentur.

Coniiciens autem chirurgus ex ſedato dolore pungente, ipſam quoque cõgelationem magna ex parte mitigatã, miſſam faciet aquam frigidam, aut niuem, & lenes frictiones adhibebit: deinde fotus è *lacte dulci*, cui *lauri baccæ, roriſmarini*, *ſaluia*. *lauendula* & ſimilia calida incocta fuerit. Ius è capite,pedibus & inteſtinis veruecinis, incoctis herbis iiſdẽ,aptiſſimũ eſt alliciẽdo ſanguini,partiq; affectæ in priſtinũ vigorẽ

veſicis plenis ſequente decoctione:

℞. *Foliorum lauri.*
meliſſæ,
roriſmarini,
rutæ,
origani,
ſcordij,
abſinthij, ana M. ß.
radic. vincetoxici,
angelicæ, ana ℥ ij.
Coquantur in vino albo ad conſummationem tertiæ partis.

Quoniam in gangræna ex intemperie frigida & humida, morbi origo vt plurimùm conſiſtit in partibus intimis hepate, ſplene & cæteris, habenda eſt inprimis ratio harum partium, & præcipiēda diæta, purgationes & cætera, prout earundem diſpoſitio poſtulabit. Hic autem conſulendus doctus aliquis medicus. Quoad remedia topica, chirurgus, ſi adſit magnus humorum pituitoſorū afluxus, applicet defenſiuum: ex calidis tamen ſiccis cōpoſitum, quale quod ſequitur. *Curatio gangr. ex intemperie frigida & humida.*

℞. *Roſarum,*
myrtyllorum, *Defenſiuum de Vigo.*
abſinthij,
ſchœnanti,

ſtechados,ana M.ß.
ſampſuchi,
anthos,ana parum.
nucum cupreßi aliquantulum contritarum num. 10.
alum.rupei.
ſalis,ana ℥ ij.
cinnamomi.℈ j.
croci ℈ ß.

Bulliant omnia ſimul cum vini & lixiuij barbitonſoris æquis partibus, addito pauco *aceto*,ad conſummationem tertiæ partis.Deinde colentur:& ex colatūra cum *farina fabarum, lentium & hordei* ad ignem fiat emplaſtrum ſolidū. addendo *ol. roſati completi,chamamelini,de ſpica,ana ℥ ij.*

Sin affluxus nullus, nihil defenſiuo opus, niſi putrefactio plurimùm progreſſa parſque ſphacelo ſit proxima: tū enim defenſiuo cohibendi vapores putridi, quominùs ad partes principes peruadant.Applicato defenſiuo,quauis ratione deſiccanda eſt humorum copia ingens loco affecto concluſa, exhalandusque calor extraneus, qui putrefactionis fuit in cauſa. Itaque ſcarificatis locis omnibus ſuſpectis, ſiue altiùs ſiue ſuperficientenus: prout malū magis

gis

gis minúſve altas radices egerit,fouēda eſt & lauanda calidè pars affecta decoctione ſequente:

℞. *Lixiuij barbitonſoris* ℔ *viij.*
calicis vina ℔ *j.*
Coquantur parum:
In colatura iterum coque lupin. M.j.
ſcordij,
abſinthij,
rutæ,
ſalis marini,ana M.ß.

Tandem coquantur ad conſumtionem tertiæ partis. Colaturæ fortiter expreſſe admiſce.

Aqua vitæ,
aceti ſcillitici.ana ℥ *iij.*
aloes,
myrrhæ,ana ʒ *ij.*

Poſtea vbique applicandum Ægyptiacum noſtrum antè deſcriptum, aut etiam ruptorium, ſi ſit neceſſe eſcharā profundiorem excitare : ac tandem inducenda pars ſequenti cataplaſmate:

℞. *Far. lupinorum &*
lolij,ana ℥ *iiij.*
ſummitat.abſinthij,
ſcordij.
rutæ minutiſſimè inciſæ,aut in pulu.redactæ
ana M.ij.

pulo. radic. Vincetoxi,
angelicæ, ana ℥ ij.
ſalis marini M ij.

Coquantur leuiter cum lixiuio iam preſcripto, Deinde cum penè refrixerit, admiſce

aloes,
myrrhæ, ana ℥ ß.
aquæ vitæ ℥ iiij.
Miſce: fiat cataplaſma.

Pars ſi curat calida eſt in lecto continenda: idque plurimùm laudo fragmenta lapidis molaris calefacta, & parti circumpoſita. Is enim lapis prætérquã quòd calidum innatum reuocat, exiccat quoque & reſoluit plurimùm. Chirurgus dum cataplaſma detrahet, conabitur ſcalpelli acie aut alio id genus inſtrumento accommodato, eſcharam Ægyptiaco vel ruptoriis excitatam ſeparare: deinde abluet denuò partem antedicto fotu, adhibebitque Ægyptiacũ & cataplaſma, vt antè: nec aliter ſe geret, donec ſiſti malum animaduerteris. Tãdem nitetur ſeparare eſcharã pharmacis anteà cõmemoratis: continuãdo interim cataplaſma quod putrefactioni repugnet. Quòd ſi Ægyptiaticũ aut ruptoria nõ ſatis valeãt contra vim, putredi

trediinis adhibendus erit cauter actualis, qui mihi in hoc gãgrænæ genere ad batur: propterea quod egregiè deſiccat modum pro reſoluit & roborat partem affectam eiuſque calor agens penetrat altius quouis medio. *Curatio gangrænæ ex intemperie ſicca*

In gãgræna ex intẽperie ſicca, nimirũ ex atrophia, quauis ratione humectandũ eſt corpus, tũ cõmodo victu, tũ his quæ ſequuntur. Igitur eſt neceſſe diætã ægri & aerẽ in quo moratur, tẽdere ad calorẽ & humiditatẽ: debet ergo cibis vti ſanguinẽ & alimẽtũ plurimũ gignẽtibus, concoctu facilibus, vt iuribus colatitiis & reſtaurantibus, aliiſq; bonis, *iuſculis è veruecina, gallinaceis pullis* & *capis, hordeo* itẽ mũdato benecocto dein colato: *muliebri quoque lacte* vel ſi deſit, *aſinino.* Cubiculũ meridiẽ ſpectet. In ſũma humectandũ eſt corpus, vitatis quæ exiccant, qualia ſunt vehementer purgantia, ſudorifica & diuretrica omnia. Extrinſecus inũgẽdũ corpus *oleo amygdalarum dulcium, liliorum & violarum*: vt hoc modo comprimantur pori, & innatũ calidũ intus cõſeruetur. Partes quæ ſunt ſupra affectam partem, puta tota tibia ad femur vſque ſi pes æger ſit, inungendæ ſunt *ſucco lumbricorum terre-*

ſtrum ad eum modum parato qui extremo hoc capite deſcribetur. Succus ille longè optimus eſt, quia calefacit & humectat, aperitque ſimul & ſemel vaſorum obſtructiones, vt eò liberiùs ſanguis & ſpiritus permeent. Quòd ad partem affectam videndum num ſola intemperies ſicca proxima ſit cauſa gãgrænæ, an verò iam gangræna inuaſerit. Si ſola ſiccitas, quauis ratione humectandum eſt, alliciendum alimentum in partem ægram. Quare fouenda iure tepido *inteſtinorum capitis & pedum vervecis*, cui incocti *lũbrici* aliquot terreſtres efficaciam addẽt. Deinde applicandæ citra ſcarificationem, & dum fit attractio, tegendus locus linteo duplicato, ſpongia, aut filtro intincto in iure antedicto. His continuatis vſquedũ rubeat locus illico demendæ ſunt cucurbitulæ, ſimulque lintea calentia, ne reſoluatur & euacuetur quod attractũ fuerit: dein inungenda pars vnguento ſequente:

℞. *Olei amigdal. amarar.*
ſynap. ana ℥ *ij.*
ſucci lumbricorum terreſt. ℥ *iiij. Miſce*

Sequens deinde emplaſtrum applicandum.

℞. Pi

℞. *Picis liquidæ* ℥ *vj.*
farina lolii & lupinorum quantum ſatis erit ad inſpiſſandum.

Sin gangręna iam inuaſerit,& putredinem concipiat locus,duplex aut triplex ſumenda erit indicatio, prout erit morborum & ſymptomatum complicatio.Enimuerò quia totius morbi cauſa eſt atrophia,alimentum quauis ratiõne attrahendum eſt frictionibus mediocribus (aſperæ enim protinus deficcant & euacuant quod attractum eſt) vel linteis calidis,vel manu inuncta oleis ſupra memoratis,cucurbitis,&c.

Quia etiam iam adeſt putredo, hęc euacuanda ſiue ſcarificationibus, ſiue hirudinibus & Ægyptiaco applicito:deinde apponendum cataplaſma ſequens putredini obſiſtens ſimul & nonnihil attrahens:

℞. *Farina lupinorum &*
lolii,ana ℥ *iiij.*
ſum.abſinthii
ſcordii,
folior.rutæ minutim inciſ.vel in puluer.redact. ana M.j.
radic.vincetoxici &
angelicæ,ana ℥ *ß.*
picæ liquidæ quantum ſatis eſt. Fiat vnguen

vngarum.

Albucaſis lib. 1. c. 1. Hic improbamus ex Albucaſis doctrina, cauterem actualem, quod reſoluat & deſiccet nimioperè. Itaque quũ erit ſubito inducenda eſchara, applicãda erunt ruptoria, vel nouacula reſecandum eſt quicquid corruptum eſt: deindeque apponendum Aegyptiacũ & procurandus aſcharæ caſus, velut antè monuimus. Hæc gangrænæ ſpecies planè abhorret à defenſiuis, ſi quidem defenſiua aſtrictione ſua prohibent ſpiritus & alimentum à parte affecta. In deſperata tamẽ gangræna, quæ in ſphacelũ degenerauit, deueniendum ad extremum remedium, membri videlicet extirpationem: tumque defenſiuis eſt locus, vt arceantur putredinis vapores à partibus principibus.

Antequàm autem pars amputetur, neceſſe habet chirurgus ventura pericula prædicere, eaque palam commemore apud ægri amicos & adſtantes omnes: nam etſi amputetur altius pars affecta ad viuam vſque carnem, tamen malum ſerpere non deſinit, Atque vt paucis dicam, gangræna omnis ex ſiccitate plurimum lethalis: vti dictum octauo capite.

Seda

Sedata gangræna, mundificandum & incarnandum vlcus mundificatiuo noſtro *de ſucco Apii*, infrà cap. 15. deſcribendo, aut *melle roſato*, addito pauxillo *aqua vitæ & theriaces*, idque citra pinguedinem vllam. Tandem incarnandũ & cicatrice obducendum inſtar aliorum vlcerum.

Succus lumbricorum terreſtrium ſuprà memoratus variè componitur. Vvierus in tractatu de Scorbuto lũbricos vſurpat cœmeteriorum pinguiſſimos, quos aqua primum, deinde vino apprimè lotos minutatim incidit, & phialæ indit paſta obuolutæ: hanc furno inſerit cum alio pane hocque cocto phialam ſimul extrahit paſta obuolutam: ac vbi refriguit, mergit in aqua, hincq; molleſcente paſta ac phialam deſerente, lũbrici reſoluti in liquorem ſeſe offerũt. *Præparatio ſucci lumbr. terr. ex Vviero.*

Coſma Slotanus Illuſtriſſimi Cleuẽſiũ, &c. Principis Archichirurgus, vſurus hoc ſucco ad atropiam & extenuatione particulares, aut ad gangrænam ex ſicca intemperie, ſumebat eoſdem *lumbricos*, eosq; vt ſuprà mundatos collocabat in magno recipiẽte: deindè ſat copioſum *oleum amygdalarum dulcium & violarum* affundebat: demum ſu- *Eiuſdem ſucci præ. ex Coſma Slotano.*

per cine

per cinere calente reſoluebat in liquorem:quo poſt fortem expreſſionem cõlato vtebatur.Hęc autem mihi longè prętãtiſſima cõpoſitio videtur in ſiccitate particulari:quoniã hoc modo integra ſeruatur vtraque facultas & olei & lumbricorum. Succus lumbricorum propria & peculiari vi penetrat illico, permeatque ad neruoſa omnia, ipſasque adeo venas & arterias,quarum tunicæ neruoſa conſtant ſubſtantia : & eas quidem partes ſuccus ille roborat, alit & calefacit mediocriter, tollendo quæ in iis ſunt obſtructiones.Ineſt pręterea compoſitioni huic qualitas viſcoſa ab oleis:cuius ratione ſtatim atque ſuccus penetrauit,oleum poros claudit & obſtruit:atque ita cohibetur innatum calidum,& intra partem affectam veluti concluditur.

Cap. XI.

Curatio ſecundæ ſpeciei Gangrænæ,ex alteratione videlicet vehementi per qualitatem occultam.

CApite quartuor diximus, eſſe aliã gangrænæ ſpeciem, quæ quidem ortũ non ducit ex cauſis manifeſtis,intẽperie videlicet calida,frigida, humida,aut

da, aut ſicca verum ex qualitate & malignitate occulta, noſtriſque mentibus imperueſtigabili: vnde ſequitur non eſſe inſtituendam curationem ſolis pharmacis magis operantibus per qualitates manifeſtas, ſed illis etiam quæ occultis agunt qualitatibus, ſiue ore ſumantur, ſiue foris adhibeantur. In his autem excellunt *Theriaca, Mithridatium ſcordium, vincetoxicum, angelica, dictamnus Creticus, & ſuccus citriorum.* In hac autem gangræna ſumma vigilantia opus eſt, quia plurimum lethalis: quippe illico appetit læditq; partes principes. Quãobrem chirurgus aggrediens ad curandam id genus gangrænam, nec plenè compertam habens, vt ſibi à calumnia præcaueat faciatque quæ decet, ſuæ eruditioni diffidens conſulat præſtantiſſimum aliquem medicum, alioſve doctos & in arte chirurgica plurimum exercitatos.

Vbi autem intellexerit gangrænam oriundam ex qualitate, occulta illico infundat ęgroto, ſi ſtipata eſt aluus, clyſterem lenitiuum aut ſuppoſitoria ſubdat, & ab illorum operatione ſequentẽ potum propinet:

℞. Radic. angelica

vince

vincetoxici, ana ℥ ſ.
herb. ſcordii.
rutæ,
dictamni, ana P. j.
coquantur in ſ. q. aqua bugloſſi & cardui benedicti, vt colatura redeat ad ℥ ij. *In quibus diſſolue*
theriacæ opt. ʒ j.
ſucci citrii ℥ ſ.

Æger ſumpto potu tegatur aliquantiſper promoueatur ſudor, hoc modo maligna materies à partibus principib. arceatur: foris etiam applicetur cordi epithema, quale nono cap. deſcripſimus. Iteretur item idem ille potus aucta imminutàve ingredientium doſi, pro ægri ætate & habitudine. Quamuis autem ad ſingulos hauſtus non procedat ſudor, minime tamen is vtilis eſſe deſinet. Quippe huius ope materia maligna, ſiqua fuerit corpori ingenita, foras ad extrema detruditur, procul a corde & cæteris partib. primariis: ſin extrinſecus aduenìat, corroborat etiã ac tuetur partes primarias, dũ ab illis malignitatẽ arcet. Hic vehemẽs purgationes minimè cõueniunt, vti nec phleboromia, aut sõnus diuturnio, ne fortè retrahatur venenum ad partes primarias. Quod ad

victus

victus rationē ſpectat, vitet æger concoctu difficilia, ſalita & piperata aut alioqui acria. Sorbeat cremorem hordei ritè cocti, aut iuſcula ex veruecina, pullis gallinaceis, aut capis, incocta copioſa borragine & acetoſa Loco vini bibat ptiſſanā cui borraginis, acetoſæ & ſcordii paululum incoctum fuerit. Vtatur, abundè & frequenter ſucco citrii tum in ptiſſana, tum etiam in iuru lētis. Huius ſucci loco poteſt etiā vſurpari ſyrupus ex eodem ſucco paratus.

Quod ad Topica, chirurgus ſummo ſtudio debet extrahere & euacuare malignam materiem. Itaque ſcarificabit profundius, quacūque videtur obrepere gangræna, & quantum ſatis ſit ſanguinis effluere ſinet: vel adhibebit hirudines & cucurbitas: prætereaque abluet partem decoctione ſequente:

℞. Radic. angelicæ
vincetoxici, ana ℥ j.
lupinorum,
ſcordii,
abſinthii,
dictamni,
rutæ. ana M. j.
Coquantur in lixiuio ad conſumptionem tertiæ partis.

In ℔ *duabus colatura diſſolue*
theriaces ℥ ß.
ſucci citri ℥ *ij.*

Poſtmodum indito ſcarificationum veſtigiis Aegyptiaco noſtro, quod capite præcedenti decripſimus, applicetur emplaſtrum ſequens calidiuſculum:

℞. *Farinæ lup.*
ferm. acris,
alliorum ſub prunar coctoris rum, ana ℥ *ij.*
folior. rutæ,
ſcordii,
dictamni Cretenſi, ana M. ß.
pulu. radic. angelicæ,
vincetoxici, ana ℥ ß.
theriaces opt. & mithridatii, ana ℥ *j.*
cum decocto ſcordii fiat emplaſtrum in mortario.

Exinde pergens chirurgus in ægri curatione, auferat eſcharam, adſit, deinde ſcarificet denuo partem affectam ad educendum ſanguinem & applicet cucurbitas ac hirudines: locum abluat & applicet Egyptiacum cum cataplaſmate: & in iis perſeueret, donec malũ ſuperatũ fuerit Tandem nitatur eſcharam remouere *ſucco porrorum*, vel (quod magis placet) nouacula. Exin vlcus diu apertum teneat, ex internallis ægro præbens

præbens *theriacã & Mitridatium*, aliaq; cor præſeruantia, vti *terram ſigillatã, lapidẽ Bezoar, cornu monocerotis, cerui, &c.*

Cum vero gangræna oriunda eſt ex materia maligna extra corpus genita, velut à morſu venenato, aut ſepticis adhibitis, vnde periculum ne malignitas communicetur partibus principibus, neceſſe eſt cauterii actualis ope vrere & abſumere ſubitò quicquid eius malignitatis eſt particeps: aut etiã (quod magis probatur) abradi poteſt nouacula quicquid ſuſpectum eſt, ita vt copioſus ſanguis erumpat: dein adhibebitur cauter actualis. Demũ abluendũ erit vlcus prædicto lixiuio, tandemque, applicandũ Aegyptiacum noſtrũ, ſuper impoſito cataplaſmate præſcripto: forti quoq; defenſiuo arcẽdi ſunt vapores maligni à partibus principibus. Sin gangræna orta fuerit ex materia maligna corpori ingenita, quæ ad partes externas feratur, defenſiuo aut quibuſuis aſtringẽtibus nullus eſt locus. Sedata gãgręna, ſupereſt vt mũdificetur & incarnetur vlcus mundificatiuo noſtro de *ſucco apii*, aut *melle roſato* mixto cũ pauxillo *aquæ vitæ & Teriacæ*: deinde cicatrice obducatur inſtar reliquorum vlcerum.

Cap XII.

Curatio tertia & vltimæ ſpeciei Gangrænæ ex ſpirituum interceptione.

IN huius gangrænæ curatione præſcriptis vniuerſalibus, nempe diæta, ſiue vſu ſex rerum non naturaliũ, item phlebotomia, purgationibus & cæteris pro morbi ratione, & ægroti viribus, diligenter inquirenda erit cauſa ob quam ſpiritus arcẽtur à parte affecta, eaque ſi fieri poſſit. ſtatim tollẽda. Itaque ſi arctior ſit ligatura, lanxanda eſt: deinde adhibenda pharmaca reſoluẽtia, exſiccantia & incidẽtia quicquid ligatura illa atractum eſt. Tale eſt cataplaſma è *farinis lupinorum, fabarum, oroborum, & lentium* coctis cum *oxymelite*, aut *ſyrupo acetoſo*. Sin inualeſcat nihilominus ægritudo, ſtatim ſcarificandus locus, & apponendæ girudines, Aegyptiacum aliaque remedia, vti dictum eſt cap. 10. in curatione gangrænæ ex intemperie calida & humida. Si in cauſa ſit defenſiuũ aſtringens aut emplaſtica adhibita, hæc pariter protinus auferenda ſunt: deinde frictionibus moderatis & calidis reuocandũ innatũ calidum, aut locus fouẽdus forti lixiuio, cui incoquantur *lupini ſcordium & folia rutæ*, cum pauxillo *aceti*

ſub

ſub ſinem addito, vt hoc modo rurſum aperiantur pori, & detergeatur ab emplaſtico medicamento inducta viſcoſitas.

Si ſint tumores ſcirrhoſi circa maiores arterias, venas & cætera vaſa, qui ſpiritus ipſos arceant & inhibeant, emolliantur ii & reſoluantur hoc vel ſimili vnguento:

℞. *Pingu. gallinæ*
anatis,
vrſi, ana ℥ j.
ol. liliorum albor. ℥ ß.
ſucci lombricorum ℥ j. ß. *Miſce.*

Deinde applicetur *emplaſtrũ ex mucilaginibus*, aut ex *ammoniaco* diſſoluto in aceto. At ſi tumor in quapiam parte ſit, in qua tutò poſſit operatio perfici, præſtiterit incidere cutim: deinde ſeparare tumorem radicitus ligatumque reſecare, vt expeditior ſit ſpiritibus via. Hic autem diligenter cauendum ne attingantur aut tranſuerſim ſecentur vaſa: id enim aut ſubitã mortem, aut gangrænam inſanabilem afferre poſſet.

Si fuerit retentio aut obſtructio ſpirituum animaliũ, vt in paralyſi & ſpaſmo accidit, neruorum origo ſimul cum ipſa parte affecta inungatur *oleo de cera,*

de terebinthina, de lateribus, vulpino. coſtino, & ſucco lumbricorum terreſtrium, & ſimilibus: ſi prius foueris illã neruorum originem decoctione *florum chamameli, ſaluiæ, roſmarini, lauendulæ, maioranæ, thymi, origani, granarum iuniperi*, idque è vino.

Quòd ſi gangræna accidat coccygi aut clunibus æger decumbet modo in dextrũ, modo in ſiniſtrum latus, ad leuãdã partẽ affectã. Sic & in tali gangręna, ſiue gãgræna ſit ex ſpirituum interceptione, ſiue ex contuſione ſiue alia quapiã cauſa, pes ita locãdus & ad latus reclinãdus, vt ne talus offẽdatur. Si ſit paralyſis in veſica, & guttatĩ ſtillet lotiũ, id diligẽter excipiẽdũ eſt cõparatis in id vaſculis. Nã ſi tibiæ ſimul & ſemel fuerĩt reſolutæ, vnde cogatur æger in lecto decumbere, lotium incaleſcet, tãdẽque exulcerabit coccygem, qui deinde procliuis erit in gãgrænã, vti ſæpius accidiſſe memini.

Si cauſa ſit luxatio, ea reſtituẽda eſt, & os cohibẽdũ loco ſuo faſciis & ptygmatiis accommodatis; reſtituto vero eſſe aſtringẽtia parcè adhibẽda, ac potius inũgẽda pars *ſucco lumbricorum terreſtrium*, cui addi poterit tantillum *olei*

roſati

roſati aut *myrtillorum*. Si autem pars infra luxationem ſit præſicca, macilenta & extenuata, ea ſcarificanda, & cætera neceſſaria peragenda, quæ cap. 10. declarauimus, dum de gangrænæ ex intemperie ſicca curatione agere mus.

CAP. XIII.

Sphaceli curatio.

SI quantumuis ſedulam chirurgi vigilantiam & adhibita remedia, natura morbo ſuccumbens ita eludat, vt deſinat gãgræna in ſphacelũ ſiue mortificationem perfectam, tum non erit ãplius ſumenda indicatio à cauſis ãtecedentibus, aut pro illarum ratione mutanda remedia Siue enim gangræna orta fuerit ex intemperie calida, ſiue frigida, &c. ſphacelus ſemper eſt idem, nempe mortificatio Cum igitur ſphacelus (vti ſæpius dictum) ſit perfecta corruptio & mortificatio ſubſtantiæ partis affectæ, vti loquitur Galenus, quæ quidem partes vicinas ſenſim inficit & corrumpit, fieri nequit vt ei, quod plené mortuum eſt & corruptum, vita reſtituatur. Vnica igitur hæc erit curandi ſphaceli ratio, vt pars ſincera conſeruetur: id quod

Gal. com-ment. 10. in Aphor Hippocr. ſect. 7.

fiet applicatis defenſiuis, & extirpato eo omni quod corruptũ eſt. Ergò paulò ſupra aut circa partem iam emortuam applicandum erit defenſiuum, quale ſuprà cap. 10 Et quamuis non detur ſpes conſeruandi quod ſincerum eſt, defenſiuum nihilominùs ſedulò applicãdum eſt, vt hoc modo vapores à putredine exhalantes arceantur à partibus principibus. Corrupti extirpatio variis fit modis. Nõnulli ſcarificationi altiùs factæ inter ſanam partem & mortuam inſpergunt puluerem ex arſenico, vel Ægyptiacum indunt Arſenico fortificatum. At nos iã antè docuimus Arſenicum in medicamentis ſepticis cenſeri, atq; dira & periculoſa inferre ſymptomata, ac proinde alienum eſſe ab huius morbi curatione. Loco Arſenici mirè placent ruptoria facta ex *ciner. ſarmentorũ* & *calce viua*: quippe illicò & indolẽter profundã gignũt eſcharã, & cum nulla qualitate maligna ſint prædita, nequaquam lædunt partes principes, vt facit Arſenicum. Hæc inferenda ſunt inciſionibus factis ad carnem ſanã. Eſchara verò facta, nõ eſt eius caſus expectãdus naturę aut medicamentorũ ope, ſed remouenda ſeparandaque eſt nouacula

1. Modus extirpãdi carnem mortuam

culâ aliòve instrumento idoneo. Tandem, ſi videat chirurgus carnem mortuã nondum penitùs extirpatã, denuò applicabit, vt antè ruptoria, quoad quicquid eſt putre à ſano & ſincero planè ſeparatũ ſit. Alter modus extirpãdi quod corruptum eſt cautere actuali, perficitur dum vritur quicquid infectum corruptũque eſt, & remouetur eſchara nouaculâ vel pharmacis, putà ſucco porrorum aliiſque antè propoſitis. Tertio modo reſecamus primùm vna eademq; vice nouaculâ quicquid corruptum & mortuum eſt idque quàm proximè accedentes ad ſanum & ſincerũ: dein cautere actuali vulnus inurimus, tum ſiſtẽdi ſanguinis gratia, tum etiam ſiccãdarum & abſumẽdarum reliquiarum ſanguinis & humorũ corruptorum in pte affecta: poſtmodum aggredimur ad remouẽdam, vt antè eſcharam. Veruntamen ſi inſit parti vas aliquod: veluti arteria, aut vena, operatio tantò erit periculoſior, quanto hæ grandiores fuerint. Itaque ſi metus eſt hæmorrhagiæ, præſtabit cautere potentiali & actuali operationẽ exequi, quã nouaculâ quãuis hæc ratio tutior & ſecurior eſt: tum quia dum amputatur caro emortua, fit

2. Modus

3. Modus

ſtrum ad eum modum parato qui extremo hoc capite deſcribetur. Succus ille longè optimus eſt, quia calefacit & humectat, aperitque ſimul & ſemel vaſorum obſtructiones, vt eò liberiùs ſanguis & ſpiritus permeent. Quòd ad partem affectam videndum num ſola intemperies ſicca proxima ſit cauſa gãgrænæ, an verò iam gangræna inualeſcit. Si ſola ſiccitas, quauis ratione humectandum eſt, alliciendum alimentum in partem ægram. Quare fouenda iure tepido *inteſtinorum capitis & pedum veruecis*, cui incocti *lũbrici* aliquot terreſtres efficaciam addẽt. Deinde applicandæ citra ſcarificationem, & dum fit attractio, tegendus locus linteo duplicato, ſpongia, aut filtro intincto in iure antedicto. His continuatis vſquedũ rubeat locus illico demendæ ſunt cucurbitulæ, ſimulque lintea calentia, ne reſoluatur & euacuetur quod attractũ fuerit: dein inungenda pars vnguento ſequente:

℞. Olei amigdal. amarar.
ſynap. ana ℥ *ij.*
ſucci lumbricorum terreſt. ℥ *iiij. Miſce*

Sequens deinde emplaſtrum applicandum.

℞. Pi

℞. Picis liquidæ ℥ vj.
farinæ lolii & lupinorum quantum ſatis erit ad inſpiſſandum.

Sin gangręna iam inuaſerit,& putredinem concipiat locus,duplex aut triplex ſumenda erit indicatio.prout erit morborum & ſymptomatum complicatio.Enimuerò quia totius morbi cauſa eſt atrophia,alimentum quauis ratine attrahendum eſt frictionibus mediocribus (aſperæ enim protinus deſiccant & euacuant quod attractum eſt) vel linteis calidis,vel manu inuncta oleis ſupra memoratis,cucurbitis,&c.

Quia etiam iam adeſt putredo , hęc euacuanda ſiue ſcarificationibus , ſiue hirudinibus & Ægyptiaco applicito:deinde apponendum cataplaſma ſequens putredini obſiſtens ſimul & nonnihil attrahens:

℞. Farinæ lupinorum &
lolii,ana ℥ iiij.
ſum.abſinthii
ſcordii,
folior.rutæ minutim inciſ.vel in puluer.redact.ana M.j.
radic.vincetoxici &
angelicæ,ana ℥ ß.
picæ liquidæ quantum ſatis eſt. Fiat vnguen

vnguentum.

Albucaſis lib 1.c.1. Hic improbamus ex Albucaſis doctrina, cauterem actualem, quod reſoluat & deſiccet nimioperè. Itaque quũ erit ſubito inducenda eſchara, applicãda erunt ruptoria, vel nouacula reſecandum eſt quicquid corruptum eſt: deindeque apponendum Aegyptiacũ & procurandus aſcharæ caſus, velut antè monuimus. Hæc gangrænæ ſpecies planè abhorret à defenſiuis, ſi quidem defenſiua aſtrictione ſua prohibent ſpiritus & alimentum à parte affecta. In deſperata tamẽ gangræna, quæ in ſphacelũ degenerauit, deueniendum ad extremum remedium, membri videlicet extirpationem: tumque defenſiuis eſt locus, vt arceantur putredinis vapores à partibus principibus.

Antequàm autem pars amputetur, neceſſe habet chirurgus ventura pericula prædicere, eaque palam commemore apud ægri amicos & adſtantes omnes: nam etſi amputetur altius pars affecta ad viuam vſque carnem, tamen malum ſerpere non deſinit, Atque vt paucis dicam, gangræna omnis ex ſiccitate plurimum lethalis: vti dictum octauo capite.

Seda

Sedata gangræna, mundificandum & incarnandum vlcus mundificatiuo noſtro *de ſucco Apii*, infrà cap. 15. deſcribendo, aut *melle roſato*, addito pauxillo *aqua vitæ & theriaces*, idque citra pinguedinem vllam. Tandem incarnandũ & cicatrice obducendum inſtar aliorum vlcerum.

Præparatio ſucci lumbr. terr. ex Vviero.

Succus lumbricorum terreſtrium ſuprà memoratus variè componitur. Vvierus in tractatu de Scorbuto lũbricos vſurpat cœmeteriorum pinguiſſimos, quos aqua primum, deinde vino apprimè lotos minutatim incidit, & phialæ indit paſta obuolutæ: hanc furno inſerit cum alio pane hocque cocto phialam ſimul extrahit paſta obuolutam: ac vbi refriguit, mergit in aqua, hincq; molleſcente paſta ac phialam deſerente, lũbrici reſoluti in liquorem ſeſe offerũt.

Eiuſdem ſucci præ. ex Coſma Slotano.

Coſma Slotanus Illuſtriſſimi Cleuẽſiũ, &c. Principis Archichirurgus, vſurus hoc ſucco ad atropiam & extenuatione particulares, aut ad gangrænam ex ſicca intemperie, ſumebat eoſdem *lumbricos*, eosq; vt ſuprà mundatos collocabat in magno recipiẽte: deinde ſat copioſum *oleum amygdalarum dulcium & violarum* affundebat: demum ſu-

per cine

per cinere calente reſoluebat in liquorem:quo poſt fortem expreſſionem colato vtebatur.Hęc autem mihi longè pręſtãtiſſima cõpoſitio videtur in ſiccitate particulari:quoniã hoc modo integra ſeruatur vtraque facultas & olei & lumbricorum. Succus lumbricorum propria & peculiari vi penetrat illico, permeatque ad neruoſa omnia, ipſaſque adeo venas & arterias,quarum tunicæ neruoſa conſtant ſubſtantia : & eas quidem partes ſuccus ille roborat, alit & calefacit mediocriter, tollendo quæ in iis ſunt obſtructiones.Ineſt pręterea compoſitioni huic qualitas viſcoſa ab oleis:cuius ratione ſtatim atque ſuccus penetrauit,oleum poros claudit & obſtruit:atque ita cohibetur innatum calidum,& intra partem affectam veluti concluditur.

Cap. XI.

Curatio ſecundæ ſpeciei Gangrænæ,ex alteratione videlicet vehementi per qualitatem occultam.

CApite quartuor diximus, eſſe aliã gangrænæ ſpeciem, quæ quidem ortũ non ducit ex cauſis manifeſtis,intẽperie videlicet calida,frigida, humida,aut

da. aut ſicca verum ex qualitate & malignitate occulta, noſtriſque mentibus imperueſtigabili: vnde ſequitur non eſſe inſtituendam curationem ſolis pharmacis magis operantibus per qualitates manifeſtas, ſed illis etiam quæ occultis agunt qualitatibus, ſiue ore ſumantur, ſiue foris adhibeantur. In his autem excellunt *Theriaca, Mithridatium ſcordium, vincetoxicum. angelica, dictamnus Creticus, & ſuccus citriorum.* In hac autem gangræna ſumma vigilantia opus eſt, quia plurimum lethalis: quippe illico appetit læditq; partes principes. Quãobrem chirurgus aggrediens ad curandam id genus gangrænam, nec plenè compertam habens, vt ſibi à calumnia præcaueat faciatque quæ decet, ſuæ eruditioni diffidens conſulat præſtantiſſimum aliquem medicum, alioſve doctos & in arte chirurgica plurimum exercitatos.

Vbi autem intellexerit gangrænam oriundam ex qualitate, occulta illico infundat ęgroto, ſi ſtipata eſt aluus, clyſterem lenitiuum aut ſuppoſitoria ſubdat. & ab illorum operatione ſequentẽ potum propinet:

℞. Radic. angelicæ

vince

vincetoxici, ana ℥ ß.
herb. ſcordii.
ruta,
dictamni, ana P. j.
coquantur in ſ.q. aqua buglosſi & cardui benedicti, vt colatura redeat ad ℥ ij. *In quibus diſſolue*
theriacæ opt. ℥ j.
ſucci citrii ℥ ß.

Æger ſumpto potu tegatur aliquantiſper promoueatur ſudor, hoc modo maligna materies à partibus principib. arceatur: foris etiam applicetur cordi epithema, quale nono cap. deſcripſimus. Iteretur item idem ille potus aucta imminutàve ingredientium doſi, pro ægri ætate & habitudine. Quamuis autem ad ſingulos hauſtus non procedat ſudor, minime tamen is vtilis eſſe deſinet. Quippe huius ope materia maligna, ſiqua fuerit corpori ingenita, foras ad extrema detruditur, procul a corde & cæteris partib. primariis: ſin extrinſecus aduenia, corroborat etiã ac tuetur partes primarias, dũ ab illis malignitatẽ arcet. Hic vehemẽs purgationes minimè cõueniunt, vti nec phleboromia, aut ſõnus diuturnio, ne fortè retrahatur venenum ad partes primarias. Quod ad

victus

victus rationē ſpectat, vitet æger concoctu difficilia, ſalita & piperata aut alioqui acria. Sorbeat cremorem hordei ritè cocti, aut iuſcula ex veruecina, pullis gallinaceis, aut capis, incocta copioſa borragine & acetoſa Loco vini bibat ptiſſanā cui borraginis, acetoſæ & ſcordii paululum incoctum fuerit. Vtatur, abundè & frequenter ſucco citrii tum in ptiſſana, tum etiam in iuruléntis. Huius ſucci loco poteſt etiā vſurpari ſyrupus ex eodem ſucco paratus.

Quod ad Topica, chirurgus ſummo ſtudio debet extrahere & euacuare malignam materiem. Itaque ſcarificabit profundius, quacūque videtur obrepere gangræna, & quantum ſatis ſit ſanguinis effluere ſinet: vel adhibebit hirudines & cucurbitas: prætereaque abluet partem decoctione ſequente:

℞. Radic. angelicæ
vincetoxici, ana ℥ j.
lupinorum,
ſcordii,
abſinthii,
dictamni,
rutæ. ana M. j.
Coquantur in lixiuio ad conſumptionem tertiæ partis.

præbens *theriacā & Mitridatium*, aliaq; cor præſeruantia, vti *terram ſigillatā, lapidē Bezoar, cornu monocerotū, cerui, &c.*

Cum vero gangræna oriunda eſt ex materia maligna extra corpus genita, velut à morſu venenato, aut ſepticis ad hibitis, vnde periculum ne malignitas communicetur partibus principibus, neceſſe eſt cauterii actualis ope vrere & abſumere ſubitò quicquid eius malignitatis eſt particeps: aut etiā (quod magis probatur) abradi poteſt nouacula quicquid ſuſpectum eſt, ita vt copioſus ſanguis erumpat: dein adhibebitur cauter actualis. Demū abluendū erit vlcus prædicto lixiuio, tandemque, applicandū Aegyptiacum noſtrū, ſuper impoſito cataplaſmate præſcripto: forti quoq; defenſiuo arcēdi ſunt vapores maligni à partibus principibus. Sin gangræna orta fuerit ex materia maligna corpori ingenita, quæ ad partes externas feratur, defenſiuo aut quibuſuis aſtringētibus nullus eſt locus, Sedata gāgrena, ſupereſt vt mūdificetur & incarnetur vlcus mundificatiuo noſtro de *ſucco apii*, aut *melle roſato* mixto cū pauxillo *aquæ vitæ & Teriacæ*: deinde cicatrice obducatur inſtar reliquorum vlcerum.

Cap XII.

Curatio tertiæ & vltimæ ſpeciei Gangrænæ ex ſpirituum interceptione.

IN huius gangrænæ curatione præſcriptis vniuerſalibus, nempe diæta, ſiue vſu ſex rerum non naturaliũ, item phlebotomia, purgationibus & cæteris pro morbi ratione, & ægroti viribus, diligenter inquirenda erit cauſa ob quam ſpiritus arcetur à parte effecta, eaque ſi fieri poſſit ſtatim tollẽda. Itaque ſi arctior ſit ligatura, laxanda eſt: deinde adhibenda pharmaca reſoluẽtia, exſiccantia & incidẽtia quicquid ligatura illa attractum eſt. Tale eſt cataplaſma è *farinis lupinorum, fabarum, ereborum, & lentium* coctis cum *oxymelite*, aut *ſyrupo acetoſo*. Sin inualeſcat nihilominus ægritudo, ſtatim ſcarificandus locus, & apponendæ girudines, Aegyptiacum aliaque remedia, vti dictum eſt cap. 10. in curatione gangrenæ ex intemperie calida & humida. Si in cauſa ſit defenſiuũ aſtringens aut emplaſtica adhibita, hæc pariter protinus auferenda ſunt: deinde frictionibus moderatis & calidis reuocandũ innatũ calidum, aut locus fouẽdus forti lixiuio, cui incoquantur *lupini ſcordium & folia rutæ*, cum pauxillo *aceti*

ſub

ſub finem addito, vt hoc modo rurſum aperiantur pori, & detergeatur ab emplaſtico medicamento inducta viſcoſitas.

Si ſint tumores ſcirrhoſi circa maiores arterias, venas & cætera vaſa, qui ſpiritus ipſos arceant & inhibeant, emolliantur ii & reſoluantur hoc vel ſimili vnguento:

℞. *Pingu. gallinæ*
anatis,
vrſi, ana ℥ j.
ol. liliorum albor. ℥ ß.
ſucci lombricorum ℥ j. ß. *Miſce.*

Deinde applicetur *emplaſtrũ ex mucilaginibus*, aut ex *ammoniaco* diſſoluto in aceto. At ſi tumor in quapiam parte ſit, in qua tutò poſſit operatio perfici, præſtiterit incidere cutim: deinde ſeparare tumorem radicitus ligatumque reſecare, vt expeditior ſit ſpiritibus via. Hic autem diligenter cauendum ne attingantur aut tranſuerſim ſecentur vaſa: id enim aut ſubitã mortem, aut gangrænam inſanabilem afferre poſſet.

Si fuerit retentio aut obſtructio ſpirituum animaliũ, vt in paralyſi & ſpaſmo accidit, neruorum origo ſimul cum ipſa parte affecta inungatur *oleo de cera*,

de terebinthina, de lateribus, vulpino. coſtino, & ſucco lumbricorum terreſtrium, & ſimilibus: ſi prius foueris illã neruorum originem decoctione *florum chamameli, ſaluiæ, roſmarini, lauendulæ, maioranæ, thymi, origani, granarum iuniperi*, idque è vino.

Quòd ſi gangræna accidat coccygi aut clunibus æger decumbet modo in dextrũ, modo in ſiniſtrum latus, ad leuãdã partẽ affectã. Sic & in tali gangręna, ſiue gãgræna ſit ex ſpirituum interceptione, ſiue ex contuſione ſiue alia quapiã cauſa, pes ita locãdus & ad latus reclinãdus, vt ne talus offẽdatur. Si ſit paralyſis in veſica, & guttatĩ ſtillet lotiũ, id diligẽter excipiẽdũ eſt cõparatis in id vaſculis. Nã ſi tibiæ ſimul & ſemel fuerĩt reſolutæ, vnde cogatur æger in lecto decumbere, lotium incaleſcet, tãdẽque exulcerabit coccygem, qui deinde procliuis erit in gãgrænã, vti ſæpius accidiſſe memini.

Si cauſa ſit luxatio, ea reſtituẽda eſt, & os cohibẽdũ loco ſuo faſciis & ptygmatiis accommodatis: reſtituto vero eſſe aſtringẽtia parcè adhibẽda, ac potius inũgẽda pars *ſucco lumbricorum terreſtrium*, cui addi poterit tantillum *olei roſati*

roſati aut *myrtillorum.* Si autem pars infra luxationem ſit præſicca, macilenta & extenuata, ea ſcarificanda, & cætera neceſſaria peragenda, quæ cap. 10. declarauimus, dum de gangrænæ ex intemperie ſicca curatione ageremus.

Cap. XIII.

Sphaceli curatio.

SI quantumuis ſedulam chirurgi vigilantiam & adhibita remedia, natura morbo ſuccumbens ita eludat, vt deſinat gāgræna in ſphacelū ſiue mortificationem perfectam, tum non erit āplius ſumenda indicatio à cauſis āte cedentibus, aut pro illarum ratione mutanda remedia Siue enim gangræna orta fuerit ex intemperie calida, ſiue frigida, &c. ſphacelus ſemper eſt idem, nempe mortificatio Cum igitur ſphacelus (vti ſæpius dictum) ſit perfecta corruptio & mortificatio ſubſtantiæ partis affectæ, vti loquitur Galenus, quæ quidem partes vicinas ſenſim inficit & corrumpit, fieri nequit vt ei, quod plenè mortuum eſt & corruptum, vita reſtituatur. Vnica igitur hæc erit curandi ſphaceli ratio, vt pars ſincera conſeruetur; id quod

Gal.com-ment. 10. in Aphor Hippocr. ſect. 7.

ſiet applicatis defenſiuis, & extirpato eo omni quod corruptũ eſt. Ergò paulò ſupra aut circa partem iam emortuam applicandum erit defenſiuum, quale ſuprà cap. 10 Et quamuis non detur ſpes conſeruandi quod ſincerum eſt, defenſiuum nihilominùs ſedulò applicãdum eſt, vt hoc modo vapores à putredine exhalantes arceantur à partibus principibus. Corrupti extirpatio variis fit modis. Nõnulli ſcarificationi altiùs factæ inter ſanam partem & mortuam inſpergunt puluerem ex arſenico, vel Ægyptiacum indunt Arſenico fortificatum. At nos iã antè docuimus Arſenicum in medicamentis ſepticis cenſeri, atq; dira & periculoſa inferre ſymptomata, ac proinde alienum eſſe ab huius morbi curatione. Loco Arſenici mirè placent ruptoria facta ex *ciner. ſarmentorũ* & *calce viua*: quippe illicò & indolẽter profundã gignũt eſcharã, & cum nulla qualitate maligna ſint prædita, nequaquam lædunt partes principes, vt facit Arſenicum. Hæc inferenda ſunt incifionibus factis ad carnem ſanã. Eſchara verò facta, nõ eſt eius caſus expectãdus naturę aut medicamentorũ ope, ſed remouenda ſeparandaque eſt nouacula

1. Modus extirpãdi carnem mortuam

culâ' alióve inſtrumento idoneo. Tandem, ſi videat chirurgus carnem mortuã nondum penitùs extirpatã, denuò applicabit, vt antè ruptoria, quoad quicquid eſt putre à ſano & ſincero planè ſeparatũ ſit. Alter modus extirpãdi quod corruptum eſt cautere actuali, perficitur dum vritur quicquid infectum corruptũque eſt, & remouetur eſchara nouaculâ vel pharmacis, putà ſucco porrorum aliiſque antè propoſitis. Tertio modo reſecamus primùm vna eademq; vice nouaculâ quicquid corruptum & mortuum eſt idque quàm proximè accedentes ad ſanum & ſincerũ: dein cautere actuali vulnus inurimus, tum ſiſtẽdi ſanguinis gratia, tum etiam ſiccãdarum & abſumẽdarum reliquiarum ſanguinis & humorũ corruptorum in pte affecta: poſtmodum aggredimur ad remouẽdam, vt antè eſcharam. Veruntamen ſi inſit parti vas aliquod: veluti arteria, aut vena, operatio tantò erit periculoſior, quanto hæ grandiores fuerint. Itaque ſi metus eſt hæmorrhagiæ, præſtabit cautere potentiali & actuali operationẽ exequi, quã nouaculâ quãuis hæc ratio tutior & ſecurior eſt: tum quia dum amputatur caro emortua, ſit

2. Modus

3. Modus

ſimul & ſemel ſanguinis & corruptorũ humorũ euacuatio: vnde pars nonniſi plurimùm leuari poteſt, tum quia dum primum reſecatur portio carnis corruptæ, cauter actualis altiùs penetrat, adeoq; exiccat potétiùs corruptionis reliquias: cõtrà verò, ſi relinquatur caro mortua, cauter ſubitò gignet eſcharam duriſſimã, ſub qua putredo manebit cõcluſa citra perſpirationem vllam: itaque res erit loco quam antè peiore. Hæ operationes poſſunt exerceri quum ſphacelus ineſt parti corporis quã non ſit neceſſe aut poſſibile totam extirpare verbi gratia femori, clunibus & cæteris id genus partibus. At ſi ſit in manu, pede, brachio, tibia, totumque membrũ occupet, id vnum reſtat, vt ſupremo remedio extirpentur non ſolum partes carnoſæ, ſed ipſum etiam os. Verùm ãtequàm declaremus operationis modum, videamus, quo loco tutiùs & commodius ea poſſit inſtitui.

Cap. XIIII.

De amputationis loco.

Dicturis de loco in quo ãputatio facienda eſt, conſideranda occurrit partis affectæ differétia. Quare ſi ſphacelus ſit in pede, aut tibia, operatio facien

ciēda eſt quatuor quinqueve digitis infra genu, nempe ſub poplite. Et ſi enim chirurgus tenetur, quantum poteſt, corpus quàm integerrimum conſeruare, tamen cum reliquus tibiæ truncus nonniſi impediméto futurus ſit, debet, vti diximus, fieri amputatio prope genu: ſic enim æger commodiùs vtetur lignea tibia. At ſi ſphacelus genu ſuperârit, quàm minimum ſinceri reſecādum, quoad eius fieri poterit. Idem de manu iudicium: in qua operatio commodè fiet ad carpi articulationem, vt tantum è brachio conſeruetur, quantum commodè alligandæ & aptandæ manui ferreæ ſufficiat.

Porrò quoniā volunt nonnulli partem reſecari in ipſa carne mortua ac corrupti etiā nonnihil relinqui, ad vitandā, inquiunt, hæmorrhagiā & dolorem, ac nihilominus cenſent quicquid putredinis reliquum eſt abſumendum cautere actuali, noſtram quoque ſuper hac re ſententiam afferre non abs re fuerit: præſertim cum ex hac operatione minus rectè adminiſtrata, periculū non leue impendere ſit certiſſimum. *Comm. 5.*
Primum igitur videndum, num huiuſmodi operatio tutò adminiſtrari poſſit. *ſect. 9.*

Ideóque

Ideoq; reuocādū in memoriā Galeni il-
lud, Sphacelū corruptionē eſſe ſubſtātię
partis quā ipſe occupat, ita vt ipſa etiā
oſſa labem ſenſiant.

Aph. Hip-
por.

Hęc cū ita ſint, vt nō ſiat eſt extrinſe-
cus cutē cōſpicari, ſed quouſq; pūadat
malū attēdere, vt tota pars affecta extir
petur: alioq futura eſt inutilis operatio
nēpe qa corruptio oſſi impreſſa denuo
inficiet partē ſanā. Aduertēdū præterea
quò calidiores & humidiores ſūt partes,
eò facilius eas putreſcere. Eſt autē cer-
tū muſculos & vaſa in intimis ſita par-
tibus multò calidiora & humidiora eſſe,
quàm ſit cutis extima, ac proinde pu-
tredini & corruptioni magis obnoxia.
Hinc ſequitur corruptionem & putre-
dinem altiorem eſſe ſæpenumerò in i-
ma parte, quàm foris in ſūma cute ap-
pareat. Itaque ſi iuxta id quod apparet
operationē tuā adminiſtraueris, fuſtra
ægrum cruciabis, dum carnis emortuæ
plurimū in ima parte relinques. Quo-
ad hæmorrhagiam, ea non magno-
pere pertimeſcenda, ſi partem ad ipſam
carnem emortuam reſecueris. Verùm
hîc intelligendum eſt, ex præſtantiſſi-
morum quorundam chirurgorum ſen-
tentia, operatione facta ſanguinis
quan

quantitatem aliquam ſinendá effluere: neque id abs re. Enimuero ſanguis putredini ſiue carni mortuę contiguus, cum iam quodammodo corruptionem conceperit, nonniſi nocere poteſt, quãdiu in parte moratur: imò niſi ſufficiẽter euacuatus fuerit, paucis pòſt operationem diebus gãgræna rurſus truncum inuadit, aut ſaltem inflammatio phlegmonéve aut dolor, & cætera grauia ſymptomata ſuperuenient: quæ vt vites, ſinendus effluere aliquantus ſanguis pro ægri viriũ ratione. Hæc tamen ſi nequeãt ſãguinis illã euacuationem ferre, chirurgus facilè ſiſtet hæmorrhagiam, etiamſi partem amputarit altiùs intra carnem ſanam: nempe ſi arctiſſimè conſtringat locum, quod ſuperligatur parti cui ſerra adigenda eſt. Sic enim venarum & arteriarum vaſa ita conſtringuntur, vt vix tres quatuorve ſãguinis vnciæ in ãputãda tibia pereãt, modo chirurgus induſtriè ſeſe geſſerit. Tamen etiamſi paulo plus pereat, non eſt exiſtimãdum supernè omnem prodire, ſed partem etiam ex ipſa parte amputata manare, quæ quidem protinus quicquid continebatur ſanguinis regurgitat.

Quod

Quod ad dolorem, intelligẽdum eſt arctá ligatura chirurgis vſitata, ſpiritũ animalem impediri, quominus vigeat in parte affecta, adeoque hanc veluti obſtupeſcere, proptereaque nouaculâ optima prius ſectionem abſolui, quàm æger ipſe animaduerterit, At vbi os ſerrâ reſecãdum venit, tum acitiſſimi percipiuntur dolores, non quidem oſſis ratione quod inſẽſile eſt, ſed ipſius perioſtii quod eſt acutiſſimo ſẽſu præditum. Vt igitur operatio fieret citra dolorem neceſſe foret totam partem ita corruptam eſſe, vt illi etiã membranæ corruptio communicaretur. Id ſi ita haberet, annon, quæſo, & ipſum os tali imbutum eſſet corruptione, & caro oſſi adhærens itidẽ corrupta, putris & emortua multò profundius quàm extimam cutem ſpectanti videretur? cum caro illa oſſi vicina procliuior ſit ad corruptionem, quàm quæ cuti proxima, ſicut antè monuimus. Sic autem inutilis foret operatio, cũ reliqua corruptio nunquã poſſit cautere corrigi. Iſti autẽ dũ vitare dolorem nituntur, eundem duplo videtur augere. Vbi enim tantũ emortuæ carnis abſumendum eſt, quantum relinqui volũt, vix ſatisfaciẽt duo treſve cautetes,

res, imo etiã quinque ſex ve cum ardẽtiſſime igni deſiderabuntur, vſque dum inquam eos percipat æger: alioqui irritus labor. Cæterũ ſũmo cauteriorum ardore liquãtur adeps ac reliq. humores imo & efferueſcũt atq; ita vrũtur & immodicè incaleſcũt partes ſẽtientes, quales, ſunt nerui, tendones & pãniculi, vnde acutiſſimus dolor: & (quod maius eſt) vehementi horum cauterum vſtione gignitur eſchara ſiue cruſta duriſſima & dẽſa, quæ malignorum & putridorum vaporum exhalationem inhibet: vnde fit veriſimile eos ad partes principes ferri. Neque enim ſic poſſunt omnia cautere exiccari, quin remaneat aliquantum nouæ quaſi corruptionis fermẽtum, dum eſchara putreſcit. Prętereà carne mortua ſic abſumta, cutéque cauterum vi cõtracta & corrugata, magna oſſis eminentia relinquuntur, ac fortè talis quæ ſertæ opus denuo flagitet. At enimuerò ſi perpetuò incidẽda pars in carne mortua, quid fiet in pedis ſphacelo? nunquid magna tibiæ portio tibi relinquenda erit, aut expectandum dũ corruptio aut putredo altiùs peruaſerit? Hoc autẽ ægro erit periculoſiſſimũ, illud eidem moleſtum ac laborioſum:

Com

Cor. Cel ſus l.7 .c. 32. Aet. lib. 14. cap.33. Guido tract. 6. doct.1.c.8 Leonh. Fuchſ. de med.mor. lib.5.c. 5. Petrus Francus lib.de hernia c.95. & 103. Galen. de arte cur. ad Glauc. lib.2.c.9.

Concludemus igitur ex Celſi, Aëtii, & plurimorum recentiũ medicorũ & chirurgorũ ſententia, operationẽ adminiſtrandam in parte ſana: cum ſatius ſit ſincerum aliquid reſecare, quàm emortuum quippiam relinqui. Neque quicquam intereſt, ait Celſus, an ſatis tutum præſidium ſit quod vnicum eſt: & cum morbus ſit extremus, quis non fateatur adhibẽdũ extremũ remedium? Denique ſi tuto operis feliciorem ſpectabis euentum, quàm ſi ſecus feceris. Nullo vero modo tuta operatio quæ fit in carne mortua: quoniam mali radix relinquitur. Quod ad Galeni doctrinam attinet, ea videtur pugnare cũ Celſi & complurium recentiorum vſitata praxi. Verum intelligẽdũ eſt, Galenum ſpectaſſe quod præcipuum eſt potius, quàm quæ ex eo conſequuntur. Quia ergò putredo ſemper altior eſt in ima parte, ceu calidore ſimul & humidiore, vt ante docuimus, noluit Galenus inchoari amputationem extrinſecus à mali radice, ita vt relinquatur præcipua radix & putredo in ima parte, nimirũ inter muſculos & vaſa: ibi enim vera putrefactionis radix, non item foris in cute. Vt igitur, tollatur radix illa, neceſſe

ceſſe eſt ſinceri aliquid reſecari, idq; extrinſecus. Hinc patet non pugnare Galenum cum Celſo & aliis quos antè citauimus.

Quòd ſpectat ad eam quęſtionē quę proponitur, liceátne membra ſphacelo affecta in ipſa articulatione amputare, necne: tum mea, tum & aliorum quorū operationibus interfui, experientia fretus, affirmare auſim in articulatione fieri amputationē minori cum dolore & citra periculum. Minore quidem cū dolore: quia nunquam tam præcisè amputes & ſepares neruorum & mēbranarū portiones, quin aliquatenus ſerra in eas incidat, eáſq; diuellat cū vehementiſſimo ægri cruciatu. Citra periculum verò, quia nerui & tēdones penitus abſciſſi ſurſum contrahuntur, eoſq; caro operit: vnde nec ſpaſmi nec alius ſymptomatis vllius metus eſt. At hîc rursū pro partus affectæ differentia adminiſtranda operatio. Nā ſi malum ſit in pede aut tibia, inciſio faciēda circa poplitē, vt eò cōmodiùs aptetur ęgro lignea tibia. Sin ſphacelus poplitem ſuperarit, in ipſa genu articulatione inciſio facienda veniet.

Cap. XV.

Amputandi membri ratio.

ANte amputationem, niſi vehementiùs vrgeat morbus, præſcribenda ægro vniuerſalia remedia, nẽpe victus ratio, purgatio, phlebotomia, cordis roboratio, & cætera quæ neceſſaria videbuntur. Quare ſi æger eſt iuuenis, validus & plethoricus parum alendus, leniente pharmaco purgandus, deindéq; ſecãda illi vena. Contrà ſi debilis is ſit, liberaliùs alendus eſt cibis cõcoctu facillibus, citra phlebotomiã. Deinde vbi roboratum fuerit cor epithemate, quale cap. 9. præſcriptum eſt, ac vbi exhibita fuerint oua recentia & panis toſti vino intincti bucella, ſiquidem amputanda eſt tibia, collocandus ęger ſuper ſcãno, quò firmior maneat tibia. Tum chirurgus ſurſum retrahet muſculos & cutim: arctiſſimóque vinculo partem ſanã conſtringet, paulò ſupra locum amputandum: erit id vinculum è tenui redimiculo, cuiuſmodi illud eſt quo mulieres ad religandos nódandóſq; ſuos crines vti conſueuerunt. Vſus ligaturę duplex. Primùm enim ita comprimet venas & arterias, vt non metuendã ſit hæmorrhagia. Deinde compreſſione ſua

inhi-

inhibebit ſpiritum animalē, quominùs per neruos deferatur: vnde redicitur pars quaſi ſtupida adeóque inciſionem faciliùs perferet. Guido vult vinculum alterum adbiberi parti emortuæ, vt inter duo illa fiat inciſio: nec malè fortaſſis. Cum enim adſtãtes terre-ntur hæmorrhagia ſeu ſãguinis eruptione quæ ſæpius chirurgū calumniandi occaſionem præbet: huiuſmodi ligatura coercētur ſanguis intra vaſa partis emortuę, ne tam copioſus diffluat. Alii ſupra genu vinculum adhibent, ſi ſit amputãda tibia circa poplitem, aut ſub cubito, ſi ſit incidēda manus ad carpum vt ſit, inquiunt, obſcurior ſenſus. At præterquàm quòd nerui ſunt ibi profundiùs ſiti, quàm vt eos ligatura valeat cōprimere, contunduntur ſæpius iſtiuſmodi compreſſione partes muſculoſæ & nouā fit ſpirituū interceptio. Arcta ligatura ſic facta, chirurgus ad extremum ſcamnum locabit tibiam, ita vt illius extremitas perueniat infra genu: tum faſcia aligabit genu ſcamno nequà fortè dimoueatur. Inſuper & habebit ſcabellum eiuſdem cum ſcamno altitudinis, ſupra quod pedem ac tibiæ quoque reliquum collocabit, ſimiliter alligans

Guido de can. trac. 6. doct. 1. ca. 2.

℞. *Far. volatil.* ℥ *vj. ſang. drac. thu-rù, aloes, an.* ℥ *ß. boli Arm. terræ ſigillatæ, gypſi, ana* ʒ *ij. ranar. aquatil. præpara.* (mirificè enim & proprietate quadam occulta ſanguinem ſiſtunt) ℥ *ij. pil. leporis minutiſſ. inciſorum, ſpongiæ nouæ torrefactæ, ana* ℥ *ß. Miſce. Fiat puluis ſubtiliſſimus.* Poſtea defenſiuo circa truncum applicito ipſum reuinciet faſciis intinctis in *oxycrato*: nec mutabit hũc apparatũ ante ſecundũ tertiúmve diem, ſi æſtas fuerit, aut quartum quintúmve, ſi hyems. *Puluis ad ſiſtendum ſanguinis profluuiũ.*

Defẽſiuũ tale fuerit, quale deſcriptũ eſt cap. 10. aut etiam huiuſmodi: *Defenſiuum.*

℞. *boli Armen. ſang. drac. maſtiches, gypſi, ana* ℥ *j. olei roſati, myrtini, ana* ℥ *j. album. ouorum nu. 2. aceti q. ſ. Fiat vnguẽtum in mortario.*

Nõnulli quò ſecuriùs præcaueantur hæmorrhagia, ligaturæ ſolutionẽ differũt in ſecundũ apparatũ. At hoc nonniſi cũ ægri dãno fieri poteſt, quoniã vinculũ illud magnos excitat dolores, attractio nẽq; promouet ſanguinis atq; humorũ qui acceſſi tãdẽ in parte ſuppurãtur vnde noua prauorũ ſymptomatũ occaſio.

Quarto quintóve die ablato apparatu primo, rurſus apponẽda ſunt valis pry-

gmatia è ſtuppis intinctis in albuminibus ouorum cũ puluere memorato: ipſi vero oſſi linamenta concerpta arida: tandé cõtegetur vulnus digeſtiuo ſequente aut ſimili:

℞. Tereb. lotæ in aqua plãtag. ℥ iij. olei roſati ℥ ß. vitellũ vnius oui. croci ℈ j. Miſce.

Neque vero mutabũtur hæc remedia ante digeſtioné factã, inprimis defenſiuum: aſpergeturque vaſis puluis ille, quoad non ſit amplius ab hæmorrhagia periculum. Tũm remoto digeſtiuo, detergebitur vlcus mũdificatiuo noſtro *de ſucco apij*, cuiuſmodi infrà extremo hoc capite; aut etiam ſequente:

℞. Terebinth. lotæ in vino ℥ vj. Pul. radic. Ariſtol. rotundæ, Iridis Flor. far. hordei, an. ʒ iij. mellis roſati ℥ iij. aquæ vitæ ℥ j Theriaces ʒ ij. Miſc e: fiat mundificatiuum.

Interim nitendum deorſum retrahere cutem ac muſculos qui ſurſũ attracti fuerant, vt paulatim denuò contegant oſſium inciſorum extrema, vtque poſt cicatricem inductã cutis ea & ipſi muſculi puluini inſtar extremis illis oſſib⁹ ſubſternantur. Quamobrem ſolét nonnulli decuſſatim ipſa vulneris labia ſuere, ſtatim ab ipſa operatione, ſicque cutem & carnem appropinquant. At id quan

quantumuis expeditè fiat & induſtriè tamen non ſine aliquãta ſanguinis profuſione accidere poteſt. Præterea intumeſcentibus vulneris labris; donec digeſtio facta ſit, ſutura laxatur, adeoque cutim lacerat. Hæc vt vitentur incommoda, placet adhiberi ſuturam quam vocant ſiccam hunc in modum: Linteũ induco emplaſtro ſequente, idq; trũco circumpono, ad ipſas videlicet oras vulneris:

℞. Farinæ volat. ℥ j maſtiches, thuris, ſanguinis drac. roſa. rub. gummi tragac. ana ʒ ij. Miſce cum albuminib. ouorum.

Siccato emplaſtro & tenaciſſimè hærente, acum filo traiectam inſero, ſicq; vulneris labra nihilo ſeciùs appropinquo, quàm ſi ipſam cutem & carnem perforaſſem. Tandem dum curatur vulnus, procurandus caſus extremorum oſſium, quæ aëris & ferræ cõtactu alterata fuerint; aſperſis pulueribus cataugmenticis, cuiuſmodi hic fuerit:

℞. Radic. Ariſtol. rotundæ, peucedani, viridis Flor. corticũ pini, ana ℥ ß. Miſce.

Euphorbium quoque (etſi genuino & legitimo Dioſcoridis caremus) ſeparat & deturbat oſſium carioſorum fragmenta, velut & *emplaſtrum è Betonica*. Ne- *Dioſcor. lib. 3. c. 8.*

que verò maiore vi extrahenda illa extrema, fragmentáve oſſis, ſed interdum concutienda leuiter: reliquum naturæ & pharmacis permittendum. Non eſt interim expectãdus horum caſus ante trigeſimum vel quadrageſimũ diẽ ab amputatione. Eſt & excreſcens in trunco ipſo caro coërcenda *puluere aluminis vſti:* deinde inducẽda cicatrix *emplaſtri palmeo, de ceruſa cocta, vngu. deſiccat. rubro, diapompholygos,* & ſimilibus:

Ad mitigandũ dolorem & conuulſiones, quæ vt plurimùm operationi ſuperueniunt, tum quòd nerui ſecti retrahuntur ad ſuam originem, tum quòd ſpiritus animalis obſtructa via regrediens punctorios nonnihil & conuulſiuos dolores excitat, inungenda eſt tota pars, imò etiam ceruix vnguento ſequente:

℞. *Olei ſaluiæ, aneth. chã. vulpini ſucci lumbric. Vvuri, ana ℥ ij. olei terebinth. ℥. ß. axung. humanæ ℥j. croci ʒj. aquæ ℥ ij. Miſce fiat linimentum.*

Ambroſ. Paræus lib. 2. cap 36. Hic Ambroſius Paræus plurimùm laudat vnguentum ſequens maximè efficax contra ſpaſmum, paralyſin, ſtuporem, contorſiones, diſtenſiones & cæteros, præſertim neruorum, affectus

ex causâ

ex cauſa frigida ortos.

℞. Saluia, chamæpityos, maiorana, roriſmarini, rutæ lauendulæ, ana M j. flor. chamæm. meliloti, ſumm. anethi & hyperici, ana P. ij. baccarum lauri & iuniperi, ana ℥ ij. radic. pyreth. ʒ ij. maſtiches, aſſæ odoratæ, ana ℥ j. ß. terebin. Veneta ℔ j. olei lumbric. aneth. & catellorum, ana ℥ vj. olei terebinth. ℥ iij. axungia humana ℥ ij. croci ʒ j. vini albi odoriferi ℔ j. cera quantum ſatis ſit. Contundenda contundantur: pulueranda pulnerentur. Poſtea coquantur cum oleis & axungia prædictis in vaſe duplici. Fiat linimentum ſecundùm artem. Adde in fine aquæ vitæ ℥ iij.

Sunt qui ægro ante opperationem ſoporiferum aliquod præbeant, vt minùs ſentiat dolorem. At nos ex boni Guidonis de Caul. ſententia abſtinebimus. Quippe iſta narcotica perquã periculoſa ſunt, propter grauiſſima quæ inducũt ſymptomata, imò & mortem. Quare de iis agere ſuperſedebo. Mundificatiũ noſtrũ *ſucco apii*, ad mũdificãda & incarcarnãda gãgrænę vlcera, aliáq; ſordida & maligna, ſic præparatur: *Guido de Caul. tra. 6. doct. 1. cap. 8. Io. de Vigo. lib. 4. tract. 7. cap. vlt.*

℞. ſucci apii, ſcordii, arnogloſſi maioris, Mundiꝛutæ, ana ℥ iiij. mellis roſati ℔ j Coquãtur ſic. de ſuccad cõſiſtentiã ſyrupi: iũ admiſce far. lupin. co apii.

res & ſanguis depleantur ſed deorſum trahãtur, & à partibus principibus deriuentur. Hîc porrò Venus nocentiſſima: in ipſa quidem curatione lethalis, & multis etiam pòſt diebus planè periculoſa. Eiuſce rei fidem faciet hiſtoria memorabilis nobilis cuiuſdam, cui Coſmas Sloranus experiẽtiſſimus Chirurgus Valentiæ læuam amputarat, ex ictu ſclopeti inflicto contuſam. Ægrotanti iuueni voluptatibus dedito diſertè interdictum erat ab vxoris congreſſu: at is vulnere propemodum perſanato, & ſedatis ſymptomatis omnibus eam interpellauit, qua renuente propter ſeria Slotani monita, ipſe emiſit ſperma citra coitum: atq; hinc recidit protinus in febrim, deliria, ſpaſmos, aliáque grauia ſymptomata, tanémdq; obiit quarto pòſt die. Ex his intelligimus, quàm infeſta ſit Venus neruis & neruorum vulneribus æquè ac capitis & articulorũ affectibus. *Obſeruatio.*

***

FINIS.

A01 146119

R. Biblioteca Nazionale

L 1461190

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible]

[illegible] by Google